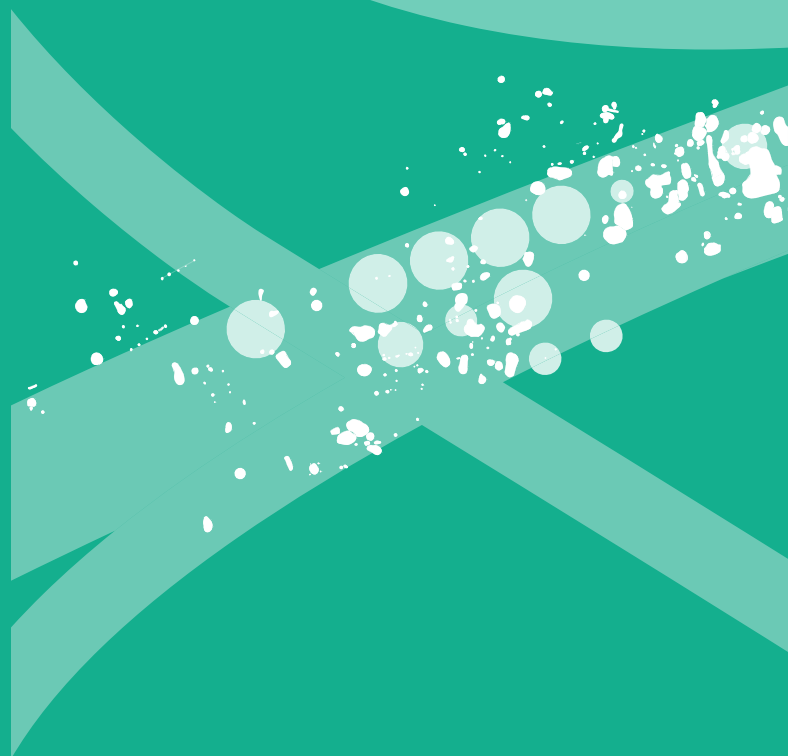

KRIŽIŠČE PRI SPODNJIH ŠKOFIJAH

Matjaž Novšak, Iris Bekljanov Zidanšek,
Tina Žerjal

81 Arheologija na avtocestah Slovenije

KRIŽIŠČE PRI SPODNJIH ŠKOFIJAH

Matjaž Novšak, Iris Bekljanov Zidanšek,
Tina Žerjal

Prispevki: Alfred Aleksander Trenz, Ana Plestenjak,
Marko Stokin, Irena Lazar, Jožica Hrustel, Mario Šlaus,
Mario Novak, Metka Culiberg, Borut Toškan, Alenka Miškec,
Aleksander Horvat, Fiona Petchey

Uredniški odbor

Špela Karo, glavna urednica
Barbara Nadbath, odgovorna urednica
Bojan Djurić, strokovni svetovalec
Tomaž Fabec, pomočnik glavne urednice
Nives Zupančič, oblikovalka zbirke in likovna urednica
Vanja Čelin, tehnična urednica
Matija Črešnar, član
Milan Sagadin, član
Maša Sakara Sučević, članica
Katharina Zanier, članica
Bernarda Županek, članica

Izdajatelj

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
Poljanska cesta 40, SI-1000 Ljubljana

Zanj

Janez Kromar, v. d. generalnega direktorja

Avtorji

Matjaž Novšak
Arhej, d. o. o.
Drožanjska cesta 23, SI-8290 Sevnica
arhejdoo@siol.net

Iris Bekljanov Zidanšek
Arhej, d. o. o.
Drožanjska cesta 23, SI-8290 Sevnica
iris.bekljanov@gmail.com

Tina Žerjal
Arhej, d. o. o.
Drožanjska cesta 23, SI-8290 Sevnica
tina.zerjal@guest.arnes.si

Ostali avtorji

Alfred Aleksander Trenz
Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije,
Center za preventivno arheologijo
Poljanska cesta 40, SI-1000 Ljubljana
alfred.trenz@zvksd.si

Ana Plestenjak
Arhej, d. o. o.
Drožanjska cesta 23, SI-8290 Sevnica
ana@plestenjak.si

Marko Stokin
Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
Poljanska cesta 40, SI-1000 Ljubljana
marko.stokin@zvksd.si

Irena Lazar
Univerza na Primorskem,
Fakulteta za humanistične študije
Titov trg 5, SI-6000 Koper
irena.lazar@fhs.upr.si

Jožica Hrustel
Jožica Hrustel, s. p.
Kersnikova 1, SI-3320 Velenje
johrustel@yahoo.com

Mario Šlaus
Antropološki center, HAZU
Ante Kovačiča 5, Hr-10000 Zagreb
mšlaus@hazu.hr

Mario Novak
Institut za antropologiju
Ljudevita Gaja 32, Hr-10000 Zagreb
mario.novak@inantro.hr

Metka Culiberg
Biološki inštitut Jovana Hadžija,
Znanstvenoraziskovalni center SAZU
Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana
culiberg@zrc-sazu.si

Borut Toškan
Inštitut za arheologijo,
Znanstvenoraziskovalni center SAZU
Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana
borut.toskan@zrc-sazu.si

Alenka Miškec
Narodni muzej Slovenije
Prešernova 20, SI-1000 Ljubljana
alenka.miskec@nms.si

Aleksander Horvat
Paleontološki inštitut Ivana Rakovca,
Znanstvenoraziskovalni center SAZU
Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana
ahorvat@zrc-sazu.si

Fiona Petchey
Radiocarbon Dating Laboratory,
University of Waikato
Hamilton, 3240, New Zealand
fpetchey@waikato.ac.nz

Recenzentki

Ivana Ožanić Roguljić
Institut za arheologiju
Ljudevita Gaja 32, HR-10000 Zagreb

Jana Horvat
Inštitut za arheologijo,
Znanstvenoraziskovalni center SAZU
Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana
jana.horvat@zrc-sazu.si

Lektorici

Nina Krajnc (slovenščina)
Rachel Novšak (angleščina)

Prevajalka

Maja Sužnik

Oblikovanje in prelom

Nives Zupančič

Tehnična priprava publikacije

Vanja Čelin

Računalniška obdelava in priprava slik

Luka Šorli, Rok Klasinc, Robert Erjavec, Jerica Brečič, Borut Plohl, Jašar Skorupan, Sašo Poglajen

Restavriranje in konserviranje kovinskih predmetov

Zoran Milič, Matjaž Bizjak

Fotografije – terenski posnetki: arhiv najdišča

Milan Marušič, Mateja Ravnik

Načrt najdišča

Luka Šorli, Rok Klasinc, Robert Erjavec, Jerica Brečič

Geodetske izmere

Arhej, d. o. o., Tica sistem, d. o. o.

Risbe predmetov

Simona Tomažič, Katarina Vladimirov

Umetniške upodobitve

Marko Zorović

Fotografije predmetov

David Badovinac, Srečko Firšt

Spletna izdaja

Ljubljana, 2019

Vse edicije zbirke Arheologija na avtocestah Slovenije so brezplačne.

<https://www.zvksd.si/sl/knjiznica>

Vse raziskave je omogočil DARS, d. d.

Vsebina

1		
⋮	Uvod <i>Matjaž Novšak</i>	5
2		
⋮	Odkritje najdišča <i>Ana Plestenjak, Alfred Aleksander Trenz, Marko Stokin</i>	7
3		
⋮	Geografski in geološki oris prostora raziskav <i>Matjaž Novšak</i>	8
4		
⋮	Arheološki in zgodovinski oris prostora raziskav <i>Matjaž Novšak, Iris Bekljanov Zidanšek, Tina Žerjal</i>	9
5		
⋮	Opis raziskav najdišča <i>Matjaž Novšak</i>	15
6		
⋮	Stratigrafija najdišča <i>Matjaž Novšak, Iris Bekljanov Zidanšek, Tina Žerjal</i>	19
⋮	6.1 Sklop 1 – grobišče z grobnimi parcelami	24
⋮	6.2 Sklop 2 – cestišča	67
⋮	6.3 Sklop 3, pobočje v severnem delu	81
⋮	6.4 Sklop 4, vznožje vzhodno od limitacijskega zidu	85
7		
⋮	Obravnava gradiva <i>Matjaž Novšak, Iris Bekljanov Zidanšek, Irena Lazar, Jožica Hrustel, Tina Žerjal</i>	87
⋮	7.1 Lončenina	87
⋮	7.2 Stekljeni predmeti	102
⋮	7.3 Alabastrna žara	104
⋮	7.4 Opeke	105
⋮	7.5 Kovinske najdbe	106
8		
⋮	Zaključek <i>Matjaž Novšak, Iris Bekljanov Zidanšek, Tina Žerjal</i>	111
⋮	8.1 Analiza grobišča	111
⋮	8.2 Križišče rimskih cest	133
⋮	8.3 Sklep	134
9		
⋮	Križišče near Spodnje Škofije	139
10		
⋮	Literatura	141

11

⋮ Katalog struktur in gradiva <i>Matjaž Novšak, Iris Bekljanov Zidanšek, Mario Šlaus, Mario Novak, Irena Lazar, Borut Toškan, Metka Culiberg, Aleksander Horvat, Alenka Miškec, Fiona Petchey, Tina Žerjal</i>	155
⋮ 11.1 Katalog grobov	156
⋮ 11.2 Katalog arheoloških kontekstov	380
⋮ 11.3 Katalog gradiva izven grobov	396

1 Uvod

Matjaž Novšak

Najdišče z imenom Križišče je bilo odkrito v letu 2002 in do pomladi naslednjega leta raziskano v obsegu 5.600 m². Zaščitna izkopavanja so potekala v okviru predhodnih raziskav ob gradnji avtocestnega odseka Klanec–Ankaran in Srmin–Socerb (sl. 1–4).

Skladno z ustaljeno metodologijo arheoloških postopkov na trasi slovenskih avtocest so bili na celotnem odseku predhodno opravljeni nedestruktivni arheološki postopki in predpisan je bil arheološki nadzor gradbenih del. Zaradi velikih globin je bila pri ekstenzivnih terenskih pregledih najdena le zelo skromna količina rimskodobne lončenine (Tica, Djurić 2001, območje VII), geofizikalne raziskave pa niso dale pravih rezultatov (Mušič 2001, območje 2). Prve najdbe z obravnavanega najdišča je odkrila Ana Plestenjak (takrat ZVKDS, OE Piran) v dneh od 10. do 12. julija 2002, na parcelah 702/18 in 702/19, obe k. o. Škofije, ko je nadzirala gradnjo hitre ceste Sermin–Škofije. V nadaljevanju se je s sondiranjem ugotovilo, da plasti, ki bi jih predvidena gradnja uničila, na površini skoraj enega hektarja vsebujejo bogat arheološki potencial (Plestenjak *et al.* 2002).

Po uskladitvi z naročnikom (Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji – DARS) je ekipa Zavoda za varstvo kulturne dediščine (v nadaljevanju ZVKDS) pod vodstvom Alfreda Trenza med 23. 9. 2002 in 20. 3. 2003 izvedla izkopavanja na površini 0,53 hektarja (pogodba DARS št. 523/2002 in aneks DARS št. 292/2003). Do velike razlike med načrtovanim obsegom in končno izvedbo gradbenega posega je prišlo zaradi spremembe projekta med potekom raziskav.

1 Geografski položaj najdišča Križišče pri Spodnjih Škofijah na DMR 100; ©GURS.

Naročnik je namreč na osnovi vmesnega poročila ZVKDS poiskal nadomestno lokacijo za predviden objekt in s tem je prenehala potreba po raziskavi dela najdišča.

Najdeno je bilo križišče rimskih cest in ob njem grobišče, ki ga je z vzhodne strani omejeval limitacijski zid (Trenz *et al.* 2003; Novšak 2003a; Trenz, Novšak 2006; Novšak, Žerjal 2008). Ta je grobišče ločeval od posesti rimske vile na Školaricah, raziskane le nekaj mesecev pred izkopavanji na Križišču (Novšak 2003b; Trenz, Novšak 2006; Žerjal 2008a; Novšak, Žerjal 2008; Žerjal, Novšak, v pripravi).

Križišče rimskih cest je izpričano z debelimi nasutji številnih prenov predvsem na glavni cesti, ki je potekala iz smeri Tergesta v Istro in jo povezujemo z javno cesto *Via Flavia*. Na severnem delu sta se nanjo priključili cesti iz smeri vile Školarice in Sermina ali Ankarana, na južnem delu pa cesta iz Rižanske doline.

Stratigrafija najdišča je bila do avtocestne gradnje dobro ohranjena. Debele plasti pobočnega nanosa so prekrile limitacijo nekropole in notranjost nekropole s parcelno razdelitvijo. Izpovednost arhiva najdišča temelji na kontekstualnih, topografskih in geomorfoloških podlagah. 53 izkopanih grobov predstavlja največji tovrstni arhiv v severni Istri.

2 Lokacija najdišča na geografski karti, M 1:200 000; vir: Atlas Slovenije, ©Mladinska knjiga Založba, d. o. o.

Vzorec podeželske nekropole je obravnavan z vidika administrativne umestitve v prostoru, rituala, artefaktov in s tem povezanega prepoznavanja statusa pokojnikov.

Pogrebno obredje Rimljanov je v času pozne republike in zgodnjega imperija v virih pogosto obravnavano. Na Križišču so prepoznani sledovi obredov ob parentalijah in posebej pitnih daritev (libacije), ki se odražajo v arhitekturi grobov in razdrobljenih fragmentih pivskega posodja v plasteh nad pokopi.

Datacije grobnih pridatkov kažejo na kontinuirano pokopavanje od sredine 1. do vsaj 4. stoletja, poleg tega pa najdbe odražajo veliko podobnost z gradivom v vili Školarice.

Razslojenost in hierarhične odnose v strukturi grobišča potrjujejo arhitekturni detajli ter analiza artefaktov in ostankov favne. Po drugi strani pa se kažeta tudi enovitost in medsebojna povezanost grobišča v celoto, ki jo interpretiramo kot zadnje počivališče prebivalcev vile na Školaricah.

Premični inventar je konzerviran, restavriran in inventariziran v Pokrajinskem muzeju v Kopru. Arhiv obsega še digitalno podatkovno bazo, podatke o izmerah, vektorske risbe, fotografije, terenske risbe, opisne obrazce in poročila izkopavalcev. Prav tako sodijo v arhiv vsi izdelki in izsledki poizkopalne obdelave: izris predmetov, poročilo o analizi favne (Toškan 2010), antropološka analiza kostnih ostankov (Šlaus, Novak 2010), mineraloška analiza žare (Horvat 2010), numizmatična opredelitev (Šemrov, Miškec 2010), karpološka in antrakotomska analiza, radiokarbonske datacije (Petchey 2005) in analiza steklenih predmetov (Lazar 2009).

3 Položaj najdišča med trasama AC Klanec–Ankaran in Srmin–Socerb, M 1 : 20 000; podlaga TTN5, lista B202800, B202900 in idejni projekt DARS; ©GURS, ©DARS.

4 Položaj najdišč Križišče (rdeče) in Školarice (modro) na digitalnem ortofoto posnetku, M 1 : 20 000; podlaga DOF, lista B202861B in B202961B; ©GURS, ©DARS.

2 Odkritje najdišča

Ana Plestenjak, Alfred Aleksander Trenz, Marko Stokin

Ustaljena metodologija arheoloških postopkov na trasi slovenskih avtocest na primeru najdišča Križišče ni dala primernih rezultatov. Rezultati ekstenzivnega terenskega pregleda so prinesli zgolj skromne rezultate, ki niso potrjevali obstoja najdišča. Najdenih je bilo le nekaj sekundarno preoblikovanih odlomkov rimskodobne lončenine (Tica, Djurić 2001, območje VII). Lokacija je bila nato preiskana tudi z geofizikalno metodo (Mušič 2001, območje 2). Šibke linearne visokoupornostne anomalije so bile sicer interpretirane kot možna posledica arheoloških ostalin, vendar ocenjeni arheološki potencial ni bil visok. Skladno s temi izsledki je ZVKDS OE Piran na lokaciji izvajal arheološki nadzor ob gradbenih delih.

Ta so se začela meseca junija 2002. Na večini terena je bilo strojno odstranjeno med 0,3 in 0,6 m zemljine, ki je bila arheološko sterilna. Del območja (parc. št. 702/18 in 702/19, k. o. Škofije) je bil nato še dodatno poglobljen. Prav na tem delu so bili na globini med 1,00 in 2,50 m najdeni arheološki ostanki. Odkritje poškodovanega skeleta, ruševinskih plasti in rimskodobnih kamnitih struktur je nakazovalo obstoj pomembnih arheoloških ostalin tudi na širšem območju.

Da bi preprečil morebitno uničenje teh ostalin z nadaljnjimi gradbenimi deli, je ZVKDS OE Piran izvedel dodatne raziskave, da bi določil obseg najdišča. Ker ustaljene metode zaradi velikih globin niso bile učinkovite, je bilo med 23. 7. in 30. 7. 2002 narejenih 13 testnih jarkov (v nadaljevanju TJ) do globine 2,5 m. TJ 1, TJ 2, TJ 3, TJ 4, TJ 7, TJ 8, TJ 11, TJ 12 in TJ 13 so pokazali prisotnost rimskodobnih ostalin (zidovi, tlakovanja, plasti, bogate z najdbami, grobovi). TJ 5, TJ 6, TJ 9 in TJ 10 so dali negativne rezultate (sl. 6).

V TJ 1 so bili poleg delno uničenega skeletnega groba dokumentirani tudi drugi vkopi v rimsko ruševinsko plast. Zaznati je bilo mogoče posamezne osteološke ostanke. V ruševinski plasti je bil odkrit skupek mozaičnih kamenčkov bele barve.

V TJ 2, TJ 3, TJ 12 in TJ 13 so bili vidni ostanki rimske arhitekture oziroma objekta širine od ok. 30 do 33 m (zidovi, pragovi, ruševine zidov, malta, omet, tegule, drobne najdbe itd.), ki je potekal v smeri severovzhod–jugozahod. Podobni rimskodobni ostanki so se nadaljevali še v TJ 7.

Temelji zidov in druge rimskodobne plasti so bili najdeni tudi v TJ 8, kjer jih zaradi visoke podtalnice ni bilo mogoče dokumentirati.

V TJ 4 sta bila dokumentirana profil in tloris cestišča (Plestenjak *et al.* 2002).

V TJ 11 so bile najdene ruševinske plasti, ki jih verjetno lahko povežemo s Školaricami.

Na podlagi tega je bilo ocenjeno, da gre na območju arheološkega najdišča Križišče za ostaline večjega zidanega rimskega arhitekturnega kompleksa ter ohranjene elemente infrastrukture in grobišča. Rezultati sondiranja so pokazali, da so rimskodobne arheološke plasti ležale pod 0,6–1,5 m debelimi mlajšimi nanosi Rižane. Debelina arheoloških plasti naj bi povprečno znašala 0,65 m. Območje, predvideno za nadaljnjo raziskavo, je bilo ocenjeno na 11.700 m². Raziskati bi bilo torej potrebno 7.545 m³ zemljine.

Po predstavitvi teh izsledkov naročniku je bil projekt spremenjen. Predvideni objekt cisterne je bil premaknjen na drugo lokacijo, s čimer je velik del najdišča ostal nedotaknjen. Preostali del najdišča (5.300 m²), ki bi ga gradbena dela sicer uničila, je bil nato arheološko raziskan. Izsledki teh del so predstavljeni v nadaljevanju.

3 Geografski in geološki oris prostora raziskav

Matjaž Novšak

Na arheološki karti severnoistrskega priobalnega pasu najdemo novo rimsko najdišče na desnem bregu prehoda Rižanske doline v obalno ravnico (sl. 1–4). Najdišče Križišče leži v obmorskem predelu Koprskih brd v Slovenski Istri, v bližini Kopra med Dekani in Serminom, natančneje med vzhodnim vznožjem pobočja Bečajevec (v delu flišnatega grebena, ki se od Miljskega polotoka postopoma dviga do Tinjana) in reko Rižano. Koprška brda so blago razgibano gričevje, ki se spušča do obale. Kamninsko podlago tvori eocenski fliš. Ob izlivu je Rižana ustvarila delto, ki obliva nižji flišni osamelec, grič Sermin. Pod gričem je reka nanosila meljaste in glinaste sedimente, pri čemer je ustvarila rodovitno ravnico. Celotno območje, tako porečje Rižane kot tudi gričevnati svet nad reko, je v preteklosti močno preoblikoval človek. Delto Rižane so izsuševali za soline, kmetijske površine in pristanišče. Pobočja so terasirali, da bi preprečili erozijo rodovitne prsti (Repolusk 1998).

Grobišče ob križišču rimskih cest je bilo do odkritja pokopano pod debelimi pobočnimi nanosi in rečnimi nanosi Rižane. V tem delu flišna podlaga precej strmo prehaja v močvirnato ravnico, ki jo napolnjujejo drobnozrnate usedline, nastale s preperevanjem in resedimentacijo flišnih kamnin. Naklon terena v času odlaganja rimskodobnih plasti je bil 6,5 %. Na razdalji 140 m (med sektorjema 34 in 2 – sl. 6, 8, 9) se je naravna podlaga (t. i. geološka podlaga) z nadmorske višine 11,50 m spustila do 2,40 m.

Ob zadnji poledenitvi, v zadnjem glacialu (18 000 BP), ali pa med zadnjo veliko ohladitvijo v mlajšem dryasu (12 000 BP) je bil relief še precej bolj izrazit. Ob nižji morski gladini in s tem znižani erozijski bazi je nekdanja Rižana med Križiščem in Serminom vrezovala strugo, ki je bila do 20 m nižja kot danes. Ko se je ob otoplitvi začela erozijska baza dvigovati, je reka odlagala prod, kasneje pa čedalje bolj drobnozrnat material. Sčasoma je rečno sedimentacijo zaradi umika struge Rižane z območja najdišča skoraj v celoti nadomestil dotok materiala s proluvialnimi in koluvialnimi procesi. Naravno odložene plasti so namreč produkt resedimentacije preperine flišnih kamnin. To so meljaste in peščene glinice, ki so v zgornjem delu rjavo-rumene, redkeje sivkaste barve, v spodnjem delu pa sive, temno sive in modrikasto sive. Razlika v barvi je posledica napredovanja pedogeneze

oziroma razlik v oksidacijsko-redukcijskem potencialu v stolpcu sedimentov.

Pedogeneza teh nanosov se je razvijala sinhrono s sedimentacijo materiala, zato je pedološki profil večfazen in razvit praktično v celotni debelini sedimenta, vključno s plastmi, ki vključujejo antropogene sledove (Bavec *et al.* 2002, 4–7).

Pri interpretaciji antropogenih plasti je potrebno pojasniti, da je v času nastanka le-teh kontinuirano potekal proces pobočne sedimentacije. To pomeni, da so plasti koluvialnega nastanka pod in nad antropogenimi plastmi po genezi identične. Ker so nastajale tudi v času antropogenih posegov, t. i. pokopana tla oziroma paleotla v klasični obliki niso prepoznana, pač pa so definirana subjektivno z arheološko interpretacijo hodnih površin (z določanjem interfacij – nivo antropogenega nanosa, vkopa ipd.).

4 Arheološki in zgodovinski oris prostora raziskav

Matjaž Novšak, Iris Bekljanov Zidanšek, Tina Žerjal

Strateški potencial spodnjega porečja Rižane je bil izkoriščen že v tisočletjih pred priključitvijo k rimskemu imperiju (Degrassi 1953; Župančič 1989a, 320; Horvat 1997, 17; Poglajen, Žerjal 2007) in še danes se do skrajnih možnosti izčrpavajo naravne danosti tega območja. Z novodobnimi radikalnimi posegi v prostor se je ustvarilo eno najbolj vitalnih gospodarskih con v Sloveniji, s stičiščem kopenskega in pomorskega tranzita ter z industrijskimi obrati. Vmesne zaplate obdelanih kmetijskih površin spominjajo na nekdanje gospodarjenje s tem prostorom.

Tradicijo križanja poti na lokaciji, ki jo danes imenujemo Ankaransko križišče, nakazuje ledinsko ime Bivij (iz italijanščine: *bivio*, v pomenu cestni razcep). Mitološko obravnavo lokacij z imenom *Bivio* ali Križišče najdemo v ljudskem izročilu. Po njem je križišče vsaj treh cest točka *par excellence* stika z onostranstvom, kjer delujejo nadnaravne, demonske sile in te točke niso nikoli prazne, nikoli same (Hrobat, Lipovec Čebren 2008, 25–33).

Stičišče kopenskih povezav skupaj s pomorskim potencialom daje prostoru velik strateški pomen. V rimskem obdobju se je morska obala severno od Sermina nedvomno zajedala globoko v zaliv proti Valmarinu, kjer lahko domnevamo tudi eno ali celo več manjših pristanišč in pomolov. V bližini poznamo namreč več vil rustik. Omenjeni pomoli bi lahko bili v lasti posameznih vil, če so bili zgrajeni na obalah znotraj ene posesti, ali v skupni rabi, kot se predpostavlja za pomole ob prometnicah v poreškem agru (Carre *et al.* 2011, 269–284; posebej Marchiori 2011).

Plinij starejši omenja Rižano (*Formio*) kot mejno reko med Italijo in Histrijo (*Naturalis hist.* 3, 127). Mejo na Rižani so Rimljani vzpostavili v času drugega triumvirata leta 42 ali 41 pr. n. št., ob priključitvi province Galije Cisalpine Italiji. Po vključitvi Histrije v Italijo, med letoma 18 in 12 pr. n. št., so mejo predstavili na reko Rašo (*Arsia*) (Križman 1979; Vedaldi Iasbez 1994, 44–46; Matijašič 1998; Starac 1999, 57–59; Zaccaria 2001; Šašel Kos 2000, 286; Šašel Kos 2010, 66; Bratož 2007, 154–156, 218–221; Degrassi 1954; Matijašič 2015). Obravnavani prostor lahko povezujemo z dvema v virih izpričanima mestnima naseljem, *Aegido* in *Tergeste*.

Aegida

V zadnjih poznorepublikanskih desetletjih je območje ob ustju Rižane verjetno sodilo pod upravo naselja *Aegida*. Po Plinijevem popisu naselij ob jadranski obali je med *oppida Histriae civium Romanorum* navedena *Aegida*; zasedala naj bi teritorij med kolonijama *Tergeste* in *Parentium* (*Naturalis hist.* 3, 129). V novejših obravnavah se Egidi pripisuje municipalni status (o tem obširno s starejšo literaturo: Starac 1999, 110; tudi Horvat 1997, 132; Šašel Kos 2000; Zaccaria 2001, 103; Bratož 2007, 155–156, 218). Natančna lokacija Egide pa je, kljub številnim razpravam, še nedorečena. Že v renesansi so se soočali argumenti za njeno identifikacijo z ruševinami ob vznožju Sermina (tako Pietro Coppo – po Žitko 1999, 49; Degrassi 1954), nasproti mnenjem, da jo gre iskati pod temelji srednjeveškega Kopra (Pier Paolo Vergerij starejši po Darovec 1999, 15; Cunja 1992, 67, 68). Lociranje na koprski otok še danes sloni predvsem na etimološki kontinuiteti toponima *aigos* – grško in *Capris* ali *Caprae* – latinsko, v prevodu pomena kozje, kozji otok (Šašel 1974; Šašel 1989, 8; avtorji se dodatno oprejo na prve znane *in situ* zgodnjerimske najdbe – npr. Starac 1999, 111).

Terenske raziskave zadnjih let kažejo na zgoščeno zgodnjerimsko poselitev ob vznožju Sermina (Horvat 1997; Gaspari 1998; Stokin, Novšak 2001; Urek, Josipović 2011; Plestenjak *et al.* 2012) in v njegovem zaledju (Poglajen, Žerjal 2007; Poglajen 2008). Nasprotno je v Kopru, kjer so bile v zadnjih dvajsetih letih raziskane obsežne površine, ki z izjemo najdišča Kapucinski vrt niso izčrpno objavljene (Cunja 1996). Dosedanje raziskave še niso ponudile tehničnih materialnih dokazov o obstoju zgodnjerimskega civilnega naselja na otoku (zadnji pregled v Guštin 2011; Zanier 2015, 10–13).¹ Posamične najdbe iz poznorepublikanskega in zgodnjerimskega obdobja so razpršene po celem otoku (Cunja 1989, 22). Mozaični tlaki na zahodnem delu otoka (pod hotelom Triglav in servitskim samostanom) pa dokazujejo obstoj

1 V Kopru raziskane lokacije se nahajajo v osrednjem delu otoka ter ob njegovem severnem, vzhodnem in zahodnem robu – Muzejski trg, Pretorska palača, Ribiški trg, sv. Ana, Cankarjeva ulica, Bošedraga – raziskovane v letih 2006–2009. Vodjem izkopavanj Barbari Hofman, Primožu Predanu, Alfredu Trenzu, Ani Plestenjak, Tomislavu Kajfežu in Marku Stokinu se zahvaljujemo za podatke.

obmorske vile (*villa maritima*) (Degrassi 1933; Kavur 2011; Kompare 2013).

Opozorimo naj še na zgoraj opisano geološko situacijo. Pokopane zgodnjerske plasti pod debelimi nanosi pobočne erozije niso lastne le najdišču na Križišču, podobno je na vznožju Sermina (Snoj 1992) in na nekaterih drugih priobalnih lokacijah (Simonov zaliv: Novšak 2006; Piran: Snoj 2004; Fizine: Gaspari *et al.* 2007, posebej str. 169; Lucija: Stokin, Lazar 2008; Stokin, Lazar 2009). Vse bolj kaže, da gre glavnino obalne zgodnjerske poselitve iskati v „potopljenih plasteh“ na priobalnih najdiščih ob stabilnih vodnih virih, med katerimi ima vznožje Sermina ob ustju Rižane še dodaten strateški potencial.

O nadaljnji usodi Egide, po predstavitvi meje na Rašo, so stališča avtorjev enotnejša. Prevladuje mnenje, da je bila najkasneje v avgustejskem času priključena Tergestu (Šašel 1989, 10; Zaccaria 1992, 161–162; Vedaldi Iasbez 1994, 279–283; Horvat 1997, 133; Zaccaria 2001; Zaccaria 2009; Šašel Kos 2000).²

Če povzamemo, je ožje območje Križišča v predavgustejskem času smotrnejše obravnavati znotraj jurisdikcije Egide, v avgustejskem času pa postane porečje Rižane sestavni del *ager Tergestinus*, bržkone ob predstavitvi meje Italije na Rašo tudi del *Regio X* rimske Italije.

Tergeste

Tradicionalno prazgodovinsko kaštelirsko poselitev v tržaški okolici sta v najmlajših fazah železne dobe nasledila progresivno zapuščanje višinskih naselij in poselitev ob obali, kjer se v najstarejših kontekstih sočasno pojavljajo venetski, keltški in prvi rimski elementi. Ime *Tergeste* ima predindoevropski izvor, prevzet v venetski jezik, v korenu imena **terg(o)* (trg, tržnica, sejem) se kaže trgovska vloga priobalnega mesta (Zaccaria 1992, 149–150). Ime se razlaga kot venetsko naselbino ali „*trg, ki ga obiskujejo Veneti*“ (Zaccaria 2001, 100). O venetski utrdbi (*frouion*) pa priča tudi Strabonov podatek (5, 1, 9 C 215; Šašel 1974, 174; Vedaldi Iasbez 1994, 407; Zaccaria 2001). V prvem stoletju konsolidacije transpadanskih ozemelj Rimljani emporiju niso posvečali velike pozornosti, čeprav ga vsaj ob dveh istrskih vojnah in nekaterih kasnejših vojaških posegih (med letoma 178 in 177 ter 129 pr. n. št.) gotovo niso obšli. Po končanih punskih vojnah in pokoritvi upornih Keltov so v transpadanskem prostoru

potekali druga faza ustanavljanja kolonij in utrditev zahodne meje, sočasno pa uničenje Histrov (Bratož 2007, 88, 154). V bližini današnjega Trsta so bile prepoznane tri lokacije oporišč rimske vojske iz časa 1. in 2. stoletja pr. n. št. (Bernardini *et al.* 2015, E1521–1526).

Prostor kontakta med Veneti in Histri naj bi v nekem trenutku obvladovali Karni, ki so se vrinili na obalo po koncu vojne med Histri in Rimljani. Zaccaria ponuja idejo: „... da bi Karne, ki so bili kasneje atribuirani koloniji, identificirali z auki-liariji, katere je vodil *regulus Catmelus* ob boku Rimljanov v drugi Histrijski vojni (178–177 pr. n. št.)“ (Zaccaria 1992, 151). Kot karnijska vas se *Tergeste* omenja pri Strabonu (5, 1, 9 C 215 in 7, 5, 2 C 314), ki je uporabljal zgodnje vire, verjetno iz 2. stoletja pr. n. št. (Vedaldi Iasbez 1994, 407–408; Zaccaria 2001; Zaccaria 2009).

Ob podeljevanju latinskega prava z *lex Pompeia* leta 89 pr. n. št., v takrat že formirani Galiji Cisalpini, je bilo območje Tergesta morda še v Iliriku,³ dobrih deset kilometrov južno od meje pri Šempolaju (it. San Pelagio), Praprotu (it. Prepotto) ali ustju Timave (Degrassi 1954, 14–17, 22–26; Lettich 1979, 110; Starac 1999, 108; Slapšak 2003, 249; Zaccaria 2010, 105).⁴

Kot letnice dedukcije kolonije *Tergeste* so bila predlagana leta 59, 46, 42–41 ali 33–32 pr. n. št., povezovalo pa se jo je tudi z naselitvijo veteranov. Degrassi je povezal ustanovitev kolonije s Cezarjevo naselitvijo veteranov v leto 46, ali pa v drugi triumvirat, po bitki pri Filipih leta 42–41. Mommsen jo je enačil z Oktavijanovo gradnjo obzidja v letih 33–32 (sin-teza v Degrassi 1954, 51, 53). Nazadnje je sprejeto mnenje o starejšem datumu (Fraschetti 1975). Datacija ustanovitve Tergesta v cesarjansko obdobje izhaja iz podatka o japonskem uničenju naselja oziroma kolonije; leta 52 pr. n. št. Hirtij pri Cezarju piše, da je Cezar poslal v Galijo 15. legijo, da bi zaščitil rimske kolonije, da se jim ne bi zgodilo kaj podobnega kot prejšnje poletje Tergestincem (Hirt. pri Caes., *Bell. Gall.* 8, 24, 3). Tudi Apijan piše, da so Japodi izropali rimsko kolonijo *Tergeste* (App., *Illyr.* 18, 52) (Vedaldi Iasbez 1994, 406–426). Podatek spodbuja tudi domneve o kratki municipalni fazi naselja pred tem (Fraschetti 1975; Zaccaria 1992, 152, 163–164; Vedaldi Iasbez 1994, 406–426; Zaccaria 2001; Zaccaria 2009).

2 Drugače Alka Starac, ki Egido locira v Koper in ji pripisuje izključno ozemlje južno od Rižane ter zavrača časovno sovpadanje kontribucije Egide Tergestu z atribucijo Karnov in Katalov za časa Avgusta (Starac 1999, 111, 112).

3 Pravni status histrskega ozemlja še ni dorečen (Šašel Kos 2000).

4 Najdbi dveh napisov pri Jelarijih (med Rižano in Trstom) iz obdobja Sule omenjata neznan municipij, ki ga ne moremo identificirati. Avtorji razmišljajo o predkolonijalni fazi Tergesta, nekateri o Egidi, a obe mesti naj bi bili v tem času še v Iliriku. Kot tretja možnost se navaja edini administrativni center v tem času, Akvileja (Zaccaria 1992, 155 s starejšimi objavami; Starac 1999, 109; Zaccaria 2001, 103–108).

V avgustejski dobi je tržaški ager po premiku meje Italije na Rašo z *adtributio* Karnov in Katalov ter ureditvijo Desete regije zajel večji del Krasa, Brkinov, severne Istre (na Mirni meja s Parenčijem) in odtlej je mesto upravljalo tudi z dolino Rižane, nekdanjim teritorijem Egide (Degrassi 1953; Zaccaria 1992; Zaccaria 2001; Zaccaria 2009; Šašel Kos 2000; Bra-tož 2007, 156, 218; Zaccaria 2010). V stoletjih, ki so sledila, mesto ni doživljalo večjih pretresov. Ostalo je zunaj velikih invazij in bitk za oblast, z izjemo epizodnega vpada Licinija v severno Istro leta 310, vse do napadov Avarov in Slovanov v letu 602 (Zaccaria 1992, 153–154; Zaccaria 1997; Zaccaria 2005; Morselli 2007a). Od druge četrtine in sredine 5. stoletja je sicer tudi mesto čutilo večje družbeno-zgodovinske spremembe, zamiranje vil in naselij na podeželju tergestinskega agra, pritok prišlekov iz notranjosti na obalna območja Istre in severnega Jadrana. Poselitev se je marsikje prestavila na zaščitene točke, kot so Koprski otok, Piran in Gradež (it. Grado) (za koprsko območje natančneje Cunja 1996; Vidrih Perko, Župančič 2003; Vidrih Perko, Župančič 2005; Župančič 2005; Vidrih Perko 2005).

Gradivo s Križišča, podobno kot iz vile na Školaricah, zgrajene v klavdijskem času (Žerjal 2005; Žerjal 2008a, 206), izvira iz stoletij, ko je s tem prostorom upravljala oblast kolonije *Tergeste*.

Ceste

Z osvojitvijo severne Istre in vzpostavitev svoje oblasti so Rimljani zgradili celotno cestno infrastrukturo, pri kateri so se velikokrat oprli na že vzpostavljene prazgodovinske trase. Z glavnimi prometnicami so povezali novo nastale kolonije in municipije v sredini ali drugi polovici 1. st. pr. n. št. (Bosio 1991, 224; Šonje 1991, 9–10, 38; Matijašič 1998, 418–419; Matijašič 2015; Poglajen 2006; Poglajen 2009). Glavna istrska povezava (*via publica*) med kolonijama *Tergeste* in *Pola*, imenovana *Via Flavia*, je bila obnovljena po odloku cesarjev Vespazijana in Tita v letih 78–79 n. št., kot pričajo miljniki na jugu istrskega polotoka (Inscr. It. X, 1, 705–706; Šašel 1974; Šašel 1975: cesta I; Bosio 1991, 223–224; Tassaux 2001b, 322⁵). Trasa je upodobljena tudi na Tabuli Peutingeriani, njene cestne postaje oziroma večji centri z medsebojnimi razdaljami pa so navedeni v Antoninskem itinerariju (Bosio 1991, 213–214, 223–227).

Nov miljnik z oznako 18 milj od Tergesta je bil odkrit v sekundarni legi v zaselku Sv. Maver pri Krkavčah. Z GIS simulacijo optimalnih poti je bil izračunan najbolj verjeten potek

glavne ceste proti Puli čez Koprška brda. Miljnik bi potem-takem moral prvotno stati v bližini Sv. Mihaela neposredno pred vasjo Krkavče (Poglajen 2009; Sakara Sučević 2004, 12, op. 2).

Potek *Viae Flaviae* v zaledju Kopra je bil prvič ugotovljen prav na najdišču Križišče na območju rižanske ravnice. Pri tem so bili odkriti cestna priključka v smeri Ankarana in vile na Školaricah ter rimsko grobišče ob cesti (Novšak 2003b; Trenz, Novšak 2004; Trenz, Novšak 2006).

Le nekoliko južneje od Križišča bi pričakovali tudi v rimskem času most ali prehod čez reko Rižano, ki se enači z antičnim *Formio*, nekdanjo mejo *Histriae* in po Pliniju staro mejo Italije. Zaradi Plinijeve pripombe o razdalji 189 rimskih milj od Ravene in predvsem 6 rimskih milj od Tergesta (*Naturalis hist.* 3, 127) so nekateri poimenovanje *Formio* enačili z Osapsko reko (it. rio Osp), ki bolje ustreza razdalji z manj primernim Škofijskim potokom, poimenovanim tudi Rabujez (it. rio Rabuiese) (Vedaldi Iasbez 1994, 127–128). Izvir reke *Formio* omenja tudi Ptolemej (3, 1, 23) pri opisu istrske obale med kolonijo *Tergeste* in ostalimi tremi centri. Reka Rižana je omenjena kasneje pri anonimnem geografu iz Ravene (Anon. Rav. 4, 36 p. 75) kot *Rusano* (Vedaldi Iasbez 1994, 155). Na Tabuli Peutingeriani (segm. IV.1) je na severnem delu istrskega polotoka ob odseku glavne ceste, ki bi moral odražati del med Tergestom in Parenčijem, narisana stavba. Simbolna upodobitev ponazarja termalno poslopje s pripisom *QUAERI*, kar se interpretira kot *mansio Aquae Risani* (natančneje Bosio 1991, 221, 232–234 – po Degrassi 1939).

Na osnovi upodobitev na Tabuli Peutingeriani in seznamu obalnih naselij pri anonimnem geografu iz Ravene se domneva tudi obalna cesta, ki naj bi povezovala večje obalne centre. Njen odsek naj bi potekal tudi po obali miljskega polotoka (Bosio 1991, 224, 232).

Nedvomno je bil v notranjosti dolin in po grebenih razpreden bogat sistem cest in kolovozov, ki je med seboj povezoval najprej prazgodovinska ter kasneje rimska naselja. Nekateri odseki cest so znani tudi iz arheoloških ostankov (Šašel 1974; Šašel 1975; Župančič 2008; Župančič 2009; pregled v Poglajen 2007) in epigrafskih napisov (nazadnje Župančič 2009), druge pa se predvideva na osnovi GIS analiz optimalnih poti (Poglajen 2006; Poglajen 2009). Med novejša odkritja spadajo odsek obalne ceste okoli piranskega polotoka, odkrit pod hotelom Metropol v Luciji (Stokin, Lazar 2009), odsek ceste po južnih obronkih Sermina (Urek, Josipović 2011) in odsek ceste na rižanski ravnici na lokaciji Vale pod Bertoki (Ciglar *et al.* 2016).

Po opustitvi mnogih naselbin na podeželju tržaškega agra in propadu zahodnega rimskega cesarstva v drugi polovici

5 Tassaux poveže obnovo ceste s cesarskim prevzemom velikih posesti v Loronu in na Brionih oziroma v okolici Fažane.

5. stoletja je bila uporaba mnogih rimskih prometnic, predvsem stranskih poti, postopno opuščena. Zaradi trdne gradnje so sicer glavne ceste še dolgo služile romanskemu prebivalstvu in novim prišlekom – Bizantincem, Frankom, Avarom in Slovanom (Župančič 2005).

Iz mlajšega obdobja je srednjeveška, t. i. beneška cesta, najdena na več odsekih pri gradnji zdaj že nekdanjega ankaranskega križišča leta 1975 (Boltin Tome 1979)⁶ ter ob izkopavanjih najdišča Školarice leta 2002 (Žerjal, Novšak v pripravi).

Grobišča v okolici

Za tržaški ager in sosednje kolonije je stanje raziskano-sti rimskih grobišč skromno. Najpogosteje je to poglavje obravnavano z vidika epigrafskih in onomastičnih prispevkov (Verzar Bass 1997; Matijašič 1997, 99–115; Billanovich, Mizzon 1971). Pri tem je treba upoštevati, da je pri številnih najdbah, predvsem to velja za Koper, vprašljiva lokacija odkritja spomenikov (Župančič 1989b, 19; Zaccaria 1992). Trenutno je sicer evidentiranih okoli 50 zabeležk o rimskih nekropolah slovenske Istre, vendar pa je redko katera raziskana ali predstavljena obširneje kot le v obliki notice (sl. 5; Poglajen 2007, 55).

Največ pokopov je znanih z območja Trsta. P. Ventura je v topografskem pregledu zabeležila 18 lokacij. Omenjajo se predvsem v noticah iz 17. stoletja, ko se je vršila strnjena mestna pozidava. Ob izkopavanjih v 19. stoletju in začetku 20. stoletja je bila največkrat najdena nagrobna arhitektura s posamičnimi pokopi (Ventura 1996, 60–66, 77–107; nazadnje pregled Ventura 2015). Novejša odkritja so rezultat raziskav spomeniškovarstvene ustanove *Soprintendenza Archeologia del Friuli Venezia Giulia*. V letih 1982–86 so potekala izkopavanja na ulici Donota in ulici Battaglia. Izkopana grobna parcela (velikosti 9,5 × 10,4 m) je bila obzidana z nabrežinskim apnencem in na osnovi stratigrafije datirana v začetek ali sredino 2. stoletja. Pokopavanje je z manjšimi časovnimi presledki izpričano do začetkov oziroma sredine 6. stoletja (Maselli Scotti 1989, 22–39; Bertacchi 1990, 651; Maselli Scotti 1991; nazadnje Ventura 2015, 288). Če dimenzije grobne parcele vzporejamo s podatki na mejnikih grobnih parcel iz Trsta, gre za eno večjih parcel, saj te običajno nikoli niso presegale dolžine 30 čevljev *in agro* (Lettich 1979, 14–15). Izkopavanja zadnjih 15 let so zaobjela obalne mestne predele Tergesta, kjer so bila od sredine 3. stoletja dalje zapuščena mnoga stanovanjska poslopja. V ruševinah le-teh so bila nato vzpostavljena grobišča, npr. izkopavanja

četrti Crosada (Borzacconi, Morselli 2007; Borzacconi, Mandruzzato 2007; nazadnje Ventura 2015, 292), v parku Sv. Justa (ital. S. Giusto) (Ventura 2015, 291) in v parku Sv. Lucije (ital. S. Lucia), kjer je bila odkrita tudi monumentalna nagrobna arhitektura izjemno premožnih meščanov iz začetkov 4. stoletja (Ventura 2015, 295–297 s starejšo literaturo).

Iz bližine Trsta je grobišče na Socerbu (Na straneh), ki ga je Karl Moser izkopal leta 1903. Gradivo iz 111 železnodobnih in 54 zgodnjericinskih grobov je v *Civico Museo di Storia ed Arte* iz Trsta po skoraj 100 letih dočakalo revizijsko obdelavo. Izpričana je kontinuiteta pokopavanja od 6. stoletja pr. n. št. do flavijskega obdobja. Oblika grobov kaže značilnosti istrske železnodobne kulture. Grobne skrinje so obložene in prekrte s kamnitimi ploščami, žganina pa raztresena po notranjosti ali redkeje zbrana v žari. Za razliko od prazgodovinskih so pri rimskih grobovih kamni vezani z malto, večkrat so uporabljene tegule za obod ali pokrov, pridatki pa niso več ritualno uničeni ali ožgani (Dugulin 2002; Crismani, Casari 2016).

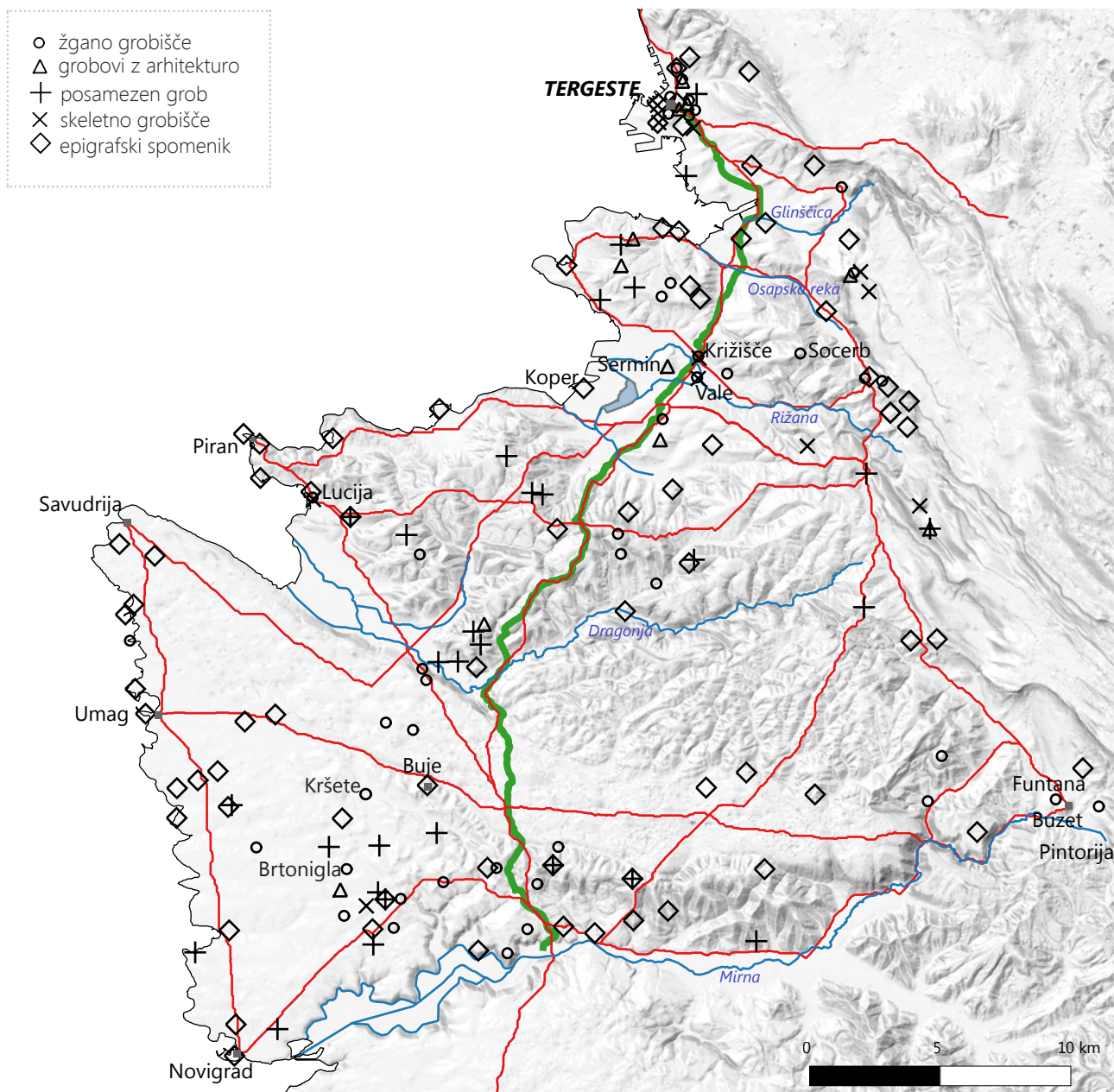
Posamezni grobovi so bili mnogokrat odkriti ob potrjenih ali predvidenih rimskih cestnih povezavah, tudi v zaledju in višjih predelih Koprskih brd (Poglajen 2007; Župančič 2008; Župančič 2009).

Iz slovenskega dela Istre rimskih grobnih celot do nedavnega nismo poznali. Omembe posameznih grobnih najdb in številnejših nagrobnih elementov so brez najdiščnih kontekstov. Šele izkopavanja na Križišču in nekaj let za tem v Luciji so dala prvo nepoškodovano gradivo. Pri gradnji prizidka k hotelu Lucija v letu 2007 so v 450 m² raziskanih plasti odkrili večkrat obnovljeno cestišče in ob njem šest pokopov (žgan grob in pet inhumacij). Avtorja jih datirata od 2. do 6. stoletja (Stokin, Lazar 2008, 6–8; Stokin, Lazar 2009).

Najnovejša odkritja v okolici Sermina še niso objavljena. Zaradi širitve tovarne železniške postaje Koper ob južnih obronkih Sermina so bili v letu 2011 izkopani rimska cesta in ob njej del rimske vile rustike s stiskalnico za pridelavo oljčnega olja ali vina ter grobišče s tremi zidanimi grobovi (Urek, Josipović 2011). Ob nadaljevanju širitve železnice proti vzhodu so izkopavalci leta 2016 na območju rižanske ravnice, natančneje na lokaciji Vale pod Bertoki, naleteli na ostanke rimske ceste in ob njej zidano grobno parcelo s 17 grobovi (Ciglar *et al.* 2016).

Med objavljenimi sta najbližji grobišči romaniziranih staroselcev Pod Jezerom na Rodiku (Istenič 1987) in Volarje pri Žirjah v zaledju Sežane (Bavdek 2005). Zelo pomembno grobišče za prepoznavanje romanizacije onkraj Postojnskih vrat je grobišče na Uncu. Na zelo majhni površini je bilo v letih 1986 in 1987 dokumentiranih več kot 100 grobov, ki so

6 Cesta je bila prezentirana v zelenem otoku znotraj krožnega razcepa.

5 Karta rimskih grobišč med Tergestom in dolino Mirne; dopolnjeno po: Poglajen 2007, pr. 3 in Novšak 2011, 21, sl. 4.
Označena so grobišča, omenjena v besedilu.

vsebovali gradivo od 1. do 4. stoletja (Vičič, Schein 1986).⁷ Med zgodnja spada tudi grobišče na Laurinovi ulici v Vipavi (Tratnik 2014).

V hrvaški Istri so največ grobišč raziskali v zadnjih 30 letih. Dve v bližini Buj, Brtonigla in Kršete, in sicer v letu 1991 (Matijašič 1997, 97–124). Še tri žarne nekropole v osrednjem delu Istre so odkrili v letih 1960 – Kringa pri Pazinu, 1978 – Funtana pri Buzetu in leto kasneje Pintorija pri Buzetu (Mlakar 1973; Jurkić 1979; Girardi Jurkić, Džin 2003, 75–83). Leta 1991 so na obali zaliva Veštar (južno od Rovinja) našli

v skalo vklesano grobnico, v kateri so od 2. do 4. stoletja pokopali vsaj pet pokojnikov (Starac 1995).

Grobišča rimske *Pale* so se pahljačasto raztezala ob glavnih mestnih vpadnicah: pred vzhodnimi mestnimi vrati, eno od teh je Marsovo polje, ter ob severni vpadnici, blizu Junoninih vrat, pred amfiteatrom in ob *Via Flavia*, kjer pa so bila ob gradnjah uničena (Girardi Jurkić 2002, 18–25). Na Marsovem polju, kot ga je poimenoval Kandler, je bilo v letih 1985 in 1986 raziskano grobišče s 157 pokopi od 1. stoletja pr. n. št. do 4. stoletja n. št. (Matijašič 1991).

Nezakij, zgrajen nad strmim prepadom proti vzhodu, je imel nekropolo ob zahodni vpadnici. V zadnjih sto letih so

⁷ Za informacije in vpogled v gradivo se zahvaljujemo Borisu Vičiču, Almi Bavdek in Jani Horvat.

v treh etapah raziskali tri odseke te nekropole. Med 61 grobovi iz 1. do 4. stoletja prevladujejo žgani pokopi (90 %) (Matijašić 1996; Girardi Jurkić 2002, 27–29; Girardi Jurkić, Džin 2003, 68).

Za primerjavo s Križiščem je pomembno še grobišče Burle pri Medulinu. Tam najdenih 312 grobov pripisujejo stanovalcem obmorske vile (*villa maritima*) in poznoantičnega naselja na polotoku Vižula ter okoliških zaselkov. Prostrano obalno grobišče je ločeno od vile z limitacijskim zidom; razteza se ob glavni prometnici, ki je vodila iz kolonije *Pola* preko Šikića, Šišana (*Sissianum*) in Azzana (*Atianum*) do Medulina, kjer je deloma ohranjeno pod morjem. Heterogenost grobnih oblik in načinov pokopa je izjemna in ni le odraz dolgega pokopavanja, temveč tudi različnih verovanj ter socialnih razlik med bogatimi prebivalci vile in preprostejšim okoliškim prebivalstvom (Jurkić 1986; Girardi Jurkić, Džin 2003, 69–75, 132–135).

Karta grobišč na severnoistrskem območju (sl. 5) kaže na zgostitve na obronkih doline Dragonje, Mirne, nad Rižano, nad Debelim rtičem in v mestnem arealu Trsta. Verjetno leta ne odraža realne razprostranjenosti rimskih grobišč v priobalnem pasu, saj je pogojena tudi s stanjem raziskav. Najštevilnejše so posamične epigrafske najdbe, ki so, kot ugotavljamo na primeru Kopra, v sekundarni poziciji, lahko predstavljene tudi za kilometer ali več.⁸

O morebitnih najdbah grobov ob srednjeveški pozidavi ter baročnih in historicističnih prenovah iz obalnih mest prav tako nimamo nobenih poročil, z izjemo zgoraj omenjenih notic iz Trsta (Ventura 1996).

Po drugi svetovni vojni (1945–1980) se je na območju Kopra,⁹ Isole in Pirana (podobno tudi v Umagu, Novigradu in Poreču) velikopotezno gradilo brez konservatorskega nadzora.¹⁰ V obalnih občinah so bila raziskana le redka rimska najdišča, npr. Predloka pri Črnem kalu (Boltin Tome 1974; Boltin Tome 1993; Boltin Tome 2005; Boltin Tome 2011), Grubeljce pri Sečovljah (Boltin Tome, Karinja 2000), Kolomban pri Hrvatinih (Župančič 1982) in Simonov zaliv (Šribar 1958–1959). Rimski grobovi so bili do devetdesetih

let odkriti le posamično in objavljeni kot notice v Varstvu spomenikov (pregled Poglajen 2007; Žerjal, Poglajen 2012, 116), medtem ko so bila večja grobišča odkrita šele v zadnjih dveh desetletjih.

Kot smo ugotovili na primeru Križišča (podobno tudi v Luciji), so debeli nanosi v rečnih dolinah pokopali antropogene plasti, vključno z nekropolami rimskega časa. Po primerjavi z običaji pokopavanja v rimski dobi ocenjujemo, da gre večino rimskih nekropol iskati ob glavnih tranzitnih poteh in ob večjih poselitvenih centrih, tako staroselskih naselij kot novo poseljenih točkah, npr. ob večjih skupinah vil.

8 V tem primeru se sklicujemo na vse epigrafske najdbe, ki nimajo materialne ali naselbinske ali sepulkralne podlage v oddaljenosti 1 km. Sam Koper kot glavno mesto regije pa je privlačilo zbiratelje.

9 Podatke je zbrala in nam jih prijazno posredovala Ana Plestenjak, ki je v okviru študije o politizaciji povojnih raziskav v urbanih obmorskih centrih pripravljala celovito raziskavo. Za podatke se ji zahvaljujemo.

10 Do prve zaposlitve na delovno mesto arheolog konservator na Medobčinskem zavodu za varstvo naravne in kulturne dediščine v Piranu je prišlo šele leta 1986. Pred tem so arheološke raziskave opravljali le kustosi obeh muzejev: Pokrajinskega muzeja v Kopru in Pomorskega muzeja Sergeja Mašera v Piranu.

5 Opis raziskav najdišča

Matjaž Novšak

Raziskave na Križišču spadajo med tiste, pri katerih s predhodnimi nedestruktivnimi metodami arheološki potencial ni bil ugotovljen. To pomeni, da so potekale vzporedno z gradbenimi deli, pod večjim časovnim pritiskom in na trenutke v neprimernih vremenskih pogojih, zaradi česar je arhiv najdišča lahko okrnjen za posamezne podatke. Najdišče Križišče je bilo na osrednjem delu (sektorji 20, 21, 26, 27) poškodovano v prvi fazi gradbenih del. Zaradi večkrat poplavljenega terena je bilo težavno sledenje stratigrafije v nižje ležečem območju (sektorji 2, 5, 8). Nesrečno je bila uničena tudi večja količina zemeljskega vzorca za mokro sejanje, ki je ob selitvi logistične baze končala pod ustrojem nove ceste.

Najdišče se nahaja ob vznožju pobočja, v katerem se akumulirajo ogromne količine vode. Zaradi odvodnjavanja terena smo najprej izkopali mrežo jarkov do globine, ki naj bi bila pod najnižjim nivojem arheoloških slojev. Jarki so se iztekali v zbiralni bazen na najnižji točki terena v sektorjih 2 in 3. Izkopno polje je bilo razdeljeno na sektorje velikosti 20 × 20 metrov, označene s številkami od 1 do 45. Vsak sektor je bil razdeljen na 25 kvadrantov velikosti 4 × 4 metre, označenih s črkami A do E po osi x in s številkami 1 do 5 po osi y (sl. 6). Sektorska delitev je upoštevala zakonitosti terena in pričakovanja o sklopih struktur, ki so izhajala iz podatkov predhodnih raziskav.

Zajem prostorskih podatkov je potekal z geodetsko postajo, kar je bila popolna novost v slovenski arheologiji. Meritve so bile izvedene v relativnem koordinatnem sistemu, katerega izhodišče je bilo postavljeno 20 metrov severozahodno (po osi x) od sektorja 1 ($x = 405466.3911$, $y = 46914.1118$ v absolutnih koordinatah (Gauss–Krueger) takratnega državnega koordinatnega sistema) in z rotacijo 56° proti vzhodu. Višine (z) so bile merjene absolutno. Merile so se koordinate posebnih najdb in vzorcev ter posnele površine stratigrafskih enot, linije profilov in tlorisne linije nekaterih zemeljskih plasti. Meritve je dopolnjevala še klasična arheološka risba. Arheološke strukture so bile dokumentirane z vertikalno digitalno fotografijo, ki je bila opremljena z umeščenimi foto-točkami. Metoda je bila v Sloveniji še v povojih, saj se je šele postopno uvajala med raziskavami Oddelka za arheologijo Univerze v Ljubljani in drugimi avtocestnimi najdišči v letu 2002.

6 (strani 16–17) Notranja razdelitev območja raziskav, umestitev sond in presekov. Dodani so testni jarki predhodnih raziskav; M 1:600, povečava M 1:300.

raziskano območje

sonda (S)

preseki (P)

zid

testni jarek (TJ)

4m

6 Stratigrafija najdišča

Matjaž Novšak, Iris Bekljanov Zidanšek, Tina Žerjal

Najdišče je nastajalo na različnih naravnih podlagah. Zaradi različne rabe prostora skozi čas, dinamike sedimentacije in različne ohranjenosti arheoloških plasti so se stratigrafske sekvence na različnih območjih najdišča razlikovale (sl. 7, 8). Zato najdišče obravnavamo po naslednjih funkcionalnih sklopih:

- Sklop 1 – predel grobišča z grobnimi parcelami (sektorji 3, 5, 6, 8, 9, 11, 14, 15, 20, 21, 26),
- Sklop 2 – cestišča (sektorji 2, 5, 8, 10, 14, 19, 20, 25–27),
- Sklop 3 – pobočje v severnem delu (sektorji 27–39),
- Sklop 4 – vznožje vzhodno od limitacijskega zidu (sektorji 16–18, 28–30).

Kot je bilo že uvodoma omenjeno, je odkritje najdišča rezultat arheološkega nadzora gradbenih del. Izvajalci slednjih so pred začetkom arheoloških izkopavanj, predvsem v vzhodnem delu, odstranili zgornje plasti, poleg tega pa nasuli in utrdili (povaljali) gramozni ustroj za hitro cesto v širini okoli 30 m. Za odvodnjavanje je bil izkopen tudi jarek TJ 2. V fazi vrednotenja so bili izkopani številni testni jarki z namenom, da se pridobijo dovolj tehtni argumenti za

odstranitev že nasutega materiala. Naknadno se je gramoz strojno odstranilo in stratigrafija je bila dokumentirana od nivoja gradbenega posega navzdol.

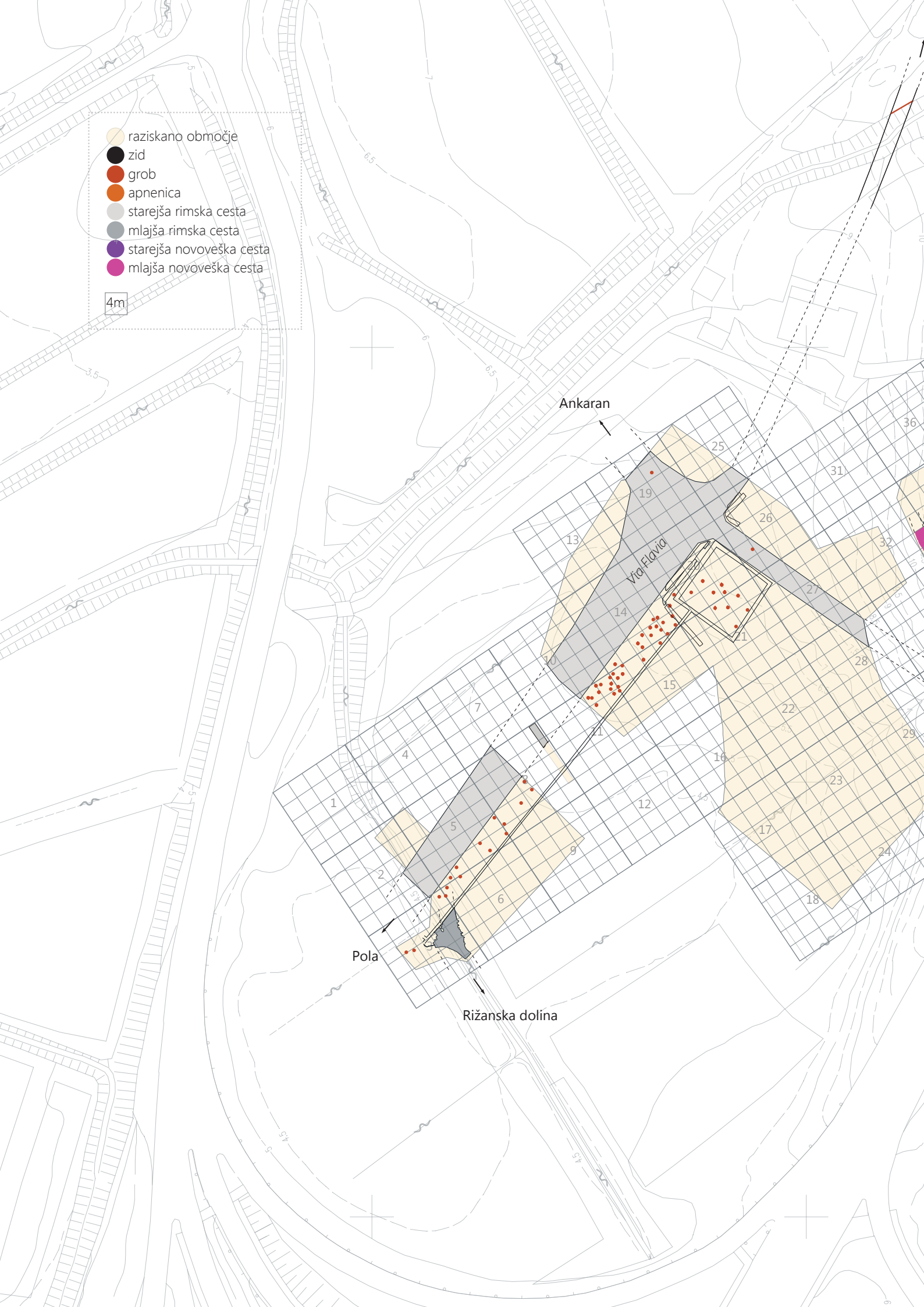
Nasprotno pa je bilo na območju depresije, kjer je bila predvidena izgradnja zbiralnika meteornih vod (sektorji 2–9, deloma sektorja 10 in 11). Tam uničujočih predhodnih posegov ni bilo. Z arheološko metodo so bile zato odstranjene le zgornje plasti do nivoja rimskih tlakov in ponekod že zaznanih grobnih struktur. Ker je investitor med izvajanjem izkopavanj načrtovan objekt preprojektiral, se raziskave v tem delu niso nadaljevale. Južni del grobišča in vzporednega cestišča v dolžini od 40 do 50 m je tako ostal le deloma raziskan, vmesni pas do grobne parcele B v dolžini od 20 do 30 m pa neraziskan. Arheološke sloje so izvajalci zaščitili z geotekstilom in s sipkimi nasutji ter so danes konzervirani znotraj cestnega krožišča.

8 (strani 20–21) Načrt najdišča Križišče in lokacija rimske vile Školarice (podlaga TTN5, vir: ©GURS); M 1 : 1000.

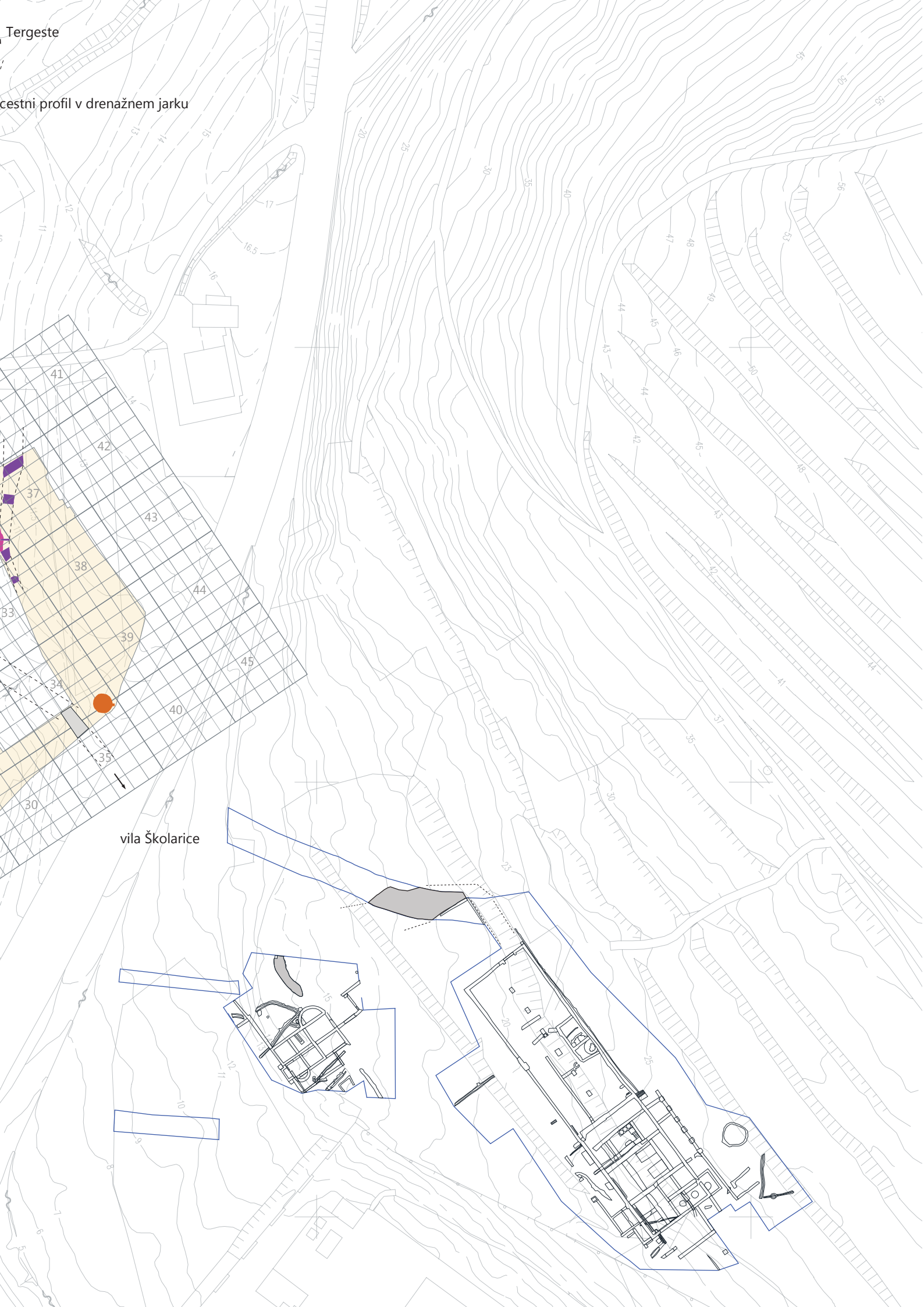
9 (strani 22–23) Tloris grobišča ob glavni cesti *Via Flavia* in druge rimske strukture; M 1 : 500.

7 Pogled na izkopavanja med gradbenimi deli. Lega najdišča pod hribom, pogled proti vzhodu. Na skrajnem desnem robu na pobočju je vila na Školaricah.

cestni profil v drenažnem jarku

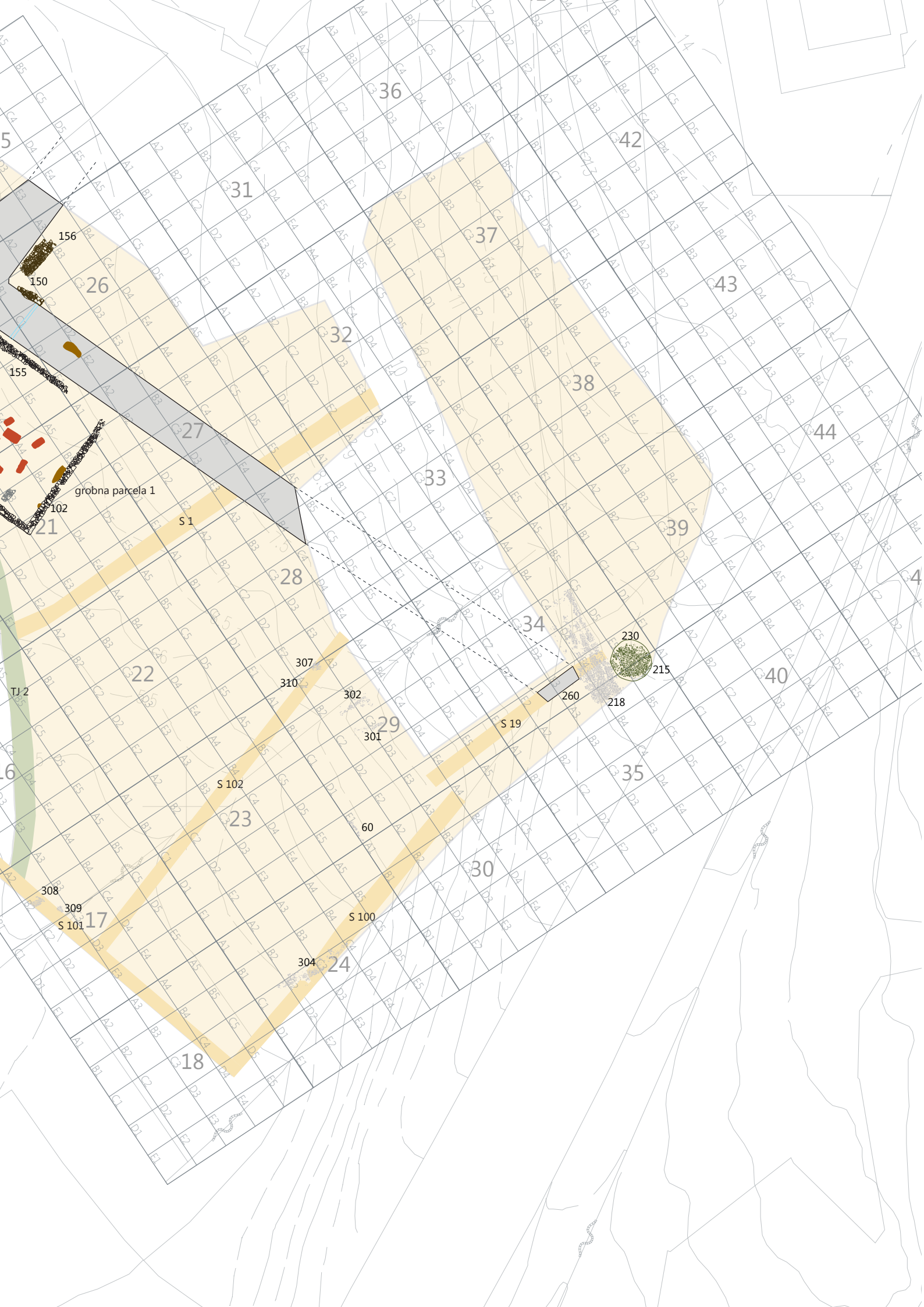

vila Školarice

- raziskano območje
- neizkopen grob
- žgan grob
- skeletni grob
- živalski pokop
- mlajša rimska cesta
- starejša rimska cesta
- podstavek nagrobnega obeležja
- mlajša arhitektura
- starejša arhitektura
- kamni/druge kamnite strukture
- apnenica
- sonda (S)
- testni jarek (TJ)
- 49 stratigrafska enota

4m

6.1 Sklop 1 – grobišče z grobnimi parcelami

V osrednjem delu raziskane površine so bile odkrite ključne strukture za razumevanje rabe prostora v rimskem času (sl. 8, 9). V smeri severovzhod–jugozahod je potekalo večplastno tlakovano nasutje. V nadaljevanju ga imenujemo *glavna cesta*. Verjetno gre za traso v rimskih virih izpričane javne ceste *Via Flavia*, ki je povezovala koloniji *Tergeste* in *Pola* (Šašel 1975, 75–77; Bosio 1991; Poglajen 2009). Vzdolž ceste so bile vzhodno ob njej razporejene grobne parcele. Največja je bila obzidana (grobna parcela 1), dve pa sta prepoznani preko širših koncentracij grobov, različnih nasutij in obodnih tlakov, ki so posamezne parcele obkrožali (grobni parceli A in B). Grobišče je bilo proti vzhodu, od posesti vile, zamejeno z limitacijskim zidom (SE 14). Pravokotno na glavno prometnico se je severno od grobišča pripojil cestni odcep v smeri vile na Školaricah (SE 11). Pri gradnji te ceste je bila deloma uničena ali prirejena suhozidna arhitektura na severovzhodni strani glavne ceste.

Suhozidna arhitektura

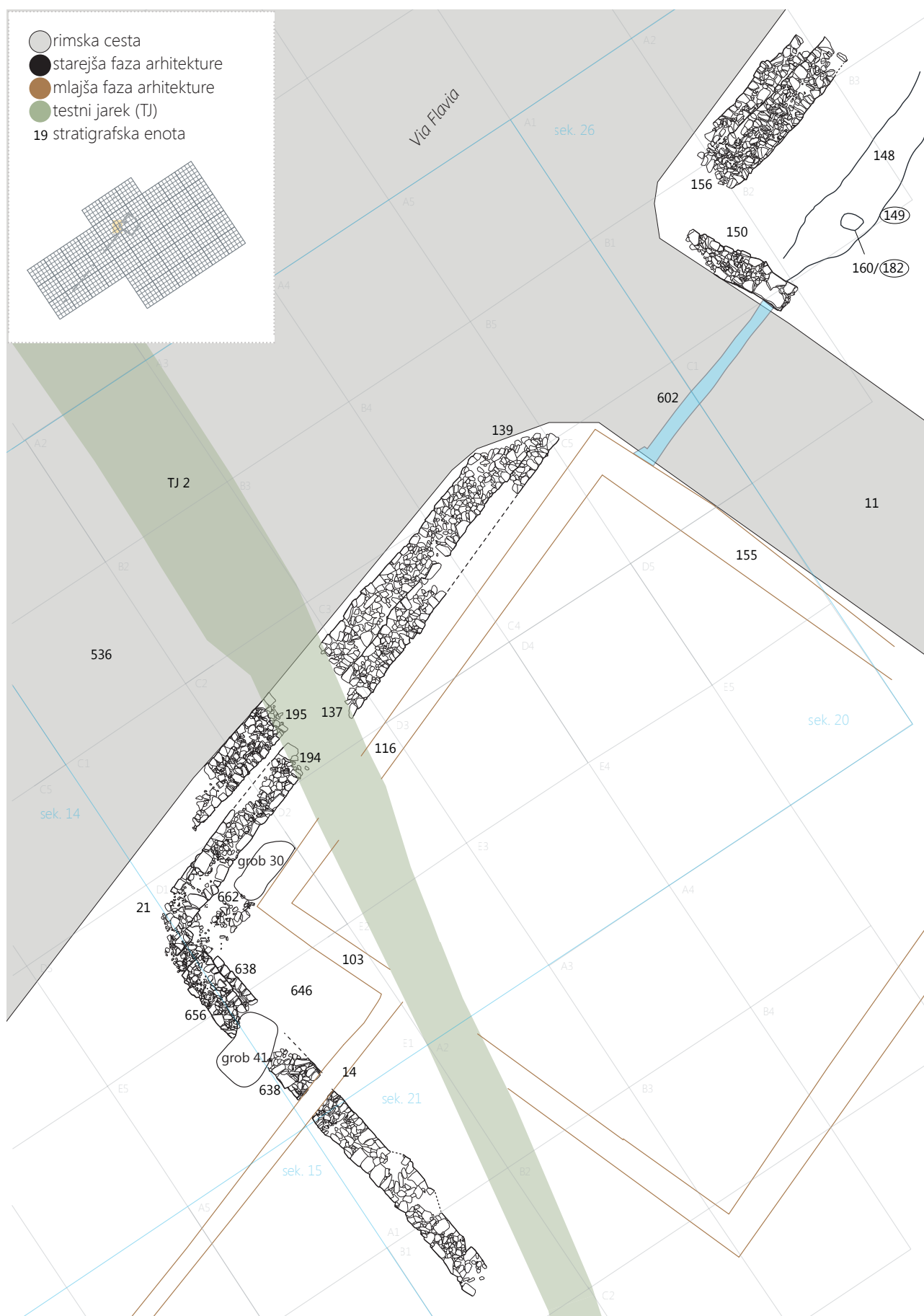
Zidovi severno od odcepa proti Školaricam – SE 150, SE 156; južno od odcepa – SE 137, SE 139, SE 638, SE 656, SE 673

Ob cestnem odcepu v smeri vile na Školaricah (SE 11) smo raziskali nekaj suhozidanih struktur, ki so se raztezale ob jugovzhodnem robu glavne ceste (sl. 8–11). Severno od cestnega odcepa smo odkrili sklop suhih zidov v obliki črke L. Vzporedno z glavno cesto je potekal v smeri severovzhod–jugozahod zid s temeljem (SE 156) (sl. 10), skoraj pravokotno nanj in vzporedno s cesto s Školaric pa krajši zid SE 150 (sl. 12). Pri obeh so bili večji lomljenci peščenjaka z dokaj pravilnimi stranicami postavljeni z licema na obeh straneh zidu, vmes pa so bili nametani manjši in srednje veliki kamni nepravilnih oglatih oblik ter pri prvemu še kosi rimskih opek. Zid SE 156 je bil ob odkritju nagnjen proti severozahodu, kamor se je porušil. Čeprav je bil ohranjen le v enem ali dveh nivojih zidave, se zdi, da je bil na širšem (1,05 m) temelju postavljen ožji zid (0,60 m), ki je zdrsnil s temelja proti severozahodu na glavno cesto. Zid SE 150 se je porušil proti jugu na odcep SE 11, kjer smo izkopali njegovo ruševino (SE 186). Stik zidov ni bil ohranjen. Verjetno je bil v loku uničen pri prenovi odcepa SE 11, podobno kot zidovi SE 137 in SE 139 v južnem vogalu stičišča cest (glej spodaj). Razlike v tehniki gradnje (pri zidu SE 150 so bile uporabljene večinoma večje plošče peščenjaka) kot tudi usmeritev (linijsko nista bila povsem pod pravim kotom) ne nakazujeta sočasne gradnje. Zid SE 150 se zdi kasnejši, verjetno

sočasen z izgradnjo ceste na Školarice. Skozenj je potekal prepust SE 601 za meteorne vode (sl. 12, 14), ki so se nato izlivale v zidan kanal SE 602 (sl. 13–15). Ta je potekal pod cesto SE 11 (sl. 11, 13), od prepusta v zidu SE 150 do zidu grobne parcele 1 (SE 155). Stranice so bile sezidane iz večjih ploščatih kamnov, položenih v skoraj ravne vrste notranjega lica kanala. Začetek kanala je bil ovalne oblike. Na koncu je imel lepo sezidana vogala, ki sta jarek SE 602 speljala ob zidu SE 155 proti severozahodu s pomočjo dveh plošč (sl. 15), ki sta zapirali pot vodi proti jugovzhodu oziroma smeri, s katere je prihajala cesta s Školaric. Kanal je bil zapolnjen s spodnjim polnilom iz peščene gline (SE 610), vmesnim polnilom iz meljastega peska (SE 605) in zgornjim nasutjem (SE 603), ki je bilo po sestavi enako cestnemu nasutju SE 11. Do izpusta SE 601 je vodila sivo rjava plast (SE 148), ki se je bila raztezala linijsko v širšem pasu (jarek SE 149). Domnevamo, da so se tu pretakale podvodne vode s pobočja. V polnilo jarka (SE 148) je vkopana jama okroglega tlorisa (SE 182), zapolnjena predvsem s kamni ter glinenim polnilom in ogljem (SE 160). Lahko bi šlo za podporo lesenega kola ali stojko.

10 Zid SE 156, pogled proti severovzhodu.

11 Tloris suhih zidov ob odcepu za Školarice in grobni parceli 1; M 1:150.

12 Zid SE 150: a – celota, b – jugozahodno lice in prepuš SE 601 pred izkopom cestišča SE 11.

13 Zidani kanal SE 602 po odstranitvi cestišča SE 11, pogled proti severozahodu.

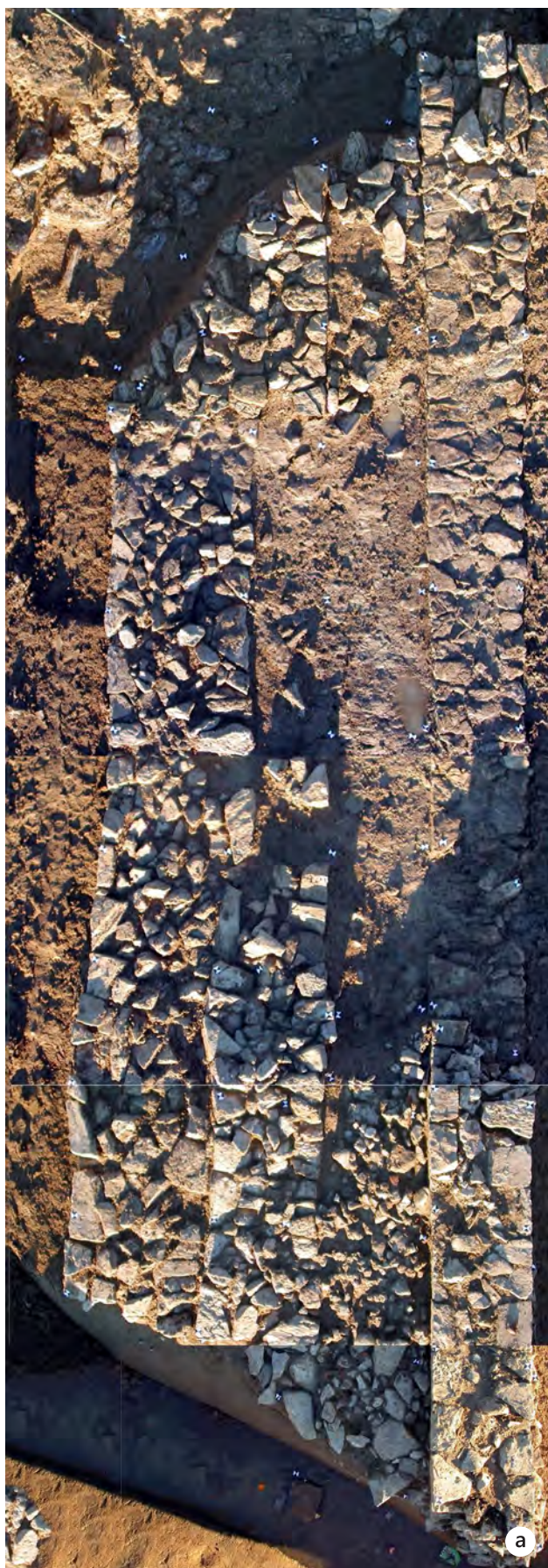
14 Zidani kanal SE 602 in izpust SE 601 v zidu SE 150, pogled proti severovzhodu.

15 Severni vogal grobne parcele 1 in izpeljava kanala na cestišče, pogled proti jugu.

16 Križišče cest in cestišče SE 11 med izkopavanji, pogled s strani Školaric oziroma proti severozahodu.

Opisana skupina zidov severno od odcepa proti Školaricam je bila verjetno povezana z vhodom na posestvo vile na Školaricah. Zaradi uničenja plasti med gradbenimi deli za avtocesto pred odkritjem najdišča pa ne moremo prepoznati namembnosti struktur. Arhitektura bi bila lahko povezana z grobiščem, bodisi kot še ena grobna parcela bodisi kot predel grobišča, kjer so se morda nahajale ustrina ali druge strukture, povezane z obredjem. Ob vhodu na posestvo bi lahko pričakovali tudi gospodarska poslopja (za hrambo kmečkega orodja ali razna skladišča). Ne nazadnje pa lahko suhozidni zidovi predstavljajo le škarpe proti drsečemu pobočju ali celo domnevne ostanke teras.

Drugo skupino suhozidne gradnje predstavljajo štirje slabo ohranjeni temelji južno od stičišča cest (sl. 11, 17–19, 22, 27). Usmeritev zidov je imela rahel zamik smeri glede na kasnejše grobne arhitekture in cestne osi. Zidova SE 137 in SE 139 sta potekala skoraj vzporedno z glavno cesto v smeri severovzhod–jugozahod (sl. 17a–b, 18a–b) in sta bila presekana pri gradnji avtoceste z odvodnim jarkom (TJ 2). Zidova SE 638 in SE 656 (nad njim) sta se jima pravokotno priključila z jugovzhoda (sl. 11, 18a, 19a–b). Vsi so bili zelo plitki in ohranjeni le v višini največ do treh nivojev zidave. Zidani so bili iz lomljencev peščenjaka, večji so bili s pravilnimi stranicami plosko postavljeni v oblikovanje lic z obeh strani, manjši in srednje veliki oglati kamni nepravilnih oblik pa so bili natrpani vmes. Na severu sta bila zidova SE 137 in SE 139 v loku odstranjena pri gradnji ali razširitvi odcepa proti Školaricam SE 11 (destrukcija SE 604), na jugu pa je bilo uničeno stičišče zidov pri gradnji tlaka SE 637 (destrukcija SE 664). Z jugozahodne strani je bil na zid SE 638 naslonjen kamnit tlak SE 621 (sl. 42). Na površino naravne plasti SE 21 so bili nasuti manjši in ostrorobi lomljenci peščenjaka. Na istem nivoju je bilo proti jugu ohranjenih še nekaj manjših ali večjih koncentracij kamnov (SE 633, SE 634), ki pa so lahko tudi kasnejšega izvora.

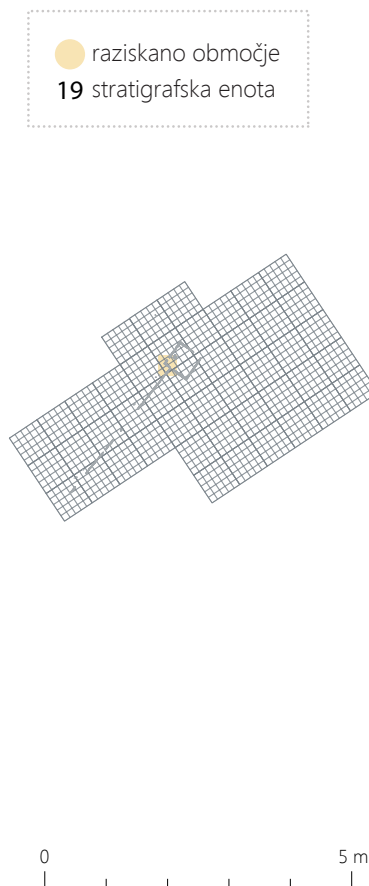
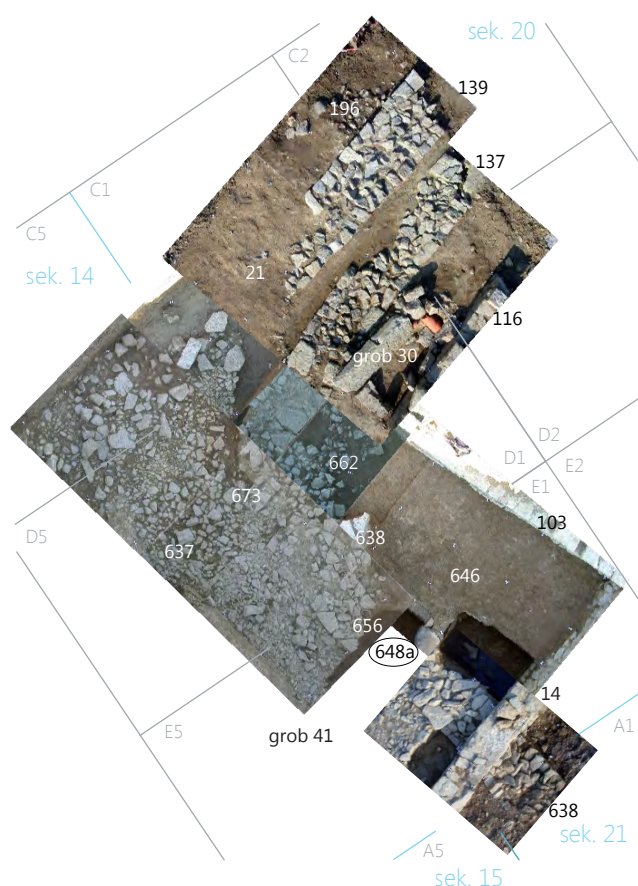
17 Zidova SE 139 in SE 137 v ohranjenem pasu severovzhodno od TJ 2: a – navpični pogled, b – pogled s severa na zahodni lici zidov.

Zidovi niso potekali povsem ravnolinijsko, niti se niso med seboj spajali pod pravim kotom (če bi šlo za stik SE 139 in SE 638 je kot 95° , SE 137 in SE 638 pa tvorita kot 100°). Dve izmed možnih razlag se zdita najbolj verjetni. Po prvi je najstarejši par zidov SE 139 in SE 638 in nanju je bil nato pod rahlim zamikom sezidan zid SE 137. Po drugi je SE 139 najstarejši, SE 137 in SE 638 pa sočasna. Oba bi bila kasneje popravljena z izdelavo prepusta in zidov SE 673 in SE 656.

Zid SE 656 in SE 638 sta bila presekana z grobom 41, ki je bil posledično prekrit s pločnikom ali obodnim tlakovanjem

grobne parcele A (SE 637). Cestišče SE 138 je prekrivalo zidova SE 137 in SE 139 vse do severozahodnega zidu grobne parcele 1 (SE 116, *sl. 27, 98*). Vsi zidovi pa so bili tako kasneje prekriti tudi z mlajšimi nasutji glavne ceste (npr. SE 25) in ruševinami mlajših zidov grobne parcele 1 (SE 140, SE 662, SE 676) in limitacijskega zidu SE 14 (SE 19) (*sl. 34*).

Skupino zidov težko interpretiramo, saj ni bilo ohranjenih plasti, ki bi odražale njihovo namembnost ali čas izgradnje. Nedvomno so starejši od zidov grobne parcele 1 in pokopališkega zidu SE 14, ki je bil zgrajen nad zidom SE 638

18 Ostanki starejše arhitekture jugozahodno od TJ 2: *zgoraj* – potek zidov SE 139 in SE 137, SE 638 in SE 656 ter mlajši pokopališki zid SE 14, *spodaj* – zidova SE 139 in SE 137 pred grobno parcelo 1, pogled proti jugovzhodu.

(sl. 19a–b). Morda so obdajali prvotno grobno parcelo, verjetneje pa so bili povezani z vhodom ali limitacijo posestva vile na Školaricah ob gradnji. Lahko bi bili celo sled starejše rimske parcelacije pred izgradnjo vile v klavdijskem obdobju.

Grobišče

Grobišče se je raztezalo v smeri severovzhod–jugozahod v dolžini vsaj 110 m (sl. 8, 9, 20). Površinska plast je bila na severnem delu grobišča odstranjena pri predhodnem strojnem odzvoju (sl. 6; območje grobne parcele 1 med P 1 in P 3). Drugod je bila vrhnja ohranjena plast SE 110 (v južnem delu grobišča SE 462) peščene gline z mnogimi recentnimi oziroma novoveškimi najdbami, ki je bila tudi sama presekana z nekaj recentnimi vkopi (SE 133/polnilo SE 109, SE 134/polnilo SE 112, SE 489) (preseki 3, sl. 27). Ruševine rimskega grobišča je prekrivala plast meljaste gline pod njo (na območju grobne parcele 1 SE 106, na območju grobnih parcel A in B SE 131 in SE 142 – sl. 40, na južnem delu najdišča SE 464 in SE 465). Ponekod smo jo ločili na različne sedimente. Ker je plast nastajala v dolgem obdobju pod enakimi pogoji, smo jo le s težavo ločili od spodnjih, fizično enakih plasti pod ruševinami limitacijskega zidu ali pod drugimi rimskimi strukturami. Površina plasti SE 21 (sl. 21, 39, 40; oštevilčena kot SE 127 na območju grobne parcele 1 – sl. 27, kot SE 484 in SE 708 na južnem delu grobišča) predstavlja hodno površino v času postavitve limitacijskega zidu SE 14 in grobišča. V južnem delu grobišča smo jugovzhodno od limitacijskega zidu kot hodno površino zasledili celo tanko peščeno nasutje SE 475 (sl. 77). Enakega nastanka sta plast SE 18 ob grobnih parcelah A in B (sl. 39, 40) in plast SE 471 ob južnem delu grobišča pod ruševinami limitacijskega zidu (sl. 77), ki sta pod enakimi pogoji nastajali v času uporabe grobišča, pred porušitvijo limitacijskega zidu.

Med koluvialnimi plastmi se je na območju jugovzhodno od limitacijskega zidu pojavljalo nekaj mlajših peščenih nasutij (SE 136, SE 143), ki so vsebovala redke kose rimskega gradbenega materiala – opeke in mozaične kocke (sl. 43). Za kakšno hodno površino gre in v katerem obdobju po opustitvi grobišča je bila v uporabi, ni jasno. Fizičnega odnosa z ruševinami zidov grobne parcele in pokopališkega zidu te površine niso imele, toda nastale so na vmesnem nivoju naravne plasti (SE 142), ki je prekrivala ruševine.

Grobna parcela 1

Zidovi: SE 102, SE 103, SE 116, SE 155; grobovi: 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Obzidana grobna parcela je zasedala južni vogal križišča glavne ceste z odcepom na Školarice (dimenzije 16,90 × 16,70 m) (sl. 8, 9, 21–23). Večina površine je bila uničena z začetnimi deli za avtocesto (območje med presekom 1 in 3 ter globok jarek TJ 2, sl. 6), pri čemer so bile odnesene vse plasti in zidane strukture nad ploščami grobov. Zidovi so bili večinoma ohranjeni le v temelju, ki je bil zidan iz lomljencev peščenjaka in vezan z malto (sl. 24–26). Večji lomljenci so bili s stranicami različnih oblik pokončno, plosko in poševno postavljeni v dve neravni lici temelja. Jedro je bilo zapolnjeno z manjšimi lomljenci peščenjaka nepravilnih oglatih oblik. Na nepoškodovanem območju parcele, izključno v zahodnem vogalu (sl. 34a–b) in 2 m širokem pasu vzhodno od TJ 2 (do P 3, sl. 35), sta se zidova SE 116 in SE 103 ohranila v višino od 0,60 do 0,70 m nad najstarejšo ugotovljeno hodno površino v notranjosti grobne parcele (zgornja meja plasti SE 127), skupaj s temeljem v višino okoli 1,10 m (sl. 24, 26, 28, 32c). Notranji zob temelja je bil pri obeh širok 5 do 10 cm in je sovpadal s to površino. Zid je bil pod zobom grajen v opisani tehniki gradnje temeljev, nad njim pa so bili večji klesanci (ali grobo obdelani kvadri) peščenjaka skrbno položeni v ravni liniji. Zidovi nad temelji so bili grajeni z belo

19 Stik starejšega zidu SE 638 ter mlajšega pokopališkega zidu SE 14: a – navpični pogled, b – detajl stika, pogled proti jugu.

malto s primesmi školjk in polžkov. Med seboj so bili vezani, le stik med zidovima SE 102 in SE 155 v vzhodnem vogalu ni bil ohranjen. Iz situacije ni bilo razvidno, ali se je v tem delu vstopalo v grobni prostor s strani ceste iz Školaric. Glede na ostanke ruševin SE 20, SE 108, SE 115, SE 180, SE 140 v zahodnem delu parcele (sl. 27, 34, 35) lahko predvidevamo, da zidovi niso bili veliko višji kot 0,70 m nad hodnim nivojem.

V notranjosti grobne parcele sta bili ugotovljeni vsaj dve oziroma tri hodne površine (sl. 27). Najstarejšo predstavlja zgornja meja naravne plasti peščenega melja SE 21 (v grobni parceli 1 oštevilčena kot SE 127), v katero so vkopani tako vsi žgani grobovi kot tudi zidovi (sl. 24, 27, 28). Na njej so sporadično raztresene manjše oblice in srednje veliki zaobljeni kamni (SE 179). Nad oziroma med kamenjem se nahaja veliko raztresenih odlomkov razbitih lončenih posod in živalskih kosti. Nasutje ali tlak SE 179 je deloval kot hodna površina grobne parcele. Večina kamnitih pokrovov grobov sega preko tega tlaka, ki se je nato zaradi njihove teže ob robovih grobnih jam rahlo pogreznil v notranjost. V severovzhodni polovici je tlak težko zaznaven, ugotovljen je le v okolici pokopov tipa *bustum*.

Prav *bustum* je prevladujoč ritual znotraj grobne parcele 1. Izmed desetih pokojnikov jih je bilo šest sežganih na mestu pokopa (grobovi 1, 3, 5, 7, 8, 9). Med temi so bili vsi pokriti z eno ali nekaj večjimi ploščami peščenjaka. Le pokrov na grobu 7 je bil verjetno odstranjen ob gradbenih delih ob izgradnji avtoceste, vsi ostali pa so bili intaktni. Edini žarni grob je pokop otroka v alabastrni žari, v grobnici, sezidani iz opek (grob 6). Precej slabše ohranjeni so vsi trije skeletni pokopi, ki so vkopani z višjega nivoja (SE 104), dva odrasla pokojnika (grob 10 in 11) in dojenček v amfori (grob 12).

Poleg grobov so se v parceli ohranile še nekatere strukture (sl. 28–36). Pravokoten suhozid (SE 608, dimenzije 1,74 × 0,80 m; sl. 33), zgrajen na površini SE 127, se je posul proti vzhodu (ruševina SE 175). Interpretiramo ga kot podlago za nagrobno obeležje, podobno strukturam na grobnih parcelah A in B, čeprav bi lahko pripadal tudi notranji arhitekturi grobne parcele, namenjeni obredom.

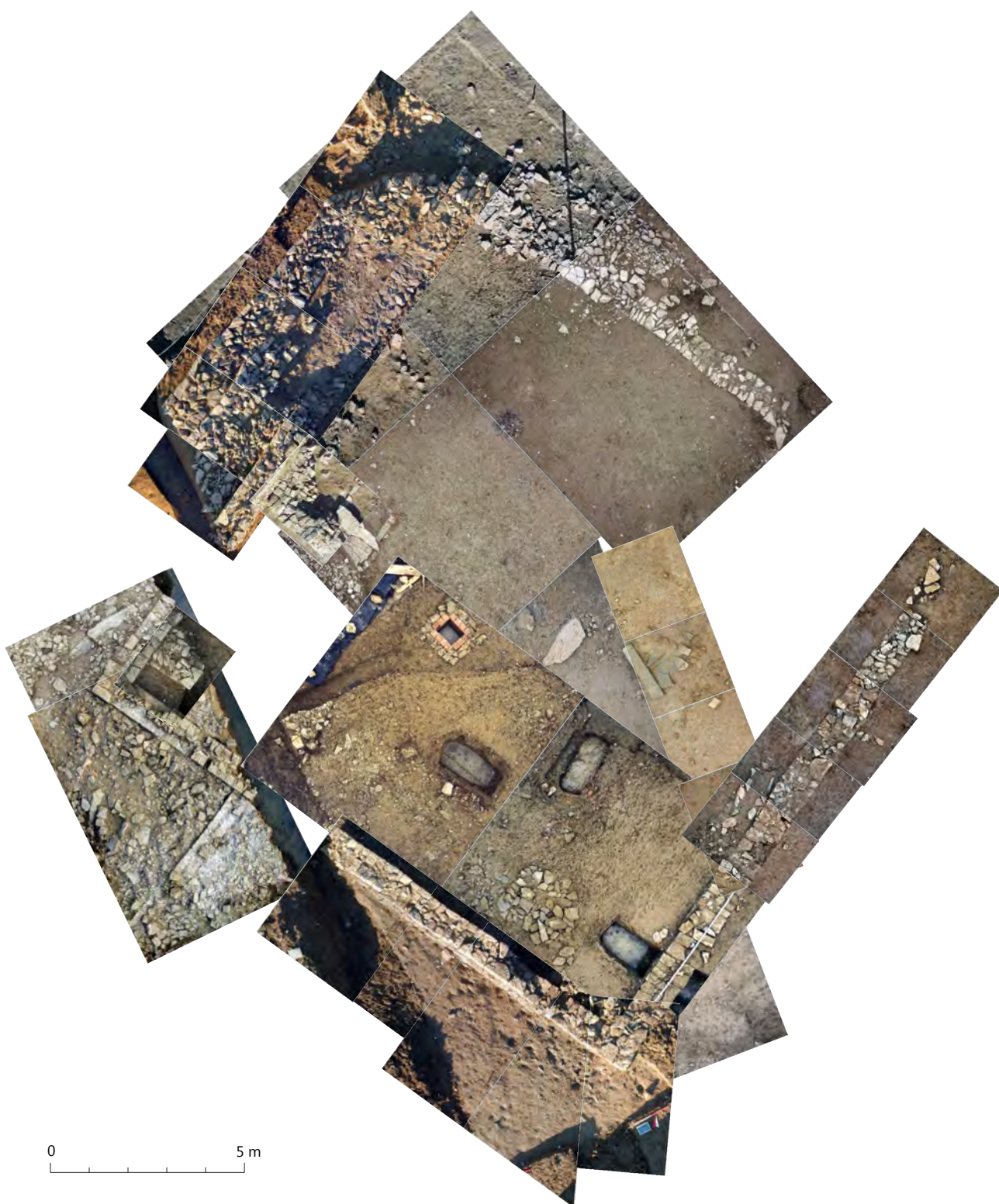
Nad strukturo SE 608 in njegovo ruševino (SE 175) ter pokopom v amfori (grob 12) se je v južnem vogalu, v približno od 1 do 1,6 m širokem pasu od zidov SE 102 in SE 103, razprostiralo kamnito nasutje SE 123 iz zelo oglatih lomljencev peščenjaka (sl. 29). Ta tlak bi lahko bil starejši ali sočasen s skeletnima pokopoma, saj ga je vkop groba 10 nedvomno sekal.

20 Grobišče južno od grobne parcele 1; pogled proti zahodu.

21 Tloris grobne parcele 1; M 1:150.

22 Fotomozaik grobne parcele 1.

23 Pogled na grobno parcelo 1 med izkopavanji, v ospredju cesta proti vili in severni vogal; pogled proti jugu.

24 Presek zidu SE 116 v TJ 2, detajl preseka 50; pogled proti jugozahodu.

25 Zid SE 102; pogled proti severovzhodu.

V severnem vogalu grobne parcele je bila zaradi drenažne prepustnosti hodna površina utrjena s kamnitim nasutjem iz oblic in grobega peska (SE 168). Odtočni kanal SE 602 pod cesto SE 11 je bil namreč speljan do zidu SE 155. Meteorna voda je vdiralala v notranjost parcele in ni presenetljivo, da prav v tem vogalu ni bilo pokopov.

Na zahodni zid parcele (SE 116) sta bila naslonjena dva pravokotna kamnita postamenta. Oba sta bila poškodovana ob strojnem odzvoju, tako da njuno pravokotno obliko lahko le predvidevamo. Prvi ob zahodnem vogalu je SE 22 (sl. 28, 32a–d, 34a–b), dolg 3,10 m, ohranjen v višino 0,52 m in v širino 1,28 m ter presekán s TJ 2. Vzhodno od TJ 2 je bil ohranjen še del zidane strukture SE 187 (sl. 31), ki bi mu lahko pripadal. Severnejši postament SE 151 je bil dolg 4,81 m, v širino je bil ohranjen 2,18 m, v višino pa 0,60 m (sl. 27, 30a–c, 31, 35). Sezidana sta bila iz lomljencev peščenjaka in vezana z malto. Postavljena sta bila v vkopa (SE 49 in SE 683), ki sta sekala najmlajšo hodno površino SE 104 in bila obdana z maltnim obodom. Postament SE 151 je segal čez pokrov grobnice SE 152d (grob 3). Na postamentu

SE 22 je bila vidna stojka oziroma vdolbina SE 24, ki bi lahko služila za pritrditev nagrobnika (sl. 32a).

Edina vkopana struktura, ki kaže znake ritualnih daritev izven grobov, je bila jama (SE 163a), zapolnjena z nekaj ožganimi kamni in ogljem (SE 163b) (sl. 36a–b).

Najmlajša hodna površina znotraj grobne parcele je bila plast meljaste gline SE 104, ki se je nahajala pod ruševinami zidov (sl. 27). Vsebovala je izjemno veliko razbitih skodelic tankih sten (1. in 2. stoletja), odlomke vinskih amfor in nekaj drugega posodja ter živalskih kosti (Toškan 2010). Podobno gradivo so vsebovale tudi ruševine zidov grobne parcele (ruševine SE 20, SE 108, SE 115 v notranjosti parcele, SE 13, SE 19, SE 180 jugozahodno od zidu SE 103, SE 140 severozahodno od zidu SE 116), ki so bile ohranjene le v zahodnem vogalu parcele (sl. 34a–b) in v dvometrskem pasu vzhodno od TJ 2 (sl. 27, 35). Prekrivale so le ozek pas ob zidovih (sl. 35).

Najmlajši skeletni pokopi žal niso imeli fizičnega odnosa z ruševinami, ne pridakov, na osnovi katerih bi jih lahko datirali.

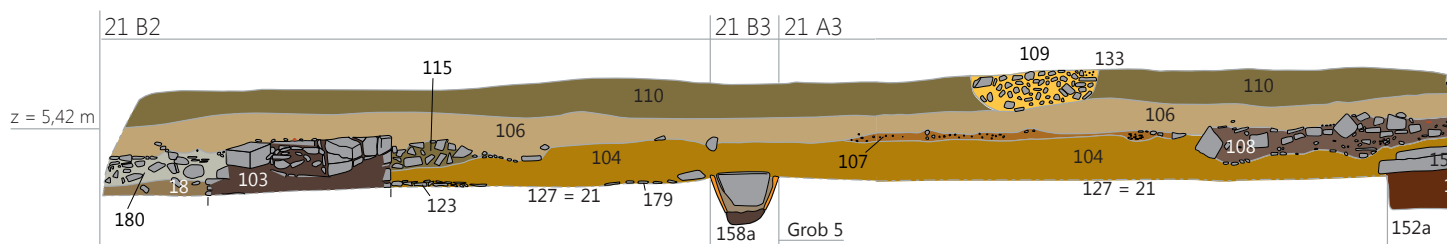

26 Zid SE 103 na ohranjenem odseku med TJ 2 in P 3: a – jugozahodno lice nad hodno površino; b – jugozahodno lice s temeljem, c – severovzhodno lice.

- SE 18 - zbita plast olivno rjave ilovice - kulturna plast
- SE 103 - zid grobne parcele 1
- SE 104 - kulturna plast v grobni parceli 1
- SE 106 - koluvij
- SE 107 - zemljena ruševinska plast v grobni parceli 1
- SE 108 - ruševina v grobni parceli 1
- SE 109 - polnilo jame SE 133
- SE 110 - koluvij
- SE 112 - polnilo jame SE 134

- SE 115 - ruševina zidu SE 103 znotraj grobne parcele 1
- SE 116 - zid grobne parcele
- SE 123 - tlakovanje v južnem vogalu grobne parcele 1
- SE 127 = SE 21 - naravni sediment s hodno površino znotraj grobne parcele 1
- SE 137 - suhozidan zid - starejša arhitektura
- SE 138 - struktura - cestišče
- SE 139 - starejši suhozidan zid
- SE 140 - ruševina zidu 116 izven parcele

- SE 141 - tlak
- SE 151 - postament
- SE 152 (a, b) - suhozidan zid
- SE 158 (a, b) - suhozidan zid
- SE 179 - tlak
- SE 180 - ruševina zidu SE 116 izven parcele
- kamni
- keramika

27 Presek 3 – presek plasti in struktur grobne parcele 1, pogled proti jugozahodu; M 1:75.

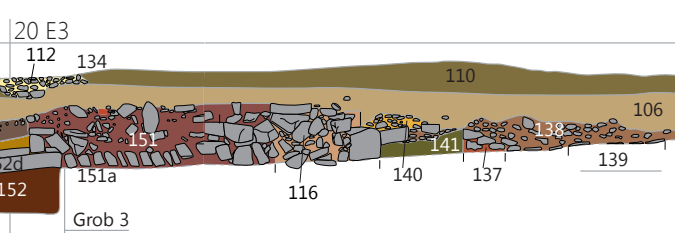
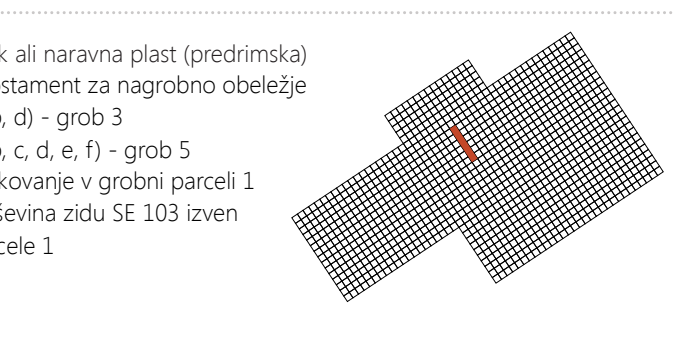
28 Zahodni vogal grobne parcele 1: hodna površina med zidovima SE 103 in SE 116 ter postamentom SE 22; pogled proti severozahodu.

29 Južni vogal grobne parcele 1: kamniti tlak SE 123 v notranjosti in ruševina zidov SE 180 na zunanji strani; pogled proti jugu.

30 Postament SE 151: a – pogled proti jugozahodu, b – jugozahodno lice, c – jugovzhodno lice.

31 Zid SE 116 v grobni parceli 1 in postamenta SE 151 in SE 187 ob njem, severovzhodno od jarka TJ 2; pogled proti severu.

33 Postament SE 608; pogled proti jugozahodu.

32 Postament SE 22, zahodno od TJ 2: a – navpični pogled, b – JZ lice, c – JV lice, d – severovzhodni presek ob TJ 2.

Nadaljevanje grobišča južno od parcele 1

Limitacijski zid SE 14, grobni parceli A in B ter posamezni grobovi

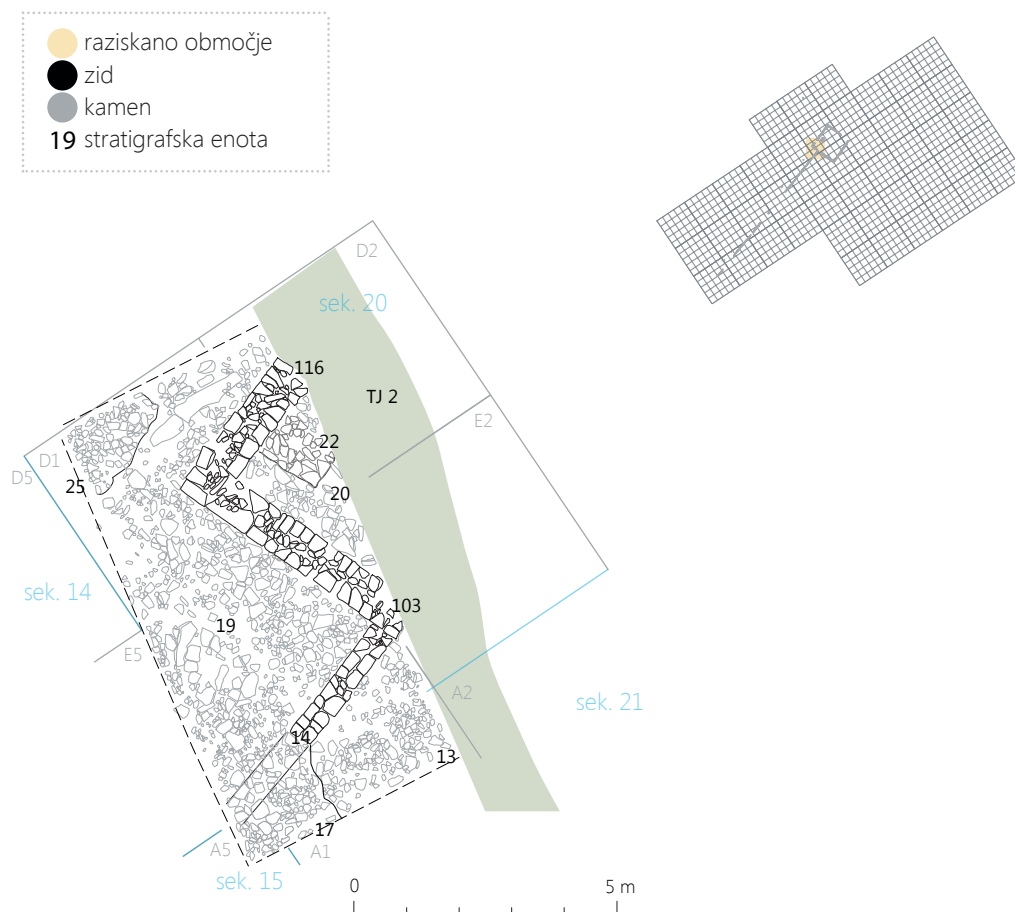
Z jugozahodne strani je bil na zid grobne parcele SE 103 naslonjen pokopališki zid SE 14, ki je potekal v smeri severovzhod–jugozahod (sl. 8, 9, 34, 42, 45). Odkrit je bil v dolžini 98 m in se nadaljeval proti jugu. Zidan je bil iz grobo obdelanih lomljencev peščenjaka (sl. 38a–b, 56b). Večji kamni so bili večinoma s pravokotnimi stranicami postavljeni v dve lici brez ravnih vrst, manjši pa založeni vmes. Lice temelja je bolj neravno in valovito. V dolžini 4 m od zidane parcele je bil zid vezan z obilnimi maltnimi plastmi (SE 14) (sl. 34), proti jugu pa se je nadaljeval kot SE 162 z manj maltnege veziva (sl. 42, 45, 57), na južnem delu grobišča kot SE 402 (sl. 75). Predstavljal je jugovzhodno mejo grobišča, ki se je ob javni cesti raztezalo od grobne parcele 1 proti jugozahodu (sl. 37). Zid SE 14 je bil sezidan preko starejše suhozidne arhitekture, zidu SE 638 (sl. 19a–b, 34, 41, 42).

Najstarejša zunanja hodna površina jugovzhodno od zidu SE 14 (sl. 39–42) je bila, tako kot v zidani grobni parceli, zgornja meja plasti SE 21, pod nivojem katere je bila občutna razlika v licu temelja. Že omenjeni suhi zid in plast SE 21 na severnem delu je prekrivala nekoliko mlajša plast meljaste gline z drobcu malte SE 18. Podobna ji je bila plast SE 471 v južnem delu grobišča. Plasti sta nastajali med časom uporabe grobišča, nad obe se je proti jugovzhodu porušil pokopališki zid (SE 13: ruševina zidu SE 14 z večjo vsebnostjo malte, SE 17: ruševina zidu SE 162, SE 466: ruševina zidu SE 402) (sl. 39a–b, 40, 77). V severovzhodnem vogalu med zidovima SE 638 in SE 14 sta bili vzporedno položeni dve teguli (SE 617), z robovi navzgor in pravokotno na potek zidu SE 14, ki sta morda tvorili odtok za deževnico (sl. 42, 44).

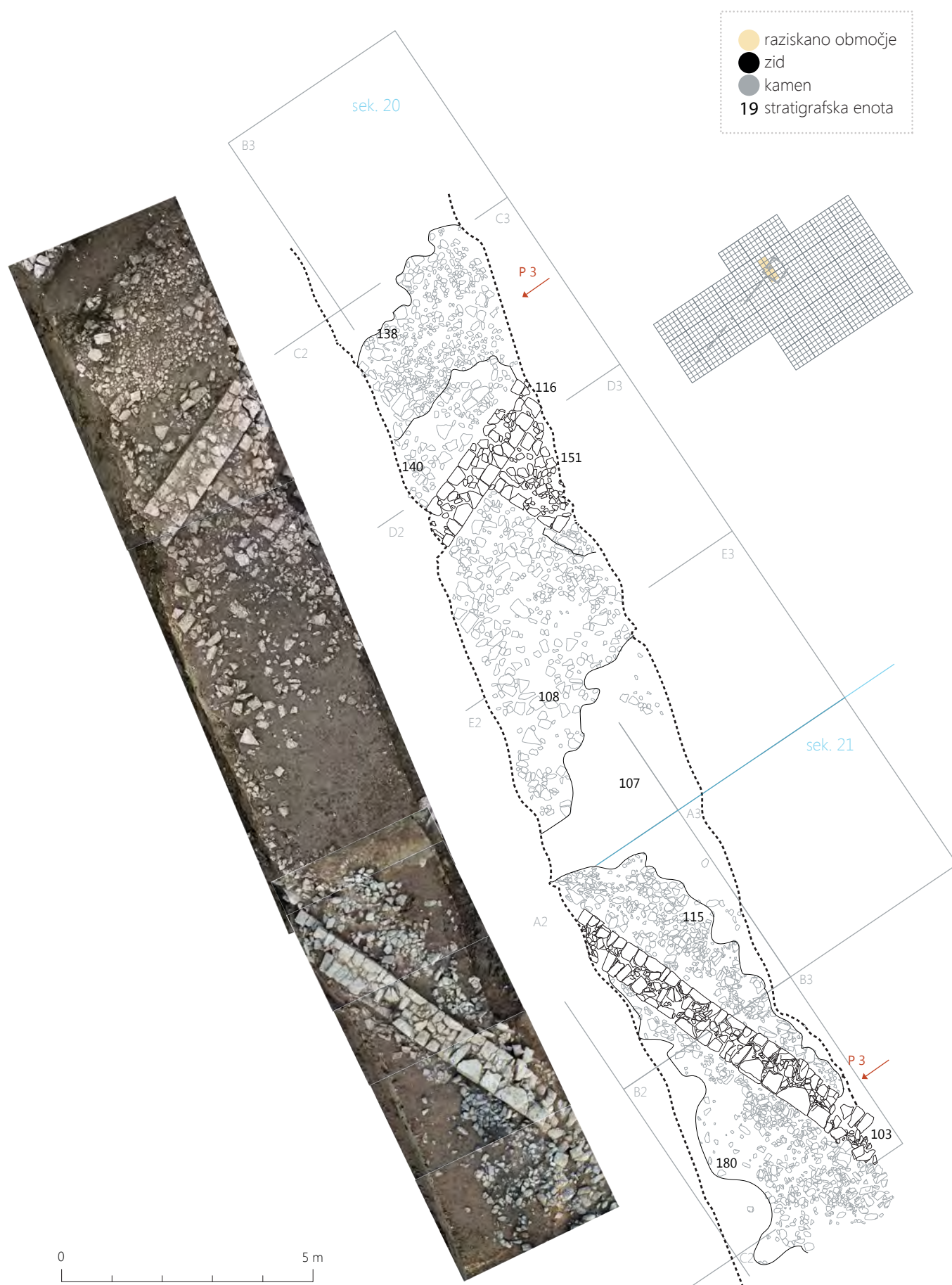
V severnem delu, ob grobni parceli 1, kjer je geološka podlaga stabilnejša, je bila višina ohranjenega zidu SE 14 približno meter (sl. 38b, 41). Ruševinski ostanki nad nivojem pokopov kažejo, da je bil višji. Proti jugu je bilo ohranjenih vse več nivojev zidave. Na skrajnem jugu je bil globoko pod nekdanjimi hodnimi površinami ohranjen v višino skoraj 3 metre. Sodeč po ohranjeni višini in širini ruševine je višina zidu v času pokopavanja presegala višino odraslega človeka in zid je deloma zastiral pogled na nekropolo iz smeri vile.

Severozahodno od pokopališkega zidu se je v širini 5,50–6 m širilo pokopališče, v katerem je bilo prepoznanih nekaj skupin grobov, ki verjetno predstavljajo posamezne grobne parcele (sl. 8, 9, 37). Grobne parcele so bile nekoliko

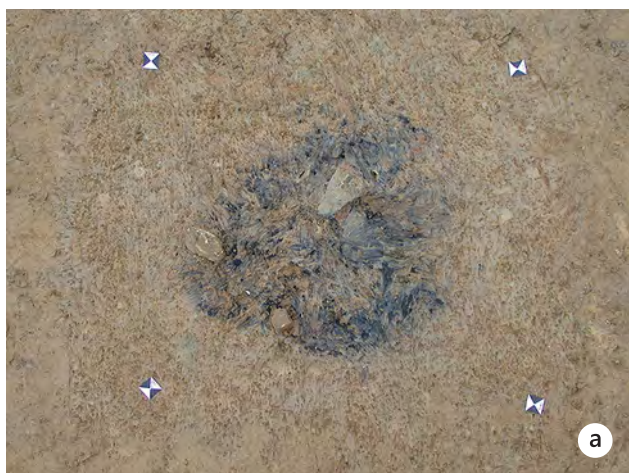
dvignjene nad okoliškim tlakom z raznimi nasutji, ki so nastajala v času uporabe prostora. Prva so se pojavila že na nivoju najnižjih okoliških tlakov (SE 192, SE 681 in SE 682). Z vsakim novim pokopom so območje nekoliko preuredili: predvsem z nenehnim nasipavanjem tako zemljenega in peščenega materiala kot nasutij iz manjših in večjih oblic ter iz različnih lomljencev peščenjaka. Prav slednje, ki so tudi nastale v najmlajšem času grobišča, se najteže ločijo od kasnejših ruševin pokopališkega zidu in posameznih razpršenih kamnov, verjetno ruševin drugih struktur znotraj grobišča (SE 19: ruševina v vogalu med parcelama 1 in A, sl. 34, SE 161: ruševina v grobni parceli A in B, sl. 40, SE 411: ruševina na južnem delu grobišča). Poleg tega so vsakokrat vkopavali v predhodne plasti in uporabljali podobne materiale, kar je popolnoma onemogočilo identifikacijo nasutij, ki bi pripadale vsakemu takemu posegu oziroma grobu. Tlaki so definirani po grobnih parcelah (SE 132; najvišja plast nasutij grobne parcele A, sl. 45, SE 457, SE 452 – plasti nasutij grobne parcele B, sl. 57, SE 472 – plast nasutij v nadaljevanju grobišča proti jugu – sl. 75). Tlaki grobnih parcel A in B in v nadaljevanju proti juhozahodu so bili vsaj za 0,5 do 0,7 m višji od hodne površine na drugi, jugovzhodni strani limitacijskega zidu (sl. 41), kjer smo pod ruševinami (SE 17) in koluviji (SE 18) odkrili več kamnitih nasutij in razpršenih kamnov (SE 633) na površini plasti SE 21 (sl. 42). Nasutje SE 621 se je navezovalo morda še na starejšo arhitekturo, zid SE 638 (sl. 42). Za nekatera nasutja je bila značilna večja prisotnost mozaičnih kock (SE 136 ipd., sl. 43).

34 Ruševine in zidovi v zahodnem vogalu parcele 1; zgoraj – načrt, spodaj – fotografija.

35 Fotomozaik in tloris ozkega pasu z ruševinami v grobni parceli 1.

36 Zogleneli ostanki kurišča znotraj obzidane grobne parcele 1: a – polnilo (SE 163b), b – izpraznjena jama (SE 163a).

37 Pogled na grobni parceli A in B; pogled proti vzhodu.

38 Limitacijski zid SE 162 ob parcelah A in B; a – severozahodno lice – detajl; b – jugovzhodno lice.

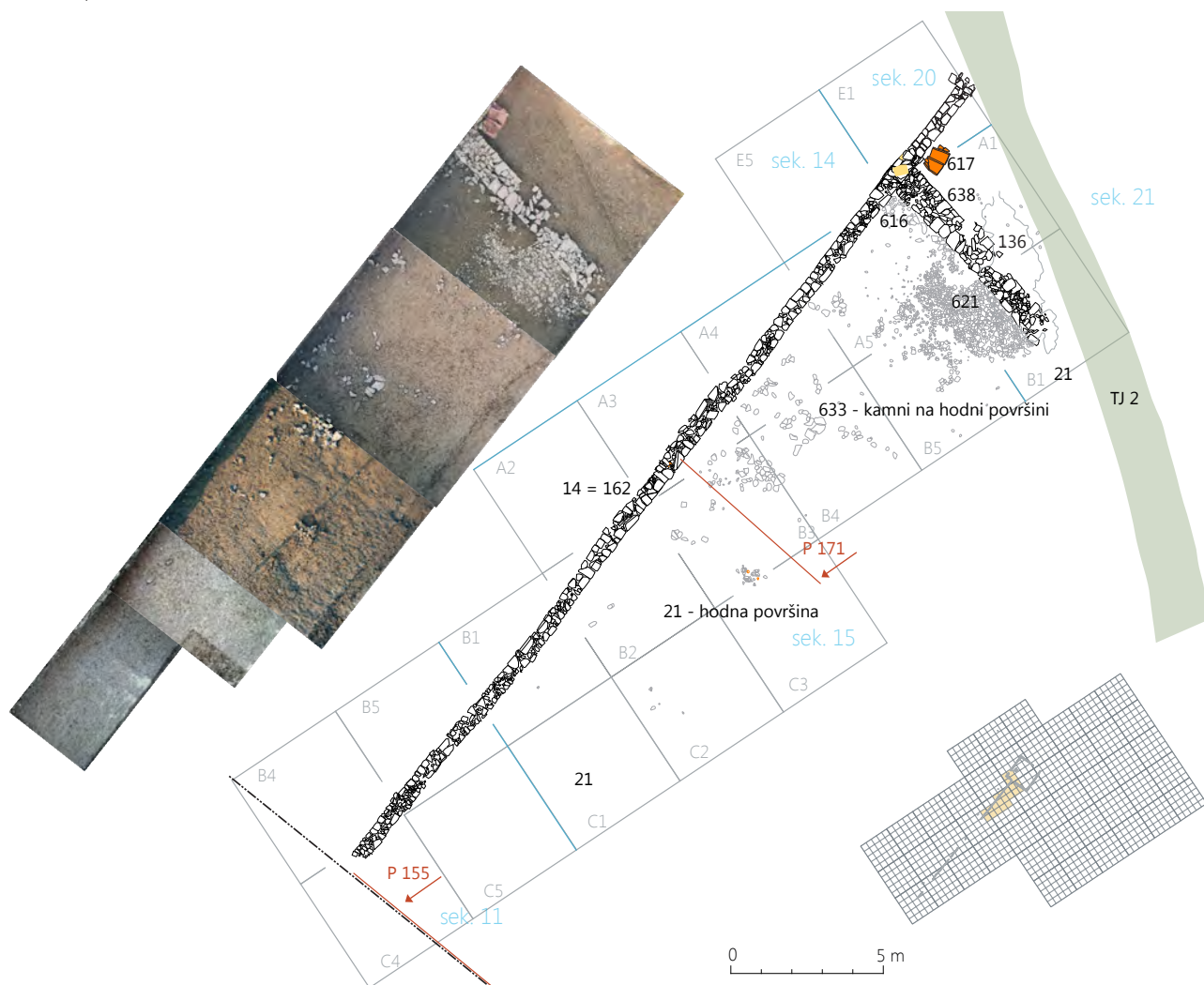
39 Ruševina limitacijskega zidu SE 162 (SE 17) jugovzhodno od zidu SE 162 v preseku: a – vzhodni del preseka 155, sek. 11, kv. C–D4, jugovzhodni profil severnega območja, b – presek 171, sek. 21, kv. A–B1.

40 Ruševine zidu SE 162: SE 161 na grobni parceli A in SE 17 jugovzhodno od grobišča.

41 Območje jugovzhodno od limitacijskega zidu ob parceli A, kjer je vidna razlika v hodni površini; pogled proti zahodu, sek. 15, 21.

42 Območje jugovzhodno od limitacijskega zidu ob parceli A (fotomozaik in načrt).

43 Nasutje SE 136 z množico mozaičnih kock ob TJ 2, sek. 21, kv. A–B1; pogled proti severozahodu.

44 Teguli SE 617.

Grobna parcela A

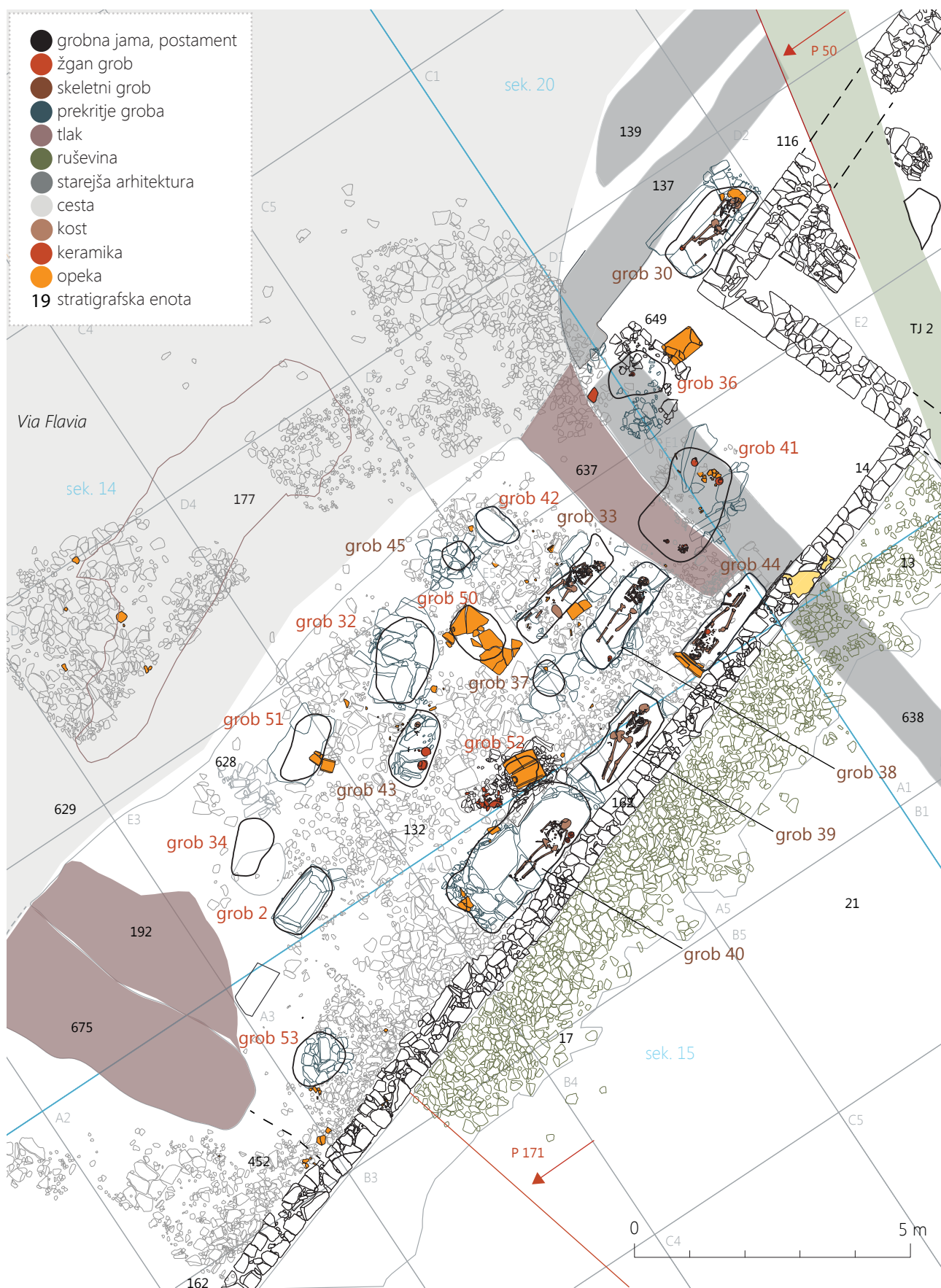
Dimenzije 16 × 7,5 m, grobovi: 2, 32, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 50, 51, 52, izven groba 30

Grobno parcelo A (sl. 45–56) je s severne strani zamejevalo tlakovanje SE 637 (sl. 46), s katerim je bil prekinjen stik med suhozidi SE 137, SE 139, SE 638, SE 656. Tlak SE 675 jo je v 2 m širokem pasu ločil od parcele B (sl. 47, 50, 99), območje med obema skupinama grobov pa je bilo še nekoliko širše. Območje med grobovi in cesto SE 629 je bilo tlakovano z grobim peskom, oblicami, večjimi kamni in celo ploščami (sl. 46, 47, 99). Zdi se, da so bile večje plošče postavljene predvsem ob mejah z grobnimi parcelami. Severno obodno tlakovanje parcele (SE 637) je prekrilo grob 41, morda tipa *bustum*, ki se tako zdi starejši od ureditve parcele A. Žgan grob 36 je bil postavljen nad starejšim suhozidom SE 656.

Med 17 grobovi v parceli A je opaziti tako raznovrstnost grobnih oblik kot tudi specifičen tip pokopa, svojstven izključno tej parceli (sl. 53). Pri slednjem gre za tri zaporedne grobnice, prislone k pokopališkemu zidu (grobovi 40, 39, 44). Grobnice so imele skrbno zložene stranice, dno in pokrov iz peščenjakovih plošč, ponekod v kombinaciji s tegulami. Pri gradnji groba 40 (sl. 54) je bil preoblikovan limitacijski zid (SE 162) na način, da je bil na njem narejen rob, na katerem je slonel pokrov. V to skupino sodita še grobnici 33 in 38, ki sta za 2 oziroma 4 m odmaknjeni od pokopališkega zidu proti osrednjemu delu parcele. V vseh grobovih te skupine so inhumacije odraslih oseb. Sodeč po pridatkih je med njimi zelo kratek časovni interval. K skupini grobnic poznorimskega obdobja bi prišteli še grob 30 ob zidu grobne parcele 1 (sl. 84), le nekoliko severneje od grobne parcele A.

Druga homogena skupina so žgani pokopi, razvrščeni ob zunanjem, severozahodnem, robu grobne parcele A proti cesti. Sežgani ostanki pokojnikov so razsuti v grobnih jamah, pokritih s ploščami (grob 32, 34, 42, 50, sl. 49), ali pa v zloženih grobnicah (grobovi 2, 41, 51) (sl. 55). Grob 32 je vseboval kostne ostanke pokopov odraslega moškega in ženske, morda časovno ločenih. Še pri dveh grobovih sta bila pokojnika prepoznana za odrasla moška (grobova 41 in 2), v grobu 34 le odrasla oseba, v ostalih pa drobci kosti niso bili opredeljivi. Opozorimo naj še na zanimiv element pri grobu 51. Dva zaporedna konkavno postavljena imbreksa pod pokrov groba sta tvorila žleb, ki se je izlival v notranjost groba.

Tretjo skupino predstavljajo inhumirani pokopi dveh ali treh dojenčkov (grobovi 45, 37 in verjetno 52) in mlajšega otroka (grob 43). Pri teh grobne konstrukcije niso tako dosledno

45 Tloris grobne parcele A; M 1:100.

oblikovane kot pri prvi skupini. Pri vseh štirih pa je zanimiva forma pokrova, ki je bila zložena v dveh nivojih (sl. 49, 53). Delujejo kot nagrobna označba ali celo kot postament za nagrobnik. Ostanke kvadratnega postamenta SE 649 z maltnim vezivom so bili ohranjeni tudi nad grobom 36, tik ob grobni parceli 1 (sl. 51). Pokrov groba 50 je bil izdelan iz tegul (sl. 51).

Za razliko od obzidane grobne parcele 1, kjer so bili grobovi intaktni, so bili na grobni parceli A opazni sledovi prekopavanja ali ropanja grobov (grobni 2, 33, 34, 41, 42). Do ropanja je lahko prišlo že v rimskem času, vendar je verjetneje, da se je dogajalo kasneje, po opustitvi grobišča. Očitno

je namreč, da so intaktni vsi grobovi bližje limitacijskemu zidu, ki se je po opustitvi grobišča porušil. Ruševina SE 161 je prekrila in zaščitila bližje grobove (sl. 40), prekopani pa so bili le grobovi na obrobju parcele, ki jih ruševina ni zasula. Ruševino SE 161 s premešanim kamenjem, opečnatimi kosi in mnogimi rimskimi najdbami je bilo le težko ločiti od najmlajših nasutij parcele, med katerimi je bilo pomešano kamenje z zemljenim delom nasutja. Ruševini SE 161 smo pripisali večino pobranega drobnega gradiva na površini najmlajšega tlakovanja grobne parcele SE 132 (sl. 53). Velik delež pripada ostankom razbitih posod in amfor (sl. 52), uporabljenih med obredi svojcev (parentalijami). Drobnost gradiva iz omenjenega najmlajšega tlakovanja grobne

46 Grobna parcela A z izkopanimi grobovi in območje do grobne parcele 1; pogled proti vzhodu.

47 Južni del grobne parcele A in predel grobišča s tlakovanjem, ki ločuje grobni parceli A in B; pogled proti jugovzhodu.

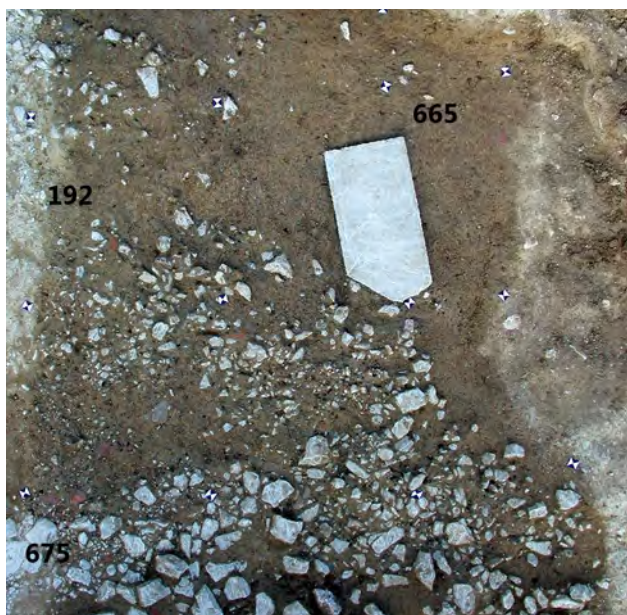
48 Parcela A med izkopavanji; pogled proti severovzhodu.

parcele A SE 132 datiramo v čas 2., 3. in 4. stoletja, medtem ko najdbe iz ruševinske plasti SE 161 postavljamo v čas 3., 4. in 5. stoletja ter morda tudi v 6. stoletje.

Zanimiva je še marmorna plošča (sl. 50) ob vmesnem pločniku SE 675. Plošča, velika 96×49 cm, debela 2–3 cm, je iztesana iz kompaktnega belega kalcitnega marmorja brez tekstur in izvira iz term vil na Školaricah. Pod njo nismo uspeli zaslediti grobne jame, toda pričakovali bi pokop otroka. Plošča je bila položena na nivoju tlakovanja SE 675 (sl. 47, 99), ki je bil bistveno nižji od površine tlakovanja SE 132. Po odstranitvi plasti SE 132 in nižje ležeče zemljene plasti SE 147 v južnem delu grobne parcele A smo odkrili površino naravnega sedimenta SE 665, hodno površino ob postavitvi limitacijskega zidu. Na tem nivoju se je ob zidu vil pas nasutja razpršenega kamenja v širini 1 m (SE 682, sl. 56a–b). Z nasipanjem zemlje (nasutje SE 147) so dvignili osrednji del grobne parcele A.

49 Neizkopani grobovi s prekritji: grobovi 32, 43 in 51; pogled proti severovzhodu.

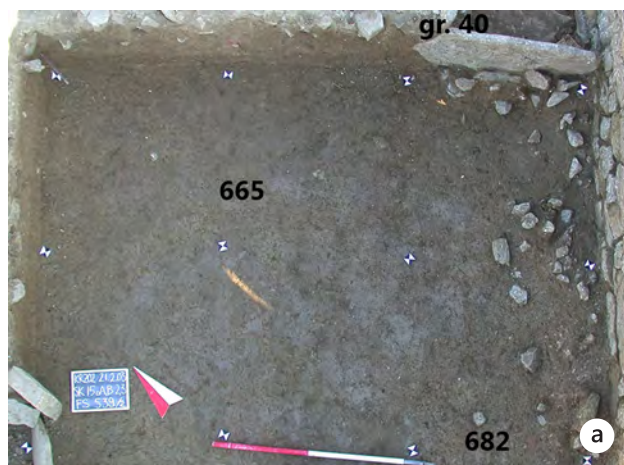
50 Marmorna plošča na južnem robu parcele A.

51 Postament SE 649 nad grobom 36.

52 Razbita mala amfora Dr. 6B (G363) z ožganimi živalskimi kostmi (VZ 106) na najmlajšem tlakovanju grobne parcele A (SE 132).

56 Površina plasti SE 665 in pas nasutja SE 682 ob limitacijskem zidu SE 162 južno od kamnite grobnice groba 40: a – navpični pogled, b – pogled proti jugovzhodu.

53 Grobna parcela A s prekritimi grobovi (izkopana sta le grob 32 in grob 51).

54 Grob 40: zidana grobnica s popravki zidu SE 162; pogled proti vzhodu.

55 Grob 2: kamnita skrinja žganega groba.

Grobna parcela B

Dimenzije 12 × 7,5 m, grobovi: 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 31, 35, 46, 47

Tlakovan pas SE 674 pred grobno parcelo B (sl. 57–69) je bil narejen iz skrbno položenih oblic in je spominjal na skrbno izdelan pločnik ob glavni cesti (sl. 58, 73, 99). V njem je zevala stojka SE 680. Pločnik pred grobiščem se je od ceste jasno ločeval z obcestnim jarkom SE 456, zapolnjenim z meljastimi peski SE 455, SE 667 (sl. 74). Ločitev med parcelama A in B (SE 675) je bila manj skrbno izdelana (sl. 47). Tudi ločitev med parcelo B in nadaljevanjem grobišča proti jugu (do koder je segal ta del izkopnega polja) je bila težje zaznavna. Sodeč po severnem robu je bila naslednja parcela nekoliko ožja. Tlakovanje pred njo (SE 450) je bilo pomaknjeno v notranjost (sl. 74 – presek 155).

Znotraj grobne parcele B je bilo ugotovljenih 17 pokopov (sl. 57, 60). Med njimi je bilo 16 ohranjenih, starejši žgan pokop (grob 17a) pa je bil v celoti izprazen ob pokopu otroka (grob 17). Oblike grobnih konstrukcij so precej manj raznovrstne kot na drugih delih grobišča. Jame so bile tako pri žganih pokopih (teh je deset) kot pri skeletnih pokopih (sedem) obložene z neobdelanih kamenjem, izjemoma s tegulami (grob 18) (sl. 68). Ker gre za precej nepoškodovan del grobišča, lahko ugotavljamo tudi postopek pokopavanja pokojnika in pokrivanja grobov. V večini primerov grobne jame niso bile zasute z zemljo, temveč le prekrite z eno ali več ploščami peščenjaka. To velja predvsem za žgane grobove oziroma grobove z raztreseno žganino v grobni jami ali grobni skrinji (starejša skupina: grobovi 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26). Medtem je bila pri večini inhumacij jama s truplom pokojnika zasuta in na zasutje naloženo kamenje kot označba (druga skupina: skeletni grobovi – grobovi 27, 35, 46, 47; žgan grob – grob 25). Med 13 analiziranimi pokojniki je visok delež otroških grobov, pet novorojenčkov in dva mlajša otroka (do 6,5 let). Z izjemo enega žganega (grob 18) so bili ostali pokopani skeletno.

Opozorili bi še na nekaj značilnosti, ki odražajo posthumno ritualno dogajanje na parceli. V dveh primerih (grobova 16 in 26) je bil na vzhodni rob, pod pokrovno ploščo, konkavno vložen po en imbreks kot žlebast izliv v notranjost jame (sl. 65). Trije konteksti nakazujejo prilaganje daritev ob samem pokopu ali naknadno z odpiranjem grobne jame. Grob 23 je imel poseben prekat, v katerega je bil postavljen lonček (G92) (sl. 69). Grob 31 je bil oblikovan dvoprekatno, in sicer iz globljega dela z otroškim skeletom in dvignjene poličke s priloženimi pridatki (sl. 71). V grobu 19 je segala posoda tik pod pokrovno ploščo, nad že naravno zapolnjeno notranjostjo groba (sl. 70).

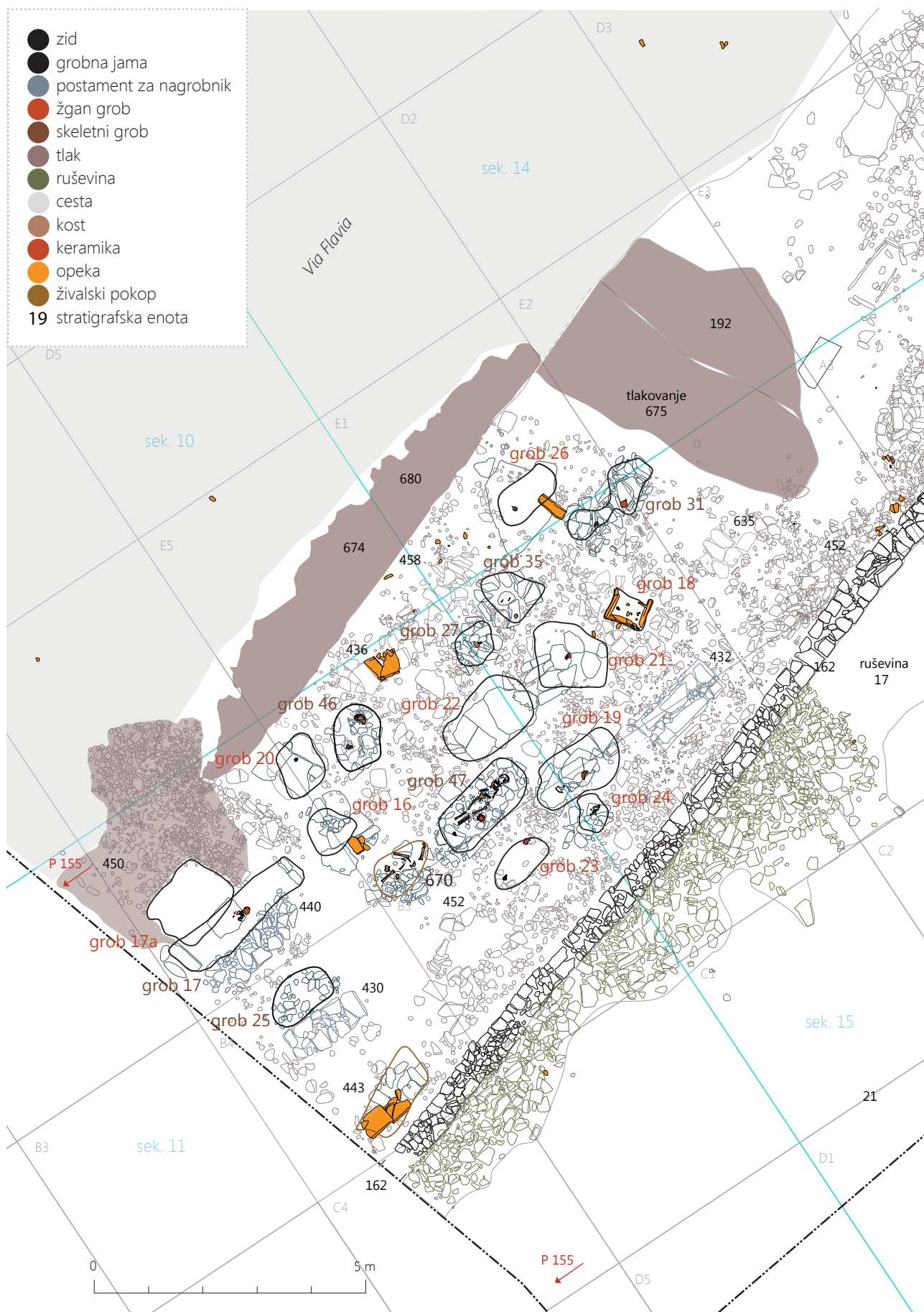
Nagrobna arhitektura je izpričana z vsaj tremi pravokotnimi stopničasto zidanimi postamenti verjetnih baz nagrobnikov (SE 432, SE 440, SE 430). Postavljeni so bili v zalednem delu parcele, ob limitacijskem zidu. Usmerjeni so bili skoraj vzporedno s cestišči in pločniki ter z zidom. Postament SE 432 (sl. 61a–b) je bil skrbno sezidan in vezan z malto. Izpod spomenika je bilo zaznati imbreks za libacijo. Ker postament ni bil odstranjen, ne vemo, ali se je pod njim skrival grob. Ob južnem profilu izkopa sta bili vzporedno postavljeni dve bazi za nagrobnike, ki sta bili slabše grajeni. Baza SE 440 (sl. 63) oziroma spomenik nad njo je dejansko zastiral pogled na spomenik nad bazo SE 430 (sl. 62a–b).

Pred grobovoma 35 in 27 bi lahko kot nagrobno oznako interpretirali tudi skrbno zloženo kamenje SE 458 (sl. 64), ki je bilo urejeno neposredno ob robu ceste.

Poleg grobov so bili v jami SE 670 sredi parcele odkriti tudi ostanki konja (sl. 66), starejšega od 20 mesecev (Toškan 2010, 3). Mesto zakopa je bilo prekrito s kamni, kot da gre za običajen pokop.

Dodatno o ritualnem dogajanju znotraj parcele priča tudi zakop konjske čeljustnice (SE 443, sl. 67a–c). Ostanke živali, starejše od 14 let (Toškan 2010, 3), so pokopali in jama (SE 443a) prekrili s kamenjem in tegulami (SE 443d).

Na površini nasutij grobne parcele B (SE 457 in SE 452) so bile raztresene črepinje ali cele lončene posode, odlomki živalskih kosti in deli kovinskih predmetov (sl. 72), ki pričajo o obredih in ritualih posvečenih prednikom. Predmeti so bili pomešani med ruševinami limitacijskega zidu (ruševina SE 161), ki jih datiramo v čas od 3. do 6. stoletja, in deli nagrobnih obeležij.

57 Tloris grobne parcele B; M 1:100.

58 Grobna parcela B z izkopanimi grobovi in okoliškimi tlakovanji SE 647, SE 675; pogled proti jugu.

59 Grobna parcela B z ruševino SE 161 in prekritji grobov; pogled proti jugu.

60 Grobna parcela B.

62 Postament za nagrobni spomenik SE 430: a – pogled proti jugozahodu s predelom parcele v ozadju do limitacijskega zidu SE 162, b – severozahodno lice, pogled s ceste proti jugovzhodu.

a

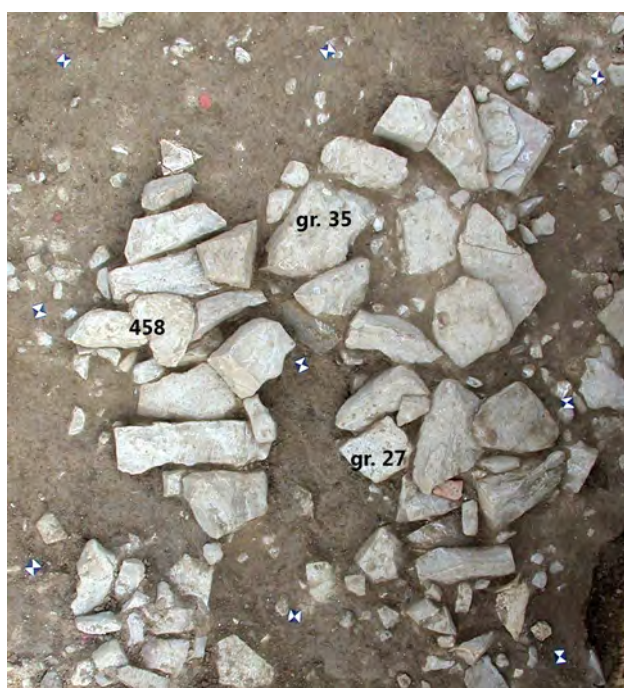

63 Postament za nagrobni spomenik SE 440 z grobom SE 17; pogled proti jugovzhodu.

b

61 Postament za nagrobno stelo ali spomenik SE 432: a – navpičen pogled, b – severozahodno lice.

64 Prekrita grobova 35 in 27 s strukturo SE 458.

66 Jama SE 670, zakop živali.

65 Grob 26 (SE 448) z imbreksom za libacijo.

67 SE 443 pokop konja: a – prekritje iz tegul SE 443d, pogled proti jugovzhodu, b – jama SE 443a, c – konjska čeljustnica v jami SE 443a.

68 Grob 18 s skrinjo iz tegul.

69 Grob 23 s prekatom z lončkom G92.

70 Grob 19: lonec G78 v zgornjem delu polnila SE 433b, neposredno pod eno od plošč SE 433d; pogled proti vzhodu.

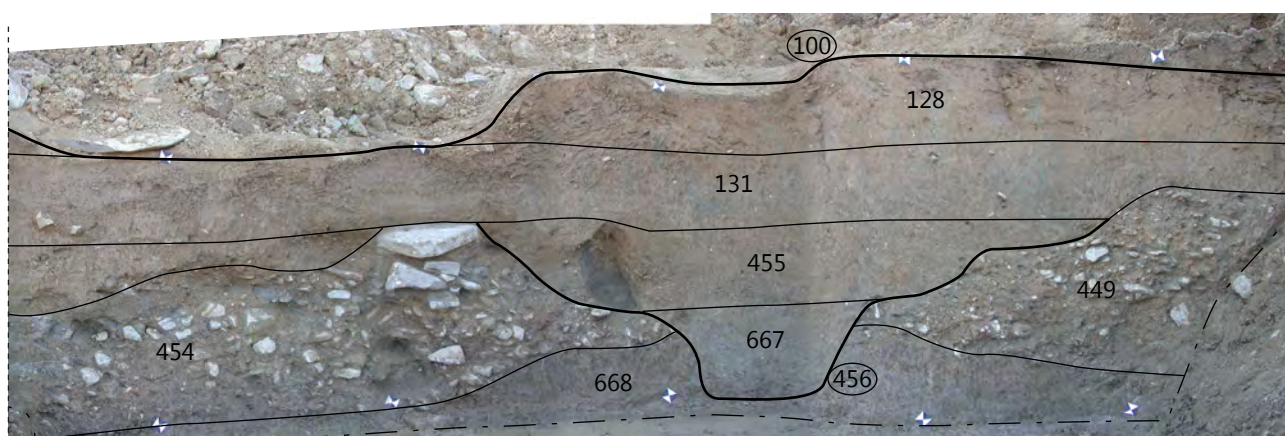
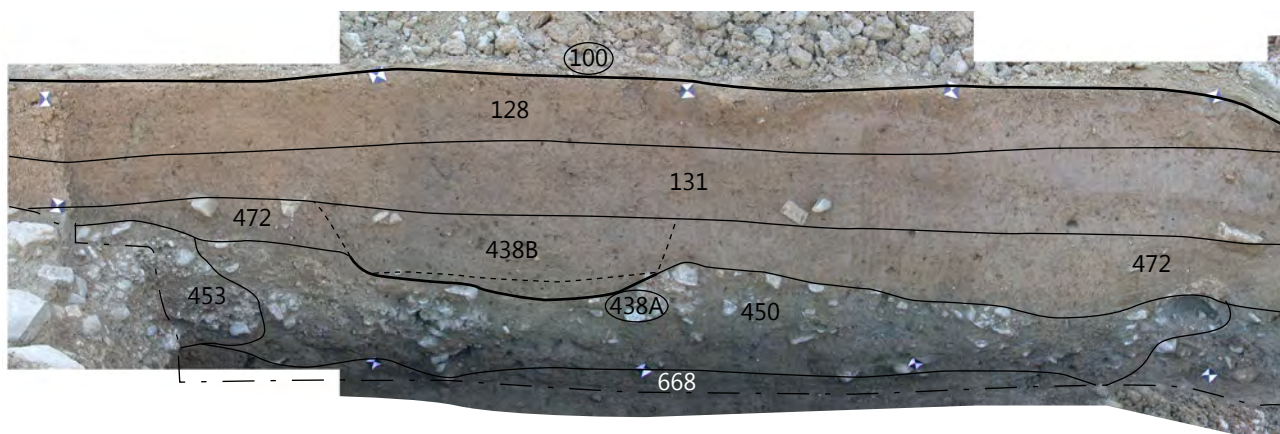
71 Grob 31 s privzdignjeno poličko.

72 Raztresene lončene posode in živalske kosti na tlakovanju SE 452; pogled proti severovzhodu.

73 Tlakovanje SE 674; pogled proti jugovzhodu.

74 Presek 155, zahodno od zidu SE 162; presek tlakovanja SE 452 in obcestnega jarka.

Južni, deloma raziskan del grobišča

Izkopani grobovi: 13, 14, 15, 28, 29, 48

V skrajnem južnem delu (sl. 75–83) se grobišče vzdolž limitacijskega zidu SE 14 (na tem območju označen kot SE 402) pojavlja pod ruševino le-tega (ruševina SE 411) (sl. 76). Ob poznavanju geneze tal, pri kateri domnevamo dokaj hitro kolumialno sedimentacijo, lahko sklepamo, da se je zid porušil razmeroma kmalu po tem, ko grobišče ni bilo več vzdrževano. Celoten areal grobišča je bil utrjen. Gre za serijo utrditve ali nasutij z obilico kamenja in zemlje, ki so bili nasipavani hkrati s posameznimi grobovi (utrditve SE 472, SE 426, SE 427, SE 720, SE 712, SE 713). Pogojno govorimo o posameznih grobnih parcelah. Precej verjetno pa je, da vsaj do skrajne južne meje raziskav gostota grobov bistveno ne odstopa od ugotovljene na parcelah A in B. Ta del grobišča je bil le deloma raziskan, saj ob spremembi načrtov za gradnjo avtoceste ni bil več ogrožen in namenjen uničenju. Tako je bila ruševina limitacijskega zidu na odseku grobišča odstranjena do pokrovov grobov (sl. 75). Jugovzhodno od limitacijskega zidu pa je bila ruševina SE 466 odstranjena le na posameznih odsekih (prečnih sondah) do najmlajše rimske hodne površine (na površini plasti SE 471). Na severovzhodnem profilu južnega izkopa (sl. 77, presek 185) so bile jugovzhodno od zidu ugotovljene analogne plasti, kot ob grobnih parcelah A in B. Pod ruševino SE 466 je bila odkopana debela kolumialna plast SE 471 (podobna plasti SE 18), ki je nastajala med uporabo grobišča do porušitve zidu. Pod njo je bilo ugotovljeno še tanko nasutje SE 475, ki se je raztezalo po površini plasti SE 708, hodni površini v trenutku postavitve zidu.

Poleg šestih skeletnih pokopov (grobovi 13, 14, 15, 28, 29, 48), ki jih je bilo nujno odstraniti zaradi zaščite pred poplavljanjem ostalega terena, je bilo v tlakih vidnih najmanj še enkrat več struktur, ki kažejo na prekritja grobov (npr. SE 461, SE 494, SE 495, SE 496, SE 497, SE 499, SE 700, SE 701, SE 702, SE 703, SE 719), a so zaradi predčasne prekinitve del ostali neraziskani (sl. 75, 82, 83). Nekatere bi lahko interpretirali kot postamente za nagrobna obeležja. Ena takšnih je zložena ovalna groblja SE 494, ki je kar za 0,5 m izstopala s hodnega nivoja (sl. 78). Postament za nagrobno obeležje SE 499 (sl. 79) je bil trdno sezidan ter usmerjen vzporedno s cesto in limitacijskim zidom. Nekoliko drugačna grobna konstrukcija se nakazuje pri grobu južno od postamenta. Iz opek zidana grobnica pravokotne oblike (dolžine primerne za skeletni pokop) je bila prekrita s kamnito ploščo (sl. 80). Pri izkopanih skeletnih pokopih so bila trupla položena v enostavno grobno jamo (sl. 81).

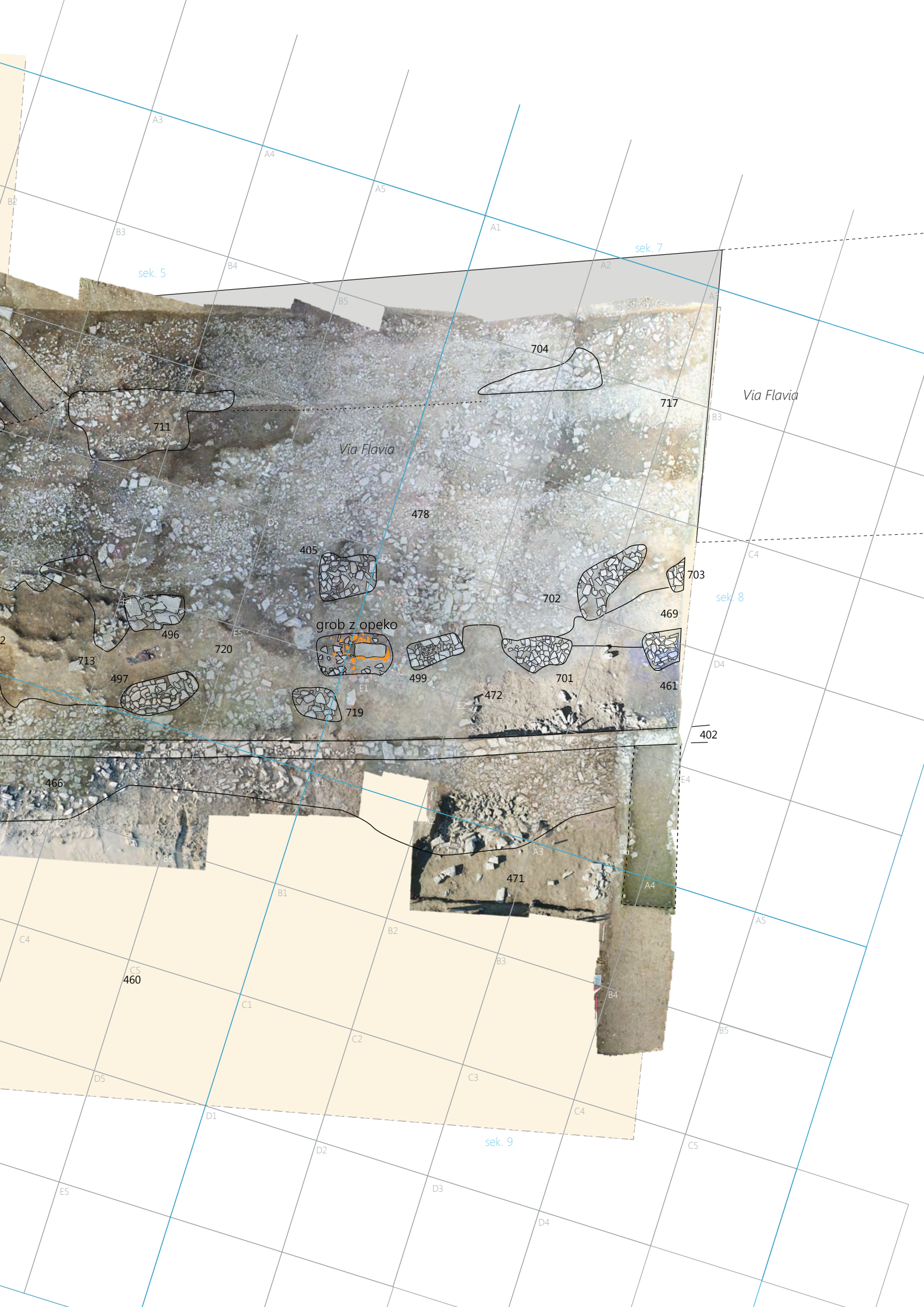
Če odmislimo izhodišče oteženih pogojev za raziskave v najnižji depresiji (sl. 76), kamor se stekajo pobočne vode, je ravno v tem delu zelo obetaven potencial ohranjenosti struktur, ki so jih v porimskem času na debelo zasuli mehki sedimenti. Sodeč po gradivu izkopanih grobov pa se tudi grobišče na jugu, ravno tako kot severneje, formira verjetno že v 1. stoletju in ga kontinuirano uporabljajo vsaj do 4. stoletja ali celo dlje, glede na inhumacije brez pridatkov. Najstarejši odkopani grob 48 z inhumacijo lahko datiramo v 2. stoletje.

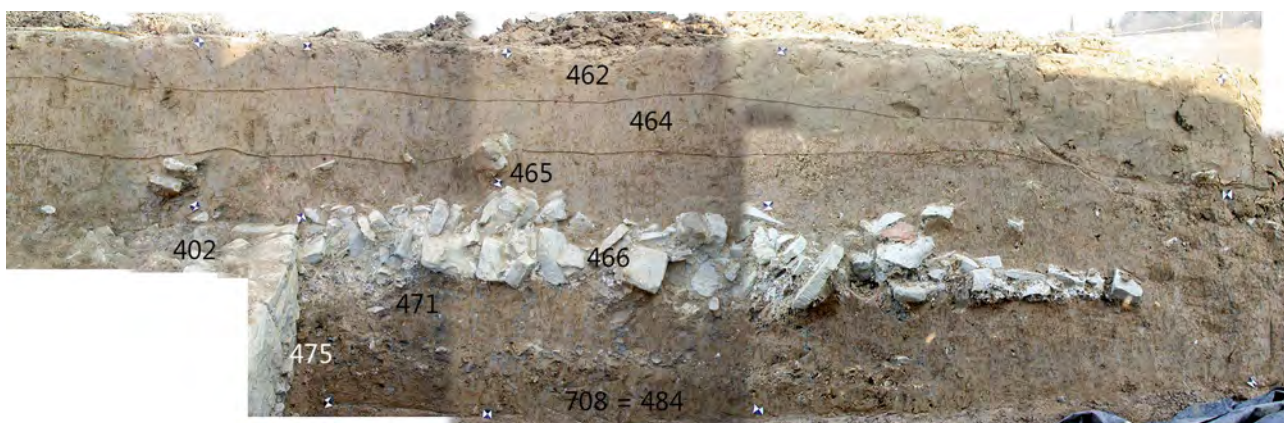
75 (strani 60–61) Fotomozaik in načrt južnega dela grobišča; M 1:150.

76 Limitacijski zid z ruševino SE 411 v južnem delu grobišča; pogled proti jugovzhodu.

77 Presek 185, jugovzhodno od zidu SE 402; severovzhodni profil južnega dela izkopa.

78 Groblja SE 494.

79 Postament SE 494 (navpični pogled).

80 Grob z zidano grobnico iz opek; pogled proti severovzhodu.

81 Grob 28; pogled proti severovzhodu.

82 Prekritje groba SE 497 z zidom SE 402.

83 Prekritje groba SE 701 ob cestišču.

84 Grob 30 izven zidu grobne parcele 1.

Pokopi izven pokopaliških parcel urejene nekropole

Grobovi: 30, 49, 4

Zahodno od grobne parcele 1 je bilo območje med cesto in pokopališčem široko le od 2,5 do 3 m. Starejši zidovi SE 137 in SE 139 so bili kasneje prekriti s kamnitim nasutjem iz oblic SE 138, med katerim najdemo tudi več razbitin obdelanega apnenca (morda celo dele sarkofagov). Vanj in v druga nasutja, s katerimi je bila cesta razširjena do grobne parcele 1, je bila ob zidu SE 116 vkopana grobnica s skeletnim pokopom (grob 30) (sl. 57, 86a–b, 98). Zdi se, da je bilo nasutje z njo povezano, saj jo je obkrožalo.

Kaže, da je bila prvotna zasnova grobišča kasneje spremenjena. Še vedno so pokopavali med starejšimi grobovi v sklopu zastavljenih grobnih parcel (1, A in B). Toda hkrati so grobni parceli A in B tudi širili z nasipavanjem (razen proti pokopališkemu zidu), dokler ni bilo prvotno tlakovanje, ki ju je obkrožalo, popolnoma zasuto. Pri tem se je izgubila zamejitvena vloga obodnega tlakovanja (SE 637, SE 674, SE 675). Novo mejo med grobiščem in cestiščem bi lahko prepoznali v nekaterih strukturah. V najmlajšem obdobju sta imeli verjetno vlogo zahodne meje grobišča linija večjih kamnov SE 177 (sl. 47, 87) ali linija SE 636 ter polkrožno nasutje SE 25 (sl. 34). To vsebuje tudi veliko razbitin obdelanega apnenca, verjetno razbitih nagrobnikov. V funkciji ločnice nastopata tudi višje ležeči nasutji SE 631 in SE 614 (sl. 88). Najmlajšo fazo grobišča predstavlja tudi dobro vidna plast ožganega glinenega melja SE 441, ostanek kurišča. Glede na lokacijo ga verjetno lahko povezujemo s pogrebnimi rituali na grobišču. Po vsej verjetnosti gre za, sicer očiščeno, lokacijo ustrine ali še bolj verjetno daritve.

V najmlajšo fazo pokopavanja spadata skeletna pokopa, odkrita na cesti iz Školaric (grob 4 – sl. 86, 111) in na stiku z javno cesto (grob 49 – sl. 9, 85). Gre za dva grobova brez pridakov. Skeleta ležita v iztegnjeni legi v smeri vzhod–zahod, s pogledom proti vzhodu. Datirana sta v obdobje po opustitvi uporabe rimskodobnega grobišča in cest, kar gotovo sovпада s časom po opustitvi vile na Školaricah in ceste do nje, v drugi četrtini ali sredini 5. stoletja (Žerjal 2010; Žerjal, Novšak v pripravi). Grob 4 je z radiokarbonskimi analizami datiran med letoma 586 in 693 (Petchey 2005). Primerljive pokope v bližnji okolici poznamo na Serminu, kjer so bili po opustitvi objektov rimske vile pokojniki položeni v plasti, ki so zasule ruševine zidov (Stokin, Novšak 2001).

85 Grob 49 na cestišču ob odcepu proti zahodu.

87 Kamnito nasutje SE 177.

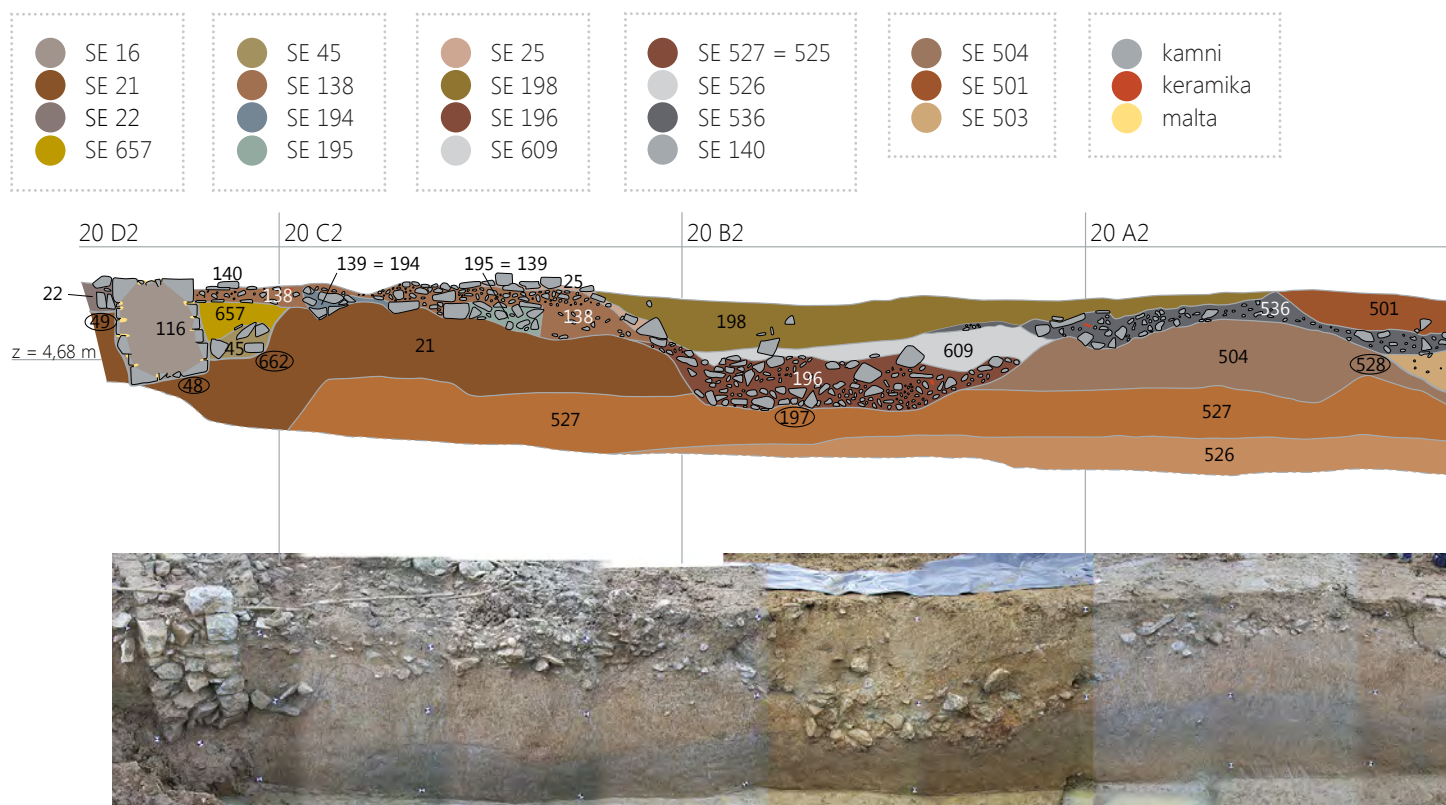
86 Grob 4 na poti proti Školaricam.

88 Tlakovanje SE 631.

89 Križišče cest ob grobni parceli 1; pogled proti jugu.

92 Presek 50, zahodni profil jarka 2, presek plasti in glavne rimske ceste *Via Flavia* od severozahodnega zidu SE 116 grobne parceli 1 proti severozahodu; zgoraj – izris, M 1:75; spodaj – fotomozaik.

90 Očiščen cestni tlak glavne ceste v smeri S–J, kv. 5/C4.

6.2 Sklop 2 – cestišča

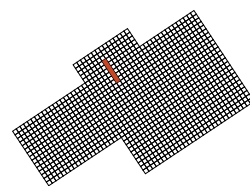
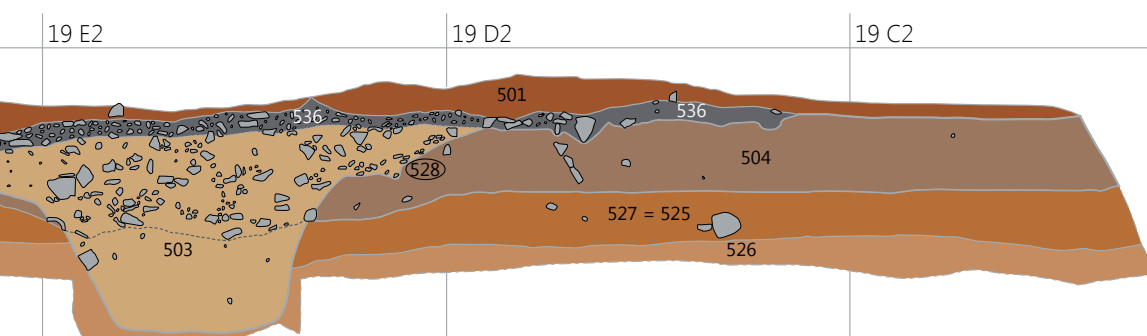
Odkritih je bilo več tlakov rimskih cestišč (sl. 8, 9), med katerimi se nakazujejo štiri komunikacijske osi:

- glavna cesta – najširše tlakovanje, poteka v smeri Koper–Škofije,
- cesta, ki povezuje vilo rustiko Školarice z grobiščem in z glavno cesto,
- odcep z glavne ceste proti nekdanji obali oziroma Ankaranu in Serminu,
- najmlajši odcep proti rižanski ravnici.

Blok neraziskanega zemljišča v sektorjih 7–11 (kvadranti 7/D4–5, E3–5, 8/A–E4–5, 9 A–B4–5, 10/C–E1–3, 11/A–E1–4) tlakovane površine deli na severni in južni del.

Glavna cesta

O dolgi tradiciji cestogradnje in trmoglatvi vztrajnosti cestnih služb za premostitev ankaranskega križišča priča zelo zapletena stratigrafska sekvenca naravnih nanosov in antropogenih posegov. Če poenostavimo opis, ki sledi, naj najprej poudarimo dejstvo, da se prehod geološke podlage iz stabilno flišnate v erozijsko naplavljeno mehko podlago zgodi ravno na stičišču cest pri grobni parceli 1 (sl. 9, 89). Bolj ko se spuščamo s pobočja proti Rižani, mehkejša je podlaga in z vidika cestnih potencialov postaja vse bolj težavna, saj na takšnem terenu vsa nasutja postopoma potonejo v blato. A vendar gre za prostor najbolj naravne povezave med obalno osjo in odcepom po dolini Rižane, ki se mu ne da izogniti in s katerim so se od nekdaj spoprijemali. To potrjujejo debela večplastna nasutja večjih lomljencev v kombinaciji s

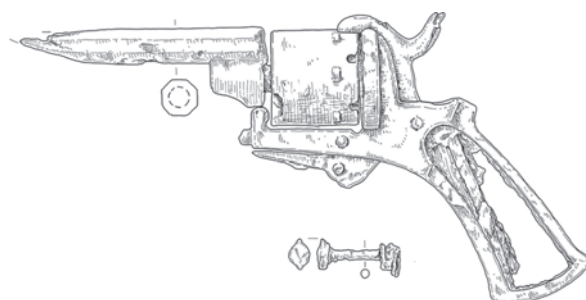

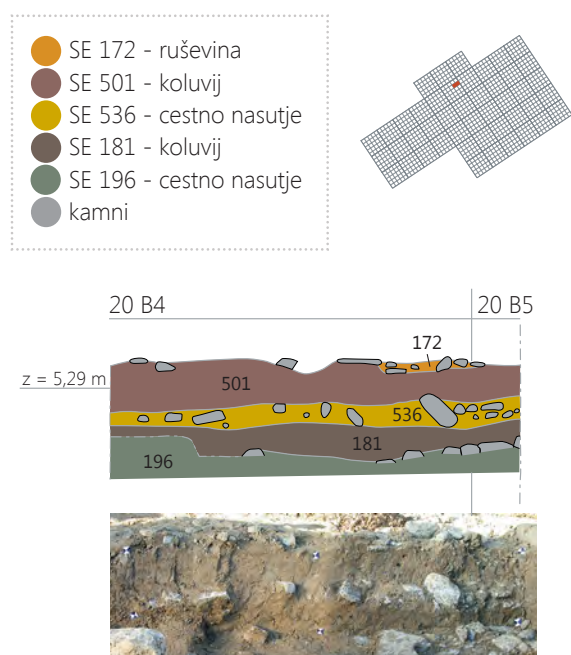
91 Nadaljevanje rimske ceste ob grobišču proti jugu: a – sektor 8, pogled proti zahodu, b – sektor 5, pogled proti jugovzhodu.

93 Presek 118, presek glavne rimske ceste v jugozahodnem profilu sonde 28; pogled proti zahodu.

95 Najdba iz obcestnega jarka – revolver tipa Lefauchaux; inv. št. PMKp 20360.

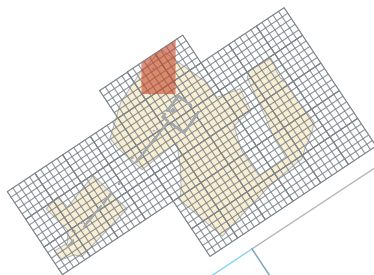
94 Presek 121 – presek množice nasutij na križišču cest pred grobno parcelo 1 (zgoraj – izris, M 1:50, spodaj – fotomozaik).

finejšim pohodnim drobirjem (sl. 89–93, 96, 97, 100, 101, 110, 111). Ker običajni obcestni jarki niso zadostili stabilizaciji cestnega telesa, se je vedno znova nasipavalo in višalo teren. Ta pa se je vedno znova ugrezal in v blatu je izginjalo na stotine kubičnih metrov nasutega materiala. Posebej izrazito je takšno dogajanje izpričano v sektorjih 14, 19, 20 (sl. 94a–b, 96, 97), kjer je stičišče glavne cestne osi Škofije–Koper s priključkoma s Školaric z vzhoda in obale z zahoda. Naše raziskave so zaobjele ravno teren, ki je bil kontinuirano na široko nasipavan (sl. 9, 89). Raztezal se je na območju ok. 350 m² ali 18 × 22 m.

Od stičišča cest poteka široko tlakovanje v smeri Koper–Škofije ali severovzhod–jugovzhod, vzporedno z grobiščem (sl. 8, 9, 75). Večinoma je bilo cestišče raziskano v dolžini 130 m (s prekinitvami) in v širini od 6 do 6,5 m, z mlajšimi nasutji pa je bilo ponekod razširjeno tudi do 11 m širine. Globine nasutij so dobro vidne na zahodnem profilu TJ 2 (sl. 92a–b, presek 50). Cestišče istovetimo z javno cesto med kolonijama Tergeste in Pola, znano iz epigrafskih in itinerarskih virov kot *via publica Via Flavia* (glej poglavje 4 Arheološki in zgodovinski oris prostora raziskav).

96 (stran 69) Križišče cest v severozahodnem delu, na odcepu proti obali, cestišče SE 513.

- raziskano območje
- cesta
- sonda
- testni jarek

Pri tem pa manjka datacijsko gradivo, ki bi kronološko podprlo datacijo izgradnje cestišča. Razvidno je le, da je bila glavnina opisanega dela opravljena v rimskem obdobju. Cestišča se navezujejo na grobno arhitekturo s pločniki in obodnimi tlakovanji (sl. 100), ki nivojsko sovpadajo, in ponekod celo sekajo ter prekrivajo starejšo suhozidno arhitekturo, kar izgradnjo ceste datira vsaj v prvo polovico 1. stoletja n. št. Nekatera mlajša cestišča so bila prekrita z ruševinami grobne parcele 1, ki so vsebovala tudi zdrobljene odlomke sarkofagov (SE 140, SE 172). V ruševini SE 140 je le ena najdba datacijsko izpovedna, gre za odlomek ročaja z ostenjem amfore tipa Dressel 2–4 (G368), ki so jih proizvajali od sredine 1. stoletja pr. n. št. vse do začetka 3. stoletja (Pesavento Mattioli 1992, 42). Eno od mlajših cestišč (SE 25) je prekrilo poznorimski grob 30 (sl. 98). Ob zatonu imperija sta bili opuščeni obe stranski cesti, kjer sta bila zakopana skeletna grobova v tlaku ceste s pogledom proti vzhodu (grob 49 in grob 4). Medtem lahko daljšo uporabo glavne ceste domnevamo na osnovi odlomkov poznoantičnih afriških amfor (G421a), malih spatejonov iz 7. stoletja. Da pa je bilo območje še dolga stoletja v rabi, npr. priča naključna najdba v obcestnih jarkih, in sicer revolver tipa Lefauchaux,

belgijske proizvodnje iz 1860 do 1880; inv. št. PMKp 20360 (sl. 95).

Pomembno vlogo pri celoviti interpretaciji glavne ceste imata dva večja jarka (SE 197 in SE 528), opazna v presekih sond (TJ 2 – presek 50, TJ 13, sonda 28). Ni popolnoma jasno, ali sta omenjena jarka umetni ali naravni tvorbi, polnila pa so vsekakor antropogena. V polnilu večjega jarka SE 528 (polnilo SE 503), ki je bil dobro viden v preseku 50 (sl. 92a–b) in preseku 118 v sondi 28 (sl. 93), so prevladovali srednje velike peščenjakove oblice (Φ 7 cm do 17 cm), nekaj je bilo manjšega proda in drobljivega peska. V sestavi so se nahajali tudi zmerni vključki rimske opeke in posamezni kosi rimske lončenine. Jarek SE 528 je bil globok 2 m in v zgornjem delu širok 5,4 m. Sekal je naravne sedimente SE 504 in SE 525, končeval se je globoko v sedimentu SE 526, njegov presek pa je bil nepravilne U-oblike. Te značilnosti so pogoste v erozijskih procesih na flišnih tleh, kar pa ne izključuje možnosti antropogenega vkopa in trdnega zasutja za utrditev cestišča.

Drugi jarek SE 197, jugovzhodno od prvega, je bil plitvejši in globok le do 0,9 m, širok 5,4 m, sekal pa je zgornji naravni

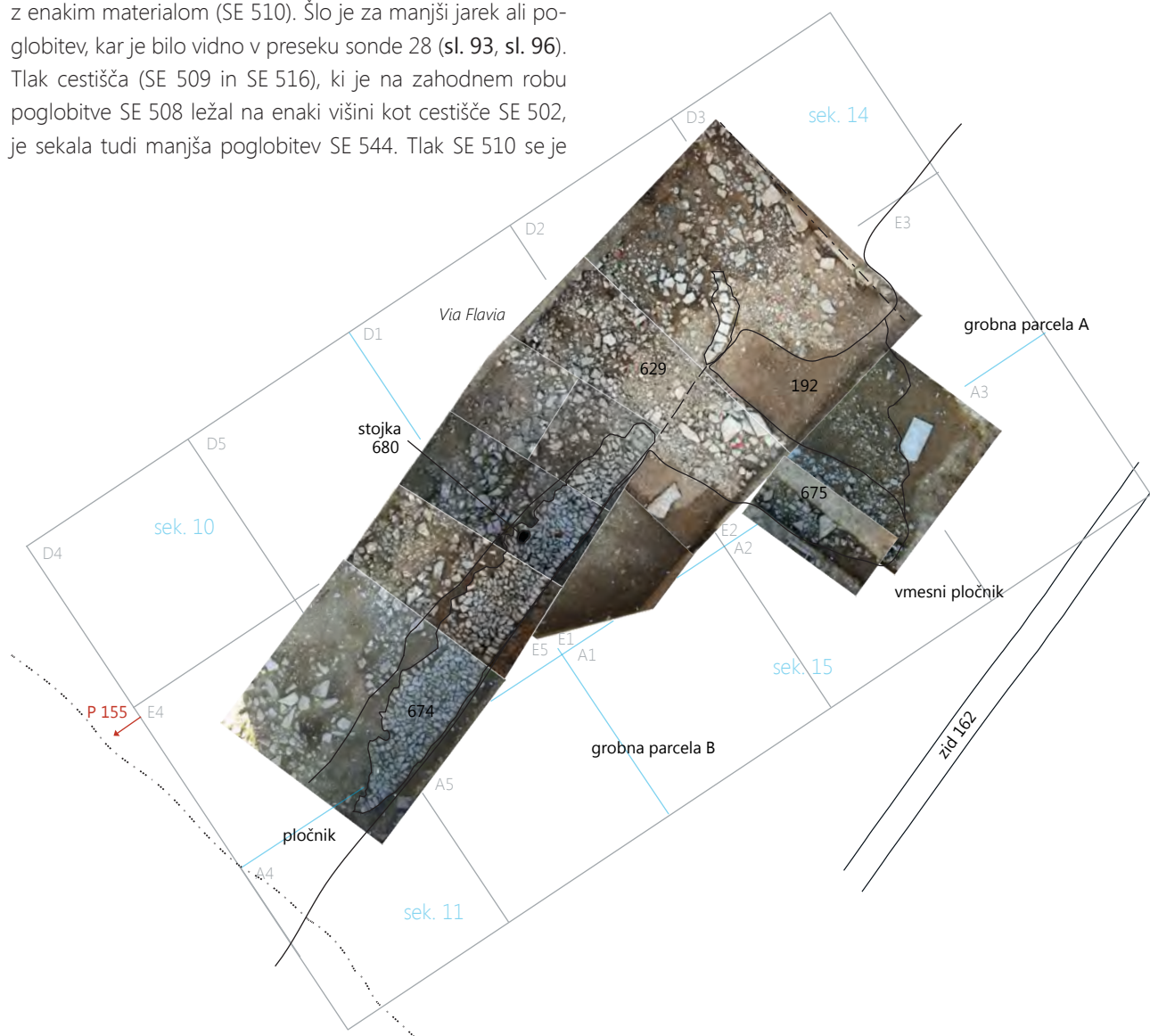

97 Križišče cest, v ospredju sonda 28 (presek 118, sek. 19, kv. D–E5), v ozadju vidno cestišče SE 536, ob grobnih parcelah A in B, sek. 14 in 20; pogled proti jugu.

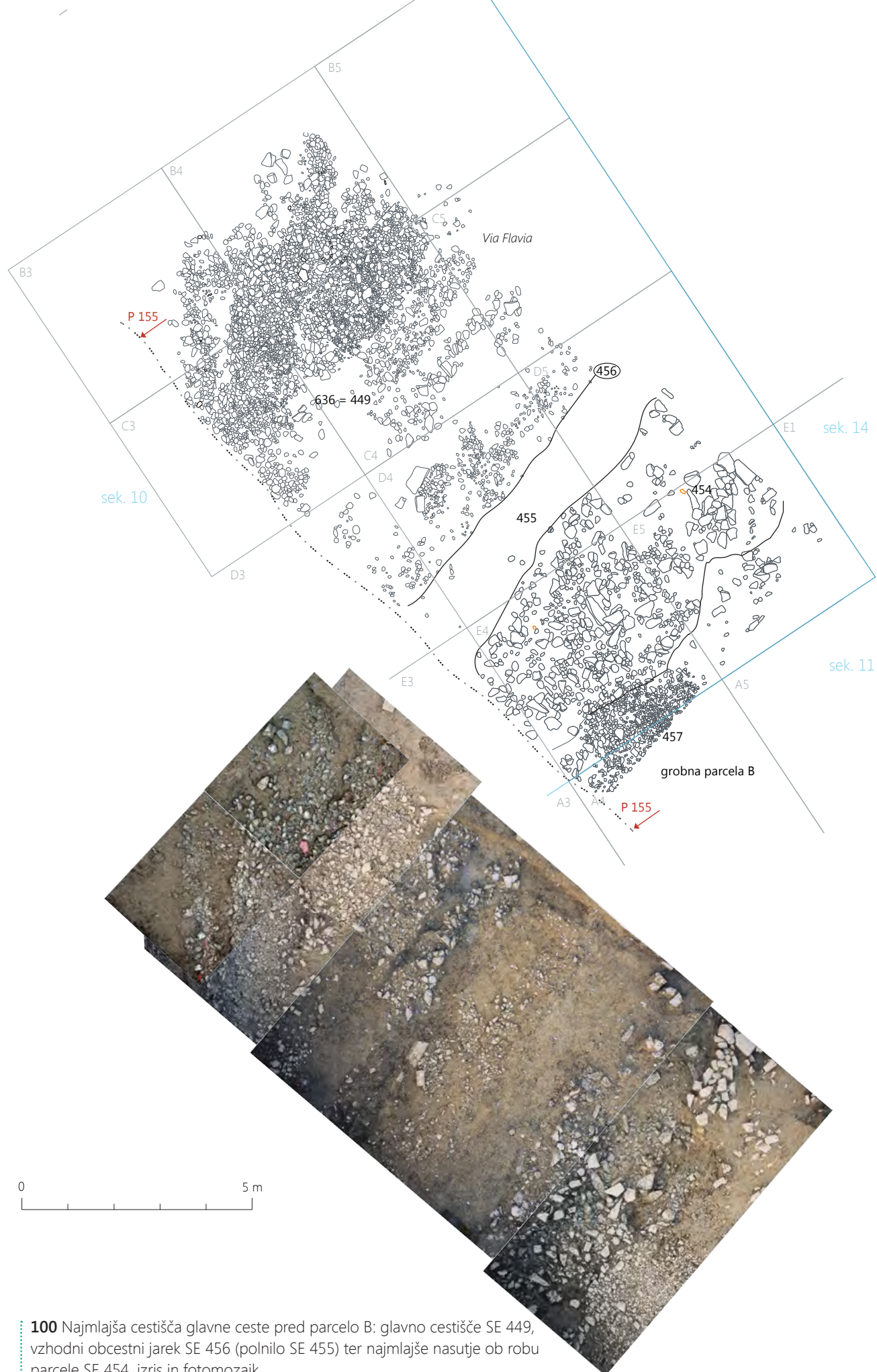
sediment pod cestiščem SE 504 in plast SE 525. Interpretativne možnosti so enake kot v prvem primeru. Glede na njune dimenzije in medsebojno oddaljenost (3 m), ki je manjša od širine samih jarkov, odpade interpretacijska varianta, da gre za dva vzporedna obcestna jarka. Zgornjega dela polnila jarka SE 528 (SE 503) stratigrafsko ni mogoče ločiti od tlakovanj ali nasutij cestišča (SE 513, SE 502 ali SE 536), saj je imel enako zgradbo. Pri cestiščih pa gre za 20 cm debel sloj skoraj zaobljenega peščenjakovega drobirja. Sama površina tlakovanja je bila ponekod precej razgibana, kar pomeni, da ni vedno ležalo v eni horizontalni ravnini (npr. sl. 94a–b, presek 121). Med različnimi kamnitimi nasutji popravil so se naložili zemljeni sloji sedimentov in blata s pobočja (npr. SE 181, SE 501). Večje strukturalne nepravilnosti so bile najbolj jasno opazne v preseku sonde 28 (sl. 93, 97, presek 118). V severozahodnem delu križišča (SE 502) se je nahajala manjša depresija (SE 508), katere dno je bilo tlakovano z enakim materialom (SE 510). Šlo je za manjši jarek ali poglobitev, kar je bilo vidno v preseku sonde 28 (sl. 93, sl. 96). Tlak cestišča (SE 509 in SE 516), ki je na zahodnem robu poglobitve SE 508 ležal na enaki višini kot cestišče SE 502, je sekala tudi manjša poglobitev SE 544. Tlak SE 510 se je

98 Mlajša razširitev ceste ob vogalu grobne parcele 1, ki je prekrila grob 30; pogled proti severozahodu.

99 Tlakovanja ob grobni parceli B in deloma A: tlakovanje iz oblic SE 674; tlakovanje med parcelama SE 675, spodnje tlakovanje parcele A SE 192, jugozahodni rob cestišča SE 629 z večjimi kamni ob robu parcele A (fotomozaik); M 1:150.

100 Najmlajša cestišča glavne ceste pred parcelo B: glavno cestišče SE 449, vzhodni obcestni jarek SE 456 (polnilo SE 455) ter najmlajše nasutje ob robu parcele SE 454, izris in fotomosaik.

kot manjša stopnica spuščal z gornje ravni (SE 502) na nižjo. Verjetno gre za posledico rimskodobnega pogrezanja tal, kar dokazuje situacija, kjer je bil krak cestišča SE 502 nasut preko polnila jarka SE 506. Cestno nasutje SE 513 se je vidno dvigalo nad cestišče SE 502 samo ob robu sonde 27, drugje, torej vzhodneje na območju križišča, pa je postajala meja med sloji nasutij nejasna. Podoben primer med sloji cestišča SE 502 in SE 508 dobro ilustrira poškodbe in popravke teh hodnih površin z novimi nasutji. Na mestu, kjer

101 Južni del izkopnega polja, posnetek iz balona, sek. 5, 6, 2 in 3. Vidna so očiščena zgornja cestišča, grobišče z limitacijskim zidom, sonda 30 z najstarejšim cestiščem in mlajše cestišče proti Rižanski dolini; pogled proti jugovzhodu.

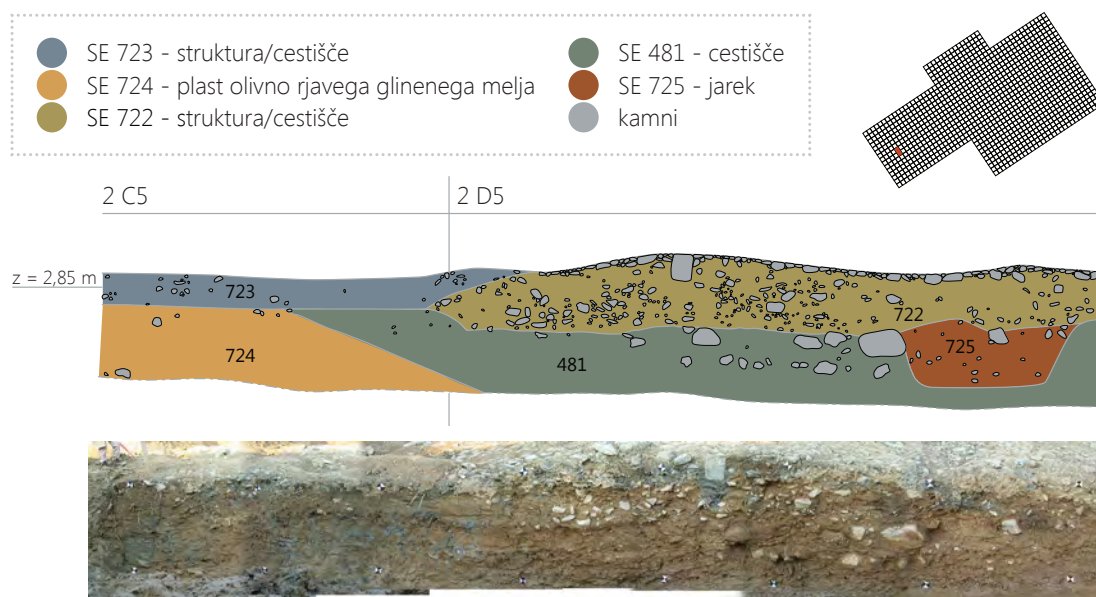
sta bila nasutja cestišča SE 513 in SE 502 vidna na različnih nivojih, točneje v kv. 19/B4, je bil odkrit poškodovan skeletni grob 49 (sl. 85). Grob je bil izoliran in je ležal 23 m severozahodno od zidu grobne parcele 1.

Južno od testnega jarka 2 se je isto tlakovanje cestišča (SE 536) nadaljevalo ob grobnih parcelah 1, A in B (sl. 9, 100, 97). Pomemben podatek je, da sta se na tem delu jasno videla rob (sl. 99, 100, 110) in smer tega prostranega nasutja, ki je potekalo v smeri severovzhod–jugozahod, torej vzporedno z grobiščem in smerjo njegovega obodnega zidu SE 14, od katerega je bilo oddaljeno 26 m.

Zemljena plast (SE 546, SE 501 ipd.), ki je prekrila površino tlakovanj v severnem delu, je bila kolumialnega izvora. Gre za mehak, rumeno-rjav peščen melj, v katerem so bili odkriti odlomki tako rimske kot tudi recentne keramike. Južno od testnega jarka 2 sta bila odkrita recentno nasutje (SE 500)

102 Sonda 30. Presek 186 skozi cestna nasutja priobalne rimske ceste na jugu izkopnega polja; pogled proti severu.

103 Presek 186, presek glavne ceste na jugu izkopnega polja, severovzhodni profil sonde 30; *zgoraj* – izris, M 1:50, *spodaj* – fotomozaik.

in odpadna jama (SE 523), zapolnjena z novodobnim ožganim polnilom.

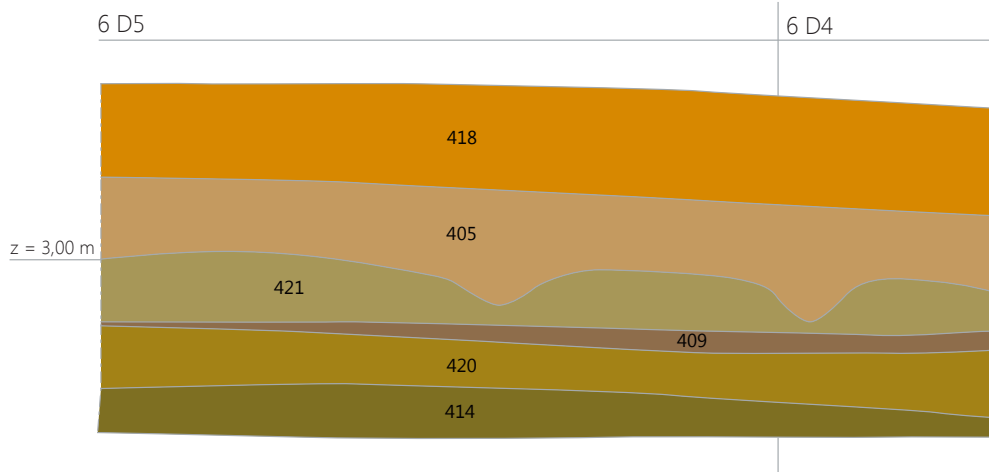
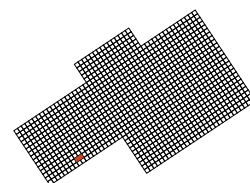
Začetke glavne ceste morda izpričujejo dve najbolj skrajni poziciji njenega odkritja. Na skrajnem jugu, v sondi 30 (sl. 75, 101, 102, 103a–b – presek 186), je bil na nadmorski višini 2,45 m, viden 2,82 do 2,90 m širok cestni tlak (SE 481) z obcestnima jarkoma (SE 725, SE 726). Ta najnižji zelo kompakten tlak, debeline okoli 40 cm, je bil ugotovljen globoko pod višjimi nasutji, sočasnimi in kasnejšimi od pokopališča.

Povežemo ga lahko s podobnim cestnim nasutjem, ugotovljenim v drenažnem jarku severno od območja raziskav (sl. 8: cestni profil), do katerega je 195 metrov oziroma 82 metrov od severnega profila izkopnega polja (v kvadrantih 25/E3, 26/A3). Zaradi precej bolj stabilnega terena v tem delu in naravnega dviga je bil vrhnji nivo na nadmorski višini 8,7 m. Po površini njiv se je dalo slediti nadaljevanju ceste proti grapi med hribom Bečajevec in vzpetino poimenovana Fortezza.

Toda vrnimo se na skrajni južni del izkopnega polja, kjer je bila večina cestišča očiščena le do vrhnjih slojev (SE 478,

SE 704, SE 711, SE 717, SE 723 – sl. 75, 90–91, 101), spodnja nasutja pa so bila vidna le v sondi 30 (SE 481, SE 724, SE 725 – sl. 102–103). Spodnje cestišče SE 481 je sestavljalo nasutje iz oblic peščenjaka (do 10 cm velikosti), položena na geološko plast SE 708, ki je bila po sestavi in barvi podobna plastem, ki so prekrivale cesto (SE 405, SE 421, SE 465, SE 464). To kaže, da je bil proces naravne sedimentacije pred in po nastanku strukture enak.

Sestava nasutij cestišča (sl. 75) se ni razlikovala od tistih v severnem delu izkopnega polja (SE 536, SE 502, SE 513). Zgrajena so bila iz skoraj zaobljenega peščenjaka, celo oblic. V sestavi mlajših ali višjih nasutij so bile opazne manjše razlike, skrajno zahodni del (SE 723) je imel samo posamezne vključke večjih oglatih peščenjakov, pri ostalem delu očiščenega vrhnjega cestišča (SE 478) pa je bilo omenjenih 10 % tovrstne primesi. Mogoče je bilo opaziti tudi vzhodno mejo med obema granulacijama cestišča oziroma cestiščem in grobiščem, ki je potekala premočrtno od kv. 8/B3 na severovzhodnem koncu južnega izkopa proti kv. 5/E1 na jugozahodnem koncu.

104 Presek 31 – jugovzhodni profil izkopnega polja, kjer je vidna debela sedimentacija nad cesto oziroma njenega odseka proti Rižanski dolini; *zgoraj* – izris, M 1:50, *spodaj* – fotomozaik.

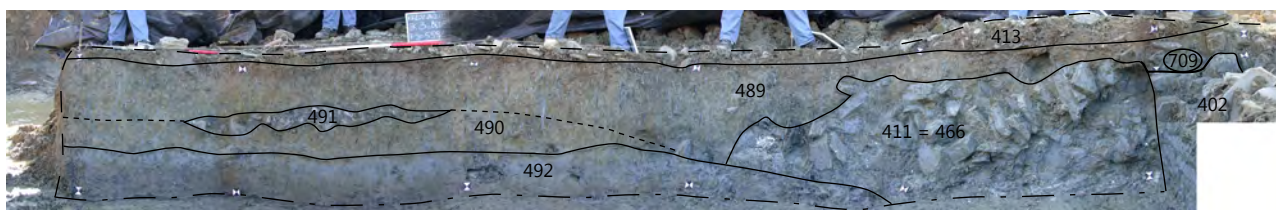
105 Stik pravokotnega zidu SE 402a z limitacijskim zidom SE 402 in ruševina SE 415; pogled proti severu.

108 Cestišče SE 413 vzhodno od limitacijskega zidu, pogled proti: a – jugozahodu, b – severovzhodu.

106 Suhozidna konstrukcija SE 460, pogled proti severovzhodu.

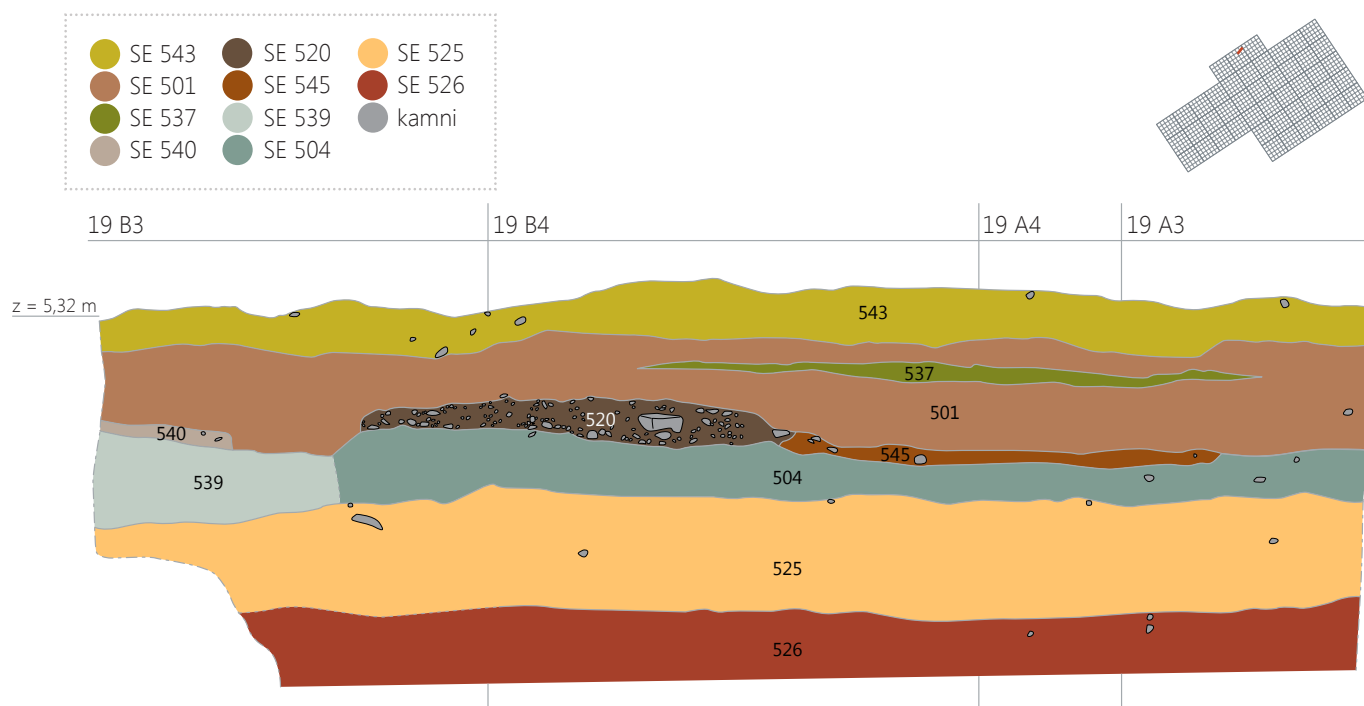

107 Presek 184, jugozahodni profil sonde 30, odsek jugovzhodno od zidu SE 402.

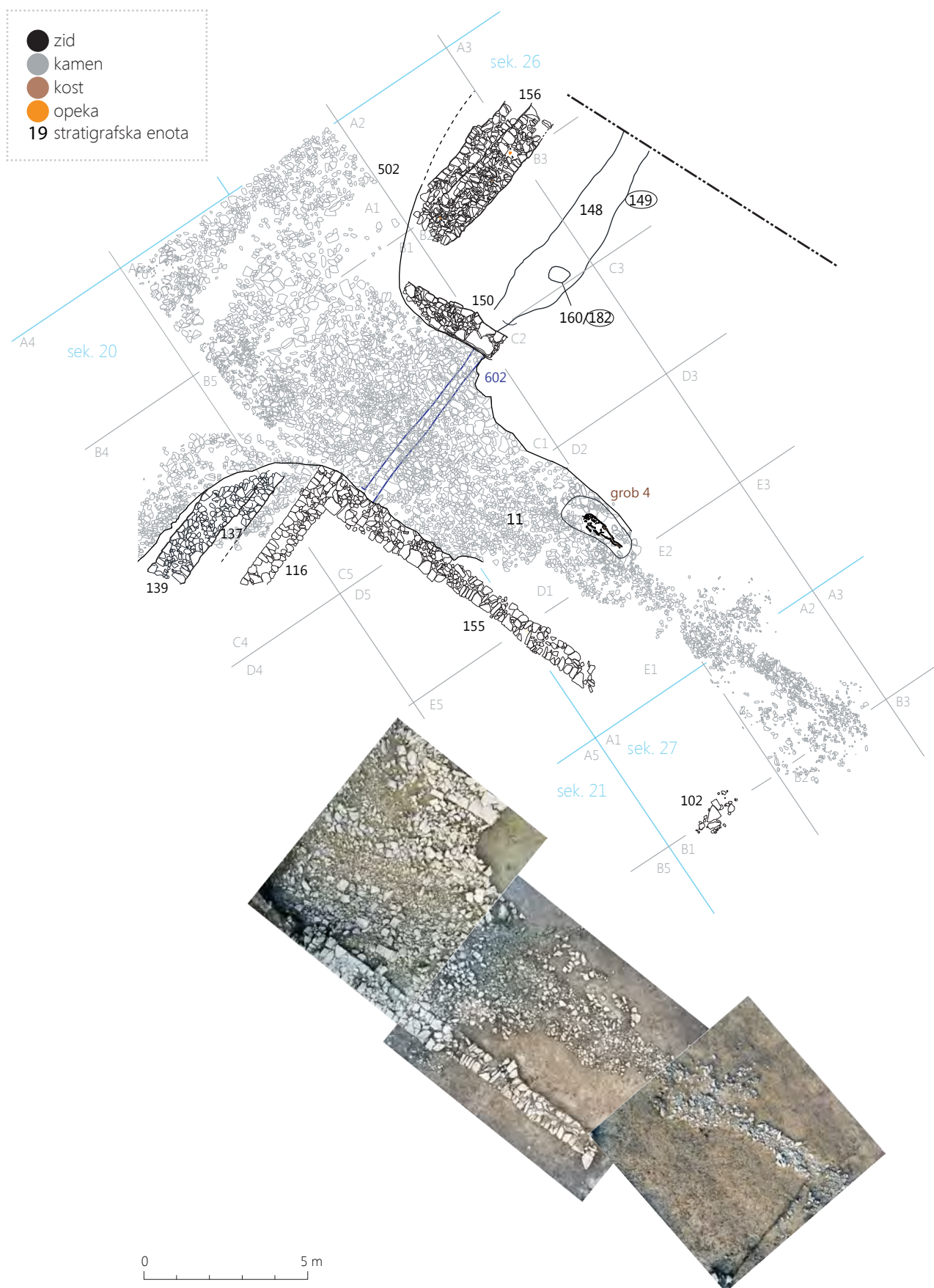
Vzhodna meja nasutja oziroma cestišča SE 478 ni bila premočrtna, čeprav je prevladovala smer oziroma linija med kv. 8/C3 in 5/E3. Glavno odstopanje ali razširitev na površino grobišča v kv. 8/C2, označeno s SE 474, bi utegnili predstavljati dostop do grobišča. To potrjuje položaj grobov, ki so praviloma ležali izven oziroma vzhodno ali so se le dotikali cestišča SE 478. Le nekaj grobov oziroma struktur je ležalo v območju tlaka SE 478, npr. najzahodnejši grob (SE 494), ki se nahaja na sami meji s cestiščem SE 723. Slednje predstavlja cesto, ki je preko Rižane vodila proti Serminu in Kopru. Pod zgornjim delom tlakovanja SE 722 je bila v sondi 30 (sl. 103, presek 186) odkrita zelo trda, zbita površina SE 481, iz peščenjakovih oblic manjše velikosti (Φ do 0,10 m), z večjimi oglatimi peščenjakovimi lomljenci ob jugovzhodnem robu, ki bi utegnili predstavljati starejšo gradbeno fazo te ceste, kot smo že omenili.

110 Zahodni rob cestišča SE 510 ob zavoju proti severozahodu, sek. 19, kv. B3, C3; pogled proti jugu.

109 Presek 114, severozahodni profil izkopnega polja, presek ceste proti obali, Serminu ali Ankaranu; *zgoraj* – izris, M 1:50, *spodaj* – fotomozaik.

111 Cesta proti Školaricam (SE 11) ob grobni parceli 1; izris in fotomozaik.

Rob zahodne meje cestišča v južnem delu izkopa je bil viden v razširitvi sonde 200 v kvadrantih 2/B5, 2/C5 in 5/B1, 5/C1 (sl. 75), kjer se je tlakovanje posulo proti zahodu, preko sloja meljaste gline (SE 724).

Opozorimo še na zid pravokotno naslonjen na limitacijski zid SE 402 in ruševino SE 415 (del ruševine SE 466) v kv. 3/B3–4 (sl. 105). Vse to nakazuje na dodatno arhitekturo na grobišču, bodisi drugo obzidano grobno parcelo bodisi drugo arhitekturo.

Po porušenju zidu SE 402 in odložitvi peščene gline olivno rjave barve SE 493 je bila zgrajena suhozidna konstrukcija SE 460 (kv. 8/D1–2, sl. 106), ki je ni mogoče jasno interpretirati. Njen severovzhodni del je segal izven roba izkopnega polja nad grobiščnim zidom.

V skrajnem južnem delu izkopa se zdi, da so se mlajša nasutja v nekem trenutku razširila tudi nad grobiščni del in limitacijski zid oziroma njegovo ruševino. Morda gre za mlajše odcepe proti dolini Rižane. Na skrajnem južnem delu sonde 31 (nadaljevanje sonde 30 vzhodno od zidu SE 402) je bila situacija taka (sl. 107). Visoko ležeče kamnito nasutje SE 491, iz kosov skoraj zaobljenega peščenjaka majhne in drobne velikosti, je ležalo med podobnima peščenima glinama olivno rjave barve (SE 490, SE 489), jugovzhodno od ruševine limitacijskega zidu (SE 466). Na tem mestu je bilo cestišče za 1 m ožje (SE 491: 1,90 m). Ruševina rimskega zidu (SE 411, SE 466) pa je padla še na plast meljaste gline (SE 492, SE 490), ki je ležala tudi pod tem stranskim cestiščem (SE 491). To mlajše cestišče proti Rižanski dolini je

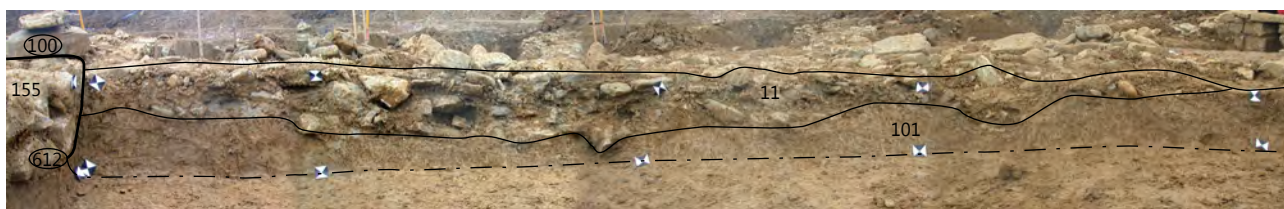
bilo ugotovljeno pod debelimi koluvialnimi sedimenti tudi na območju kv. 6/B–D1, 3/C–D4–5 vse do jugovzhodnega profila izkopnega polja (sl. 104). Na jugozahodnem delu izkopa je nad zidom SE 402 oziroma nad plastjo SE 414 ležalo nasutje iz skoraj zaobljenih peščenjakov, ki ga interpretiramo kot možno cesto (SE 413) (sl. 101, 108). V njem je bil odkrit odlomek poznoantične severnoafriške amfore (G421a) oblike spatheia III, varianta C po Bonifayu, datirane v drugo polovico 7. stoletja. Podaljšek tega tlakovanja ni bil odkrit. Vrhnja tlakovana površina SE 478 se je širila proti kvadrantom 6/A1–2, proti jugu, kjer sta bila tik pod površino odkrita skeletna grobova 28 in 29, ki sicer datacijsko ne izstopata iz konteksta grobišča.

Odcep ceste proti zahodu

SE 520, SE 513

V sondi 17 (sl. 96, 109, 110) je bilo odkrito precej poškodovano tlakovanje SE 520, zgrajeno iz kosov zaobljenih peščenjakovih kamnov s prevladujočo frakcijo Φ 0,10 m. V severozahodnem preseku sonde smo cestišče dokumentirali v širini 8,80 m.

Križišče z glavno cesto (SE 513) (sl. 97) je nejasno zaradi naknadnih poškodb in preplastitev. Ugotovljeno pa je, da je bil stik večkrat dodatno nasut. Stratigrafsko je ležalo na koluvialnem meljastem pesku SE 504 (pod njim: SE 525 in SE 526), prekrival pa ga je rumeno-rjav koluvij SE 501.

112 Presek 118, presek ceste SE 11 ob grobni parceli 1, severozahodni presek sonde 162.

113 Presek 1, pogled na cesto proti vili, kjer je viden vkop ceste v pobočje in plasti SE 8 in 9. Presek predstavlja severovzhodno mejo uničenja ob gradnji avtoceste.

Cesta proti vili rustiki

SE 11, SE 8, SE 9, SE 260

Cesta (SE 11), ki je povezovala vilo rustiko s Školaric z glavno cesto in rimskim grobiščem na Križišču (sl. 8, 9), je bila ugotovljena na treh mestih: ob grobišču v dolini (kv. 20/B–D5, 26/B–E1, 26/D–E2, 27/A–B2, sl. 111, 112), na pobočju v kvadrantih 27/C–E3–4 v sondah 21, 22 (kot SE 8 in SE 9 na preseku 1, sl. 113, 115, 122) in kvadrantih 34/E2–3 v sondi 19, ki leži najbližje Školaricam, kot SE 260 (sl. 114). Ohranila se je samo na nekoliko dvignjenem predelu, kjer je bil gradbeni poseg plitvejši in v dveh nivojsko različnih terasah.

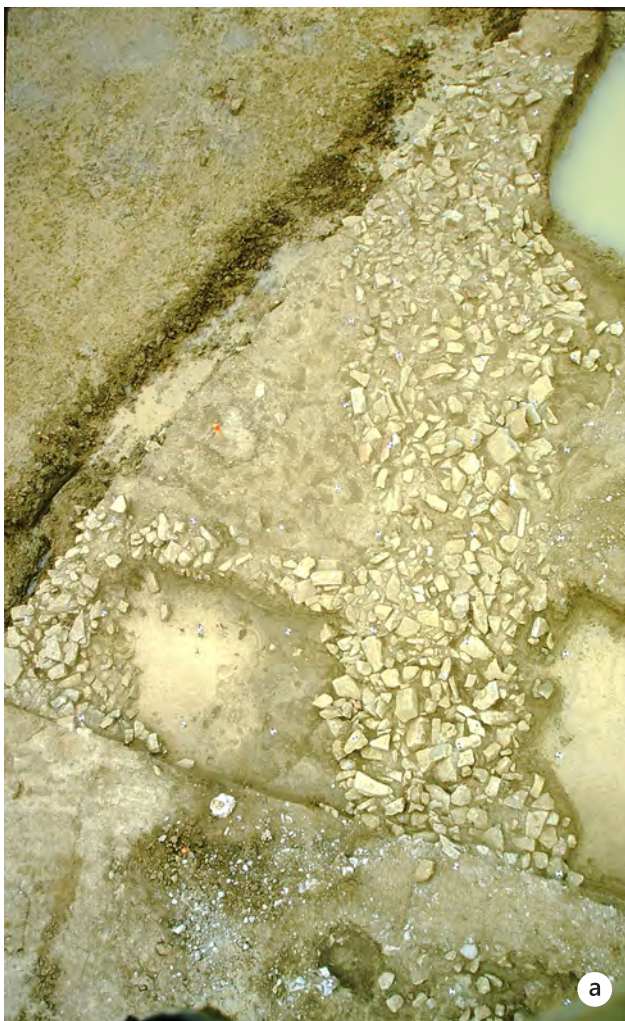
Ob grobni parceli 1 in starejši suhozidni arhitekturi je bila cesta široka 8,8 m (sl. 111, 112) in se je od glavne ceste počasi vzpenjala proti pobočju. V vmesnem delu je bilo cestišče poškodovano z gradnjo avtoceste pred odkritjem najdišča. Na pobočju (sl. 113, 115, 122) je bil nad cesto SE 11 odložen niz naravnih plasti (SE 1, SE 2, SE 4, SE 246, SE 247) ter destrukcij oziroma ruševinskih plasti (SE 3, SE 100, SE 264).

114 Cestišče SE 260 v sondi 19: a – pogled proti pobočju, proti severovzhodu, b – navpični pogled.

115 Pogled na pobočje, sondi 21–22 in presek 1 v ospredju; pogled proti vzhodu.

116 Sondi 21 in 22: ruševine SE 3, SE 5 in SE 224:

a – navpični pogled, pogled proti zahodu, b – pogled proti severu.

Naravne plasti so bile produkt daljše koluvialne sedimentacije s severnega pobočja, sestavljali pa so jih peščeni melji z različnimi vključki peščenjaka. Cesta je bila tlakovana nad geološko osnovo, flišno koluvialno preperelino (SE 10) in nad predhodno zapolnjeno jamo SE 264. Cestišče je bilo široko 2,20 m in do 0,26 m debelo. Naravni potek plasti brez arheoloških najdb je imel obliko terase, ki se je 0,4 m od cestišča proti severovzhodnemu pobočju dvigala za 0,70 m.

Preko koluvija (SE 246), ki je prekrival cestni tlak, in deloma tudi na samem cestišču, je ležala ruševina (SE 3) (sl. 115, 116a–b, 122). Ruševina je nastala s porušenjem zidu, ki je podpiral teraso nad cestiščem. Verjetno je šlo za rimski suhozid (rimska keramika v SE 3), ki se je po opustitvi ceste porušil proti nekdanjemu cestišču, s katerim je bil funkcionalno povezan. Jugozahodno ob cestišču je bil viden vkop SE 271, zapolnjen s peščenjakovim lomljencem in peščenim meljem (SE 245) ter plastjo SE 4. Na samem robu tega dela najdišča, pred teraso in nad jugozahodnim robom poglabitve SE 271, je bila najdena večja koncentracija peščenjaka različnih velikosti.

Tlakovanje SE 260 v sondi 19 (sl. 9, 114a–b) najbližje Školaricam je bilo široko 2,40 m in debelo do 0,28 m. Nasuto je bilo vnaprej pripravljen plitek izkop v rjavi melj SE 217. V tej osnovi, ki je tudi podlaga rimski peči (SE 230), in strukturi SE 218, je bil najden en sam kos rimske opeke.

Večji del odkrite površine cestišča je prekrila ruševina kupole peči za žganje apna (SE 215), jugozahodni rob pa nasutje iz peščenjakovega lomljenca nepravilne oglete oblike in različne velikosti z meljastim peskom rjave barve (SE 248). Nad ruševino in nasutjem sta se nahajali plast SE 255 in novoveška cesta SE 249, nad njima pa koluvij (SE 219, SE 269).

Cestišče (SE 8, SE 9, SE 260), odkrito v sondah 19, 21 in 22, je bilo široko 2,2 m do 2,4 m. Zgradba je bila zelo podobna tako po sestavi kot po načinu in smeri gradnje. Vkop za cesto je bil na vzhodnem delu najdišča plitek, v sondah 21 in 22 ga ni bilo opaziti, sta pa bila tu prisotna terasa in poglabitev SE 271 ob jugozahodnem robu. Kaže, da gre v vseh treh primerih za isto cesto, ki se je na glavno cesto priključila severno ob grobišču in vodila v smeri gospodarskega objekta vile na Školaricah (sl. 8).

6.3 Sklop 3, pobočje v severnem delu

V tem delu izstopata dve strukturi, predstavljeni v nadaljevanju.

Peč za žganje apna – apnenica

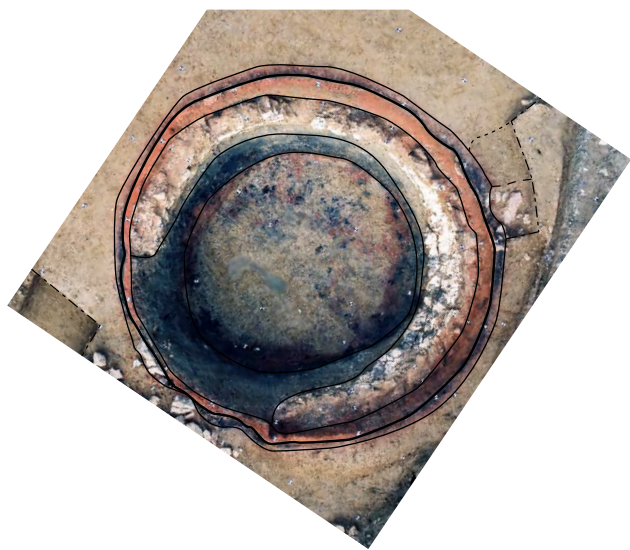
(SE 215, SE 230, SE 233, SE 239, SE 240)

Objekt (sl. 117–121) so sestavljali vkop in zidani strukturi, ki so ju prekrivali ostanki mlajše ruševine. Vkop za peč SE 230 je bil globok 1,6 m, v profilu U oblike, v tlorisu pa krožen, s premerom 4,4 m. Vkopan je bil v koluviplane plasti SE 217 in SE 10. Vkop je prekrival ožgan, čvrst sloj peščene zemlje (SE 214). Stene vkopa je prekrivala še močno ožgana, mestoma posteklenela, obloga iz organskega materiala s primesjo peska in semen (SE 232). Visoke temperature so spremenile tudi lastnosti stičnih plasti, čeprav niso bile v neposrednem kontaktu z ognjem. Tako so barve v neposredni okolici peči prehajale od črne proti temno vijolični (SE 266). V vkopu je ostala ohranjena podkvasta struktura peči SE 229, zgrajena iz nepravilnih lomljencev peščenjaka, vezanih z malto. Nekateri lomljenci so imeli zaradi visokih temperatur posteklenelo površino. Podkvasta oblika je nenavadna, manjkala pa je

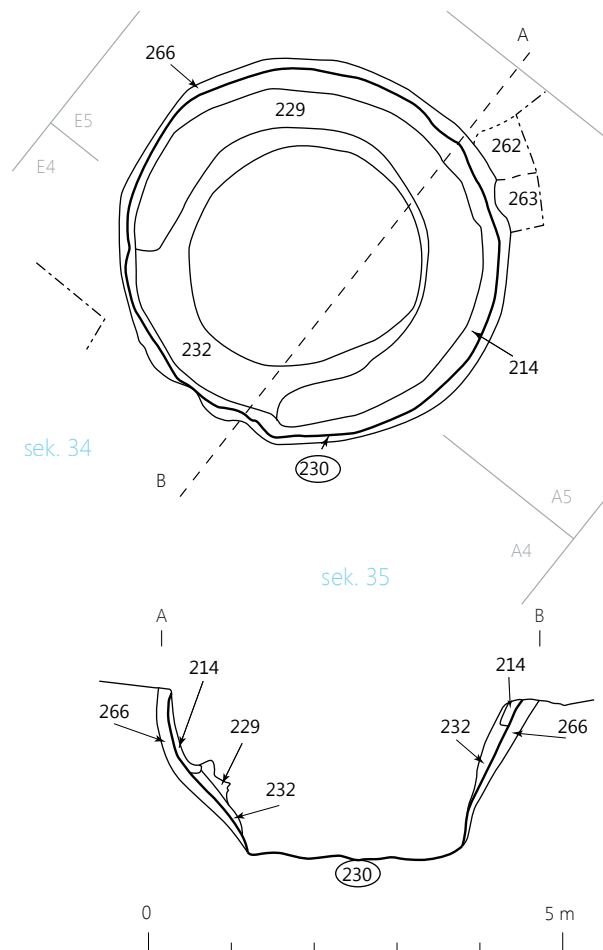
ravno tisti del konstrukcije, na katerem bi zaradi naravnega padca hodne površine SE 217 pričakovali kurišče peči.

Ruševino suhozidne kupole peči je predstavljalo posutje SE 215, ki pa količinsko ni zadoščalo za postavitve celotne kupole. Ruševina je bila poškodovana z gradbenim posegom, velik del pa se je verjetno posul proti jugovzhodu (SE 248). Nad ruševino kalote SE 215 so ležali ostanki recentnih plasti SE 221 in SE 220, pod njima pa je vrh vkopa peči zapolnila koluvialna plast peščenega melja rumeno-rjave barve SE 231.

Plast SE 231 je vsebovala tudi posamezne apnenčeve kamne, ki so na flišnem terenu alohtoni in potrjujejo funkcionalno opredelitev peči. Polnilo apnenice SE 233 je poleg prežgane zemlje, oglja in apnenca vsebovalo tudi negašeno apno in dva kosa rimske namizne lončenine. Dno vkopa je prekrivala plast čistega apna SE 239, pod katerim so ležali še ostanki ožganih drv. Gre za hrastova drva, od katerih je bil en vzorec radiokarbonsko datiran med letoma 650 in 820 (95,4% verjetnost, datacija: Waikato Laboratory, Petchey 2005). V polnilu so bili najdeni tudi odlomki rimske keramike.

117 Fotomozaik in izris tlorisa in preseka apnenice; M 1:100.

118 Rimska peč za žganje apna z ruševino SE 215, na robu podprte terase SE 218; pogled proti jugovzhodu.

120 Detajl preseka apnenice; pogled proti severovzhodu.

119 Z ruševino zapolnjena peč za žganje apna (SE 215); pogled proti jugu.

121 Izpraznjena peč za žganje apna; pogled proti jugu.

Novoveška cesta

SE 206/SE 202, SE 208, SE 249

V sektorjih 32–34 in 37–39 je bil izkopan jarek 1, v katerem smo ugotovili koncentracijo ostrorobega peščenjaka z redkimi večjimi kamni (SE 208). Zahodna meja utrditve je ležala izven izkopnega polja. Jasna vzhodna meja, kolesnice in način tlakovanja so kazali, da gre za cestišče (sl. 122–124). Struktura kolovoza in stratigrafske relacije so bile ugotovljene skozi preseke (3, 4, 5, 9 in 12). Večji del trase je ležal na rumeno-rdeči geološki osnovi iz meljastega peska z manganovimi oksidi (SE 10). Plast je nastala z dolgotrajnim procesom koluvialne sedimentacije s pobočja proti dolini Rižane. Trasa je bila vkopana (SE 206) v pobočje. Nad vkopom oziroma izravnavo terena je bilo v širini 2,4 m in 0,15 m na debelo položeno kamenje. Po tlakovanju je bil ob zahodni strani cestišča vkopan manjši jarek SE 207, ki je služil za odvod vode s tlaka (viden v sondah 3 in 4). Na površini cestišča SE 208 so bile v medsebojni oddaljenosti 0,95 m kolesnice širine 0,16 m. V kvadrantih 33/B–D4–5 je bila cesta vkopana v plast iz meljastega peska (SE 223).

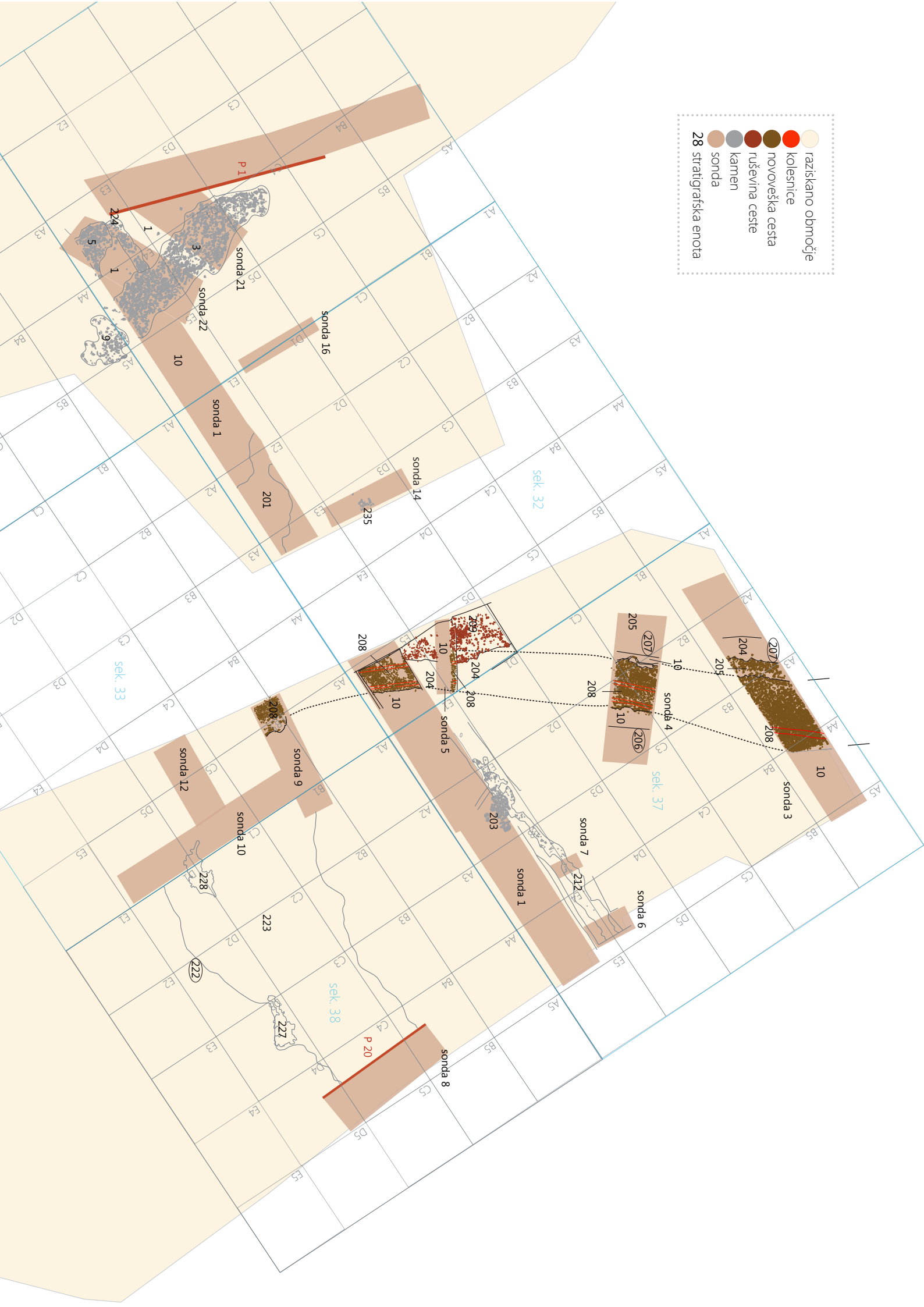
Pred gradnjo ceste je prišlo do erodiranja flišne podlage oziroma koluvija SE 10, s katero je nastal jarek SE 222 (sl. 125). Njegovo koluvialno polnilo (SE 223) z erodiranega pobočja je verjetno nastalo v kratkem času. Cesto SE 208 so v kv. 33/C4 prekrili koluvialni nanosi s severovzhodnega pobočja (meljast pesek SE 205 ali peščen melj SE 204), ki so vsebovali novoveške najdbe. Kmalu po formiranju plasti SE 204 je prišlo do poškodbe cestišča, zato je bilo samo tlakovanje premeščeno in pomešano z meljastim peskom (ruševina SE 209). Posutje ali nasutje SE 209 bi lahko predstavljalo tudi mlajše popravilo ceste.

V sektorjih 34 in 35 je bila ugotovljena še cesta SE 249, ki je stratigrafsko ležala nad destrukcijo kupole peči za žganje apna.

122 (stran 84) Novoveška cesta ali pot na pobočju in z njo povezane plasti; M 1:250.

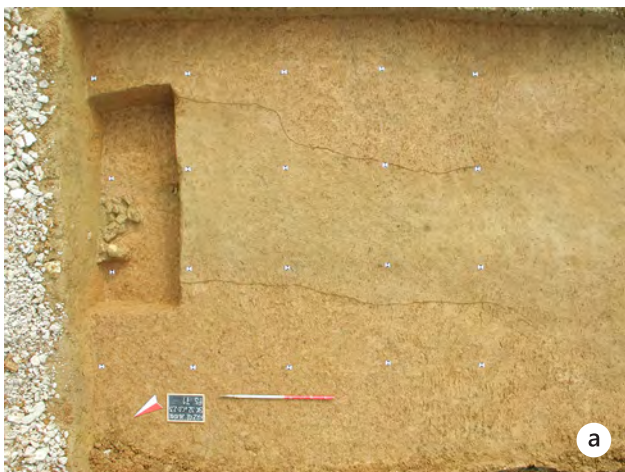

124 Dve novoveški poti na pobočju v sondi 1: starejša SE 208 s kolesnicami in njena ruševina SE 209; pogled proti severu.

123 Pot SE 208 s kolesnicami v sondah 3 in 4; pogled proti severovzhodu.

125 Erozijski jarek SE 222 s polnilom SE 223: a – navpični pogled, pogled proti jugovzhodu, b – jugozahodni presek v sondi 8.

6.4 Sklop 4, vznožje vzhodno od limitacijskega zidu

Navedeni sektorji obsegajo najbolj vzhodni del, ki je bil le mestoma raziskan s sondažnimi jarki prečno na pobočje, v položnejšem delu pa z jarki (2 m širine) v mreži sektorjev 20 × 20 m (sl. 9). Redka razpršenost arheoloških najdb in struktur ni narekovala razširitve raziskav iz sistema sondažnih presekov v celovite razširjene izkope. V profilih sond so bili ugotovljeni stratigrafska sekvenca naravnega oblikovanja terena vse od predarheoloških faz, sledovi uporabe prostora v rimskem času in kasneje ter resedimentiranja vse do današnjih dni.

Vzhodni presek sonde 100 je pokazal, kako je uničenje pri gradnji avtoceste pred pričetkom raziskav (destrukcija SE 100) poškodovalo plast meljaste gline SE 58. Gre za recentno premešano plast, naneseno z naravnim pobočnim drsenjem tal, debelo od 5 do 68 cm. Vsebovala je rimsko-dobno in recentno keramiko ter gradbeni material. Pod njo se je nahajala linearna kamnita struktura SE 60 (kv. 29/E1 in kv. 30/A1, B1) (sl. 9, 126). Linearna struktura je v antiki označevala rob terase in/ali parcelno mejo. Široka je bila 0,80 m, visoka do 0,30 m, njena izkopana dolžina pa je bila 10,5 m.

V testnem jarku 11 (kv. 24/C5) se je pod plastjo SE 58 raztezala ruševinska plast nepravilne oblike (SE 61) z obilico kamnja in rimskega gradbenega materiala (sl. 9). Najverjetneje gre za ruševino, morda kasneje uporabljeno kot tlak.

Pod plastjo SE 58, strukturo SE 60 in ruševino SE 61 se je nahajala naravna sterilna plast glinenega melja SE 59. Izkopana debelina sterilne plasti je bila do 1,1 m.

V kv. 29/C2, 29/C3 je bila pod plastjo SE 58 poškodovana antropogena struktura iz kamnov SE 301, ki so bili položeni skoraj v ravni liniji. Potekala je od severovzhoda proti jugozahodu. Struktura je verjetno označevala parcelacijo oziroma parcelno mejo.

V kv. 18/D5 je bil najden kos prazgodovinske keramike.

V kv. 24/C2–3 pa je bila pod plastjo SE 58 poškodovana linearna struktura iz kamnov SE 304 (sl. 9, 127), ki so bili položeni v smeri severovzhod–jugozahod. Neobdelani kamni so bili raztreseni ali zloženi v nekoliko nepravilno obliko (9,60 × 0,30 do 1,60 × 0,42 m). Verjetno gre za parcelno mejo ali grobljo čiščenja polj. Med kamni je bilo nekaj rimskodobne lončenine (G412) in celo odlomek prazgodovinske posode (G413), odkrite na meji s spodnjim kolvijem (SE 305).

Presek sonde 101 je kazal podobno stratigrafsko podobo kot zgoraj opisan južni del vzhodnega preseka sonde 100.

126 Linearna kamnita struktura SE 60; pogled proti vzhodu.

127 Struktura SE 304; pogled proti jugovzhodu.

128 Kamnita struktura SE 309, pogled proti severovzhodu.

Sonda 102, izkopana v smeri sever–jug, je v zahodnem preseku kazala naslednjo stratigrafsko sekvenco: pod slojem SE 58 je ležal koluvij SE 305 in pod njim (v kv. 29/A1, A2) poškodovana žganinska plast SE 310 (sl. 9). Plast, nastala kot posledica gorenja, je prekrivala intaktno nasutje SE 307 s kamni različnih oblik in velikosti. Verjetno gre za tlak ali utrditev. Iz preseka sta bili razvidni debelina (do 30 cm) ter superpozicija do sterilne podlage SE 59.

V jugovzhodnem robu, v sondi 101 (kv. 17/B2), je bila odkrita še ena poškodovana kamnita struktura SE 309 (sl. 9, 128), ki je vsebovala tudi rimskodobno keramiko in opeko. Mlajše nasutje ali posutje predstavlja ali ruševino ali pa parcelno mejo.

Če strnemo podatke o zbranem stratigrafskem zapisu, odkrite ostanke na obravnavanem delu terena razumemo predvsem v smislu prehodnosti in pohodnosti tega predela. Vsaj kar se tiče rimske poselitve in uporabe areala v neposredni okolici, je obravnavani prostor predstavljal vmesen, manj izkoriščen predel med bivalnimi objekti vile, grobiščem in križiščem cest. Na njem ni sledov intenzivnejše agrarne obdelave (čeprav se je ta nedvomno odvijala), razen v domnevni škarpah teras ali suhih zidovih kot označbe parcelnih mej. Posamične najdbe in tlaki ponazarjajo občasno uporabo manj trajnih aktivnosti.

7 Obravnava gradiva

Matjaž Novšak, Iris Bekljanov Zidanšek, Irena Lazar, Jožica Hrustel, Tina Žerjal

Na približno 6.000 m² raziskanega območja, znotraj katerega obsega grobišče 10 % površine, je za odtenek več arheološkega gradiva odkritega v plasteh izven grobnih kontekstov. V koluvialnih depozitih, v cestnih in obcestnih nasutjih ter v redkih antropogenih strukturah (npr. apnenica) prevladujejo odlomki amfor in gradbenega materiala. V plasteh znotraj grobnih parcel so najdbe bolj raznovrstne in primerljive s tistimi iz grobov. Številni drobci pivskega posodja (vrči in keramika tankih sten; še posebej v plasti SE 104 in ruševini SE 108 v grobni parceli 1 ter v ruševini limitacijskega zidu SE 161 na parcelah A in B), pet oljenk, dve kadilnici in nekaj kosov namiznega posodja izpričujejo sledi pogrebne in nagrobne obredja (popis se z navedbo najdb po grobnih parcelah na **sl. 144–145**). Od skupaj 53 pokopov je pridanke vsebovalo 41 grobov. Najštevilnejše so oljenke, priložene k 25 pokopom. V desetih grobovih je bilo najdeno fino namizno posodje, redkeje je stekleno pivsko posodje. Med ostalo lončenino je zanimivo izključujoče razmerje vrčev in kuhinjskega posodja med parcelama A in B. Prvi so lastni le grobovom v parceli A, kuhinjsko posodje (lonci, lončki in sklede) pa je prisotno zgolj v parceli B. Kot najdbe ritualnega značaja se pojavljajo v petih grobovih po enoveč, v dveh sta kadilnici, v štirih pa po eden ali več balzamarijev. Osebni pribor, nakit in nošo je vsebovalo osem grobov (ogledalo, strigil, stilus, nož, uhani, jagode, bronasta vezalka). Na druge vrste pridakov in grobne opreme kažejo še številni železni predmeti (žblji, okovi, pločevina) ter odtisi razpadlih kosov nesežganega lesa. V grobovih 19 in 22 sta se ob odkritju nakazovali obliki lesenih recipientov, ki so bili skromno ohranjeni. Drobci so bili izdelani iz raznovrstnega lesa hrasta, oreha ter lesa češnje oziroma slive. Del pogrebne opreme predstavlja jo železni predmeti v grobovih 3 in 51 (**G31, G32, G33, G34 in G36, G189c**), ki jih obravnavamo kot dele okvirja pogrebnih nosil (*ferculum*).

V edinem žarnem pokopu (grob 6) so bili ostanki otroka shranjeni v žari iz etruščanskega alabastra (**G45**). Žara kot izjemen kamnoseški izdelek predstavlja najdragocenejši predmet na grobišču in skupaj z lego groba znotraj grobne parcele 1, kot tudi z grobno arhitekturo, kaže na izstopajoč status osebe, pokopane v njej (**sl. 136a–c**).

7.1 Lončenina

7.1.1 Oljenke

V italiskem prostoru se je od 3. stoletja pr. n. št. po helenističnem vzoru razširila uporaba olja za razsvetljavo. V dobrih dveh stoletjih razvoja izdelave oljenk so se le-te, tudi zaradi cenovne dostopnosti,¹¹ množično uporabljale po celem imperiju (Goethert 1997, 10–14). V 2. stoletju pr. n. št. se je razvila tehnika izdelave v kalupih. S tem se je bistveno pospešila in pocenila proizvodnja (Chrzanovski 2000, 13; Hayes 1980, 2). Ob koncu 1. stoletja pr. n. št. so v italiski produkciji uvedli klasično reliefno oljenko. Ta izdelek je imel jasno ločen nasek in trup, prehod pa okrašen z volutami. Povečan disk je krasila figuralna dekoracija (Hayes 1980, 44). S tem je oljenka prevzela vlogo medija, na katerem so se upodabljali razni motivi. Skozi reliefno motiviko na oljenkah je postal javno razširjen in obenem arheološko dokumentiran širok spekter upodobitev rimskega življenja, ki ga danes avtorji razvrščajo v 13 vsebinskih sklopov (Vegas 1966; De Caroli 1988). Med njimi prepoznamo tri osnovne sporočilne komponente: dekorativno, religiozno-votivno in osebno. Čeprav izrazite ločnice med njimi ni, pa prav po teh atributih poskušamo obravnavati izpovednost reliefnih oljenk v arheoloških kontekstih.

Naslednji razvojni korak so v prvi polovici in sredini 1. stoletja n. št. s tehnološko najbolj dognanim tipom svetilke, s pečatnimi oljenkami, storili v delavnicah v Padski nižini. S poenostavitvijo linij in reduciranjem dekoracije so pospešili proizvodnjo ter znižali stroške, s tem pa omogočili večji obseg proizvodnje in cenovno širšo dostopnost (Mardešić 2002, 351; Istenič 1999, 149–153; Perko 2012a, 33; Perko 2012b, 93–94; Labate 2016).

Gledano skozi prizmo tržne ekonomije gre za strateško zasnovan projekt, ki je v prvi fazi z visokokakovostnimi produkti in duhovno vsebino premamil družbeno elito, pozneje pa so se vse bolj ceneni proizvodi ponudili ljudskim množicam po vsem imperiju. Prevzeli so jih vsi sloji prebivalstva za razsvetljavo privatnih in javnih stavb (Mardešić 2002, 351).

¹¹ Standardna cena za eno svetilko naj bi v Pompejih znašala 1 as (Harris 1980, 134, 135).

Postale so koristen pripomoček v gospodarstvu in kulturi, saj so osvetljevale preddverja tavern, rudniške rove ali pa gledališke scene (Chrzanovski 2000, 22). V verskem obredju so imele funkcionalno in votivno vlogo. Podobno pa so tudi pri pogrebnem ritualu v duhu verovanja v onostranstvo predstavljale simbol večne svetlobe, svetlobe, ki jo žalujoči darujejo pokojniku v mračni svet. Pri pogrebnih obredih so osvetljevale hiše pokojnih, nosili so jih v pogrebnih povorkah (Ramadori 2001, 118–120; Perko 2012b), ne nazadnje pa je oljenka ena od najpogostejših grobnih daritev.

Slednje potrjuje tudi grobišče na Križišču. Oljenke so najdene v 25 grobovih, in sicer grobovi 1, 3, 7, 8, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 26, 28, 29, 30, 32, 36, 38, 39, 40, 41, 44, 47, 48, 50, 51 (sl. 129, 145). Razen v primeru groba 28 je bila vselej položena ob nogah pokojnika.¹² V grobovih 3 in 41 sta bili najdeni po dve, v vseh ostalih pa po ena. V 24 grobovih se oljenke pojavijo v 16 žganih grobovih, ostalih 9 pa pri inhumacijah. Kljub precej velikemu številu (27), dolgemu časovnemu razponu (od sredine 1. pa vsaj do konca 4. ali 5. stoletja) in dejstvu, da sodeč po žigih prihajajo iz vsaj šestih različnih delavnic in njihovih podružnic, je oblikovni repertoar monoton. Tipološko opredelitev opiramo na temeljno Loeschckejevo delitev, za pečatne oljenke dopolnjeno s podtipi po Buchi in Istenič (Loeschcke 1919; Buchi 1975; Istenič 1999, 148, 149, 153–160).

Italske reliefne oljenke

Italske reliefne oljenke so zastopane s štirimi primerki: obe oljenki iz groba 3 (G25, G26), tip Loeschcke IV, in oljenka iz groba 19 (G80), tip Loeschcke VIII, ter odlomek volute iz ruševine SE 108 (G284).

V celoti ohranjena oljenka (G25) zaradi svoje reliefne upodobitve, odlične ohranjenosti in redkosti predstavlja pomembnejšo najdbo, ki je že bila deležna strokovne obravnave in svetovne odmevnosti (Lazar 2004; Lazar 2005; Lazar 2006a; Lazar 2006b; Price 2005, 170; Stern 2008, 537), zato na tem mestu podajamo podrobnejši opis motivike in dosedanje ugotovitve.

Na prednji strani je na sredini diska relief, ki predstavlja steklarsko peč ter ob njej levo in desno steklarja pri delu. Desni piha v steklarsko pipo, levi pa mu pomaga ob peči. Upodobitev je kakovostno umetniško delo in sama oljenka je zelo dobro ohranjena, tako da na njej lahko prepoznamo mnoge podrobnosti. Osrednji del tvori peč, deljeno v dva dela. Spodnji očitno služi kot kurišče, odprtina je šrafirana s

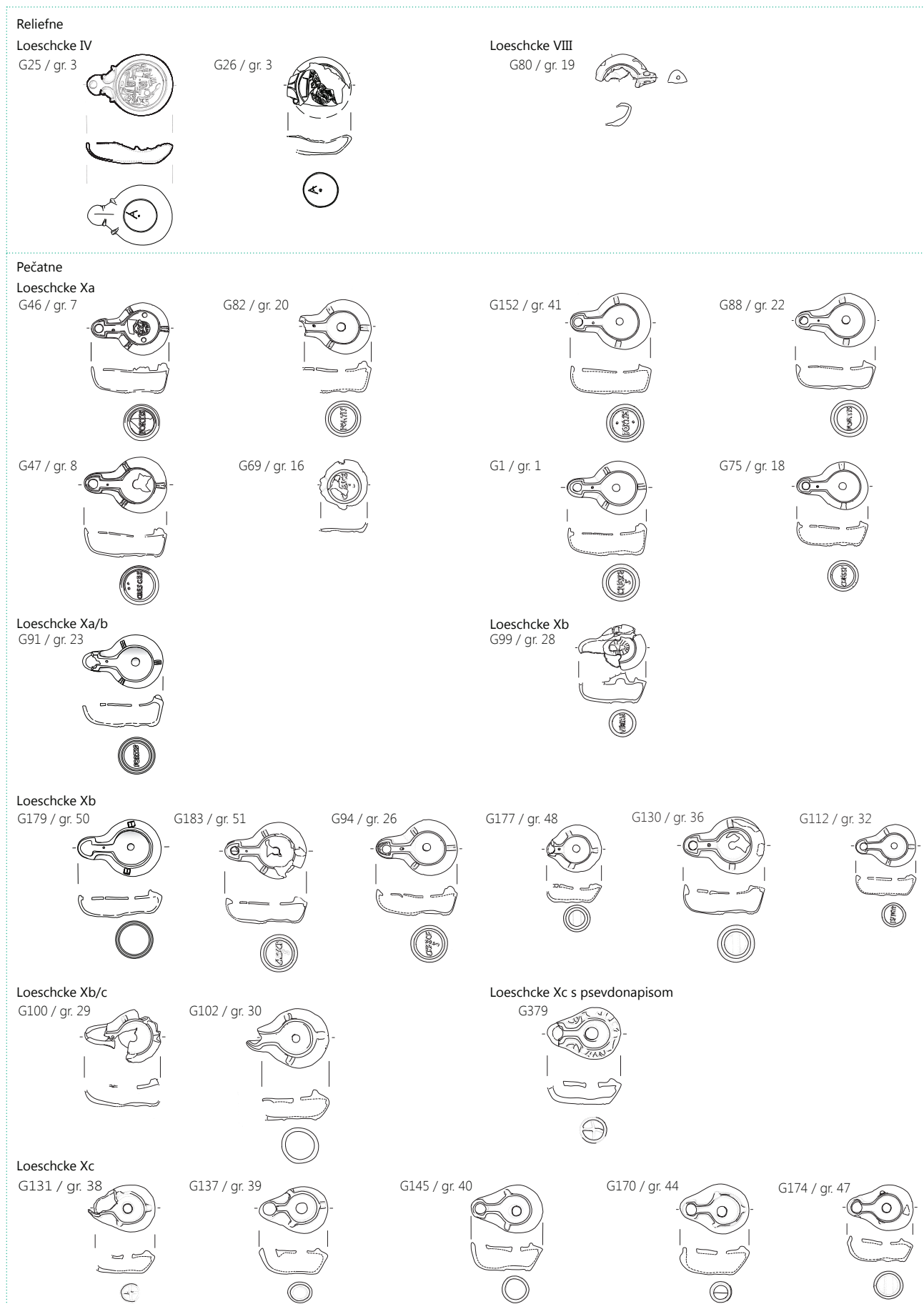
poševnimi linijami. V gornjem delu peči je vidna večja, polkrožno zaključena odprtina. Služila je za zajemanje staljenega stekla iz talilnikov in kot delovna odprtina steklarja. Na reliefu gornje odprtine oziroma vrat prepoznamo na glavo obrnjen trikoten predmet. Verjetno ne gre za upodobitev talilnika za steklo in še manj posode, ki jo je steklar odložil v peč, da bi se ohladila. Morda shematičen prikaz ponazarja vrata ali zaslon, s katerim je bila gornja odprtina med delom zaprta. Včasih so za tak zaslon uporabili kar večji odlomek keramične posode, kot domneva Sternova (2004, 83). Z zapiranjem oziroma zaslanjanjem delovne odprtine so steklarji vzdrževali konstantno temperaturo peči in hkrati varovali delavca oziroma mojstra pred hudo vročino pri delu ob peči.¹³ Levo in desno sta na gornjem delu upodobljeni polički oziroma delovni površini; desna stoji na nogi oziroma stojalu. Desno verjetno lahko razložimo kot delovno površino oziroma ploščo, po katerih so steklarji povaljali stekleno kroglo najprej pred pihanjem in nato še med posameznimi fazami dela oziroma pihanja posode. Na zgornjem levem delu nad pečjo so vrezane valovite linije, ki ponazarjajo vročino, ki puhti iz peči. Figura na levi strani peči, morda mojstrov pomočnik, je manj natančno izdelana, videti je, da čepi ob peči. V rokah ima krajši predmet, ki je postavljen navpično. Očitno ne rokuje s steklarsko pipo, morda pa pomaga mojstru pri vzdrževanju temperature v peči. V tem primeru bi lahko predmet v njegovi roki interpretirali kot meh. Upodobitve t. i. pokončnega meha poznamo s številnih rimskih spomenikov, ki predstavljajo kovače pri njihovem delu (Weisgerber, Roden 1985, 6–10). Poličko na levi strani peči lahko tako razložimo kot odlagalno površino ali polico za meh (Weisgerber, Roden 1985, 9). Omeniti pa moramo, da zadnji poizkusi skupine Vitrearii v Veliki Britaniji o delovanju rimskih steklarskih peči kažejo, da mehovi niti niso bili potrebni. Z ustrezno oskrbo peči je brez težav mogoče doseči potrebno temperaturo za taljenje in pihanje stekla.¹⁴ Bolj preprosta razlaga bi torej bila, da je pomočnik samo preverjal končni izdelek, ki ga je vzel iz prostora za ohlajanje (Lazar 2005; Lazar 2006a; Lazar 2006b).

Do sedaj poznamo le tri oljenke z upodobitvijo rimske steklarske peči in očitno so vse tri nastale po enakem kalupu. Enak motiv je najden na oljenkah iz Aserije, današnjega Podgrađa pri Benkovcu (Abramić 1959, 149–151; nazadnje Buljević 2009, 42), in Ferrare (Baldoni 1987, 22–29). Na

¹² To sicer lahko trdimo le pri inhumacijah. Vendar pri nekaterih žganih pokopih tipa *bustum* poleg razporeditve ostalih najdb morda tudi pozicija oljenke nakazuje na usmeritev pokojnika ob sežigu.

¹³ Ob nekaterih srednjeveških steklarskih pečeh so bili odkriti ostanki glinenih okvirjev; po interpretaciji izkopavalcev naj bi služili za uravnavanje velikosti delovne odprtine v peči (podatek E. M. Stern; Steppuhn 2001, 38–43, s. 40, Abb. 4). Primerjamo jih lahko tudi z ostanki glinenih okvirjev iz Avencha v Franciji (Amrein 2001, 88, Pl. 20: 74).

¹⁴ Osebnost Mark Taylor in David Hill; www.romanglassmakers.co.uk.

gornjem delu diska ni nobenega napisa ali imena, kot ju poznamo s podobne oljenke iz Aserije. Na hrbtni strani je vpraskana črka A, s piko pod njo. Morda bi jo lahko kako povezali z imenom *Athenio*, ki ga lahko preberemo na disku oljenke iz Benkovca? Od vseh treh oljenk je najdba s Križišča najbolj ohranjena, relief je kakovostno izdelan, dobro ohranjen in ni poškodovan. Če primerjamo detajle na sliki, lahko ugotovimo, da se reliefi na oljenkah razlikujejo le po postavitvi odprtine za zrak, ki je pri najdbi iz Benkovca na spodnji strani diska, pri oljenkah iz Ferrare in Križišča pa je luknjica pod pipo steklarja, ki sedi na desno od peči. Verjetno smemo domnevati, da sta vsaj oljenki iz Benkovca in Križišča nastali v istem kalupu, saj so posamezni detajli tako rekoč identični; relief na oljenki iz Ferrare pa je žal preveč izrabljen, da bi lahko primerjali vse podrobnosti (Lazar 2005; Lazar 2006a; Lazar 2006b). Za vse tri oljenke se domneva ta severnoitalski izvor in izdelava v tretji četrtini 1. stoletja, času širjenja nove tehnike pihanja stekla (nazadnje Buljevič 2009,42).

Fragmentirana oljenka iz istega groba (G26) je povsem enake fature, mehka, svetlo sivkasto rjava keramika z zelo redkimi vključki, verjetno prav tako sodi v skupino Loeschcke IV in ima skoraj enako oznako izdelovalca A, s piko pod črko. Reliefna upodobitev na prednji strani ni v celoti ohranjena, prikazuje pa boj dveh petelinov.

Proizvodnja oljenk oblike Loeschcke IV je svoj vrhunec doživljala v tiberijsko-flavijskem obdobju. V ta časovni okvir sodijo tudi trije primerki s Školaric (Žerjal 2008a, t. 25: 529, 530, 553), za katere pa se domneva, da bi lahko bili izdelani v eni od delavnic v Altinu, ker se tam izključno na oljenkah oblike Loeschcke IV pojavljajo identični motivi kot na Školaricah (Valleri 2003; Žerjal 2008a, 103).

Tretja izmed reliefnih oljenk, v grobu 19, sodi med oljenke s kratkim zaobljenim noskom, tip Loeschcke VIII (G80). Keramika se razlikuje od zgoraj opisanih in je trda, roza ali rumenkasto rdeče barve z zelo drobnimi temnimi delci. Ohranjen je le obod diska, na katerem se nakazuje motiv rozete. Oljenke Loeschcke VIII so izdelovali na obalah srednje Italije, v Laciju in Kampaniji od poznoavgustejskega do poznega flavijskega obdobja. Od sredine 1. stoletja se je proizvodnja selila proti severu tudi v druge centre (Loeschcke 1919, 237–243; Ferraresi 2000, 166–178; Žerjal 2008a, 105–106). V severni Italiji te oljenke niso dosegle večjega tržnega deleža, saj jih je izpodrivala proizvodnja oljenk Loeschcke IC (Leibundgut 1977, 36). Nekateri žigi kažejo, da so jih v severnoitalskih delavnicah izdelovali sočasno z zgodnejšimi pečatnimi oljenkami (Gualandi Genito 1977, 135). Na Školaricah je najdenih vsaj šest primerkov (Žerjal 2008a,

105–106, t. 26: 555–562). Na grobišču *Campus Martius* v Puli je ta tip oljenke drugi najpogostejši (Starac 1991–1992, 13, 17).

V plasti SE 108, v grobni parceli 1 med grobovoma 1 in 5, so bili najdeni drobci volutne oljenke (G284), edine reliefne oljenke, odkrite izven grobnih celot.

Pečatne oljenke

Proizvodnja pečatnih oljenk se je pričela v prvi polovici 1. stoletja n. št. z obliko Loeschcke IX. Še pred koncem 1. stoletja jo je nasledila oblika Loeschcke X, ki ima za razliko od starejše odprt kanal med diskom in noskom (Loeschcke 1919, 255–256; Buchi 1975, XXIV–XXXVIII; Labate 2016). To inovacijo pripisujejo izdelovalcu iz Modene (antična *Mutina*), znanim pod imenom *FORTIS*. Delavnice z ožjega okoliša Modene so nekaj časa v velikem obsegu zalagale tržišče, kar so potrdile mineraloške analize (Schneider 1994; Schneider 2000; Schneider, Daszkiewicz 2011). Od prve tretjine 2. stoletja so začele delovati podružnične delavnice v provincah (Istenič 1999, 156), med katerimi še posebej uspešno v Trierju in Lyonu (Schneider 1994). Nekaj delavnic je znanih tudi v severnojadranskem prostoru. Poleg akvilejskih še v Carlinu di San Giorgio di Nogaro (Buchi 1975, XLII; Di Filippo Balestrazzi 1987, 450–457; Schneider, Daszkiewicz 2011), v Loronu pri Poreču (Cipriano *et al.* 2006, 23), v Fažani in na Vižuli pri Medulinu (Starac 1991–1992, 8).

Zgodnejšo produkcijo oljenk Loeschcke Xa odlikujeta visokokakovostna izdelava in množična distribucija, ki je v zelo kratkem času osvojila trg v večjem delu severnega imperija, v Galijah, Germaniji, Retiji, Noriku, Panoniji, Dalmaciji, Meziji in kasneje Daciji. Kakovost proizvodov se je od sredine 2. stoletja slabšala in postopoma prehajala v degenerirane oblike. Prav na osnovi razlik v kakovosti izdelave, ki pa ni povsem zanesljivo kronološko merilo, je Buchi razdelil akvilejske najdbe v variante a, b in c (Buchi 1975, XXIII–XXVIII), Isteničeva pa jih je dopolnila z vmesnimi variantami a/b in b/c (Istenič 1999, 153–155).

V grobovih na Križišču so poleg zgoraj predstavljenih reliefnih zastopane le še pečatne oljenke z odprtim kanalom Loeschcke X, v vseh petih variantah (Xa, Xa/b, Xb, Xb/c, Xc) in z žigi *FORTIS* (5 primerkov), *CRESCES* (4 oljenke), *VIBIANI* (1), *CDESSI* (1), *IEGIDI* (1) in *LVPATI* (1) (sl. 129). Še tri pečatne oljenke so bile najdene v plasteh ob grobovih: oljenka z žigom *VIBIANI* (G226) v najmlajši plasti SE 104 pod ruševino v parceli 1, razdrobljena oljenka (G208b) v ruševini SE 19 v parceli 1, oljenka s psevdonapisom na ramenu (G379) v niši limitacijskega zidu SE 162 ob parceli A. Nekaj odlomkov je bilo še v drugih plasteh (G354, G463). Večina oljenk je bila izdelana v lokalnih ali regionalnih delavnicah, za katere

je značilna mehkejša, oranžna, rumenkasto rdeča ali svetlo rdeča keramika z redkimi do zmernimi vključki. Le za nekaj kakovostnih oljenk (**G46**, **G75**, **G88**) z dobro žgano in prečiščeno keramiko zaradi močne prežganosti ne moremo določiti izvora; morda pripadajo modenski proizvodnji.

Žig *FORTIS* se pojavlja najpogosteje in je zastopan na vseh variantah pečatnih oljenk. Pojavi se pred izbruhom Vezuva, proizvodnja pa je zabeležena še v 5. stoletju. Izvorna delavnica je bila v bližini ali v Modeni, s kemičnimi analizami je dokazana uporaba tega žiga tudi v provincialnih delavnicah. Višek proizvodnje je v 2. in 3. stoletju (Buchi 1975, 65–93; Schneider 1994; za Akvilejo: Schneider, Daszkiewicz 2011; za kalup v Fažani: Starac 1991–1992, 8). Na Križišču ga najdemo izključno v žganih grobovih na štirih oljenkah variante Loeschcke Xa (grob 4: **G46**, grob 20: **G82**, grob 22: **G88**, grob 41: **G152**), med katerimi je ena tudi z upodobljeno gledališko masko (**G46**), morda modenske izdelave, in na eni oljenki variante Xa/b (grob 23: **G91**).

Tudi lončar, ki je podpisoval z žigom *CRESCES*, je iz matične delavnice (tudi v Akvileji – potrjeno s kalupom in analizami), ki so nadaljevale proizvodnjo skozi celotno cesarsko obdobje (Buchi 1975, 33–35; Schneider, Daszkiewicz 2011). Žigi se pojavljajo v več različicah (*CRESCES*, *CRESCE/S.*). Obe različici sta prisotni tako na Školaricah (Žerjal 2008a, 111, kat.: 576, 577) kot na Križišču, kjer so tri oljenke variante Loeschcke Xa (grob 1: **G1**, grob 8: **G47**, grob 16: **G69**) in ena Xb (grob 26: **G94**), vse štiri pa so iz žganih grobov.

Izvorno območje oljenk z žigom *VIBIAN(I)* je dokazano v okolici Modene, pojavlja pa se od 1. do 4. stoletja n. št. v Reciji, Noriku, Panoniji in na dalmatinski obali (Buchi 1975, 161, 162; Schneider 1994, Tab. 1). Lokalna izdelava posnetkov je potrjena v Akvileji (Schneider, Daszkiewicz 2011) in Emoni (Istenič, Daszkiewicz, Schneider 2003). Kakovostnejši primerek Loeschcke Xa oljenke v parceli 1 ima pečat v daljši različici zapisa, tj. *VIBIANI* (**G226**), oljenka Loeschcke Xb iz skeletnega groba 28 pa skrajšano obliko *VIBIAN* (**G94**). V še dveh žganih grobovih 18 in 32 sta bili oljenki z žigi proizvajalcev *CDESSI* (**G75**, morda modenske izdelave) in *LVPATI* (**G112**). *CDESSI* je v Akvileji precej številnejši na oljenkah Loeschcke Xa, nasprotno pa *LVPATI* v različici Loeschcke Xb (Buchi 1975, 48, 117), prav takšno razmerje pa je tudi na Križišču. Razdrobljena oljenka iz groba 41 (**G153**) nosi žig *IEGIDI*.

Vse pečatne oljenke brez žiga proizvajalca so slabše kakovosti, variante Loeschcke Xb (grob 36: **G130**, grob 50: **G179**, grob 51: **G183**), Xb kratka (grob 48: **G177**), Xb/c (grob 29: **G100**, grob 30: **G102**) in Xc (grob 38: **G131**, grob 39: **G137**, grob 40: **G145**, grob 44: **G170**, grob 47: **G174**), in izhajajo

130 Oljenka s psevdonapisom G379 na zidu SE 162 (sek. 15, kv. A3); pogled proti zahodu.

iz skeletnih grobov, z izjemo oljenk v žganih grobovih 36 in 50 (**G130**, **G179**). Čeprav v teh grobovih ni veliko kronološko opredeljivih predmetov, jih kot kasnejše opredeljujejo stratigrafske relacije. Če ima grobišče znotraj grobnih parcel kontinuirano pokopavanje in če oljenke odražajo kronološko kontinuiteto glede na podano tipologijo, bi inhumacije z oljenkami Loeschcke Xb/c in Xc časovno zamejili med drugo polovico 3. in prvo polovico 5. stoletja. Na Školaricah so pečatne oljenke Loeschcke Xb, Xb/c in Xc prisotne v kontekstih iz 4. in prve polovice 5. stoletja (Žerjal 2008a, 109–112) ter so sočasne s številnejšimi afriškimi oljenkami oblike Atlante VIII (Žerjal 2008a, 115–118, kat. 643, 644, 645), katerih pa v grobovih raziskanih parcel Križišča ni. Degenerirana oblika oljenk različice Loeschcke Xc se pojavlja v ruševinskih plasteh vile na Školaricah, datirane v drugo četrtino ali sredino 5. stoletja (Žerjal 2008a, 109–112). Na nekaterih poznorimskih nekropolah v regiji še v grobovih iz 4. in začetka 5. stoletja prevladujejo cenejše degenerirane oljenke Loeschcke Xc (Buora 1996, 64, 121; Blason Scarel 2000, 364–369; Degrassi 2000; Giovannini 2000; Bekić, Višnjić 2008; Konestra, Ožanić Raguljić 2016). Na Križišču so posebej zanimive pozne oljenke Loeschcke Xc z reliefnim križem ali samo črto na dnu (**G131**, **G170**, **G379**). Reliefni okras ramen oljenke **G379** (sl. 130), položene na zid SE 162 (ruševina SE 161), spominja na eni strani na ciprske ali severnoafriške primerke, od katerih je prevzeta oblika prstanastega dna, po drugi pa na stiliziran poskus reliefnega napisa, kot se nahaja na oljenki Ivanyi XIII,1 iz Akvileje (prim. Giovannini 2013b, 106, sl. 4). Oljenka je bila postavljena v odprtino limitacijskega zidu SE 162 ob parceli A in je bila morda prižgana s posebnim namenom.

7.1.2 Fino namizno posodje

Keramika tankih sten (KTS)

Razen redkih primerkov je večina keramike tankih sten s Križišča redukcijsko žgana s temno sivim ali črnim premazom in uvožena iz severnoitalskih delavnic. Posodice iz keramike tankih sten so najdene v dveh žganih grobovih tipa *bustum* kot pridatek na grmadi (**G52**, **G53** v grobu 8 in **G61** v grobu 9), ter v treh skeletnih grobovih in enem žganem kot rezidualna najdba (grob 11: **G65a**; grob 14: **G68**; grob 39: **G138**; Grob 50: drobec **G181**). Najštevilnejša je močno fragmentirana keramika tankih sten v plasteh znotraj grobne parcele 1 (prvotni tlak SE 179, zadnja plast uporabe SE 104, ruševinske plasti SE 18, SE 19, SE 20, SE 108, SE 25, SE 141), posamezni kosi pa so še iz plasti v grobni parceli A (SE 131, SE 132, SE 662) in B (SE 161, SE 457). Vso keramiko tankih sten na obravnavanem najdišču datiramo okvirno od tiberijsko-klavdijskega časa do sredine 2. stoletja.

Med redukcijsko žgano keramiko tankih sten prepoznamo cilindrične ali polkrožne skodelice, na površini katerih so večinoma ostanki temno sivega premaza. Tako kot na Školaricah so nekateri primerki zelo mehki, sivi do svetlo sivi in imajo slabo ohranjen temno siv mat premaz, drugi so izdelani iz nekoliko trše keramike z bolj ohranjenim temno sivim do črnim premazom. Obe fakturi sta značilni za drugo polovico 1. in prvo polovico 2. stoletja (Istenič 1999, 103–109; Žerjal 2008a, 74–75). Na Školaricah se mehkejšo fakturo povezuje z ravensko C, tršo pa s fabrikatom E s Štalenske gore (Žerjal 2008a, 74). Zadnji se na Štalenski gori pojavi v poznotiberijskem času (Schindler Kaudelka 1975, 33). V poetovionskih grobovih je mehkejša faktura KTS 3, trša pa KTS 4. Obe se pojavljata v grobnih celotah, datiranih od klavdijskega časa naprej, in sta prisotni še v prvi polovici 2. stoletja (Istenič 1999, 103–109). Oblike lahko uvrstimo v široko skupino Marabini XXXVI, med polkrožne in bikonične skodelice, okrašene v različnih tehnikah. So najpogostejši severnoitalški izdelki v 1. stoletju n. št. (Marabini Moeus 1973, 220–222, 225). Med njimi na Križišču prevladujeta barbotinski okras in koleščkanje. Nekateri primerki sicer niso okrašeni, vendar zaradi izrbljenosti in fragmentiranosti to ni povsem zagotovo.

Polkroglasta ali cilindrična skodelica iz groba 8 (**G52**) je izdelana iz redukcijsko žgane keramike sive barve s slabo ohranjenimi ostanki črnega mat premaza. Skodelica ima v barbotinu izdelane S linije, enako kot odlomka iz ruševinskih plasti SE 108 (**G330a**) in SE 20 (**G219**), po Ricci okras številka 163 (Ricci 1985, 322, t. 104: 7). Motiv, značilen posebej za akvilejsko izdelavo, je razširjen od 30. ali 40. leta n. št., z viškom v drugi polovici 1. stoletja, znan pa je še v začetku

2. stoletja (Schindler Kaudelka 1975, 128–129). Najdeni so tudi na Školaricah (Žerjal 2008a, t. 9: 180–182), v Loronu (Brassous 2001, 185, Fig. 4: 39) in na Marsovem polju (Matijašič 1991, t. 39: 5).

Odlomki redukcijsko žgane polkrožne skodelice, okrašene v tehniki barbotina z motivom vodnih listov s slabo ohranjenimi ostanki temno sivega premaza v grobu 14 (**G68**), so po profilaciji ustja zelo podobni izdelku s Školaric (Žerjal 2008a, t. 10: 196). Opisan motiv je najpogostejši v drugi polovici 1. stoletja. Podobna skodelica je najdena tudi v Loronu (Brassous 2001, Fig. 5: 43–45). Odlomek z zelo podobno profilacijo ustja iz groba 44 nekropole Portorecanati datira v drugo polovico ali zadnjo četrtino 1. stoletja (Mercando 1974, 228, sl. 109–110). V Emoni podobne skodelice najdemo v kontekstih druge polovice 1. stoletja (Plesničar Gec 1987, 457, sl. 5), na Ptuju pa v grobu s konca 1. oziroma začetka 2. stoletja (Istenič 2000, t. 131: 5).

Iz ruševinske plasti SE 108 prepoznamo cilindrične skodelice z nizkim spodnjim delom trupa in s cilindričnim zgornjim delom, z navpičnimi ali rahlo navznoter usmerjenimi stenami oblike Ricci 2/323 (SE 108: **G323**, **G328b**). Okrašene so s koleščkanjem. V severni Italiji se proizvajajo od tiberijskega časa do prve četrtine 2. stoletja, na provincialnih trgih pa se pojavljajo do sredine 2. stoletja (Ricci 1985, 291, t. 93: 4; Žerjal 2008a, 75, t. 11: 233–234).

Bikonične skodelice oblike Ricci 2/231, 2/402 (SE 108: **G326a**, **G292i**, **G328a**, SE 150: **G373**) so zelo razširjene v vzhodnih čezalpskih provincih v 1. stoletju in v prvih desetletjih 2. stoletja (Sena Chiesa 1985, 395–396; Ricci 1985, 284–285). V Emoni se pojavijo v neronsko-flavijskem času, pogoste so še v prvi polovici 2. stoletja (Plesničar Gec 1977, 13–15). Primerljiva neokrašena bikonična skodelica (SE 108: **G326a**) je prisotna na Školaricah (Žerjal 2008a, t. 9: 167, 176), Loronu (Brassous 2001, 179, Fig. 1: 11, 12), v Akvileji, med lončarskim odpadom iz sredine 1. stoletja (Maselli Scotti 1984, 54–55, t. 1: 9), v klavdijsko-neronskih grobovih Angere (Sena Chiesa 1985, 396, t. 82: 7) ter v Emoni, najpogostejše v drugi polovici 1. stoletja (Plesničar Gec 1987, Fig. 5).

Bikonična dvoročajna skodelica z barbotinom z ostanki temno sivega do črnega premaza (SE 108: **G327**) ima primerjavo na Školaricah, kjer je datirana v drugo polovico 1. in 2. stoletje (Žerjal 2008a, t. 10: 195). Prav tako tudi druga, okrašena s koleščkanjem in s slabo ohranjenim temno sivim premazom (SE 457: **G431**), ki sodi v skupino bikoničnih skodelic Ricci 2/231 (Žerjal 2008a, t. 11: 232, t. 12: 256). Skodelica **G327** pa je bližje obliki Ricci 2/394–395, kjer je prehod iz spodnjega v zgornji del trupa postavljen nad sredino

posode. Slednje kaže na nekoliko poznejšo oblikovno varianto bikoničnih skodelic, pri Ricci okvirno datiranih od sredine 1. stoletja in v 2. stoletje (Ricci 1985, 300–301). V Raveni so znane vsaj do sredine 2. stoletja (Maioli 1972–1973, 112–113, št. 45–50).

Odlomek z apliciranimi luskami in komaj vidnimi ostanki temno sivega premaza (SE 108: **G286**) glede na okras št. 14 datiramo v 1. ali v prvo polovico 2. stoletja (Ricci 1985, 330–331, t. 108: 6–8). Aplicirane luske krasijo skodelico tankih sten v Loronu (Brassous 2001, 181, Fig. 2: 27), na Serminu je odlomek s takšnim okrasom prisoten med gradivom iz jarka ob Rižani, datiranim v 1. stoletje (Horvat 1997, 110, t. 48: 16), v Akvileji pa v skupku lončarskega odpadnega materiala iz sredine 1. stoletja (Maselli Scotti 1984, 54–55, t. 1: 2, sl. 2, sl. 3: 2). V Emoni se pojavijo v grobovih iz druge polovice 1. in prve polovice 2. stoletja (Plesničar Gec 1977, 21).

Skodelici z glavnički, izdelanimi v barbotinu, in s slabo ohranjenimi ostanki temno sivega premaza iz plasti SE 108 (**G330b**) in groba 9 (**G61**) nosita okras Ricci št. 340 (Ricci 1985, 331, t. 108: 15), značilen za severnojadransko proizvodnjo med Raveno in Akvilejo, od začetka 1. do začetka 2. stoletja. Skodelice s takšnim okrasom so prisotne v Istri v Loronu (Brassous 2001, Fig. 3: 33–34), na Serminu (Horvat 1997, 110, t. 48: 18), Fornačah (Stokin 1992, t. 1: 2), na Marsovem polju v Pulju (Matijašič 1991, t. 28, 34, 35), v Emoni (Plesničar Gec 1977, 16, t. 1: 27, 28) in na nekropoli Portorecanati v grobovih, datiranih v zadnjo četrtino 1. stoletja (Mercando 1974, 222, sl. 101, 266, sl. 159, 301–302, sl. 210).

Dno skodelice iz SE 108 je izdelano iz oksidacijsko žgane keramike z gostimi vključki (**G299**). Opisano keramično maso lahko primerjamo s fabrikatom B s Štalenske gore, ki se pojavi v avgustejskem času in je pogost v zgodnjeterijskem času (Schindler Kaudelka 1975, 31).

Keramika tankih sten s križišča se ujema s skupkom cilindričnih in bikoničnih skodelic v sivi keramiki s temno sivim ali črnim premazom iz vile Školarice (Žerjal 2008a, 73–77, t. 8–12), z gradivom iz jarka ob Rižani s Sermina (Horvat 1997, 110) in s skodelicami s pokopališča Marsovo polje (Matijašič 1991). Razpon oblik in variant okrasov teh skodelic v plasti SE 104 v grobni parceli 1 kaže na časovni razpon nastajanja plasti od sredine 1. do sredine 2. stoletja. Obenem, ko se keramika tankih sten kot grobni pridelek pojavi le v dveh grobovih iz druge polovice 1. in začetka 2. stoletja, pa številni drobci v plasti SE 104 in ruševini SE 108 dokazujejo, da so grobove pokojnikov v grobni parceli 1 svojci obiskovali še dlje časa.

Severnoitalska sigilata

Trije odlomki severnoitalskega sigilatnega posodja iz padskih delavnic ali morda iz istrskih oziroma loronskih delavnic so najdeni izven grobnih celot. Krožnik s stopničastim prehodom v plasti SE 414 v sektorju 6 (**G424a**) uvrščamo v obliko Consp. 19 ali 21 (Consp. 1990, 84, t. 17, 88, t. 19). Obe se pojavita v poznoavgustejski dobi, Consp. 19 nekoliko prej. Krožniki Consp. 21 so pogosti v sklopih iz sredine 1. stoletja po vsem Sredozemlju in v severovzhodnih provincah, ponekod še v trajanskih grobovih, na Školaricah pa se pojavljajo v poznopadski proizvodnji (Žerjal 2008a, 65–66, t. 2: 27).

Ostala dva primerka sta iz plasti ob grobni parceli 1. Cilindrična skodelica (SE 101: **G225**; SE 150: **G374**) je oblike Consp. 27, katere proizvodnja v padski sigilati B se okvirno konča v klavdijskem času (Consp. 1990, 100, t. 25). Skodelice Consp. 27 so prisotne na Školaricah v poznopadski proizvodnji (Žerjal 2008a, 66, t. 2: 28–33), v kateri so najmlajše najdene v grobovih trajanskega obdobja (Zabehlicky-Scheffegger 1992, 420–423, 442). Obliko cilindričnih skodelic so izdelovali tudi v delavnici v Loronu v avgustejsko-tiberijskem času (Maggi 2001, 131). Tej proizvodnji bi mogoče pripisali tudi naš primerek, saj po fakturnih lastnostih odstopa od padske proizvodnje in se približuje loronski proizvodnji: mokasta mehka keramična masa z redkim, mat premazom svetlo rdeče barve in s peresastim ornamentom na zunanji steni (Maggi 2001, 129–138, sl. 6: 23).

Manjši trakasti ročajček (SE 18: **G207**) je verjetno pripadal dvoročajni skodeli *Sarius*. Proizvodnja teh oblik se je začela v zadnji četrtini 1. stoletja pr. n. št. Najbolj množična je bila v prvih treh desetletjih 1. stoletja n. št. in se je zaključila v klavdijskem obdobju (Schindler Kaudelka 1980). Pojavlja se na Školaricah (Žerjal 2008a, 69, t. 6), v Serminu v jarku ob Rižani (Horvat 1997, 109, t. 47: 12, 13, 15–19), v Loronu (Maggi 2001, 144, sl. 15), v severni Liburniji (Makjanić 1983) ter v grobovih v Emoni (Plesničar Gec 1972, t. 173: 8). Na Štalenskem vrhu so *Sarius* skodelice najbolj priljubljene v času od 15 do 10 pr. n. št. do leta 15 n. št. (Schindler Kaudelka 1980, 52).

Severnoitalska sigilata srednjega cesarskega obdobja

Iz groba 8 so trije odlomki ustja in ostenja skleda odprte oblike z enostavnim, nepoudarjenim ustjem (**G48**, **G49**, **G50**). Premaz rdeče barve je ohranjen zelo slabo, in sicer le na odlomku **G50**. Oblika posnema obliko Drag. 33 južnogalske sigilatne proizvodnje. Skleda Drag. 33 se poleg drugih oblik južnogalske proizvodnje distribuira po imperiju,

npr. v Spodnji Panoniji v obdobju konsolidiranja vojaške in administrativne uprave v času Flavijcev (Brukner 1981, 20). Posnemanje galskih oblik je bilo izjemno razširjeno v panonskem prostoru (prim. Istenič 1999, 91–103; Leleković 2016), znano pa je tudi iz Akvileje in Tergesta (Maselli Scotti *et al.* 2003, 33; Maselli Scotti 2006, 284–289). V domusu na trgu Barbacan v Trstu so bile v kontekstu iz 2. in začetka 3. stoletja poleg reliefnih posod tudi gladke skodelice in sklede (Maselli Scotti *et al.* 2003, 33). Proizvodnja iz srednjecesarskega obdobja, značilna za drugo polovico 2. stoletja, 3. in 4. stoletje, je posnemala galsko in kasneje tudi afriško sigilato (Pröttel 1996; Maselli Scotti *et al.* 2003, 33; Maselli Scotti 2006; Fontana 1998).

V grob 43 je bila pridana skodelica (**G163**), ki posnema poznopadsko sigilatno obliko Consp. 43 iz servisa A oblikovne skupine B (oblike Consp. 39–46, morda tudi oblike Consp. 47–49) ali skodelico iz servisa južnogalske sigilate (oblika Drag. 35), skodelico severnoafriške sigilate A (oblika Hayes 3) ali skledo iz zvrsti severnoafriške namizne in kuhinjske proizvodnje (oblike Bonifay *commune type 6*). Izdelana je bila iz oksidacijsko žgane keramike z drobnimi vključki temne barve, rumenkasto rdeč premaz pa je bil zelo slabo ohranjen. Poznopadski krožniki in skodelice oblikovne skupine B, predvsem servis A oziroma obliki Consp. 39 in 43 (Consp. 1990, 49–50), so predstavljali glavno obliko flavijskega časa v padskem in noriško-panonskem prostoru; izdelovali so jih do sredine 2. stoletja (Consp. 1990, 120–136; Zabehlicky-Scheffenecker 1992, 421–422). Lokalne posnetke italških in galskih izdelkov se datira od konca 1. do konca 2. stoletja, morda do začetkov ali do prve tretjine 3. stoletja, dokler se izdelujejo skodelice Drag. 35 in krožniki Drag. 36 v galski sigilati (Plesničar Gec 1977, 52; Mikl Curk 1987, 47–48; Istenič 1999, 696–699; PTS7–11; Adler-Wölfl 2004, 84, Sa 2.4; Te 2.4; Leleković 2016, 609–610). Severnoafriški izdelki posnemajo iste vzore, skodelico oblike Hayes 3 se datira v drugo polovico 1. in prvo polovico 2. stoletja (Hayes 1972, 21–25, Fig. 2; Hayes 2008, 67–73, 218, Fig. 30: 953, P 5029); skledo iz zvrsti severnoafriške namizne in kuhinjske proizvodnje oblike Bonifay *commune type 6* pa v drugo polovico 2. do prvo polovico 3. stoletja (Bonifay 2004, 249, Fig. 134: 1, 2).

Vzhodna sigilata

V vzhodnem Sredozemlju se je v helenističnem obdobju oblikovala moda rdečega sigilatnega posodja (Hayes 2005). Poznejša proizvodnja ali vzhodna sigilata B izvira iz zahodnega dela Male Azije, iz okolice antičnega mesta *Tralles* (danes Aydin), z začetkom v 1. stoletju n. št. (Hayes 1985, 49). Deli se na proizvodni fazi B1 in B2, prehodna faza pa

je datirana v tretjo četrtino 1. stoletja (Hayes 1985, 49–52; Hayes 2008, 31–40). Izdelki faze B1 so sporadično najdeni na vzhodnem Jadranu, izdelki faze B2 pa so številnejši tako na kopnem kot na mestih brodolomov, ki pričajo o pomorskih trgovskih povezavah z vzhodnim Sredozemljem (Jurišić 2000, 28, 30–34; Maggi 2006; Žerjal 2005; Žerjal 2008b; Žerjal, Vidrih Perko 2017).

V ruševinski plasti SE 161, ki je prekrivala pokope v grobni parceli B, je bil prisoten bikoničen krožnik oblike Hayes 60 z ravnim dnom ter z žlebom na notranji površini na prehodu iz ustja v steno (**G390**). Gre za eno najbolj razširjenih oblik vzhodne sigilate B2 na jadranski obali in v vzhodnem Sredozemlju. Takšni krožniki so najštevilnejši med gradivom vzhodne sigilate B2 na Školaricah, kjer vrsta B2 predstavlja 25-odstotni delež sigilatnega posodja iz 1. in 2. stoletja (Žerjal 2005; Žerjal 2008a, 80–82, t. 14: 306–311, s starejšimi objavami). V Puli sta krožnika oblike Hayes 60 z najdišča Porta Rata v kontekstu, datiranjem med letoma 90 in 150 n. št., v Loronu krožnik iste oblike, le manjšega premera, med 50 ali 60 do 80 ali 90 n. št. (Maggi, Starac 2000, 350, sl. 3: 4, 5; sl. 4: 10). Na mestu brodoloma Izmetišče so bili krožniki Hayes 60 (oblike Hayes 62/63, 76 in 80) odkriti v prvotni legi, iz katere je razviden način zlaganja ladijskega tovora (Jurišić 2000, 32–34 z razprostranjenostjo oblike na vzhodnem Jadranu). Po Hayesu se krožniki Hayes 60 skozi čas večajo. Krožniki z najširšim obodom (14–20 cm) in nekoliko tanjšimi stenami so značilni za leta 50 ali 60–80 ali 90 n. št., večji krožniki, med katere sodi naš primerek, pa so mlajši, izdelovali so jih do konca 2. in začetka 3. stoletja (Hayes 1985, 64 s staro datacijo do leta 150; Hayes 2008, 39). V Efezu so večji krožniki v rabi še v drugi polovici 2. in prvi polovici 3. stoletja (Gassner 1997, 127). Na nekropoli v Bakru je vzhodna sigilata B z oblikami Hayes 60, 62/63, 74/75 in 80 odkrita v grobovih od neronskega do antoninskega obdobja, najmlajša pa v grobu z novcem Faustine starejše (Makjanič 1983, 52). Oblika Hayes 60 je s svojo poznejšo varianto iz 2. stoletja in prve polovice 3. stoletja zastopana tudi na Brionih (Vidrih Perko, Pavletić 2000). Manjši odlomek dna posode, izdelane v vzhodni sigilati B2, je bil odkrit v ruševinski plasti SE 108 (**G294**) v grobni parceli 1.

Afriška sigilata in posnetki

Afriška sigilata, ki v poznorimskem obdobju prosperira po celem imperiju, je z izdelki od 3. do 5. stoletja številčno zastopana tudi v vili na Školaricah, kjer predstavlja 39,75-odstotni delež vsega sigilatnega posodja (Žerjal 2008a, 85). Na Križišču gre sicer za primerljiv delež, vendar med zanemarljivo količino sigilate. Najdena je bila v dveh grobovih (grob 22 in 40) in v plasteh znotraj grobnih parcel (SE 25, SE 108 v

grobni parceli 1; SE 131 in SE 161 v grobni parceli B; SE 465 v južnem delu grobišča).

Krožnik ali krožniki s prstanasto nogo in navpičnim ostenjem v grobu 22 (**G90**), v plasti SE 131 (**G342**)¹⁵ in ruševini SE 161 v grobni parceli B so predstavniki oblike Hayes 14 in sodeč po navpičnih stenah variante B (Hayes 1972, 39, Fig. 6: 1, 4, 8). Ta je najštevilnejša med oblikami produkcije A2 na Školaricah (Žerjal 2008a, 86, t. 17: 388–392). Hayesovo datacijo od sredine 2. do zgodnjega 3. stoletja (1972, 41) je Carandini razširil na celotno 3. stoletje (*Atlante I*, 32–33). Pröttel jih datira v prvo polovico 3. stoletja (1996, 27), Bonifay pa nakazuje na daljši časovni razpon proizvodnje poznih oblik afriške sigilate A celo še v začetek 4. stoletja (Bonifay 2004, 157–159: sicer predvsem oblike 15, sorodne 14B; Quaresma 2011, 77–78).

Krožnik iz groba 40 je soroden obliki Hayes 14 (**G144**).¹⁶ Po obliki ustja, ki je prirezano navznoter, in obliki trupa sodi k obliki Hayes 15, za katero Hayes predlaga datacijo v zgodnje in sredino 3. stoletja (Hayes 1972, 42, Fig. 6: oblika 15). Pri Bonifayu je prav oblika Hayes 15 del prej omenjenih poznih oblik afriške sigilate, ki jih proizvajajo še v začetku 4. stoletja (Bonifay 2004, 157–159; Quaresma 2011, 77–78).

Široki krožnik z ravnim dnem iz plasti nad grobovi v južnem delu grobišča (SE 465: **G434**) je oblike Hayes 50, ki se kot njena bolj prefinjena različica v proizvodnji C razvije iz oblike Hayes 31 proizvođenj A2 in A/D (Hayes 1972, 69, Fig. 12). Po odsotnosti zakrnele prstanaste nogice in nekoliko bolj grobi fakturi lahko sklepamo, da gre za varianto Hayes 50B, značilno za drugo polovico 4. stoletja (Hayes 1972, 73; Pröttel 1996, 32–33; *LRFW w. gr. 2011*, 5; Quaresma 2011; Hayes 2008, 74–75: potegne datacijo celo do leta 420) ali vsaj prehodno obliko med variantama A in B. Ta je pri Hayesu datirana v začetek 4. stoletja do leta 360 (Hayes 1972, 73). Gre za vodilno obliko srednje tunizijske proizvodnje C, s katero se afriška sigilata razširi po celotnem imperiju. S široko razprostranjenostjo so krožniki zastopani na Školaricah, v Akvileji, Poreču, Trstu, vilah na obali in v zaledju Akvileje (Pröttel 1996; Zulini 2007, 44; Žerjal 2008a, 90, t. 19: 422–425; Tratnik, Žerjal 2017, 260).

Širok krožnik Hayes 58B iz ruševinskih plasti v in ob grobni parceli 1 (SE 25: **G221**, SE 108: **G288**) pripada afriški sigilati D1 (Hayes 1972, 95, Fig. 14, 22; Žerjal 2008a, 93). Proizvodnja D1 se je začela okoli leta 320 ali 330 v zaledju Kartagine. Obliko 58B Hayes opisuje kot vmesno med oblikama 32 in 59 (Hayes 1972, 95–96; *LRFW w.g. 2011*, 5). Datira

se od druge četrtine do poznega 4. stoletja, sporadično se pojavlja v kontekstih do začetka 5. stoletja (*Atlante I*, 81–82; Mackensen 1993, 316, 398; Hayes 2008, 76; *LRFW w.g. 2011*, 5). Na Školaricah je prisotna znotraj proizvodnje D1 (Žerjal 2008a, 91–93, t. 22: 465, 466).

Korintska reliefna keramika

Cilindrična skodelica po obliki izvira iz grških *pyxides*, posodic za shranjevanje dragocenosti. Izvor je v Korintu, od koder so tovrstne skodelice uvažali od druge polovice 2. do konca 3. stoletja (Spitzer 1942; Brusić 1999, 43; Hayes 2008, 111–112: datira začetek proizvodnje šele okoli leta 200). Služile naj bi trgovini s cenjenimi parfumiranimi mazili ali olji za potrošnjo na Mediteranu (Malfitana 2000, 183–184). Pri najdbah iz Korinta so bile določene štiri skupine reliefnih upodobitev: Heraklej in njegova junaška dejanja, scene iz bitk, upodobitve raznih ritualnih motivov in lovski prizori (Spitzer 1942, 166–186; Malfitana 2007; Mardešić 2009, 95–98).

Skodelico iz groba 34 (**G119**) (sl. 131) krasi ritualna motivika iz tretje od skupin Spitzerjeve, ki je vsak prizor označila s pripadajočo črko alfabeta. Prizori so med seboj ločeni z rastlinskimi elementi vitic in dreves. Najbolje ohranjena je scena **g** z napol golo žensko figuro, ki stoji v kontrapostu ob stebru. V desni roki nosi *oinochoe*, v levi bi naj imela krožnik, na vrhu stebra je sfera. Sledi ji scena **a**: biga, ki jo vlečeta dve kozi, naj bi uprizarjala prihod v Korintu priljubljenega Dioniza (Panciera 1986, 712). V prizoru **n** z dvema ženskima figurama, prepognjenima v pasu, Brusić prepoznava prikaz žrtvenega oltarja (Brusić 1999, 43). Sledita jima dva pastirja z ovco v scenah **l** in **p**. Scena **k** prikazuje figuro, napoteno v gozd, s košaro polno grozdja na glavi in s tirsom v desni roki. Na sceni **c** je ženska figura s tirsom v levi roki, ovita v razgibano tkanino in satir v razkoraku v desno stran za njo. Naslednja scena je zanimiva zaradi horizontalnega položaja figur, medtem ko je

131 Korintska reliefna skodelica G119.

¹⁵ Plast SE 131 je ležala neposredno ob grobu 22.

¹⁶ Ker je posoda zaradi podtalne vode močno poškodovana, je težko reči, ali ne gre morda za lokalno posnemanje.

na skodelici iz Akvileje prizor pokončno stoječega satira ob ugrabitvi Menade (Buora 2005, 110, Tav. V).

Ritualna motivika na korintskih reliefnih skodelicah je običajna na severnojadranskem območju. Odkrite so v Altinu, v Akvileji in v njenem agru v vili Pedruja di Bagnarola, Devinu, Trstu, v vili Joannis (Buora 2005, 106; Maggi 2007a, 36; Žerjal 2008a, 84; Žerjal 2008b), v vili Vižula pri Medulinu (Jurišić 2006, 307), v Puli (Maggi, Starac 2000), v notranjosti pa v Emoni (Petru 1972, 62, t. 42: 7) in v Sisku (Koščević, Makjanić 1995, 74, Pl. 7: 326). Da so prihajale po pomorskih trgovskih poteh, pričajo skodelice iz splitskega muzeja (Mardešić 2009), iz Aserije (Podgrađe kod Benkovca), Zadra in Nina, med katerimi je še posebej prva s scenami ritualnih motivov primerljiva našemu primerku (Brusić 1999, 43, Fig. 77). V Akvileji so te skodelice pogoste v antoninsko-severskem obdobju (Buora 2005, 106).

7.1.3 Uvožena kuhinjska keramika

Egejska kuhinjska keramika

Produkcija lončenine iz antične Fokaje (*Phocaea*, danes Foça) je v 2. in 3. stoletju ustvarila monopol na egejskem območju. Okoli leta 100 je bila v Atenah skoraj vsa kuhinjska keramika fokajska. Trgovina z egejsko kuhinjsko keramiko je doživela svoj razcvet sočasno z vzhodno sigilato B, ko se je razširila po celotnem Sredozemlju (Hayes 2000, 292). Na vzhodni obali Jadrana je pogosta med tovorom ladijskih brodolomov, tako npr. Izmetišče, Viganj, Nerezine, in je datirana od 1. do 3. stoletja kot del ladijskega inventarja na mestih brodoloma Zlarin, Glavat ob Mljetu in Ilovik (Jurišić 2000, 34–38). Znana je iz mnogih pristanišč in najdišč vzhodne jadranske obale (pregled Taras 2015), Istre ter severnega Jadrana z bližnjima mestoma *Tergeste* in Akvileja (Mandrzzato, Tiussi, Degrassi 2000; Riccobono 2007; Žerjal 2008a, 164–165; Žerjal 2008b s starejšo literaturo; Mandrzzato 2008b). V Sloveniji so importi egejske kuhinjske keramike zastopani na Rodiku, v Hrušici, Emoni in Grosuplju (Istenič, Schneider 2000, 341–342) ter na mnogih drugih lokacijah od obalnih vil, mest in staroselskih naselbin v zahodni in redkeje osrednji Sloveniji (nazadnje Žerjal, Vidrih Perko 2017, 253–255). Na Rodiku je egejska kuhinjska keramika v grobu 6, datiranem z oljenko v drugo polovico 2. stoletja (Istenič 1987, 104–106, t. 9: 4, 5); v Emoni je dvoročajna kozica z izvihanim ustjem v grobu z novcem Antonina Pija (Plesničar Gec 1972, 44, t. LIII: 10). Na nekropoli Baška so egejski importi in njihovi posnetki prisotni v žganih grobovih predvsem iz 2. in 3. stoletja (Bekić, Višnjić 2008, 224–226).

Na Križišču je takoj za oljenkami egejska kuhinjska keramika druga najpogostejša vrsta grobnih pridatkov. Oblike

pivskega in drugega namiznega posodja se pojavljajo v grobovih parcele A – grobovi 39, 40, 44 in 53, v parceli B – grobovi 26, 31, 35 in 47 ter v grobu 30, ki je izven ugotovljenih grobnih parcel.

Kozica s poševno izvihanim ustjem (**G103**) iz groba 30 je primerljiva zgoraj omenjeni posodi iz emonskega groba. Takšna oblika ustja je pogosta na Školaricah (Žerjal 2008a, 162), tudi na Križišču je prisotnih več odlomkov v plasteh (SE 108: **G316**; SE 161: **G393a**; SE 624: **G459**). Po Hayesu gre za ustje tip 2, ki ga na Knossosu datira od avgustejskega do severskega obdobja; najpogosteje je prisoten v hadrijanskih kontekstih (Hayes 1983, 106; Sackett 1992, 168–172). Kozice z izvihanim ustjem so prisotne na nekropoli Marsovo polje v Puli v treh žganih grobovih: v grobu 7 ob novcu Domicijana ali Trajana, v grobu 16 ter v grobu 39 ob steklenih balzamarijih z nizkim stožčastim trupom in zožitvijo na prehodu trupa v vrat (Matijašić 1991, t. 3: 1; t. 8: 1; t. 16: 1).

Narebreni lončki z izvihanim ustjem, kakršen je v grobu 26 (**G96**) (sl. 132) in verjetno v grobu 53 (**G190a**), so pogosti na Školaricah (Žerjal 2008a, 163, t. 56: 1624–1651). Na Knossosu so se pojavili v poznem 2. stoletju (Hayes 1983, 106: *Knossos Cooking-pot type 4*), na atenski Agori so bili odkriti v kontekstih sredine 3. stoletja (Robinson 1959, 105,

132 Narebreni lonček iz groba 26 (G96).

K 97). Na grobišču Burle pri Medulinu je narebren lonček v grobu 110 datiran v 2. do 3. stoletje (Girardi Jurkić, Džin 2003, 157, G249). Na nekropoli Baška so egejski importi in njihovi posnetki prisotni v žganih grobovih predvsem iz 2. in 3. stoletja, nekateri celo z zgodnjo afriško sigilato (Bekić, Višnjić 2008, 224–226). V Emoni se pojavljajo lokalni posnetki teh lončkov (Istenič, Schneider 2000, 341; Istenič, Daszkiewicz, Schneider 2003), enako tudi na Školaricah. V drugačni fakturi od egejske se lokalni izdelki pojavljajo od sredine 1. do konca 3. stoletja, z viškom proizvodnje v 2. stoletju (Maggi 2003, 80–81, sl. 43, 44: CCg1; nazadnje pregled Žerjal, Vidrih Perko 2017, 254–255). Zaradi nekoliko drugačne fakture pri lončku iz groba 40 (G143) je možno, da gre za lokalno posnemanje ali le poznejši egejski izdelek. V Fizinah je odlomek egejske kuhinjske keramike s takšnim svitkastim ustjem datiran v seversko obdobje na osnovi analogij (Gaspari *et al.* 2007, 175, t. 3: 66).

Egejski pekač s profiliranim ustjem je bil najden v grobu 26 (G95), podobno ustje pa v grobu 35 (G128) in plasti SE 17 (G196), večji del pekača v plasti SE 104 (G228) (Hayes 1983, 127: *Knossos Frying-pan type 2*). Pogosti so na mestih brodolomov na Jadranu od druge polovice 1. do 3. stoletja (Jurišić 2000, 36; Taras 2015, 210–211).

Lonce, kozice, ponve in pekače so pokrivali pokrovi stožčaste oblike z enostavnim ustjem in držajem, kakršen je v grobu 31 (G109), in se skupaj s ponvami in pekači pojavljajo na že omenjenih mestih jadranskih brodolomov (Istenič, Schneider 2000, 341, sl. 5).

Odlomki ustij lončkov iz sive in oranžne keramike (SE 131: G346; SE 623: G458; grob 11: G64; SE 104: G279) so najverjetneje vzhodnega izvora. Predstavljajo izdelke fokajskih lončarskih delavnic, kjer so v 2. in 3. stoletju izdelovali tudi posode izredno tankih sten. Takšni vrčki tipa *a collarino* ali oblike *Knossos mug type 2* so bili v funkciji pivskega posodja (Hayes 1983, 106; Hayes 2008, 101–105) in so nadomeščali sivo severnojadransko keramiko tankih sten; skupaj s preostalo egejsko kuhinjsko keramiko so pogosti v srednjecesarskih kontekstih na severnem Jadranu (Žerjal 2008a, 83). Najbližjo primerjavo najdemo na Školaricah (Žerjal 2008b).

V grobu 44 (G169) je bil prisoten vrček, ki je oblikovno podoben zgoraj opisanim fokajskim vrčkom, vendar je bil izdelan iz enake keramične mase kot skleda iz groba 43 (G163). Sklepamo, da gre za posnetek egejske oblike. Podobni so obrabljeni odlomki v grobovih 31 (G110) in 16 (G72).

Edini primerek egejske kuhinjske keramike iz grobne parcele 1, v plasti SE 104, je ustje vrča z izlivom trolistne oblike (G276). Podobne Isteničeva v Emoni navaja kot del uvožene egejskega posodja (Istenič, Schneider 2000, 341, Fig.

3: 3). Zastopani so na Školaricah (Žerjal 2008a, 163, t. 58: 1670), Tergestu (Riccobono 2007, 86–87), med ladijskim tovorom Izmetište in Viganj (Jurišić 2000, 35) in drugje na dalmatinski obali (Taras 2015, 212–213).

Podobno fakturo egejskemu kuhinjskemu posodju imajo še vrči z narebrenim trupom v grobovih 39 (G135, G136), 40 (G142) in 47 (G173). Te oblike vrčev so na jadranskem prostoru manj pogoste. Pripadali bi lahko eni od sočasnih podobnih proizvodenj. Po tanki, trdi rdeči keramiki izstopata vrča G136 in G142 z izrazito narebrenim trupom, kar je značilnost egejskih proizvodenj predvsem od sredine 3. stoletja, v 4. in 5. stoletju ter kasneje (atenska agora: Robinson 1959, skupine K, L in M), kakor severnoafriških vrčev od konca 3. in 4. stoletja ter predvsem poznejših izdelkov 5. do 7. stoletja (Bonifay 2004, 284–287, predvsem poznorimski obliki *Commune type 50* in 51; 290–293 za kasnejše).

Na grobišču Veštar v Istri je prisoten vrč, po obliki skoraj identičen vrču v grobu 39 (G136) s tankimi stenami, s trakastim ročajem, fino narebrenim trupom na zoženem dnu, le da ima vrč v Veštru sijočo sivozeleno glazuro (Starac 1995, 6, t. III: 7). Ob njem sta bili najdeni oljenki Loeschcke Xc brez žiga. Degenerirane oljenke tega tipa so v provincah izdelovali še v 4. in 5. stoletju (glej gor). Takšna je tudi ob vrču v grobu 39 (G137). Obema manjkata del vratu in ustje. Pri vrču iz Veštra je Starčeva namigovala na željo po posnemanju srebrnih vrčev. Datirala ga je v konec 3. stoletja oziroma v 4. stoletje ter ga označila za izdelek makedonskih delavnic (Starac 1995, 6).

Vrč s čašastim ustjem G142 v grobu 40 je primerljiv s primerki iz srednjecesarskih plasti Knossosa (Sackett 1992) in z vrčem iz konteksta sredine 3. stoletja na atenski gori (Robinson 1959, M156).

Podobne vrče, a ne povsem enake, najdemo tudi v emonskih grobovih, v katerih so praviloma pridani še drugi

133 Dvoročajni vrč iz groba 47 (G173).

vzhodni izdelki (Plesničar Gec 1972, grobovi 1, 107, 976, 912). Med njimi smo opazili dvoročajni vrč v skeletnem grobu 1 (Plesničar Gec 1972, t. 1: 1), ki je po tem primerljiv z vrčem **G173** iz groba 47 (sl. 133). Na atenski agori je dvoročajen vrč prisoten le v kontekstu iz zgodnjega 4. stoletja (Robinson 1959, M229).

Kroglasta oblika narebrenega trupa vrča (**G135**) v grobu 39 je podobna vrčem s trolistno obliko izliva ter vrču K106 iz kontekstov sredine 3. stoletja in vrču L48 iz kontekstov 4. stoletja iz atenske agore (Robinson 1959, 68, K106, M79, L48). Ravno dno pa je značilno za najmlajše primerke 7. stoletja (Robinson 1959, 122, 123, N8, N9). Nekoliko svetlejša faktura, ki vsebuje tudi drobce zdrobljene keramike, kaže na drugi izvor.

Z vrčem **G151** iz groba 41 iz namizne keramike neznane izvora bi lahko vzporejali vrče iz kontekstov sredine 3. stoletja iz atenske agore, ki imajo nekoliko drugačno obliko dna (Robinson 1959, K82, K83, M164–168). Podobno obliko imajo tudi primerki iz kontekstov poznega 2. stoletja (Robinson 1959, M85), konca 2. in začetka 3. stoletja (Robinson 1959, M120, M121, M122), poznega 3. in zgodnjega 4. stoletja (Robinson 1959, M195, M218–219). Najboljšo primerjavo najdemo bliže, in sicer v vrčih ob skeletnih grobovih na pokopališču Veštar. Avtorica jih datira v 2. in 3. stoletje (Starac 1995, 6, t. IV: 3, 4). Toda prisotni so tudi v Emoni v lokalni namizni keramiki 2. stoletja, le da niso narebreni (Istenič, Plesničar Gec 2001, 141–142, sl. 5, sl. 6: 1–2).

Italaska kuhinjska keramika

Manjši odlomek ustja kozice ali sklede iz nasutja cestišča (SE 505: **G451**) odgovarja italaskim oblikam kuhinjskega posodja, ki so bile razširjene od 1. stoletja pr. n. št. vse do 2. in 3. stoletja n. št. (Olcese 2003, 37–43). Po obliki ustja je najbližje skledi tipa 15, določenem med gradivom iz Rima in okolice, kjer se pojavlja od poznorepublikanskega obdobja do 3. stoletja n. št. (Olcese 2003, 105, t. XL: 5–7), na Školaricah pa je prisotna zgodnejša varianta (Žerjal 2008a, 161).

Afriška kuhinjska keramika

Iz cestnih nasutij SE 501 in SE 505 sta še ustje in ostenje pokrova afriške kuhinjske keramike (**G445**, **G447**), oblike Hayes 182 s premazom ali oblike Hayes 195 brez premaza, ki se datirajo od sredine 2. do konca 3. stoletja, pozne variante pa še do konca 4. ali začetka 5. stoletja (Hayes 1972, 201, 202, 207, Fig. 35; Bonifay 2004, 217, 225–226).

7.1.4 Namizna keramika

V ožji in širši regiji severnega Jadrana izdelana namizna keramika je mehka, oksidacijsko žgana, zelo mazava, rumenkasto rdeče, roza do blede oranžne barve. Finozrnata keramika vsebuje redke ali srednje goste vključke. Vidna so redka ali zmerno gosta drobna in fina zrnca kalcita in zdrobljene keramike, drobna zrnca železovih oksidov so redka.

Poleg vrčev egejske produkcije je med gradivom s Križišča nekaj vrčev izdelanih v fakturi, ki spominja na severnojadranske izdelke. Čeprav gre za eno najbolj razširjenih oblik navadne namizne keramike, pogoste tako v naselbinskih kot grobiščnih kontekstih (Horvat 1997, 69–70), se na Križišču kot grobna najdba pojavi le v nekaj primerih, v grobni parceli A (grobovi 40, 41, 43, 44), podobno kot večina vrčev egejske produkcije. Tudi v plasteh nad pokopi so najštevilnejši v grobni parceli A. Pogosti so sicer tudi znotraj grobne parcele 1, vendar nikoli v grobnem kontekstu. V grobni parceli B so odlomki vrčev zelo redki.

Ustje in ročaj manjšega vrča v grobu 44 (**G168**) bi lahko skupaj z navzven nagnjenim profiliranim ustjem vrča z ročajem ledvičastega preseka (SE 132: **G356**) primerjali s ptujsko skupino vrčev VE 3. Datirani so v drugo polovico 2. stoletja (Istenič 1999, 120, sl. 105). Podobno so v Ostiji tovrstni vrči (tip 6) pogosti v kontekstih iz 2. stoletja, najdbe iz mlajših depozitov pa so obravnavane kot rezidualne (Olcese 2003, 98, t. XXXI: 2, 3).

Izvihano, kroglasto odebeljeno ustje iz ene najstarejših plasti v grobni parceli 1 (SE 191: **G404**) je izdelano v enaki fakturi kot vrči. Po premeru ustja (11 cm) sicer bolj odgovarja obliki večjih vrčev, npr. tipu 2 v Rimu z okolico iz 1. in 2. stoletja, pogostejšem v kontekstih 1. stoletja (Olcese 2003, 93, t. XXV). Na Školaricah se takšen primer pojavlja v premešanem kontekstu s široko časovno opredelitvijo v čas od 1. do 3. stoletja (Žerjal 2008a, 182–183, t. 77: 2356 NK45).

Vrč s širokim ustjem (mogoče z izlivom), širokim vratom in trebušastim trupom (SE 637: **G464**) se po obliki približa vrčem NK30–31 in ročkam NK44 na Školaricah, ki se datirajo v čas 1. in 2. stoletja oziroma do 2. ali 3. stoletja (Žerjal 2008a, 182–183, t. 75: 2304, 2306, t. 76: 2349), in skupini VI 5 s ptujske nekropole, datirani v čas od konca 1. do prve tretjine 2. stoletja (Istenič 1999, 129, sl. 117).

Enoročajni vrč z izlivom in visokim trupom (**G141**) iz poznorimskega groba 40 ima rahlo narebreno ostenje in posebno, dokaj trdo fakturo namizne keramike (morda uvoženo). Vrči podobne oblike, toda z gladkim trupom, so v Emoni prisotni v zgodnjerskih grobovih druge polovice 1. in 2. stoletja (Plesničar Gec 1977, 31, t. 3: 18, 19). Tudi za ročko

z izlivom (**G151**) iz groba 41 imamo analogije iz emonskih kontekstov 2. stoletja (Istenič, Plesničar Gec 2001, 141–142, sl. 5, sl. 6: 1–2; Plesničar Gec 1977, 32, t. 3: 26), čeprav analogije iz egejskega prostora kažejo na širši vpliv glede oblike in narebrenega ostenja, ki je značilno za poznorimske proizvodnje.

V grobu 41 sta bila pridana še dvoročajni lonec ali vrč (**G149**) in spodnji del večje amfore z ravnim dnom ali dvoročajan vrč (**G155**) iz lokalne namizne keramike. Tudi v grobu 43 so bili ohranjeni ostanki spodnjega dela večje namizne posode (**G162**).

Poleg obravnavanih so ostale najdbe vrčev v plasteh zelo fragmentirane, z ohranjenimi le posamezni prepoznavnimi deli, ki ne dopuščajo prepričljivih primerjav:

- trakasti ročaji (SE 18: **G205**; SE 104: **G278**, SE 106: **G283**, SE 131: **G350**, SE 161: **G380**, **G383**; SE 186: **G403**; SE 215: **G405**);
- ročaji okroglega preseka (SE 630: **G461**);
- prstanasta dna (SE 17: **G202**; SE 20: **G220**; SE 108: **G291**, **G300**, **G301**, **G317**, **G320**, **G321**; SE 131: **G349**, SE 132: **G359**, **G364a**; SE 161: **G394**; SE 637: **G465a**; SE 651: **G467**).

Ob domnevi, da gre večinoma za enoročajne vrče brez izli-va, je razvidna podobnost z vrči na Školaricah, iz kontekstov 1.–3. stoletja (Žerjal 2008a, 181–186).

Na Križišču je prilaganje pitnih daritev v vrčih egejske in severno italске produkcije značilno za skupino v grobni parceli A. Vrče so prilagali k skeletnim pokopom (štirje grobovi), le v enem primeru v žganem grobu (grob 41). Po antropoloških ugotovitvah pri tem niso razlikovali med spolom ali starostjo, saj so prisotni v po dveh moških in ženskih grobovih ter v pokopu 3–4 leta starega otroka (grob 43) (Šlaus, Novak 2010).

V grobova 1 (**G4**) in 9 (**G60**) so bile pridane kadilnice iz namizne keramike, nekaj odlomkov je bilo raztresenih tudi v drugih plasteh (SE 20: **G215**, SE 104: **G253**). Vse so podobne oblike na votli nogi, nekatere z enostavnim, druge z valovitim robom ustja.

7.1.5 Kuhinjska keramika

Za razliko od vrčev se kuhinjska keramika na Križišču v kontekstu grobnih daritev pojavlja skoraj izključno v grobovih parcele B (grob 16: dno lonca **G70**; grob 17: lonec **G73** in lonček **G74**; grob 19: lonec **G78**; grob 21: dno lonca **G85**; grob 23: lonec **G92**, grob 31: **G108** lonček s presegajočim ročajem) in v grobu 33 v parceli A (skleda ali pekač **G115**).

Lonci so izdelani iz keramike z gostimi vključki. Večinoma so to drobna do groba zrnca kalcita, redkeje je prisoten kremen. Žgani so neenakomerno, ustja imajo izvihana z zaobljenim ali ravno odrezanim robom. Okrašeni so s horizontalnim, vertikalnim ali poševnim metličanjem, izjemoma z vrezanim okrasom ponavljajočih se polkrogov (SE 168: **G396**). Najbolj številni so lonci nekoliko sloke jajčaste oblike z izvihanim ustjem zaobljenega roba (grob 23: **G92**; SE 104: **G240**, **G244**; SE 411: **G419**; SE 3: **G191**; SE 108: **G304**; SE 161: **G384**, **G389**), kakršni so pogosti tudi na Školaricah (skupina KK2–3) in datirani v široko časovno obdobje od 1. do 4. stoletja (Žerjal 2008a, 168–169, t. 60–61).

Lonec v plasti SE 168 (**G396**) sodi v skupino Školarice KK22–23, ki je ožje zamejena v drugo polovico 1. in 2. stoletje (Žerjal 2008a, 168–169, t. 63–64). Podobne oblike loncev so na grobišču *Campus Martius* v Puli služile kot žare (Matijašić 1991, 113, t. 8: gr. 13/1; t. 22: gr. 59/1).

Mlajši so lonci z ravno odrezanim robom ustja, kot je na loncu v grobu 19 (**G78**) in lončku v grobu 17 (**G74**) (Perko, Bavdek, Lazar 1998, 277).

V grobu 33 (**G115**) in v plasti SE 132 (**G355**, **G357**) so prisotne skleda ali skodele z navznoter zavihanim robom ustja, kakršne se na Školaricah pojavljajo večinoma v mlajših, ruševinskih kontekstih iz druge polovice 4. in 5. stoletja, z redkimi najdbami iz 3. stoletja. Njihova uporaba se je v vzhodni severni Italiji in jugovzhodnoalpskem prostoru razširila v poznorimskem obdobju (Žerjal 2008a, 173–174).

7.1.6 Amfore

Trgovino z vinom, oljem in omakami je spremljala industrijska hiperprodukcija amfor, ki je rimski imperij založila s tako velikimi količinami, da so se pogosto uporabljale tudi za sekundarne potrebe, kot npr. za stabilizacijo maltnih tlakov, cestna in drenažna nasutja¹⁷, reciklirane kot pustila v malti ipd. Amfore najdemo tudi na nekropolah. V grobnih polnilih se pri otroških inhumacijah pojavljajo kot ogrodje ali pokrov. »Aristokratskim« pokojnikom je bila amfora v grobnice priložena kot posoda s pijačo (Metzler, Gaeng 2009, 59, 373; Peña 2007, 165–170). Kot *unguentaria* so služili amforiski (Novšak 2010, G19). Pogosteje kot znotraj pokopa pa se amfore pojavljajo v plasteh, ki so prekrile grobove. Nekaterne nekropole (npr. Portorecanati, Angera) dokazujejo, da so pokonci postavljene amfore označevale posamezne grobove in so obenem verjetno služile za vlihanje daritev pokojniku ob parentalijah ali drugih priložnostih (Istenič 2002, 167; Mercado 1974; Sena Chiesa 1985, 56).

17 Primer na najdišču Pula, domus v četrti sv. Teodora – izkopavanja A. Starac v letu 2005.

Amfore s Križišča se v zelo omejenem obsegu navezujejo na doslej opisano. Kljub precejšnjemu deležu otroških pokopov (tretjina med antropološko opredeljivimi) je le v grobu 12 ostenje amfore prekrivalo pokop.¹⁸ Pri grobovih 3 in 41 gre morda glede na količino najdenih odlomkov soditi, da je bila amfora priložena h grmadi ob sežigu pokojnika. Najdbe v ostalih grobovih obravnavamo kot rezidualne. V plasteh znotraj grobnih parcel so amfore zelo fragmentirane in ni sledov, da bi bile uporabljene za nagrobne oznake ali za libacije.¹⁹ Izjema je še večji kos amfore (G363) v nasutju SE 132 grobne parcele A, v bližini mlajšega groba 40, ki je bil iz prvotne pozicije premeščen ob izgradnji groba in je imel morda v starejši fazi grobišča neko drugo vlogo.

Glede na izvor prevladujejo amfore iz severnojadranskega prostora. Sledijo jim vzhodnosredozemske, uvožene iz Španije, srednje Italije in severnoafriške amfore. Gradivo s Školaric vsebuje vse primerljive oblike, poleg tega pa tudi v severnoafriški amfori iz konca 4. in prve polovice 5. stoletja pokopano štiriletno deklico (Žerjal 2008a, 52, 119–157; Žerjal 2008c; Žerjal 2010).

V grobnih kontekstih so najštevilnejši odlomki vinske amfore Dressel 2–4 (grob 1: G2, G3; grob 3: G27; grob 41: G148, G150, G154; grob 50: G182). Ta oblika predstavlja del široke skupine amfor z značilnim manjšim nepoudarjenim ustjem (krožnega ali kvadratnega preseka) in dvojnimi paličastim ročajem. Cilindrični vrat poudarjeno prehaja preko rame v vitko, stožčasto telo z zaključkom v polni nogi (Peacock, Williams 1986, 105). Osnovna oblika izhaja iz amfor z grškega otoka Kos. Sredi 1. stoletja pr. n. št. so jo prevzeli v delavnicah srednje in južne Italije, kjer je bila na osrednji tirenski obali, v južnem Laciju in Kampaniji proizvodnja najbolj intenzivna (Pesavento Mattioli 1992, 42). Proizvajali naj bi jih do konca 2. stoletja ali začetka 3. stoletja (Žerjal 2008a, 122). Tudi v ostalih kontekstih se pojavljajo odlomki opisanih amfor (SE 17: G200; SE 18: G206; SE 19: G211; SE 104: G237, G238, G245, G248, G249, G251, G256, G259, G264, G267; SE 108: G309, G310, G311, G318; SE 128: G339; SE 138: G367; SE 140: G368; SE 161: G382, G386; SE 445: G429; SE 513: G452). Večina pripada severnojadranski fakturi z mehko, drobnozrnato keramiko z redkimi vključki zdrobljene keramike, kalcita, železovih oksidov, blede roza ali rumenkasto rdeče do bež barve. Primerki svetlo oranžne barve pripadajo istrski proizvodnji. Če so prisotni delci kremenca, je verjetnejši severnoitalski izvor. V grobni parceli 1 so

prisotni tudi odlomki španskega izvora (G66, G249, G261, G366) z značilno zelenkasto bež ali blede rumeno barvo in peščeno teksturo. V ruševinski plasti SE 108 je bil en odlomek v srednjeitalski fakturi (G311) z zelo gostimi vulkanskimi vključki črne barve, muskovitno in biotitno sljudo, z grobo, trdo keramiko svetlo rdeče barve.

Zastopana je istrska proizvodnja z amforami Dressel 6B (grob 34: G120 pomanjšana različica; SE 104: G263, G272; SE 108: G302, G312; SE 131: G345 in mnoge druge). Le-te imajo ustje značilne lijakaste oblike, ki prehaja v stožčast vrat in v jajčasto ali hruškasto telo z zaključkom v obliki gumba, ter ročaje ovalnega preseka, pritrjene pod ustjem in na ramo. Povprečno tehtajo od 19 do 24 kg in imajo prostornino od 30 do 42 l (Bezecky 1998, 6). Hadrijanovi žigi, ki se pojavljajo kot zadnji na amforah Dressel 6B, so bili podlaga domnevi o upadu pridelave istrskega oljčnega olja v drugi četrtini 2. stoletja (Matijašić 1998, 334; Bezeczy 1998, 10; Tassaux 2001a). Nasprotno tej domnevi nakazuje dokazana proizvodnja pomanjšane različice Dressel 6B amfor, ki se je sicer proizvajala skoraj od začetka proizvodnje, to je okoli leta 30, do vsaj 4. stoletja (Carre *et al.* 2006, 273; Pesavento Mattioli, Carre 2009; Vidrih Perko 2006a, 106). Med istrske proizvode sodijo amforice (SE 104: G246, G252, G255; SE 131: G345; SE 132: G363), ki bi povečini odgovarjale tipu Fažana 1 in loronskim majhnim amforicam. Glede na obliko in velikost ustja je Bezeczy v Fažani ločil dva tipa amforic: Fažana 1, s premerom ustja od 10 do 12 cm, in Fažana 2, s premerom 6–9 cm (Bezeczy 1998, od 9 do 10; nazadnje o problematiki Pesavento Mattioli, Carre 2009). Amfora (G363) s kratkim čašastim ustjem ima značilno pritrjene ročaje okroglega preseka, ustje (G252) pa ima na zunanji površini vodoravno kaneluro, značilno za loronske proizvode (Marion, Starac 2001, 117–188).

Vzhodnosredozemski uvoz potrjujeta dno amfore s sljudnato fakturo (G433) iz SE 465 in dno (G399) iz plasti SE 181 s prav tako značilno, nekoliko bolj grobo sljudnato fakturo. Na zadnjem so vidne plitve kanelure, kar je bilo značilno za kretske amfore in poznoantične vzhodnosredozemske amfore LRA1 ali LRA2 (Žerjal 2008a, 153; Modrijan 2014). Plitvo kanelirana ostenja so bila prisotna tudi v plasti SE 445 (G428). Natančneje tipa ni možno določiti zaradi fragmentarnosti. Najverjetneje je tudi odlomek ustja z zelo obrabljenimi robovi (G347) iz plasti SE 131 nekoč pripadal vzhodnosredozemski amfori, in sicer amfori za olje Benghazi MRA 8, ki so jih izdelovali na Kirenajki in množično izvažali v času od sredine 2. do sredine 3. stoletja (Riley 1979, 193; Belotti 2008, 454–456; Tratnik 2014, 281).

18 Razdrobljen kostni material ni dopuščal natančne antropološke določitve, tako da grob pogojno obravnavamo kot otroški.

19 Po intaktnih grobovih sodeč so bile nagrobne oznake zložene iz kamnitega materiala, za namene libacij pa so v grobno konstrukcijo vgrajevali imbrekse (grobvi 9, 16 in 26) in tegule (grob 51).

Špansko produkcijo sodeč po fakturi predstavljajo odlomki ostenja amfore tipa Dressel 2–4 v grobu 12 (**G66**) in v okoliški plasti SE 104 (**G249**, **G261**) ter ustje amfore Dressel 7–11 v plasti SE 137 (**G365**).

V plasteh nad pokopi je najdenih nekaj odlomkov amfor z ravnim dnom (trakast ročaj severnojadranske fakture **G194b** v SE 17 in ravno prstanasto dno **G349** v SE 131). Zanje so značilni manjši volumen, nepoudarjeno ustje in trakast ročaj. Dno je ravno ali konkavno. Z manjšimi spremembami oblik so del amforičnega gradiva v celotnem imperiju, pogosto v vzhodnem Sredozemlju od sredine 1. do 4. stoletja (Panella 2001, 184–185; Starac 2006, 99). Proizvodnja je bila močna na zahodni jadranski obali (na območju Emilije – Romagne), dokazana je v Crikvenici, domneva se tudi v Istri in Loronu (Žerjal 2008a, 125 s pregledom objav).

Z dela najdišča vzhodno od limitacijskega zidu, bližje vili na Školaricah, sta bili odkriti dve amfori severnoafriškega izvora. Ustje z ročajema (**G425**) z značilno svetlo rdečo trdo fakturo in belim površinskim slojem iz plasti SE 420 verjetno predstavlja obliko *Africana piccola*, Keay 3 *et similis*, Bonifay tip 21. Ta oblika je bila v Sredozemlju najpogostejša v drugi polovici 2. stoletja, postopoma pa je poniknila v 4. stoletju (Keay 1984, 100–109; Vidrih Perko 2000, 440; Bonifay 2004, 107, sl. 56). Po oblikovnih značilnostih je morda najbližja varianti C tipa 21 pri Bonifayu (druga polovica 3. stoletja in 4. stoletje; Bonifay 2004, 107). Prepoznana je tudi na Školaricah (Žerjal 2008a, 135).

V ruševini pokopališkega zidu SE 17 je bil odkrit odlomek ustja amfore (**G197**) tipa *Africana III B ali C*, Keay 25, Bonifay tip 28 ali 29 (Bonifay 2004, 119–122, Fig. 64, Fig. 65). Datirane so v 4. stoletje oziroma v konec 4. in v prvo polovico 5. stoletja (Bonifay 2004, 122). Na Školaricah je bila odkrita amfora zelo podobnega profila (Žerjal 2008a, kat. št. 1158).

Izdelek severnoafriškega izvora je tudi amfora Keay 26 (**G223**) v SE 58. Po kljunasti obliki navzven zapognjenega ustja predstavlja pomanjšano obliko amfore Keay 25, t. i. klasični spatejon, *spatheia* tip 1 ali tip 31 po Bonifayju (Keay 1984, 212–219, sl. 90: 10, 11; Bonifay 2004, 124–125). Oblika so proizvajali od konca 4. stoletja in je bila razširjena po celim Sredozemlju v kontekstih prve polovice in sredine 5. stoletja (Bonifay 2004, 125) ter prav tako na številnih severnojadranskih najdiščih (Vidrih Perko 1994, 221; Vidrih Perko 2000; Žerjal 2008a, 141, t. 45; Modrijan 2011, 143–144; Modrijan 2015 s starejšo literaturo in pregledom razprostranjenosti). V Ajdovščini se varianta Keay 26F pojavlja ob variantah G in H v pozni naselbinski plasti, na Rodiku pa ob varianti G (Vidrih Perko 1994, 88, 124, t. 1: 6, 7, 9; t. 8: 4; Vidrih Perko, Župančič 2005, 522, Fig. 2).

Najmlajša vrsta amfor na Križišču je pozni mali spatejon, soroden tipu Keay 26, varianti G, z majhnim ustjem premera 5 cm in z drobnima ročajčkoma okroglega preseka (SE 413: **G421a**). Sodeč po fakturi (svetlo rjave barve) gre za zelo pozne izdelke afriškega izvora (Bonifay 2004, 129). Že Vidrih Perkova je opozorila na premalo natančno Keayevo opredelitev drobnih spatejonov med tip Keay 26, saj naj bi bili starejši in značilni za sredino in drugo polovico 5. in 6. stoletja, mali spatejoni pa za 6. in 7. stoletje (Vidrih Perko 2000, 440–447). Zato se trenutno uporablja Bonifayeva razdelitev. Oblika ustja se najbolj ujema z amforo tipa 33 oziroma *spatheia miniatures* ali *spatheia III*, z varianto C, ki jo Bonifay datira v drugo polovico 7. stoletja (Bonifay 2004, 127–129, sl. 69). Majhni spatejoni so številni med poznim gradivom z obale. Tako je npr. v Kopru spatejon z zelo podobno obliko ustja in postavitvijo ročajev datiran v 6.–7. stoletje (Vidrih Perko 1994, 161; Cunja 1996, 117–119; Vidrih Perko, Župančič 2005, 523, Fig. 9; Vidrih Perko 2005; 2006b). V Maranu (blizu izliva reke Stelle) Villa na podlagi podobnega spatejona dokazuje trgovanje na severojadranskem prostoru v čas od 6. do 7. stoletja, v Vidmu pa je bil podoben spatejon v plasteh iz bivalnega prostora in odpadnega jarka objekta, ki jih avtor datira od konca 5. do začetka 7. stoletja (Villa 1998, 276, Fig. 2: 3; Fig. 4: 4). Mali spatejoni so bili odkriti tudi na pomembnih višinskih naselbinah v notranjosti in se povezujejo s prevozom vina za liturgične potrebe cerkvenih obredov (Vidrih Perko 2005; Modrijan 2011, 144–147; Modrijan 2015). Najverjetneje lahko k severnoafriškemu spatejonom pripišemo amforo iz SE 420 (**G425**), vendar je natančneje ni mogoče določiti, saj je njena prvotna oblika precej spremenjena oziroma so robovi erodirani zaradi podepozicijskih procesov.

V plasti SE 104 je bilo najdeno ostenje vratu amfore z žigom „ACVT TA v pozitivu s pravokotnim okvirjem (**G236**). Faktura spominja na jadranske proizvodnje.

7.2 Stekleni predmeti

7.2.1 Stekleno posodje

Med steklenim gradivom prevladujejo balzamariji, nekateri od njih so uničeni v ognju in zato neuporabni za natančno opredeljevanje. Sledi nekaj oblik čaš, med njimi tudi kakovostnejši izdelki iz dekoloriranega stekla (**G42a–d**, **G333**) in odlomek kroglaste rebraste skodelice (**G470**), steklenici z ročajem (**G56a–c**, **G332**) in miniaturna žara oziroma lonček (**G28c**), ki je služil za hranjenje dišav in medicinskih pripravkov.

Kroglaste rebraste skodelice (nem. *zarte Rippenschale*) (**G47**) so značilen izdelek zahodnega dela rimskega imperija. Prosto pihane skodelice, ki so jim na ostenje običajno natalili niti v kontrastni barvi belega stekla in s škarjami naščipali rebra po ostenju, nato pa dopihali, da so dobile končno obliko, so izdelovali v naravno obarvanem (modro zelenkastem) ali obarvanem steklu (Stern 2001, 56). Posebej priljubljeni sta bili jantarna in vijolična barva, pojavljajo pa se tudi izdelki iz neprosojnega belega stekla. Proizvodnja skodelic se je pričela na začetku 1. stoletja, kot kažejo najdbe že ob koncu avgustejskega obdobja, vrh priljubljenosti pa so doživele sredi 1. stoletja. Nato je sledil njihov zaton, ponekod hiter, ponekod, npr. na območju jugovzhodnih Alp, pa so bile v uporabi še vse do konca stoletja (Lazar 2003, 68–71: oblika Lazar 2.3.1, Isings 17; Buora 2004, 35, št. 513; Mandruzzato, Marcante 2005, 27, 94–95: št. 219–223).

Male rebraste skodelice so zelo pogoste najdbe na območju jugovzhodnih Alp, severne Italije in Ticina. Verjetno je, da so na tem območju delovale tudi delavnice teh izdelkov, ki pa zaenkrat še niso locirane. Njihovo priljubljenost in široko trgovsko mrežo dokazujejo tudi najdbe v Španiji, Britaniji ter na vzhodnem Sredozemlju in ob Črnem morju (Lazar 2003, 70–71; Mandruzzato, Marcante 2005, 27: o domnevi akvilejske proizvodnje, enako Buora 2004, 35).

Odlomki čaš ali skodel iz brezbarvnega stekla so skromno ohranjeni, zato jim ne moremo natančno določiti oblike (**G333**). Gre za izdelke iz kakovostnega, tanko pihanega stekla. Primerljivi so s priljubljenimi izdelki iz dekoloriranega in tudi mlečno belega stekla, ki so bili še posebej razširjeni v 2. stoletju. Gre za značilno pivsko posodje, izdelano v setih. Ostanke podobnih izdelkov poznamo npr. iz Logatca in z Vranskega (Lazar 2004; Lazar 2006c).

Od transportnega posodja so ohranjeni samo odlomki, ki so pripadali verjetno dvema enoročajnima steklenicama (**G56a–c**, **G332**), zaradi slabe ohranjenosti ostenja pa ne moremo z gotovostjo opredeliti, ali je bilo le-to kvadratno

ali cilindrično. Glede na primerjave, izdelavo ustja in ročaja pa bi ju pogojno opredelili kot različici Lazar 6.3.1. (Isings 50a) oziroma Lazar 6.3.4 (Isings 51a) (Lazar 2003, 149–155; Mandruzzato, Marcante 2005, 19–22). Profiliran ročaj, enostavno izdelano in navznoter zapognjeno ustje, pri eni od steklenic precej neenakomerno oblikovano, ter detajli izdelave pričajo o izdelkih, ki sodijo v 2., morda 3. stoletje (Lazar 2003, 152–155; Mandruzzato, Marcante 2005, 19).

V grobovih so trije v celoti ohranjeni balzamariji, dva sta izdelana iz modro zelenkastega stekla (**G40**, **G71**), eden pa iz temno zelenkastega rahlo motnega stekla (**G156**). Balzamarij (**G156**) iz groba 41 ima trikotno oblikovan trup z vboklim dnom ter široko, ravno izvihano in odrezano ustje, kar ga uvršča v široko skupino balzamarijev s širokim vratom oblike Lazar 8.6.12 ali De Tommaso 50. Značilni so za (drugo polovico ali konec) 2. stoletja in 3. stoletje (Lazar 2003, 188–189, 196). Za primerljive akvilejske primerke (po oblikovnih in tehnoloških lastnostih) se domneva proizvodnja v vzhodnem Sredozemlju, za nekatere celo egipčanski izvor. V severni Italiji so izjemno redki (Buora 2004, 29, 175–177, posebej št. 405 – egipčanski izvor, št. 411 – iz vzhodnega Sredozemlja).

Druga dva balzamarija imata enostavno, cevasto, navznoter zapognjeno ustje in rahlo vboklo dno. Prvi (**G40**) iz groba 5 (sl. 134) pripada skupini balzamarijev s sploščenim trupom oblike Lazar 8.6.11, datirano v čas od (sredine) 2. do začetka 3. stoletja (Lazar 2003, 187–188, 196; Buora 2004, 29, 172, št. 389, De Tommaso 49; prim. še 28, De Tommaso 45, proizvajani od antoninskega obdobja dalje; Mandruzzato, Marcante 2007, 20, 95–96, št. 239–241, De Tommaso 45 – sredina 2.–začetek 3. stoletja; 97, št. 249–251, De Tommaso 49 – konec 1.–druga polovica 2. stoletja; št. 283, De Tommaso 35, sredina 2. stoletja: za vse se domneva severnojadranska ali severnoitalska proizvodnja).

134 Stekleni balzamarij (G40) na žganini groba 5.

Drugi (**G71**) iz groba 16 pa ima na ostenju gube in sodi v skupino Lazar 8.6.20 (Lazar 2003, 194, 196; Mandruzzato, Marcante 2007, št. 268, 271). Glede na primerjave z ostalimi najdbami v Sloveniji sodi v 2. ali 3. stoletje, balzamariji z gubami so v Dalmaciji najdeni celo v kontekstih 4. stoletja. Na severnem Jadranu so zelo redki (Lazar 2003, 196; Mandruzzato, Marcante 2007, 25, 100, 101, št. 268, 271: domneva se čezalpski izvor).

Odlomki petih balzamarijev (**G28a–b**, **G29**, **G30a–c**) so iz groba 3, v katerem je bila odkrita tudi oljenka z upodobitvijo steklarske peči na disku. Pihani so iz stekla rahlo modrikastega odtenka, kakovostno izdelani, brez zračnih mehurčkov, ostenje je nekoliko debelejše. Od treh (**G30a–c**) se je ohranilo le rahlo zaokroženo dno, ki po obliki ustreza cevastim balzamarijem (Isings 8, 27 ali 28; De Tommaso 60, 70, 71, 72; Lazar 8.6.1.–3), značilnim za 1. stoletje in prvo polovico 2. stoletja (Lazar 2003, 175, 196; Buora 2004, 25–26; Mandruzzato, Marcante 2007, 16: predvsem od druge četrtine 1. stoletja dalje). Eden od balzamarijev (**G29**) je ohranjen do polovice in pripada tipu cevastih balzamarijev z zajedo na ostenju, ki jih lahko med slovenskim gradivom opredelimo kot različico Lazar 8.6.2. in se pojavljajo od druge polovice 1. stoletja dalje (Lazar 2003, 196; prim. De Tommaso 67 ali 70; Buora 2004, 25–26; Mandruzzato, Marcante 2007, 16, 19). Najbolje ohranjeni, toda v ognju sploščeni balzamarij (**G28a–b**), ima zelo dolg vrat in odgovarja poznejšim variantam obliki De Tommaso 70, ali bolje De Tommaso 71 ali 72, značilnim za čas druge polovice 1. stoletja in 2. stoletje (Buora 2004, 26; Mandruzzato, Marcante 2007, 16, 19).

Stekleni lonček oziroma miniatura žara (**G28c**) iz groba 3 je le deloma ohranjena in pripada skupini 8.2.3 po Lazarjevi (Lazar 2003, 169). Izdelana je iz dekoliranega stekla, kar je razmeroma redko pri navadnih posodah, uporabljenih v vsakdanjem življenju, predvsem zaradi praktičnosti in lastnosti stekla, saj vsebina ni reagirala z embalažo. Lončki so v uporabi v širšem časovnem razponu. Gre za izdelek, kjer je na prvem mestu uporabnost in ne všečnost. Datiramo jih od konca 1. do začetka 3. stoletja. (Lazar 2003, 170; Buora 2004, 30, balzamariji Isings 68; Mandruzzato, Marcante 2005, 19, št. 198–201).

135 Obesek iz modrega stekla (G393c).

7.2.2 Steklen nakit

V grobu 43 so bile najdene steklene jagode (**G166**, **G167**), nanizane v ogrlico. Tri modro-zelene paličaste jagode okroglega preseka (tip Aquileia tip XI.4), ena bela narebrena jagoda (tip Aquileia tip XI.8), ena modra jagoda z belo-rdečim pasom kvadratnega preseka (tip Aquileia IX.1, pogosto v 3. in 4. stoletju), štiri modre lečaste jagode rombastega preseka (tip Aquileia XI.2, datirane v 4. in 5. stoletje) in več podobnih modrih poškodovanih jagod (Giovannini 2008a, 158–161). Narebrena jagoda (tip Aquileia tip XI.8; Riha tip 20) se pojavlja od sredine 1. stoletja in je prisotna še v 4. stoletju (Riha 1990, 88, t. 38: 1253). Steklene ogrlice so zelo značilne za poznorimske ženske grobove iz druge polovice 3., 4. in verjetno tudi 5. stoletja (Buora 1996, 78; Giovannini 2013a, 194; Tiussi, Villa, Novello 2013, 286–287).

Iz turkizno modrega stekla je izdelan obesek nepravilne okrogle oblike z zanko na vrhu (**G393c**) (sl. 135). Sredino obrobljenega medaljona krasi edinstvena reliefna upodobitev kapitolske volkulje z dvojčkoma. Take obeske so proizvajali v Libanonu, Palestini in Egiptu od konca 3. do 6. stoletja, predvsem v drugi polovici 4. in prvi polovici 5. stoletja. Uvoženi obeski iz jadranskega in severnoitalskega prostora, mest Salona, Naron, Tergeste in Akvileje naj bi izvirali iz aleksandrinskih delavnic. Najpogosteje so bili pridani v ženske in otroške grobove. Oblika kroga varuje pred zlimi silami, motivika okrasa, izdelanega v kalupu, pa je povezana z verovanji in vraževernostjo. Obeski so nedvomno služili kot amuleti (Mandruzzato 2008a, 39–42, št. 135–151; Giovannini 2010; Giovannini 2013a, 195; Tiussi, Villa, Novello 2013, 288–289, 294).

7.3 Alabastrna žara

Edina žara na grobišču (grob 6: **G45, sl. 136**) z otroškim pokopom je bila vložena v grobnico, zgrajeno iz laterkulov in kamnitega oboda. Žara je petrološko oziroma mineraloško opredeljena kot alabaster. Žaro sestavljajo temni (sivi) in svetli (beli) pasovi sadre. Lamine so precej enakomerne in so debele do 5 mm. Tako svetle kot temne lamine so mestoma zamazane z limonitnimi prevlekami, ki so posledica oksidacije pirita.²⁰

Po Horvatu makroskopski analizi naj bi žara izvirala iz Toskane (Horvat 2010). Največja najdišča alabastra so v volterskem bazenu (Testa, Lugli 2000).²¹ Predvsem Volterra z okolico je bila umetniški center alabastrske industrije v Italiji in celinski Evropi z množično produkcijo reliefno okrašenih alabastrnih pepelnic v helenističnem in republikanskem obdobju (Horvat 2010). Za imperialno obdobje v literaturi ni zaslediti podatkov o alabastrski industriji, čeprav so po poročanju antičnih avtorjev v alabastrnih žarah pokopavali tudi najprestižnejše veljake. Tako Herodijan iz *Historiae Augustae* povzema eno od verzij pokopa Septimija Severja, ki je umrl v Yorku. Po njej naj bi bilo truplo kremirano v Britaniji, ostanki z grmade pa shranjeni v alabastrno žaro, ki sta jo sinova Karakala in Geta odnesla na pogrebno povorko v Rim (Toynbee 1982, 59).

Nižja alabastrna žara z dvema ročajema in s pokrovom iz alabastra je bila najdena v Puli. Izdelana je iz primerljivo laminirane surovine. Avtorji jo datirajo v 1. stoletje n. št. (Matijašić, Buršić Matijašić 1996, 179; Girardi Jurkić, Džin 2003, 110, št. 2). V Akvileji je znana le ena. Leta 1908 je bila na

136 Žara iz groba 6.

20 Pojem alabaster se v arheologiji uporablja za dva različna minerala. Najpogostejše, in če ni drugače opredeljeno, opisuje alabaster drobnnozrnati oziroma masivni različek minerala sadre ($\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$). Pod istim imenom pa se obravnava tudi kalcitni različek materiala za izdelavo raznih plastik v Egiptu, na Bližnjem in Daljnem Vzhodu. V literaturi je takšen material poznan kot "orientalski alabaster". Mineraloško je ta opredelitev napačna, saj bi bila pravilna terminologija oniks, ki predstavlja včasih tudi sinonim za "kalcitne alabastre". Do te zmešnjave pride zaradi ne v celoti poznane etimologije pojma alabaster. Kalcitni alabaster predstavlja v glavnem jamske sedimente oziroma speleoteme ali pa različne oblike travertinov. Sadra predstavlja evaporite, ki so nastalali z zgoščevanjem morske vode oziroma koncentracije (SO_4)²⁻ v zaprtih bazenih (Horvat 2010).

21 Litološko in petrološko gre za kompleksna najdišča, kjer sadra nastopa v več različnih. Heterogenost je povezana s hidratacijo in z rehidratacijo, ki je posledica tektonskega pogrezanja in dvigovanja bazena ter s tem povezanega toplotnega pretoka. Glavni litološki tip nahajališča sadre v volterskem bazenu predstavljajo prav sadrini laminiti, ki tam nastopajo v decimetrskih plasteh in se menjavajo z glinovci (Testa, Lugli 2000, sl. 6g) ter so makroskopsko podobni strukturi žare s Križišča (Horvat 2010).

grobni parceli XV na najdišču Zuccherina, delu nekropole ob cesti proti Noriku, izkopana podobna alabastrna žara. Žara je bila zavita v blago in vložena v kamnito stožčasto urno ali pepelnico, le-ta pa je bila zaplombirana in položena v grobno kamro, obloženo z opekami poleg podstavka za nagrobni spomenik (Giovannini 2009; Giovannini 2015, 308–312). Pokopi z alabastrno žaro po celim imperiju so izražali višji status pokojnika, in sicer že s samo izbiro drage kamenine, posebno obliko grobnice in njene pozicije na grobišču. V večini pokopov tudi namenoma ni drugih pri- datkov, redki prisotni pa odsevajo luksuz (Giovannini 2015, 311–312).

Naš primerek, brez ustreznih analogij in drugih grobnih pri- datkov, lahko poskušamo datirati le na osnovi relacije do ostalih grobov v parceli 1. Grob 6 je v osrednjem delu par- cele obkrožen z grobovi 3, 7 in 8 (vsi iz 1. stoletja). Le še grob 3 (klavdijsko-flavijski čas), kot najstarejši v tej parceli, je grajen z laterkuli in če ta sorodnost odraža modo kratkega veka, bi žaro v grobu 6 lahko datirali v sredino ali tretjo če- trtino 1. stoletja n. št.

7.4 Opeke

Nekateri grobovi so bili izdelani iz opek ali ploščatih strešni- kov (tegul). Grob 18 je imel grobno skrinjo obdano s tegu- lami, grobova 15 in 50 sta bila prekrita s tegulami. Pri drugih so bili imbreksi ali tegule uporabljeni kot posebni elementi grobne konstrukcije. Libacijam so bili namenjeni imbreksi, vstavljeni pod pokrov pokopa (npr. grob 8 v parceli 1 in gro- bova 16 in 26 v parceli B). V grobu 51 je bil lijak za libacije zgrajen iz dveh imbreksov (sl. 137). V grobu 30 je imbreks predstavljal podlago za glavo.

Grob 3 tipa *bustum* je imel tlakovano dno grobne jame. La- terkuli imajo stranico 19 cm, kar približno ustreza standardni meri kvadratne opeke *bessales* ali dolžine dveh tretjin *pes* (Adam 1995, 159, Fig. 347). Žarni grob 6 iz grobne par- cele 1 je imel edini grobnico popolnoma izdelano iz opek. Dimenzija laterkulov s stranico 15 cm ali pol *pes* ni običa- jen osnovni modul pri izdelavi opek, nasprotno pa sta bližje standardni enoti talna plošča in pokrov, *bipedales* ali dva čevlja (59,2 cm; v našem primeru 61 cm).

Grob 33 je imel s tegulami tlakovano dno. Rob tegule iz osrednjega dela groba ima plitvo odtisnjen pozitiven žig *CRISPINI* v pravokotnem okvirju (G118). Cela tegula z ena- kim žigom je bila položena v strukturi SE 436 na grobni parceli B (sl. 138). Gre za žig delavnic, ki bi naj bile v la- sti tržaške aristokratske družine Tulliji Krispini. Razprostra- njeni so na obalnem območju v bližini Trsta, predvsem na

137 Imbreks iz groba 51.

138 Tegula z žigom *CRISPINI* v strukturi SE 436.

Miljskem polotoku in v Koprskem zalivu, na najdiščih Barkovlje (it. Barcola), Škedenj (it. Servolla), Sv. Sobota (it. S. Sabba), Štramar (it. Stramare), Kaštelir pri Jelarjih (it. Castelliere di Elleri), Predloka, Simonov zaliv (Zaccaria, Župančič 1993, 141–142, 167), v domusu na Piazza Barbacan (Maselli Scotti *et al.* 2004, 142), pri izkopavanjih Crosada v Trstu (Maggi 2007b, 175–176), v servitskem samostanu v Kopru (Kavur 2011; Kompare 2013) in na Školaricah, kjer so najštevilnejši, in deloma se tudi na tej osnovi pripisuje lastništvo vile družini, ki je obvladovala proizvodnjo teh opek (Žerjal 2008a, 189, 204–206, t. 79; Žerjal 2014, 224–226).

Odlomek tegule z žigom *QCLO[...]* v negativu brez okvirja je bil najden v plasti SE 147 (**G372**). Po Slapšaku so delavnice Q. Klodija Ambrozija prodajale v Picen, Umbrijo, Emilijo, vzhodni del Venecije, Histrijo, Liburnijo in Dalmacijo (Slapšak 1974, 178; Zaccaria 2007, 410–413; Žerjal 2014, 227–228). V opekarskih delavnicah akvilejskega agra so jih izdelovali predvsem v drugi polovici 1. stoletja (Zaccaria, Gomezel 2000, 303; Zaccaria 2007, 410–413). Najzgodnejši žig je datiran z grobom iz Škocjana pri Soči, zgrajenim iz tegul Q. Klodija Ambrozija, katerega inventar poleg steklenih ampul vsebuje dva, verjetno Avgustova novca (Slapšak 1974, 177). Tegule z žigi so v bližini Križišča prisotne v Kopru (Šašel 1974, 446), na Školaricah (Žerjal 2008a, 190, t. 80; Žerjal 2014, 227–228) in drugih istrskih najdiščih (Matijašič 1985; Zaccaria, Župančič 1993, 140–141). Celoten žig *QCLObMBROS* je najden na teguli podobne fakture iz groba 74 na grobišču Burle pri Medulinu (Girardi Jurkič, Džin 2003, 161, št. 273).

7.5 Kovinske najdbe

7.5.1 Noša

Fibula

Vzhodno od limitacijskega zidu, v plasti SE 122, je bila najdena fibula (**G337**) tipa Hrušica, z ohranjenima okroglima gumboma ob šarnirju, ki sta podobne velikosti kot gumb na zaključku noge. Lok je masiven, pravokotnega preseka, ob straneh je okrašen z vrezji ter po zgornji površini s tremi vtisnjenimi krožci. Slednji so vodoravno razporejeni tudi na glavi fibule. Fibule tipa Hrušica se pojavljajo od tretje tretjine 3. do začetka 5. stoletja, značilne pa so predvsem za 4. stoletje (Buora, Candussio, Pröttel 1990, 616, 617; Höck 2008, 43, 48; Cunja, Mlinar 2010, 70, št. 193–196). Pojavljajo se od severne Italije na zahodu, do sotočja Save in Donave na vzhodu, bližnje analogije pa najdemo v tržaškem muzeju (Cunja, Mlinar 2010, 70, 126, št. 196, brez natančnih najdiščnih podatkov), Strassoldu in Percotu pri Vidmu (Buora,

139 Zlati uhani (G140).

Candussio, Pröttel 1990, Abb. 6: 6; 8: 5), v Campi Neriju in Sanzeno (Höck 2008, Abb. 44: 27), na Tonovcovem gradu (Milavec 2008, 15–16, t. 3: 10–13; Milavec 2011, 23–24), v Selcah pri Zatoľminu (Buora, Candussio, Pröttel 1990, 626, 627, N. 73, Abb. 6: 3), Mostu na Soči (Mlinar 2008, 308–309) in na Krvavici pri Vranskem (Krempuš 2000, Abb. 4: 27).

Pasna spona

Iz ruševinske plasti grobne parcele 1 (SE 108) je del pasne spona, gladki obroč D oblike rombastega preseka z jezičkom kvadratnega preseka (**G331a**). Značilni so za poznorimsko moško nošo od konca 3. do 5. stoletja (Buora 1996; Pflaum 2000, 57–67; nazadnje Paul 2011, 57, 60–71; Milavec 2011, 40–42).

Uhani

Pokojnica v grobu 39 je ob pokopu nosila par zlatih uhanov (sl. 139), tip *a crotaglia* (**G140**), s kavljem S oblike iz zlate žice, na katero je zatolčena ploščica s kapsulo, vanjo pa vložena jagoda iz rdečega stekla. Ploščica je okrašena s poševnimi vrezji okrog kapsule. Tovrstni uhani se začnejo pojavljati že v 1. stoletju n. št. ali celo pred tem (Riha 1990, 70; Breglia 1941; prim. Giovannini 2008b, 171, Fig. 1). V Avgustu so bili podobni uhani oziroma le ohranjeni diski s steklenimi vložki najdeni v kontekstih, na podlagi keramičnih najdb datiranih v prvo polovico 3. stoletja (Riha 1990, 70, t. 30: 694, 695), podobni pa so tudi iz skeletnega groba v sarkofagu, grob II na Ptuj, ki je brez preostalih pridakov. Avtorica jih je le okvirno datirala v 3. in 4. stoletje (Mihovilič 1979, 230, t. 3: 16). Uhani S oblike, tudi primerki z vstavljenimi ploščicami iz steklene paste, so vsekakor bili popularni v 3. in 4. stoletju (Giovannini 2013a, 193; Tiussi, Villa, Novello 2013, 294).

7.5.2 Toaletni pribor

Ogledalo

V grobu 29 je ob boku otroškega skeleta ležalo ogledalo, sestavljeno iz svinčenega okvirja in steklene ogledne

površine (G101). Kvadraten okvir ogledala je okrašen s koncentričnimi kanelurami, ki tvorijo dva pasova okrog ogledne ploskve; zunanji pas ima okras pik in notranji okras navpičnih kanelur. V vogalih okvirja so slabo ohranjeni neprepoznavni reliefni okras. V sredino je vdana okrogla izbočena steklena ogledna ploskev, ki je premazana z bleščečim premazom. Nekateri avtorji predvidevajo, da so bili okvirji izdelani tudi iz organskih materialov, npr. lesa (Deimel 1987, 79; Lloyd Morgan 1981, 105). Sodi v skupino Y po Lloyd Morganu (Lloyd Morgan 1981, 105, 106, Y1–5), pri kateri je steklo običajno konveksno, okvir pa svinčen in okrašen z različnimi motivi ali napisi. V katalog so vključena štiri ogledala, najdena v Nijmegnu (Y1–4), ter eno iz Trierja (Y5).

Nekaj primerkov, identičnih našemu ogledalu, je zbral Treister (sl. 140), ko je raziskoval provenienco ogledala iz Puškinovega muzeja sodobne umetnosti v Moskvi (1996, Fig. 9: 38). Ogledalo iz zbirke V. Svyatlovskega, ki naj bi bilo leta 1920 najdeno na območju severno od Črnega morja, je

povsem enakih dimenzij, enak je tudi koncentričen okras. Na reliefnih upodobitvah je prepoznana sledeča motivika:

- Zgoraj levo – mladi Bakus s pokrivalom (*petasos*), ki ga obdaja *tirs*;
- Spodaj levo – Silen z aspergilijem;
- Zgoraj desno – Satir s kavljem;
- Spodaj desno – Pan s kantarosom.

Motivika z enakim razporedom se ponovi tudi na malo manjšem ogledalu iz Olbie (Treister 1996, Fig. 9, B), na južni obali Francije (Hyères, Var) ter na tretjem primerku v Auchu v Gaskoniji. Slednji je enakih dimenzij kot sta črnomorski in ogledalo s Križišča. Najden v grobnem kontekstu 3. stoletja ponuja tudi edino oprijemljivo datacijo. Treister proizvodnjo tovrstnih ogledal umešča v južno galski prostor, čeprav na osnovi ostalih devetih primerljivih, vendar ne identičnih analogij dopušča možnost drugega proizvodnega centra na prostoru Slovenije ali Hrvaške (Treister 1996, 121–124, s popisom dvanajstih ogledal, med katerimi so tudi Drnovo, Sisak in Emona – grob 246).²²

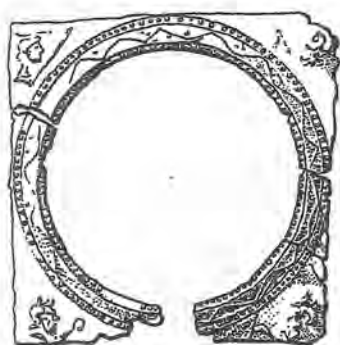

Fig. 38. Lead frame of glass mirror. State Pushkin Museum of Fine Arts, inv. No. II 1e 1144.

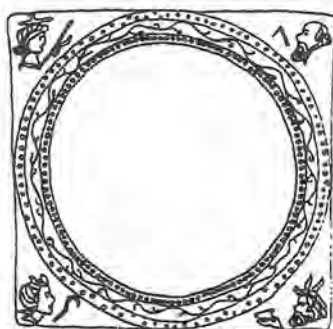

Fig. 39. Lead frame of glass mirror from Olbia, France. Dépôt archéologique d'Olbia.

Fig. 40. Lead frame of glass mirror from Callatis.

Fig. 41. Lead frame of glass mirror from Kelheim-Affecking. Eining, Bavaria, Museum of Kelheim, inv. No. 83/905.

140 Svinčena ogledala z berljivo reliefno motiviko (Treister 1996, 121–123, Fig. 38–41).

²² Ogledalo s Križišča je bilo v Sloveniji prvič predstavljeno na kolektarju Arhej leta 2004 in vzpodbudilo Dragana Božiča k raziskavi razprostranjenosti tovrstnih ogledal. Podatke je nesebično posredoval in opozoril na prispevek Treisterja, za kar se mu zahvaljujemo.

Podoben svinčen okvir iz groba 246 severnega emonskega grobišča s stranico, ki meri 6,5 cm, ima le en koncentričen pas, okrašen s pikami. V vogalih so reliefno izdelani motivi (Petru 1972, 40, t. 25, 1). V grobu je bila tudi noriško-panonska dvogumbasta fibula (Petru 1972, t. 25, 2), tip Almgren 236b1b2, ki jih Demetz datira od klavdijskega časa do tretje četrtine 1. stoletja (Demetz 1999, 56, t. 11: 5). Novejša najdba s severnega emonskega grobišča je z najdišča Potniški center. Ogledalo v ženskem skeletnem grobu 226 ima prav tako le en pas okrog ogledne površine. Okrašeno je z navpičnimi kanelurami, v vogalih s krožci in pikami v sredini. V grobu sta med najdbami časovno občutljivejša pečatna oljenka iz 2. ali 3. stoletja ter novec, okvirno datiran v sredino 3. stoletja (Mulh 2008, 146).

Strigil

Strigil iz groba 5 (G39) (sl. 141) ima usločeno strgalo (*ligula*) z gladkim hrbtom, ki se proti konici rahlo zoži in upogne navzgor, ter s pločevinastim votlim držajem, zapognjenim nazaj pod strgalo, kjer je nanj pritrjeno. Pravokotna odprtina po celotni dolžini ročaja je omogočala privezovanje na okrašen polkrožen bronast ročaj rombastega preseka z obročkoma za pritrditev seta z ostalim toaletnim priborom (G38).

Na podlagi kratke omembe v začetku poglavja o strigilih M. Diemla bi naš primerek lahko opredelili kot vzhodni tip (Deimel 1987, 81), po E. Riha pa glede na strgalo kot varianto E (Riha 1986, 28, t. 8: 68), čeprav so strigili tega tipa velikokrat okrašeni s punciranjem. Redke primerjave tovrstnih strigilov so si med sabo zelo sorodne (Ulbert 1969, t. 39: 4; Simonett 1941, 95, Abb. 79: 21a – Muralto, grob 33; Riha 1986, 28, op. 68). V Akvileji so pogostejši strigili drugačnih oblik, za katere je potrjena tudi njihova lokalna izdelava (Giovannini, Maggi 1994; Giovannini, Maggi 2015). Strigili z zapognjenim elastičnim pravokotnim ročajem so

v Akvileji in Saloni redkejši, datirani pa široko v čas od 1. do 4. stoletja (Giovannini, Maggi 1994, 611, posebej op. 8; Ivčević 2002a, 336–337, št. 46 v besedilu, po sliki št. 47). Na grobišču San Daniele a Basaldella v Furlaniji sta bila v najbogatejšem in najstarejšem moškem grobu iz avgustejskega časa ob žaro položena tudi dva strigila z železnim obročem za pripenjanje (Cividini *et al.* 2016, 218, grob 25 s starejšo literaturo), kot v sočasnem grobu iz območja Arsene (località Pras di Sora, Cividini 2016b, 119–121) in na grobišču Borgo di Ponte v Čedadu (Giovannini 2006). Strigil iz Augusta je bil najden skupaj s predmeti, datiranimi v 2. in 3. stoletje (Riha 1986, 28), kot grobovi iz antične Duklje (Ivčević 2002a, 337, op. 142; Cermanović Kuzmanović *et al.* 1975, 375, gr. 71A, gr. 112, gr. 166, gr. 186). Podobno datacijo potrjuje tudi naš primerek, ki ga z odlično ohranjenim novcem Antonina Pija datiramo v drugo polovico 2. ali na začetek 3. stoletja.

7.5.3 Orožje

Edini predmet vojaškega značaja na Križišču je sulična ost s koničastima listoma in tulastim nastavkom iz plasti SE 131 (G351 – sl. 142). Na eni strani ima neizrazito sredinsko rebro. Časovno nepogojena raznolikost suličnih osti onemogoča natančnejšo datacijo; tako lahko listaste sulične osti postavimo v čas od principata do pozne antike (Radman Livaja 2004, 29 (z ostalimi analogijami), t. 6: 18–25). Med grobnim gradivom najdemo primerjavo tudi na Rodiku na Grobišču pod Jezerom v grobu 3, prav tako z neizrazitim rebrom samo na eni strani (Istenič 1987, 107, t. 6: 7) in v sami naselbini na Ajdovščini (Murgelj 2000, t. 3: 1, 5).

141 Strigil na žganini groba 5 (G39).

142 Sulična konica (G351).

7.5.4 Oprema konja

Bronasti zaključek usnjenega jermena z odprtino v obliki ključavnice je bil najden zahodno ob grobni parceli 1 (G469). Zaključka, eden v obliki zanke in drugi v obliki kavlja, sta sklenjena pritrjevala jermenski pas konjske opreme. Primerjave so datirane v 1. stoletje n. št. (Deschler Erb 1999, 63, 64, t. 38: 716–722; Unz, Deschler Erb 1997, t. 64: 1832, 1851).

7.5.5 Orodje

Sveder

V plasti SE 525 je bil najden sveder (G454), katerega odebeljen držaj okroglega (ali večkotnega) preseka je pritrjen pravokotno na sveder kvadratnega preseka (t. i. sveder T oblike). Konica svedra ni ohranjena. Na Štalenski gori je bil podoben najden v poznoavgustejskem kontekstu (Dolenz 1998, 204, t. 72: W271). Na podlagi upodobitev podobnega orodja na nagrobnih spomenikih iz prve polovice 1. stoletja iz Vicenze in Akvileje H. Dolenz domneva, da so ga uporabljali izdelovalci košar (Dolenz 1998, 205, Abb. 43).

Noži

Noža iz grobov 18 in 51 (G76, G185) imata trakast ročaj pravokotnega preseka. Zaradi slabe ohranjenosti drugih značilnosti ni mogoče določiti. Rezila je v obeh primerih premalo, da bi bilo možno definirati raven hrbet. Lahko se ju opredeli le v skupino nožev s ploščatimi ročaji tip V A2. 1 s Štalenske gore (Dolenz 1998, 261–268). Noži s trakastim ročajem so bili najdeni tudi na rodiški Ajdovščini (Murgelj 2000, t. 6: 2, t. 7: 1).

Škarje

V plasti SE 225 smo zasledili odlomek polovice železnih škarij (G406), kmečkega orodja, prisotnega na mnogih naselbinah (npr. Bitenc, Knific 2001, 32–33, št. 59–60, 57–58, št. 17, 100–101, sl. 327; Gaspari 2000, t. 9: 16–17).

Šivanke

V dveh ženskih grobovih 39 in 40 sta bili priloženi po ena bronasta šivanka (G139, G146). Šivank preproste oblike, tj. z ovalnim ušescem in iglo okroglega preseka, ni mogoče natančneje datirati, primerjave pa je mogoče najti na najdiščih po celotnem imperiju (npr. Štalenska gora: Deimel 1987, 69, t. 49: 1–7, 14, 15, 18–22). Šivanke so v ženskih grobovih pogoste tudi na drugih grobiščih (prim. Ivčević 2002b).

7.5.6 Okovje in predmeti, povezani s pokopom in grobno konstrukcijo

Železni deli nosil – *ferculum*?

Kot smo omenili že v uvodu k obravnavi gradiva, so bili v grobovih 3 (G31, G32, G33, G36 – sl. 143) in grobu 51 (G189c) najdeni koničasti železni predmeti, ki spominjajo na pilume, a se jih glede na analogije v sklopih rimskih nekropol obravnava kot dele ogrodka nosil pri pogrebnem obredu.²³ Osnovne značilnosti teh predmetov so sploščena piramidalna konica (G31, G189c), steblo kvadratnega preseka, ki je običajno usločeno (G31, G36), ter kvadraten dvodelen gumbast zaključek (G32).

Na steblo je bil za konico nataknen ploščat distančnik, ki na Križišču ni ohranjen. Dolžina primerljivih najdb je med 25 in 36 cm.²⁴ V grobovih se običajno pojavljajo v parih. Značilni so za območje severno od Pada, od Katalonije do Emone. Po Božičevih zbranih podatkih (o.c.) so najštevilnejši v severnoitalskem prostoru. Konteksti s temi najdbami so datirani v 1. stoletje n. št. – v Angeri sklop II, grob 10 – tiberijski čas, sklop IV »R« – flavijsko obdobje (Sena Chiesa 1985, 121, 286, Tav. 66: 2, 4; 139: 1), v Emoni pa so v dveh grobovih iz klavdijskega časa – grobova 193 in 424 (Angera: Sena Chiesa 1985, 121, 286, t. 66: 2, 4, t. 139: 1; Emona: Plesničar

143 Odlomki pogrebnih nosil na žganini groba 5 (G31–33).

23 Primerjalno gradivo z interpretacijami zbira in pripravlja za objavo Dragan Božič, kateremu se zahvaljujemo za posredovane podatke.

24 Glede na dimenzije primerljivih najdb se odlomki iz groba 3 (G31, G32 in G33) smiselno rekonstruirajo v en predmet skupne dolžine 28 cm, medtem ko za steblo s konico (G36 – dolžina 23,7 cm) ni ohranjenega dela, ki bi ga dopolnjeval. Vendar je glede na razporeditev najdb v grobu možna tudi drugačna kompozicija. Nedvomno sta konica (G31) in gumbast zaključek (G32) del istega predmeta, glede na lego obeh oljenk, ki so običajno ob nogah pokojnika, pri vzglavju pokojnika, druga konica (G36) pa ob njegovem vznožju. Del stebila, ki je ležal v sredini (G33), je lahko pripadal eni ali drugi konici.

Gec 1972, 45, 84, t. LV: 7, t. CC: 15, 16; Ampurias: Almagro 1955, 244, Fig. 216: 16, 17). Oba grobova z deli nosil na Križišču sodita v drugo polovico 1. stoletja ali nekoliko kasneje. Glede na najstarejši obliki obeh oljenk je nekoliko zgodnejši grob 3, sredina ali tretja četrtina 1. stoletja, grob 51 pa z oljenko tipa Loeschcke Xa/b in Vespazijanovim novcem prav tako mnogo ne presega okvira 1. stoletja; datiramo ga lahko v konec 1. ali prvo polovico 2. stoletja.

Žebliji, okovi, zakovice, zanke in ostali kovinski predmeti

Najštevilčnejše najdbe v grobovih so žebliji, redkejši žeblički, sponi oziroma apliki. Žebliji so bili verjetno uporabljeni pri izdelavi grobne konstrukcije ali grmade. Pojavljajo se v vseh oblikah grobov, ne glede na način pokopa ali starost pokojnika. Najdeni so v 17 grobovih (skupaj 52 žeblijev, izven grobov pa še 25 žeblijev), večinoma posamično, le pri štirih žganih grobovih so prisotni štirje ali več. Ti so bili lahko uporabljeni pri pripravi grmade. Posamični žebliji, ki so pogosti v rimskih grobovih, pa so imeli apotropijske funkcije (Ceci 2001; Ceci 2005).

Žebliji so pravokotnega preseka in imajo krožno glavico. Po dolžini ohranjenih lahko ugotovimo prevladujočo standardno dimenzijo, in sicer nekaj več kot 70 mm (četrt čevlja ali 1 *palmus* ali 74 mm). Enako dolžino opazimo tudi pri zakrivljanju konic daljših žeblijev (G123, G189a). V grobovih z žebliji so najpogostejši ostanki lesa hrastovi, za njim orehovi. Glede na to, da obe vrsti sodita med trše vrste lesa, je zelo malo žeblijev skrivljenih, kar kaže, da so bile na delu vešče roke.

Železna pločevina v grobu 3 (G35) kaže na daritev predmeta, izdelanega iz različnih materialov. Na 13 cm širokem ukrivljenem pasu pločevine s številnimi prebodi v razmikih od 3 do 5 cm so se ohranili žeblički s krožno glavico. Kot zapogibanja nakazuje, da je bila pločevina z notranje strani obložena z do 6 mm debelo snovjo. Zaradi goste razporejenih vbodov predvidevamo, da je šlo za prožen material, morda debelejšo usnjo, napo. Verjetno je bilo železo obloženo tudi na izbočeni strani z nečim, kar je prekrilo konice žebličkov.

Par masivnih železnih spon ali tečajev v grobu 34 (G122, G127) nakazuje na močnejšo leseno konstrukcijo, morda večjo skrinjo, od katere se je ohranila večja količina ostankov hrasta.

Od drugih manjših kovinskih delcev, ki so spajali predmete iz organskih materialov, sta najdena dva železna žeblička v grobu 2, ki sta verjetno pripadala obuvalom (G23, G24), manjši kos bronaste pločevine z zakovicami v grobu 48

(G178) in v grobu 47 zanka iz bronaste žice skupaj z zapognjeno trakasto bronasto pločevino, ki sta ležali ob levi goleni skeleta (G175a, G175b).²⁵ Podobne zanke iz bronaste žice krožnega preseka se v grobovih iz 3. in 4. stoletja pojavljajo pod pasom pokojnika, kot npr. v Duklji v Črni Gori (grob 219: 3 (tri zanke); grob 227: 3, grob 254: 4; grob 280: 4; v: Cermanović Kuzmanović *et al.* 1975, 107, 109, 120, 130). Najdene so tudi v grobu 30 na češkem najdišču Dobřichov–Pičhora (Droberjar 1999, 154, Taf: 38, 30/4).

²⁵ Tudi na to podrobnost in aktualno interpretacijo nas je prijazno opozoril Dragan Božić.

8.1 Analiza grobišča

Ob odkrivanju rimskih grobišč se soočamo z oddaljenimi predstavami o onstranstvu. Zaprti grobni konteksti, struktura in arhitektura grobišč ter njihovi krajinski elementi nudijo zapis rituala kot odsev nekdanje religije in družbenih struktur. Grobišča ponujajo izpoveden inventar za razumevanje rimske družbe in njenih verovanj, ki ga je možno podpreti z literarnimi, epigrafskimi in ikonografskimi viri (Pearce 2000, 8; temeljno delo Toynbee 1982; von Hesberg, Zanker 1987; Slapšak 2005; Scheid 2008). Antropološke in zgodovinske študije klasične rimske družbe z obravnavo pisnih virov prepoznajo rimske duhovne predstave fenomena smrti in onstranstva (npr. Fustel de Coulanges 2006; Šterbenc Erker 2002; Xella 2005; Hope 2007; Hope 2009). Arheološke študije izhajajo iz materialne zapuščine (Jovanović 1984; Breščak 1985; Jones 1983; Philpott 1991; Berke 1991; Pearce, Millett, Struck 2000; Djura Jelenko 2004). Če so v zgodnjih obdobjih arheološke vede prevladovala raziskave monumentalne nagrobne arhitekture in epigrafskih spomenikov (Heller 1932; Wheeler 1967), se novejša raziskave, podprte z naravoslovnimi analizami, posvečajo večplastni obravnavi pogrebne prakse (temeljno delo Toynbee 1982; Struck 1993; Witteyer, Fasold 1995; Ferdière 1993; Kreuz 2000; Pearce, Millett, Struck 2000; Polfer 2000; Girardi Jurkić 2002; Heinzelmann *et al.* 2001; Tassaux 2002; Faber *et al.* 2007; Kiriakidis 2007; Scheid 2008; Rossi 2014; Rasmus Brandt, Prusac, Roland 2015; Rinaldi, Vigoni 2015; Cividini, Tasca 2016).

Tudi na Križišču lahko opazujemo nenehno spreminjanje in razvijanje različnih pogrebnih in obrednih praks skozi čas. Nanje so vplivali tako etnični in kulturni elementi, bodisi tradicija lokalnega substrata, vplivi iz helenističnega in srednjeveškega sveta, deloma odnosi z vzhodnim Sredozemljem in vplivi misterijskih kultov, kot tudi notranja dialektika družbenega sistema. Pogrebni rituali in oblike pokopa so bili predpisani spolu, starosti, statusu in družbeno-ekonomskemu položaju pokojnika. Ritualni niso bili namenjeni le prehodu umrlega v onstranstvo, temveč tudi utrjevanju in obnavljanju družbene strukture ter socialnih odnosov med živimi. Poleg zunanjih dejavnikov je izbor ritualnih pogrebnih praks odražal pokojnikova individualna verovanja, želje ter intimno predstavo soočenja z minljivostjo in smrtjo (npr.

Pearce, Millett, Struck 2000; Scheid 2008; Rasmus Brandt, Prusac, Roland 2015).

Prostorska organizacija grobišča

Najdišče na Križišču z bližjo okolico kaže načrtovano urejanje prostora v sredini 1. stoletja našega štetja. Grobišče (sl. 8, 9) je vpeto med traso javne ceste in posestjo vile Školarice, od katere ga ločuje visok limitacijski zid, ki je glede na višino deloma zastiral pogled na nekropolo iz smeri vile. S tem je bila jasno vzpostavljena ločnica med svetom mrtvih in svetom živih.

Na severni strani grobišče zamejuje cestni odcep proti vili, proti jugu pa mu sledimo v dolžini 120 metrov, a lahko predvidevamo nadaljevanje morda vse do nekdanje struge Rižane, ki je danes nekaj manj kot 200 metrov južneje. Raziskana sta bila pas v dolžini 50 metrov na severu ter manjša površina na jugu, ki kaže, da se situacija, ugotovljena na severu, zrcali tudi v smeri Rižane.

Organizacija grobišča ima notranjo parcelno razdelitev. Večji del grobišča deluje enotno, z izjemo skrajno severne grobne parcele 1, ki izstopa po legi (ob odcepu proti vili), načinu pokopa, nagrobni arhitekturi in kontinuiteti pokopavanja. Poleg tega je za razliko od ostalih obzidana z vseh strani, presega jih tudi po površini. Velikost grobne parcele 1 je 16,90 × 16,70 m, parcela A meri 16 × 7,5 m, parcela B 12 × 7,5 m. Grobni parceli A in B sta prepoznani vzdolž limitacijskega zidu preko širših koncentracij grobov, različnih nasutij in obodnih tlakov, ki so posamezne parcele obkrožali (grobni parceli A in B).

V nadaljevanju proti jugu (v dolžini 50 do 70 metrov) je pas grobišča med glavno cesto in limitacijskim zidom enako širok kakor parceli A in B. Le na skrajnem jugozahodnem robu izkopa se cesta postopoma odmika od zidu, tako da je morda širina grobišča (*in agro*) nekoliko večja.

Na skrajnem jugozahodnem koncu izkopnega polja je bil odkrit krak še enega zidu pravokotnega na limitacijski zid, ki bi lahko predstavljal še eno obzidano grobno parcelo ali drugo arhitekturo ob odcepu ceste proti Rižanski dolini.

Oblike in načini pokopa

Med raziskavami je bilo izkopanih 53 grobov (sl. 144–145), še vsaj 20 struktur pa bi lahko prepoznali kot prekritja grobov. Glede na pridanke v grobovih se je pogrebno obredje znotraj zamejenih parcel kontinuirano opravljalo od sredine 1. pa vsaj do konca 4. stoletja n. št. Posamezni pokopi so mlajši, verjetno poznoantični.

V arheološkem zapisu grobišča na Križišču se kažejo očitni elementi, ki jih lahko povežemo s pogrebnimi običaji rimske družbe. Iz razpoložljivih podatkov smo poskusili ugotoviti oblike pogrebnega rituala in jih navezati na znane vire o rimskih pogrebnih običajih, kot jih povzemajo in interpretirajo sodobni avtorji (Šterbenc Erker 2002; Hope 2007; Hope 2009).

Pri prepoznavanju grobnih oblik smo opazovali le podrobnosti, ki odražajo razlike v pogrebnem obredju (obliko grobov, način pokopa, grobne inventarje, spol in starost pokojnika, grobno arhitekturo, nagrobna obeležja, lokacijo groba v prostoru), in s tem morda notranjo razslojenost populacije (sl. 144–147).

Dolgo obdobje pokopavanja na Križišču se odraža tudi v zelo različnih načinih pokopa (žgan pokop v grobni jami, žgan pokop v žari, žgan pokop tipa *bustum*, skeletni pokop v grobni jami, pod konstrukcijo tegul, v kamniti skrinji, pokop otroka v amfori) (sl. 147).

Kremacija

Epikurejski pesnik in filozof Lukrecij (*De rerum natura*, 3, 870–893) je v pesnitvi iz prve polovice 1. stoletja pr. n. št. v odlomku, kjer se sprašuje o razlikah med čutenji pri postopnem razpadanju trupla pod težo zemlje, bolečinah pri sežigu ali pa pri balzamiranju v medu, podal vse tri oblike pokopa kot enakovredne (Hope 2007, 107). Zakonik dvanajstih plošč je Rimljanom dovoljeval, da so se lahko po svoji izbiri oziroma izbiri svojcev²⁶ odločali med kremacijo in inhumacijo.²⁷ Čeprav je bil tradicionalen pokop v Rimu inhumacija, so ga v 1. stoletju pr. n. št. ohranile le še redke rimske družine, Židje in še nekateri semitski narodi ter vzhodne dežele. Prevladalo je sežiganje pokojnih in to je obveljalo vse do Trajanovega časa (Toynbee 1982, 49; Šterbenc Erker 2002, 91; Hope 2007, 107–111).

Na severnojadranskem prostoru je avtohtono staroselsko prebivalstvo svoje umrle že pred prihodom Rimljanov

sežigalo. Pogosto so ostanke umrlega in žganino zbrali v keramično žaro, pri nekaterih so žganino posuli po grobni jami. Pogosto so bile grobne jame obdane s kamnito skrinjo (Socerb: Dugulin 2002; Crismani, Casari 2016; Žirje: Bavdek 2005; Rodik: Istenič 1987; Istra: pregled Girardi Jurkić 2002; Girardi Jurkić, Džin 2003; Furlanija: Cividini, Tasca 2016).

Mnogi rimski avtorji²⁸ so opisali obred kremacije, ki je bil v času njihovega delovanja prevladujoč. Pokojnika so z odprtimi očmi položili skupaj z ležiščem na grmado (*rogus*), na skupno sežigališče (*ustrina*), ali pa kraj samega pokopa (*bustum*). Redko najdeni ostanke ustrin kažejo, da so imele zidane temelje (sl. 146). Skupaj s pokojnikom so žalujoči na grmado položili daritve, osebne predmete (*munera*), potem jo je cel sprevod obkrožil. Ko je grmada dogorela, kar je lahko trajalo tudi celo noč, so sorodnice iz pepela pobrale kosti (*ossilegium*), pepel pa so polili z vinom. Med gorenjem so žalovalcem razdelili pojedino na grobu (*silicernium*), ki je bila očiščevalna za osebe izven družinskega kroga (Toynbee 1982, 50; Šterbenc Erker 2002, 93–95; Hope 2009, 65–93).

Ostanki žganih pokopov na Križišču kažejo na razlike v načinu sežiga (*ustrina/bustum*). Sežig na mestu pokopa (*bustum*) se je izvajal samo znotraj grobne parcele 1, kjer je tudi edini pokop v žari (grob 6).

Za gradnjo grobne konstrukcije so posegali po različnih materialih. V dveh primerih so uporabili laterkule (grobova 3 in 6 v grobni parceli 1), en grob je bil grajen s tegulami (otroški grob 18), ostali pa so bili obloženi in prekriti z lokalnim peščenjakom, ki je bil bodisi nabran, lomljen ali pa klesan v večje plošče. Grobovi, ki so bili pokriti z eno ali več ravnimi ploščami, so bili v zgornjem delu votli. Stranice so nosile pokrov, ki ga je bilo ob parentalijah možno privzdigniti, skozi čas pa je izpiranje finejših sedimentov delno zapolnilo notranjost groba.

Legendi k sliki 144:

Oblika grobne konstrukcije	Simbol
I.a– bustum v obzidanem grobu	▲
I.a– bustum brez zidane konstrukcije	△
II.a– zidan grob z žaro	■
II.b– zidan vzdolžen grob z razsuto žganino	
II.c– zidan ovalen grob z razsuto žganino	▣
II.d– jama z žganino brez zidane konstrukcije	●
III.a– zidan grob– grobnica	♣
III.b– neobzidana grobna jama s pokrovom	□
IV– pokop v ali pod amforo	∩
V– pokop v jami brez konstrukcije (V–Z)	↔

26 V primerih, kadar svojci niso naročili pogreba in so zanj poskrbele mestne službe, so se verjetno slednje odločale po takrat ustaljeni modi (Šterbenc Erker 2002, 91).

27 Po tem sodeč je bilo balzamiranje zelo redko in so ga Rimljani spoznali šele po priključitvi ptolemejskih ozemelj. Prakticiralo se je v Egiptu, čeprav je znan tudi primer iz Panonije (Hope 2007, 107–108).

28 Najštevilnejši zapisi več kot dvajsetih avtorjev se nanašajo na čas stabilne strukture rimske družbe (2. stoletje pr. n. št. do 2. stoletje n. št.), pred asimilacijo vzhodnjaških kultov in kasnejšim prehodom v monoteistično krščansko religijo (Fustel de Coulanges 2006; Šterbenc Erker 2002; Hope 2007; Hope 2009).

Številka groba	Grobna parcela	Datacija	Pokožnik		Način pokopa žgan / skeletni	Oblika grobne konstrukcije	Žara	Ostalo (kanali za libacijo, nagrobna obeležja...)
			Starost	Spol				
1	1	konec 1.–1. pol. 2. st.	25–40	M	žgan	△		
2	A		25–40	M	žgan			izropan
3	1	40–60			žgan	▲		nad grobom zidan podij SE 151, staljeno steklo
4	odcep proti vili	po sredini 5. st.; 7. ali 8. st.	30–40	M	skeletni	↔		
5	1	sredina 2.–začetek 3. st. ali tretja četrt. 2. st.			žgan	△		
6	1	2. ali 3. četrt. 1. st.	9,5–10,5		žgan	■	da	opečnata grobnica
7	1	konec 1.–1. pol. 2. st.			žgan	△		
8	1	2. pol. 1.–začetek 2. st.			žgan	△		kanal (libacija)
9	1	2. pol. 1.–začetek 2. st.			žgan	△		
10	1	3.–5. st.	35–40	M	skeletni	♣		
11	1	3.–5. st.	35–45	F	skeletni	□		
12	1	2. st. (?)			skeletni	∩		pokop pod amforo
13	J		35–40	M	skeletni	♣		
14	J		40–50	M	skeletni	♣		
15	J				skeletni	♣		tegule v prekritju
16	B	2. pol. 2.– začetek 3. st.	20–40		žgan	●		kanal (libacija)
17	B		do pol leta		skeletni	□		vkopan v starejši žgan grob (438), postament SE 440
17a	B		15–35		žgan	●		poškodovan z grobom 17
18	B	konec 1.– 2. st.	do pol leta		žgan	■		obložena s tegulami
19	B	2. pol. 1.– 2. st.			žgan	●		žganina v lesenem recipientu, posoda na vrhu polnila
20	B	konec 1.– 2. st.			žgan	●		
21	B		20–35	M (?)	žgan	■		
22	B	2. pol. 2.– 3. st.	20–40		žgan	■		
23	B	2.– 3. st.			žgan	●		lonček v posebni vdolbini
24	B		do pol leta		skeletni	□		
25	B				žgan	●		postament SE 430
26	B	2. pol. 2.– 3.	25–40	M	žgan	●		kanal (libacija)
27	B		do pol leta		skeletni	□		
28	J	2.– 4. st.	35–40	F	skeletni	□		
29	J	3.– 4. st.	9–10		skeletni	□		
30	ob 1, del A	3.– 1. pol. 5. st.	25–35	M	skeletni	♣		
31	B	3.– 5. st.			skeletni	♣		dvodelna konstrukcija
32	A	2.– 3. (4.) st.	20–40	M+F	žgan	■		dvojen pokop
33	A	3.– 1. pol. 5. st.	25–30	M	skeletni	♣		izropan v predelu nog, opeka z žigom CRISPINI
34	A	2. pol. 2.– 3. st.	>20		žgan	●		izropan
35	B		0–3		skeletni	□		
36	A	2.– 3. (4.) st.			žgan	□		postament SE 649, delno poškodovan
37	A		0–1		skeletni	□		
38	A	4.– 1. pol. 5.	30–40	F	skeletni	♣		
39	A	3.– 4. st.	30–35	F	skeletni	♣		
40	A	3.– 4. st.	40–50	F	skeletni	♣		
41	A	sredina ali konec 2.– 3. st.	20–40	M	žgan			delno poškodovan
42	A				žgan	●		
43	A	2.– 3. st.	3–4		skeletni	♣		
44	A	4.– 1. pol. 5. st.	50–60	M	skeletni	♣		teguli
45	A		0–1		skeletni	□		
46	B		5,5–6,5		skeletni	♣		
47	B	4.– 1. pol. 5. st.	45–55	F	skeletni	♣		
48	J	2. st. ali nekoliko kasneje	45–50	M	skeletni	□		
49	na odcepu proti obali	po sredini 5. st.	15–25	M (?)	skeletni	↔		
50	A	2. pol. 2.– 1. pol. 3. st.			žgan	●		tegule v prekritju
51	A	2. st.			žgan	■		kanal (libacija)
52	A				skeleten	□		
53	A	3. ali 4. st.			skeleten	↔		delno poškodovan

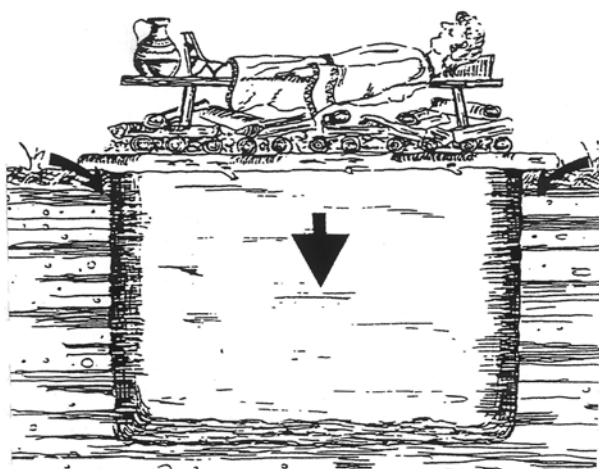
144 Preglednica izkopanih grobnih kontekstov glede na starost in spol pokojnika, na način pokopa ter na oblike grobne konstrukcije. S sivo so označeni otroški grobovi.

Številka groba	Grobna parcela	Pridatki							
		Oljenka (žig) ○ pri nogah ● drugje	Grobna oprema	Novec (datacija)	† Noša ☞ Nakit	Osební predmeti I toaletni pribor ○ drugo	Steklo ● staljeno ○ nestaljeno	Fina namizna keramika	
								Sigilata ipd.	Keramika tankih sten
1	1	● Xa (CRESCES)							
2	A				† žebeljički za obuvalo				
3	1	● IV (A) ● IV (A)	●●●●● <i>ferculum</i>	○ (l. 22–30) ○ (l. 41–54)			●●○○○○○ čaše, balzamariji		
4	odcep proti vili								
5	1			○ (l. 147–148)		I strigil, ročaj	○○○○○ čaša, balzamarij, skodelica		
6	1		alabastrna žara						
7	1	● Xa (FORTIS)							
8	1	● Xa (CRESCES)					○○ steklenica, čaša, več posod	○○○ posnetek Drag. 33	○○
9	1						○ skodelica		○
10	1								
11	1				† igla				○ odl. – rezidualno
12	1		prekrito z amforo						
13	J								
14	J								○○○ odl. – rezidualno
15	J								
16	B	● Xa (CRESCES)					○ balzamarij		
17	B								
17a	B								
18	B	● Xa (CDESSI)				○ nož			
19	B	● VIII							
20	B	● Xa (FORTIS)		○ (l. 27 pr. n. št. –14 n. št.)			○ odl.		
21	B								
22	B	● Xa (FORTIS)						○ afriška sigilata skleda Hayes 14B	
23	B	● Xa/b (FORTIS)							
24	B								
25	B					○ stilus			
26	B	● Xb (CRESCES)							
27	B								
28	J	● Xb (VIBIAN)							
29	J	○ Xb/c				I ogledalo			
30	ob 1, del A	○ Xb/c					○○○○ odl. ročaja, več posod		
31	B								
32	A	● Xb (LVPATI)							
33	A								○ odl.
34	A		lesena skrinja?					○ korintska skodelica	
35	B								
36	A	● Xb							

O Namizna keramika / ● Egejska keramika								Oglje	Favna ● ožgano O neožgano	
Čaše	Vrči	Drugo	Kadilnica	Amfora	Kuhinjsko posodje		Žebliji, spojke			Kovina –nedoloč. O železo ● bron
			O	OO Dr. 2–4			OOOOOO OOOOOO OOOO		hrast, bukev	
							O O		hrast	● nedol. sesalec
				O Dr. 2–4				O okov	oreh, bukev	● nedol. O riba
									gaber	
									hrast, oreh	● nedol. sesalci
									hrast	● nedol.
		O krožnik?		O Dr. 6B			OO		hrast (veliko)	●O nedol. sesalci
			O						hrast	obdelana kost
									oreh	
● fokaj. vrček - odl. rezidualno									jerebika	O ostriga O kopenski polž
				O Dr. 2–4 španska						
	O vrč									O osel
										● nedol. sesalec
● odl. egej. lončka					O lonec				hrast	O konj ● nedol.
					OO lonec, lonček					O drobnica O govedo
			O odl.	O odl.						
							O		jerebika	
					OO lonec, skleda/pekva		O		hrast, tdroleska, hruška/jabolko	●O nedol. sesalci
									hrast	●O nedol. sesalci
					O lonec		O	O	oreh, hrast	●O nedol. sesalci
					O skleda ali lonec				oreh, hrast, črni trn	● drobnica O nedol. sesalec
					O lonček				oreh (veliko)	
O čaša, ● egej. narebreni lonček						● pekač			hrast (veliko)	● nedol. sesalci
					O odl.	● odl. kozice			jesen	
● fokaj. vrček ali posnetek					O lonček	● pokrov	OO		hrast	
				O ostenje	O skleda/pekač				hrast, jesen, brest, trdoleska	
		O skleda/pekač			O odl. lonec				trdoleska	● ovca
				O mala Dr. 6B			OOOO	OO	hrast (veliko), bukev	● nedol. sesalci
						● pekač	OOO		hrast	

Številka groba	Grobna parcela	Pridatki	Grobna oprema	Novec (datacija)	† Noša ☼ Nakit	Osebni predmeti I toaletni pribor O drugo	Steklo ● staljeno ○ nestaljeno	Fina namizna keramika	
		Oljenka (žig) ○ pri nogah ● drugje						Sigilata ipd.	Keramika tankih sten
37	A								
38	A	○ Xc (+)							
39	A	○ Xc			☼☼ zlati uhani	○ šivanka			○ odl.
40	A	○ Xc		○ (?)		○ šivanka		○ skodelica AS – Hayes 15	
41	A	● Xa (FORTIS) ● Xa/b (EGIDI)					○ balzamarij		
42	A								
43	A				☼☼ steklene jagode			○ skleda, posnetek Consp. 43	
44	A	○ Xc							
45	A								
46	B								
47	B	○ Xc							
48	J	○ Xb forma corta		○ (l. 81–96)					
49	odcep proti Ankaranu								
50	A	● Xb							○ odl.
51	A	● Xa/b (CRESCES)	● ferculum	○ (l. 69–81)		○ nož	○ balzamarij		
52	A								
53	A								

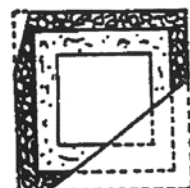
145 (strani 114–117) Preglednica pridatkov v izkopanih grobnih kontekstih. Grobovi brez pridatkov so označeni s sivo.

a - sežig pokojnika nad grobno jamo - bustum.

ustrinum from Ovilava

ustrinum from Salzburg

ustrinum from Veldidena

ustrinum from Rheinaberna

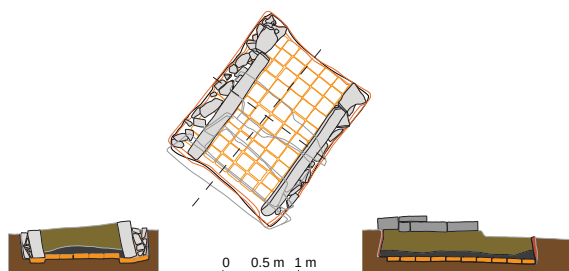
b - primeri skupnih ustrin z grajenimi temelji (ustrinum publicum) iz Welsa pri Linzu (Ovilava), Salzburga (Juvanum), Innsbrucka (Veldidena) in Rheinaberna (Rhenanae Tabernae).

146 Oblike kremacij (po: a: Kreuz 2000, 45, Fig. 5.1; b: Polfer 2000, 31, Fig. 3.1).

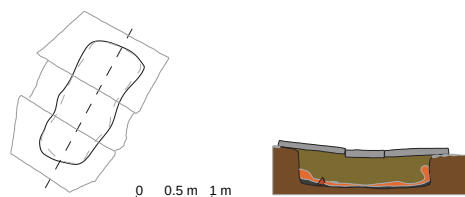
○ Namizna keramika / ● Egejska keramika			Kadlinica	Amfora	Kuhinjsko posodje		Žebliji, spojke	Kovina – nedoloč. ○ železo ● bron	Oglje	Favna ● ožgano ○ neožgano
Čaše	Vrči	Drugo			○ groba kuh. keramika	● egej. kuh. keramika				
					○ odl.		○		jesen	
	●● egej. vrč								brest, hrast, oreh	○ govedo ○ pes ● nedol.
● egej. lonček ali posnetek	○● egej. vrč ali podobno						○			● drobnica ● nedol.
	○● egej. in namiz. vrč			○ Dr. 2–4			○○○○○		hrast, iglavec	● nedol. sesalec
									oreh, gaber	
	○ vrč	○ odl. namizne ker.					○○○			
○ posnetek egej. lončka ali fokaj. vrčka	○ vrč						○	● sponka	jesen	○ nedol. sesalec
	● dvoročajni egej. vrč						○	●● okov, vezalka	oreh	
								● okov		○ govedo ○ ptica
				○ ročaj Dr 2–4						
							○○○○○○			
● egej. narebreni lonček							○○			

Kremacija

Ia - bustum v obzidanem grobu: grob 3.

Ib - bustum brez zidane konstrukcije: grobovi 1, 7, 8, in 9.

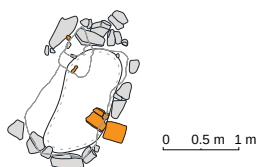
IIa - zidan grob z žaro: grob 6.

IIb - zidan vzdolžen grob z razsuto žganino: grobova 2 in 41.

IIc - zidan ovalen grob z razsuto žganino: grobovi 18, 21, 22, 32 in 51.

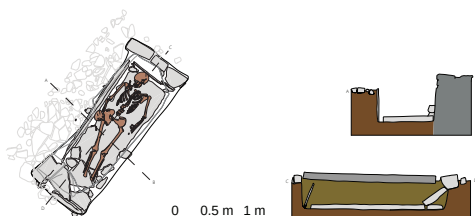

IId - jama z žganino brez zidane konstrukcije: grobovi 16, 19, 20, 23, 25, 26, 34, 35, 42, 45 in 50.

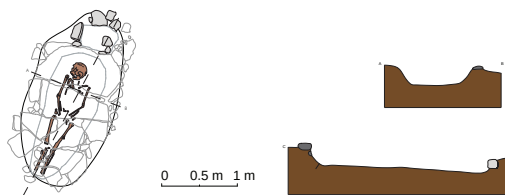

Inhumacija

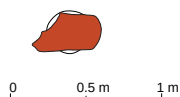
IIIa - zidan grob - grobnica: grobovi 10, 13, 14, 15, 30, 31, 33, 38, 39, 40, 43, 44, 46 in 47.

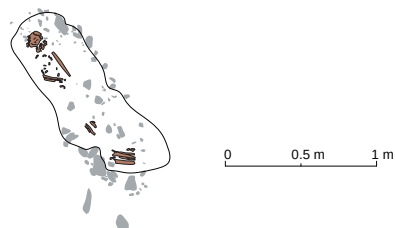
IIIb - neobzidana grobna jama s pokrovom: grobovi 11, 17, 24, 27, 28, 29, 37 in 48.

IV - pokop z ali pod amforo: grob 12.

V - pokop v jami brez konstrukcije - usmeritev V-Z: grobova 4 in 49.

147 Tipologija grobnih oblik.

Busta

V grobni parceli 1 je bilo šest pokojnikov sežganih na kraju samem (grobni 1, 3, 5, 7, 8, 9). Morda bi mednje uvrstili tudi grob 41 izven grobne parcele 1, ki je bil prekrit z obodnim tlakovanjem grobne parcele A.

Grobovi tipa *bustum* so imeli bolj ali manj ožgane stranice grobne jame, ki je bila večinoma pravokotne oblike z zaobljenimi vogali (dimenzije 1,20 × 0,77 m do 2,05 × 1,18 m). Grmada je deloma prekrivala, deloma zapolnjevala grobno jamo. Ob straneh groba 5 so bili ohranjeni okrogli odtisi lesene konstrukcije, ki je grmado podpirala. Okrogle veje so bile rahlo poševno zapičene v stene jame, na polovici njene globine in v pravilnih razmikih (sl. 148). Grobova 1 in 41 sta vsebovala večjo količino žebeljev, ki so služili pritrditvi lesene konstrukcije. Mnogi pridatki v grobovih so bili ožgani, saj so bili truplu pridani že na grmadi, ki se je zrušila v notranjost groba (sl. 149–150; oljenke, kadilnice, novci). Nekateri predmeti so bili morda tudi ritualno zlomljeni, saj po obedu, namenjenemu pokojniku, niso več sodili med živeče (npr. kadilnica in skodelice tankih sten v grobu 9, sigilatno posodje in skodelice tankih sten v grobu 8, vinske amfore v grobovih 1 in 3).

148 Odtisi lesene konstrukcije grmade v stenah in dnu groba 5; pogled proti severovzhodu.

Predmeti, odkriti na površju žganine, so bili v grob pridani ob zaključnih ritualih pogreba pred zaprtjem grobnice (kadilnica v grobu 1 – sl. 149, cel balzamarij in morda strigil v grobu 5 – sl. 141). Ponekod je žganino prekrival sloj rdeče ožgane zemlje, ki kaže na to, da so nekatere grobove vsaj deloma zasuli, preden so jih zapečatili in prekrili s kamnitimi ploščami.

Grob 3 po grobni in nagrobni arhitekturi predstavlja *prvega med enakimi* (sl. 151, 152). Gre za enega najstarejših pokopov na grobišču (klavdijsko obdobje ali sredina 1. stoletja n. št.), največji in najbogatejši grob vrste *bustum*. Dno je bilo prekrito z laterkuli, ob strani sta bili postavljeni ogromni kamniti plošči, pokrit je bil z nekoliko tanjšimi kamnitimi ploščami, nad pokrovom groba pa je bil sezidan temelj nagrobnega obeležja (SE 151) (sl. 30a–c). Velikost grobne jame (dimenzije 2,16 × 1,66 m, globina 0,40 m) odraža velik vložek v izdelavo pogrebne grmade, za katero so uporabili več žebeljev. Železni ostanki nosil ali mrtvaške postelje so bili raztreseni po žganini (sl. 143). Lokacija pokopa ob robu grobne parcele tik ob cesti odraža pomembno vlogo pokojnika.

149 Grob 1 v preseku; pogled proti jugovzhodu.

150 Porušene sledi grmade v grobu 8.

151 Grob 3.

152 Idejna upodobitev obreda pred pokopom v grobu 3 (ilustracija Marko Zorović).

Grob 5 je verjetno najmlajši pokop vrste *bustum*. Datiramo ga lahko v sredino ali drugo polovico 2. stoletja, saj vsebuje novec cesarja Antonina Pija in balzamarij, časovno umeščen od sredine 2. do začetka 3. stoletja.

Pokop vrste *bustum* se je kot nov element helenistično-italskega vpliva razširil v cispadanskem, severnoitalskem in severnojadranskem prostoru, od avgustejsko-tiberijskega obdobja dalje. Ritual se je širil zelo različno v različne mestne skupnosti (Ortalli 2001, 229; Rossi 2014; Rossi 2016, 171–174). V Padovi je bil značilen predvsem za prvo polovico in sredino 1. stoletja, s posameznimi pokopi v drugi polovici 1. stoletja (Rossi 2016, 171–174); medtem ko so bili v Altinu pogostejši v flavijskem času in prvih desetletjih 2. stoletja (Tirelli 2001; Cipriano 2011). V tem obdobju se je razširil tudi v čezalpske in podonavske province (Jovanović 1984; Struck 1993; Leleković 2012, 320–323 itd.).

Žarni pokop

V edinem žarnem pokopu (grob 6) so bili ostanki otroka shranjeni v žari iz etrurskega alabastra (G45). Domnevamo lahko, da so bile skrbno pobrane in oprane kosti pri tem zavite v tkanino. Žara sama je bila položena v natančno sezidano opečnato grobnico na sredini grobne parcele 1 (sl. 153). Njeno mesto je bilo posebej odbrano in morda je bilo povezano z zasnovo in izgradnjo same grobne parcele v sredini 1. stoletja n. št.

Po celem imperiju so pokopi z alabastrno žaro izražali višji status pokojnika, in sicer že s samo izbiro drage kamenine, posebno obliko grobnice in njene lege na grobišču. V večini

pokopov tudi namenoma ni drugih pridatkov, redki prisotni pa odsevajo luksuz (Giovannini 2015, 308–312). Pokop na Križišču tako odseva skrušenost staršev ter pripadnost premožni in ugledni družini.

Žgani pokop v preprosti grobni jami ali skrinji

18 grobov na grobnih parcelah A in B je bilo žganih (parcела A: grobovi 2, 32, 34, 36, 41, 42, 50, 51; parcела B: grobovi 16, 17a, 18–23, 25, 26). Trupla so bila sežgana na ustrini v bližini, lokacija ustrine je nepoznana. Sežgani ostanki pokojnikov z žganino so bili raztreseni po dnu preprostih grobnih jam (16 grobov). Grobne jame so bile redko skoraj okrogle (le tri – grobovi 16, 20, 50: premer od 0,75 do 1 m, globina od 0,20 do 0,30 m), večinoma so bile ovalnega tlorisa (dolžine od 0,96 do 1,80 m, širine od 0,50 do 1,10 m in globine od 0,12 do 0,5 m). Nekatere so bile obložene s kamenjem. Količina pobrane žganine je različna. Pri nekaterih grobovih je debelejši sloj žganine prekrival celotno površino jame (npr. izrazito pri grobu 23 – sl. 154), drugje je bila žganina položena le na delu groba (npr. pri grobu 19 – sl. 155), kot da je bila skrbno zbrana v posodo iz neobstojnega materiala, morda lesa ali zavita v tkanino. Med obredom so k žganimi skrbno položili še pridatke in popotnico umrlemu (včasih na posebno poličko ali jamico) ter grob prekrili z zloženim lokalnim peščenjakom. V izdelavo grobne strukture ni bilo vloženega veliko truda, čeprav to ne odraža nujno nizkega ekonomskega statusa, temveč je lahko tudi odraz verovanj in standardizacije pogrebnih praks.

Med izrazito rimske oblike pokopa spada kvadratna grobna skrinja iz štirih tegul groba 18 na grobni parceli B (sl. 68).

Na grobni parceli A izstopa grobna skrinja iz kamnitih plošč groba 2 (sl. 55), ki spominja na posteljico trapezoidalnega tlorisa. V severnem delu sta nakazana vzglavje ali polička za libacije.

Železni ostanki nosil ali mrtvaške postelje so bili najdeni v grobu 51 v parceli A, v grobovih 34, 35, 41 in 51 v parceli A je bilo več žebeljev z grmade.

Žgani pokopi v preprostih grobnih jamah in kamnitih skrinjah brez žar so bili prisotni v staroselskih nekropolah, kot sta Socerb (Dugulin 2002; Crismani, Casari 2016) in Volarje pri Žirju (Bavdek 2005) ter drugih istrskih nekropolah npr. Kringa (Mlakar 1973; Girardi Jurkić, Džin 2003) že od 1. stoletja pr. n. št. dalje. Množično pokopavanje v preproste grobne jame je v severnoitalskem in severnojadranskem prostoru izpričano predvsem v času od druge polovice 1. stoletja dalje, ko ponekod zamenja tradicionalni žarni pokop. Način pokopa je bil sicer znan že pred tem (glej npr. za Padova: Rossi 2016; Cividini, Tasca 2016; Altinum: Tirelli 2001).

153 Grob 6.

154 Grob 23 v grobni parceli B.

Prehod na inhumacijo

Žgani grobovi na Križišču obsegajo čas druge polovice 1. stoletja in celo 2. stoletje. Nekatere grobove, ki vsebujejo pečatne oljenke lokalne izdelave Loeschcke Xb (druga četrtina 2. do 4. stoletja), lahko le široko datiramo v 2. oziroma drugo polovico 2. in 3. stoletje (grobovi 32, 36, 50, 51 z novcem cesarja Vespazijana). V drugo polovico 2. stoletja lahko uvrstimo tudi grob 22 s sigilatnim krožnikom Hayes 14 (od sredine 2. do začetka 4. stoletja; G90); medtem ko so bili egipčanski balzamariji, kot je primerek iz groba 41 (G156) uvoženi od sredine ali celo konca 2. stoletja in v 3. stoletju. V isti časovni okvir spadata tudi korintska reliefna skodelica (G119) iz groba 34 in egejski narebreni lonček (G96) iz groba 26. Celo grob 5 vrste *bustum* lahko datiramo od sredine 2. do začetka 3. stoletja, najverjetneje v tretje četrtletje 2. stoletja.

Najstarejši odkopani skeletni grob 48 v južnem predelu grobišča pa lahko datiramo v 2. stoletje (ali nekoliko kasneje), na osnovi Domicijanovega novca (G178a) in pečatne oljenke s kratkim noskom (G177), kakovosti Loeschcke Xb.

Osnovna delitev med kremacijo in inhumacijo kaže, da je do spremembe rituala pri odrasli populaciji prišlo nekje v drugi polovici ali ob koncu 2. stoletja in predvsem v 3. stoletju. Izjema so otroški pokopi, predvsem novorojenčkov, ki so že od samega začetka le v redkih primerih sežgani.

V italiskem prostoru so posamične inhumacije znane že iz 1. stoletja. Pripisuje se jih revnejši populaciji ali prišlekom iz vzhoda (*Graecus mos*). V severnoitalskih in jadranskih metropolah, kot so Akvileja, Padova, Altinum, Verona, Brescia, Iulia Concordia idr., kjer so bili kulturni in družbeni kontakti živahnejši, se je od konca 1. stoletja dalje vse več ljudi odločalo za drugačen ritual. Drugačne predstave o posmrtnem življenju so v nekaterih od teh mest že zelo zgodaj

155 Grob 19 v grobni parceli B.

izpodrinile tradicionalne rituale kremacije, npr. v Padovi celo do sredine 2. stoletja (Ortalli 2001, 225–227; Ortalli 2007; Ortalli 2011; Rossi 2016, 175–176; Rinaldi, Vigoni 2015 z različnimi prispevki). Od Hadrijanovega časa dalje se je ritual inhumacije širil po celotnem imperiju. Na istih nekropolah ali celo istih grobovih je opazno sobivanje obeh ritualov v drugi polovici 2. in prvi polovici 3. stoletja (Toynbee 1982, 40; Heinzelmann 2001; Ortalli 2001, 225–227; Ortalli 2007). Na akvilejskih nekropolah se v času med drugo četrtino 2. in sredino 3. stoletja pojavljata oba rituala pokopavanja istočasno (Maselli Scotti, Giovannini 2007; Giovannini 2009; Mandruzzato, Novello, Pacciani 2015). Medtem je na podeželskih grobiščih v zaledju (Furlanija; Cispadana) viden tradicionalen pristop, kjer se nova moda pokopavanja razširi šele v času 3. stoletja, posamezni žgani pokopi pa so prisotni še v 4. stoletju (Ortalli 2001, 226; Ortalli 2007; Cividini 2015; Cividini 2016a; Cividini 2016b; Cividini, Maggi 2016). V Dolnjem Zemonu na Pivškem se sežiganje ohrani do konca 3. stoletja (Horvat, Žbona Trkman 2016). Pozni žgani pokopi so sicer znani tudi iz mest, v Veroni še v sredini 3. stoletja, v Oderzu na prehodu iz 3. v 4. stoletje, v Milanu še v sredini 4. stoletja (Ortalli 2007; Cipriano, Sandrini 2015, 233). Pomankljivi podatki za mesto Tergeste dopuščajo le opažanja, da je bila od 3. stoletja dalje prevladujoča inhumacija (Maselli Scotti, Giovannini 2007; Ventura 2015).

Inhumacija

O samem obredu inhumacije je malo znanega. Še manj so poznani razlogi za spremembo rituala, ki so bili verjetno kompleksni. Od Hadrijanovega časa dalje se je inhumacija širila po celotnem imperiju, posamične inhumacije pa so znane že celotno zgodnjecesarско obdobje (Toynbee 1982, 40; Ortalli 2007; Scheid 2008; Ortalli 2011). Opustitev sežiganja trupla, ki je v zgodnjecesarском obdobju veljalo za *Romanus mos*, se je pogosto razlagala v povezavi z neopitagorejskimi prepričanji, s širitvijo vzhodnjaških misterijskih kultov (čaščenja Izide, Kibele in Atisa, drugih sirijskih božanstev in Mitre) (npr. Toynbee 1982, 40; Heinzelmann 2001;

156 Grob 29 v južnem predelu grobišča.

157 Grob 38 v grobni parceli A.

Tirelli 2001; Ortalli 2001, 225). Drugi so jo razlagali z nižjimi stroški pri enostavnem pokopu trupla v plitko jamo, primerno za sužnje in revne (Heinzelmann 2001). Nove razlage temeljijo predvsem na modnem prevzemanju novih navad (Ortalli 2011).

S preходом na inhumacijo postaneta obredje in oblika grobov na Križišču enolična (17 grobov; parcela 1: grob 10 in 11, parcela A: grobovi 33, 37, 38, 39, 40, 44; izven parcele: grob 30; parcela B: 47, južni del: 13, 14, 28, 29, 48; poznoantična grobova 4 in 49 izven grobišča). Pokojniki so bili položeni v preproste grobne jame, ki so bile pogosto obdane s kamenjem. Truplo so položili iztegnjeno na hrbet. Roke pokojnikov so večinoma skrčene na prsa ali trebuh (grob 28 – sl. 81; grob 29 – sl. 156; grob 38 – sl. 157), redkeje iztegnjene ob trupu (grob 30 – sl. 84). Domnevamo, da so bila trupla zavita v pogrebni prt, saj v nobenem ni bilo najdenih žeblicev za leseno krsto.

V arhitekturi grobov ni bistvenih razlik, razen razlik v obdelavi kamnitih plošč. Pokojniki, ki so bili položeni v skrbno izdelane kamnite grobnice (grob 40 – sl. 54, grobovi 39, 38, 33, 44, 30, skromneje 10), izkazujejo višji status, saj imajo pogosto tudi obilnejše prdatke. Za razliko od skromnejših grobov so ti prdatki uvoženi iz daljnih dežel Sredozemlja (Egejski prostor, severna Afrika). V grobu 30 (sl. 84) je imel pokojnik glavo položeno na pogrebno blazino iz narobe obrnjenega imbreksa. Podobne primere poznamo iz

Oderza (Cipriano, Sandrini 2015, 232), Verone (Bolla 2005, 239), Altina (Cipriano 2012, 98) in Padove (Rossi 2014, 168; Pettenó, Rossi 2015).

Pridatki ne kažejo, da bi se s spremembo rituala način razumevanja posmrtnega življenja bistveno spremenil, saj jim je priložena popotnica. Ohranil se je običaj prilaganja oljenke, novca in drugih v posmrtnem življenju uporabnih predmetov.

Otroški pokopi

Smrtnost med otroci je bila v rimski dobi visoka (Šlaus, Novak 2010), zato se na administrativnem nivoju ni predpisovalo poudarjenega žalovanja za njimi. Plutarh (*Vzporedni življenjepisi*, Numa, 12) poroča, da za otrokom, mlajšim od treh let, ni treba žalovati, za otroci od treh do deset let se žaluje toliko mesecev, kolikor let je bilo otroku. Vendar pa so ob izgubi otroka starši ne glede na predpisane norme lahko izpeljali obred po svoji volji. Ker otroci pravno niso bili del rimske družbe, so jih morali pokopati celo ponoči (Martin Kilcher 2000; Ortalli 2001, 225; Hope 2007, 10–14; Cipriano, Sandrini 2015, 232; Carroll 2011).

Poleg groba 6, edinega žarnega pokopa na grobišču, je bil v grobni parceli 1 še otroški grob 8 (tipa *bustum*), ki ravno tako kaže na skrbno izpeljan obred. Pokopa otrok v grobni parceli 1 kažeta, da je šlo za družino, ki je razpolagala s

158 Grob 43 v grobni parceli A.

premoženjem, za razliko od uporabnikov ostalih dveh parcel, kjer so otroke pokopali s skromnim obredom. Že od samega začetka je bila tako večina otroških trupel, predvsem novorojenčkov in dojenčkov (Šlaus, Novak 2010), položena v skromne grobne jame (parcela 1: grob 12; parcela A: 37, 43, 45, 46, 52, 53, parcela B: 17, 24, 27, 29, 31, 35, južni del: grob 15) in le v redkih primerih so opravili obred sežiganja (morda grob 18 v skrinji iz tegul).²⁹ Ob zadnji steni grobne parcele 1 je bilo pokopano trupelce dojenčka (grob 12), prekrito z večjim ostenjem amfore španske izdelave (G66).

V ostalih otroških grobovih skorajda ni bilo pridatkov (sl. 144–145). Izjema so le grobovi malčkov in starejših otrok. Tri ali štiri leta staremu otroku v grobu 43 so bili priloženi nakit (ogrlica) in posodje (sl. 158). V grobu 35 so bili ob strani grobne jame trije žebli in pekač egejske kuhinjske keramike, v grobovih 53, 31 in 17 lončena posoda. V grobu 29 so devet ali deset let staremu otroku priložili oljenko in ogledalo. Edinemu žganemu grobu 18 je bila prav tako pridana oljenka.

Inhumacija otrok je bila v severni Italiji pogosta že od 1. stoletja n. št. dalje (Ortalli, 2001, 225; Cipriano, Sandrini 2015, 232).

Grobni pridatki

Grobni pridatki na Križišču že sami po sebi izpričujejo verovanje v onstranstvo, a med njimi je nekaj takšnih, ki izrazitejše odražajo klasičen rimski pogrebni obred.

Oljenka, prisotna v večini grobov (v 25 grobovih), je eden najbolj značilnih elementov; podobno velja za običaj prilaganja novcev (v šestih grobovih) (sl. 144–145).

Oljenke, ki so predstavljale simbol večne svetlobe (Perko 2012b), so bile pogosto položene že na grmado (*busta*: grobovi 1, 3, 7, 8, morda 41, žgani pokopi: grobovi 16, 19, 50). Nekatere so bile položene v grob šele ob koncu rituala na ali ob žganino (grobovi 18, 20, 22, 23, 26, 12, morda 7, 41; sl. 154) ali na dno grobne jame (grobovi 18, grobovi 51, morda 20, 22, sl. 68). Pri inhumacijah pa ob noge pokojnika ali pokojnice (grobovi 29, 30, 38, 39, 40, 44, 47; sl. 84, 156, 157b), redkeje ob telo (ob stegno, grob 48) ali na prsa (grob 28 – sl. 81).

Novci, bodisi kot plačilo za prevoz v Had bodisi kot amulet za zaščito pred zli duhovi (zaradi svoje okrogle oblike), so bili pridani posamično (Ceci 2001; Ceci 2005), le v grobu 3 sta bila dva novca. V žganih grobovih so bili pogosto ožgani (grobovi 3, 5, 51, 20), saj so bili pokojniku darovani že

na grmadi. V skeletnem grobu 48 je bil novce najden ob levem stegnu, v kamniti grobnici groba 40 pa v predelu prsi oziroma trebuha.

Železni ostanki nosil ali mrtvaške postelje so bili najdeni v dveh grobovih (grob 3 v parceli 1 in grob 51 v parceli A).

Posamični žebli (grob 18, 19, 31, 38, 40, 44, 47, morda 8), ki so pogosti v rimskih grobovih, pa so imeli apotropijske funkcije (Ceci 2001; Ceci 2005). Žebli v paru (grob 2, 21, 53) ali trije (grob 35, 43) še ne kažejo na posebno konstrukcijo.

V grobni parceli 1 je pogosto še prilaganje dišav v balzamarjih (grobovi 3, 5, 8) in kadilnicah (grobovi 1 in 9). V parcelah A in B je pridani le po en balzamarj (grobovi 16, 41 in 51), le v grobu 3 v grobni parceli 1 je bilo dodanih več steklenih balzamarjev, stopljenih v ognju. Domnevamo, da so v tem primeru dišave v njih razlili med sežiganjem grmade, da bi preprečili neprijeten vonj sežganega mesa in kosti. Sežgana je bila tudi kadilnica v grobu 9. V drugih grobovih so bili balzamarji ali kadilnica celi položeni na vrh žganine, pri čemer so bile dišave v njih uporabljene pri zaključnih ritualih pred zaprtjem grobov (prim. Rossi 2016, 167, 171–173).

Žalovalci niso pretiravali s količinami darovanih predmetov ne glede na status pokojnika. Darovi so bili izbrani premišljeno, spodbujali so pretanjene aluzije in mnogo simbolike (Pearce 2015). Grob 3 v grobni parceli 1, ki po grobni in nagrobni arhitekturi izstopa, izstopa od ostalih tudi po raznolikosti in številu pridatkov, ki je podvojeno ali potrojeno. Že na grmadi so bili pokojniku darovani dve oljenki, pet balzamarjev, vinska amfora in novce.

Kaže, da so bile daritve simbolnega pomena in da v nekaterih primerih posamični pridatki označujejo status, poklic ali delovne naloge umrlega. Pridatki, ki verjetno opredeljujejo status pokojnika, so stilus (grob 25), nož (grobova 18 in 51) ter šivanka (grob 39 in 40). Šivanke so pogost pridelek v ženskih grobovih, saj je šivanje in tkanje simboliziralo žensko sfero in poudarjalo moralne vrednote pokojnice. Poleg tega aludira na boginje usode Parke, sojenice ali predice (Busana, Rossi 2016). Pisalni pribor izkazuje izobrazbo in s tem status pokojnika (Pearce 2015, 232, 238).

Svojo sporočilno vrednost ima tudi toaletni pribor: strigilis (grob 5) in ogledalo (grob 29). Povezujejo ju s poudarjanjem izobilja, *otium*, kopanjem v termah, s *humanitas* in helenističnim idealom atleta (Giovannini 2006; Pearce 2015, 236–237).

Le ugibamo lahko, ali so podobne simbole predstavljala tudi mazila, dospela v korintski reliefni skodelici (grob 34), ali je bila pomembnejša simbolika reliefne upodobitve na njej.

²⁹ Določitev starosti ali spola kostnega materiala v žganih grobovih je sicer težavnejša.

Takson	Nekropola		Ostalo		Skupaj	
	NISP	MNI	NISP	MNI	NISP	% NISP
<i>Bos taurus</i>	2	2	39	2	41	32,4
<i>Caprinae</i>	3	3	7	2	10	8,2
<i>Sus cf. domesticus</i>	-	-	7	1	7	5,7
<i>Equus caballus</i>	19	3	21	1	40	32,4
<i>Equus asinus</i>	-	-	2	1	2	18,0
<i>Cervus elaphus</i>	-	-	1	1	1	0,8
<i>Canis familiaris</i>	7	1	15	1	22	0,8
<i>Felis</i>	-	-	1	1	1	1,6
Skupaj	31	9	93	10	124	100,0

159 Zastopane posameznih taksonov velikih sesalcev v rimskodobnih sedimentih najdišča Križišče. Številčnost ostankov je izražena bodisi kot število taksonomsko determiniranih najdb (*Number of Identified Specimens*; NISP; Grayson 1984, 17 ss) bodisi kot najmanjše število primerkov (*Minimum Number of Individuals*; MNI; Grayson 1984, 27 ss). Med ostanki konja so lahko zastopane tudi najdbe mule (*E. asinus* × *E. caballus*) (Toškan 2010, tabela 1).

Le v dveh grobovih iz mlajše faze sta pokojnici nosili nakit: ženska z zlatimi uhani v grobu 39 in deklica s steklenimi jagodami v grobu 43. Sicer pa v grobovih ni prisotnih delov noše (kot npr. fibule, lasnice, pasne sponke ipd.), čeprav jih je nekaj najdenih v plasteh izven grobov. Le žebeljčka iz groba 2 bi lahko pripisali obuvalu.

V simbolnem kontekstu lahko razumemo tudi koželjnico in komolčnico osla (*Equus asinus*) iz groba 13 ter koželjnico konja (*Equus caballus*) iz žganega groba 16 (Toškan 2010; sl. 159–162). Ostanki konja pripadajo srednje veliki živali, ki ne odstopa od povprečnih vrednosti za sočasne primerke iste vrste v regiji in širše (Toškan 2010; po Bökönyi 1984, 59; Riedel 1993, 210–212; Riedel 2004, 488). Koželjnica v grobu 16 je neožgana (Toškan 2010), torej je bila položena na žganino na samem grobu. Konj je bil v rimski družbi bistveno pomembnejši od osla, katerega vlogo kaže razumeti predvsem kot delovno silo na podeželskih dvorcih in kot transportno žival v cestnem prometu (Toškan 2010, 8; Bökönyi 1984, 64; Hyland 1990, 231).

Dami z zlatimi uhani iz groba 39 je bila pridana cela pasja noga z vezmi vred ali celo truplo psa³⁰ (Toškan 2010). Ostanki psov v grobovih so bili lahko žrtvovani za varstvo pokojnika oziroma groba ali pokopani ob lastniku kot zvesti spremljevalci. V grških in etruščanskih verovanjih so bili psi povezani s podzemnimi demoni ali božanstvi z regeneracijsko močjo matere zemlje in z ženskimi božanstvi, zaščitnicami žensk, povezanimi z rojevanjem in rastjo. Ostanki

30 Prepoznani sta bili leva koželjnica in komolčnica psa. Najdba odlomka pasje medenice v istem grobu sicer dopušča možnost, da je bil v jamo položen celo cel pes (Toškan 2010).

Grob	<i>B. taurus</i>	<i>Caprinae</i>	<i>E. caballus</i>	<i>C. familiaris</i>	Indet. gen.
2					•
3					•
5					•
7					•
8					○•
13			○		
15*					○
16			○		•
17	○	○			○
19					○•
20					○•
21					○•
22		•1			○
26*					•
33		•2			
34					•
39	○3			○	•
40		•			•4
41					•
44					○

160 Zastopane neožganih (○) oziroma ožganih (•) ostankov velikih sesalcev v grobovih nekropole na najdišču Križišče. Senčena polja označujejo žgane grobove; grob 17 je dvojni: 1 × žgan in 1 × skeletni. Zvezda (*) označuje prazen grob oziroma grob, ki bi lahko bil bodisi žgan bodisi skeletni. Opombe: 1 – odlomek rebra majhnega rastlinojeda; najverjetneje gre za drobnico; 2 – najdbo je mogoče z zanesljivostjo pripisati ovci (*Ovis aries*); 3 – eden od taksonomsko nedoločenih odlomkov je mogoče z gotovostjo pripisati velikemu rastlinojedu; glede na kontekst gre najverjetneje za domače govedo (*Bos taurus*); 4 – na enem od fragmentov so vidne sledi ureza (Toškan 2010, tabela 2).

psov so najpogostejši prav v ženskih grobovih (De Grossi Mazzorin 2001).

Pregled pridatkov po grobovih (sl. 144–145) kaže na nekatere razlike v obredju med grobnimi parcelami in skozi čas. Vrče, vinske amfore in pivske servise povezujemo z vinom, pijačo in zadnjim obrokom pokojnika ali s pogrebno popotnico. V zgodnjih grobovih grobne parcele 1 (1. in 2. stoletje) so prisotni tudi redko sigilatno posodje (grobova 8 in 43), odlomki skodelic tankih sten (grobova 8 in 9) in vinske amfore Dressel 2–4 (v grobovih 1 in 3). Te najdemo tudi v grobovih 41 in 50 parcele A. Funkcijo pivskega posodja so kasneje prevzeli narebreni egejski lončki (grob 16, grob 26, morda grob 31, grob 53) ali njihovi posnetki (grobova 40 in 44), odprte sigilatne posode (skodelice ali krožniki) severnoafriškega izvora (grob 40) ali njihovi posnetki (morda grob 43).

Zanimivo je izključujoče razmerje vrčev, večinoma egejskega izvora, in kuhinjskega posodja med parcelama A in B. Vrči se pogosto pojavljajo v grobovih grobne parcele A, le

Sk. element	SE 443	SE 670
<i>Mandibula</i>	1	-
<i>Atlas</i>	-	1
<i>Metacarpus 2</i>	-	1
<i>Metacarpus 3</i>	-	1
<i>Os tarsale</i>	-	1
<i>Metatarsus 3</i>	-	2
<i>Metapodium 2/4</i>	-	2
<i>Phalanx 1</i>	-	2
<i>Phalanx 2</i>	-	2

161 Seznam ekvidnih ostankov v jamah SE 443 in SE 670 v okviru nekropole (Toškan 2010, tabela 3).

eden v grobni parceli B (grob 47). Vrče so prilagali k inhumacijam (štirje grobovi: 39, 40, 44, 47) in le v enem primeru v žgani grob 41. Ni razlik med spolom ali starostjo, saj so prisotni v po dveh moških in ženskih grobovih ter v grobu tri ali štiri leta starega otroka (grob 43). Za razliko od vrčev se kuhinjsko posodje v kontekstu grobnih daritev pojavlja skoraj izključno v grobovih parcele B (lonci v grobovih 16, 17, 19, 21, 23; lonček v grobu 17; lonček s presegajočim ročajem v grobu 31; skleda ali pekač v grobu 33). V grobovih je najdenih tudi nekaj amfor za oljčno olje (grob 34).

Na simbolni pomen daritev kažejo tudi skromni ostanki hrane v grobovih, in sicer ostanki živalskega izvora³¹ (sl. 159–162). Pretežni del najdb predstavljajo odlomki kosti okončin, ki pa znotraj posameznih grobov medsebojno ne artikulirajo. To pomeni, da so bili pridani že razkosani deli, toda le na maloštevilnih so se ohranile sledi vrezov. Dobri dve tretjini pridanih živalskih ostankov je sežganih, nekateri pa so celo kalcinirani, saj večinoma izvirajo iz žganih grobov (Toškan 2010) (sl. 160), po čemer domnevamo, da so bili kot daritve hrane pridani že na grmado. Drugače pa velja za nesežgane kosti, ki so morale biti na žganino položene na samem mestu pokopa. V mlajših inhumacijah so poleg nekaterih nesežganih primerkov (že omenjena groba 13 in 39) prisotni tudi ostanki sežganih živalskih kosti (sl. 160, 162) (Toškan 2010), pri čemer so le-te verjetno odraz termične priprave poslednjega obroka ali žrtvenega obreda. Najbolj nazorno je to opazeno v grobu 40, kjer so bile ožgane živalske kosti (pripadajoče drobnici) s sledmi vrezov zbrane v sigilatni skodelici severnoafriškega izvora (G144). Pokojnici v grobu 33 so darovali pripravljen del ovce (*Ovis aries*) (Toškan 2010). Sodeč po najdbi izoliranega zoba ovce ali koze (*Caprinae*) in fragmenta debela goveje dlančnice v grobu 17 so se vsaj nekateri pokojniki morali zadovoljiti z

31 Arheozoološka analiza favne (Toškan 2010) je zajela 1182 ostankov sesalskih kosti in zob antične starosti, ob tem pa še nekaj deset fragmentov polžjih lupin, šest lupin ostrige (*Ostrea* sp.) ter ribje vretenice. Določljivost izkopanih sesalskih ostankov je nizka, zgolj 125 (ok. 10,6 %) kosti in zob (sl. 159).

Takson	Grobišče	Ruševina	Ostalo
<i>B. taurus</i>	17	5	17
<i>Caprinae</i>	1	4	2
<i>S. domesticus</i>	-	4	3
<i>E. caballus</i>	6	8	6

162 Zastopanost osrednjih vrst domestikatov med živalskimi ostanki izven grobov na najdišču Križišče po posameznih lokacijah: območje grobnih parcel, ruševina pokopališkega zidu, ostalo gradivo. Številčnost ostankov je izražena kot število določenih primerkov (NISP). Med ostanki konja so lahko zastopane tudi najdbe mule (*E. asinus* x *E. caballus*) (Toškan 2010, tabela 4).

zgolj simbolično popotnico. Domnevni neožgani ostanki govedine so bili prisotni tudi v grobu 39. Ob tem velja nemara opozoriti še na dejstvo, da sta oba na grobišču najdena zoba drobnice³² pripadala odrasli, nad štiri leta stari živali, ki v gospodarskem smislu niso več kaj prida zanimive in so zato tudi lažje pogrešljive. Okusnejše meso jagenjčkov in kozličkov morda ni bilo domena pokojnikov z (naj)nižjim statusom, sodeč po večinskem deležu zastopanosti ostankov mladih oziroma subadultnih ovc in koz med gradivom z vile na Školaricah³³ pa se mu premožnejši niso odrekli (Toškan 2010).

Podatki analize kostnega gradiva potrjujejo že nakazano razslojenost populacije, pokopane na Križišču. Edine najdbe morskih živali izvirajo iz grobov parcele 1. Ribje vretenice je bilo najdeno v grobu 3, dve lupini ostrige (*Ostrea* sp.) pa v grobu 11 (Toškan 2010: sl. 159–162).

Nagrobna obeležja

Nagrobne označbe so postavljali glede na razpoložljive finance. Pokojni je lahko v oporoki določil, kakšen nagrobnik si želi, ali pa si ga je naročil že pred smrtjo. Na obcestnih grobiščih so jih postavljali z licem obrnjene proti cesti, da so vabili pozornost mimoidočih (Hope 2007, 64–67, 141).

Nagrobna arhitektura se na najdišču ni ohranila. Znotraj grobnih parcel je najdenih šest zidanih temeljev, na katerih so verjetno stali nagrobniki (SE 22, SE 151, SE 430, SE 432, SE 440, SE 499 in SE 608). Temelji pravokotnih vzdolžnih oblik so usmerjeni vzporedno z osjo javne ceste (v grobni parceli B: SE 430, SE 432, SE 440 in v grobni parceli 1: SE 608; južni predel: SE 499; vsi z dimenzijami 1,5 × 0,8 m), kvadratna temelja (SE 22 = SE 187 in SE 151) pa sta postavljena ob zahodni rob grobne parcele 1. Večja sta od ostalih (SE 151 – 1,8 × 1,8 m in SE 22 1,2 × 1,2 m) in kažeta na

32 Ob tistem iz groba 17 je bil v tlaku ene od grobnih parcel najden še en ovčji molar.

33 Podobno velja tudi za favnistično gradivo na Serminu; po ustni informaciji Boruta Toškana.

drugačno nagrobno arhitekturo. Z lici obrnjenimi proti cesti so odražali zgoraj obravnavano željo po razkazovanju, nagovarjanju mimoidočih in ohranitvi spomina na pokojnika.

Parentalije

Rimske družine so večkrat v letu prihajale h grobovom, da bi darovale parentalije, s čimer so izkazovale pozornosti duhovom prednikov (*Manes*) (sl. 163). Zadnji dan feralij, 21. februarja, so prinašale na pokopališča drobne darove, z vencem ovito opeko, sol in v vino namočen kruh (Makrobij, *Saturnali*, 1. 4. 14; Pavel Diakon, 75L). Obredno pojedino ob grobu so opravili tudi ob obletnici smrti pokojnega, ko so imeli obed, podoben zadušnici devetega dne. Za daritve v hrani se je uporabljal izraz *metati* (*inferias mittere*), ker naj bi jo metali na tla (Vergilij, *Eneida*, 11. 81–82). Po Vergilu bi naj parentalije opravili ob odprtem grobu, iz katerega so vzeli žaro (Vergilij, *Eneida*, 5. 31; podobno tudi pri Ovidiju; *Fasti*, 3.557–559) (Toynbee 1982, 61–64; Šterbenc Erker 2002, 102–104, 112–122; Hope 2007, 231–236; Hope 2009, 171–182).

Na Križišču je izvajanje obredja parentalij izpričano z grobno arhitekturo in distribucijo najdb.

Pri štirih grobovih je bil v strukturo groba vgrajen konkavno ali konveksno obrnjen imbreks z nagibom proti notranjosti groba (grob 51 v parceli A, grobova 16 in 26 ter imbreks pod obeležjem SE 432 v parceli B). Pri grobu 8 v grobni parceli 1 je bil imbreks postavljen pokončno v zahodni vogal jame. Takšen lijak je lahko služil za libacije. S prehodom na inhumacijo so ta element grobne arhitekture opustili.

Na drugih najdiščih je v te namene običajnejša uporaba amfore, ki je obenem predstavljala še nagrobno označbo (Istenič 2002, 167; Mercado 1974; Sena Chiesa 1985, 56). V našem primeru le en večji kos amfore (G363) v plasti, ki je prekrivala nivo pokopov (SE 132 v parceli A), kaže na možnost tovrstne uporabe. Večji kosi trupa amfore v grobu 41 bi morda lahko služili podobnemu namenu. Izvedbo lijaka z imbreksi ali tegulami najbližje najdemo na Socerbu v edinem grobu tipa *bustum* (grob 34; Casari 2002, 95, 97, Fig. 55).

V plasteh, ki so znotraj grobnih parcel prekrivale nekdanjo hodno površino, je najdeno pivsko in kuhinjsko posodje. Še posebej številni so drobci keramike tankih sten v plasteh SE 104 in SE 108, nad grobovi v parceli 1. Razpon oblik in različic okrasov skodelic datira pivsko posodje od sredine 1. do sredine 2. stoletja. Ob tem naj omenimo, da se keramika tankih sten kot grobni pridelek pojavi le v dveh grobovih iz istega časa (grobova 8 in 9).

Med ostanki favne³⁴ je izpoveden še podatek o najdbah kosti prašiča. Na redkih okoliških najdiščih, ki razpolagajo z analizami favne, je prašič rariteta na jedilniku.³⁵ Po pravilih pogrebne obredja pa bi pričakovali, da je kot odpadek nagrobne pojedine (*porca praesentanea* in *porca praecidanea*) zastopan v plasteh nad grobovi. In resnično je sedem prašičjih kosti najdenih v teh plasteh, nobena pa znotraj grobov (Toškan 2010; sl. 152–162). V sestavi grobne popotnice, torej v izboru pridanih živalskih kosti in zob, se odraža tudi svojstvo obeh lokalnih živinorej (goveda in drobnice) in prehrabnih navad tam živčih ljudi (Toškan 2010).

Konjska pokopa

Ob človeških grobovih sta bili v grobni parceli B dve jami (SE 443 – sl. 67 in SE 670 – sl. 66) z zgolj živalskimi ostanki, ki so odraz dogajanj in obredov na grobišču. Obe jami sta vsebovali ostanke konjev (Toškan 2010; sl. 161). V primeru spodnje čeljustnice iz SE 443 izhaja, da je starost živali ob poginu zagotovo presegala 14 let (Toškan 2010, po Levine 1982 idr.). V jami SE 670 pa je bil zagreben predstavnik t. i. velikega rimskega vojaškega konja, v osnovi verjetno vzrejenega kot rezultat križanja s hispanskimi oziroma skitskimi konji s posredovanjem Grkov. Starost konja ob poginu je zagotovo presegala 20 mesecev, natančneje je ni bilo mogoče določiti. Konji te pasme so bili predvsem v službi vojske oziroma lastnikov podeželskih dvorcev (Toškan 2010; po Bökönyi 1974, 263; De Grossi Mazzorin 1995, 309; Silver 1972, 285).

Skrb in vzdrževanje grobnih parcel

Čeprav so bile za uničevalce nagrobnikov in grobov predvidene stroge kazni,³⁶ so se skrunitve pogosto dogajale. Številni epitafi zato grozijo plenilcem. Najbolj izpostavljeni so bili nevdrževani grobovi na opuščeni grobiščih (Hope 2007, 64–67, 165–171). Dokler je družina skrbela za grobno parcelo, pa je bila ta varna. Toda le redke družine so ohranile večstoletno kontinuiteto.³⁷ Znotraj družinskih parcel so pokopavali pripadnike *gens*, tudi sužnje in osvobojenke. Pogost epitaf na nagrobnikih „za osvobojenca, osvobojenko in njune potomce“ je odražal njihovo nadaljnjo dolžnost vzdrževanja grobov družine. S prevzemom posesti je lastništvo narekovalo tudi dolžnosti in skrb za njene grobove (Hope 2007, 152–155; Hope 2009, 151–182).

Za del grobišča, ki smo ga raziskali, lahko ugotovimo, da ni bilo žrtev plenitve ali namerne skrunitve. Tu mislimo na načrtno prekopavanje in praznjenje grobov še v rimskih časih. Le pri nekaterih grobovih so opazne poškodbe, ki so lahko nastale zaradi mlajših pokopov ali pri preurejanju grobišča. Drugače pa je z nagrobno arhitekturo. Ta je bila lahko vidna

163 Upodobitve pogrebnega obredja: a - relief iz Amiterna (Aquila), avgustejski čas; b - relief na grobnici osvobojenca Kvinta Haterija in njegove družine, Rim, konec 1. stoletja n. št. ali začetek 2. stoletja; c - relief na sarkofagu iz Rima (po: Hope 2007, 95, 98, 100, Fig.: 3, 4, 5).

še veliko stoletij kasneje, ko je bila cesta še prehodna, in je bila odnesena iz funkcionalnih ali dekorativnih razlogov. V ruševinah je bilo sicer najdenih le nekaj okruškov kamnitih sarkofagov, ki niso bili izdelani iz lokalnega peščenjaka. Med njimi smo prepoznali odlomek akroterija strehastega pokrova sarkofaga. Kontinuiteta pokopavanja morda odraža, da je bila ob morebitni menjavi lastništva vile prevzeta tudi skrb za vzdrževanje grobišča.

Grobišče v odnosu do vile na Školaricah

Prepoved pokopa znotraj urbanega pomerija je določal zakonik dvanajstih plošč. Uredba je zadostila duhovni potrebi po ločevanju mrtvih od živih, kot razmišlja Cicero (*De legibus*, 2. 23. 58; Hope 2007, 129–130) pa je bila koristna, ker je zmanjševala tudi nevarnost pred požarom in boleznimi v mestu (Hope 2007, 129–130; o dolgih mestnih nekropolah glej še Toynbee 1982, 73–100; Von Hesberg, Zanker 1987). Tisti, ki so imeli v lasti podeželsko posest, so si lahko tam izbrali kraj pokopa. Veliko lastnikov, posebej od 1. stoletja n. št. dalje, je dalo zgraditi družinske grobnice ali pa obzidane grobne parcele, namenjene ožji družini, sorodnikom, sužnjem in osvobojencem. Tako kot so lastniki parcel gospodarili z osebjem za časa življenja, so prevzeli nad njimi tudi posthumni patronat (Hope 2007, 137, 139, 148–152). V odlomku *Digest* (*Digeste* (Ulpian) 11.7.10) je opisana ureditev služnostnih pravic dostopa. Ko nekdo prodaja posest, na kateri so že pokopani člani njegove družine, lahko uveljavi pravico kontinuitete pokopavanja in dostopa do grobišča preko posesti novega lastnika (Hope 2007, 141).

V širšem zaledju Rima se ob konzularnih cestah, glavnih prometnicah vrstijo manjša grobišča ob odcepih, ki vodijo do podeželskih vil. Njihovi prebivalci so bili tako pokopani na robu posesti in nagrobniki, vidni mimoidočim, so ohranjali spomin nanje (Heinzelmann 2001, 25–26, npr. Falzone, Olivanti, Pellegrino 2001). Pogosto je bil del grobišča monumentalno poudarjen, domnevno namenjen lastnikom ali upravnikom (Falzone, Olivanti, Pellegrino 2001; Schucany 2000). Čeprav je šlo na posestvih pogosto za absentističen način gospodarjenja, so pogosti primeri nagrobnikov mestnih elit najdeni v podeželskih okoljih. To možnost v svoji pismih omenja tudi Cicero (*Epistulae ad Atticum*, 12. 8. 1.; Hope 2007, 150–151).

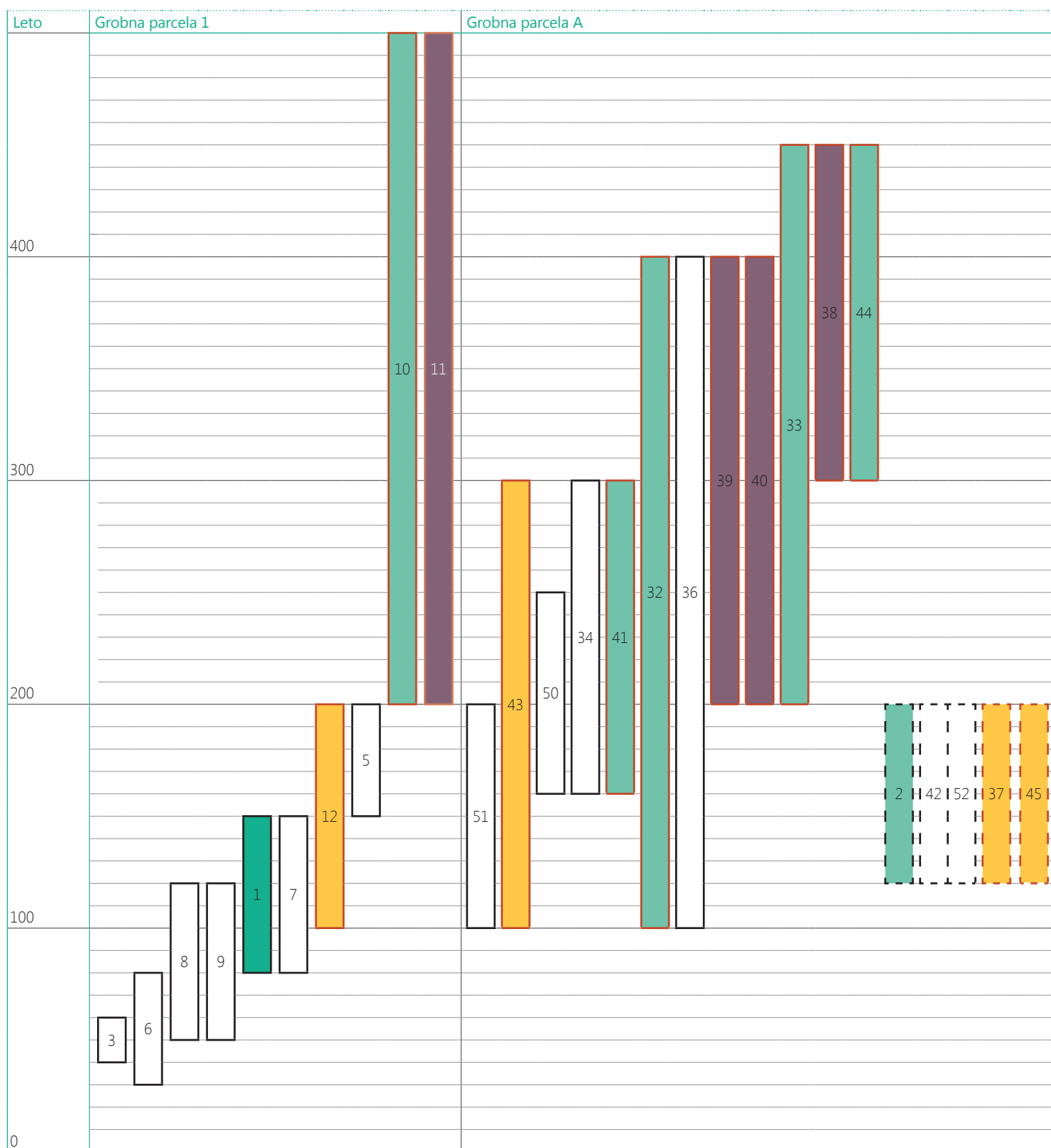
Pokope v obravnavanem delu grobišča tako pripisujemo pokojnikom vile na Školaricah (sl. 8), v kateri ima Križišče povsem primerljivo artefaktno gradivo.

Po Kolumeli (Columella, *De re rustica*, I. 2. 3) je bilo za vilo rustiko najprimernejše blago vzhodno ali južno pobočje

nedaleč od morja, ob plovni reki in naravnem viru pitne vode. Na posestvu naj bi bilo nekaj zemlje, namenjene intenzivnemu poljedelstvu, in nekaj gozda za črpanje gradbenega lesa. Lokacija na Školaricah je kot vzor za Kolumelina priporočila. Če to skladnost prenesemo tudi na njegove napotke glede upravitelja vile (Columella, *De re rustica*, XI. 2., XII. Praefatio), potem si v vlogi vilika predstavljamo večšega kmetovalca srednjih let, vajenega trdega dela na kmetiji od malih nog, poročenega s prijazno, a ne preveč vpadljivo družico (Columella, *De re rustica*, I. 7. 2–3, XI. 1. 3–14, XII. 1. 1–3; Carandini 1984; Carandini 1989). V lastniškem smislu je rimska kmetija ali *villa rustica* s posestvom delovala po principu absentizma (Finley 1987, 101, 103).

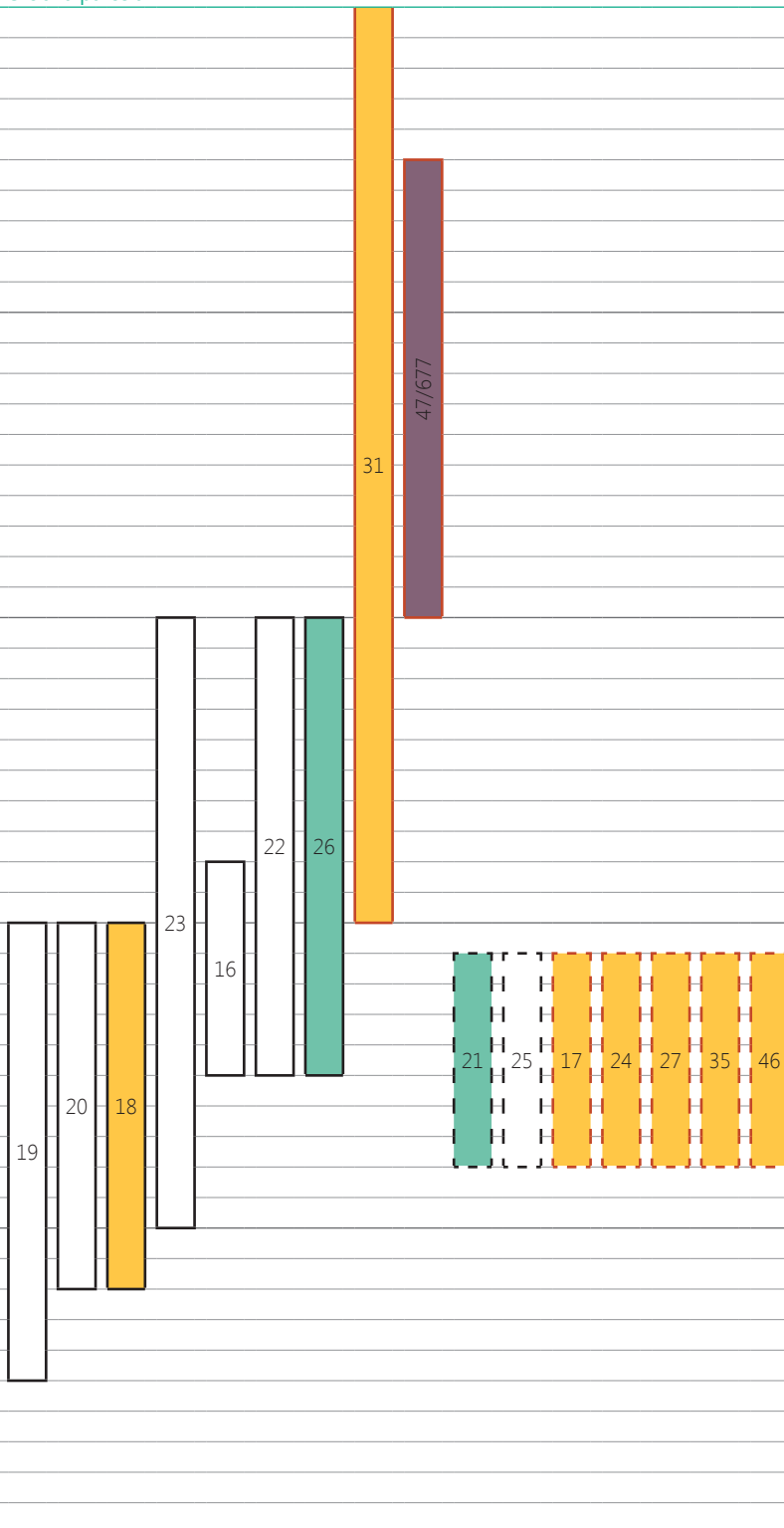
Ker je v sredini prvega stoletja Istra doživljala čas ekonomskega razcveta (Degrassi 1956; Matijašić 1998; Žerjal, Poglajen 2012), so bili sposobni upravniki gotovo iskani; z upravljanjem elitnih gospodarskih posesti si je lahko upravnik krepko dvignil ceno in status. Za Školarice nimamo podatka o obsegu posestva in ker je bila *pars urbana* pred štiridesetimi leti uničena ob gradnji industrijske cone, tudi nimamo opore za sklepanje o številu osebja (*familia rustica*). Če pa pri obravnavi grobišča predpostavljamo pričakovano povprečno starost 40 let in 40% umrljivost otrok (Šlaus, Novak 2010), pridemo pri desetčlanski družini do številke 80 umrlih na stoletje, kar pri vsaj 300 letih pokopavanja na Križišču pomeni nekaj več kot 300 pokopov. Glede na potencialno razsežnost grobišča, ki ga do Rižane lahko preslikamo vsaj še v devet parcel podobnega obsega grobnima parcelama A in B, prostor omogoča zgoraj navedeno število grobov. V tem smislu je Križišče primerljivo z ruralnim grobiščem Burle pri Medulinu s 312 grobovi (Jurkić 1986; Girardi Jurkić, Džin 2003). Tako se kaže grobna parcela 1 kot najprimernejše pokopališče lastnikov ali upravnikov prvih nekaj generacij, preostali del grobišča pa je bil verjetno namenjen ostalim podrejenim članom gospodarstva vile. Tako morda ne gre za prave družinske parcele, ampak je notranja delitev grobišča opravljena glede na družbeno strukturo vile.

Hierarhično razmerje med grobnimi parcelami je bilo pri nekaterih predpostavkah že predstavljeno. Poseben status pokojnikov v grobni parceli 1 v zgodnjem obdobju (1. in 2. stoletje) sloni na lokaciji grobne parcele, ki je za razliko od ostalih zamejena z zidom, na načinu pokopa (vrste *bustum*, žarni pokop), nagrobni arhitekturi in strukturi pridakov. Če smemo sklepati po skrbnosti izgradnje groba in dragocenosti najdbe v njej, je otrok pokopan v alabastrni žari v grobu 6 v sredinski točki grobne parcele 1 pripadal premožni ali uglednejši družini (prim. Giovannini 2015, 308–312). Žara je z območja Volterre. Priročen podatek je, da je v koloniji *Tergeste* ob širitvi tržaškega agra med dotokom Italikov

164 Sekvenca pokopov v grobnih parcelah 1, A in B.

Grobna parcela B

- žgan grob
- žgan grob - časovno nedoločljiv
- skeletni grob
- skeletni grob - časovno nedoločljiv
- ženski grob
- moški grob
- otroški grob

opazen priliv etruščanske populacije (Lettich 1979, 53). Trgovina z Volterro je bila torej odprta, žara pa tako dostopna staršem, ki so žalost pretopili v velik izdatek, bodisi če so to bili lastniki vile ali njeni upravitelji. Nasprotno v ostalih otroških grobovih skorajda ni bilo pridakov.

Sčasoma je prišlo do spremembe v hierarhiji grobnih parcel 1, A in B (sl. 164). Sicer imamo skromen vzorec le treh parcel, če odmislimo večinoma neizkopani južni del grobišča.

V 3. in predvsem v 4. stoletju so bile na grobni parceli A pokopane osebe višjega statusa. Na to kaže arhitektura treh grobov s kamnitimi grobnicami (grobovi 39, 40 in 44) s pridakmi vzhodnosredozemskega izvora ter zlatim nakitom pokojne v grobu 39. Po bogastvu pridakov lahko izpostavimo tudi otroški grob 43. Podoben jim je tudi grob 30, umaknjen nekoliko izven grobne parcele A, ob zid parcele 1. Inhumacije v grobni parceli 1 predstavljajo le še skromne pokope brez pridakov.

a = Spolija vzdana v mestno obzidje, leta 1911 prenesena v muzej.

Besedilo:

*L(ocus) m(onumentum)
L(uci) A(---) P(---).
In f(ronte) p(edes) XVI,
in a(gro) p(edes) XXII.*

Datacija: prva četrtina 1. stoletja

Literatura: CIL V, 490 = Inscr. It. X, 3, 10 = Suppl. It. 10, 1992, 191–192, št. 10 = EDR007636.

Hramba: Pokrajinski muzej Koper, inv. št. A4112.

b = Kamen z napisom leta 1843 najden pri Izolskih vratih.

Besedilo:

*[L(ocus)] m(onumentum) in front(e) lon(gus) p(edes) XXV,
in ag(ro) p(edes) ---].*

Datacija: 1. stoletje

Literatura: CIL V, 507 = Inscr. It. X, 3, 25 = Suppl. It. 10, 1992, 193, št. 25 = EDR007651 = lupa št. 20807.

Hramba: Pokrajinski muzej Koper, inv. št. A4116.

c – Kamen z napisom, odkrit kot vhodni prag podeželske stavbe, leta 1922 prestavljen v muzej.

Besedilo:

[---] ped(es) XX[---].

Datacija: 1. stoletje

Literatura: Inscr. It. X, 3, 27 = Suppl. It. 10, 1992, 193, št. 27 = EDR007653.

Hramba: Pokrajinski muzej Koper, inv. št. A4137.

d – Kamen z napisom, spolija v stavbi, ki je bila nekoč del samostana Sv. Blaža / San Biagio. Leta 1910 opisal Sticotti.

Besedilo:

[--- in] agr(o) p(edes) XXVIII.

Datacija: 1. stoletje

Literatura: Inscr. It. X, 3, 26 = Suppl. It. 10, 1992, 193, št. 26 = EDR007652.

Hramba: Pokrajinski muzej Koper, nima inv. št.

165 Parcelne oznake najdene v Kopru, ki jih hrani Pokrajinski muzej Koper (foto: a: po Inscr. It. X, 3, 10; b: po Inscr. It. X, 3, 25; c: po Inscr. It. X, 3, 27).

Razlika med omenjenimi parcelami je tudi v kontinuiteti pokopavanja. V grobni parceli 1 pride ob koncu 2. stoletja do večje spremembe, morda celo do prekinitve pokopavanja. Vprašljivi sta dataciji dveh skeletnih grobov brez pridakov (grobova 10 in 11)³⁸ kot tudi povezava z ostalimi pokojniki v tej parceli. V ostalih grobnih parcelah se kontinuirano pokopava še vsaj v 4. stoletju.

Grobišče kot celota je v glavnem neoskrunjeno, tudi grobna parcela 1. Večina raziskanih grobov ni bila izropana, le nekaj okruškov kamnitih sarkofagov je bilo najdenih v ruševinah. K zaščiti grobišča je gotovo prispevala bližina vile. Sklepamo, da je bilo grobišče povezano z njo in da je zanj skrbelo osebje vile. Temu ne nasprotuje niti analiza najdb, ki kaže zelo primerljivo sliko med grobiščem in vilo (Žerjal 2008a; Toškan 2010).

Ko je gospodarjenje v vili odcvetelo, je prostor obdržal ritualno poslanstvo še nekaj časa. To dokazujeta mlajša skeletna grobova brez pridakov v tlakih stranskih cest (grobova 4 in 49). Pokojnika sta usmerjena s pogledom proti vzhodu. Grob 4 je bil vkopan v tlak ceste, ki je vilo Školarice povezovalo z glavno cesto. Pokojnik je bil pokopan po opustitvi vile v drugi četrtini ali sredini 5. stoletja (Žerjal 2010; Žerjal, Novšak v pripravi). Z radiokarbonskimi analizami je oglje v polnilu datirano od konca 5. do konca 7. stoletja (Petchey 2005). Nedaleč stran, na Serminu, so bili podobni grobovi z usmeritvijo pokojnikov proti vzhodu odkriti leta 1999 (Stokin, Novšak 2001).³⁹

Po opustitvi pokopavanja so se grobovi pogrezali, nagrobne označbe pa so štrlele iz zemlje, se podirale in, če ne prej, so bile v času renesanse prenesene v mesta, kjer so jih postavili na ogled (Cunja 1992, 67–86). Morda prav s Križišča izvirajo mejni kamni, ki so danes v Kopru (sl. 165). Odmik ceste, ki poteka v loku, se v južnem delu oddaljuje od limitacijskega zidu in sprošča nekaj več prostora grobišču, tako da bi razpoložljiva širina grobišča (*in agro*) 25 čevljev povsem ustrezala napisom na mejnikih.

8.2 Križišče rimskih cest

Natančen potek glavne istrske povezave med kolonijama *Tergeste* in *Pola*, imenovane *Via Flavia* (Inscr. It. X, 1, 705–706; Šašel 1975, 74–88: cesta I; Šašel 1974; Bosio 1991, 223–224), je bil prvič ugotovljen na območju rižanske ravnice prav na Križišču. Pri tem sta bila odkrita cestna priključka v smeri Ankarana in vile na Školaricah ter mlajši odcep proti Rižanski dolini (sl. 8, 9). Trasa glavne ceste ob ustju Rižane se je domnevala prav na osnovi njene upodobitve na Tabuli Peutingeriani (segm. IV.1), kjer je dodana tudi simbolna slička termalnega poslopja s pripisom *QUAERI*, kar se interpretira kot *mansio Aquae Risani* (natančneje Bosio 1991, 221, 232–234 – po Degrassi 1939). Isto lokacijo se predvideva tudi na osnovi GIS analiz optimalnih poti (Pogljajen 2006; Pogljajen 2009).

Javno cesto prepoznavamo v širokem tlakovanju glavne cestne osi v smeri Koper–Škofije ali severovzhod–jugovzhod, vzporedno z grobiščem. Cestišče je bilo raziskano v dolžini 130 m (s prekinitvami) in v širini od 6 do 6,5 m, toda z mlajšimi nasutji je bilo ponekod razširjeno tudi do 11 m širine. Po njivskih površinah in po preseku, vidnem v drenažnem jarku severno od območja raziskav (sl. 8), se je dalo slediti nadaljevanju ceste proti grapi med hribom Bečajevec in vzpetino, poimenovano *Fortezza*. Debela večplastna kamnita ali prodnata nasutja cestišča se navezujejo na grobno arhitekturo na Križišču (sredina 1. stoletja n. št.) in ponekod celo sekajo ter prekrivajo starejšo suhozidno arhitekturo, kar izgradnjo ceste datira vsaj v prvo polovico 1. stoletja n. št.

Cesta v smeri Ankarana se je verjetno nadaljevala kot obalna cesta okoli Miljskega polotoka (domneva Bosio 1991, 224) (sl. 166). Severno od Sermina se je morska obala nedvomno zajedala globoko v zaliv proti Valmarinu, kjer lahko domnevamo tudi eno ali celo več manjših pristanišč in pomolov. V bližini poznamo namreč več vil rustik. Omenjeni pomoli bi lahko bili v lasti posameznih vil, če so bili zgrajeni na obalah znotraj ene posesti, ali v skupni rabi, kot se predpostavlja za pomole ob prometnicah v poreškem agru (Carre *et al.* 2011, 269–284; posebej Marchiori 2011). Manjši pristan, ki bi služil prebivalcem vile na Školaricah, bi tako pričakovali tudi na obali zaliva Valmarin severno od Sermina oziroma v neposredni bližini najdišča Križišče.

Odcep ali pot v nasprotni smeri, proti vzhodu, se je strmo povzpela do vile rustike na Školaricah (sl. 8, 9). Njena širina ob vhodu na posestvo, ki je bilo morda že predhodno poudarjeno s starejšo arhitekturo in nato z izgradnjo prestižne grobne parcele 1, je znašala 8,8 m, višje na pobočju pa se je zožila na približno 2,5 m. Pot je bila zgrajena sočasno z vilo (klavdijsko obdobje) in opuščena z njenim zatonom (druga

38 Inhumacije lahko le široko datiramo v čas od 3. do 5. ali celo do 6. stoletja in kasneje.

39 Za posredovanje podatkov se zahvaljujemo Marku Stokinu.

četrtna ali sredina 5. stoletja) (Žerjal 2008a; Žerjal, Novšak v pripravi).

Po ustni tradiciji naj bi bila reka Rižana plovna do cerkvice sv. Marije, ki naj bi stala nekje v bližini mostu čez Rižano (Župančič 1989a). Pričakovali bi, da je bil v neposredni bližini tudi v rimskem času most ali prehod čez reko, le 200 m jugozahodno od konca našega izkopnega polja.

V širši okolici izkopenega dela glavne ceste oziroma morda le neposredno južno od izkopišča lahko tako domnevamo še križišče s cesto, ki je vodila iz Rižanske doline in bližnjega gričevja do obale. Zidovi na koncu izkopa (SE 402a) nakazujejo dodatno arhitekturo ali obzidano grobno parcelo ob njem. Nastavke za odcep proti vzhodu lahko iščemo v mlajših cestiščih, odkritih na skrajnem robu izkopa, ki so nastali z dolgimi leti uporabe in stalnega utrjevanja komunikacije. Nekatere najdbe segajo še v 7. stoletje. S tem pa se je glavna prometnica tudi nekoliko razširila in skrajšala po opustitvi grobišča, ko je presekala tudi prostorsko ločnico limitacijskega zidu.

Nekje pri mostu čez reko sta se na glavno cesto priključili tudi cesta, ugotovljena na južnih obronkih Sermina (Urek, Josipović 2011), in prečna pot čez rižansko ravnico izkopana na Valah pod Bertoki (Ciglar *et al.* 2016), ki je z juga vodila na Križišče.

Križišče se torej kaže kot dobro vozlišče kopenskih komunikacij, stičišča obalne ceste okoli Miljskega polotoka, glavne ceste od Tergesta proti Puli in izhoda cestnih komunikacij po Rižanski dolini in bližnjem gričevju do obale (sl. 166–168). Stičišče kopenskih povezav skupaj s pomorskim potencialom manjših pomolov in večjega pristanišča v Serminu dajejo prostoru velik strateški pomen. Pomembnost lokacije grobišča ob tako pomembnem stičišču poti zato tudi odraža željo in možnost premožnejših po vidljivosti in ekskluzivnosti izbire.

Po opustitvi mnogih naselbin na podeželju tržaškega agra in propadu zahodnega rimskega cesarstva v drugi polovici 5. stoletja je bila uporaba mnogih rimskih prometnic, predvsem stranskih poti, postopno opuščena. Zaradi trdne gradnje so sicer glavne ceste še dolgo služile romanskemu prebivalstvu in novim prišlekom – Bizantincem, Frankom, Avarom in Slovanom (Župančič 2005).

8.3 Sklep

V letu 2002 je bilo v okviru arheološke spremljave avtocestne gradnje odkrito najdišče z imenom Križišče pri Spodnjih Škofijah in raziskano v obsegu 5.600 m². Pod debelimi pobočnimi nanosi sta se ohranila križišče rimskih cest in ob njem vzdolžno grobišče, ki ga je z vzhodne strani omejeval limitacijski zid. Ta je grobišče ločeval od posesti rimske vile na Školaricah, raziskani le nekaj mesecev pred izkopavanji na Križišču.

Križišče rimskih cest je izpričano z debelimi nasutji številnih prenov predvsem na glavni cesti, ki poteka iz smeri Trsta proti Kopru. Povezujemo jo z najpomembnejšo cesto čez Istro. Javna cesta *Via Flavia* je povezovala koloniji *Tergeste* in *Pola*. Le nekoliko južno od najdišča je prečila reko Rižano (antični *Formio* in poznoantični *Rusano*). Pred vzponom proti Škofijam sta se nanjo priključili cesta iz smeri vile Školarice in cesta proti nekdanjemu zalivu in proti Ankaranu, domnevna obalna cesta okoli Miljskega polotoka. Na južnem delu se je v mlajšem obdobju priključila cesta iz Rižanske doline.

S prostorom na desnem bregu Rižane je upravljalo mesto *Tergeste*, čigar elite so se polastile zemljiških posesti v severnem delu Istre (Žerjal, Poglajen 2012). Ena takšnih je vila na Školaricah (Novšak 2003b; Trenz, Novšak 2006; Žerjal 2008a; Novšak, Žerjal 2008; Žerjal, Novšak v pripravi), s katero je najdišče na Križišču neločljivo povezano. Lokacija posestva je bila izbrana na strateško izjemno prometni lokaciji ob stičišču kopenskih poti, ob glavni prometnici čez Istro in v bližini obale.

Iz smeri vile je proti Križišču vodila tlakovana cesta, ki se je na Križišču priključila na javno cesto. Stik obeh cest je oklep skrajno severno grobno parcelo in zamejeval nekropolo.

Na Križišču je bila najdena obcestna nekropola. Od odcepa poti proti vili na Školaricah so se vzdolž ceste v smeri proti Rižani, v dolžini vsaj 120 m, razprostirale grobne parcele.

Ni znakov, da bi se grobišče na Križišču razvilo na tradicionalni ritualni točki prazgodovinskih skupnosti, kot na primer na Socerbu (Dugulin 2002; Crismani, Casari 2016) ali na Rodiku (Istenič 1987, 108). Verjetneje je bilo vzpostavljeno ob katastrski razdelitvi v prvi polovici 1. stoletja n. št. oziroma z izgradnjo vile na Školaricah v klavdijskem obdobju. V skladu z rimskimi normami je bilo umeščeno ob javni cesti in obdano z limitacijskim zidom.

53 izkopanih grobov predstavlja največji tovrstni arhiv v severni Istri. Grobišče je notranje razslojeno. Organizirano je bilo po grobnih parcelah, med katerimi so tri raziskane v celoti. Nakazuje se nadaljevanje grobišča proti jugu v vsaj

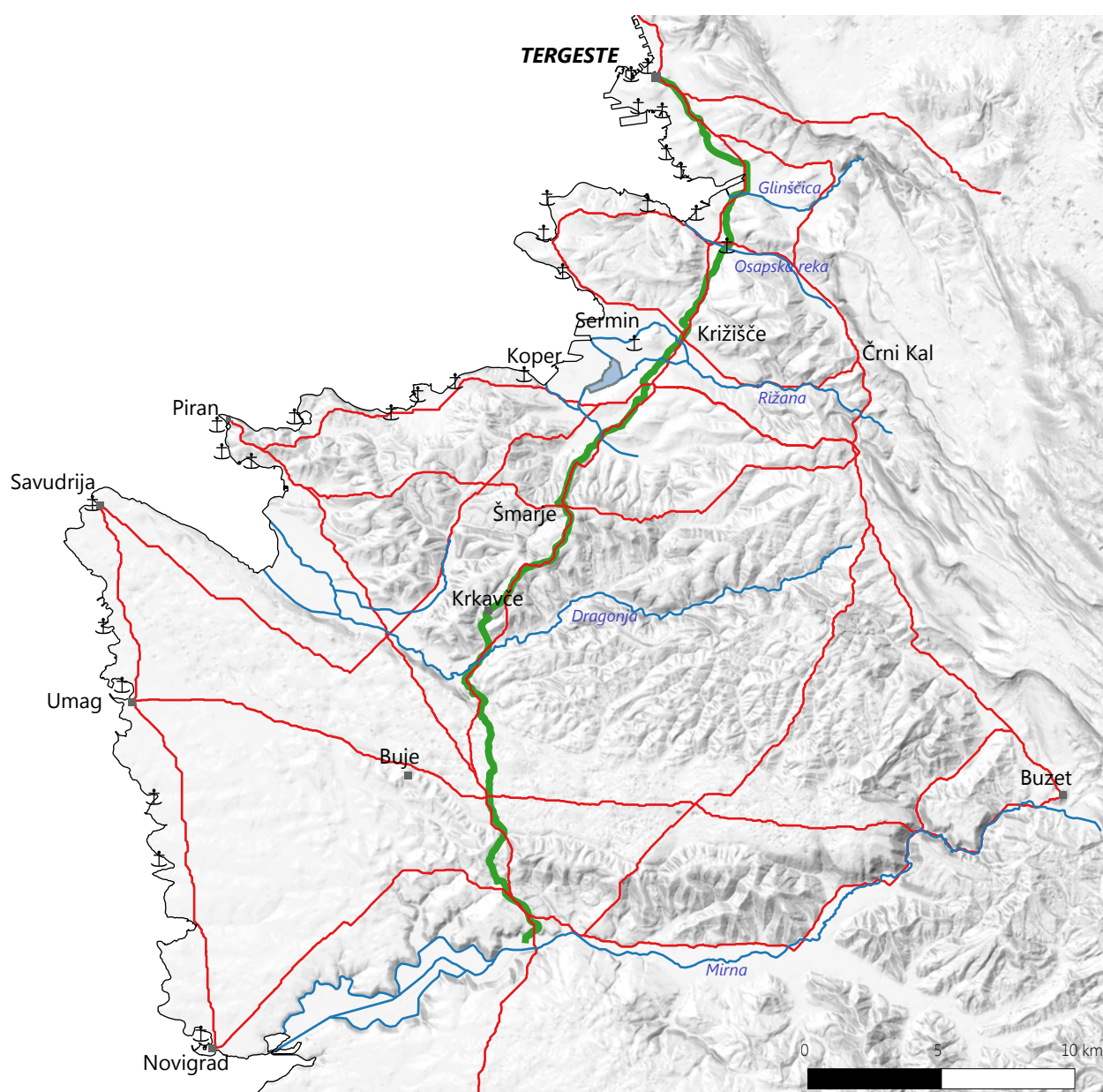
še enkrat večjem obsegu. Če se je raztezalo do nekdanje struge Rižane, pa gre za tri do štirikrat večji obseg od raziskanega. Na jugu izkopnega polja se nakazuje celo še ena zidana parcela.

Datacije grobnih pridatkov kažejo na kontinuirano pokopavanje od sredine 1. do vsaj 4. stoletja, poleg tega pa najdbe odražajo veliko podobnost z repertoarjem v vili Školarice.

Večina grobov je bila prekrita. Šest zidanih struktur razumemo kot podstavke nagrobnih obeležij. Sodeč po najdenih okruških obdelanega apnenca v ruševinskih plasteh so bili nagrobniki in sarkofagi z najdišča odneseni pred več stoletji.

Natančna sociološka študija pogrebnih ritualov in pridatkov kaže na različno družbeno vlogo in starost umrlih. Grobišče ne izstopa le po številu grobov (45 grobov na 50 m dolžine izkopanega grobišča, skupno raziskanih 53 grobov), temveč tudi po zelo različnih načinih pokopa (žgan pokop v grobni jami, žgan pokop v žari, žgan pokop tipa *bustum*, skeletni pokop v grobni jami, pod konstrukcijo tegul, v kamniti skrinji, pokop otroka v amfori itd.) in drugih grobiščnih elementih (pokopališki zid, zidane baze za nagrobnike, zidana grobna parcela ...).

Pri starejših grobovih se tudi v načinu sežiga odraža status pokojnika. Grobovi višjega statusa so vrste *bustum*, preprostejši so bili sežigani na ustrini. Od konca 2. ali 3. stoletja je

166 Rimske ceste in pristanišča med Tergestom in dolino Mirne. Z zeleno je prikazan rekonstruiran potek javne ceste *Via Flavia*, z rdečo pa GIS simulacija rimskih cest na osnovi analize optimalnih poti med večjimi rimskimi naselji (dopolnjeno po Poglajen 2006 in Poglajen 2009).

v navadi le še inhumacija. Prej je bil to običaj le pri nekaterih otroških pokopih. Prepoznani so elementi klasičnega rimskega pogrebne obredja, kot jih podajajo rimski viri (pridajanje dišav na grmado, *ossilegium*, *silicernium*). Prepoznani so tudi sledovi obredov ob parentalijah in posebej pitnih daritvah (libacije), ki se odražajo v arhitekturi grobov in v razdrobljenih fragmentih pivskega posodja v plasteh nad pokopi.

Razslojenost in hierarhične relacije v notranji strukturi grobišča potrjujejo arhitekturni detajli ter rezultati analize artefaktov in ostankov favne. Po drugi strani pa se kaže tudi enovitost in medsebojna povezanost delov grobišča v

celoto, ki jo interpretiramo kot zadnje počivališče prebivalcev vile na Školaricah (vsaj grobne parcele 1, A in B).

Lokacija nekropole ob pomembnem stičišču poti odraža željo in možnost premožnejših po vidljivosti in ekskluzivnosti izbire. Zato lahko na drugem, še ne izkopanem delu grobišča pričakujemo ne samo pokope prebivalcev vile Školarice, temveč tudi drugih premožnejših prebivalcev okoliških posesti.

Grobišče na Križišču predstavlja precej unikaten arheološki spomenik na severnem Jadranu. Le redka grobišča s tako raznolikimi načini pokopa in razmeroma premožnimi pokopi so pripisana prebivalcem bližnje vile. Največkrat so

167 Izkopavanja Križišča v vozlišču različnih cest; pogled proti severozahodu (letalski posnetek, avtor Jaka Jeraša).

podobni pokopi značilni za obmestne nekropole Akvileje (Ghedini, Bueno, Novello 2009; Giovannini 2009; Giovannini 2012/2013; Giovannini 2015; Giovannini 2016), Tergesta (nazadnje Ventura 2015), Pole (Matijašić 1991; Girardi Jurkić, Džin 2003), Padove (Rossi 2014; Pettenó, Rossi 2015; Rossi 2016), Altina (Tirelli 2001; Cipriano 2011; Cipriano 2012; Tirelli, Possenti 2015), Verone (Bolla 2005; Bolla 2007) ali drugih večjih severnojadranskih in severnoitalskih mest (Ortalli 2001; Ortalli 2007; Ortalli 2011; Cividini, Tasca 2016; Rinaldi, Vigoni 2015). V nekropolah manjših podeželskih naselij ali sekundarnih centrov je največkrat izpričan nižji družbeni sloj s tradicionalnejšo in bolj standardizirano obliko pokopov in pridakov (npr. grobišče Codroipo glej Buora 1996, na

splošno za akvilejski ager glej Maggi, Oriolo 2009; Busana 2009; Giovannini 2009; Cividini 2015; Cividini 2016a; Cividini 2016b; Cividini, Tasca 2016; za Cispadano glej Ortalli 2001; Ortalli 2007; Ortalli 2011; za Istro glej Girardi Jurkić, Džin 2003).

Poznanih je sicer nekaj bogatih grobov, vezanih na posestva in razkošne vile rustike (Maggi, Oriolo 2009; Busana 2009; Starac 1995). Nagrobna skulptura – kip, poimenovan »Navarca« – iz najdišča Cavenzano (Furlanija), je morala pripadati monumentalni nagrobni arhitekturi v čast osebnosti senatorskega ranga, poveljniku rimske mornarice poznorepublikanskega ali zgodnjeavgustejskega obdobja. Postavljena je bila na križišču glavnih prometnic po furlanski

168 Križišče v današnji krajini; pogled proti severu (letalski posnetek, avtor Jaka Jeraša).

nižini, t. i. ceste »Stradaalta« in ceste za *Forum Iulii* (Lavarone *et al.* 2016, 67 s starejšo literaturo in z drugimi primeri). Tako obsežnejša grobišča manjših naselij kot tudi grobišča podeželskih posesti so bila umeščena ob glavnih prometnicah in križiščih (Maggi, Oriolo 2009; Cividini 2016a; Cividini, Maggi 2016). Med njimi po številčnosti nedvomno izstopajo obširnejša grobišča obcestnih postaj, kjer je ohranjenih tudi veliko epigrafskih spomenikov. Obsežna nekropola ob naselbini je znana v Majnicah (it. Mainizza) v bližini mostu čez reko Sočo (antični *mansio Pons Sonti*) ob javni cesti med Akvilejo in Emono (Magnani, Banchig, Ventura 2005). Nekropola v Ronkah (it. Ronchi dei Legionari) ob javni cesti med Akvilejo in Tergestom, v bližini katere je bila najdena tudi vila, je znana le po obsežnem epigrafskem korpusu, najdenem v sklopu mosta čez reko (Zanier 2007; Zanier 2009).

Kopica uvoženih predmetov iz celega imperija postavlja najdišče Križišče ob bok nekaterim nekropolam akvilejskega agra, kot je Villanova di Fassa (Degrassi 2000; Giovannini 2000), ki je bilo umeščeno ob strateško vozlišče glavnih cest, ali obalnim nekropolam grobišče Burle pri Medulinu na jugu Istre (Girardi Jurkić, Džin 2003), ki je pripadalo obmorski vili in bližnjemu naselju, ter grobišču v Baški na Krku (Bekić, Višnjjić 2008). Bližina obale je nedvomno nudila dobro prometno, predvsem pomorsko dostopnost do najrazličnejšega blaga in dobrin. Poleg tega so bila obalna področja zanimiva tako za uspešne gospodarske dejavnosti (intenzivno kmetijstvo) kot tudi za bivanje v prijetnih in razkošnih rezidencah (vilah).

Mlajša skeletna grobova brez pridakov v tlakih stranskih cest kaže na to, da je bila glavna prometnica še dolgo v uporabi. Tudi po tem, ko je bila vila na Školaricah opuščena.

9 Križišče near Spodnje Škofije

In 2002 a site called Križišče near Spodnje Škofije was discovered as part of archaeological surveillance being carried out alongside the construction of a motorway; research was conducted across an area of 5,600 m². A Roman crossroads had been preserved under the thick hillside deposits. Alongside it was a longitudinal necropolis with a boundary wall along its eastern side that separated the necropolis from the estate of the Roman *villa rustica* at Školarice (which had been researched only a few months prior to the excavations at Križišče).

The Roman crossroads is attested by thick layers of numerous reconstructions, particularly on the main road that runs towards Koper from Trieste. It is considered to be the most important road that crossed Istria – the *Via Flavia* public road, which connected the colonies of *Tergeste* and *Pola*. Just south of the site, it crossed the Rižana river (Roman *Formio* and Late Roman *Rusano*). Prior to its ascent towards Škofije, it was joined by the road that ran from the direction of the villa Školarice and the road that ran towards the former bay and towards Ankaran (the presumed coastal road around the Milje peninsula). In its southern part, it was joined in a later period by a road running from the Rižana valley.

The area on the right bank of the Rižana was under the administration of the town of Tergeste, whose elites appropriated the estates in the northern part of Istria (Žerjal, Poglajen 2012). One such estate is the villa Školarice (Novšak 2003b; Trenz, Novšak 2006; Žerjal 2008a; Novšak, Žerjal 2008; Žerjal, Novšak in print), with which the Križišče site is inseparably connected. The estate occupied a strategic and extremely busy location at the intersection of land roads, along the main road crossing Istria and in the vicinity of the coast.

A paved road led from the direction of the villa towards Križišče, where it joined the public road. The junction of both roads was located at the northernmost grave plot and marked the boundaries of the necropolis.

A roadside necropolis was discovered at Križišče. Grave plots were located from the turning towards the Školarice villa along the road towards Rižana. The total length was at least 120 m.

There are no signs that the Križišče necropolis was developed as a traditional ritual point for prehistoric communities, as was the case at Socerb (Dugulin 2002; Crismani, Casari 2016) or Rodik (Istenič 1987, 108). It was more probably established along with a cadastral division made in the first half of the 1st century AD or upon the construction of the Školarice villa in the Claudian period. In accordance with Roman custom, it was located along the public road and encompassed by a boundary wall.

The 53 excavated graves constitute the largest collection of its type in Northern Istria. The necropolis is internally stratified, and was organised according to grave plots, three of which have been fully researched. A continuation of the necropolis, with at least one other enclosed grave plot, is indicated towards the south and is presumably at least twice the size of the area already examined. If it stretched all the way to the former riverbed of the Rižana, its area was three to four times the size of the researched area.

The dates attributed to the grave goods point to continuous burials from the middle of the 1st to at least the 4th century, and the finds bear a great similarity with the repertoire at the villa Školarice.

The majority of the graves were covered. Six built structures are identified as tombstone bases. Judging from the chips of worked limestone found in the ruins, tombstones and sarcophagi were taken from the site several centuries ago.

A detailed sociological study of funerary rituals and grave goods reveals the different social roles and ages of the deceased. This necropolis stands out not only because of the number of graves (45 graves along a 50-metre stretch of excavated burial ground, with a total of 53 graves researched), but also because of the markedly different types of burial in evidence (cremation burial in a grave pit, cremation burial in an urn, cremation burial of the *bustum* type, skeletal burial in a grave pit, under a structure of tegulae, in a stone chest, child burial in an amphora, etc.), along with other burial-ground elements (graveyard wall, built tombstone bases, enclosed grave plots, etc.).¹⁴⁰

In the older graves, the status of the deceased is also reflected by the type of burial. Graves of higher-status individuals

were of the *bustum* type, while lower-status individuals were burnt on an *ustrinum*. From the end of the 2nd or the 3rd centuries onwards, only inhumation was customary (it had previously been the custom only with some child burials). Elements of classical Roman funerary rituals as presented by Roman sources (adding scents during the burning of the pyre, *ossilegium*, *silicernium*) were also observed, as were traces of *Parentalia* rituals and, especially, libation (*libatio*), as reflected in the grave architecture and the scattered fragments of drinking vessels in the layers above the burials.

The stratification and hierarchical relations evident from the internal structure of the necropolis are confirmed by the architectural details and the results of an analysis of the artefact and faunal remains. On the other hand, there is also an evident uniformity and interconnection of the cemetery parts into a whole, which leads us to surmise that it is the final resting place of the inhabitants of the villa Školarice (at least grave plots 1, A and B).

The location of the necropolis alongside an important road junction reflects the desire and ability of the wealthy to be visible and to have the exclusiveness of choice. Therefore, we can expect the other, as-yet-unexcavated part of the necropolis to contain not only the graves of the villa's inhabitants, but also those of other wealthier inhabitants of the surrounding estates.

The Roman cemetery at Križišče is a fairly unique archaeological monument in the Northern Adriatic context. Only rarely are necropolises with such a diverse range of burial types, and containing quite wealthy burials, attributed to the inhabitants of a nearby villa. Similar burials are most frequently typical of the suburban necropolises of Aquileia (Ghedini, Bueno, Novello 2009; Giovannini 2009; Giovannini 2015; Giovannini 2016), Tergeste (most recently Ventura 2015), Pola (Matijašić 1991; Girardi Jurkić, Džin 2003), Padova (Rossi 2014), Altina (Tirelli 2001; Cipriano 2011; Cipriano 2012), Verona (Bolla 2005; Bolla 2007) or other bigger North-Adriatic and North-Italic towns (Ortalli 2001; Ortalli 2007; Ortalli 2011; Cividini, Tasca 2016; Rinaldi, Vigoni 2015). The necropolises of smaller rural settlements or secondary centres most often contain graves of individuals from the lower social classes, with a more traditional and more standardised form of burials and grave goods (e.g. for the Codroipo cemetery, see Buora 1996, for the *ager* of Aquileia in general, see Maggi, Oriolo 2009; Busana 2009; Giovannini 2009; Cividini 2015; Cividini 2016; Cividini, Tasca 2016; for Cispadana, see Ortalli 2001; Ortalli 2007; Ortalli 2011; for Istria, see Girardi Jurkić 2003).

A few graves of wealthy individuals linked to estates and luxurious *villae rusticae* are nevertheless known (Maggi, Oriolo 2009; Busana 2009; Starac 1995). The funerary sculpture, a statue called 'Navarca' from the site of Cavenzano (Friuli), must have belonged to monumental funerary architecture honouring a person of senatorial rank – a commander of the Roman navy of the Late Republican or Early Augustan period. It was erected at the intersection of the main roads that crossed the lowlands of Friuli, i.e. the 'Stradaalta' road and the road for *Forum Iulii* (Lavarone *et al.* 2016, 67 with older sources and other examples). Larger cemeteries of smaller settlements and cemeteries of rural estates were both located along main roads and crossroads (Maggi, Oriolo 2009; Cividini 2016a; Cividini, Maggi 2016). Among them, the largest in number are definitely the bigger cemeteries of road stations, where numerous epigraphic monuments are also preserved. A larger necropolis near the settlement is known from Majnice (It. Mainizza) near the bridge across the Soča river (Roman *mansio Pons Sont*), along the public road connecting *Aquileia* and *Emona* (Magnani, Bančig, Ventura 2005). The necropolis in Ronchi dei Legionari, along the public road between Aquileia and Tergeste, in the vicinity of which a villa has also been discovered, is known only for its significant epigraphic corpus found incorporated in the bridge over the river (Zanier 2007; Zanier 2009).

Numerous imported objects from all over the Roman Empire render the site of Križišče comparable to some of the necropolises of the Aquileian *ager*, such as Villanova di Fassa (Degrassi 2000; Giovannini 2000), which was located at the strategic junction of main roads, or coastal necropolises, such as Burle pri Medulinu in southern Istria (Girardi Jurkić 2003), which belonged to the maritime villa and the nearby settlement, and the cemetery in Baška on the island of Krk (Bekić, Višnjić 2004). The proximity of the coast undoubtedly offered good access to the widest variety of goods, especially due to the available maritime transport. Furthermore, coastal areas were promising locations for successful economic activities, such as intensive agriculture, and also offered the chance to live in pleasant and luxurious residences (villas).

The later skeletal graves, lacking grave goods, located on the side roads indicate that the main road was used for a long time, even after the villa Školarice had been abandoned.

10 Literatura

Antični viri so povzeti po

Carandini, A. 1989, La villa romana e la piantagione schiavistica. – V: E. Gabba in A. Schiavone (ur.), Storia di Roma Vol. IV. Caratteri e morfologie, Torino.

HOPE, V. M. 2007, Death in ancient Rome: a source book. – New York.

TOYNBEE, J. M. C. 1982, Death and burial in the roman world. – London.

VEDALDI IASBEZ, V. 1994, La Venetia orientale e l'Histria. Le fonti letterarie greche e latine fino alla caduta dell'Impero Romano d'Occidente. – Studi e ricerche sulla Gallia Cisalpina 5, Roma.

Literatura

ABRAMIĆ, M. 1959, Eine römische Lampe mit Darstellung des Glasblasens. – Bonner Jahrbucher 159, 149–151.

ADAM, J. P. 1995, La Construction romaine. Matériaux et techniques. – Paris.

ADLER-WÖLFL, K. 2004, Pannonische Glanztonware aus dem Auxiliarkastell von Carnuntum. Ausgrabungen der Jahre 1977–1988. – Wien.

ALMAGRO, M. 1955, Las necrópolis de Ampurias II: Las necrópolis romanas e indígenas. – Monografías Ampuritanas, Barcelona.

AMREIN, H. 2001, L'atelier de verriers d'Avenches. – Cahiers d'archéologie Romande 87, Aventicum 11.

ANSI 1975, Arheološka najdišča Slovenije. – Ljubljana.

ATLANTE I: Enciclopedia dell'Arte Antica, Atlante delle forme ceramiche I. Ceramica fine romana nel bacino Mediterraneo (medio e tardo Impero). – Roma 1981.

ATLANTE II: Enciclopedia dell'Arte Antica, Atlante delle forme ceramiche II. Ceramica Fine Romana nel Bacino Mediterraneo (Tardo Ellenismo e Primo Impero). – Roma 1985.

AURIEMMA, R. in S. KARINJA (ur.) 2008, Terre di mare. L'archeologia dei paesaggi costieri e le variazioni climatiche, Atti del convegno internazionale di studi Trieste, 8–10 novembre 2007. – Trieste, Piran.

BALDONI, D. 1987, Una lucerna romana con raffigurazione di officina vetraria: alcune considerazioni sulla lavorazione del vetro soffiato nell' antichità. – Journal of Glass Studies 29, 22–29.

BAVDEK, A. 2005, Rimsko žarno grobišče Volarije pri Žirjah na Krasu (The Roman cremation cemetery at Volarije near Žirje on Kras). – Arheološki vestnik 56, 235–262.

BAVEC, M., M. Trajanova, M. Mišič, J. Prestor in B. Ogorelec 2002, Geološka zgradba arheološkega najdišča Križišče in bližnje okolice. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).

BEKIĆ, L. in J. VIŠNJIĆ 2008, Južni dio antičke nekropole na položaju Sv. Marko – Baška. – Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu 41, 209–257.

BELOTTI, C. 2008, Merci, trasporti e contatti nella Venetia: le importazioni di anfore olearie dal Mediterraneo orientale. – V: R. Auriemma in S. Karinja (ur.), Terre di mare. L' archeologia dei paesaggi costiere e le variazioni climatiche. Atti del Convegno Internazionale di Studi, Trieste, 8–10 novembre 2007, 454–461, Trieste, Piran.

BERKE, S. 1991, Das Gräberfeld von Haltern. – Die römische Okkupation nördlich der Alpen zur Zeit des Augustus, Bodental- turtümer Westfalens 26, 149–157.

BERNARDINI, F., G. VINCI, J. HORVAT, A. DE MIN, E. FORTE, S. FURLANI, D. LENAŽ, M. PIPAN, W. ZHAO, A. SGAMBATI, M. POTLECA, R. MICHELI, A. FRAGIACOMO in C. TUNIZ 2015, Early Roman military fortifications and the origin of Trieste, Italy. – Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America March 31, 2015, vol. 112, no. 13 (objavljeno na spletu 16. marca 2015, doi: 10.1073/pnas.1419175112 PNAS March 31, 2015, vol. 112, no. 13, E1520-E1529).

BERTACCHI, L. 1990, La Venetia orientale. – V: La Venetia nell' area padano-danubiana. Le vie di comunicazione. Convegno internazionale, Venezia 6–10 aprile 1988, 639–659, Padova.

BEZECZKY, T. 1998, The Laecanius amphora stamps and the villas of Brijuni. – Österreichische Akademie der Wissenschaften, philosophisch-historische Klasse, Denkschriften, 261 Band, Wien.

BILLANOVICH, M. P. in G. MIZZON 1971, Capodistria in età romana e il pittore Bernardino Parenzano. – Italia medioevale e umanistica 14, 249–289.

BITENC, P. in T. KNIFIC (ur.) 2001, Od Rimljanov do Slovanov. Predmeti. – Katalog razstave, Ljubljana.

BLASON SCAREL, S. (ur.) 2000, Cammina, cammina: dalla via dell'ambra alla via della fede. – Udine.

BOLLA, M. 2005, L' inumazione a Verona. – Aquileia Nostra 76, 189–262.

BOLLA, M. 2007, Il rito inumatorio a Verona. – V: A. Faber, P. Fasold, M. Struck in M. Witteyer, Körpergräber des 1.–3. Jahrhunderts in der römischen Welt. Internationales Kolloquium (Frankfurt am Main, 19.–20. November 2004), Schriften des Archäologischen Museums Frankfurt 21, Frankfurt am Main, 215–219.

- BOLTIN TOME, E. 1974, Predloka. – Varstvo spomenikov 17–19, 138–139.
- BOLTIN TOME, E. 1979, Tehnika gradnje benečanske ceste v dolini Rižane. – Kronika 27/2, 106–111.
- BOLTIN TOME, E. 1993, Poskus kronološke opredelitve antičnega naselja v Predloki. – Annales 3, 73–84.
- BOLTIN TOME, E. 2005, Skeletno grobišče v Predloki in začetki notranje migracije v Slovenski Istri. – Acta Histriae 13/1, 237–251.
- BOLTIN TOME, E. 2011, Predloka v rimskem času – po pripovedi arheoloških najdb. – Kronika 59/2, 189–210.
- BOLTIN TOME, E. in S. KARINJA 2000, Grubelce in Sečoveljska dolina v zgodnjem rimskem času. – Annales, Series historiae et sociologiae 10 (22), 481–510.
- BONIFAY, M. 2004, *Etudes sur la céramique romaine tardive d'Afrique*. – BAR International Series 1301.
- BORZACCONI, A. in C. MORSELLI 2007, L'età tardoantica ed altomedievale. – V: C. Morselli (ur.), *Trieste antica. Lo scavo di Crosada I.*, Fonti e studi per la storia della Venezia Giulia, Trieste, 16–18.
- BORZACCONI, A. in L. MANDRUZZATO 2007, La fase di abbandono, i crolli, la nuova destinazione d'uso (Fasi 4a, 4b, 4c: III sec. d.C.). – V: C. Morselli (ur.), *Trieste antica. Lo scavo di Crosada I.*, Fonti e studi per la storia della Venezia Giulia, Trieste, 73–84.
- BOSIO, L. 1991, *Le strade romane della Venetia e dell'Istria*. – Padova.
- BÖKÖNYI, S. 1974, *History of domestic mammals in central and eastern Europe*. – Budapest.
- BÖKÖNYI, S. 1984, *Animal husbandry and hunting in Tár-Gorsium*. – Budapest.
- BRASSOUS, L. 2001, Les céramiques à parois fines. – V: F. Tassaux, R. Matijašić in V. Kovačić (ur.), *Loron (Croatie): un grand centre de production d'amphores à huile istriennes (Ier-IVe s.p.C.)*, Ausonius Mémoires 6, Bordeaux, Paris, 177–191.
- BRATOŽ, R. 2007, *Rimska zgodovina 1. Od začetkov do nastopa cesarja Dioklecijana*. – Zbirka Zgodovinskega časopisa 26, Ljubljana.
- BREGLIA, E. 1941, *Catalogo delle oreficiere del Museo Nazionale di Napoli* – Roma.
- BREŠČAK, D. 1985, Oblike antičnih grobov na Dolenjskem. – V: J. Grobovšek (ur.), *Dolenjski zbornik 1985*, Novo mesto, 33–60.
- BRUKNER, O. 1981, *Rimska keramika u Jugoslovenskem delu provincije Donje Panonije*. – Dissertationes et monografie 24.
- BRUSIĆ, Z. 1999, *Hellenistic and Roman Relief Pottery in Liburnia (North-East Adriatic, Croatia)*. – BAR International Series 817.
- BUCHI, E. 1975, *Lucerne del museo di Aquileia. Vol. I. Lucerne romane con marchio di fabbrica*. – Aquileia.
- BULJEVIĆ, Z. 2009, Traces of Glassmakers in the Roman Province of Dalmatia. – *Quaderni Friulani di Archeologia* 19, 35–50.
- BUORA, M. (ur.) 1996, *I soldati di Magnenzio. Scavi nella necropoli romana di Iuzzo Codroipo*. – Archeologia di frontiera 1, Udine.
- BUORA, M. 2004, *Vetri Antichi del Museo Archeologico di Udine*. – Corpus delle collezioni di vetro 1, Udine.
- BUORA, M. 2005, Coppe corinzie nell'Alto Adriatico. – *Quaderni Friulani di Archeologia* 15, 103–111.
- BUORA, M., A. CANDUSSIO in P. PRÖTTEL 1990, Spätantike Scharnierfibeln aus der Region Friuli - Venezia Giulia. – *Germania* 68/2, 612–627.
- BUSANA, M. S. 2009, Le ville. – V: F. Ghedini, M. Bueno in M. Novello (ur.), *Moenibus et portu celeberrima. Aquileia: storia di una città*, Roma, 171–182.
- BUSANA, M. S. in C. ROSSI 2016, *Domi mansit lanam fecit*. Cornelia e la rivisitazione di un ideale femminile del passato nell'Ateneo patavino di Carlo Anti (1932–1943). – V: J. Bonetto, M. S. Busana, A. R. Ghiotto, M. Salvadori in P. Zanovello (ur.), *I mille volti del passato. Scritti in onore di Francesca Ghedini*, Roma, 931–951.
- CARANDINI, A. (ur.) 1984, *Settefinestre. Una villa schiavistica nell'Etruria romana. 1. La villa nel suo insieme*. – Modena.
- CARANDINI, A. 1989, La villa romana e la piantagione schiavistica. – V: E. Gabba in A. Schiavone (ur.) 1989, *Storia di Roma Vol. IV. Caratteri e morfologie*, Torino.
- CARRE, M. B., V. KOVAČIĆ, A. MARCHIORI, G. ROSADA, F. TASSAUX in M. ZABEO 2006, *Loron-Loron, Parenzo-Poreč, Istria. Una villa marittima nell'agro parentino: la campagna di ricerca 2005*. – *Histria Antiqua* 14, 261–281.
- CARRE, M. B., V. KOVAČIĆ in F. TASSAUX 2011, *L'Istrie et la mer. La côte du Parentin dans l'antiquité*. – Ausonius Mémoires 25, Bordeaux.
- CARROLL, M. 2011, Infant death and burial in Roman Italy. – *Journal of Roman Archaeology* 24, 99–120.
- CASARI, P. 2002, Le sepolture romane e il catalogo dei materiali. – V: A. Dugulin (ur.), *La necropoli di San Servolo. Veneti, Istri, Celti e Romani nel territorio di Trieste*, Civici Musei di Storia ed Arte, Trieste, 95–129.
- CECI, F. 2001, L'interpretazione di monete e chiodi in contesti funerari: esempi dal suburbio romano. – V: M. Heinzlmann, J. Ortalli, P. Fason in M. Witteyer, *Römischer Bestattungsbrauch und Beigabensitten. Culto dei morti e costumi funerari romani*. Internationales Kolloquium (Rom 1.–3. April 1998), Palilia 8, Wiesbaden, 87–97.
- CECI, F. 2005, La deposizione della moneta nella tomba: continuità di un rito tra paganesimo e cristianesimo. – *Histria antiqua* 13, 407–416.
- CERMANOVIĆ KUZMANOVIĆ, A., O. VELIMIROVIĆ ŽIŽIĆ in D. SREJOVIĆ 1975, *Antička Duklja. Nekropole*. – Cetinje.
- CHYZANOVSKI, L. 2000, *Lumières antiques. Les lampes à huile de Musée Romain de Nyon*. – Milano.

- CIGLAR, I., G. ČAKŠ, G. TICA in J. VINDER 2016, *Poročilo o predhodnih arheoloških raziskavah (arheološka izkopavanja in arheološka raziskava ob gradnji) na arheološkem območju Bertoki – Arheološko najdišče Vale (EŠD 9503) na trasi II. tira železniške proge Divača–Koper*. – Planina (neobjavljeno poročilo).
- CIL: Corpus Inscriptionum Latinarum. Berlin. 1861–.
- CIPRIANO, S. 2011, Nuovi rituali funerari: busta e inumazioni. – V: M. Tirelli (ur.), *Altino antica. Dai Veneti a Venezia*, Venezia, 171.
- CIPRIANO, S. 2012, L' inumazione ad Altino in età alto e medio-imperiale. – *Rivista di Archeologia* 36, 97–118.
- CIPRIANO, S., S. MAZZOCHIN, P. MAGGI, Y. MARION in C. MONDIN 2006, La villa romana di Loron: le produzioni ceramiche. – V: S. Menchelli in M. Pasquinucci (ur.), *Territorio e produzioni ceramiche. Paesaggi, economia e società in età romana. Atti del Convegno Internazionale Pisa 20–22 ottobre 2005*, Pisa, 23–28.
- CIPRIANO, S. in G. M. SANDRINI 2015, ...redditur enim terrae corpus (Cic., De leg., 2,56). Le necropoli di Oderzo tra media e tarda età imperiale. – V: F. Rinaldi in A. Vigoni (ur.), *Le necropoli della media e tarda età imperiale (III – IV secolo d. C.) a Iulia Concordia e nell'arco Altoadriatico. Organizzazione spaziale aspetti monumentali e strutture sociali*, L'Album 20, Rubano, 225–243.
- CIVIDINI, T. 2015, Tra Tagliamento e Torre. Evidenze funerarie di epoca medio e tardoimperiale nel Friuli collinare. – V: F. Rinaldi in A. Vigoni (ur.), *Le necropoli della media e tarda età imperiale (III – IV secolo d. C.) a Iulia Concordia e nell'arco Altoadriatico. Organizzazione spaziale aspetti monumentali e strutture sociali*, L'Album 20, Rubano, 311–330.
- CIVIDINI, T. 2016a, Evidenze funerarie di epoca romana nella Collinare friulana. Dati topografici e cronologici. – V: T. Cividini in G. Tasca (ur.), *Il funerario in Friuli e nelle regioni centermini tra l'età del ferro e l'età tardoantica. (The funerary in Friuli and Surrounding Regions between Iron Age and Late Antiquity)*, BAR International Series 2795, Oxford, 81–102.
- CIVIDINI, T. 2016b, Prime osservazioni sul funerario di epoca romana in Destra Tagliamento. – V: T. Cividini in G. Tasca (ur.), *Il funerario in Friuli e nelle regioni centermini tra l'età del ferro e l'età tardoantica. (The funerary in Friuli and Surrounding Regions between Iron Age and Late Antiquity)*, BAR International Series 2795, Oxford, 115–126.
- CIVIDINI, T. in P. MAGGI 2016, Evidenze funerarie di epoca romana nel Medio Friuli. – V: T. Cividini in G. Tasca (ur.), *Il funerario in Friuli e nelle regioni centermini tra l'età del ferro e l'età tardoantica. (The funerary in Friuli and Surrounding Regions between Iron Age and Late Antiquity)*, BAR International Series 2795, Oxford, 103–113.
- CIVIDINI, T., C. DE CECCO, P. DONAT, M. G. FACCHINETTI, P. MAGGI in R. MERLATTI 2016, La necropoli romana di San Daniele a Basaldella (Campofornido, UD): nuovi dati a trent'anni dalla scoperta. – V: T. Cividini in G. Tasca (ur.), *Il funerario in Friuli e nelle regioni centermini tra l'età del ferro e l'età tardoantica. (The funerary in Friuli and Surrounding Regions between Iron Age and Late Antiquity)*, BAR International Series 2795, Oxford, 211–219.
- CIVIDINI, T. in G. TASCA (ur.) 2016, *Il funerario in Friuli e nelle regioni centermini tra l'età del ferro e l'età tardoantica. (The funerary in Friuli and Surrounding Regions between Iron Age and Late Antiquity)*. – BAR International Series 2795, Oxford.
- Consp.: Ettlinger, E. et al. 1990, *Conspectus formarum terrae sigillatae Italico modo confectae*. – Materialien zur römisch-germanischen Keramik 10, Bonn.
- CRISMANI, A. in P. CASARI 2016, Il caso della necropoli di San Servolo/Socerb e la continuità tra celtismo ed età romana. – V: T. Cividini in G. Tasca (ur.), *Il funerario in Friuli e nelle regioni centermini tra l'età del ferro e l'età tardoantica. (The funerary in Friuli and Surrounding Regions between Iron Age and Late Antiquity)*, BAR International Series 2795, Oxford, 71–79.
- CULIBERG, M. 2010, *Poročilo o arheobotaničnih analizah najdišča Križišče*. – Neobjavljen tipkopis.
- CUNJA, R. 1989, Kapucinski vrt. Katalog. – V: M. Guštin (ur.) 1989, *Koper med Rimom in Benetkami. Capodistria tra Roma e Venezia. Razstava, katalog*, Ljubljana.
- CUNJA, R. 1992, Zgodovinski oris arheoloških raziskav na Koprskem. – *Annales, Series historiae et sociologiae* 2, 67–86.
- CUNJA, R. 1996, *Poznorimski in zgodnjerednjeveški Koper: arheološko izkopavanje na bivšem kapucinskem vrtu v letih 1986–87 v luči drobnih najdb 5. do 9. stoletja*. – *Annales Majora, Koper*.
- CUNJA, R. in M. MLINAR (ur.) 2010, *S fibulo v fabulo: fibule iz Istre, s Krasa, iz Notranjske in Posočja med prazgodovino in zgodnjim srednjim vekom / Con la fibula nella storia: fibule dall'Istria, dal Carso, dalla Carniola interna e dall'Isontino tra preistoria e alto medioevo*. – Koper.
- ČAČE, S., A. KURILIĆ in F. TASSAUX (ur.) 2006, *Les routes de l'Adriatique Antique: géographie et économie. / Putovi Antičkog Jadrana: geografija i gospodarstvo*. – Ausonius Mémoires 17, Bordeaux, Zadar.
- DAROVEC, D. 1999, Peter Pavel Vergerij st.: Mesto Koper. – V: D. Darovec (ur.), *Stari krajepisi Istre*, Annales Majora, Koper, 15–16.
- DE CAROLI, E. 1988, *Lucerne greche e romane*. – Roma.
- DE GROSSI MAZZORIN, J. 1995, La fauna rinvenuta nell'area della Meta Sudans nel quadro evolutivo degli animali domestici in Italia. – V: *Atti del 1° Convegno Nazionale di Archeozoologia*, Padusa Quaderni 1, Rovigo, 309–318.
- DE GROSSI MAZZORIN, J. 2001, L'uso dei cani nei riti funerari. – V: M. Heinzelmann, J. Ortalli, P. Fason in M. Witteyer, *Römischer Bestattungsbrauch und Beigabensitten. Culto dei morti e costumi funerari romani*. Internationales Kolloquium (Rom 1.–3. April 1998), Palilia 8, Wiesbaden, 77–82.
- DEGRASSI, A. 1933, Abitati preistorici e romani nell'agro di Capodistria e il sito dell'antica Egida. – V: *Annuario del Liceo scientifico G. Oberdan di Trieste*, Trieste, 1–44 (= 1962, 785–819).
- DEGRASSI, A. 1953, Aquileia e l'Istria in età romana. – V: *Studi Aquileiesi offerti a Giovanni Brusin*, Aquileia, 51–65 (= Degrassi 1962, 951–979).

- DEGRASSI, A. 1954, *Il confine nord-orientale dell'Italia romana. Ricerche storico topografiche*. – Bern.
- DEGRASSI, A. 1956, L'esportazione di olio e di olive istriane nell'età romana. – *Atti e memorie della Società Istriana di Archeologia e Storia Patria* 4, 104–112.
- DEGRASSI, A. 1962, *Scritti vari di antichità II*. – Roma.
- DEGRASSI, N. 1939, La rappresentazione dell'Istria nella Tabula Peutingeriana. – *Bulletino del Museo dell'Impero Romano* 10, 65.
- DEGRASSI, V. 2000, La necropoli di Villanova di Farra (GO). – V: S. Blason Scarel (ur.), *Cammina, cammina: dalla via dell'ambra alla via della fede*, Udine, 128–130.
- DEIMEL, M. 1987, *Die Bronzekleinfunde vom Magdalensberg*. – *Kärntner Museumsschriften* 71, Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg 9.
- DEMETZ, S. 1999, *Fibeln der Spätlatène- und frühen römischen und Kaiserzeit in den Alpenländern*. – *Frühgeschichtliche und Provinzialrömische Archäologie* 4.
- DESCHLER ERB, E. 1999, *Ad arma! Römisches Militär des 1. Jahrhunderts n. Chr. in Augusta Raurica*. – *Forschungen in Augst* 28.
- DI FILIPPO BALESTRAZZI, E. 1987, Officine di lucerne ad Aquileia. – *Antichità Altoadriatiche* 29/2, 445–466.
- DJURA JELENKO, S. 2004, *Dr. Hans Winkler in njegov prispevek k arheologiji Mislinjske doline*. – Slovenj Gradec.
- DOLENZ, H. 1998, *Eisenfunde aus der Stadt auf dem Magdalensberg*. – *Kärntner Museumsschriften* 75, Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg 13.
- DROBERJAR, E. 1999, *Dobřichov–Pičhora, Ein Brandgräberfeld der ältern römischen Kaiserzeit in Böhmen*. – *Fontes Archaeologici Pragenses* 23.
- DUGULIN, A. (ur.) 2002, *La necropoli di San Servolo. Veneti, Istri, Celti e Romani nel territorio di Trieste*. – Civici Musei di Storia ed Arte, Trieste.
- FABER, A., P. FASOLD, M. STRUCK in M. WITTEYER 2007, *Körpergräber des 1.–3. Jahrhunderts in der römischen Welt*. Internationales Kolloquium (Frankfurt am Main, 19.–20. November 2004). – *Schriften des Archäologischen Museums Frankfurt* 21, Frankfurt am Main.
- FALZONE, S., P. OLIVANTI in A. PELLEGRINO 2001, La necropoli di Fralana (Acilia). – V: M. Heinzelmänn, J. Ortalli, P. Fason in M. Witteyer, *Römischer Bestattungsbrauch und Beigabensitten. Culto dei morti e costumi funerari romani*. Internationales Kolloquium (Rom 1.–3. April 1998), Palilia 8, Wiesbaden, 127–138.
- FERRARESI, A. 2000, *Le lucerne fittili delle collezioni archeologiche del Palazzo Ducale di Mantova*. – Firenze.
- FERDIÈRE, A. (ed.) 1993, *Monde des morts, monde des vivants en Gaule rurale, 6e supp. à RACF*. – Tours.
- FINLEY, M. I. 1987, *Antična ekonomija*. – *Studia Humanitatis*, Ljubljana.
- FONTANA, S. 1998, Le »imitazioni« della sigillata africana e le ceramiche da mensa italiche tardo antiche. – V: L. Sagui (ur.) 1998, *Ceramica in Italia: VI–VII secolo. Atti Convegno in onore di J. W. Hayes, Roma 11–13 maggio 1995*, Firenze, 83–100.
- FRASCHETTI, A. 1975, Per le origini della colonia di *Tergeste* e del municipio di *Agida*. – *Siculorum Gymnasium* 28, 319–335.
- FUSTEL DE COULANGES, N. D. 2006, *The Ancient City*. – New York.
- GASPARI, A. 1998, Ostanki rimskih zidanih struktur na Serminu (Mestna občina Koper, Slovenija). Poročilo o arheoloških zaščitnih izkopavanjih v januarju 1997. / Remains of the Roman built structures at Sermin (Koper Municipality, Slovenia). Report on archaeological protective excavations in January 1998. – *Annales, Series historiae et sociologiae* 14, 99–106.
- GASPARI, A. 2000, *Ulaka. Prazgodovinska in rimska naselbina nad Starim trgom pri Ložu*. – Neobjavljeno magistrsko delo, Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- GASPARI, A., V. VIDRIH PERKO, M. ŠTRAJHAR in I. LAZAR 2007, Antični pristaniški kompleks v Fizinah pri Portorožu – zaščitne arheološke raziskave leta 1998. – *Arheološki vestnik* 58, 167–218.
- GASSNER, V. 1997, *Das Südtor der Tetragonos–Agora. Keramik und Kleinfunde*. – *Forschungen in Ephesos XIII/1/1*.
- GHEDINI, F., M. BUENO in M. NOVELLO (ur.) 2009, *Moenibus et portu celeberrima. Aquileia: storia di una città*. – Roma.
- GIOVANNINI, A. 2000, Per un esame di ritualità nella necropoli di Villanova: spunti di ricerca. – V: S. Blason Scarel (ur.), *Cammina, cammina: dalla via dell'ambra alla via della fede*, Udine, 130–135.
- GIOVANNINI, A. 2006, Cividale, necropoli di Borgo di Ponte: la tomba degli ideali atletici. – *Forum Iulii* XXX, 14–50.
- GIOVANNINI, A. 2008a, Tipologia delle perle in vetro attestate ad aquileia. – V: L. Mandruzzato (ur.), *Vetri antichi del Museo Nazionali di Aquileia. Ornamenti e oggettistica di età romana, vetro pre- e post-romano*, Corpus delle collezioni del vetro in Friuli Venezia Giulia 4, Trieste, 156–170.
- GIOVANNINI, A. 2008b, Orecchini. – V: L. Mandruzzato (ur.), *Vetri antichi del Museo Nazionali di Aquileia. Ornamenti e oggettistica di età romana, vetro pre- e post-romano*, Corpus delle collezioni del vetro in Friuli Venezia Giulia 4, Trieste, 171–172.
- GIOVANNINI, A. 2009, Le necropoli. – V: F. Ghedini, M. Bueno in M. Novello (ur.), *Moenibus et portu celeberrima. Aquileia: storia di una città*, Roma, 183–195.
- GIOVANNINI, A. 2010, Pendenti in vetro di forma circolare. Spunti di ricerca dagli esemplari del Museo Archeologico Nazionale di Aquileia e dei Civici Musei di Storia ed Arte di Trieste. – *PALLAS* 83, 117–141.
- GIOVANNINI, A. 2012/2013, Aquileia e l'archeologia funeraria tardoantica. Censimento dei dati, tracce di usi e costumi. – *Aquileia Nostra* 83–84, 219–249.

- GIOVANNINI, A. 2013a, La gioielleria tardoantica di Aquileia. La luce dei metalli e i colori del vetro. – V: C. Tiussi, L. Villa in M. Novello, *Constantino e Teodoro. Aquileia nel IV secolo*, Aquileia, 192–196.
- GIOVANNINI, A. 2013b, Aquileia nel IV secolo. Tra Teodoro e gli antichi dei. – V: C. Tiussi, L. Villa in M. Novello, *Constantino e Teodoro. Aquileia nel IV secolo*, Aquileia, 102–110.
- GIOVANNINI, A. 2015, Aquileia, attestazioni funerarie di età augustea. Alcune osservazioni. – *Antichità Altoadriatiche* 81, 295–326.
- GIOVANNINI, A. 2016, »Parva petunt manes« (Ov. Fast. II, 535). Cibo e bevande nelle necropoli di Aquileia. – *Antichità Altoadriatiche* 84, 323–349.
- GIOVANNINI, A. in P. MAGGI 1994, Marchi di fabbrica su strigili ad Aquileia. – V: *Epigrafia della produzione e della distribuzione, Actes de la VII rencontre franco-italienne sur l'épigraphie du monde romain (Rome, 5-6 juin 1992)*, Collection de l'École française de Rome 193, Roma, 609–641.
- GIOVANNINI, A. in P. MAGGI 2015, Strigili con iscrizioni da Aquileia. – V: L. Malnati in V. Manzelli (ur.), *Roma e le genti del Po. Un incontro di culture, III-I secolo a.C.*, Catalogo della mostra (Brescia, 8 maggio 2015–16 gennaio 2016), Firenze, 245.
- GIRARDI JURKIĆ, V. 2002, Najznačajnije nekropole i groblja u prapovijesnoj, antičkoj i ranosrednjovjekovnoj Istri. – *Histria Antiqua* 8, 11–36.
- GIRARDI JURKIĆ, V. in K. DŽIN 2003, *Sjaj antičkih nekropola Istre. / The splendour of the antique necropolises of Istria*. – Monografije i katalozi 13, Pula.
- GOETHERT, K. 1997, *Römische Lampen und Leuchter*. – Trier.
- GUALANDI GENITO, M. C. 1977, *Lucerne fittili delle collezioni del Museo Civico archeologico di Bologna*. – Fonti per la storia di Bologna, Cataloghi 3.
- GUŠTIN, M. (ur.) 2011, *Urbana arheologija Kopra*. – Annales Mediterranea, Koper.
- HARRIS, W. V. 1980, Roman Terracotta Lamps: the Organisation of an Industry. – *Journal of Roman Studies* 70, 126–145.
- HAYES, J. W. 1972, *Late Roman Pottery*. – London.
- HAYES, J. W. 1980, *Ancient Lamps in the Royal Ontario Museum I, Greek and Roman Clay Lamps*. – Ontario.
- HAYES, J. W. 1983, The Villa Dionysos Excavations, Knossos: The Pottery. – *Annual of the British School at Athens* 78, 97–169.
- HAYES, J. W. 1985, Sigillate orientali. – V: *Atlante II*, 1–95.
- HAYES, J. W. 2000, From Rome to Beirut and Beyond: Asia Minor and Eastern Mediterranean Trade Connections. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 36, 285–297.
- HAYES, J. W. 2005, Late Hellenistic and Roman Pottery in the Eastern Mediterranean – an overview of recent developments. – V: M. Berg Briese in L. E. Vaag (ur.), *Trade Relations in the Eastern Mediterranean from the Late Hellenistic Period to Late Antiquity: The Ceramic Evidence*. *Halicarnassian studies III*, Odense, 11–26.
- HAYES, J. W. 2008, *The Athenian Agora XXXII. Roman Pottery. Fine Wares*. – Princeton.
- HEINZELMANN, M. 2001, Introduzione. La situazione di Roma. – V: M. Heinzelmann, J. Ortalli, P. Fason in M. Witteyer, *Römischer Bestattungsbrauch und Beigabensitten. Culto dei morti e costumi funerari romani*. Internationales Kolloquium (Rom 1.–3. April 1998), Palilia 8, Wiesbaden, 21–28.
- HEINZELMANN, M., J. ORTALLI, P. FASON in M. WITTEYER 2001, *Römischer Bestattungsbrauch und Beigabensitten. Culto dei morti e costumi funerari romani*. Internationales Kolloquium (Rom 1.–3. April 1998). – Palilia 8, Wiesbaden.
- HELLER, J. L. 1932, Burial Customs of the Romans. – *The Classical Weekly* 25 (24), 193–197.
- VON HESBERG, H. in P. ZANKER (ur.) 1987, *Römische Gräberstrassen – Selbstdarstellung, Status, Standard*. – Bayerische Akademie der Wissenschaften, München.
- HÖCK, A. 2008, Considerazioni sulle fibule tardoromane del tipo Hrušica. – V: M. Buora in S. Seidel (ur.), *Fibule antiche del Friuli*. Cataloghi e monografie archeologiche dei civici musei di Udine 9, Udine, 55–61.
- HOPE, V. M. 2007, *Death in ancient Rome: a source book*. – New York.
- HOPE, V. M. 2009, *Roman Death. The Dying and the Dead in Ancient Rome*. – London.
- HORVAT, A. 2010, *Mineralogija in provenienca žare s Križišča*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- HORVAT, J. 1997, *Sermin. Prazgodovinska in zgodnjerska naselbina v severozahodni Istri*. – Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 3.
- HORVAT, J. in B. ŽBONA TRKMAN 2016, The 3rd century military equipment in south-western Slovenia. – V: J. Horvat (ur.), *The Roman army between the Alps and the Adriatic*, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 31, Studia Alpium et Adriae 1, Ljubljana, 99–120.
- HROBAT, K. in U. LIPOVEC ČEBRON 2008, Križišča niso nikoli sama. Mejni prostori na Krasu in v Istri. – *Studia mythologica Slavica* XI/2008, 25–35.
- HYLAND, A. 1990, *Equus. The horse in the Roman world*. – London.
- Inscr. It. X, 1: B. Forlati Tamaro, *Inscriptiones Italiae Vol. X, Regio X 1, Pola et Nesactium*. – Roma 1974.
- Inscr. It. X, 3: A. Degrassi, *Inscriptiones Italiae, regio X, fasc. 3, Histria Septentrionalis*. – Roma, 1936.
- ISTENIČ, J. 1987, Rodik – grobišče Pod Jezerom. – *Arheološki vestnik* 38, 69–136.
- ISTENIČ, J. 1999, *Poetovio, zahodna grobišča I: grobne celote iz Deželnega muzeja Joanneuma v Gradcu / Poetovio, the western cemeteries I: grave-groups in the Landesmuseum Joanneum, Graz*. – Katalogi in monografije 32.

- ISTENIČ, J. 2000, *Poetovio, zahodna grobišča II: grobne celote iz Deželnega muzeja Joanneuma v Gradcu / Poetovio, the western cemeteries II: grave-groups in the Landesmuseum Joanneum, Graz*. – Katalogi in monografije 33.
- ISTENIČ, J. 2002, The Western Cemetery of Poetovio: burial evidence and cultural identity. – *Histria Antiqua* 8, 165–173.
- ISTENIČ, J., M. DASZKIEWICZ in G. SCHNEIDER 2003, Local production of pottery and clay lamps in Emona (Italia, Regio X). – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 38, 83–91.
- ISTENIČ, J. in L. PLESNIČAR GEC 2001, A pottery kiln at Emona. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 37, 141–146.
- ISTENIČ, J. in G. SCHNEIDER 2000, Aegean cooking ware in the eastern Adriatic. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 36, 341–348.
- IVČEVIĆ, S. 2002a, Kozmetički pribor. – V: E. Marin (ur.), *Longae Saloniae*, Arheološki muzej Split 11, Split, 327–348.
- IVČEVIĆ, S. 2002b, Predmeti za šivanje, tkanje i pređenje. – V: E. Marin (ur.), *Longae Saloniae*, Arheološki muzej Split 11, Split, 469–482.
- JONES, R. F. J. 1983, *Cemeteries and Burial Practice in the Western Provinces of the Roman Empire*. – Unpublished Ph.D. thesis, London.
- JOVANOVIĆ, A. 1984, *Rimske nekropole na teritoriji Jugoslavije*. – Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet, Centar za arheološka istraživanja, Knjiga 3.
- JURIŠIĆ, M. 2000, *Ancient Shipwrecks of the Adriatic. Maritime transport during the first and second centuries AD*. – BAR International Series 828.
- JURIŠIĆ, M. 2006, Podmorska arheološka istraživanja na Vižuli – pokretni nalazi. – *Histria Antiqua* 14, 303–313.
- JURKIĆ, V. 1979, Rimska žarna nekropola na Fontani pod Buzetom (A Roman necropolis at Fontana near Buzet). – *Histria Archaeologica* 10/2, 51–73.
- JURKIĆ, V. 1986, Antička i kasnoantička nekropola Burle kod Medulina. Predhodni izvještaj, 1979–81. – *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva* 11/2, 167–188.
- KAVUR, B. 2011, Arheološke raziskave v bivšem samostanu servitskega reda v Koprju. – V: M. Guštin (ur.), *Urbana arheologija Koprja*, Annales Mediterranea, Koper, 53–64.
- KEAY, S. J. 1984, *Late Roman amphorae in the Western Mediterranean. A typology and economic study: the Catalan evidence*. – BAR International Series 196.
- KIRYAKIDIS, E. (ur.) 2007, *The Archaeology of Ritual*. – Cotsen Advanced Seminars 3, Cotsen.
- KOMPARE, T. 2013, Rimske najdbe iz izkopavanja v servitskem samostanu v Koprju. – *Annales, Series historiae et sociologiae* 23/1, 15–30.
- KONESTRA, A. in I. OŽANIĆ RAGULJIĆ 2016, Illuminating the way: Later Roman factory lamp from a grave context in Crikvenica. – V: G. Lipovac Vrkljan, M. Ugarković in I. Ožanić Raguljić (ur.), *Roman and Late Antique Lamps. Production and distribution, contacts in the Mediterraneaen / Rimske i kasnoantičke svjetiljke: Proizvodnja i distribucija, kontakti na Mediteranu*, Zbornik Instituta za arheologiju 7 (= e-ZIA 1), Zagreb, 128–136.
- KOŠČEVIĆ, R. in R. MAKJANIĆ 1995, *Siscia. Pannonia Superior*. – BAR International Series 621.
- KREMPUŠ, R. 2000, Krvavica bei Vransko in Slowenien, Höhensiedlung des 3. bis 6. Jahrhunderts. – V: M. Feugere in M. Guštin (ur.), *Iron, blacksmiths and tools. Ancient European crafts. Monographies Instrumentum* 12, Montagnac, 209–231.
- KREUZ, A. 2000, Functional and conceptual archaeobotanical data from Roman cremations. – V: J. Pearce, M. Millett in M. Struck (ur.), *Burial, Society and Context in the Roman world*, Oxford, 45–51.
- KRIŽMAN, M. 1979, *Antička svjedočanstva o Istri*. – Pula, Rijeka.
- LABATE, D. 2016, Mvina fecit. Dalle Herzblattlampen alle Firmalampen: nuovi dati sulla produzione di lucerne a matrici dal territorio di Modena. – V: G. Lipovac Vrkljan, M. Ugarković in I. Ožanić Raguljić (ur.), *Roman and Late Antique Lamps. Production and distribution, contacts in the Mediterraneaen / Rimske i kasnoantičke svjetiljke: Proizvodnja i distribucija, kontakti na Mediteranu*, Zbornik Instituta za arheologiju 7 (= e-ZIA 1), Zagreb, 18–38.
- LAVARONE, M., C. MAGRINI, G. MIAN in C. TIUSSI 2016, Le evidenze funerarie nel territorio del progetto PARSAJAd in rapporto con la viabilità e l'organizzazione insediativa. – V: T. Cividini in G. Tasca (ur.), *Il funerario in Friuli e nelle regioni centermini tra l'età del ferro e l'età tardoantica. (The funerary in Friuli and Surrounding Regions between Iron Age and Late Antiquity)*, BAR International Series 2795, Oxford, 65–69.
- LAZAR, I. 2003, *Rimsko steklo Slovenije / The Roman Glass of Slovenia*. – Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 7.
- LAZAR, I. 2004, Najdbe rimskega stekla iz Logatca (Longaticum) / Finds of roman glass from Logatec (Longaticum). – V: I. Lazar (ur.), *Drobci antičnega stekla*, Annales Mediterranea, Koper, 57–65.
- LAZAR, I. 2005, An oil lamp depicting a Roman glass furnace – a new find from Slovenia. – *Bulletin Instrumentum* 22/05, 17–19.
- LAZAR, I. 2006a, Upodobitev rimske steklarske peči na oljenki: izjemna najdba iz Spodnjih Škofij. – *Annales, Series historiae et sociologiae* 16/1, 101–106.
- LAZAR, I. 2006b, An oil lamp from Slovenia depicting a Roman glass furnace. – *Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku* 99, 227–234.
- LAZAR, I. 2006c, *Ilovica pri Vranskem*. – Arheologija na avtocestah Slovenije 1, Ljubljana.
- LAZAR, I. 2009, *Opredelitev steklenih najdb z najdišča Križišče*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- LEIBUNDGUT, A. 1977, *Die römischen Lampen in der Schweiz*. – Bern.

- LELEKOVIĆ, T. 2012, Cemeteries. – V: B. Migotti (ur.), *The Archaeology of Roman Southern Pannonia. The state of research and selected problems in the Croatian part of the Roman province of Pannonia*, BAR International Series 2393, Oxford, 313–357.
- LELEKOVIĆ, T. 2016, Local imitations of imported fine tablewares from Southern Pannonia. Production of the Flavian and post-Flavian period. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 44, 609–618.
- LETTICH, G. 1979, Appunti per una storia del territorium originario di Tergeste. – *Archeografo Triestino* 39, 9–113.
- LEVINE, M. A. 1982, The use of crown height measurements and eruption-wear sequences to age horse teeth. – V: B. Wilson, C. Grigson in S. Payne (ur.), *Ageing in sexing animal bones from archaeological sites*, BAR British Series 109, Oxford, 223–250.
- LIPOVAC VRKLJAN, G., M. UGARKOVIĆ in I. OŽANIĆ RAGULJIĆ (ur.) 2016, *Roman and Late Antique Lamps. Production and distribution, contacts in the Mediterranean / Rimske i kasnoantičke svjetiljke: Proizvodnja i distribucija, kontakti na Mediteranu*. – *Zbornik Instituta za arheologiju* 7 (= e-ZIA 1), Zagreb.
- LLOYD MORGAN, G. 1981, *The Mirrors including a Description of the Roman Mirrors found in Netherlands, in other Dutch Museums*. – Description of the Collections in Rijksmuseum G. M. Kam at Nijmegen 9, Nijmegen.
- LOESCHKE, S. 1919, *Lampen aus Vindonissa, Ein Beitrag zur Geschichte von Vindonissa und des Antiken Beleuchtungswesens*. – Zürich.
- LRFW 1: M. Á. CAU, P. REYNOLDS in M. BONIFAY (ur.) 2011, *LRFW 1. Late Roman fine wares: solving problems of typology and chronology: a review of the evidence, debate and new contexts*. – Roman and Late Antique Mediterranean Pottery 1, Oxford.
- LRFW w. gr. 2011: LRFW working group 2011, An initiative for the revision of late Roman fine wares in the Mediterranean (c. AD 200–700): The Barcelona ICERA/ESF Workshop. – V: M. Á. Cau, P. Reynolds in M. Bonifay (ur.), *LRFW 1. Late Roman fine wares: solving problems of typology and chronology: a review of the evidence, debate and new contexts*, Roman and Late Antique Mediterranean Pottery 1, Oxford, 67–86, 1–14.
- MACKENSEN, M. 1993, *Die Spätantiken Sigillata und Lampen-töpfereien von el Mahrine (Nordtunesien): Studien zur Nordafrikanischen Feinkeramik des 4. bis 7. Jahrhunderts*. – Münchner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte 50.
- MAGGI, P. 2001, La ceramica fine da mensa. – V: F. Tassaux, R. Matijašić in V. Kovačić (ur.), *Loron (Croatie): un grand centre de production d'amphores à huile istriennes (Ier-IVe s.p.C.)*, Ausonius Mémoires 6, Bordeaux, Paris, 128–176.
- MAGGI, P. 2003, *Bertiolo. Presenze romane del medio Friuli* 10. – Bertiolo.
- MAGGI, P. 2006, La distribuzione delle sigillate di produzione orientale nell'arco Adriatico nordorientale: problemi di metodo. – V: S. Čače, A. Kurilić in F. Tassaux (ur.), *Les routes de l'Adriatique Antique: géographie et économie. / Putovi Antičkog Jadrana: geografija i gospodarstvo*, Ausonius Mémoires 17, Bordeaux, Zadar, 179–194.
- MAGGI, P. 2007a, Terre sigillate e al tre ceramiche fini orientali. – V: C. Morselli (ur.), *Trieste antica. Lo scavo di Crosada I*, Fonti e studi per la storia della Venezia Giulia, Trieste, 36–38.
- MAGGI, P. 2007b, Prodotti laterizi con marchi di fabbrica. – V: C. Morselli (ur.), *Trieste antica. Lo scavo di Crosada I*, Fonti e studi per la storia della Venezia Giulia, Trieste, 173–177.
- MAGGI, P. in A. STARAC 2000, Rinvenimenti di terra sigillata e di altre ceramiche fini di produzione orientale in Istria. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 36, 349–357.
- MAGGI, P. in F. ORIOLO 2009, Gli spazi esterni alla città. – V: F. Ghedini, M. Bueno in M. Novello (ur.), *Moenibus et portu celeberrima. Aquileia: storia di una città*, Roma, 155–170.
- MAGNANI, S., P. BANCHIG in P. VENTURA 2005, Il ponte romano alla Mainizza e la via Aquileia-Emona. – *Aquileia Nostra* 76, 81–136.
- MAIOLI, M. G. 1972–1973, Vasi a pareti sottili grigie dal Ravenate. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 14–15, 106–124.
- MAKJANIĆ, R. 1983, Istočna sigilata na Kvarneru. – *Prinosi Odjela za arheologiju* 1, 51–64.
- MALFITANA, D. 2000, La ceramica »corinzia« a rilievo in età romana. Primi risultati di una ricerca in corso. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 36, 181–188.
- MALFITANA, D. 2007, *La ceramica "corinzia" decorata a matrice. Tipologia, cronologia ed iconografia di una produzione ceramica greca di età imperiale*. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* suppl. 10, Bonn.
- MANDRUZZATO, L. (ur.) 2008a, *Vetri antichi del Museo Nazionali di Aquileia. Ornamenti e oggettistica di età romana, vetro pre- e post-romano*. – Corpus delle collezioni del vetro in Friuli Venezia Giulia 4, Trieste.
- MANDRUZZATO, L. 2008b, Some fine wares from the eastern Mediterranean in Aquileia between the 2nd and 3rd centuries AD. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 40, 305–308.
- MANDRUZZATO, L., C. TIUSSI in V. DEGRASSI 2000, Appunti sull'instrumentum domesticum d'importazione greca ed orientale ad Aquileia. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 36, 359–364.
- MANDRUZZATO, L. in A. MARCANTE (ur.) 2005, *Vetri antichi del Museo Nazionali di Aquileia. Il vaselame da mensa*. – Corpus delle collezioni del vetro in Friuli Venezia Giulia 2, Trieste.
- MANDRUZZATO, L. in A. MARCANTE (ur.) 2007, *Vetri antichi del Museo Nazionali di Aquileia. Balsamari, olle, pissidi*. – Corpus delle collezioni del vetro in Friuli Venezia Giulia 3, Trieste.
- MANDRUZZATO, L., M. NOVELLO in E. PACCIANI 2015, Una nuova necropoli nel settore settentrionale di Aquileia. – V: F. Rinaldi in A. Vigoni (ur.), *Le necropoli della media e tarda età imperiale (III – IV secolo d. C.) a Iulia Concordia e nell'arco Altoadriatico. Organizzazione spaziale aspetti monumentali e strutture sociali*, L'Album 20, Rubano, 263–279.
- MARABINI MOEVS, M. T. 1973, *The Roman thin walled pottery from Cosa*. – *Memoirs of the American Academy in Rome* 32.

- MARCHIORI, A. 2011, Insediamento costiero e centurazione nel nord parentino. – V: M. B. Carre, V. Kovačič in F. Tassaux, *L'Istrie et la mer. La côte du Parentin dans l'antiquité*, Ausonius Mémoires 25, Bordeaux, 269–274.
- MARDEŠIĆ, J. 2002, Keramičke svjetiljke. – V: E. Marin (ur.), *Longae Saloniae*, Arheološki muzej Split 11, Split, 349–364.
- MARDEŠIĆ, J. 2009, Neki oblici istočnomediteranske reljefne keramike iz Arheološkog muzeja u Splitu. – *Vjestnik za arheologiju i povijest dalmatinsku* 102, 93–108.
- MARION, Y. in A. STARAC 2001, Amphores. – V: F. Tassaux, R. Matijašić in V. Kovačič (ur.), *Loron (Croatie): un grand centre de production d'amphores à huile istriennes (Ier-IVe s.p.C.)*, Ausonius Mémoires 6, Bordeaux, Paris, 97–125.
- MARTIN KILCHER, S. 2000, Mors immatura in the Roman world – a mirror of society and tradition. – V: J. Pearce, M. Millett in M. Struck (ur.), *Burial, Society and Context in the Roman world*, Oxford, 63–77.
- MASELLI SCOTTI, F. 1984, La ceramica ad Akvileja. Il vaselame da mensa. – *Antichità Altoadriatiche* 24, 48–69.
- MASELLI SCOTTI, F. 1989, Trieste: uno scavo archeologico per la città. *Intervento nella zona PEEP – Teatro romano*. – Trieste.
- MASELLI SCOTTI, F. (ur.) 1991, Trieste. Il sepolcreto di via Donata. – V: *La tutela dei beni culturali e ambientali nel Friuli Venezia Giulia (1986–1987)*, Relazioni – Ministero per i beni culturali e ambientali. Soprintendenza per i Beni ambientali e architettonici, archeologici, artistici e storici del Friuli-Venezia Giulia 8, Trieste, 11–31.
- MASELLI SCOTTI, F. 2006, Spigolature aquileiesi: instrumenta domestica del Museo Archeologico Nazionale. Classi ceramiche finora non note. – *Histria Antiqua* 14, 283–289.
- MASELLI SCOTTI, F., V. DEGRASSI in G. MIAN 2003, Gli scarichi della domus di Piazza Barbacan a Trieste: un contesto di II – inizi III secolo d. C. – *Atti e memorie della Società Istriana di Archeologia e Storia Patria* 103,1/n.s. 51,1, 19–105.
- MASELLI SCOTTI, F., V. DEGRASSI, L. MANDRUZZATO, G. MIAN, D. PROVENZAN, V. RICCOBONO in C. TIUSSI 2004, La domus di Piazza Barbacan: le fasi e i materiali. – *Atti e memorie della Società Istriana di Archeologia e Storia Patria* 104,1/n.s. 52,1, 19–158.
- MASELLI SCOTTI, F. in A. GIOVANNINI 2007, Inumazioni ad Aquileia. Dati d'archivio e ritrovamenti recenti. – V: A. Faber, P. Fasold, M. Struck in M. Witteyer, *Körpergräber des 1.–3. Jahrhunderts in der römischen Welt*. Internationales Kolloquium (Frankfurt am Main, 19.–20. November 2004), Schriften des Archäologischen Museums Frankfurt 21, Frankfurt am Main, 230–248.
- MATJAJŠIĆ, R. 1985, Radionički žigovi na antičkim opekama zbirke Arheološkog Muzeja Istre / Workshop Stamps on Tegulae from the Archaeological Museum of Istria. – *Jadranski Zbornik* 12, 285–301.
- MATJAJŠIĆ, R. 1991, *Campus Martius: antička nekropola između Premanturske i Medulinske ulice u Puli*. – Monografije i katalozi 8.
- MATJAJŠIĆ, R. 1996, Antička nekropola kod Nezakcija (Roman necropolis near Nesactium). – *Histria Antiqua* 2, 117–138.
- MATJAJŠIĆ, R. 1997, Antička nekropola kod Brtonigle. – *Izdanja Hrvatskog arheološkog društva* 18, 97–124.
- MATJAJŠIĆ, R. 1998, *Gospodarstvo antičke Istre: arheološki ostaci kao izvori za poznavanje društveno gospodarskih odnosa u Istri u antici (I. stol. pr. Kr.–III. stol. posl. Kr.)*. – Povijest Istre 4.
- MATJAJŠIĆ, R. 2015, Ancora su alcuni aspetti della romanizzazione degli Histri tra la fine della Repubblica e l'Alto Impero. – V: G. Cresci Marrone (ur.), *Trans Padum... usque ad Alpes. Roma tra il Po e le Alpi: dalla romanizzazione alla romanità. Atti del convegno, Venezia 13–15 maggio 2014*, Studi e ricerche sulla Gallia Cisalpina 26, Roma, 305–328.
- MATJAJŠIĆ, R. in K. BURŠIĆ MATJAJŠIĆ 1996, *Antička Pula s okolicom*. – Pula.
- MERCANDO, L. 1974, La necropoli romana di Portorecanati. – *Notizie degli scavi di antichità* 8/28, 142–430.
- METZLER, J. in C. GAENG 2009, *Goeblange–Nospelt, une nécropole aristocratique trévire*. – Dossiers d'archéologie du Musée national d'histoire et d'art XIII, Luxembourg.
- MIHOVIČIĆ, K. 1979, Prstenje i naušnice rimskog doba Slovenije. – *Arheološki vestnik* 30, 223–242.
- MIKL CURK, I. 1987, *Rimska lončena posoda na Slovenskem*. – Razprave FF, Ljubljana.
- MILAVEC, T. 2008, *Primerjalna analiza kovinskega gradiva poznoantičnih naselbin vzhodnoalpskega prostora*. – Doktorska disertacija, Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.
- MILAVEC, T. 2011, Kovinske najdbe. – V: Z. Modrijan in T. Milavec, *Poznoantična utrjena naselbina Tonovcov grad pri Kobaridu. Najdbe. / Late antique fortified settlement Tonovcov grad near Kobarid: finds*, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 24, 21–81.
- MLAKAR, Š. 1973, Zaštitno iskopavanje rimskih pepeonih grobova u Kringi 1960. godine (Schutzausgrabungen der römischen Aschengräber in Kringa im Jahre 1960). – *Histria Archaeologica* 4/1, 31–58.
- MLINAR, M. 2008, *Most na Soči (Sv. Lucija) – izkopavanja na grobišču 2000–2002*. – Neobjavljena magistrska naloga, Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.
- MODRIJAN, Z. 2011, Keramika. – V: Z. Modrijan in T. Milavec, *Poznoantična utrjena naselbina Tonovcov grad pri Kobaridu. Najdbe. / Late antique fortified settlement Tonovcov grad near Kobarid: finds*, Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 24, 121–219.
- MODRIJAN, Z. 2014, Imports from the Aegean area to the Eastern Alpine area and Northern Adriatic in late antiquity. – *Ephe-meris napocensis* 24, 51–69.
- MODRIJAN, Z. 2015, Amphorae from Late Antique hilltop Settlements in Slovenia. – *Fundberichte aus Österreich, Tagungsband* 1, 21–32, Wien.

- MODRIJAN, Z. in T. MILAVEC 2011, *Poznoantična utrjena naselbina Tonovcov grad pri Kobaridu. Najdbe. / Late antique fortified settlement Tonovcov grad near Kobarid: finds.* – Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 24.
- MORSELLI, C. (ur.) 2007a, *Trieste antica. Lo scavo di Crosada I.* – Fonti e studi per la storia della Venezia Giulia, Trieste.
- MORSELLI, C. (ur.) 2007b, *Trieste antica. Lo scavo di Crosada II. I materiali.* – Fonti e studi per la storia della Venezia Giulia, Trieste.
- MULH, T. 2008, *Poročilo o zaščitnih arheoloških izkopavanjih na lokaciji Potniški center Ljubljana 2007/2008 (poročilo št. 1/2003 – BV_TM)* – Ljubljana (neobjavljeno poročilo, arhiv ZVKDS OE Ljubljana).
- MURGELJ, I. 2000, *Kovinsko gradivo z Ajdovščine nad Rodikom.* – Neobjavljeno diplomsko delo, Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- MUŠIČ, B. 2001, *Poročilo o geofizikalni raziskavi na lokaciji Križišče – Školarice.* – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- NOVŠAK, M. 2003a, Križišče pri Spodnjih Škofijah. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami: arheologija na avtocestah Slovenije: vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 165–166.
- NOVŠAK, M. 2003b, Školarice pri Spodnjih Škofijah. – V: D. Prešeren (ur.), *Zemlja pod vašimi nogami: arheologija na avtocestah Slovenije: vodnik po najdiščih*, Ljubljana, 258–259.
- NOVŠAK, M. 2006, Simonov Zaliv. – *Varstvo spomenikov. Poročila* 39–41, 181–183.
- NOVŠAK, M. in T. ŽERJAL 2008, Školarice in Križišče, rimski najdišči. – V: M. Jurković (ur.), *I. porečki susret arheologa: rezultati arheoloških istraživanja na području Istre: zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa održanog u Poreču 29. rujna 2006*, Poreč, 25–34.
- NOVŠAK, M. 2010, Šentpavel pri Domžalah. – *Arheologija na avtocestah* 26, Ljubljana.
- NOVŠAK, M. 2011, Školarice – rimsko grobišče; Križišče pri Spodnjih Škofijah. – Neobjavljeno magistrsko delo, Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.
- OLCESE, G. 2003, *Ceramiche comuni a Roma e in area romana: produzione, circolazione e tecnologia (tarda età repubblicana – prima età imperiale).* – Documenti di archeologia 28.
- ORTALLI, J. 2001, Il culto funerario della Cispadana romana. Rappresentazione e interiorità. – V: M. Heinzlmann, J. Ortalli, P. Fason in M. Witteyer, *Römischer Bestattungsbrauch und Beigabensitten. Culto dei morti e costumi funerari romani.* Internationales Kolloquium (Rom 1.–3. April 1998), Palilia 8, Wiesbaden, 215–242.
- ORTALLI, J. 2007, Cremazione e inumazione nella Cisalpina: convivenza o contrapposizione? – V: A. Faber, P. Fasold, M. Struck in M. Witteyer, *Körpergräber des 1.–3. Jahrhunderts in der römischen Welt.* Internationales Kolloquium (Frankfurt am Main, 19.–20. November 2004), Schriften des Archäologischen Museums Frankfurt 21, Frankfurt am Main, 201–213.
- ORTALLI, J. 2011, Culto e riti funerari dei Romani: la documentazione archeologica. – *Thesaurus Cultus et Rituum Antiquorum* VI, 198–215.
- PANELLA, C. 2001, Le anfore di età imperiale del Mediterraneo occidentale. – V: J.-P. Morel in P. Leveque (ur.), *Céramiques hellénistiques et romaines III*, Paris, 177–275.
- PANCIERA, D. 1986, Alcuni frammenti di ceramica corinzia a rilievo di epoca romana da Altino. – *Aquileia Nostra* 57, 701–716.
- PAUL, M. 2011, *Fibeln und Gürtelzubehör der späten römischen Kaiserzeit aus Augusta Vindelicum/Augsburg.* – Münchner Beiträge zur provinzialrömischen Archäologie 3.
- PEACOCK, D. P. S. in D. F. WILLIAMS 1986, *Amphorae and the Roman Economy.* – London.
- PEARCE, J. 2000, Burial, society and context in the provincial Roman world. – V: J. Pearce, M. Millett in M. Struck (ur.), *Burial, Society and Context in the Roman world*, Oxford, 1–12.
- PEARCE, J. 2015, A 'Civilised' Death? The Interpretation of Provincial Roman Grave Good Assemblages. – V: J. Rasmus Brandt, M. Prusac in H. Roland (ur.), *Death and Changing Rituals. Function and Meaning in Ancient Funerary Practices*, Studies in Funerary Archaeology 7, Oxford, Philadelphia, 223–247.
- PEARCE, J., M. MILLETT in M. STRUCK (ur.) 2000, *Burial, Society and Context in the Roman world.* – Oxford.
- PEÑA, J. T. 2007, *Roman pottery in the archaeological record.* – New York, Cambridge.
- PERKO, V. 2012a, Fiat lux! Svetila na prostoru današnje Slovenije v antiki. – V: V. Perko, A. Nestorović in I. Žižek (ur.), *Ex oriente lux. Rimskodobna svetila in oljenke iz Slovenije*, Ptuj, 24–83.
- PERKO, V. 2012b, Sklep. Namesto zaključka: velika moč malih podob. – V: V. Perko, A. Nestorović in I. Žižek (ur.), *Ex oriente lux. Rimskodobna svetila in oljenke iz Slovenije*, Ptuj, 93–97.
- PERKO, V., A. BAVDEK in I. LAZAR 1998, Poznoantično najdišče Šmarata. – *Arheološki vestnik* 49, 271–283.
- PESAVENTO MATTIOLI, S. 1992, *Anfore romane a Padova: Ritrovamenti dalla città.* – Materiali d'archeologia 1.
- PESAVENTO MATTIOLI, S. in M.-B. CARRE 2009, *Olio e pesce in epoca romana. Produzione e commercio nelle regioni dell'Alto Adriatico.* Atti del convegno Padova, 16. febbraio 2007. – *Antenor Quaderni* 15.
- PETCHEY, F. 2005, *Radiocarbon Analyses – report.* – University of Waikato, Radiocarbon dating laboratory (neobjavljeno poročilo).
- PETRU, S. 1972, *Emonske nekropole.* – Katalogi in monografije 7.
- PETTENÒ, E. in C. ROSSI 2015, Le necropoli tardo romane di Padova. Dati per una ricostruzione complessa. – V: F. Rinaldi in A. Vigoni (ur.), *Le necropoli della media e tarda età imperiale (III–IV secolo d. C.) a Iulia Concordia e nell'arco Altoadriatico. Organizzazione spaziale aspetti monumentali e strutture sociali*, L'Album 20, Rubano, 201–223.

- PFLAUM, V. 2000, *Claustra Alpium Iuliarum in barbari. Najdbe poznorimske vojaške opreme in orožja ter sočasne zgodnje barbarske najdbe na ozemlju današnje Slovenije*. – Neobjavljeno magistrsko delo, Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- PHILPOTT, R. 1991, *Burial practices in Roman Britain. A Survey of Grave Treatment and Furnishing A.D. 43–410*. – BAR International Series 219, Oxford.
- PLESNIČAR GEC, L. 1972, *Severno emonsko grobišče*. – Katalogi in monografije 8.
- PLESNIČAR GEC, L. 1977, *Keramika emonskih nekropol*. – Dissertationes et monographiae 20.
- PLESNIČAR GEC, L. 1987, Thin walled pottery from Slovenia. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 25/26, 451–464.
- PLESTENJAK, A., M. STOKIN in A. TRENZ 2002, *Poročilo o testnih arheoloških izkopih na lokaciji Križišče na trasi AC Klanec*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).
- PLESTENJAK, A., I. BEKLJANOV ZIDANŠEK, B. ŠTULAR, T. VERBIČ, T. ŽERJAL, Z. MILEUSNIČ, V. MERC, B. TOŠKAN, M. CULIBERG in R. SLAPNIK, 2012, *Sermin: arheološke raziskave v letu 2010*. – Sevnica (dostopno na <http://www.arhej.com/datoteke/Pdf/sermin.pdf>).
- POGLAJEN, S. 2006, Iskanje rimske cestne mreže v severozahodni Istri. – V: D. Perko et. al. (ur.), *Geografski informacijski sistem v Sloveniji 2005–2006*, Ljubljana, 211–222.
- POGLAJEN, S. 2007, *Geografski informacijski sistemi v študijah rimskega podeželja: primer severozahodne Istre*. – Neobjavljena doktorska disertacija, Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.
- POGLAJEN, S. 2008, Analiza razmerja med rimsko poselitvijo in bližino obale v severozahodni Istri. – V: R. Auriemma in S. Karinja (ur.), *Terre di mare. L'archeologia dei paesaggi costieri e le variazioni climatiche, Atti del convegno internazionale di studi Trieste, 8–10 novembre 2007*, Trieste, Piran, 408–415.
- POGLAJEN, S. 2009, Simulation of the roman road network in north-western Istria. – *Histria antiqua* 17, 229–240.
- POGLAJEN, S. in T. ŽERJAL 2007, The potential of Slovenian Istria for Roman viticulture and oleoculture – *Histria Antiqua* 15, 267–280.
- POLFER, M. 2000, Reconstructing funerary rituals: the evidence of ustrina and related archaeological structures. – V: J. Pearce, M. Millett in M. Struck (ur.), *Burial, Society and Context in the Roman world*, Oxford, 30–37.
- PRICE, J. 2005, Glassworking and glassworkers in cities and towns. – V: A. Mac Mahon in J. Price (ur.), *Roman Working Lives and Urban Living*, London, 167–190.
- PRÖTTEL, P. M. 1996, *Mediterrane Feinkeramikimporte des 2. bis 7. Jahrhunderts n.Chr. im Oberen Adriarum und in Slowenien*. – Kölner Studien zur Archäologie der Römischen Provinzen 2.
- QUARESMA, J. C. 2011, Chronologie finale de la sigillée africaine A à partir des contextes de Châos Salgados (Mirobriga?). Différences de facies entre Orient et Occident. – V: M. Á. Cau, P. Reynolds in M. Bonifay (ur.), *LRFW 1. Late Roman fine wares: solving problems of typology and chronology: a review of the evidence, debate and new contexts*, Roman and Late Antique Mediterranean Pottery 1, Oxford, 67–86.
- RADMAN LIVAJA, I. 2004, *Militaria Sisciensia: nalazi rimske vojne opreme iz Siska u fundusu Arheološkoga muzeja u Zagrebu*. – Katalogi i monografije Arheološkoga muzeja u Zagrebu 1.
- RAMADORI, L. 2001, I corredi funerari della necropoli di Potentia. Una proposta di lettura di un fossile guida: il significato della lucera nel corredo funerario. – V: E. Percossi Serenelli (ed.), *Potentia. Quando poi scese il silenzio... Rito e società in una colonia romana del Piceno fra Repubblica e tardo Impero*, Milano, 118–143.
- RASMUS BRANDT, J., M. PRUSAC in H. ROLAND (ur.) 2015, *Death and Changing Rituals. Function and Meaning in Ancient Funerary Practices*. – *Studies in Funerary Archaeology* 7, Oxford, Philadelphia.
- REPOLUSK, P. 1998, Koprška brda. – V: D. Perko in M. Orožen Adamič (ur.), *Slovenija: pokrajine in ljudje*, Ljubljana, 268–280.
- RIC: *The Roman Imperial Coinage* V/2–X, London 1933–1994.
- RICCI, A. 1985, Ceramica a pareti sottili. – V: *Enciclopedia dell'Arte Antica, Atlante delle forme ceramiche II. Ceramica Fine Romana nel Bacino Mediterraneo (Tardo Ellenismo e Primo Impero)*, Roma, 231–357.
- RICCOBONO, D. 2007, Ceramica comune di produzione orientale. – V: C. Morselli (ur.), *Trieste antica. Lo scavo di Crosada I.*, Fonti e studi per la storia della Venezia Giulia, Trieste, 86–89.
- RIEDEL, A. 1993, Die Tierknochenfunde des römerzeitlichen Lager vicus von Traismauer/Augustiana in Niederösterreich. – *Annalen des Naturhistorischen Museums Wien* 95(A), 179–294.
- RIEDEL, A. 2002, I resti di ossa animali delle grotte e della necropoli di San Servolo. – V: A. Dugulin (ur.), *La necropoli di San Servolo. Veneti, Istri, Celti e Romani nel territorio di Trieste*, Civici Musei di Storia ed Arte, Trieste, 131–133.
- RIEDEL, A. 2004, Tierknochen aus der römischen Villa rustica von Nickelsdorf im Burgenland (Österreich). – *Annalen des Naturhistorischen Museums Wien* 106(A), 449–539.
- RIHA, E. 1986, *Römische Toilettergerät und medizinische Instrumente aus August und Kaiseraugst*. – *Forschungen in Augst* 6.
- RIHA, E. 1990, *Die römische Schmuck aus Augst und Kaiseraugst*. – *Forschungen in Augst* 10.
- RILEY, J. A. 1979, The Coarse Pottery from Berenice. – V: J. A. Lloyd (ur.), *Excavations at Sidi Khrebish Benghazi (Berenice). II. Lybia Antiqua 5, Supplementum, Department of Antiquities, Tripoli*, 91–497.
- RINALDI, F. in A. VIGONI (ur.) 2015, *Le necropoli della media e tarda età imperiale (III–IV secolo d. C.) a Iulia Concordia e nell'arco Altoadriatico. Organizzazione spaziale aspetti monumentali e strutture sociali*. – *L'Album* 20, Rubano.

- ROBINSON, H. S. 1959, *Pottery of the Roman Period. Chronology. The Athenian Agora V.* – Princeton.
- ROSSI, C. 2014, *Necropoli urbane di Padova romana.* – Antenor Quaderni 30, Padova.
- ROSSI, C. 2016, La realtà funeraria dei centri veneti romanizzati. L'evoluzione del *funus* tra fasi storiche e cambiamenti socio-economici. – V: T. Cividini in G. Tasca (ur.), *Il funerario in Friuli e nelle regioni centermini tra l'età del ferro e l'età tardoantica. (The funerary in Friuli and Surrounding Regions between Iron Age and Late Antiquity)*, BAR International Series 2795, Oxford, 163–182.
- SACKETT, L. H. 1992, The Roman Pottery. – V: L. H. Sackett (ur.), *Knossos from Greek city to Roman colony: excavations at the unexplored mansion II*, The British School of Archaeology at Athens Supplement 21, Oxford, 147–255.
- SAKARA SUČEVIĆ, M. 2004, *Kaštelir: prazgodovinska naselbina pri Novi vasi / Brtonigla (Istra) = Kaštelir: prehistoric settlement near Nova vas / Brtonigla (Istria).* – Annales Mediterranea, Koper.
- SCHEID, J. (ur.) 2008, *Pour une archéologie du rite. Nouvelles perspectives de l'archéologie funéraire.* – Collection de l'École française de Rome 407, Rome.
- SCHINDLER KAUELKA, E. 1975, *Die dünnwandige Gebrauchskeramik vom Magdalensberg.* – Kärntner Museumsschriften 58, Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg 3.
- SCHINDLER KAUELKA, E. 1980, *Die Römische Modelkeramik vom Magdalensberg.* – Kärntner Museumsschriften 66, Archäologische Forschungen zu den Grabungen auf dem Magdalensberg 7.
- SCHNEIDER, G. 1994, Studies on Roman lamps from the Northern provinces and from Rome. – V: G. Olcese (ur.), *Ceramica romana e archeometria: lo stato degli studi. Atti delle Giornate Internazionali di Studio (Castello di Montegufoni, Firenze, 26-27 aprile 1993)*, Firenze, 127–142.
- SCHNEIDER, G. 2000, X-ray fluorescence analyses of vernice nera, sigillata and Fimalampen from North Italy. – V: G. P. Brogiolo in G. Olcese, *Produzione ceramica in area Padana tra il II secolo a.C. e il VII secolo d.C.: nuovi dati e prospettive di ricerca.* Documenti di Archeologia 21, Mantova, 103–106.
- SCHNEIDER, G. in M. DASZKIEWICZ 2011, Imported and local Fimalampen in Aquileia: chemical analyses by WD-XRF. – *Aquileia Nostra* 82, 261–282.
- SCHUCANY, C. 2000, An elite funerary enclosure in the centre of the villa of Biberist – Spitalhof (Switzerland) – a case study. – V: J. Pearce, M. Millett in M. Struck (ur.), *Burial, Society and Context in the Roman world*, Oxford, 118–124.
- SENA CHIESA, G. 1985, *Angera romana. Scavi nella necropoli 1970–1979.* – Archaeologia 44, Milano.
- SILVER, A. 1972, The ageing of domestic animals. – V: D. Brothwell in E. Higgs (ur.), *Science in Archaeology*, London, 283–302.
- SIMONETT, Ch. 1941, *Tessiner Gräbfelder.* – Monographien zur Ur- und Frühgeschichte der Schweiz 3.
- SLAPŠAK, B. 1974, Tegula Q. Clodi Ambrosi. – *Situla* 14/15, 173–181.
- SLAPŠAK, B. 2003, O koncu prazgodovinskih skupnosti na Krasu. – *Arheološki vestnik* 54, 243–257.
- SLAPŠAK, B. 2005, Arheologija pekla: imaginarne topografije in njihova vloga pri oblikovanju kulturnih poetik (spremnna beseda). – V: P. Xella (ur.), *Arheologija pekla: onstranstvo na Bližnjem vzходу in antiki*, Zbirka Varia/Studia humanitatis, Ljubljana, 220–231.
- SNOJ, D. 1992, Sermin. – *Varstvo spomenikov* 34, 91–106.
- SNOJ, D. 2004, Bolniška ulica 1 / Via dell'ospedale 1 / Bolniška ulica 1. – V: M. Guštin (ur.), *Srednjeveška in novoveška keramika iz Pirana in Svetega Ivana*, Annales Mediterranea, Koper, 31–33.
- SPITZER, D. C. 1942, Roman relief Bowls from Corinth. – *Hesperia* 11, 162–192.
- STARAC, A. 1991–1992, Rimske svetiljke iz nekropole na Marsovem polju v Puli. – *Histria Archaeologica* 22–23, 4–43.
- STARAC, A. 1995, *Antička grobnica u Veštru.* – Rovinj.
- STARAC, A. 1999, *Rimsko vladanje u Istriji i Liburniji, I Istrija.* – Arheološki muzej Istre, Monografije i Katalogi 10/1.
- STARAC, A. 2006, Promet amforama prema nalazima u rovinjskome podmorju. – *Histria archaeologica* 37, 85–116.
- STEPPUHN, P. 2001, Eine Glashütte der Zeit um 1450 auf dem Taunuskamm. – *Denkmalpflege und Kulturgeschichte* 1/01, 38–43.
- STERN, E. M. 2001, *Roman, Byzantine and Early Medieval Glass (10 BCE – 700 CE): E. Wolf Collection.* – Ostfildern.
- STERN, E. M. 2004, The Glass *Banauoi* of Sidon and Rome. – V: M. Beretta (ur.), *When glass matters*, Istituto e museo di storie della scienza, Firenze, 77–120.
- STERN, E. M. 2008, Glass production. – V: J. P. Oleson (ur.), *The Oxford Handbook of Engineering and Technology in the Classical World*, Oxford, New York, 520–550.
- STOKIN, M. 1992, Naselbinski ostanki iz 1. st. pr. n. št. v Fornačah pri Piranu. – *Arheološki vestnik* 43, 79–92.
- STOKIN, M. in E. LAZAR 2008, *Preliminarno poročilo o zaščitnih arheoloških izkopavanjih na področju hotela Lucija v Portorožu.* – Koper (neobjavljeno poročilo, arhiv ZVKDS OE Piran).
- STOKIN, M. in E. LAZAR 2009, Portorož – arheološko najdišče Metropol. – *Varstvo spomenikov, poročila*, 45, 160–164.
- STOKIN, M. in M. NOVŠAK 2001, *Arheološka zaščitna izkopavanja Sermin 2001–2002.* – Ljubljana (neobjavljeno poročilo, arhiv ZVKDS OE Piran).
- STRUCK, M. 1993, Busta in Britannien und ihre Verbindungen zum Kontinent. Allgemeine Überlegungen zur Herleitung der Bestattungssitte. – V: M. Struck (ur.), *Römerzeitliche Gräber als Quellen zu Religion, Bevölkerungsstruktur und Sozialgeschichte.* Internationale Fachkonferenz (Mainz, 18.–20. Februar 1991), Mainz, 81–94.

STRUCK, M. (ur.) 1993, *Römerzeitliche Gräber als Quellen zu Religion, Bevölkerungsstruktur und Sozialgeschichte*. Internationale Fachkonferenz (Mainz, 18.–20. Februar 1991). – Mainz.

Suppl. It.: Supplementa Italica. Rome 1981–.

Suppl. It.: X, 1992: Zaccaria 1992.

ŠAŠEL, J. 1974, Koper. Capodistria. – *Arheološki vestnik* 25 (1976), 446–461.

ŠAŠEL, J. 1975, Rimske ceste v Sloveniji. – V: *Arheološka najdišča Slovenije*, 74–88.

ŠAŠEL, J. 1989, Koper. – V: M. Guštin (ur.), *Koper med Rimom in Benetkami. Capodistria tra Roma e Venezia. Razstava*, Ljubljana, 5–14.

ŠAŠEL KOS, M. 2000, Caesar, Illyricum and the hinterland of Aquileia. – V: G. Urso (ur.), *L'ultimo Cesare: scritti, riforme, progetti, poteri, congiure: atti del convegno internazionale, Cividale del Friuli, 16–18 settembre 1999*, Roma, 277–304.

ŠAŠEL KOS, M. 2010, *Rimsko osvajanje zahodnega Balkana: Ilirik v Apijanovi Ilirski zgodovini*. – Ljubljana.

ŠEMROV, A. in A. MIŠKEC 2010, *Poročilo numizmatične analize novcev iz najdišča Križišče*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).

ŠLAUS, M. in M. NOVAK 2010, *Anthropological analysis of human skeletal remains from the roman period necropolis Križišče near Spodnje Škofije, Slovenia*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).

ŠONJE, A. 1991, *Putevi i komunikacije u prethistoriji i antici na području Poreštine v njihov odnos prema ostalim prometnim vezama u Istri*. – Poreč, Pazin.

ŠRIBAR, V. 1958–1959, Arheološko-topografske ugotovitve v Simonovem zalivu pri Izoli. – *Arheološki vestnik* 9–10, 271–285.

ŠTERBENC ERKER, D. 2002, *Quid lacrimis Rimska ženska pred obličjem smrti med 2. stol. pr. n. št. in 2. stol. n. št.* – Ljubljana.

TARAS, D. 2015, Gruba egejska keramika iz slojeva antičke luke u Zatonu. – *Diadora* 28, 191–218.

TASSAUX, F. 2001a, Production et diffusion des amphores à huile istriennes. – *Antichità Altoadriatiche* 46, 501–543.

TASSAUX, F. 2001b, Quatre siècles de l'histoire d'une grande propriété. – V: F. Tassaux, R. Matijašić in V. Kovačić (ur.), *Loron (Croatie): un grand centre de production d'amphores à huile istriennes (Ier–IVe s.p.C.)*, Ausonius Mémoires 6, Bordeaux, Paris, 309–324.

TASSAUX, F. 2002, Le monde des morts en Gaule Romaine (1er s.a.C.–VIIe s.p.C.). – Bilan et nouvelles perspectives de recherches. – *Histria Antiqua* 8, 139–148.

TASSAUX, F., R. MATJAJŠIĆ in V. KOVAČIĆ (ur.) 2001, *Loron (Croatie): un grand centre de production d'amphores à huile istriennes (Ier–IVe s.p.C.)*. – Ausonius Mémoires 6, Bordeaux, Paris.

TESTA, G. in S. LUGLI 2000, Gypsum–anhydrite transformations in Messinian evaporites of central Tuscany (Italy). – *Sedimentary Geology* 130, 249–268.

TICA, G. in B. DJURIĆ 2001, *Poročilo o rezultatih ekstenzivnega arheološkega pregleda odseka AC Klanec–Ankaran*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).

TIRELLI, M. 2001, ...ut...largius rosae et esc[a]e... poneretur. I rituali funerari ad Altinum tra offerte durevoli e deperibili. – V: M. Heinzelmann, J. Ortalli, P. Fason in M. Witteyer, *Römischer Bestattungsbrauch und Beigabensitten. Culto dei morti e costumi funerari romani*. Internationales Kolloquium (Rom 1.–3. April 1998), Palilia 8, Wiesbaden, 243–256.

TIRELLI, M., E. POSSENTI 2015, Sepulture e ritualità funeraria in Altino tardoantica. – V: F. Rinaldi in A. Vigoni (ur.), *Le necropoli della media e tarda età imperiale (III–IV secolo d. C.) a Iulia Concordia e nell'arco Altoadriatico. Organizzazione spaziale aspetti monumentali e strutture sociali*, L'Album 20, Rubano, 245–261.

TIUSSI, C., L. VILLA in M. NOVELLO 2013, *Constantino e Teodoro. Aquileia nel IV secolo*. – Aquileia.

TOŠKAN, B. 2010, *Sesalska favna z najdišča Križišče (AC KOPER–LENDAVA)*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).

TOYNBEE, J. M. C. 1982, *Death and burial in the roman world*. – London.

TRATNIK, V. 2014, Rimsko grobišče na Laurinovi ulici v Vipavi. / The Roman cemetery at Laurinova ulica in Vipava. – *Arheološki vestnik* 65, 255–322.

TRATNIK, V. in T. ŽERJAL 2017, Ajdovščina (Castr): poselitev zunaj obzidja. / Ajdovščina (Castr): the extra muros settlement. – *Arheološki vestnik* 68, 245–294.

TREISTER, M. Y. 1996, Essays on the Bronzeworking and Toreutics of the Pontus. – V: G. R. Tsetskladze (ur.), *New Studies on the Black Sea Littoral*, Colloquia Pontica 1, Oxford, 73–130.

TRENZ, A., M. NOVŠAK, R. KLASINC, T. ŽERJAL, J. BURMAZ, B. ŠTULAR in B. ROZMAN 2003, *Poročilo o arheoloških izkopavanjih na lokaciji Križišče na trasi AC Klanec–Ankaran, Sermin–Socerb*. – Ljubljana (neobjavljeno poročilo).

TRENZ, A. in M. NOVŠAK 2004, Villa rustica na lokalitetu Školarice na trasi autoputa Klanec–Ankaran. – *Histria Antiqua* 12, 77–84.

TRENZ, A. in M. NOVŠAK 2006, Školarice, Ankaransko Križišče. – *Rast* 2 (104), 15–18.

ULBERT, G. 1969, *Das frühromische Kastell Rheingönheim. Die Kleinfunde aus den Jahren 1912 und 1913*. – *Limesforschungen* 9.

UNZ, C. in E. DESCHLER ERB 1997, *Katalog der Militaria aus Vindonissa: militärische Funde, Pferdegeschirr und Jochteile bis 1976*. – Gesellschaft Pro Vindonissa 14.

UREK, M. in D. JOSIPOVIČ 2011, *Poročilo o arheoloških izkopavanjih na območju širitve tovarne železniške postaje Koper (sektor 2/2, 4. etapa)*. – Kranj (neobjavljeno poročilo, arhiv ZVKDS OE Piran).

VALLERİ, L. 2003, La produzione di lucerne ad Altino. – V: G. Cresci Marrone in M. Tirelli (ur.), *Altinum – studi di archeologia, epigrafia e storia. Produzioni, merci e commerci in Altino preromana e romana*, Studi e ricerche sulla Gallia Cisalpina 17, Roma, 357–362.

- VEDALDI IASBEZ, V. 1994, *La Venetia orientale e l'Histria. Le fonti letterarie greche e latine fino alla caduta dell'Impero Romano d'Occidente*. – Studi e ricerche sulla Gallia Cisalpina 5.
- VEGAS, M. 1966, *Motivos decorativos en lucernas de discos romanas: sus antedecentes y paralelos*. – Pyraeae 2.
- VENTURA, P. 1996, Tergeste Romana: Elementi per la forma urbis. – *Archeografo Triestino* 56, ser. IV/104, 11–123.
- VENTURA, P. 2015, Attestazioni funerarie a Tergeste fra III e IV secolo d. C. – V: F. Rinaldi in A. Vigoni (ur.), *Le necropoli della media e tarda età imperiale (III – IV secolo d. C.) a Iulia Concordia e nell'arco Altoadriatico. Organizzazione spaziale aspetti monumentali e strutture sociali*, L'Album 20, Rubano, 281–310.
- VERZAR BASS, M. 1997, Monumenti funerari di Trieste. – *Antichità altoadriatiche*, 117–136.
- VIČIČ, B. in T. SCHEIN 1986, Unec. Antično grobišče. – *Arheološki pregled* 26, 100–102.
- VIDRIH PERKO, V. 1994, *Poznoantične amfore v Sloveniji*. – Neobjavljena doktorska disertacija, Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.
- VIDRIH PERKO, V. 2000, Amfore v Sloveniji. – *Annales, Series historiæ et sociologiae* 10/2 (22), 421–455.
- VIDRIH PERKO, V. 2005, Seaborne Trade Routes in the North-East Adriatic and their Connections to the Hinterland in the Late Antiquity. – V: P. Brogiolo in P. Delogu (ur.), *L'Adriatico dalla tarda antichità all'età carolingia, Atti del Convegno di studio Brescia*, Firenze, 49–77.
- VIDRIH PERKO, V. 2006a, Amfore. – V: L. Plesničar Gec (ur.), *Emonski forum. Emona forum*, Annales Mediterranea, Koper, 99–108.
- VIDRIH PERKO, V. 2006b, Amphorae of the Eastern Adriatic and its Northeastern Hinterland. – V: S. Čače, A. Kurilić in F. Tassaux (ur.), *Les routes de l'Adriatique Antique: géographie et économie. / Putovi Antičkog Jadrana: geografija i gospodarstvo*, Ausonius Mémoires 17, Bordeaux, Zadar, 209–224.
- VIDRIH PERKO, V. in M. PAVLETIČ 2000, Report on ceramics from Brijuni. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 36, 263–269.
- VIDRIH PERKO, V. in M. ŽUPANČIČ 2003, Il popolamento della Slovenia sudoccidentale e dell'Istria settentrionale nel periodo tardoromano e nell'alto medio evo alla luce delle ceramiche di importazione. – *Histria Antiqua* 11, 457–476.
- VIDRIH PERKO, V. in M. ŽUPANČIČ 2005, Amphorae in western Slovenia and in northern Istra. – V: J. Ma. Gurt i Esparraguera, J. Buxeda i Garrigós in M. A. Cau Ontiveros (ur.), *LRCW 1. Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean: Archaeology and Archaeometry*. BAR International Series 1340, Oxford, 521–536.
- VILLA, L. 1998, Alcuni aspetti della circolazione di prodotti di importazione in Friuli tra V e VII secolo. – V: L. Sagui (ur.), *Ceramica in Italia: VI–VII secolo. Atti del Convegno in onore di John W. Hayes* (Roma, 11–13 maggio 1995), Firenze, 275–288.
- WEISGERBER, G. in C. RODEN 1985, Romische Schmiedeszenen und ihre Geblase, Der Anschnitt. – *Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau* 37/1, 2–21.
- WITTEYER, M. in P. FASOLD 1995, *Des Lichtes Beraubt. Totenerhrung in der römischen Gräberstraße von Mainz–Weisenau*. – Wiesbaden.
- WHEELER, M. 1967, *History was buried*. – New York City.
- XELLA, P. (ur.) 2005, *Arheologija pekla: onstranstvo na Bližnjem vzhodu in antiki*. – Zbirka Varia/Studia humanitatis, Ljubljana.
- ZABEHLICKY-SCHEFFENEGGER, S. 1992, Terra sigillata tardo-padana. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 31–32, 415–443.
- ZACCARIA, C. 1992, Regio X. Venetia et Histria. Ager Tergestinus ed Tergesti adtributus. – *Supplementa Italica*, n. s. 10, Roma, 139–283.
- ZACCARIA, C. 1997, L'età romana. – V: F. Salimbeni (ur.), *Per la storia di Trieste. Atti del Corso d'aggiornamento della Deputazione di storia patria per la Venezia Giulia e dell'IRRSAE Friuli–Venezia Giulia*, Fonti e studi per la storia della Venezia Giulia (ser. II) 6, Trieste, 31–54.
- ZACCARIA, C. 2001, Tergeste e il suo territorio alle soglie della romanità. – *Antichità Altoadriatiche* 48, 95–118.
- ZACCARIA, C. 2005, Tergeste tra III e IV secolo. – *Antichità Altoadriatiche* 60, 33–56.
- ZACCARIA, C. 2007, Attività e produzioni artigianali ad Aquileia. Bilancio della ricerca. – *Antichità Altoadriatiche* 65, 393–438.
- ZACCARIA, C. 2009, Romani e non Romani nell'Italia nordorientale: la mediazione epigrafica. – *Antichità Altoadriatiche* 68, 71–108.
- ZACCARIA, C. 2010, Tribù e confini dei territori delle città dell'Italia nordorientale. – V: M. Silvestrini (ur.), *Le tribù romane. Atti della XVIe Rencontre sur l'épigraphie* (Bari 8–10 ottobre 2009), Bari, 103–112.
- ZACCARIA, C. in C. GOMEZEL 2000, aspetti della produzione e circolazione dei laterizi nell'area adriatica settentrionale tra II secolo a. C. e II secolo d. C. – V: P. Boucheron, H. Broise in Y. Thébert (ur.), *La brique antique et médiévale. Production et commercialisation*, Collection de l'École française de Rome 272, Roma, 285–310.
- ZACCARIA, C. in M. ŽUPANČIČ 1993, I bolli laterizi del territorio di Tergeste romana. – V: C. Zaccaria (ur.), *I laterizi di età romana nell'area Nordadriatica*, Cataloghi e monografie archeologiche dei Civici Musei di Udine 3, Udine, 135–180.
- ZANIER, K. 2007, Monumenti funerari reimpiegati nel „ponte” romano di Ronchi dei Legionari: analisi e interpretazione. – *Annales, Series historia et sociologia* 17/1, 1–28.
- ZANIER, K. 2009, *Tra Aquileia e Lacus Timavi: il contesto del „ponte” romano di Ronchi dei Legionari*. – Studi e ricerche sulla Gallia Cisalpina 22, Roma.

ZANIER, K. 2015, Arheologija v palači: raziskave podzemlja na Kreljevi 6 v Kopru v kontekstu stavbnega in mestnega razvoja. – V: A. Panjek in U. Železnik (ur.), *Palača Tiepolo-Gravisi v Kopru: odstranjevanje mestne zgodovine*, Koper, 9–38.

ZULINI, E. 2007, Terra sigillata africana. – V: C. Morselli (ur.), *Trieste antica. Lo scavo di Crosada I.*, Fonti e studi per la storia della Venezia Giulia, Trieste, 39–52.

ŽERJAL, T. 2005, Sigillata s Školaric pri Spodnjih Škofijah: trgovina s sigilatnim posodjem v severni Istri v 1. in 2. st. / Sigillata from Školarice near Spodnje Škofije. Trade with sigillata ware in Northern Istria during the 1st and 2nd century AD. – *Arheološki vestnik* 56, 263–292.

ŽERJAL, T. 2008a, *Rimska vila rustika v luči drobnih najdb: primer najdišča Školarice pri Spodnjih Škofijah*. – Neobjavljena doktorska disertacija. Oddelek za arheologijo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, Ljubljana.

ŽERJAL, T. 2008b, Eastern imports in ager tergestinus. – *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 40, 131–140.

ŽERJAL, T. 2008c, Trade and consumption of foodstuffs in Northern Adriatic: the case of the villa Školarice. – V: R. Auriemma in S. Karinja (ur.), *Terre di mare. L'archeologia dei paesaggi costieri e le variazioni climatiche*, Atti del convegno internazionale di studi Trieste, 8–10 novembre 2007, Trieste, Piran, 462–469.

ŽERJAL, T. 2010, Školarice near Koper: some late roman contexts in the northern Adriatic. – V: S. Menchelli (ur.), *LRCW 3: late Roman coarse wares, cooking wares and amphorae in the Mediterranean: archaeology and archaeometry: comparison between western and eastern Mediterranean*, BAR international series 2185/1–2, Oxford, 703–710.

ŽERJAL, T. 2014, Roman tegulae in northern Istria. – V: G. Lipovac Vrkljan, B. Šiljeg, I. Ožanić Roguljić in A. Konestra (ur.), *Rimske keramičarske i staklarske radionice: proizvodnja i trgovina na jadranskom prostoru: zbornik II. međunarodnog arheološkog kolokvija, Crikvenica, 28.–29. listopada 2011*, Zbornik Instituta za arheologiju, vol. 2, Zagreb, Crikvenica, 219–240.

ŽERJAL, T. in M. NOVŠAK, Školarice pri Spodnjih Škofijah. – Arheologija na avtocestah Slovenije, Ljubljana (v pripravi).

ŽERJAL, T. in S. POGLAJEN 2012, Rimsko podeželje Slovenske Istre: nova spoznanja in stara vprašanja. – V: A. Gaspari in M. Erič (ur.), *Potopljena preteklost. Arheologija vodnih okolij in raziskovanje podvodne kulturne dediščine v Sloveniji*, Ljubljana, 109–120.

ŽERJAL, T. in V. VIDRIH PERKO 2017, La ceramica orientale da contesti sloveni. – *Antichità Altoadriatiche* 86, 245–268.

ŽITKO, S. 1999, Pietro Coppo: O položaju Istre. – V: D. Darovec (ur.), *Stari krajepisi Istre*, Annales Majora, Koper, 45–62.

ŽUPANČIČ, M. 1982, Hrvatini. – *Varstvo spomenikov* 24, 170.

ŽUPANČIČ, M. 1989a, Sermin ob Rižani. Pretres virov in arheoloških podatkov. – *Arheološki vestnik* 36, 315–325.

ŽUPANČIČ, M. 1989b, Inter utrumque tuta. – V: M. Guštin (ur.) 1989, *Koper med Rimom in Benetkami. Capodistria tra Roma e Venezia. Razstava*, Ljubljana, 15–20.

ŽUPANČIČ, M. 2005, Il territorium Caprense, la Via Flavia e il pluteo con decorazioni ad intreccio attorno all'800. – *Acta Histriae* 13/1, 225–236.

ŽUPANČIČ, M. 2008, Arheološke najdbe in dejavnosti L. K. Moserja v Ospu, Predloki in Črnem Kalu v istrski Sloveniji. – *Annales. Series historia et sociologia* 18/1, 15–30.

ŽUPANČIČ, M. 2009, 'Iter privatum' pri Črnem Kalu: od Črnega pila do Predloke? (ad C.I.L. V, 509). – *Annales. Series historia et sociologia* 19/1, 15–20.

Elektronski viri

EDR = *Epigraphic Database Rome* (Service provider: DigiLab Centro interdipartimentale di ricerca e servizi, Sapienza Università di Roma): <http://www.edr-edr.it>

lupa = ubi erat lupa, F. und O. Harl: <http://www.ubi-erat-lupa.org>, www.ubi-erat-lupa.org (Bildatenbank zu antiken Steindenkmälern).

11 Katalog struktur in gradiva

Matjaž Novšak, Iris Bekljanov Zidanšek, Mario Šlaus, Mario Novak, Irena Lazar, Borut Toškan, Metka Culiberg, Aleksander Horvat, Alenka Miškec, Fiona Petchey, Tina Žerjal

Kovinske najdbe so bile pod vodstvom Zorana Milića restavrirane v restavratorski delavnici Narodnega muzeja Slovenije in v delavnici podjetja Arhej, kjer jih je oskrbel Matjaž Bizjak. Izbrane predmete sta izrisali Katarina Vladimirov in Simona Tomažič, fotografirala pa David Badovinac in Srečko Firšt. Računalniška postavitve kataloga je delo Luke Šorlija, Suzane Puhar, Boruta Plohla in Iris Bekljanov Zidanšek.

V prvem delu kataloga so predstavljeni izkopani grobovi. Poleg opredelitve predmetov so vključeni izsledki analiz (antropološka analiza človeških okostij – Šlaus, Novak 2010, analiza favne – Toškan 2010, antrakotomska in karpološka analiza organskih ostankov – Culiberg 2010, radiokarbonske analize – Petchey 2005 in numizmatična opredelitev – Šemrov, Miškec 2010). Sledita katalog ostalih relevantnih stratigrafskih enot in nato katalog najdb, odkritih izven grobov.

Okrajšave

db.	debelina
dl.	dolžina
kv.	kvadrant
inv. št.	inventarna številka
ohr.	ohranjen/-a
PMKp	Pokrajinski muzej Koper
PN	posebna najdba
PNA	keramična posebna najdba
PNB	kovinska posebna najdba
PNC	steklena posebna najdba
PND	posebna najdba iz drugih materialov
pr.	premer
rek.	rekonstruiran/-a
SE	stratigrafska enota
š.	širina
št. odl.	število odlomkov
sek.	sektor
u.	ustje
v.	višina
vel.	velikost

Legenda

	keramika
	steklo
	železo
	bron
	kost
	ožgana zemlja
	opeka
	kamen
	ogljje
	omet

11.1 Katalog grobov

Grob 1 – SE 105, grobna parcela 1, sek. 21, kv. A3–4

Žgan grob tipa *bustum*.

Grobna jama (SE 105a) je bila pravokotne oblike, z zaobljenimi vogali v smeri severovzhod–jugozahod in je sekala plast SE 127. Dno jame je bilo prekrito s 3–6 cm debelo plastjo žganine (SE 105e), s sežganimi kostmi in z ožganimi pridatki. V žganini so bili številni železni žebelji. Na žganino je bila položena kadilnica (G4). Žganina je bila prekrita z nekaj cm debelim slojem ožgane zemlje (SE 105f) (sl. 150). Preostala prostornina grobne jame je bila zapolnjena s polnilom (SE 105b) iz svetlo olivno rjave meljaste gline z drobcami oglja in ožgane zemlje. Del okoliškega tlaka SE 179 se je pod težo pokrova rahlo pogreznil v jamo. Grob je bil prekrit s pokrovom (SE 105d) iz treh fino obdelanih kamnitih plošč. Srednja je bila pravokotne oblike, stranski pa sta imeli obliko trapeza. Postavljeni sta bili z daljšimi stranicami ob srednjo ploščo in s krajšimi navzven (tloris grobne parcele 1: sl. 21–22).

Dimenzije vkopa: 1,73 × 0,86 m, globina 0,45 m.

Datacija: konec 1., prva polovica 2. stoletja.

Antropološka analiza

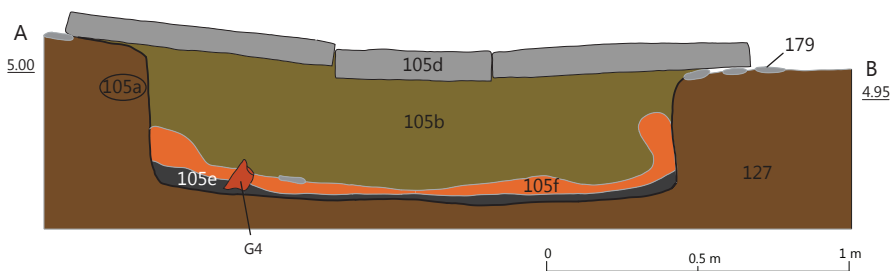
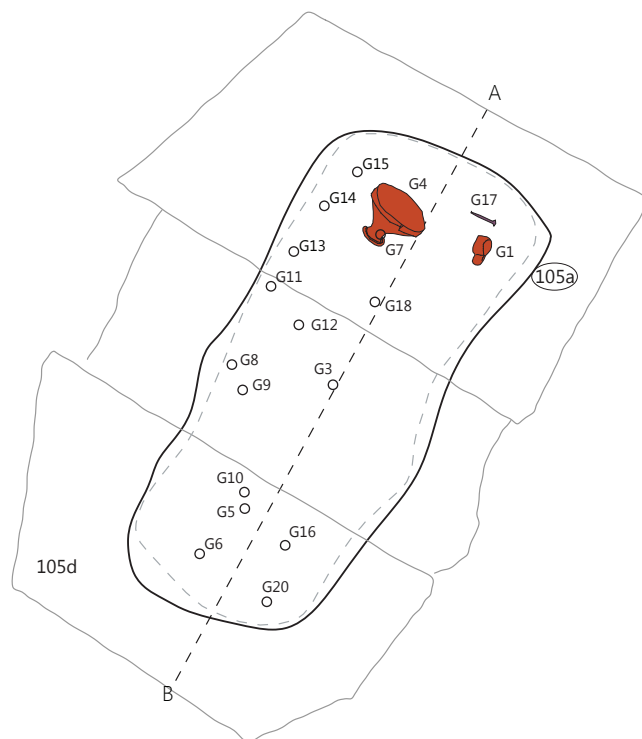
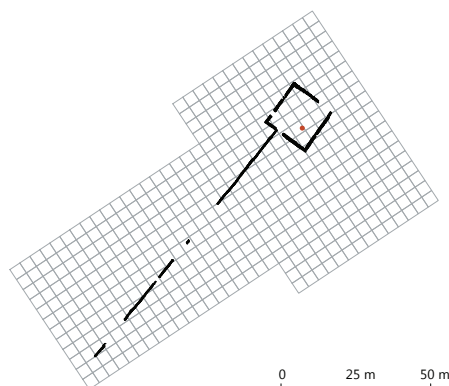
Gradivo: žgani delci so črne in bele barve; kosti so zmerno razdrobljene, največji delec meri 41 × 15 mm.

Spol: moški, glede na robustnost ohranjenih delcev.

Starost: je ocenjena med 26 in 40 let, in sicer glede na gostoto ohranjene kortikalne kosti, odsotnost degenerativnih sprememb na ohranjenem sklepu in stopnjo zraščenosti šivov na ohranjenih lobanjskih delih.

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – 3 kosi (velikost Ø 5 cm), bukev (*Fagus*) – 1 kos.

Grob 1 **a** Pokrov iz kamnitih plošč SE 105d. **b** Polnilo SE 105b, pogled proti severu. **c** Sloj ožgane zemlje SE 105f **d** Žganinska plast SE 105e. **e** Kadilnica G4. **f** Presek čez sloj ožgane zemlje SE 105f nad žganinsko plastjo SE 105e, pogled proti jugovzhodu. **g** Izpraznjena grobna jama SE 105a.

Grobni inventar

Keramika		Kovina		Steklo		Ostalo			Oglje	Amfore		Oljenke		Kadilnice	
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.		gr.						
31	1752	19	237	1	1	18	58	kost	48	2	201	1	121	48	584

Keramika

1 SE 105E, PNA 263 inv. št. PMKp 20132

Pečatna oljenka z žigom *CRESCE/S*, tip Loeschcke Xa; prežgana, trda keramika, rdečkasto rumene barve s temno sivimi in črnimi lisami, prečiščena z redkimi vključki (drobna zrnca zdrobljene keramike in železovih oksidov); dl. 10,5 cm, š. 7,1 cm, v. 4,1 cm, teža 113 g.

2 SE 105E, PNA 261, inv. št. PMKp 20131

Odlomek ročaja in ostenja amfore, tip Dressel 2–4, severnojadrska proizvodnja; mehka, drobnazrnata keramika z zmernimi vključki (redka do zmerna drobna do groba zrnca zdrobljene keramike, redka drobna zrna kalcita, redka drobna zrna železovih oksidov), bledo roza barve; dl. 7,7 cm, š. 6,2 cm, v. 4,1 cm, teža 117 g.

3 SE 105B, PNA 49, inv. št. PMKp 20126

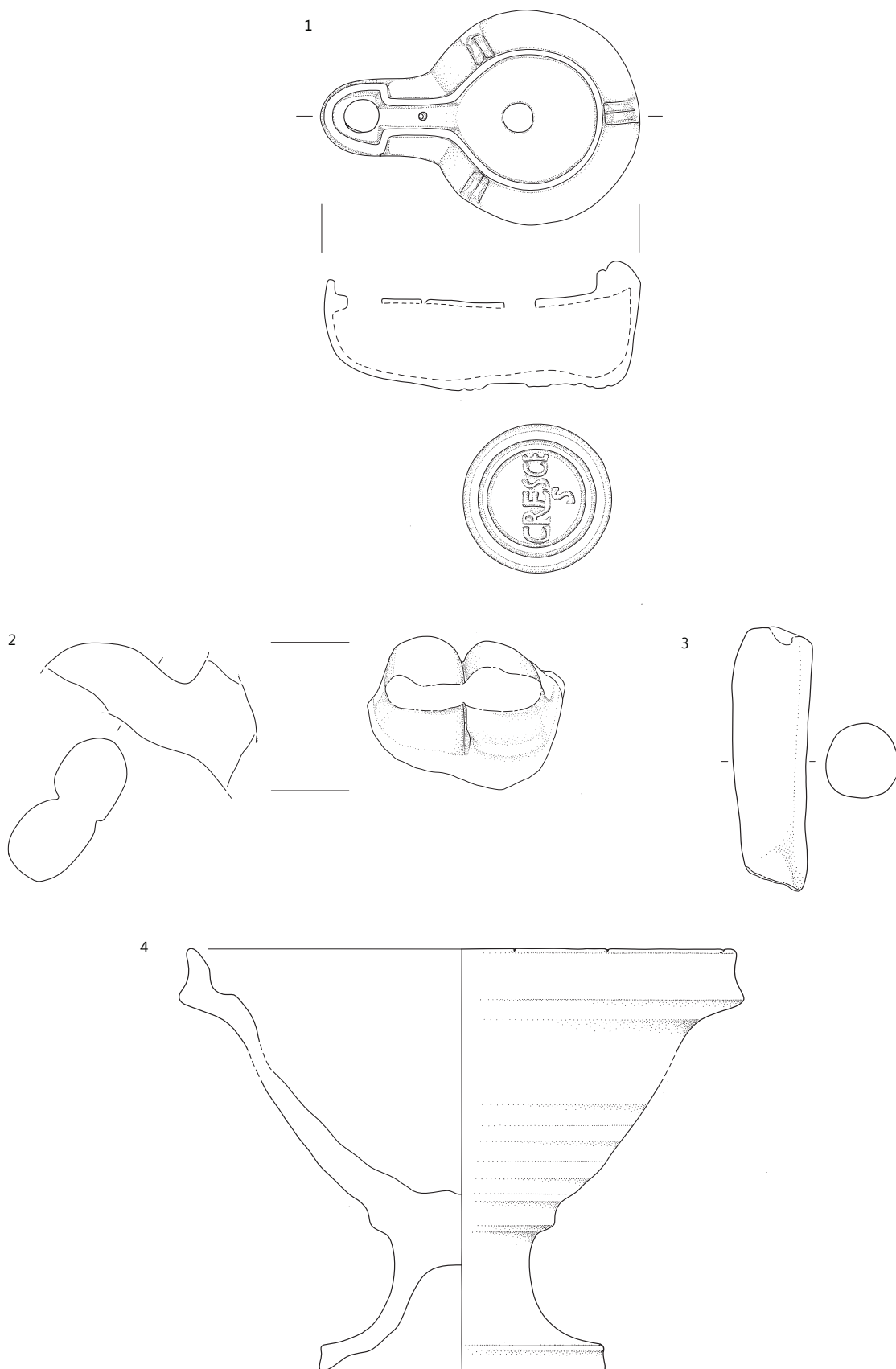
Odlomek ročaja amfore; tip Dressel 2–4, severnojadrska proizvodnja; mehka, drobnazrnata keramika z zmernimi vključki, bledo roza barve, z močno inkrustracijo; dl. 8,8 cm, š. 2,9 cm, teža 58 g.

4 SE 105E/B, PNA 249, inv. št. PMKp 20130

Kadilnica s polkrožno oblikovanim recipientom na visoki, votli nogi; namizna keramika; oksidacijsko žgana, mehka, fino-zrnata prečiščena keramika z redkimi vključki (drobna zrnca kalcita in zdrobljene keramike), rdečkasto rumene barve; v. 14,4 cm, rek. pr. u. 18,2 cm, teža 531 g.

Kovine

5 SE 105B, PNB 37, inv. št. PMKp 20127

Žebelj s piramidalno glavico in stblom pravokotnega preseka, konica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 3,8 cm, teža 12 g.

6 SE 105E, PNB 39, inv. št. PMKp 20133

Žebelj s piramidalno glavico in stblom pravokotnega preseka, konica odlomljena; železo, močno korodirano; ohr. dl. 8,1 cm, teža 30 g.

7 SE 105E/B, PNB 41, inv. št. PMKp 20134

Žebelj s stožčasto glavico in stblom pravokotnega preseka, konica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 3,9 cm, teža 6 g.

8 SE 105E/B, PNB 42, inv. št. PMKp 20135

Paličast del predmeta kvadratnega preseka (steblo žebja?); železo, korodirano; ohr. dl. 3,5 cm, teža 2 g.

9 SE 105E, PNB 43, inv. št. PMKp 20136

Paličast del predmeta kvadratnega preseka (steblo žebja?); železo, korodirano; ohr. dl. 4,4 cm, teža 3 g.

10 SE 105E/B, PNB 44, inv. št. PMKp 20137

Žebelj z zatolčeno glavico in s stblom kvadratnega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 6 cm; teža 9 g.

11 SE 105E, PNB 45, inv. št. PMKp 20138

Žebelj s polkroglasto glavico in stblom pravokotnega preseka, konica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 6,4 cm, teža 10 g.

12 SE 105E, PNB 46, inv. št. PMKp 20139

Žebelj s polkroglasto glavico in stblom pravokotnega preseka; železo, korodirano; dl. 4,4 cm, teža 9 g.

13 SE 105E, PNB 47, inv. št. PMKp 20140

Žebelj s stožčasto glavico in stblom pravokotnega preseka, konica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 6,8 cm, teža 15 g.

14 SE 105E, PNB 48, inv. št. PMKp 20141

a Žebelj s stožčasto glavico in stblom pravokotnega preseka, glavica močno poškodovana; železo, močno korodirano; dl. 6,5 cm, teža 8 g.

b Paličast predmet kvadratnega preseka; železo, korodirano; dl. 2,6 cm, teža 1 g.

15 SE 105E, PNB 50, inv. št. PMKp 20142

Žebelj z ovalno glavico in s stblom pravokotnega preseka, konica odlomljena, glavica poškodovana; železo, močno korodirano; ohr. dl. 6,5 cm, teža 15 g.

16 SE 105E, PNB 51, inv. št. PMKp 20143

Žebelj s stožčasto glavico in stblom pravokotnega preseka, konica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 4,4 cm, teža 10 g.

17 SE 105E, PNB 52, inv. št. PMKp 20144

Paličast predmet pravokotnega preseka (steblo žebja?); železo, korodirano; ohr. dl. 7,5 cm, teža 14 g.

18 SE 105E, PNB 53, inv. št. PMKp 20145

Žebelj s piramidalno glavico in stblom pravokotnega preseka, konica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 7,3 cm, teža 9 g.

19 SE 105E/B, PNB 163, inv. št. PMKp 20128

Zakovica z zatolčeno glavico in s stblom kvadratnega preseka; železo, korodirano; dl. 1,8 cm, teža 1 g.

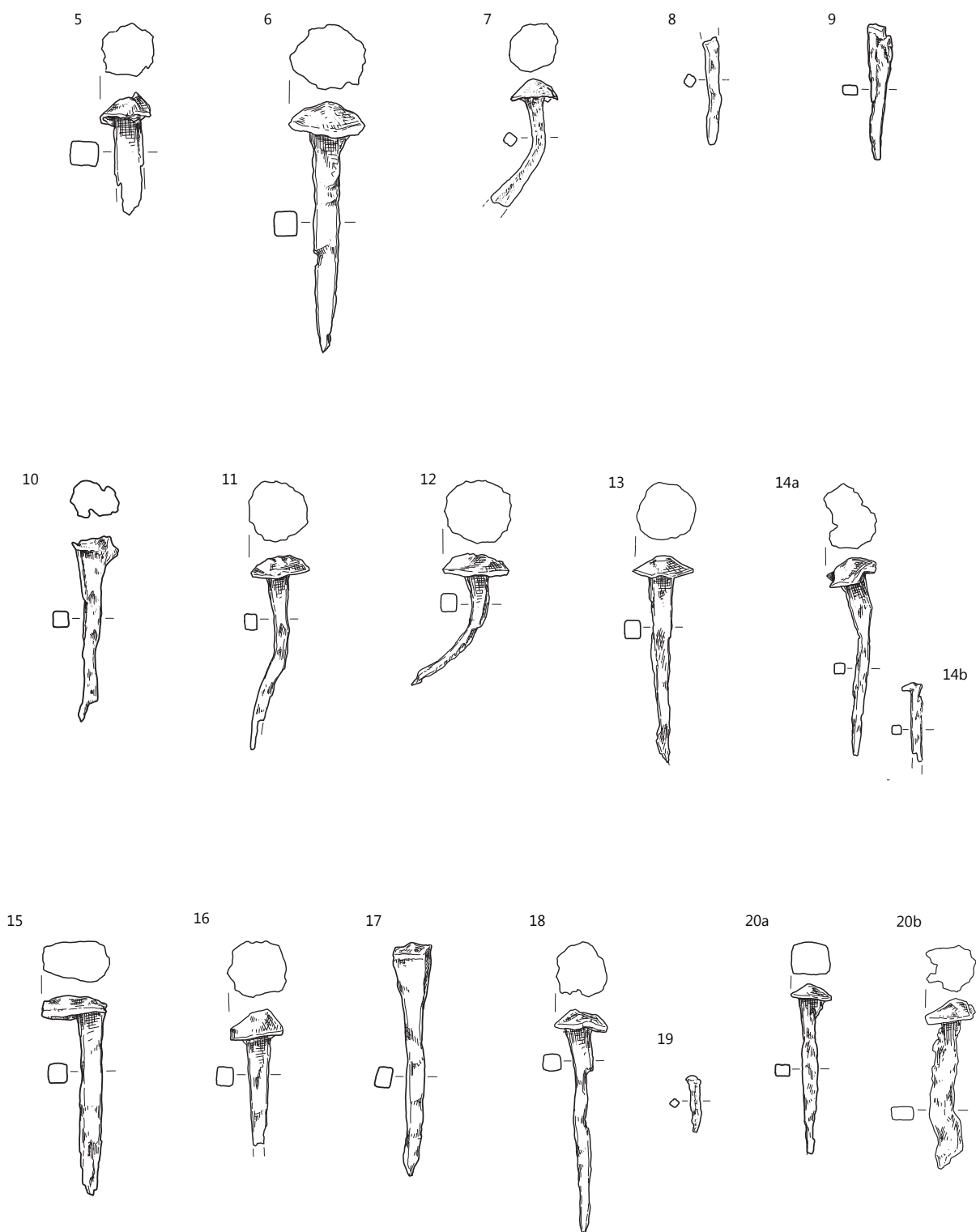
20a SE 105E, PNB 175, inv. št. PMKp 20146

Žebelj s piramidalno glavico in stblom pravokotnega preseka, konica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 5,6 cm, teža 7 g.

20b–c SE 105E, PNB 34, inv. št. PMKp 20651, PMKp 20652

b Žebelj s piramidalno(?) glavico in stblom pravokotnega(?) preseka; železo, močno korodirano; ohr. dl. 5,5 cm, teža 8 g.

c Žebelj s polkroglasto pločevinasto glavico in kratkim stblom pravokotnega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 0,8 cm, teža 1 g.

Grob 2 – SE 145, grobna parcela A, sek. 21, kv. A3–4

Žgan pokop s kamnito grobno konstrukcijo in z žganino, raztreseno po dnu.

Grobna jama (SE 145a) je imela tloris peterokotne oblike v smeri severovzhod–jugozahod in je bila vkopana v plasti SE 147, SE 146, SE 651 in SE 132 (tloris grobne parcele A: sl. 45). Stene grobne jame so bile obložene s kamnitimi ploščami peščenjaka (SE 145c), ki so bile položene rahlo poševno navzven. Med plošče sta bili na severnem in južnem delu zagozdeni še po ena plošča na vsaki strani. Severna je bila postavljena vodoravno in bi lahko služila kot vzglavje ali poličko za prdatke. Žganina z ožganimi človeškimi kostmi (SE 145e) je bila raztresena po dnu grobne jame 15 cm na debelo. Med žganino so bili pomešani še drobci ožgane keramike, dva železna žeblja in železne zakovice. Preostala prostornina groba je bila zapolnjena s polnilom iz olivno rjave meljaste gline (SE 145b), ki je verjetno posledica lateralnega gravitacijskega izpiranja. Pokritje grobnice ni bilo ohranjeno. Lahko bi bila izropana ali vsaj odprta. Predmeti, najdeni v okolici, pa bi lahko spadali k njej (G342, G343, G352, G353e). Prav tako bi lahko h konstrukciji groba spadala ruševina estriha (SE 135) iz belega in roza sloja malte, ki je bila raztresena okoli (sl. 55).

Dimenzije vkopa: 1,30 × 0,55 m, globina do 0,50 m.

Antropološka analiza

Gradivo: žgani delci so črne in bele barve, kosti so zmerno razdrobljene, največji delec meri 69 × 17 mm.

Spol: moški, glede na robustnost ohranjenih delcev.

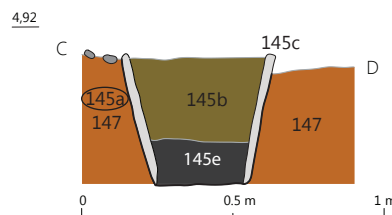
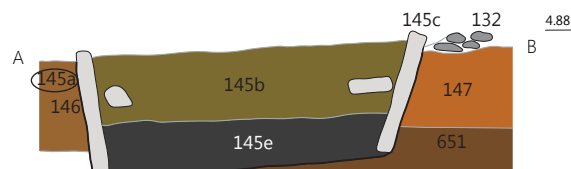
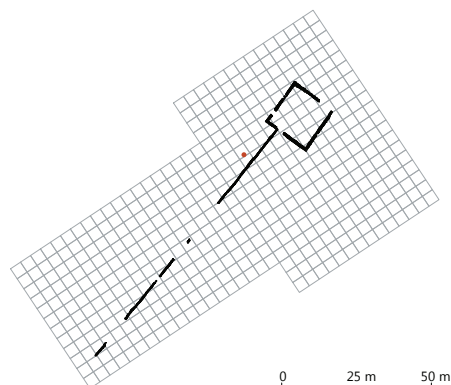
Starost: je ocenjena med 26 in 40 let, in sicer glede na gostoto ohranjene kortikalne kosti, odsotnost degenerativnih sprememb na ohranjenem sklepu in stopnjo zraščeniosti šivov na ohranjenih lobanjskih delih.

Živalski ostanki

Taksonomsko nedoločljiv odlomek sesalske kosti (ožgan).

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – 9 kosov.

Grob 2 **a** Zemljeno polnilo SE 145b. **b** Žganinska plast SE 145e v grobni konstrukciji SE 145c. **c** Žganina SE 145e do nivoja prečnega kamna v kamniti grobnici (SE 145c), pogled proti SV. **d** Izpraznjena grobna konstrukcija SE 145c in plast estriha SE 135. **e** Detalj grobne konstrukcije SE 145c, pogled proti JZ. **f** Detalj grobne konstrukcije SE 145c, pogled proti SV.

Grobni inventar

Keramika		Kovina		Ostalo		Oglje
št.	gr.	št.	gr.	gr.		gr.
9	225	5	28	285	malta	32

Kovine

21 SE 145E, PNB 21, inv. št. PMKp 20148

Žebelj s stožčasto, rahlo zaobljeno glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, korodirano; dl. 7,4 cm, teža 11 g.

22 SE 145E, PNB 22, inv. št. PMKp 20149

Žebelj s ploščato kvadratno glavico in stebлом pravokotnega preseka, konica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 7,6 cm, teža 15 g.

23 SE 145E, PNB 23, inv. št. PMKp 20150

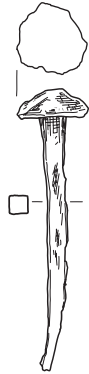
Žbljiček s polkroglasto glavico in stebлом nepravilnega preseka; železo, močno korodirano; v. 1,2 cm, teža 1 g.

24 SE 145E, PNB 24, inv. št. PMKp 20151

Žbljiček s polkroglasto glavico in stebлом nepravilnega preseka; železo, močno korodirano; v. 1,6 cm, teža 1 g.

21

22

23

24

Grob 3 – SE 152, grobna parcela 1, sek. 20, kv. D3

Žgan grob tipa *bustum* z grobnico.

Grobna jama (SE 152a) je bila pravokotne oblike, v smeri severovzhod–jugozahod in vkopana v plast SE 127 (tloris grobne parcele 1: sl. 21, 22; presek 3: sl. 27). Stene grobne jame so bile obdane s plastjo ožgane zemlje SE 152f. Zunanji 2 cm sloj je bil rdeče barve, notranji centimetrski pa rdečkasto rjave. Stene so bile ožgane od vrha jame do 7–10 cm nad dnom. Dno vkopa je bilo tlakovano s kvadratnimi Opekami (dimenzij 19 × 19 × 5 cm), ki so bile postavljene trdno ena poleg druge po deset v osmih vrstah. Nad opečnato dno SE 152g je bila ob daljših stranicah jame postavljena grobna konstrukcija SE 152c. Na vsaki strani je bil navpično (na daljšo stranico) postavljen grobo obdelan blok peščenjaka pravokotne oblike. Na severnih koncih je bila pri obeh stranicah, dograjena z nepravilnimi ploščatimi kamni, ki so bili plosko postavljeni eden na drugega (sl. 153). Prostor med zunanjo oblogo grobne jame in blokoma je bil zatrpan z večjimi in manjšimi lomljenci ter rumenkasto rjavo meljasto glino z drobci oglja in ožgane zemlje. V notranjost grobnice se je posula plast žganine (SE 152e), s skoraj popolnoma sežganimi kostmi in z ožganimi pridatki. Veliko število železnih delov je verjetno povezanih s konstrukcijo grmade in pogrebnihi nosil G31–34, G36 (sl. 143), bronasti okov G35 je ležal na žganini. Oljenka G25 je ležala na tlaku na dnu žganine. Preostala prostornina grobnice je bila zapolnjena s polnilom SE 152b iz svetlo olivno rjave meljaste gline, z drobci ožgane zemlje. Prekrito je bilo s pokrovom (SE 152d) iz grobo obdelanih kamnitih plošč. Postavljene so bile prečno na grobnico v dveh nivojih. Ohranjenih je bilo le pet plošč v južni polovici. Severne plošče so bile odnešene pri gradbenih delih za AC (SE 100) ali pa že prej. Stranske linije opek so se zaradi teže kamnitih blokov in pokrova pogrezale za približno 5 cm v spodnjo plast, medtem ko sta se kamnita bloka zaradi enakih razlogov premaknila iz prvotne pozicije. Oba sta se nagnila proti jugovzhodu. Nad pokrovom je bil nato sezidan podstavek za nagrobno obeležje SE 151 (sl. 30, 31).

Dimenzije vkopa: 2,16 × 1,66 m, globina 0,40 m.

Datacija: 40–60 n. š.

Antropološka analiza

Gradivo: žgani delci so temno sive in/ali črne barve, kosti so močno razdrobljene, največji delec meri 17 × 8 mm.

Spol: zaradi preslabe ohranjenosti ocena spola ni mogoča.

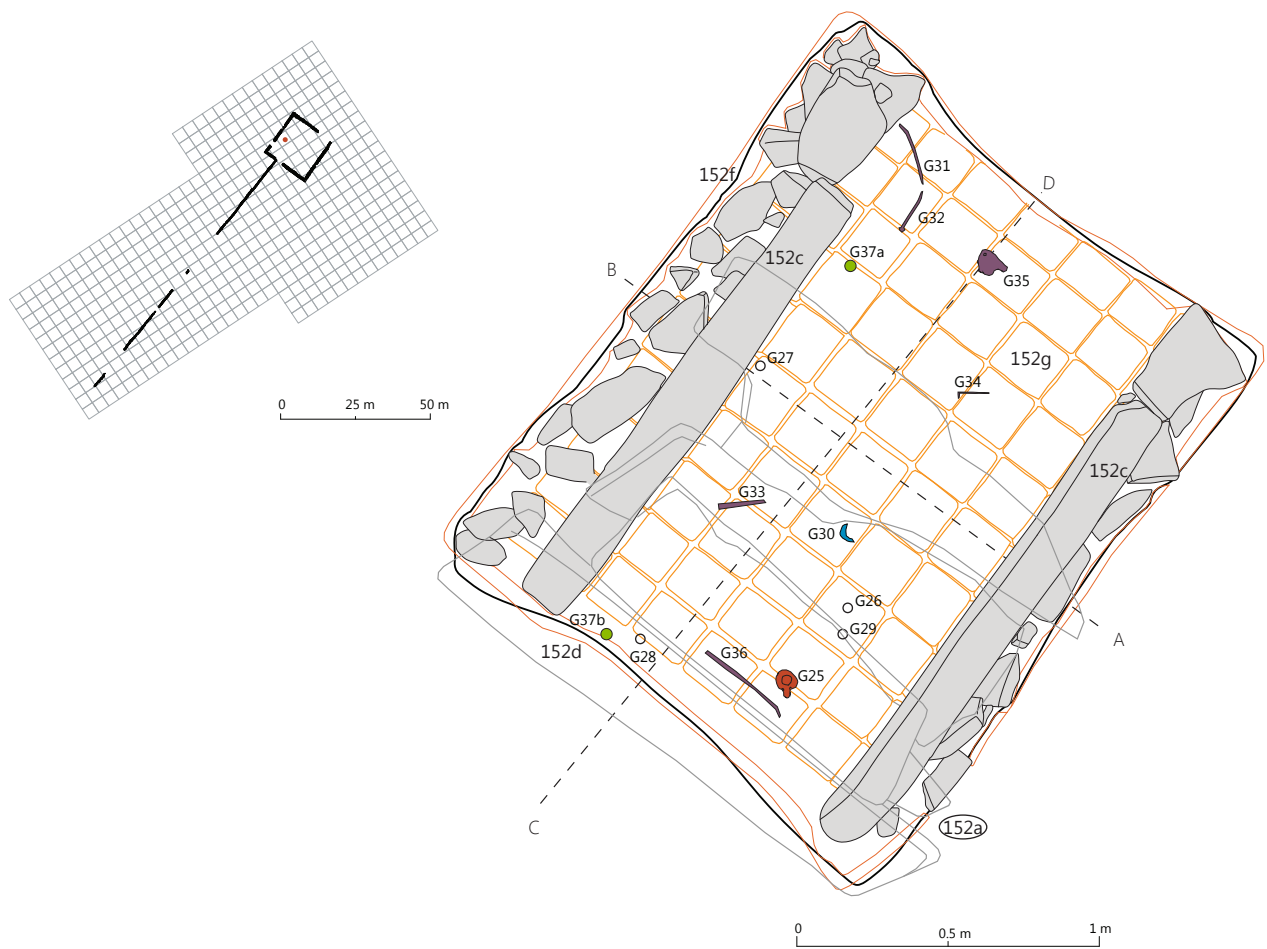
Starost: zaradi preslabe ohranjenosti ocena starosti ni mogoča.

Živalski ostanki

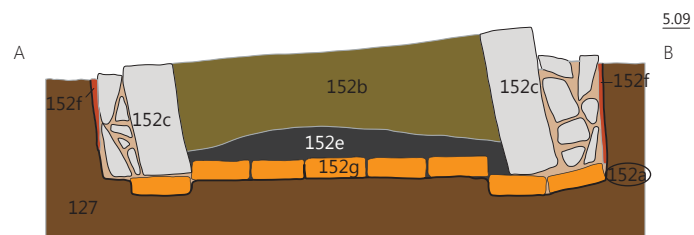
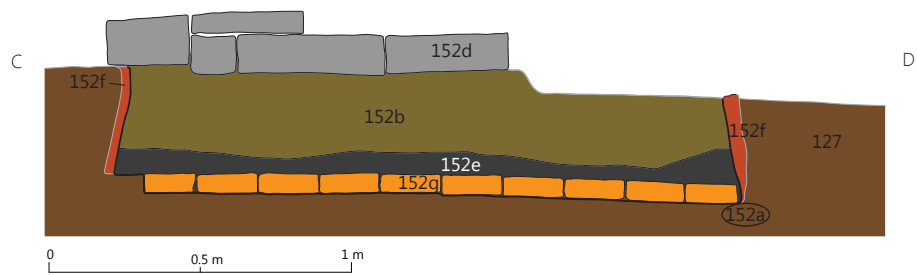
Taksonomsko nedoločljivi sesalski ostanki in ribje vretence (večina jih je sežganih).

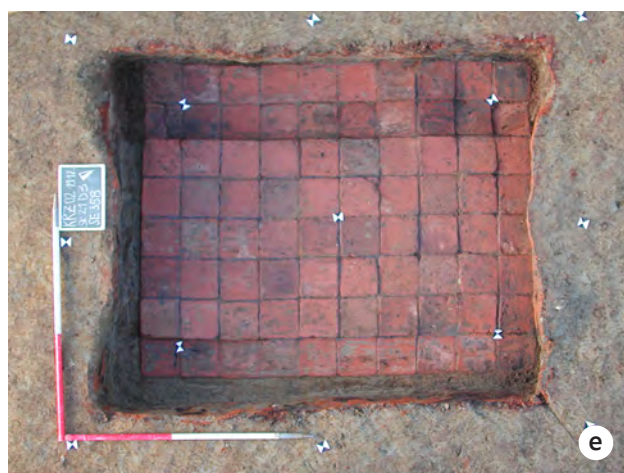
Rastlinski ostanki

Oglje: bukev (*Fagus*) – 2 kosa, oreh (*Juglans*) – 100 kosov.

5.09

Grob 3 **a** Pokrov iz kamnitih plošč SE 152d (in novc G37a). **b** Zemljeno polnilo SE 152b med stranicami grobne konstrukcije SE 152c, obdane s slojem ožgane zemlje SE 152f. **c** Vrh žganinske plasti SE 152e. **d** Izpraznjena grobna konstrukcija SE 152c. **e** Dno grobnice iz opečnatih tlakovcev SE 152g. **f** Grobna jama SE 152a obdana s slojem ožgane zemlje SE 152f.

Grob 3 **g** Podstavek SE 151. **h** Pokrov SE 152d nad polnilom SE 152b z novcem G37a, pogled proti jugozahodu. **i** Sloj ožgane zemlje SE 152f ob stranskem kamnitem obodu SE 152c. **j** Oljenka G25 nad opečnatim tlakom SE 152g. **k** Novec G37b ob robu jame. **l** Presek opečnatga dna SE 152g, pogled proti severovzhodu. **m** Okov G35 na žganini.

Grobni inventar

Keramika		Kovina		Steklo		Ostalo			Oglje	Amfore		Oljenke	
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	vrsta	gr.				
32	938	5	222	5	105	1	21	kost	75	20	537	17	150

Keramika

25 SE 152E, PNA 270, inv. št. PMKp 20125

Volutna oljenka z zaobljenim noskom, ramo od diska ločita dva žlebova, na disku je reliefna upodobitev steklopihača s steklarsko pečjo in pomočnikom, na dnu žig v obliki črke A s piko, tip Loeschcke IV; prežgana, mehka, svetlo sivkasto rjava keramika z zelo redkimi vključki, ostanki temno rjavega do črnega premaza; v. 2,7 cm, dl. 11,4 cm, š. 8,1 cm, teža 64 g.

27 SE 152B, PNA 265, inv. št. PMKp 20154

Odlomki ustja, ročaja in ostenja amfore, tip Dressel 2–4, severnojadrska proizvodnja; mehka, drobnopozrnata keramika z zmernimi vključki (drobna do groba zrnca zdrobljene keramike, kalcita, železovih oksidov), oranžne barve; v. 11,2 cm, pr. u. 13,5 cm, teža 535 g.

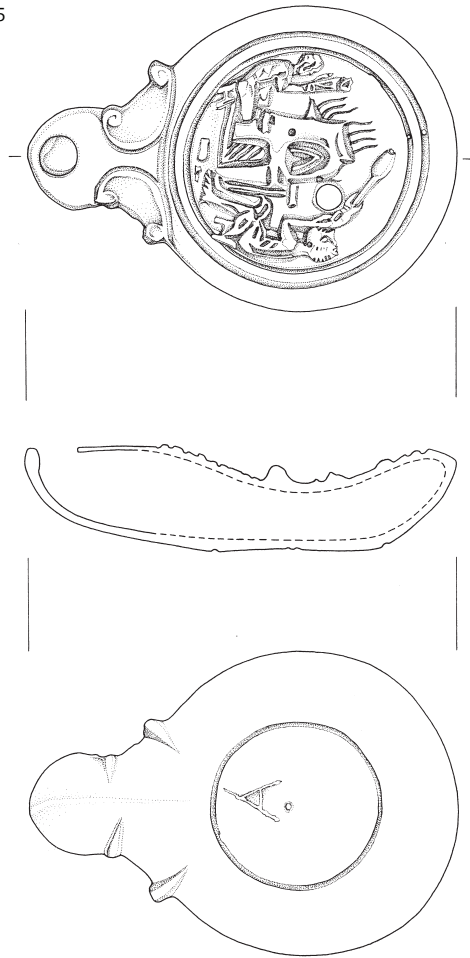

26 SE 152E, PNA 266, 267, inv. št. PMKp 20155, PMKp 20156

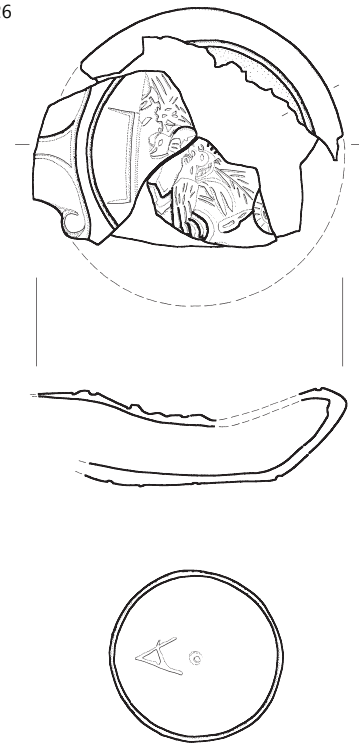
Volutna oljenka, ramo od diska loči en žleb, na disku je v reliefnem okrasu upodobljena borba dveh petelinov, na dnu žig v obliki črke A s piko, tip Loeschcke IA ali IV; prežgana, mehka, svetlo sivkasto rjava keramika z zelo redkimi vključki, ostanki temno rjavega do črnega premaza; v. 2,6 cm, dl. 8,2 cm, teža 33 g.

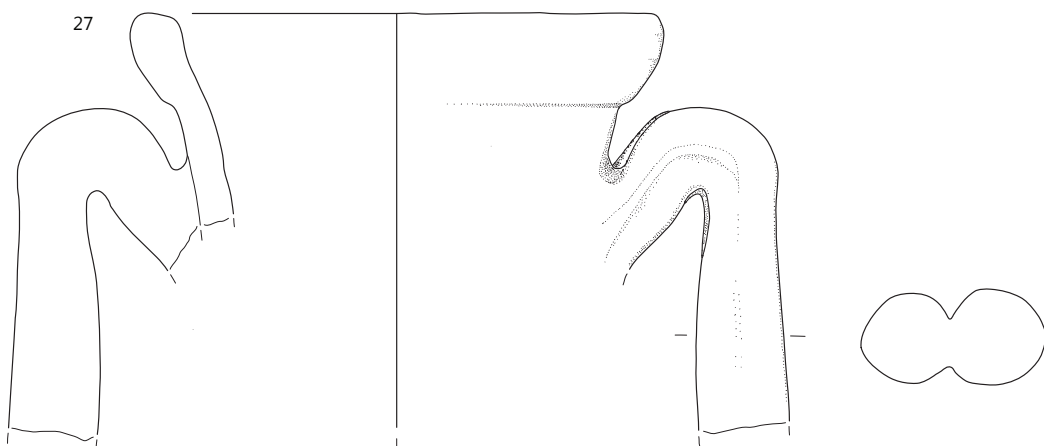
25

26

27

Steklo

28 SE 152E, PNC 16, inv. št. PMKp 20165

a–b Odlomka balzamarija, sploščena in v ognju uničena, ustje izvihano, modro zelenkasto steklo; ohr. v. dno in trup 10 cm, vrat z ustjem 6,5 cm, teža 39 g.

c Odlomki ostenja vratu in trupa lončka ali miniaturne žare, dekolorirano steklo; v. 2,8 cm.

29 SE 152E, PNC 15, inv. št. PMKp 20164

Spodnji del balzamarija iz modro zelenkastega stekla z zajedo na prehodu v vrat, dno rahlo vboklo; v. 4,4 cm, teža 19 g.

30 SE 152E, PNC 14, inv. št. PMKp 20163

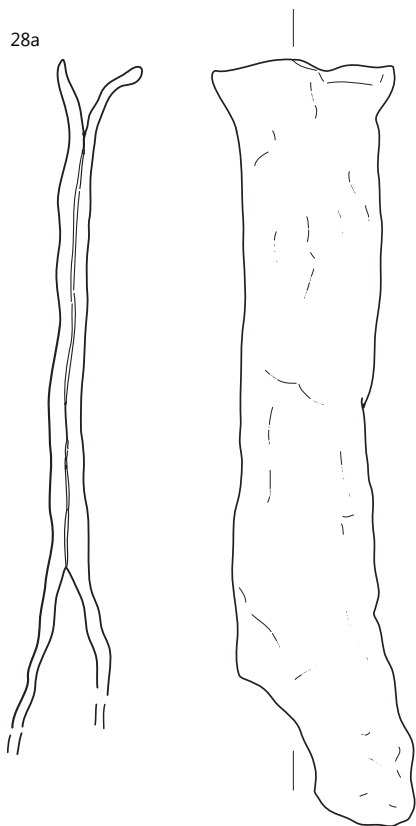
a del dna in ostenja balzamarija, dno kroglasto, modrikasto steklo; ohr. v. 2,5 cm.

b del dna in ostenja balzamarija, modrikasto steklo; ohr. v. 2 cm.

c del dna in ostenja balzamarija, dno ravno, ostenje trikotno, modrikasto steklo; ohr. v. 2 cm.

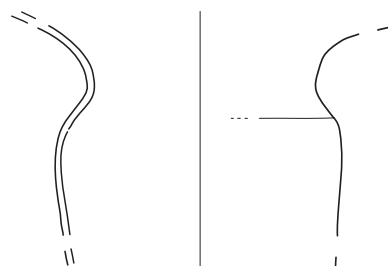
28a

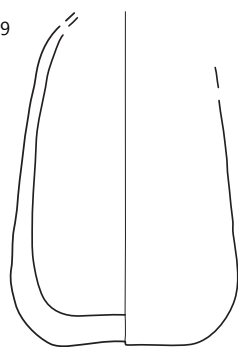
28b

28c

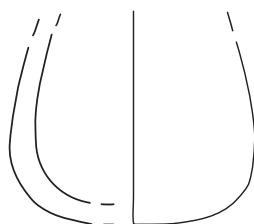
29

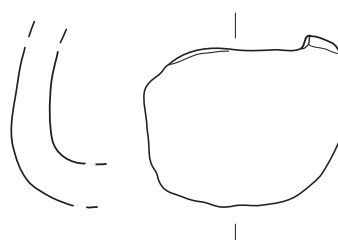
30c

30a

30b

Kovine

31 SE 152E, PNB 181, inv. št. PMKp 20157

Del ogrodja nosil, konica v obliki šeststrane piramide s stebлом kvadratnega preseka; ost konice je sploščena, steblo rahlo zvito, spodnji del G32; železo, korodirano; ohr. dl. 10 cm, dl. konice 5 cm, teža 32 g.

32 SE 152E, PNB 182, inv. št. PMKp 20158

Del ogrodja nosil, paličast del predmeta s kockasto glavico in stebлом kvadratnega preseka, konica odlomljena (G31); železo, korodirano; ohr. dl. 10,7 cm, teža 20 g.

33 SE 152E, PNB 183, inv. št. PMKp 20159

Del ogrodja nosil, paličast del predmeta, kvadratnega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 7,27 cm, teža 6 g.

34 SE 152E, PNB 184, inv. št. PMKp 20160

Del ogrodja nosil, pravokotno zalomljen paličast del predmeta, kvadratnega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 6,8 cm, teža 7,7 g.

35 SE 152E, PNB 185, inv. št. PMKp 20161

Del pločevinastega okova s predrtinami in zakovicama s polkroglasto glavico ter kvadratnim stebлом; železo; korodirano; ohr. dl. 13,2 cm, ohr. š. 13,6 cm, db. 0,16 cm, teža 48 g.

36 SE 152E, PNB 187, inv. št. PMKp 20162

Del ogrodja nosil, paličast predmet s piramidalno konico in stebлом kvadratnega preseka; nastavek za pritrditev odlomljen; železo, korodirano; ohr. dl. 23,7 cm, teža 43 g.

Novec

37a SE 152E, PNB 18, inv. št. PMKp 20075

Novec; as, cesar *Claudius I.*, kovan med letoma 41 in 54, kovnica Roma, RIC ?; bron; teža 7,73 g, vel. 2,5 × 2,7 cm; izrabljen.

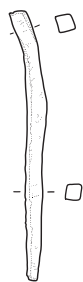
37b SE 152B, PNB 179, inv. št. PMKp 20089

Novec; as, cesar *Tiberius (Divus Augustus)*, kovan med letoma 22 in 30, kovnica Roma, RIC 81; bron.

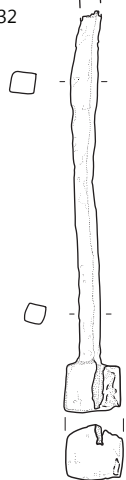
31

33

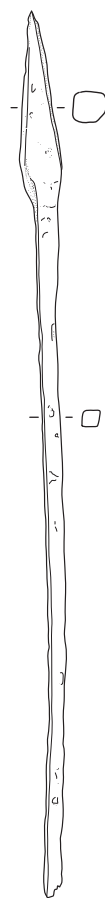
32

34

36

35

Grob 4 – SE 154, sek. 26, kv. D1

Skeletni pokop.

Pokojnik je ležal v iztegnjeni legi v smeri severovzhod–jugozahod. Roke so bile iztegnjene ob telesu, desna tako sega pod desni kolk. Okoli pokojnika so bili v vencu petkotne oblike postavljeni večji lomljenci peščenjaka (SE 154c). Grobna jama SE 154a ni bila vidna, ker je bilo polnilo iz olivno rjave meljaste gline (SE 154b) enako plasti, ki ga je obdajala, in ker je bil grob po površini poškodovan z gradbenimi deli (SE 100). Vkop je sekal cesto proti vili Školarice (SE 11) ter plast pod njo (SE 21) (sl. 86, 111). Njegovo obliko in obliko polnila lahko le slutimo glede na potek kamnitega venca.

Dimenzije vkopa (zelo vprašljive): $3 \times 0,68$ – $1,22$ m, globina do 0,10 m.

Datacija: po opustitvi vile na Školaricah v sredini 5. stoletja; 7. ali 8. stoletje

Antropološka analiza

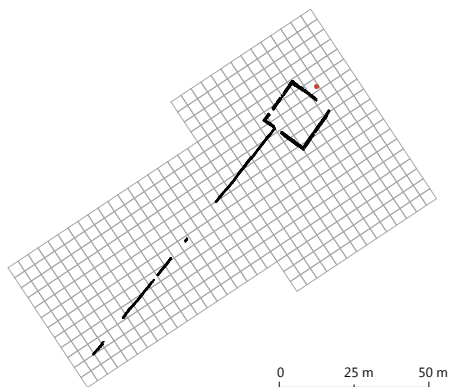
Gradivo: kosti so izredno slabo ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: čelnica (*os frontale*), obe senčnici (*os temporale*), zatilnica (*os occipitale*), zgornja čeljust (*maxilla*), obe ključnici (*clavicula*), obe nadlahtnici (*humerus*), desna koželjnica (*radius*), leva skočnica (*talus*), desna podlahtnica (*ulna*), obe stegnenici (*femur*) in desna mečnica (*fibula*).

Spol: moški, glede na: 1) morfologijo lobanje (*cranium*), 2) robustnost dolgih kosti.

Starost: je ocenjena med 31 in 40 let, glede na: 1) stopnjo obrabljenosti grizne površine zob, 2) odsotnost degenerativnih sprememb na sklepih in 3) gostoto trabekularne kosti.

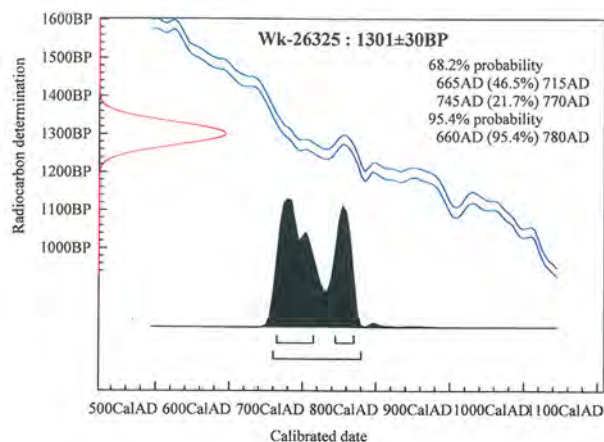
Rastlinski ostanki

Oglje: gaber (*Carpinus*) – 1 kos.

Radiokarbonska analiza

Oglje v polnilu SE 154B.

Grobni inventar

Keramika		Opeka		Namizno posodje		Kuhinjsko posodje	
		Tegula		svetla – neprečiščena		porozna	
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
14	51	1	15	14	38	1	1

Grob 4 **a** Skeletni pokop SE 154 na cesti, ob odkritju prekrit s kamni. **b** Očiščen skelet SE 154. **c** Pogled proti severozahodu.

Grob 5 – SE 158, grobna parcela 1, sek. 21, kv. A3

Žgan grob tipa *bustum*.

Grobna jama SE 158a je bila pravokotne oblike z zaobljenimi vogali v smeri jugovzhod–severozahod in je sekala plast SE 127 (tloris grobne parcele 1: sl. 21–22; presek 3: sl. 27). Približno 20–25 cm nad dnom so se v daljše stene grobne jame zajedale manjše vodoravne jamice (SE 158g) (sl. 151). Široke so bile 7–10 cm in globoke 4–10 cm. Gre za morebitne odtise kolov, mogoče dela lesene konstrukcije grmade, ki so jo sežgali s truplom. Dno jame je bilo prekrito s 10–25 cm debelo plastjo žganine (SE 105e), s sežganimi kostmi in ožganimi pridatki, ki so zapolnjevali tudi negativne kolov. Nekatere pridatke so morda položili nad žganino: strigil (G38, G39, sl. 141) in balzamarij (G40, sl. 134). Nad žganino in ob stenah grobne jame smo izkopali 3–15 cm debelo plast ožgane zemlje SE 158f. Zunanji del je bil oranžno-rdeče barve, notranji pa rdečkasto rjav. Preostala prostornina grobne jame je bila zapolnjena s polnilom SE 158b iz svetlo olivno rjave meljaste gline s polžki, drobci oglja in ožgane zemlje ter odlomki stekla in keramike. Del okoliškega tlaka SE 179 se je pod težo pokrova rahlo pogreznil v jamo. Grob je bil prekrit s pravokotnim pokrovom SE 158d iz obdelanih kamnitih plošč, ki so se vdrle v notranjost grobnice. Plošči na krajših stranicah sta bili v obliki trapeza in sta edini ostali celi. Daljši stranici sta bili namreč sestavljeni iz več manjših plošč v več nivojih, ki so verjetno razpadle iz nekaj velikih, prav tako trapezastih plošč.

Dimenzije vkopa: 1,83 × 0,90 m, globina 0,63–0,68 m.

Datacija: sredina 2. do začetka 3. stoletja, najverjetneje tretje četrtletje 2. stoletja

Antropološka analiza

Gradivo: žgani delci so temno sive in črne barve. Kostni so močno razdrobljeni, največji delci merijo 9 × 6 mm.

Spol: zaradi preslabe ohranjenosti ocena spola ni mogoča.

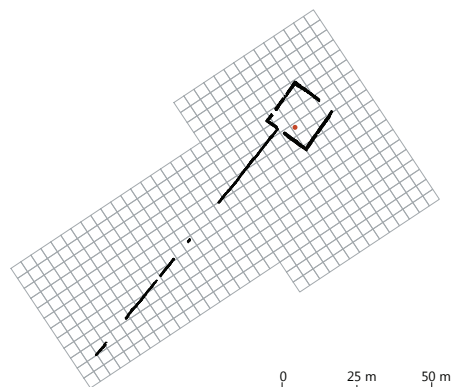
Starost: je ocenjena med 9,5 in 10,5 let, glede na: 1) razvoj in izražanje stalnih zob.

Živalski ostanki

Taksonomsko nedoločljivi sesalski ostanki (vsi so ožgani).

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – drobci; oreh (*Juglans*) – 16 kosov.

Grob 5 **a** Pokrov iz kamnitih plošč SE 158d. **b** Polnilo SE 158b. **c** Debela plast ožgane zemlje SE 158f in žganinska plast SE 158e pod njo. **d** Na žganino položeni pridatki: strigil in balzamarij, pogled proti jugovzhodu. **e** Izpraznjena grobna jama SE 158a z odtisi kolov SE 158g in okoliškim tlakom SE 179. **f** Pogled na odtise kolov v steni in dnu grobne jame, pogled proti severovzhodu.

Grobni inventar

Opeka			Kovina			Steklo		Oglje
št.	gr.	tegula – gr.	št.	gr.	št.	gr.	gr.	
2	8	8	3	128	56	92	53	

Kovine

38 SE 158E, PNB 174, inv. št. PMKp 20171

Ročaj ali obroč za pritrjevanje strigila trapezastega preseka, s punktiranim okrašenim zgornjim robom in stranskima stranicama, zavihanima profiliranimi zaključkoma in obročkoma v zavihkih; bronasta zlitina, korodirana; v. 3,7 cm, dl. 5,2 cm, teža 9,3 g.

39 SE 158E, PNB 176, inv. št. PMKp 20172

Strigil z gladkim hrbtom strgala, ki se proti konici rahlo zoži in upogne navzgor, ter pločevinastim votlim držajem, zapognjenim nazaj pod strgalo; bronasta zlitina, korodirana; dl. strgala 13,7 cm, š. strgala 3 cm, v. držaja 9,1 cm, š. držaja 2,1 cm, teža 55,8 g.

Steklo

40 SE 158B, PNC 13, inv. št. PMKp 20173

Balzamarij z navznoter zapognjenim ustjem in širokim sploščenim telesom, modrozelenkasto steklo, pihano; v. 7,4 cm, pr. u. 3 cm, teža 42 g.

41 SE 158E, PNC 157, inv. št. PMKp 20174

Odlomki ustja, dna in ostenja dveh skodelic, dekolorirano steklo, pihano; teža 70 g.

42 SE 158B, PNC 10, inv. št. PMKp 20169

a odlomek izvihanega in zataljenega ustja čaše iz dekoloriranega stekla, vel. 2,8 × 1,6 cm.

b–c dva odlomka ostenja čaše z nataljeno nitjo iz dekoloriranega stekla, vel. 2,4 × 3 cm, 2,5 × 2,5 cm.

d del dna čaše z oblikovano nogo iz dekoloriranega stekla, v. 0,8 cm.

43 SE 158B, PNC 12, inv. št. PMKp 20170

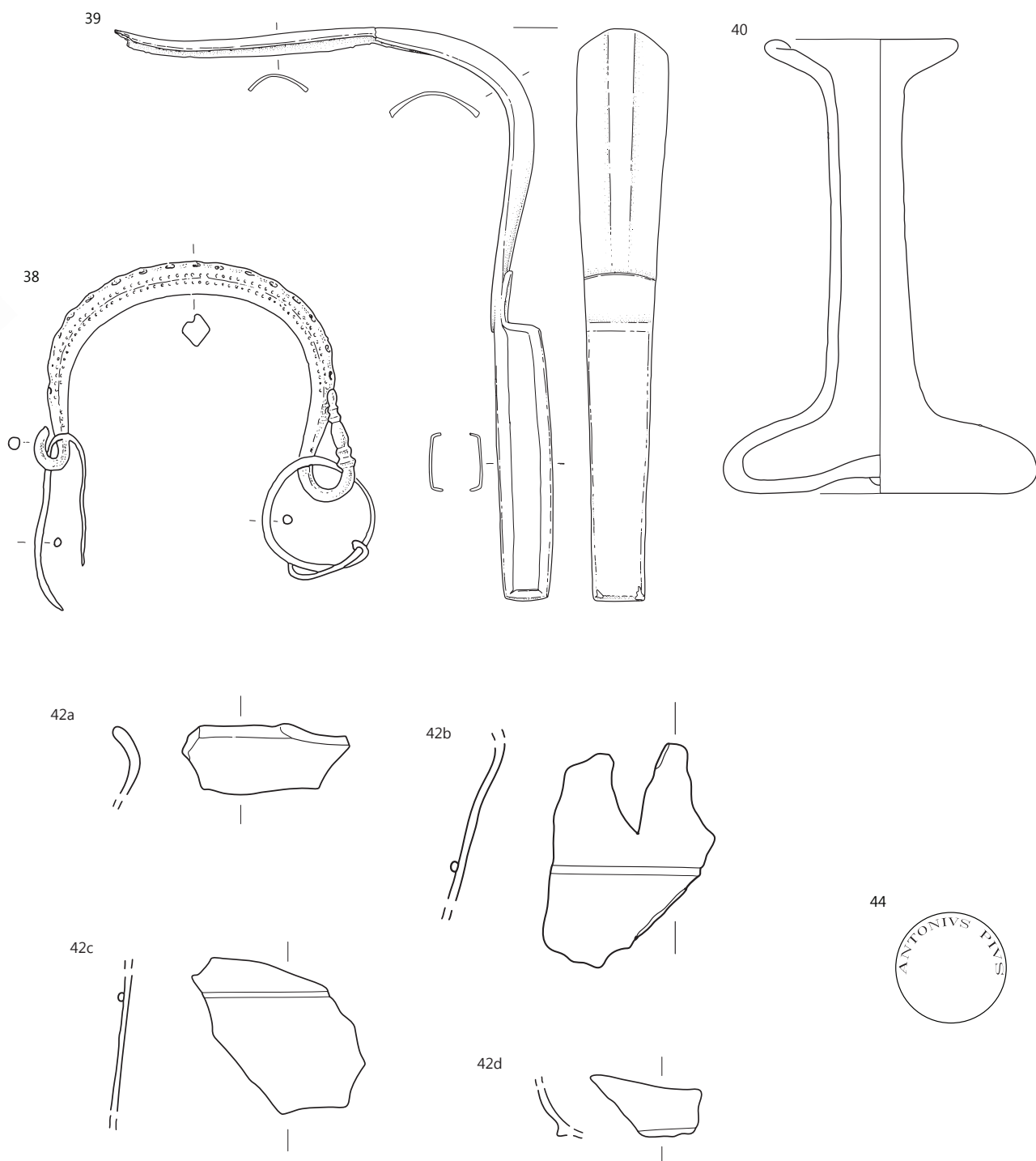
Več manjših odlomkov ostenja steklene posodice, brezbarvno steklo, pihano; teža 2,2 g.

Novec

44 SE 158E, PNB 49, inv. št. PMKp 20073

Novec; as, cesar *Antoninus Pius* (*M. Aurelius*), kovan med letoma 147 in 148, kovnica Rom, RIC 1271b; bron; teža 7,58 g, vel. 2,6 × 2,7 cm; dobro ohranjen.

GROB 5, SE 158; 39 merilo 1 : 2, ostalo merilo 1 : 1.

▮ Grob 5, SE 158; 39 merilo 1:2, **ostalo** merilo 1:1.

Grob 6 – SE 164, grobna parcela 1, sek. 20, kv. E3

Žgan – žarni pokop v grobnici iz kamnov in opek.

Grobna jama SE 164a je bila skoraj kvadratne oblike, vkopana v plast SE 127 (tloris grobne parcele 1: sl. 21–22). Grobnica je bila nato sestavljena iz notranje opečnate konstrukcije SE 164c in zunanjega kamnitega oboda SE 164f. Ob stenah grobne jame je bilo v pasu širine 20–25 cm navidezno, brez reda naloženo Kamenje (večinoma bolj ploščatih oblik). Na dnu se je plast Kamenja razširila in v debelini 7 cm obdala opečnato ploščo (velikosti $62 \times 61 \times 7$ cm). Deloma na ploščo, deloma na kamnito dno je bila nato položena prva vrsta opek. Kvadratne rdeče opeke (velikosti $15,5 \times 15,5 \times 6$ cm) so bile v ravni vrstah in plosko postavljene v kvadratno konstrukcijo. Na zahodni stranici so se stiki opek prekrivali, medtem ko so bile opeke preostalih stranic postavljene nad stike spodnje vrste. Na vogalih so bile opeke prepletene oz. izmenično segale v sosednjo vrsto, razen pri zahodni stranici, ki je bila verjetno zadnja sezidana. V notranjost grobnice je bila položena alabastrna žara (G45, sl. 136) in podstavljena oz. obdana s sedmimi opekami v dveh nivojih (štiri v spodnjem, tri v zgornjem). V žari je bila žganina SE 164e s slabo sežganimi kostmi. Grobnica je bila nato prekrita s SE 164d – opečnato ploščo (velikosti $62 \times 61 \times 7$ cm), ki je bila skrbno obdana z opekami. Na vsaki strani so bile simetrično postavljene po tri opeke tako, da so prekrivale stike spodnjih opek. V severozahodnem vogalu je bila dodana še ena kvadratna opeka. Grobnica se je verjetno kasneje zaradi lateralnega izpiranja zapolnila s polnilom SE 164b iz rumenkasto rjave gline (sl. 155), ki je v manjši meri pronicala tudi skozi porozne stene žare v njeno notranjost.

Dimenzije vkopa: $1,30 \times 1,20$ m, globina 0,50 m.

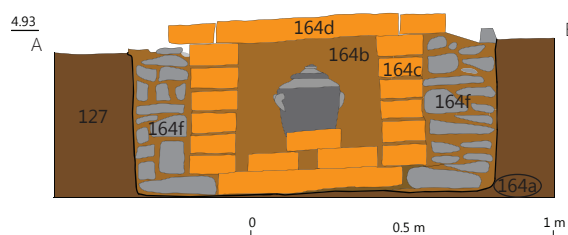
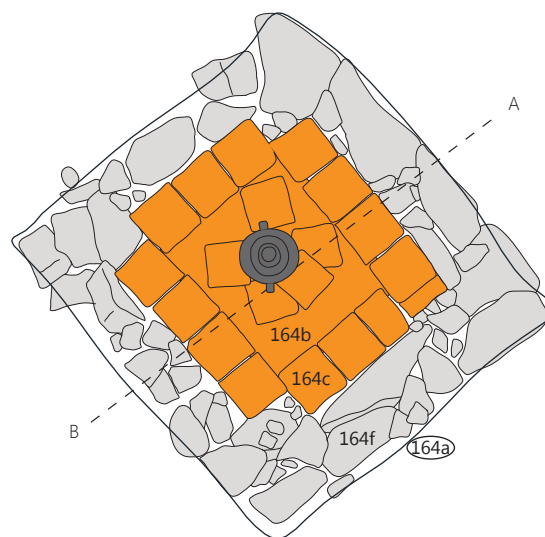
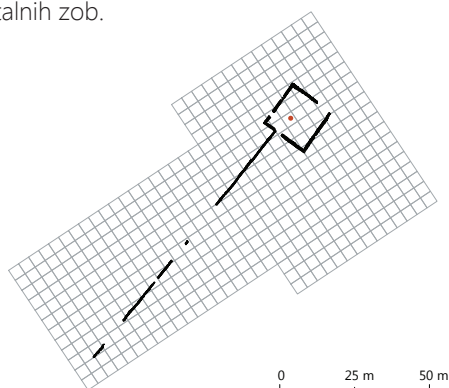
Datacija: druga in tretja četrtina 1. stoletja.

Antropološka analiza

Gradivo: žgani delci so črne in bele barve. Kostni so zmerno razdrobljeni, največji delec meri 56×30 mm.

Spol: kosti pripadajo mladostniku, tako da ocena spola ni mogoča.

Starost: je ocenjena med 9,5 in 10,5 let, glede na razvoj in izražanje stalnih zob.

Grob 6 a Pokrov iz opečnate plošče SE 164d in vrhnje obodne opeke ob odkritju. **b** Očiščen pokrov SE 164d: opečnata plošča in najvišja linija obodnih opek; pogled protiseverovzhodu. **c** Vrh zemljenega polnila SE 164b, opečnate grobnice SE 164c in zunanjega kamnitega oboda SE 164f po odstranitvi vrhnje plošče in zgornjega oboda opek. **d** Presek polnila SE 164b, pogled protiseverozahodu. **e** Žara G45, pogled proti severovzhodu. **f** Žara G45, obdana z opekami. **g** Izpraznjena grobnica s spodnjimi opekami, ki so podpirale žaro.

Grobni inventar

Opeka		Kamen	
kvadratna opeka	plošča	alabaster	
št.	št.	št.	gr.
70	2	2	3473

Alabaster

45 SE 164B, PND 7, inv. št. PMKp 20175

Žara iz alabastra (sadra) z izvihanim ustjem in kratkim vratom, ki preide v visok, valjast trup z manjšima ročajema; k žari sodi profiliran pokrovček z okroglim gumbastim držajem; žara: v. 27,3 cm, pr. u. 11 cm, teža 2,765 g; pokrovček: v. 4,5 cm, pr. 12 cm, teža 608 g.

45

Grob 7 – SE 165, grobna parcela 1, sek. 20, kv. E4

Žgan grob tipa *bustum*.

Grobna jama (SE 165a) je bile pravokotne oblike z rahlo zaobljenimi vogali, v smeri severovzhod–jugozahod, vkopana v naravno plast SE 127 (tloris grobne parcele 1: sl. 21–22). Zapolnjena je bila z 12 cm debelo plastjo žganine SE 165f, z drobci ožgane zemlje oranžne barve, v kateri je bila najdena oljenka (G46). Žganina in ožgana plast zemlje sta se dvigovali ob stenah grobne jame v nekaj cm širokem pasu okoli zemljenega polnila SE 165b. To je bilo sestavljeno iz svetlo olivno rjave meljaste gline z nekaj skoraj zaobljenimi kamni, drobci oglja, ožgane zemlje in s polžki. Po površini je bil grob poškodovan z gradbenimi deli.

Dimenzije vkopa: 1,20 × 0,77 m, globina do 0,25 m.

Datacija: konec 1. in prva polovica 2. stoletja.

Antropološka analiza

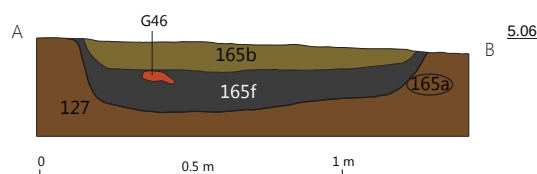
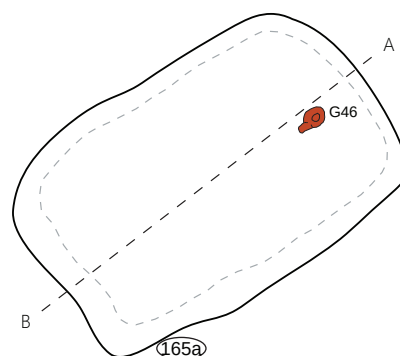
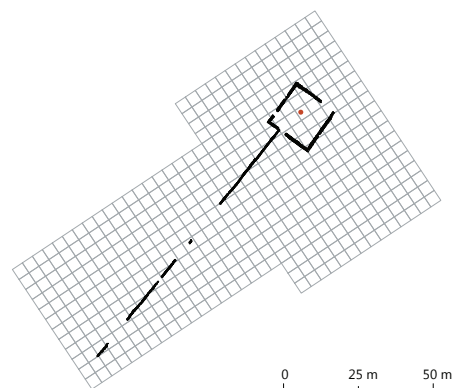
Skeletni ostanki niso ohranjeni.

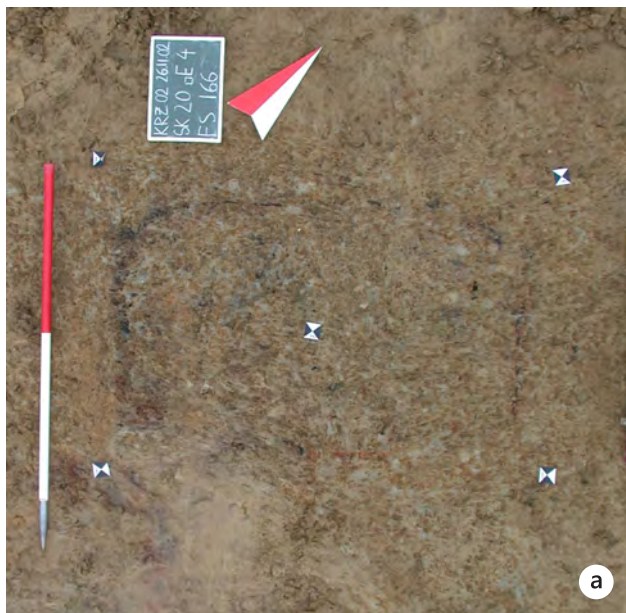
Živalski ostanki

Taksonomsko nedoločljivi sesalski ostanki (sežgani).

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – 10 kosov (več kosov popolnoma preparelih).

Grob 7 a Polnilo SE 165b. **b** Žganinska plast SE 165f. **c** Izpraznjena grobna jama SE 165a. **d** Presek polnila SE 165d nad žganino SE 165f, pogled proti jugovzhodu.

Grobni inventar

Keramika		Oljenke	
št.	gr.	št.	gr.
14	172	3	75

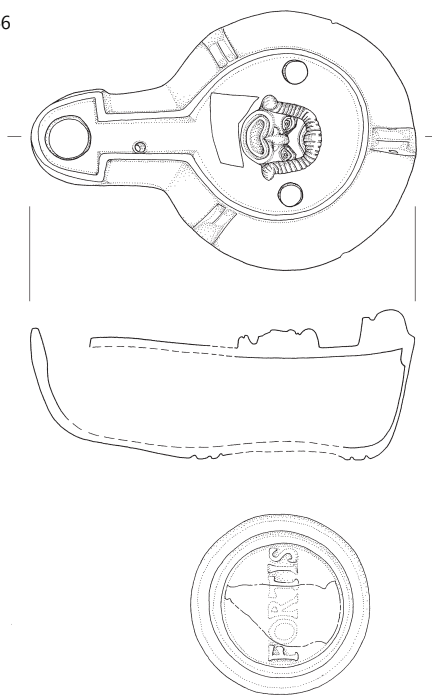
Keramika

46 SE 165E, PNA 37, inv. št. PMKp 20177

Pečatna oljenka z žigom FORTIS, na disku upodobitev komične maske; tip Loeschcke Xa; prežgana, trda keramika, sive barve, prečiščena; dl. 10,2 cm, š. 6,9 cm, v. 3,8 cm, teža 75 g.

46

Grob 8 – SE 166, grobna parcela 1, sek. 20, kv. E3–4, sek. 21, kv. A4

Žgan grob tipa *bustum*.

Grobna jama SE 166a je bila pravokotne oblike z zaobljenimi vogali v smeri jugovzhod–severozahod in je sekala plast SE 127 (tloris grobne parcele 1: sl. 21–22). Dno jame je bilo prekrito s 4–7 cm debelo plastjo žganine (SE 166e) s sežganimi kostmi, z ožganimi pridatki ter z večjimi zaplatami ožgane gline po dnu, ob stenah in nad žganino. Med njo so bili pomešani celi kosi zoglenega lesa (do 40 cm dolžine), ki so bili ravno odrezani (sl. 152). V zahodnem vogalu je bil pokončno položen imbreks (G59), v južnem pa oljenka (G47). Preostala prostornina grobne jame je bila zapolnjena s polnilom SE 166b iz temno rumenkasto rjave meljaste gline z drobcu oglja in ožgane zemlje ter koščki zoglenega lesa. Grob je bil prekrit s pokrovom SE 166d iz kamnitih plošč. Ohranjena je bila le ena večja plošča na jugovzhodni stranici, ki je prečno prekrivala celotno širino jame, ter ena nepravilna manjša plošča na sredi groba, ki bi bila lahko v sekundarni legi. Preostale plošče so bile skupaj s površinskim delom polnila in celo žganine poškodovane oz. najverjetneje odnesene pri gradbenih delih za AC (SE 100).

Dimenzije vkopa: 2,05 × 1,18 m, globina do 0,22 m.

Datacija: druga polovica 1. in začetek 2. stoletja.

Antropološka analiza

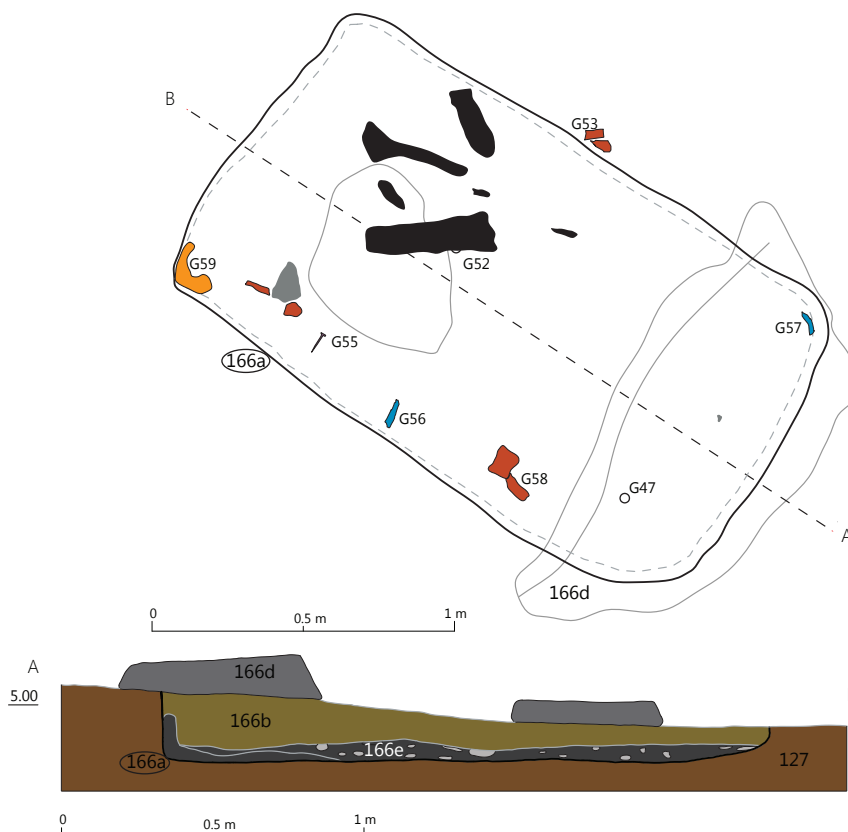
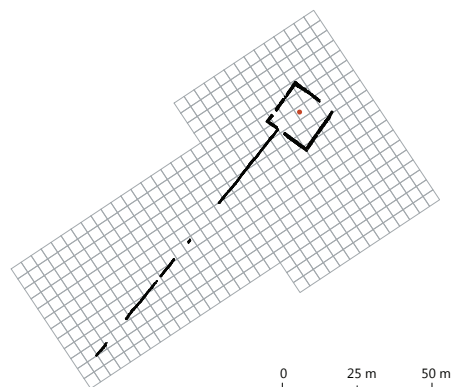
Skeletni ostanki niso ohranjeni.

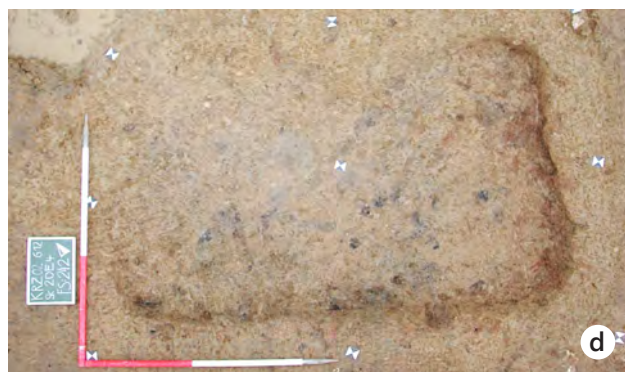
Živalski ostanki

Taksonomsko nedoločljivi sesalski ostanki (med njimi več sežganih).

Rastlinski ostanki

Oglje in zoglenel les grmade: hrast (*Quercus*) – več kot 110 kosov (ogljje v sprimku, drobir, največji kosi do 15 cm).

Grob 8 **a** Pokrov iz kamnitih plošč SE 166d in polnilo SE 166b. **b** Polnilo SE 166b. **c** Žganina SE 166e. **d** Izpraznjena grobna jama SE 166a. **e** Večji zogleneli kosi lesa. **f** Oljenka G47 in odlomki amfore G57, pogled proti vzhodu.

Grobni inventar

Keramika		Opeka		Kovina		Steklo		Fino posodje		Namizno posodje		Amfore		Oljenke	
		imbeks						keramika tankih sten – črna		svetla – neprečiščena					
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
43	1231	2	1067	2	10	35	86	3	5	23	387	6	129	15	89

Keramika

47 SE 166E, PNA 260, inv. št. PMKp 20186

Pečatna oljenka z žigom *CRESCE*, nad žigom dva krogca, tip Loeschcke Xa; rahlo prežgana, mehka keramika, prečiščena z zelo redkimi vključki, oranžne barve; v. 4 cm, dl. 11,1 cm, š. 7,4 cm, teža 86 g.

48 SE 166E, PNA 222, inv. št. PMKp 20179

Ustje in ostenje skledе odprte forme, ustje ni posebej poudarjeno, fina namizna keramika, posnetek oblike Drag. 33; ožgano, finožrnata prečiščena keramika, mehka, rdečkasto rumene do sive barve; ohr. v. 2,4 cm, db. 0,7 cm, rek. pr. u. 20,7 cm, teža 29 g.

49 SE 166E, PNA 242, inv. št. PMKp 20180

Odlomki ustja in ostenja skledе, ustje ni posebej poudarjeno, fina namizna keramika, posnetek oblike Drag. 33; ožgano, finožrnata prečiščena keramika, mehka, rdečkasto rumene do sive barve; ohr. v. 1,8 cm, db. 0,8 cm, teža 23 g.

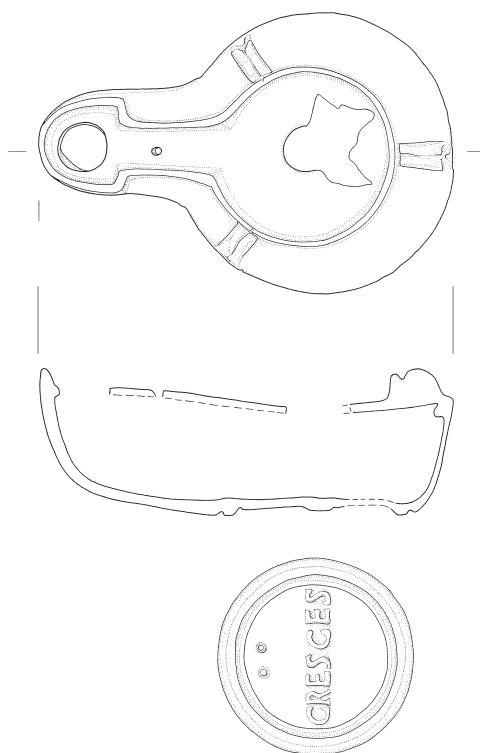

50 SE 166E, PNA 243, inv. št. PMKp 20181

Ustje in ostenje skledе odprte forme, ustje ni posebej poudarjeno, fina namizna keramika, posnetek oblike Drag. 33; ožgano, finožrnata prečiščena keramika, mehka, rdečkasto rumene do sive barve, z ostanki rdečega premaza; ohr. v. 5,2 cm, db. 0,8 cm, rek. pr. u. 19,8 cm, teža 88 g.

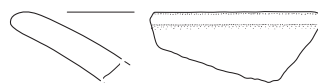
47

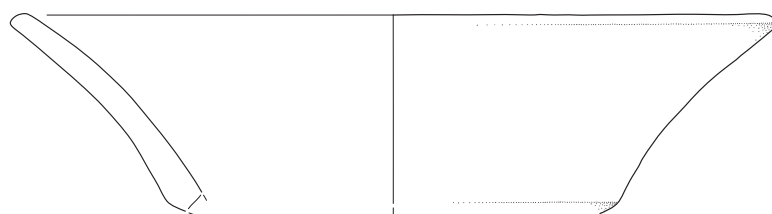
48

49

50

51 SE 166E, PNA 244, inv. št. PMKp 20182

Odlomek dna krožnika na nogi, sekundarno ožgan kot grobna popotnica pri žganem pokopu, fina namizna keramika; finožrnata prečiščena keramika, mehka, rdečkasto rumene do sive barve, z ostanki rdečega premaza; ohr. v. 2,2 cm, rek. pr. dna 7,5 cm, teža 37,5 g.

52 SE 166E, PNA 252, inv. št. PMKp 20178

Odlomek profiliranega ustja skodelice tankih sten z okrasom barbotina v obliki črke S in severnoitalska keramika tankih sten, tip Angera 2 ali 3; redukcijsko žgana, trda, rjavkasto siva prečiščena keramika z ostanki temno sivega premaza; ohr. v. 2,6 cm, db. 0,3 cm, rek. pr. u. 11,8 cm, teža 2 g.

53 SE 166E, PNA 259, inv. št. PMKp 20185

Odlomka dna in ostenja skodelice s tankimi stenami, severnoitalska keramika tankih sten, tip Angera 3; redukcijsko žgana, mehka, svetlo siva prečiščena keramika z ostanki temno sivega premaza; ohr. v. 2 cm, db. 0,2–0,6 cm, teža 4 g.

58 SE 166E, PNA 257, inv. št. PMKp 20183

Odlomki ostenja amfore; tip verjetno Dressel 6B; mehka, drobnožrnata keramika z redkimi vključki, rdečkasto rumene barve; db. 1 cm, teža 124 g.

Kovine

54 SE 166E, PNB 40, inv. št. PMKp 20187

Odlomka paličastega predmeta pravokotnega preseka; železo, močno korodirano; ohr. dl. 2,1 cm in 3 cm, teža 1 g.

55 SE 166E, PNB 173, inv. št. PMKp 20188

Del stebila žeblja pravokotnega preseka; železo, močno korodirano; ohr. dl. 4,7 cm, teža 4 g.

Steklo

56 SE 166E, PNC 8, inv. št. PMKp 20189

a ustje in del vratu stekleničke, ustje, zapognjeno navznoter, modro zelenkasto steklo, pr. 3,8 cm.

b ročaj in del ramena stekleničke, ročaj profiliran, modro zelenkasto steklo, ohr. v. 3,2 cm.

c spodnji del ročaja, modro zelenkasto steklo, vel. 1,5 × 1,7 cm.

d del ostenja čaše, proti dnu se rahlo zožuje, modro zelenkasto steklo, ohr. v. 4,6 cm.

57 SE 166E, PNC 9, inv. št. PMKp 20190

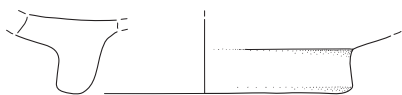
Več odlomkov ostenja steklene posode, brezbarvno steklo; db. 0,05–0,2 cm, teža 26 g.

Gradbeni material

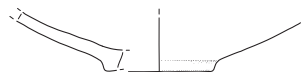
59 SE 166E, PNA 258, inv. št. PMKp 20184

Odlomki imbreksa; trda, grobožrnata keramika z zmernimi do gostimi vključki (obilna drobna do groba zrnca zdrobljene keramike, obilna drobna do fina zrnca kalcita, redka drobna zrnca železovih oksidov), zunanja površina vijoličasta, prelom svetlo rdeče barve; teža 694 g.

51

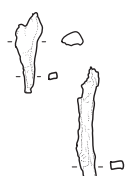
53

52

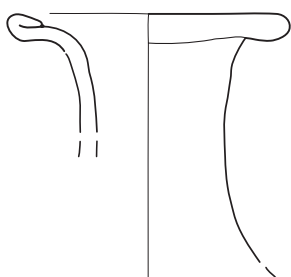
54

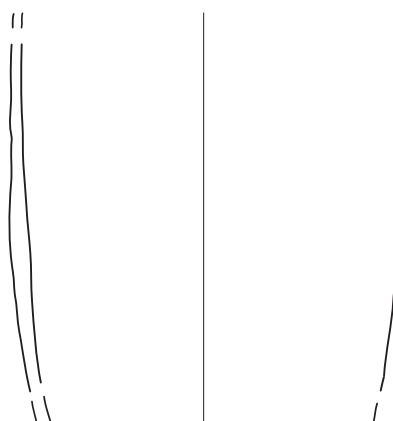
55

56a

56d

Grob 9 – SE 174, grobna parcela 1, sek. 21, kv. A4

Žgan grob tipa *bustum*.

Grobna jama SE 174a je bila pravokotne oblike z zaobljenimi vogali v smeri severovzhod–jugozahod in je sekala naravni kolvij SE 127 in tlak SE 179 (tloris grobne parcele 1: sl. 21–22). Dno jame je bilo prekrito s 4–6 cm debelo plastjo žganine (SE 174f) s sežganimi kostmi, ožganimi pridatki ter z večjimi zaplatami ožgane gline po dnu, ob stenah in nad žganino. V severnem vogalu je bila razbita kadielnica (G60). Preostala prostornina grobne jame je bila zapolnjena s polnilom SE 174b iz temno rumenkasto rjave meljaste gline z drobci oglja in ožgane zemlje. Grob je bil prekrit s pokrovom SE 174d iz lepo obdelanih kamnitih plošč. Najbolje je bila ohranjena južna plošča, ki je bila pravokotne oblike in je prečno prekrivala celotno širino jame. Ostale so bile skupaj s površinskim delom polnila močno poškodovane pri gradbenih delih za AC (SE 100), deloma pa so se verjetno tudi že prej pogreznile v notranjost jame.

Dimenzije vkopa: 1,65 × 0,78 m, globina do 0,25 m.

Datacija: druga polovica 1. in začetek 2. stoletja.

Antropološka analiza

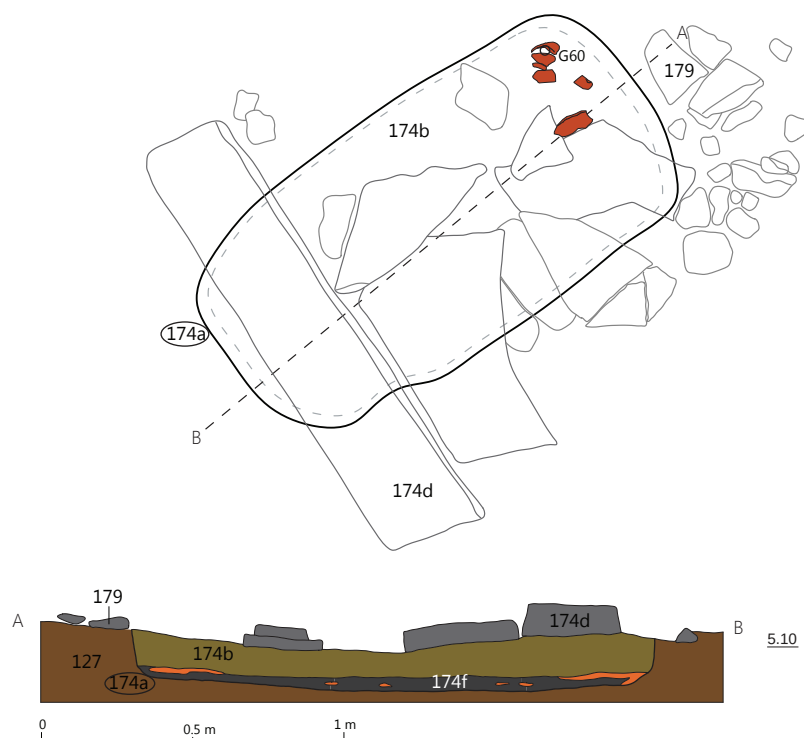
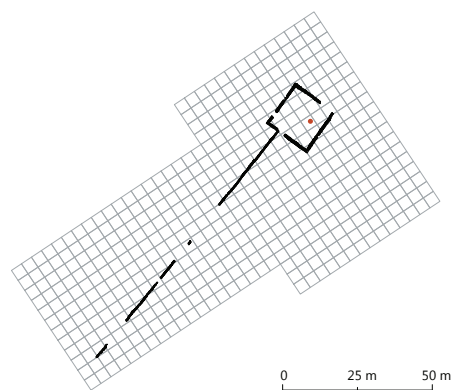
Skeletni ostanki niso ohranjeni.

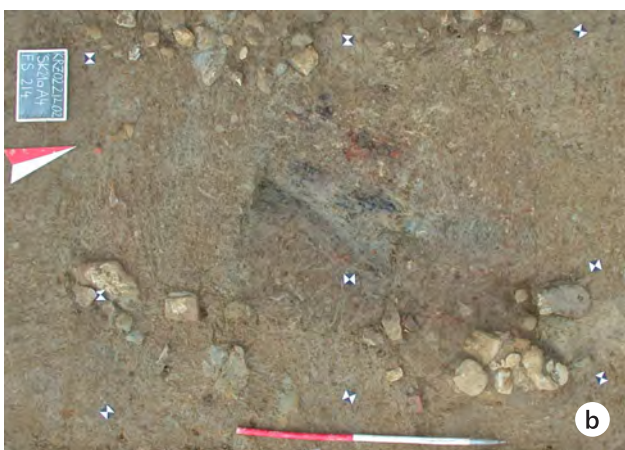
Živalski ostanki

Ohranjena je ena obdelana kost, najverjetneje živalskega izvora.

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – 21 kosov.

Grob 9 **a** Pokrov iz kamnitih plošč SE 174d. **b** Polnilo SE 174b. **c** Žganinska plast SE 174f. **d** Žganinska plast SE 174f s sloji ožgane zemlje, pogled proti jugu. **e** Presek sloja SE 174f, pogled proti severozahodu. **f** Izpraznjena grobna jama SE 174a.

Grobni inventar

Keramika		Steklo		Ostalo			Oglje	Fino posodje		Namizno posodje		Oljenke		Kadilnice
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	vrsta	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.
36	679	16	13	2	3	kost	43	1	1	6	32	5	45	19

Keramika

60 SE 174F, PNA 264, inv. št. PMKp 20192

Kadilnica s stožčasto oblikovanim recipientom na visoki, votli nogi, ustje, okrašeno s poševnimi odtisi, pod robom ustja še en pas odtisov; namizna keramika; ožgano; oksidacijsko žgana, mehka, fino znata prečiščena keramika z redkimi vključki (drobna zrnca kalcita in zdrobljene keramike), rdečkasto rumene barve; rek. v. 14,4 cm, rek. pr. u. 18,2 cm, teža 285 g.

61 SE 174B, PNA 322, inv. št. PMKp 20191

Odlomek ustja polkrožne skodelice s tankimi stenami, slabo ohranjen okras v barbotinu izdelanih glavničkov, severno-italska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, trda, siva prečiščena keramika z ostanki temno sivega premaza; ohr. v. 1,9 cm, db. 0,2 cm, teža 1 g.

Steklo

62 SE 174F, PNC 11, inv. št. PMKp 20193

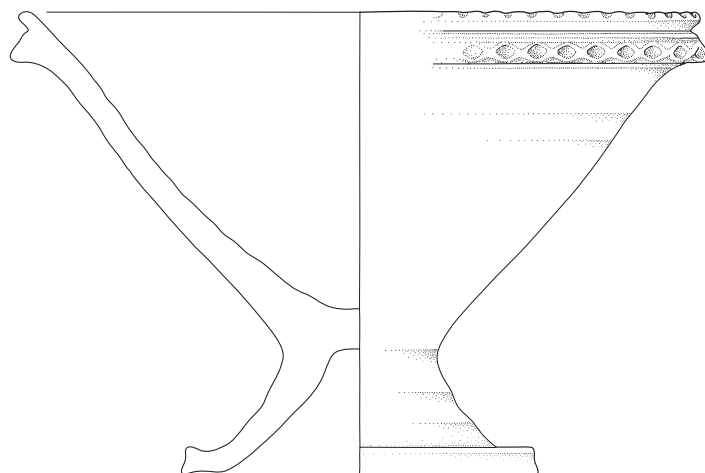
Odlomki prstanastega dna in ostenja skodelice, brezbarvno steklo; db. 0,1–0,5 cm, teža 1 g.

Kost

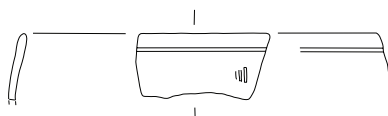
63 SE 174E, PND 14, inv. št. PMKp 20194

Manjši odlomek obdelane kosti; teža 1 g.

60

61

Grob 10 – SE 178, grobna parcela 1, sek. 21, kv. B4

Skeletni pokop.

Slabo vidna grobna jama SE 178a je bila pravokotne oblike z močno zaobljenimi vogali in vkopana ob notranji fronti zidu SE 102 v zidani grobni parceli 1 (sl. 25). Vkopana je bila v koluvij SE 127 in nekoliko mlajše nasutje SE 123 (tloris grobne parcele 1: sl. 21–22). Mogoče bi bila lahko vkopana celo v plast SE 104, kar pa zaradi gradbenih posegov za AC (SE 100), ki so grob po površini poškodovali, ni mogoče trditi. Ob stene grobne jame so bile pokončno postavljene plošče peščenjaka (SE 178c), ki so se zaradi podepozicijskih procesov skoraj vse nagnile proti severozahodu. V grobno konstrukcijo SE 178c je bilo položeno truplo starejšega moškega. Skelet je ležal v iztegnjeni legi v smeri severovzhod–jugozahod z iztegnjenimi rokami. Grobnica je bila nato zapolnjena s polnilom SE 178b iz svetlo olivno rjave meljaste gline z manjšim deležem grobozrnatega peska in polžkov. Možno prekritje groba ni bilo ohranjeno.

Dimenzije vkopa: 1,88 × 0,70 m, globoka do 0,30 m.

Datacija: 3.–5. stoletje.

Antropološka analiza

Gradivo: kosti so slabo ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: temenici (*os parietale*), zatilnica (*os occipitale*), obe senčnici (*os temporale*), spodnja čeljust (*mandibula*), obe kolčnici (*os coxae*), leva pogačica (*patella*), obe nadlahtnici (*humerus*), obe koželjnici (*radius*), obe podlahtnici (*ulna*), obe stegnenici (*femur*), obe golenici (*tibia*) in obe mečnici (*fibula*).

Spol: moški, glede na: 1) morfologijo spodnje čeljusti (*mandibule*), 2) robustnost dolgih kosti in 3) morfologijo kolčnice.

Starost: je ocenjena med 36 in 40 let, glede na: 1) stopnjo obrabljenosti griznih površin zob, 2) robustnost dolgih kosti in 3) morfologijo kolčnice.

Rastlinski ostanki

Oglje: oreh (*Juglans*) – 2 kosa (ogljje v grudah).

Grobni inventar

Keramika		Namizno posodje	
		svetla – neprečiščena	
št.	gr.	št.	gr.
	2	7	2

Grob 10 **a** Polnilo SE 178b v grobni konstrukciji SE 178c ob zidu SE 102. **b** Skeletni pokop v grobni konstrukciji SE 178c. **c** Zgornji del skeleta med izkopom, pogled proti severovzhodu. **d** Skelet, pogled proti severovzhodu. **e** Izpraznjena grobnica ob zidu SE 102, pogled proti severovzhodu.

Grob 11 – SE 188, grobna parcela 1, sek. 20, kv. D2

Skeletni pokop.

Slabo vidna grobna jama SE 188a je sekala spodnji kolvij SE 127, morda tudi mlajšo plast SE 104 (tloris grobne parcele 1: sl. 21–22). Pokojnica je ležala v iztegnjeni legi v smeri severovzhod–jugozahod in s prekrižanimi rokami na prsih. Na ramenu je bila odkrita bronasta igla s sploščeno glavico (G65b). Nad in okoli glave je bilo nekaj kamnov položenih ali so padli kasneje v notranjost. Jama je bila nato zapolnjena s polnilom SE 188b iz rjavega glinenega melja s polžki in drobci keramike. Keramični odlomki (G64 in 65a) so verjetno rezidualni. Pri gradbenih delih za AC julija 2002 je bila z izkopom odtočnega jarka TJ 2 odnesena južna polovica groba, od pasu navzdol.

Dimenzije vkopa: ohranjene – 0,76 × 0,65 m, globina 0,16 m; rek. dl. vsaj 1,60 m.

Datacija: 3.–5. stoletje.

Antropološka analiza

Gradivo: kosti so slabo ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: čelnica (*os frontale*), obe temenici (*os parietale*), zatilnica (*os occipitale*), obe senčnici (*os temporale*), zgornja čeljust (*maxilla*), spodnja čeljust (*mandibula*), obe lopatici (*scapula*), ključnica (*clavicula*), obe nadlahtnici (*humerus*), obe koželjnici (*radius*), obe podlahtnici (*ulna*), 5 vratnih vretenc (*vertebrae cervicales*) in eno prsno vretence (*vertebrae thoracales*).

Spol: ženski, glede na: 1) morfologijo lobanje (*cranium*), 2) morfologijo spodnje čeljusti (*mandibula*) in 3) gracilnost dolgih kosti.

Starost: je ocenjena med 36 in 45 let, glede na 1) stopnjo obrabljenosti griznih površin zob in 2) stopnjo zraščенosti lobanskih šivov.

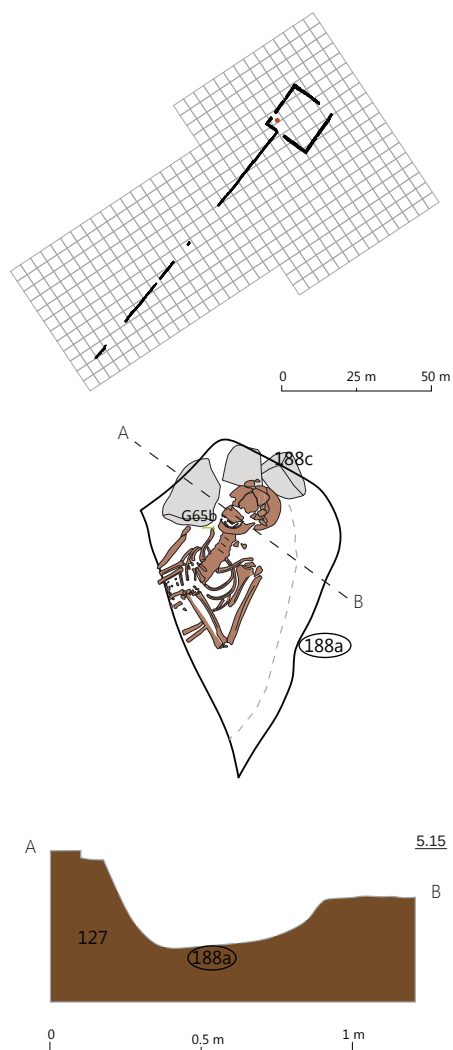
Patološke spremembe: na 5. in 6. vratnem vretencu (*vertebrae cervicales*) je mogoče opaziti rahlo poroznost oz. degenerativno spremembo, ki morda kaže na osteoartritis.

Živalski ostanki

Lupina ostrige (*Ostrea sp.*), več deset drobcev lupin kopenskih polžev.

Rastlinski ostanki

Oglje: jerebika (*Sorbus*) – 1 kos (preperelo).

■ **Grob 11 a** Skeletni pokop, glava obdana s kamnitim vencem. **b** Skeletni pokop v grobni jami SE 188a.

Grobni inventar

Keramika		Kovina		Ostalo			Fino posodje		Namizno posodje		Amfore	
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	vrsta	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
11	45	1	1	1	7	školjka	7	9	4	8	2	12

Keramika

64 SE 188B, PNA 315, inv. št. PMKp 20196

Odlomek ustja in ostenja kozarca s tankimi stenami, egejska kuhinjska keramika ali keramika tankih sten, tip fokajski vrček / Knossos Mug type 1–2; oksidacijsko žgana, trda keramika, fino zrnata z obilnimi vključki (fini lističi sljude, drobna zrnca železovih oksidov, kremena, kalcita), svetlo rdeče barve; morda rezidualno; ohr. v. 1,7 cm, db. 0,2–0,3 cm, rek. pr. u. 5,7 cm, teža 2 g.

65a SE 188B, PNA 321, inv. št. PMKp 20197

Odlomek ustja in ostenja skodelice s tankimi stenami, okras barbotin, linija bunčic pod ustjem in verjetno vodni listi, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana siva prečiščena keramika z ostanki temno sivega premaza na zunanji steni; rezidualno; ohr. v. 2 cm, db. 0,1–0,2 cm, teža 1 g.

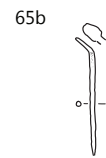
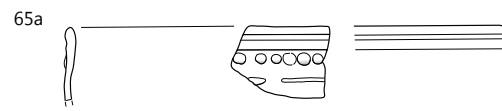
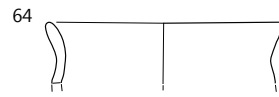

Kovine

65b SE 188B, PNB 38, inv. št. PMKp 20198

Igla z zapognjeno ovalno ploščato glavico in stebлом okroglega preseka; bronasta zlitina, korodirana; dl. 3,1 cm, teža 0,4 g.

Grob 12 – SE 193, grobna parcela 1, sek. 21, kv. B3

Skeletni pokop.

Grobna jama ni bila vidna, saj se polnilo groba (SE 193b) fizično ni razlikovalo od okoliške plasti (tloris grobne parcele 1: sl. 21–22). Ni jasno, ali gre za pokop dojenčka oz. novorojenčka v amfori ali pa je bilo truplo položeno v grobno jamo ali na hodni nivo (SE 127) ter prekrito z večjim kosom amfore (SE 193c – G66). Vmesni prostor se je nato verjetno zapolnil z lateralnim izpiranjem. Ostenje amfore je enako odlomkom španske amfore Dressel 2–4 (G261) v plasti SE 104.

Dimenzije amfore: 0,45 × 0,26 m.

Brez pridatkov.

Datacija: 2.(?) stoletje.

Antropološka analiza

Razdrobljeni skeletni ostanki niso dopuščali interpretacije.

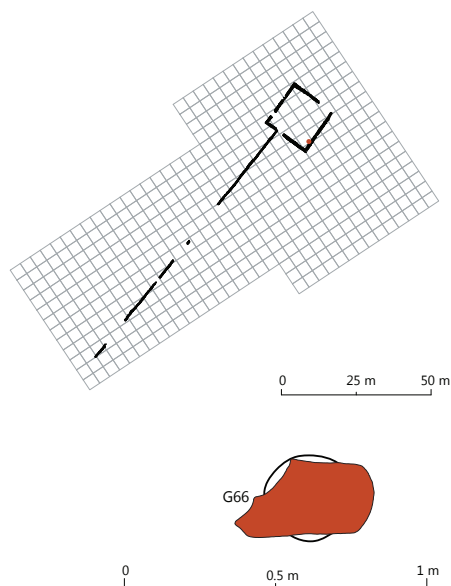
Grobni inventar

Keramika		Amfore	
št.	gr.	št.	gr.
19	1774	19	1475

Keramika

66 SE 193C, PNA 278, inv. št. PMKp 20201

Odlomki ostenja trupa amfore; faktura španska, tip Dressel 2–4; oksidacijsko žgana, dokaj trda in kredasta drobnozrnata keramika z redkimi vključki (zelo redki drobci zdrobljene ekramike in kalcita), s peščenim prelomom, blede rumene barve; dl. 45 cm, š. 26 cm, db. 1 cm, teža 1463 g.

Grob 12 **a** Prekritje iz amfore SE 193c (G66) ob zidu SE 102. **b** Skeletni pokop SE 193. **c** Skeletni ostanki.

Grob 13 – SE 400, južni del grobišča, sek. 3, kv. C2–3

Skeletni pokop.

Grobna jama (SE 400a) je bila obložena s kamnito konstrukcijo iz treh peščenjakovih plošč in delno pokrita z dvema ploščama. Dokumentirana lega skeleta priča, da je bil pokojnik položen iztegnjen neposredno na plošče z rokami, položenimi v naročje. Vmesni prostor se je nato zapolnil z lateralnim izpiranjem (polnilo SE 400b). Grob je bil izkopan v poplavljenem področju, na najnižji točki terena (tloris južnega dela grobišča: sl. 75) in je le delno dokumentiran. Odkopan je bil le spodnji del skeleta. Odlomki namizne posode so bili najdeni ob desnem boku (G67).

Dimenzije vkopa: rek. dl. 1,80 m.

Antropološka analiza

Gradivo: kosti so zmerno dobro ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: zgornja čeljust (*maxilla*), spodnja čeljust (*mandibula*), desna lopatica (*scapula*), obe ključnici (*clavicula*), obe pogačici (*patella*), desna nadlahtnica (*humerus*), obe koželjnici (*radius*), obe podlahtnici (*ulna*), obe stegnenici (*femur*), obe golenici (*tibia*), eno vratno vretence (*vertebrae cervicales*) in eno ledveno vretence (*vertebrae lumbardus*).

Spol: moški, glede na 1) morfologijo spodnje čeljusti (*mandibula*), 2) robustnost dolgih kosti in 3) morfologijo kolčnice (*os coxae*).

Starost: je ocenjena med 36 in 40 let, glede na: 1) stopnjo obrabljenosti griznih površin zob, 2) morfologijo sramne kosti (*os pubis*) in 3) morfologijo avrikularne površine črevnice (*os ilium*).

Patološke spremembe: na proksimalnih polovicah stegnenice je bil opažen periostitis, ki v času smrti ni bil več aktiven.

Živalski ostanki

V jami groba 13 sta bila najdena po en fragment proksimalnega dela desne koželjnice in komolčnice osla (*Equus asinus*). Na kosti ni opaziti nikakršnih znakov neposredne izpostavljenosti ognju.

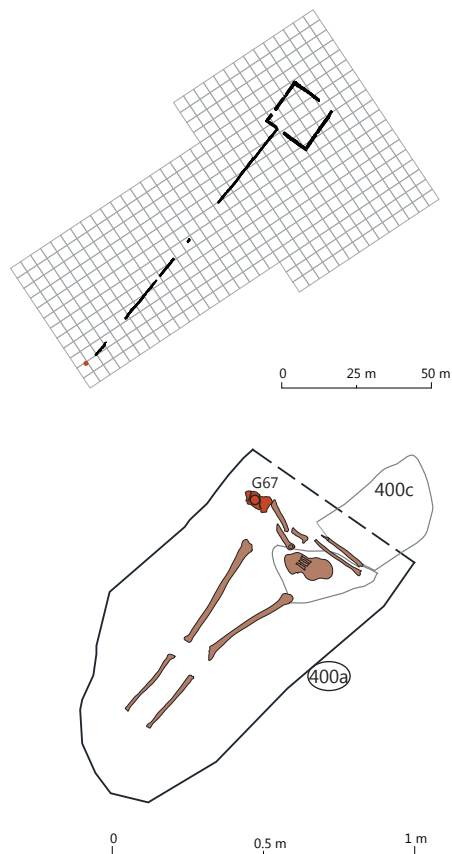
Grobni inventar

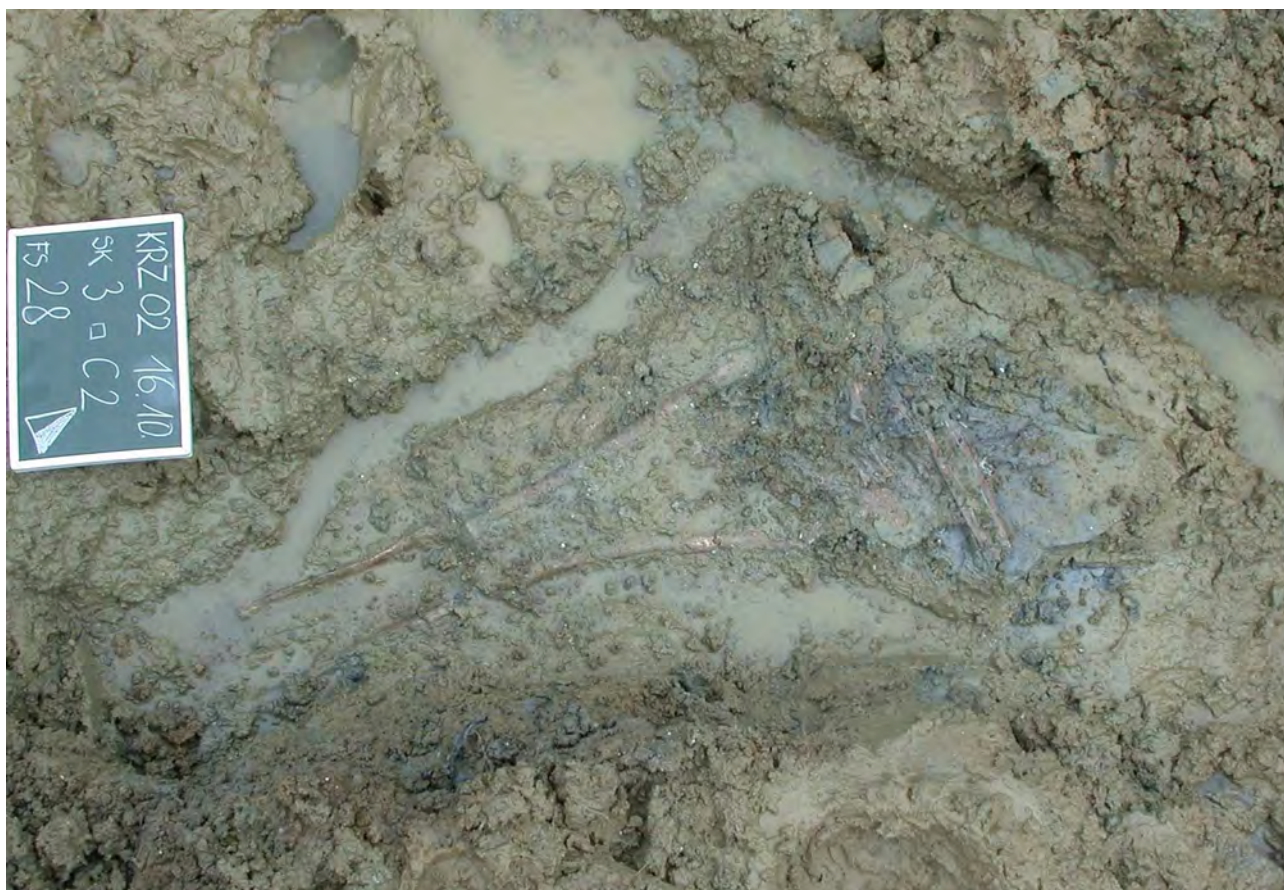
Keramika		Opeka		Ostalo			Namizno posodje	
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	vrsta	št.	gr.
7	61	2	28	77	398	kosti	24	297

Keramika

67 SE 400, PNA 50, inv. št. PMKp 20592

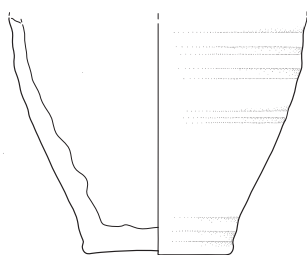
Dno in ostenje vrča, namizna keramika; ohr. v. 7,2 cm, db. 0,8 cm, rek. pr. u. 5,8 cm, št. odl. 25, teža 290 g.

▮ Grob 13 Skeletni pokop SE 400.

67

▮ Grob 13, SE 400; merilo 1:3.

Grob 14 – SE 407, južni del grobišča, sek. 3, kv. B–C2

Skeletni pokop.

Grobna jama (SE 407a) je bila pravokotnega tlorisa in banjastega profila. Obložena je bila s kamnito konstrukcijo iz treh peščenjakovih plošč (SE 407c) in delno pokrita s tremi ploščami (SE 407d). Vmesni prostor se je kasneje zapolnil z lateralnim izpiranjem (SE 407b). Podobno kot grob 13 je bila jama izkopana v poplavljenem področju, na najnižji točki terena (tloris južnega dela grobišča: sl. 75), in je le delno dokumentirana. Odkopan je bil le zgornji del skeleta, pokojnik je imel roke položene v naročje.

Dimenzije vkopa: rek. dl. 1,85 m.

Antropološka analiza

Gradivo: kosti so slabo ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: desna temenica (*os parietale*), zatilnica (*os occipitale*), desna senčnica (*os temporale*), spodnja čeljust (*mandibula*), leva lopatica (*scapula*), obe ključnici (*clavicula*), leva kolčnica (*os coxae*), del križnice (*sacrum*), obe nadlahtnici (*humerus*), obe koželjnici (*radius*), obe podlahtnici (*ulna*), leva stegnenica (*femur*), dve vratni vretenci (*vertebrae cervicales*) in eno prsno vretence (*vertebrae thoracales*).

Spol: moški, glede na 1) morfologijo lobanje (*cranium*), 2) morfologijo spodnje čeljusti (*mandibula*), 3) robustnost dolgih kosti in 4) morfologijo kolčnice (*os coxae*).

Starost: je ocenjena med 41 in 50 let, glede na 1) stopnjo obrabljenosti grizne površine zob, 2) morfologijo sramne kosti (*os pubis*) in 3) morfologijo avrikularne površine črevnice (*os ilium*).

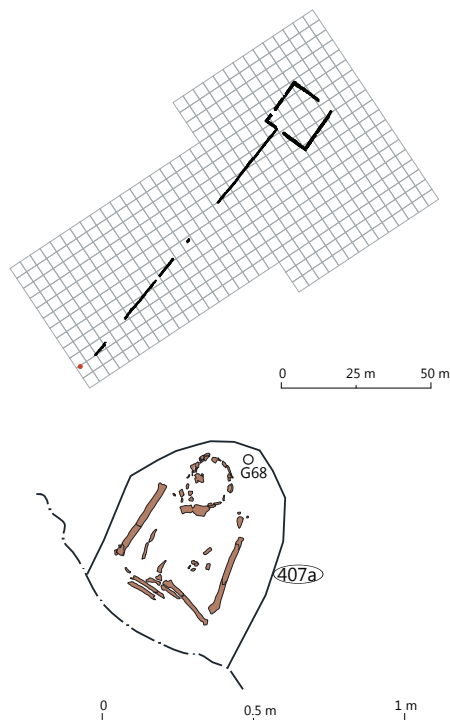
Grobni inventar

Keramika		Ostalo			Fino posodje	
št.	gr.	št.	gr.	vrsta	št.	gr.
1	17	1	41	polž	27	29

Keramika

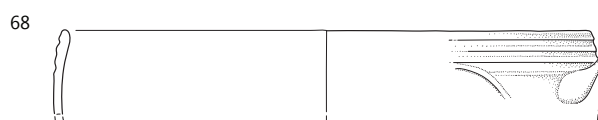
68 SE 407, PNA 51, inv. št. PMKp 20204

Odlomki ustja in ostenja vsaj treh skodelic s tankimi stenami, severnoitalska keramika tankih sten; nekaj odlomkov z barbotinskim okrasom z motivom vodnih listov, drugi s koleščkanim okrasom; redukcijsko žgana siva ali temno siva prečiščena keramika z ostanki temno do zelo temno sivega premaza; rezidualno; db. 0,2–0,4 cm, teža 40 g.

▮ **Grob 14** Skeletni pokop SE 407.

▮ Grob 14, SE 407; merilo 1:2.

Grob 15 – SE 425, južni del grobišča, sek. 6, kv. A1

Skeletni pokop.

Krovna konstrukcija SE 425d je bila zložena iz odlomkov tegul (tloris južnega dela grobišča: sl. 75). Grobna jama SE 425a je bila na dnu obložena s tremi večjimi lomljenimi peščenjaki in nekaj manjšimi kamni, položenimi tesno eden ob drugega (SE 425c). Prostor med kamni je zapolnila olivno siva mehka meljasta glina (SE 425b), med katero so bili komaj opazni povsem razpadli kostni ostanki, verjetno dojenčka.

Dimenzije 0,75 × 0,55 m.

Antropološka analiza

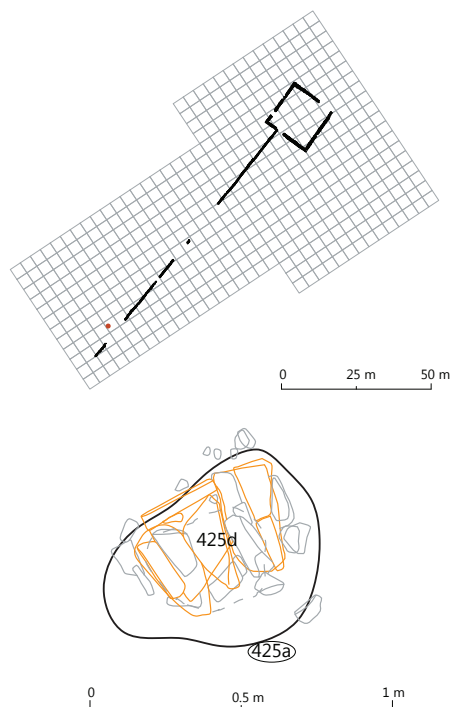
Skeletni ostanki niso ohranjeni.

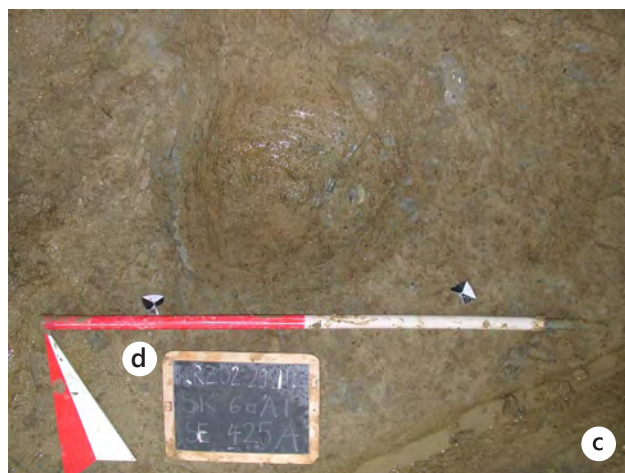
Živalski ostanki

Taksonomsko nedoločljiv odlomek sesalske kosti (ožgan).

Grobni inventar

Opeka		Ostalo		
tegula				
št.	gr.	št.	gr.	vrsta
9	4781	>25	20	kosti

Grob 15 a Pokrov iz tegul SE 425d. **b** Spodnje tegule prekritja SE 425d. **c** Izpraznjena grobna jama SE 425a.

Grob 16 – SE 428, grobna parcela B, sek. 11, kv. A4–5

Žgan pokop z žganino, raztreseno po dnu grobne jame.

Grobna jama SE 428a je imela v tlorisu obliko nepravilnega kvadrata z zaobljenimi vogali in je bila vkopana v plast nasutij SE 457 (tloris grobne parcele B: sl. 57, 59, 60). Grobna jama je bila obložena z manjšimi ovalnimi kamni (SE 428c). Dno grobne jame je zapolnjevalo nasutje peščene gline (SE 428f); ta je vsebovala dolgo kost, ki jo interpretiramo kot grobni pridatek oziroma t. i. pokojnikovo popotnico. Grobni pridatek, keramičen lonec (G70), smo dokumentirali kot del plasti peščene gline (SE 428g) v jamici ob grobu. Nad plastjo SE 428f smo dokumentirali žganinsko plast peščenega melja s 25 % oglja in posameznimi ožganimi kostmi (SE 428e). Grob je prekrivala krovna struktura (SE 428d) iz več plošč neobdelanega lomljenca peščenjaka. Posebej velja omeniti imbreks, ki je bil položen na rob grobne jame in prekrit s krovno strukturo tako, da je tvoril odprtino. V času uporabe grobišča je bil torej možen dostop do groba skozi nekaj centimetrov odprtino. Prvotno prazen prostor pod krovno strukturo in nad polnilom grobne jame se je zapolnil z naknadnimi podepozicijskimi procesi (lateralno gravitacijsko izpiranje; zemljeno polnilo SE 428b).

Dimenzije vkopa: grobna jama – 0,79 × 0,76 m, globoka do 0,3 m; vkop za pridatke – 0,54 × 0,49 m.

Datacija: druga polovica 2., začetek 3. stoletja.

Antropološka analiza

Gradivo: žgani delci so vsi bele barve. Kostni so močno razdrobljeni, največji delec meri 20 × 9 mm.

Spol: zaradi preslabe ohranjenosti ocena spola ni mogoča.

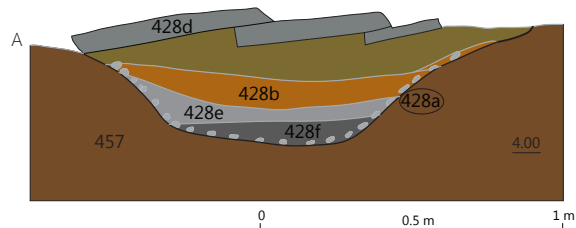
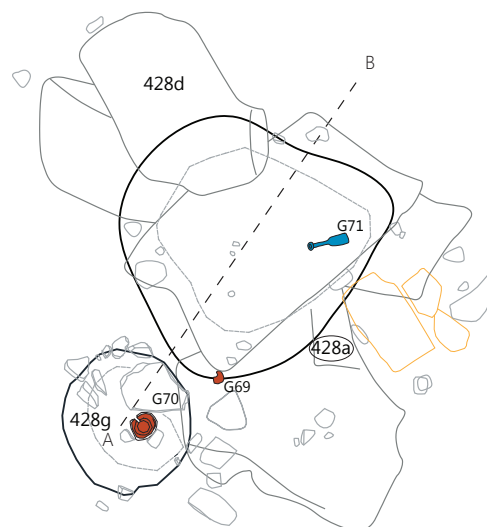
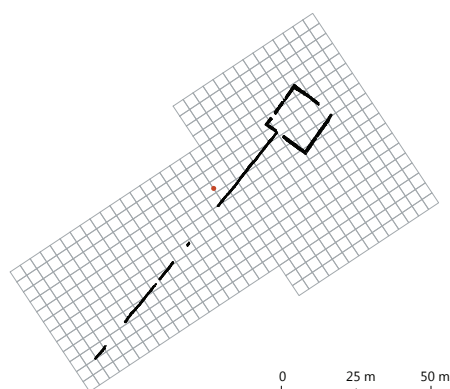
Starost: je ocenjena med 21 in 40 let, glede na gostoto kompaktne kosti.

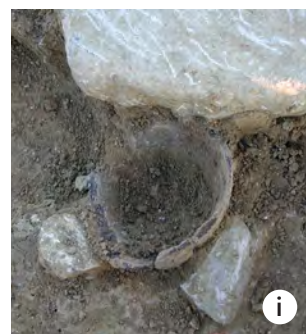
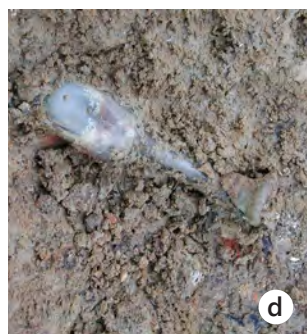
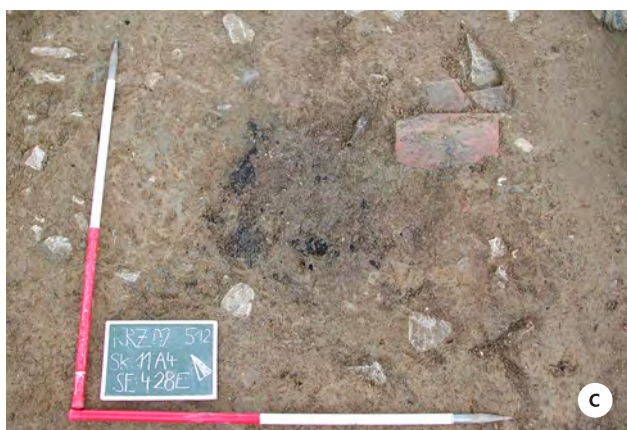
Živalski ostanki

Od osmih ožganih taksonomsko nedoločenih odlomkih živalskih kosti je bila v polnilu grobne jame odkrita v celoti ohranjena koželjnica konja (*Equus caballus*).

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – 42 kosov.

Grob 16 **a** Pokrov iz kamnitih plošč SE 428d, pogled proti jugozahodu. **b** Polnilo SE 428b. **c** Žganina SE 428e. **d** Balzamarij G71 na vrhu žganine SE 428e. **e** Peščena plast SE 428f z imbreksom za libacijo, pogled proti jugu. **f** Peščena plast SE 428f z živalskimi kostmi. **g** Izpraznjena grobna jama SE 428a. **h** Jama SE 428g z lončkom G70, pogled proti severu. Vidni so stranski kamni groba 17. **i** Lonček G70.

Grobni inventar

Keramika		Opeka		Ostalo			Oglje	Namizno posodje		Kuhinjsko posodje		Oljenke	
		imbreds						svetla – neprečiščena		porozna			
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	vrsta	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
15	296	6	4881	6	580	kosti	341	6	15	11	124	21	37

Keramika

69 SE 428E, PNA 65, inv. št. PMKp 20210

Pečatna oljenka, odlomki dna z žigom *CRESCERE*/S; tip Loe-schcke Xa; prežgana, mehka keramika, prečiščena z redkimi vključki, temno rdeče do temno sive barve; ohr. v. 2,9 cm, pr. dna 4,5 cm, teža 34 g.

70 SE 428G, PNA 67, inv. št. PMKp 20212

Ravno dno in ostenje lonca, okras poševnega metliččenja na zunanji površini, kuhinjska keramika; stihijno žgana, mehka do trda drobnostnata keramika z obilnimi vključki (obilna drobna do groba zrnca kalcita, redka drobna temna zrnca); rjave do zelo temno rjave barve; ohr. v. 6,2 cm, pr. dna 6 cm, teža 122 g.

Steklo

71 SE 428E, PNC 54, inv. št. PMKp 20211

Balzararij iz modro zelenkastega stekla z navznoter zapo-gnjenim ustjem in visokim trupom s štirimi gubami, dno rahlo vboklo, pihano; v. 11,3 cm, pr. u. 2,1 cm, teža 36 g.

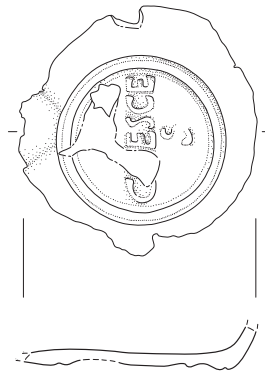

Keramika

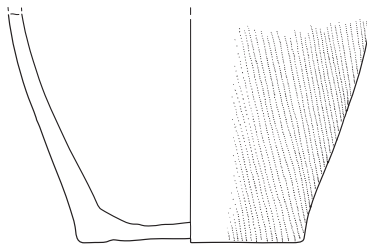
72 SE 428E, inv. št. PMKp 20356

Odlomek ostenja lončka, egejska kuhinjska keramika ali posnetek; tip egejski narebreni lonček *Knossos Cooking-pot type 4*; oksidacijsko žgana, trda keramika, finostrnata z obilnimi vključki; svetlo rdeče barve; ohr. v. 3,2 cm, š. 6,1 cm, db. 0,15–0,35 cm, teža 9 g.

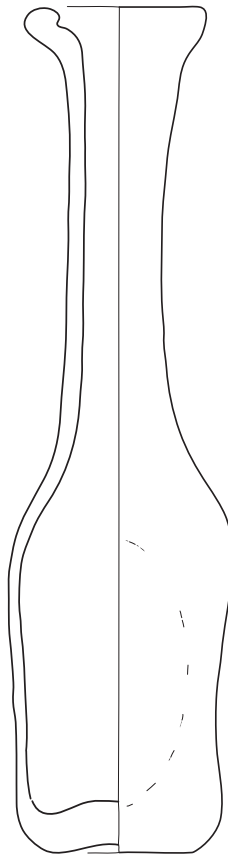
69

70

71

⋮ Grob 16, SE 428; 69–70 merilo 1:2, 71 merilo 1:1.

Grob 17 – SE 429, grobna parcela B, sek. 11, kv. A4

Skeletni pokop.

Pravokotna linearna grobna jama (SE 429a) z banjastim profilom je bila vkopana v mlajšo zemljeno plast (SE 672), ki je nastajala ob robu grobne parcele B, in v najstarejše tlakovanje grobne parcele B (SE 450) ter starejši grob 17a ob kamniti strukturi SE 440 (tloris grobne parcele B: sl. 57). Grobno jamo zamejujeta dva para kamnitih kvadrov (SE 429c). V tako izdelano grobno jamo je bilo položeno truplo otroka (PND 69), v jugozahodno polovico jame. Skelet je bil ohranjen le delno (pretežni del lobanje in posamezne torakalne kosti), ležal je verjetno v iztegnjeni legi, v smeri severovzhod–jugozahod. Grobna jama je bila zapolnjena z antropogenim polnilom peščenega melja (SE 429e). Pridatka iz redukcijsko žgane lončarske mase, lonec z izvihanim ustjem (G73) in manjši prostoročno izdelani lonček (G74) so bili položeni ob glavi. Zaradi podedepozicijskih sprememb je lonček ležal pod lobanjo (PND 69). Kamnito strukturo SE 440 (sl. 63), sestavljeno iz neobdelanih kamnov peščenjaka, ohranjeno v višino do 35 cm, interpretiramo kot ostanek postamenta nagrobnega obeležja, ki leži vzhodno od groba. Na kamnito strukturo SE 440 sta bili na severozahodni strani naslonjeni plošči peščenjaka, ostanek krovne strukture (SE 429d) groba, ki je prekrivalo truplo na predelu glave in zemljeno polnilo groba (SE 429b).

Dimenzije vkopa: 2,61 × 0,74 m, globoka do 0,25 m.

Antropološka analiza

(PND 69)

Gradivo: kosti so zelo slabo ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: čelnica (*os frontale*), obe senčnici (*os temporale*) in delec stegenice (*femur*).

Spol: kosti pripadajo mladostniku, tako da ocena spola ni mogoča.

Starost: je ocenjena med 0 in 6 meseci, glede na dolžino in robustnost ohranjenih dolgih kosti.

Patološke spremembe: na desni očesni strehi je prisotna rahla poroznost oz. *cribra orbitalia*, ki v času smrti ni bila več aktivna.

Živalski ostanki

Od skupno sedmih favnističnih najdb je bilo mogoče taksonomsko determinirati dve: odlomek dlančnice domačega goveda

in prvi zgornji meljak drobnice (*Caprinae*). Slednji izkazuje izrazito stopnjo obrabe žvekalne površine in je tako zagotovo pripadal stari odrasli živali.

GROB 17a – SE 438, grobna parcela B, sek. 11, kv. A4

Žgan pokop z žganino, raztreseno po dnu grobne jame.

Tlak SE 450 je bil presek z vkopom kvadratnega tlorisa in »U« profila (SE 438a) s polnilom iz peščene ilovice (SE 438b). Polnilo vsebuje fragmente novoveške keramike. Verjetna interpretacija tega vkopa glede na lego v tlorisu je, da gre za antični žgani grob, ki je bil starejši od groba SE 429 in izropan v novem veku.

Dimenzije vkopa: 1,64 × 1,09 m, globoka do 12 cm.

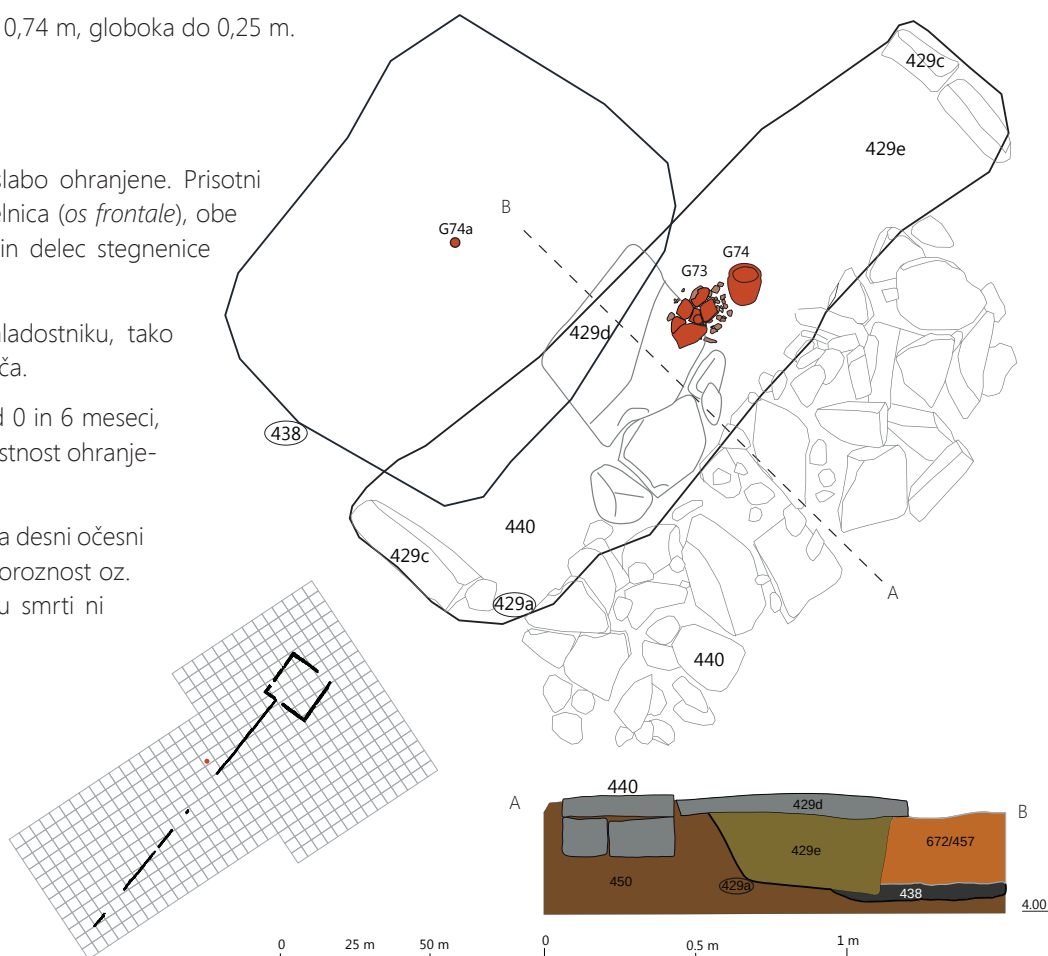
Antropološka analiza

(PND 65)

Gradivo: ohranjena sta le dva žgana delca, eden bele in drugi črne barve.

Spol: zaradi preslabe ohranjenosti ocena spola ni mogoča.

Starost: glede na debelino kompaktne kosti je ocenjena med 16 in 35 let.

Grob 17 a Pokrov iz kamnitih plošč SE 429d ob strukturi SE 440, pogled proti severovzhodu. **b** Pokrov SE 429d, obodna kamna SE 429c in struktura SE 440, pogled proti jugu. **c** Severna polovica grobne jame SE 429a **d** Skelet s pridatki v grobu SE 429. **e** Lonček G74 ob lobanji, pogled proti vzhodu. **f** Izpraznjena grobna jama SE 429a s obodnimi ploščami SE 429c in strukturo SE 440. **g** Polnilo SE 438b ob jami SE 429a in strukturi SE 440.

Grobni inventar groba 17

Keramika		Ostalo			Kuhinjsko posodje	
št.	gr.	št.	gr.	vrsta	št.	gr.
12	959	1	4	zob	14	768

Keramika

73 SE 429B, PNA 61, inv. št. PMKp 20214

Odlomki ustja in ostenja lonca z izvihanim ustjem, zaglajena zunanja površina; kuhinjska keramika; stihijno žgana, mehka do trda drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki (obilna drobna do groba zrnca kalcita, redka drobna temna zrnca); rdečkasto rjave do zelo temno rjave barve; ohr. v. 14,2 cm, rek. pr. u. 16,5 cm, teža 364 g.

74 SE 429E, PNA 62, inv. št. PMKp 20215

Lonček z izvihanim ustjem z odrezanim robom in ravnim dnom; kuhinjska keramika; stihijno žgana, mehka do trda drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki (obilna drobna do groba zrnca kalcita, redka drobna temna zrnca); rjave do zelo temno rjave barve; v. 10,3 cm, pr. u. 9 cm, db. 0,5 cm, teža 382 g.

Grobni inventar groba 17a

Keramika		Ostalo			Namizno posodje		Amfore		Kadilnice	
št.	gr.	št.	gr.	vrsta	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
1	42	6	27	kosti	1	2	2	75	1	17

Keramika

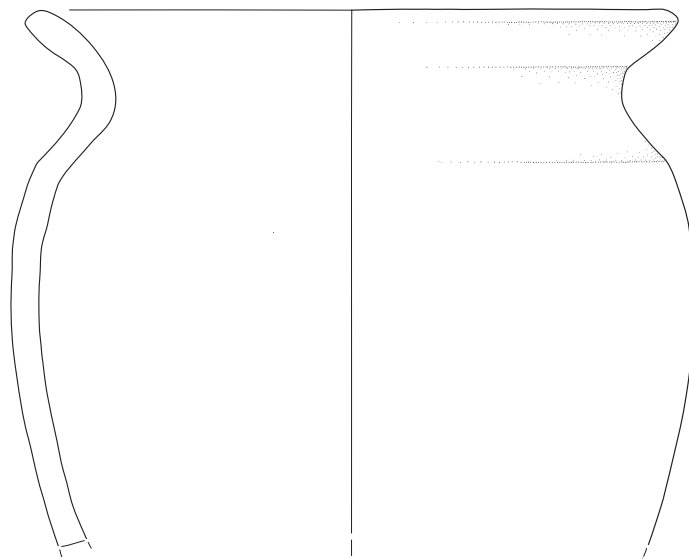
74a SE 438, PNA 300, inv. št. PMKp 20603

Odlomek ustja in ostenja kadilnice; namizna keramika; namizna oksidacijsko žgana, mehka, fino zrnata prečiščena keramika z redkimi vključki, rdečkasto rumene barve; ohr. v. 2,5 cm, ohr. š. 7,9 cm, db. 0,4 cm, teža 14 g.

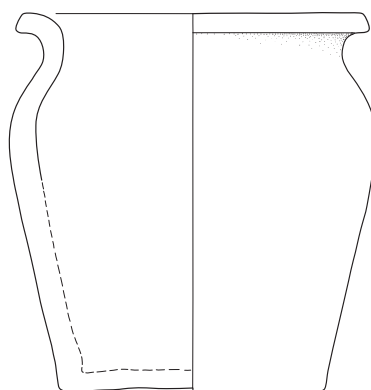
74b SE 438, PNA 309, inv. št. PMKp 20604

Odlomek ročaja z delom ostenja amfore; severnojadranska proizvodnja; mehka, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki, svetlo roza, močna patina; ohr. v. 3,3 cm, ohr. š. 4,5 cm, db. 1,2 cm, teža 29 g.

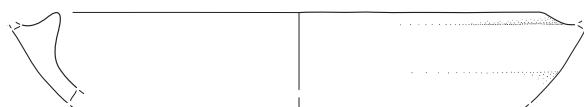
73

74

74a

73–74 grob 17, SE 429, 74a grob 17a, SE 438; merilo 1:2.

Grob 18 – SE 431, grobna parcela B, sek. 15, kv. A1

Žgan pokop z žganino, raztreseno po dnu opečnate grobne skrinje.

Grobna jama (SE 431a) je imela v tlorisu obliko nepravilnega kvadrata in je bila vkopana v plast nasutij SE 457 (tloris grobne parcele B: sl. 57, 59, 60). Grobna jama je bila obložena s štirimi pokončno postavljenimi tegulami (SE 431c). Na dno grobne jame je bila položena žganina, plast meljaste gline (SE 431e). Na žganinske ostanke (SE 431e) so bili položeni predmeti, med njimi oljenka G75 (sl. 68). Prvotno prazen prostor pod krovno strukturo, ki ni bila ohranjena, ter nad polnilom grobne jame se je zapolnil z naknadnimi podepozicijskimi procesi (lateralno gravitacijsko izpiranje; SE 431b; sl. 59). Opečnato grobnico je obdajal kamnit venec SE 431g. Večji lomljenci so bili plosko položeni v krogu, na jugovzhodnem delu pa v nepravilno pravokotno obliko kot za postament.

Dimenzije vkopa: 0,74 × 0,60 m, globoka 0,23 m.

Datacija: konec 1., 2. stoletje.

Antropološka analiza

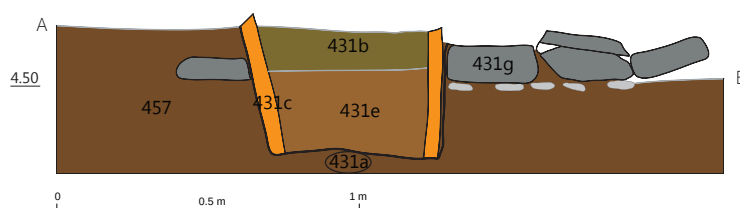
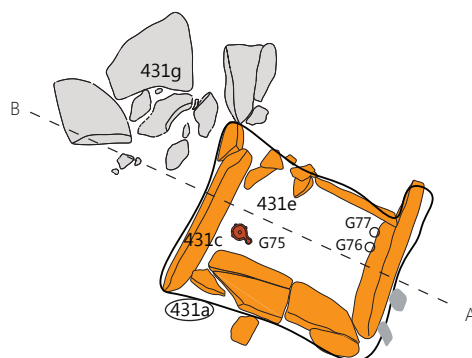
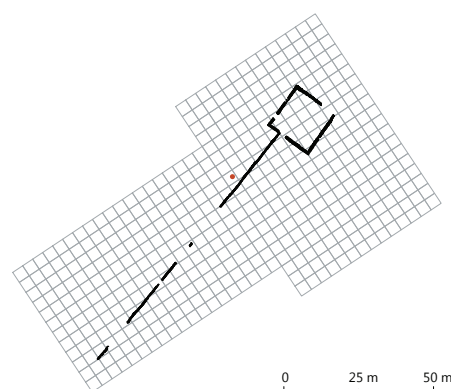
Gradivo: prisotni so samo trije žgani delci; vsi so bele barve.

Spol: kosti pripadajo mladostniku, tako da ocena spola ni mogoča.

Starost: je določena med 0 in 6 meseci, glede na debelino ohranjenih lobanjskih kosti.

Rastlinski ostanki

Oglje: jerebika (*Sorbus*) – 25 kosov.

Grob 18 **a** Polnilo SE 431b. **b** Vmesni nivo zemljenega polnila SE 431b oz. vrh SE 431e v opečnati skrinji SE 431c, ob strani kamnit venec SE 431g. **c** Žganinska plast SE 431e z oljenko G75. **d** Izpraznjena opečnata skrinja SE 431c.

Grobni inventar

Keramika		Opeka		tegula	imbreks	Kovina		Ostalo			Namizno posodje		Oljenke	
št.	gr.	št.	gr.	gr.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	vrsta	št.	gr.	št.	gr.
9	265	25	1226	853	373	3	86	3	15	polž	1	4	1	158

Keramika

75 SE 431E, PNA 63, inv. št. PMKp 20220

Pečatna oljenka z žigom CDESSI, tip Loeschcke Xa; prežgana, trda keramika, prečiščena, rjavo sive barve; v. 3,3 cm, dl. 9,5 cm, š. 6,5 cm, teža 142 g.

Kovine

76 SE 431E, PNB 114, inv. št. PMKp 20217

Nož s polnim trakastim ročajem, rahlo razširjenim proti zaključku, in delom rezila; železo, korodirano; ohr. dl. 11 cm, š. ročaja 2 cm, ohr. š. rezila 1,5 cm, db. 0,1–0,4 cm, teža 12 g.

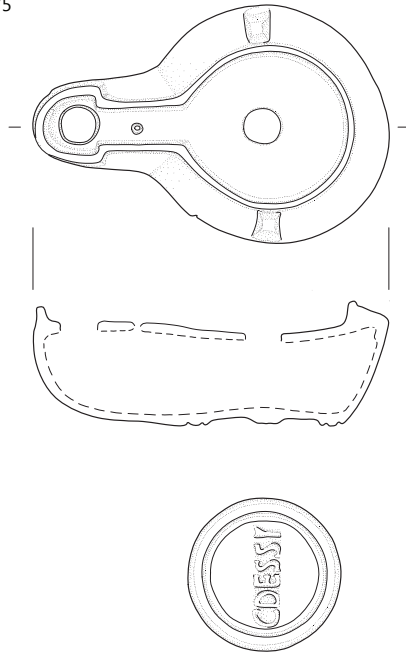

77 SE 431E, PNB 115, inv. št. PMKp 20218

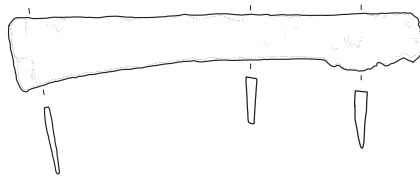
Žebelj z ovalno glavico in s stebлом kvadratnega preseka, konica odlomljena; železo, močno korodirano; dl. 5,6 cm, teža 12 g.

75

76

77

**Grob 19 – SE 433, grobna parcela B,
sek. 11, kv. A–B5, sek. 15, kv. A–B1**

Žgan pokop z žganino v organskem recipientu.

Ovalna grobna jama (SE 433a) je bila vkopana v plast nasutij SE 457 in SE 452, v smeri severovzhod–jugozahod (sl. 70, 157; tloris grobne parcele B: sl. 57, 59, 60). Grobna jama je bila obložena z manjšimi ovalnimi kamni (SE 433c). V tako izdelani grobni jami smo dokumentirali v jugozahodni polovici večjo koncentracijo oglja – strukturo iz ožganega organskega materiala. Verjetno gre za ostanek lesenega recipienta, v katerega je bila položena žganina pokojnika. Sledovi lesene posode, zaboja ali žare so se ohranili na mestih, kjer je deloma zогlenela. Dno grobne jame je zapolnjevalo antropogeno zasutje meljaste gline (SE 433e). Zgoraj opisane organske ostanke recipienta neznane funkcije smo dokumentirali kot del te stratigrafske enote. Krovno strukturo groba je predstavljalo dvanajst plošč lomljencev peščenjaka (SE 433d). Prvotno prazen prostor pod krovno strukturo in nad polnilom grobne jame se je zapolnil z naknadnimi podepozicijskimi procesi (lateralno gravitacijsko izpiranje; SE 433b). Stratigrafski položaj grobnega pridatka, keramičnega lonca (G78), kaže, da je bil položen med samim procesom prekrivanja groba s krovnimi ploščami, saj je bil odkrit v zgornjem delu polnila SE 433b. Ker je bil grobni pridelek pokrit le z eno ploščo, domnevamo možnost naknadnega dostopa.

Dimenzije vkopa: 1,81 × 0,93 m, globina do 0,49 m.

Datacija: druga polovica 1., 2. stoletje.

Antropološka analiza

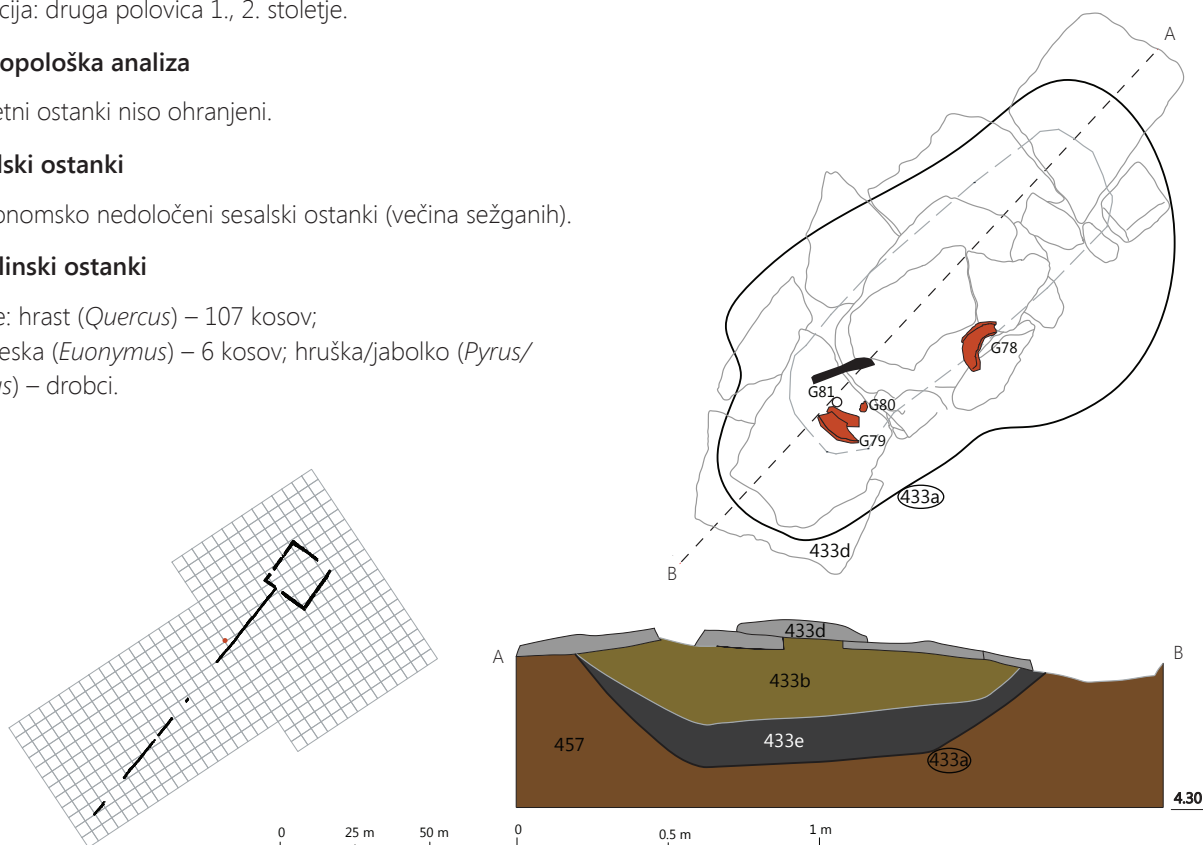
Skeletni ostanki niso ohranjeni.

Živalski ostanki

Taksonomsko nedoločeni sesalski ostanki (večina sežganih).

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – 107 kosov;
trdoleska (*Euonymus*) – 6 kosov; hruška/jabolko (*Pyrus/Malus*) – drobci.

Grob 19 **a** Pokrov iz kamnitih plošč SE 433d. **b** Lonec G78 v zgornjem delu polnila SE 433b, neposredno pod eno od plošč SE 433d, pogled proti vzhodu. **c** Delno odkrito polnilo SE 433b. **d** Žganina SE 433e. **e** Žganinska plast SE 433e v jugozahodni polovici grobne jame SE 433a, z razbito skledo G79 in oljenko G80. **f** Žganina SE 433e in skledo G79, pogled proti jugovzhodu. **g** Grobna jama SE 433a.

Grobni inventar

Keramika		Kovina		Oglje	Kuhinjsko posodje				Oljenke	
					Italska		Porozna			
št.	gr.	št.	gr.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
22	1102	1	22	526	12	815	106	1624	21	32

Keramika

78 SE 433B, PNA 74, inv. št. PMKp 20220

Odlomki ustja, ostenja in dna lonca z izvihanim ustjem in ravno odrezanim robom, kuhinjska keramika, okras metliččenja na zunanji površini; redukcijsko žgana, trda, drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki (drobna do groba zrnca kalcita, redka zrnca zdrobljene keramike); temno rjave barve; rek. pr. u. 14,2 cm, rek. v. 18 cm, db. 0,5–0,7 cm, teža 784 g.

80 SE 433E, PNA 75, inv. št. PMKp 20222

Oljenka z reliefnim v motivu rozete okrasom na disku in preluknjanim pokončnim držajem z žlebom na površini, ramo od diska loči en žleb, tip Loeschcke VIII; rahlo prežgana, trda keramika, roza ali rumenkasto rdeče barve z zelo drobnimi temnimi delci; rahli ostanki premaza; ohr. dl. 7,4 cm, ohr. v. 2,9 cm, teža 31 g.

79 SE 433E, PNA 71, inv. št. PMKp 20221

Odlomki ustja, ostenja in ravnega dna sklede ali pekve z držajem – *clibanus*, kuhinjska keramika; trda, oksidacijsko žgana, groba izdelava, rahlo porozna, drobnnozrnata keramika z ostrim prelomom in obilnimi vključki (drobna do groba zrnca kremena, redka zrnca kalcita in železovih oksidov); rdečkasto rjava, zunanja površina zaglajena in rjave barve; rahlo ožgano; v. 8,4 cm, rek. pr. u. 40,4 cm, db. 1 cm, teža 810 g.

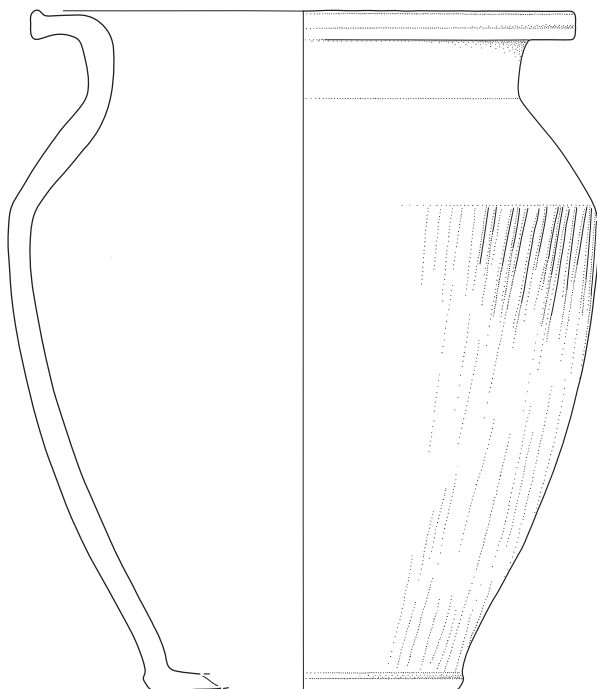
Kovine

81 SE 433E, PNB 120, inv. št. PMKp 20223

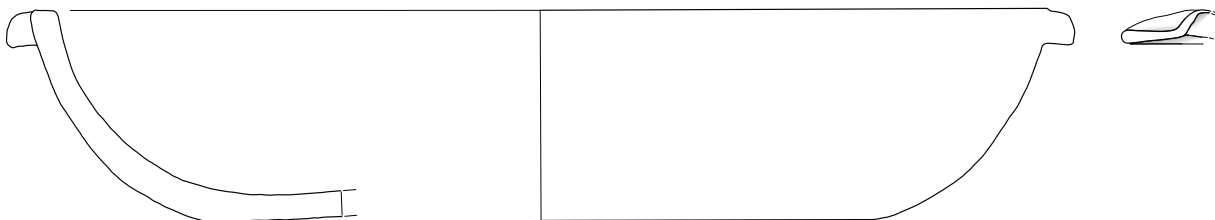
Žebelj s polkroglasto glavico in stebлом kvadratnega preseka, konica odlomljena; ohr. dl. 5,2 cm, teža 22 g.

78

79

80

81

⋮ Grob 19, SE 433; 78, 80–81 merilo 1:2, 79 merilo 1:3.

Grob 20 – SE 434, grobna parcela B, sek. 11, kv. A4–5

Žgan pokop z žganino, raztreseno po dnu grobne jame.

Grobna jama (SE 434a) je imela v tlorisu obliko nepravilnega kvadrata z zaobljenimi vogali in je bila vkopana v plast nasutij SE 457 (tloris grobne parcele B: sl. 57, 59, 60). Grobna jama je bila obložena z manjšimi ovalnimi in s štirimi večjimi (do 35 cm) neobdelanimi nepravilnimi kamni (SE 434c). Nad opisano strukturo smo dokumentirali plast peščenega melja s po 1 % ožgane gline, oglja in ožganih kosti (SE 434e), ki jo interpretiramo kot ostanek ustrine ali raztresene žganine. Nad plastjo z žganino je bila položena oljenka **G82**. Grob je prekrivala krovna struktura (SE 434d) iz več plošč neobdelanega lomljenca peščenjaka. Prvotno prazen prostor pod krovno strukturo in nad polnilom grobne jame se je zapolnil z naknadnimi podepozicijskimi procesi (lateralno gravitacijsko izpiranje; SE 434b).

Dimenzije vkopa: 0,96 × 0,74 m, globina do 0,26 m.

Datacija: konec 1.–2. stoletje.

Antropološka analiza

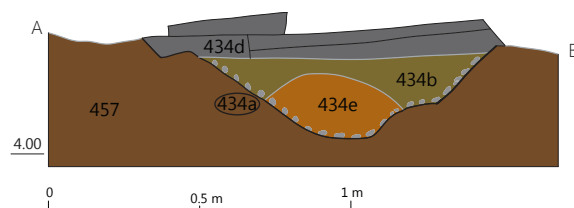
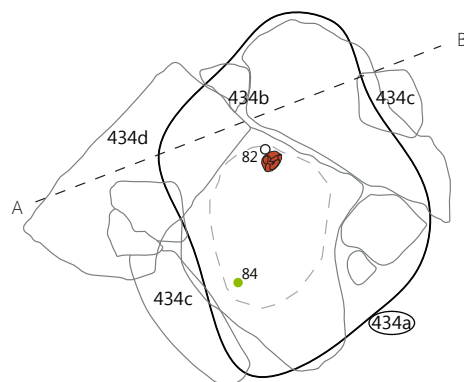
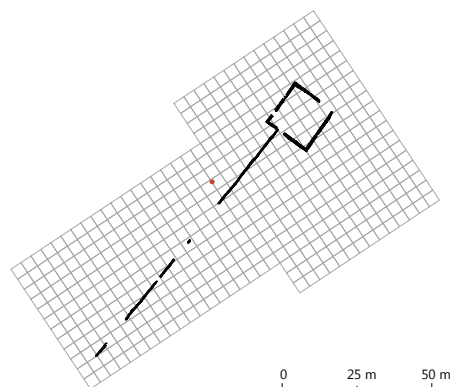
Skeletni ostanki niso ohranjeni.

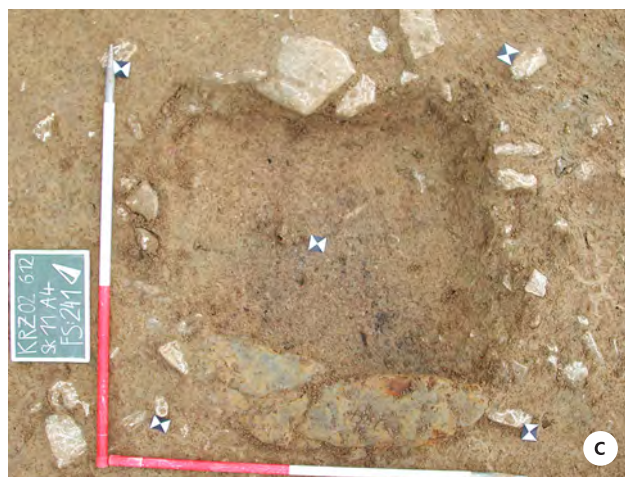
Živalski ostanki

Taksonomsko nedoločeni sesalski ostanki (sežgani, 2 kosa).

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – 3 kosi.

Grob 20 **a** Prekritje SE 434a. **b** Polnilo SE 434b obdano s kamni SE 434c. **c** Polnilo z žganino SE 434e in oljenka G82. **d** Izpraznjena grobna jama SE 434a. **e** Oljenka G82.

Grobni inventar

Keramika		Opeka		Kovina		Steklo		Ostalo			Oljenke	
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	vrsta	št.	gr.
11	232	2	27	1	6	1	1	1	86	lep	5	166

Keramika

82 SE 434E, PNA 64, inv. št. PMKp 20224

Pečatna oljenka z žigom *FORTIS*; tip Loeschcke Xa; rahlo prežgana, mehka keramika, prečiščena z redkimi drobnimi vključki, oranžne barve; ohr. v. 4 cm, ohr. dl. 9,4 cm, š. 7,3 cm, teža 159 g.

Steklo

83 SE 434E, PNC 55, inv. št. PMKp 20225

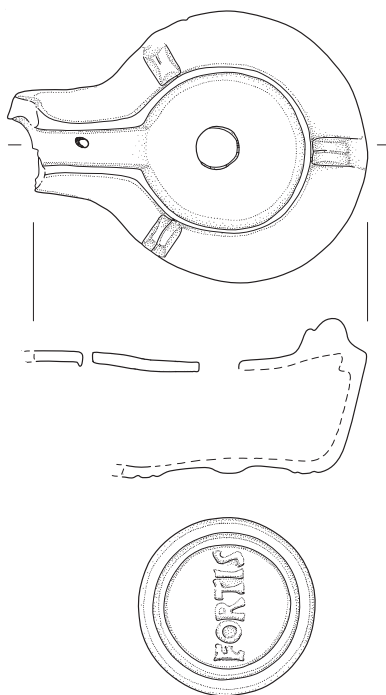
Manjši odlomek stekla, brezbarvno steklo; dl. 1,5 cm, db. 0,1 cm, š. 0,6 cm, teža 1 g.

Novec

84 SE 434E, PNB 116, inv. št. PMKp 20078

Novec; as, cesar *Augustus*, kovan med letoma 27 pr. n. št. in 14 n. št., neznana kovnica, RIC ?; bron; teža 3,67 g, vel. 2,3 × 2,4 cm; zelo močno izrabljen.

82

84

Grob 21 – SE 435, grobna parcela B, sek. 15, kv. A1

Žgan pokop z žganino, raztreseno po dnu grobne jame.

Grobna jama (SE 435a) je imela v tlorisu obliko nepravilnega kvadrata z zaobljenimi vogali in je bila vkopana v plast nasutij SE 457 v smeri vzhod–zahod (tloris grobne parcele B: sl. 57, 59, 60). Grobna jama je bila obložena z manjšimi ovalnimi kamni (SE 435c). Dno jame je zapolnjevala plast peščenega melja s posameznimi fragmenti močno abraziranih opek in posameznimi manjšimi kamni (SE 435f). Verjetno je plast nastala pri izkopu grobne jame (SE 435a) in je izvirno del tlaka hodne površine (SE 457). Nad njo smo dokumentirali raztreseno žganino – plast peščenega melja s po 1 % ožgane gline, oglja in ožganih kosti (SE 435e). Krovno strukturo groba (SE 435d) sestavljajo tri debelejšje (10 cm) in osem tanjših (5 cm) plošč neobdelanega lomljenca peščenjaka. Prvotno prazen prostor pod krovno strukturo in nad polnilom grobne jame se je zapolnil z naknadnimi podepozicijskimi procesi (lateralno gravitacijsko izpiranje; SE 435b).

Dimenzije vkopa: 1,30 × 1,18 m, globina do 0,35 m.

Antropološka analiza

Gradivo: žgani delci so vsi bele barve. Kosti so izredno razdrobljene, največji delec meri 44 × 28 mm.

Spol: moški, glede na morfologijo zatilnice (*os occipitale*).

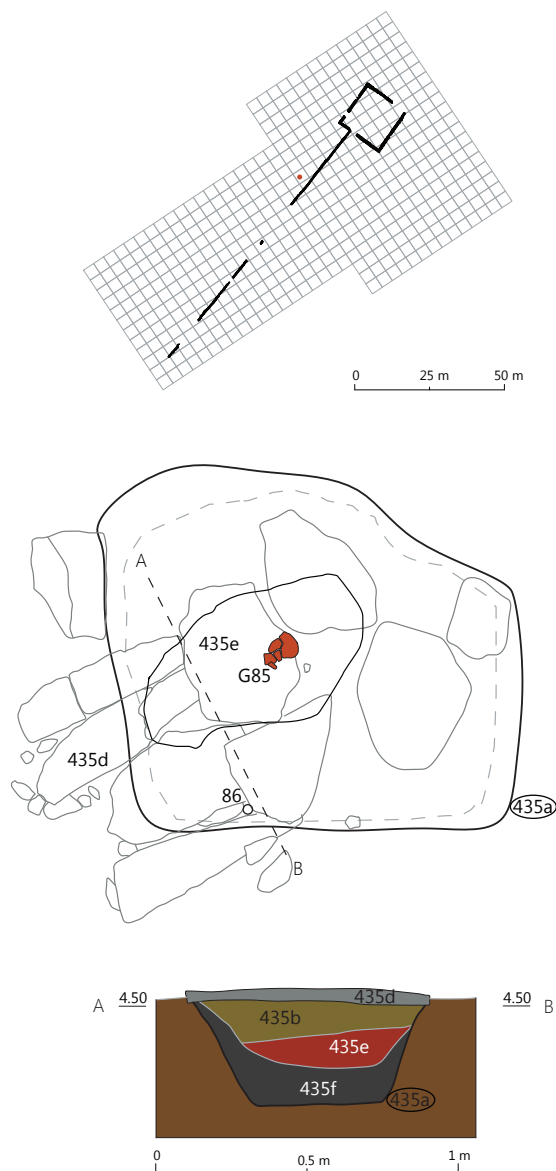
Starost: je ocenjena med 21 in 35 let, glede na gostoto trabekularne kosti.

Živalski ostanki

Taksonomsko nedoločeni sesalski ostanki (sežgani, 2 kosa).

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – 6 kosov; oreh (*Juglans*) – 40 kosov.

Grob 21 **a** Pokrov iz kamnitih plošč SE 435d. **b** Pokrov SE 435d, pogled protijugovzhodu. **c** Žganinska plast SE 435e, južni del že izkopen. **d** Vmesni nivo žganinske plasti SE 435e in lonček G85 v sredini. **e** Spodnja plast SE 435f in grobnja jama SE 435a. **f** Presek groba, pogled proti vzhodu.

Grobni inventar

Kuhinjsko posodje		Kovina		Keramika	
porozna					
gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.
240	9	50	2	321	9

Keramika

85 SE 435E, PNA 66, inv. št. PMKp 20226

Odlomki ravnega dna in ostenja lonca, kuhinjska keramika; oksidacijsko žgana, mehka, drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki (drobna do groba zrnca kalcita, redka zrnca zdrobljene keramike in železovih oksidov); rdečkasto rjave barve; ohr. v. 6,2 cm, pr. dna 7,9 cm, db. 1 cm, teža 240 g.

Kovine

86 SE 435E, PNB 117, inv. št. PMKp 20711

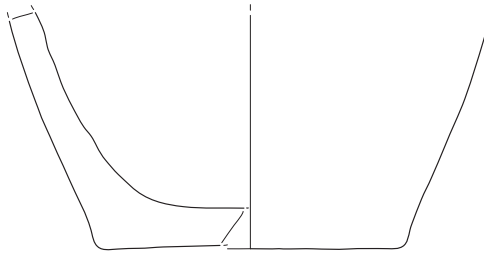
Žebelj z diskasto glavico in stebrom pravokotnega preseka, konica odlomljena; železo, močno korodirano; ohr. dl. 2,8 cm, teža 8 g.

87 SE 435E, PNB 118, inv. št. PMKp 20228

Paličast del predmeta pravokotnega preseka z zaobljenimi robovi, površina zgornjega roba ohranjena, ravna; železo, močno korodirano; dl. 6,4 cm, teža 26 g.

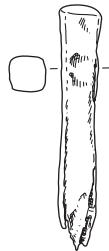
85

86

87

Grob 22 – SE 437, grobna parcela B, sek. 11, kv. A5, sek. 15, kv. A1

Žgan pokop z žganino, raztreseno po dnu grobne jame.

Ovalna grobna jama (SE 437a) je bila vkopana v plast nasutij SE 457, v smeri severovzhod–jugozahod (tloris grobne parcele B: sl. 57, 60). Grobna jama je bila obložena z manjšimi ovalnimi kamni (SE 437c). V tako izdelani grobni jami smo dokumentirali plast naravnega nastanka (SE 437f) in plast, nastalo ob razpadanju domnevne lesene posode oziroma predmeta (SE 437g); verjetno gre za ostanek lesenega recipienta. Na dno grobne jame je bila položena žganinska plast peščene gline (SE 437e). Njena visoka vsebnost oglja (25 %) in ožgana glina pričata, da gre za ostanek ustrine, položene v grobno jamo. Grob je prekrivala krovna struktura (SE 437d) iz treh lomljencev peščenjaka. Prvotno prazen prostor pod krovno strukturo in nad polnilom grobne jame se je zapolnil z naknadnimi podepozicijskimi procesi (lateralno gravitacijsko izpiranje; SE 437b).

Dimenzije vkopa: 1,80 × 1,10 m, globina 0,25 m.

Datacija: druga polovica 2., 3. stoletje.

Antropološka analiza

Gradivo: prisotnih je devet žganih delcev. Vsi so bele barve.

Spol: zaradi preslabe ohranjenosti ocena spola ni mogoča.

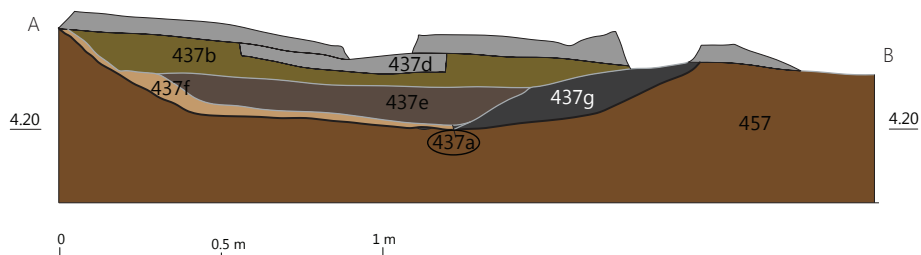
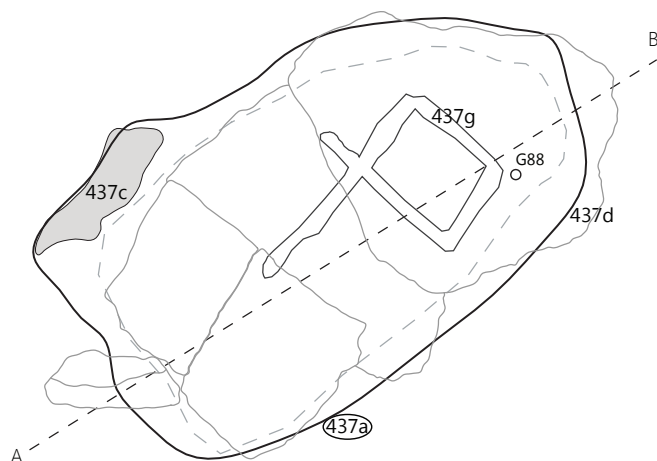
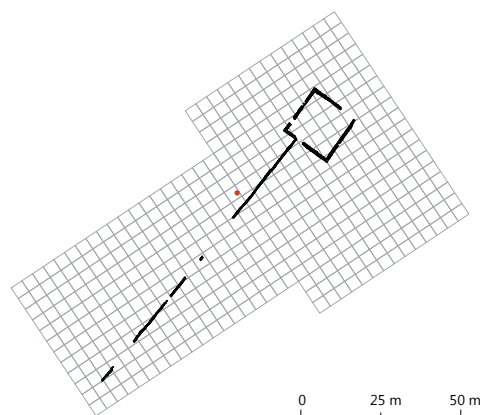
Starost: je ocenjena med 21 in 40 let, glede na gostoto kompaktne kosti.

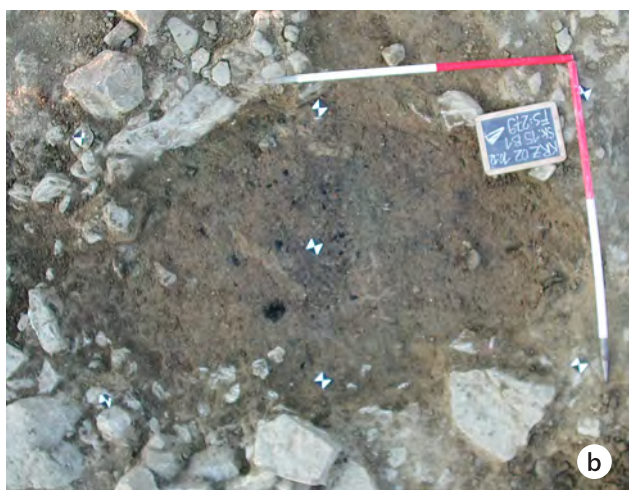
Živalski ostanki

Odlomek sežganega rebra majhnega rastlinojeda, najverjetneje drobnice, in odlomek sežgane kosti taksonomsko nedoločljivega sesalca.

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – 1 kos, oreh (*Juglans*) – 15 kosov, črni trn (*Prunus spinosa*) – 34 kosov.

Grob 22 **a** Pokrov iz kamnitih plošč SE 437d. **b** Polnilo SE 437b. **c** Žganinska plast SE 437e. **d** Plast SE 437f in ostanki lesene skrinje SE 437g ter žganine SE 437e. **e** Izpraznjena grobna jama SE 437a.

Grobni inventar

Keramika		Oglje	Fino posodje				Kuhinjsko posodje		Oljenke	
			afriška sigilata		keramika tankih sten – črna		porozna			
št.	gr.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
22	175	32	1	36	1	3	2	28	18	92

Keramika

88 SE 437B, PNA 69, inv. št. PMKp 20231

Pečatna oljenka z žigom *FORTIS*, tip Loeschcke Xa; prežgana, mehka keramika, prečiščena z redkimi drobnimi vključki, temno rjave barve; dl. 10,6 cm, v. 3,6 cm, š. 7,1 cm, teža 77 g.

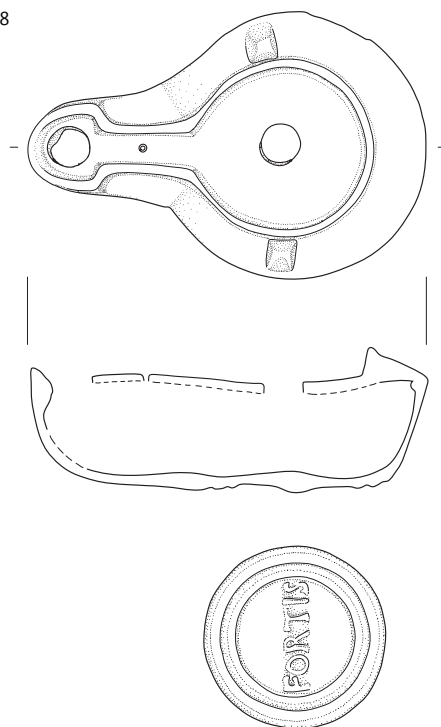
89 SE 437E, PNA 301, inv. št. PMKp 20232

Manjši odlomek ostenja s pritrdiščem ročaja, kuhinjska keramika; trda, redukcijsko žgana, groba keramika z obilnimi vključki kalcita in kremenca; zelo temno sive barve; ohr. v. 4,9 cm, ohr. š. 4,5 cm, db. 0,4–0,5 cm, teža 16 g.

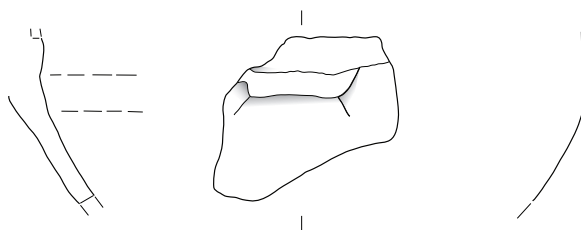
90 SE 437E, inv. št. PMKp 20357

Odlomek dna in ostenja sklede, afriška sigilata A2 ali A/D, tip Hayes 14B; trda, oksidacijsko žgana, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki; rdeče barve, mat rdeč premaz je spran; ohr. v. 1,6 cm, ohr. š. 10,2 cm, db. 0,3–0,8 cm, teža 32 g.

88

89

Grob 23 – SE 439, grobna parcela B, sek. 11, kv. B5

Žgan pokop z žganino, raztreseno po dnu grobne jame.

Ovalna grobna jama (SE 439a) je bila vkopana v plast nasutij SE 457 (sl. 69a–b, 156; tloris grobne parcele B: sl. 57, 60). Na dno grobne jame je bila položena žganinska plast peščenega melja (SE 439e). Visoka vsebnost oglja (25 %) in ožgana glina pričata, da gre za ostanek ustrine, položene v grobno jama. Pb steno grobne jame so bili položeni štirje nepravilno kvadratni kamni, ki so podpirali krovno strukturo (SE 439c) na obeh straneh jame, in oljenka (G91), položena ob jugozahodni rob. Grobni pridatek, keramičen lonček (G92), je ležal v posebni vdolbini (s polnilom SE 439f), stratigrafsko sicer del vkopa grobne jame (SE 439a). Grob je prekrivala krovna struktura (SE 439d) iz štirinajstih lomljen- cev peščenjaka. Del grobne jame s pridatkom ni bil prekrit s krovno strukturo. To lahko interpretiramo na dva načina. Prva možnost je, da je bila krovna struktura na tem delu uničena v podepozicijskih procesih. Druga verjetna interpretacija pa je, da je grobni pridatek v času uporabe grobiščnega prostora prosto stal v vdolbini ob grobni strukturi. Prvotno prazen prostor pod krovno strukturo in nad polnilom grobne jame se je zapolnil z naknadnimi podepozicijskimi procesi (lateralno gravitacijsko izpiranje; SE 439b).

Dimenzije vkopa: 0,94 × 1,06 m, globoka 0,22 m.

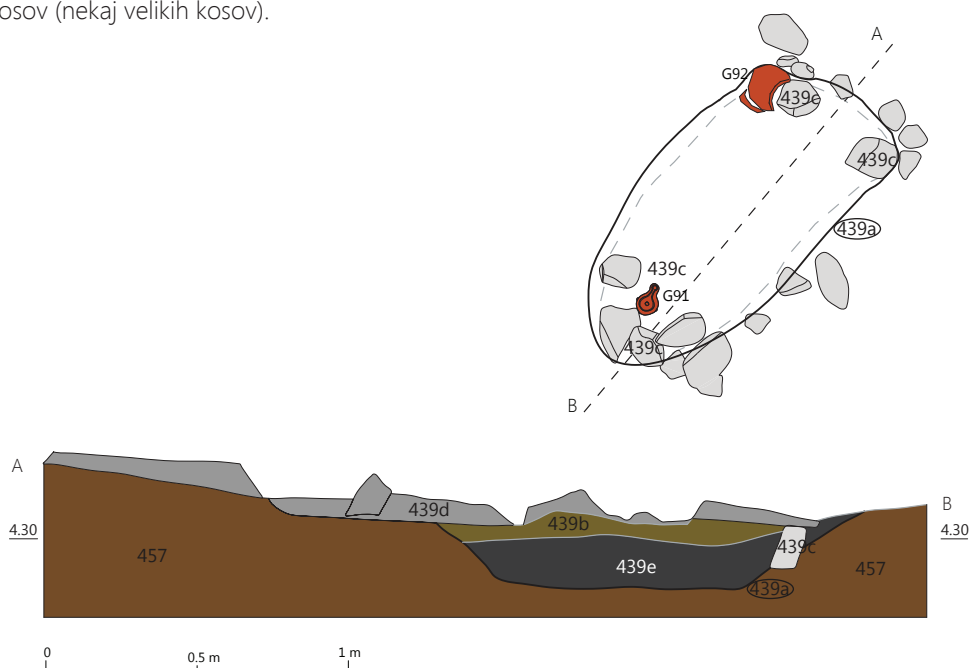
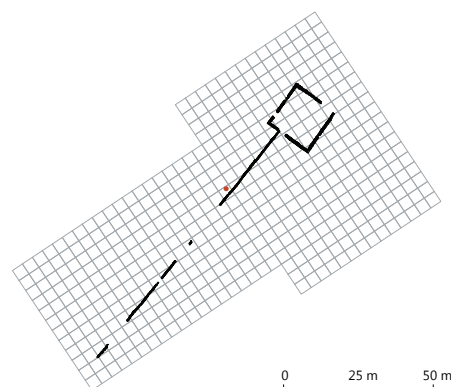
Datacija: 2., 3. stoletje.

Antropološka analiza

Skeletni ostanki niso ohranjeni.

Rastlinski ostanki

Oglje: oreh (*Juglans*) – 111 kosov (nekaj velikih kosov).

Grob 23 **a** Vrhnje zemljeno polnilo SE 439b. **b** Žganinska plast SE 439e, podporni kamni SE 439c in oljenka G91. **c** Izpraznjena grobna jama SE 439a, pogled proti severovzhodu. **d** Oljenka G91. **e** Lonček G92.

Grobni inventar

Keramika		Oglje	Namizno posodje		Kuhinjsko posodje		Oljenke	
št.	gr.		svetla – neprečiščena		porozna		št.	gr.
80	1295	490	3	10	75	655	5	206

Keramika

91 SE 439E, PNA 72, inv. št. PMKp 20233

Pečatna oljenka z žigom *FORTIS*; tip Loeschcke Xa/b; prežgana, mehka keramika, prečiščena z redkimi vključki, sivo rjave barve; dl. 10,6 cm, v. 4 cm, š. 7,1 cm, teža 74 g.

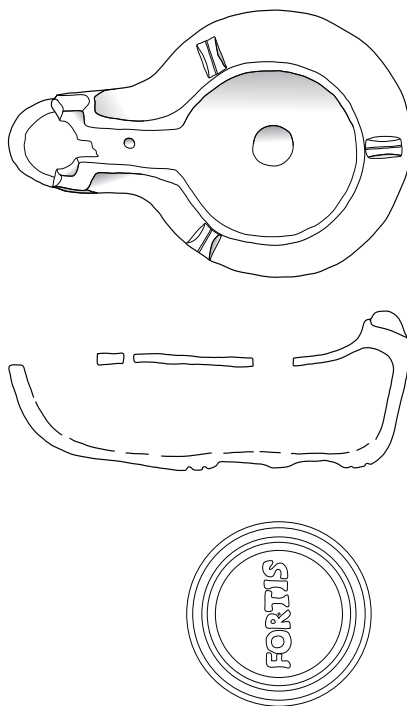

92 SE 439F, PNA 70, inv. št. PMKp 20234

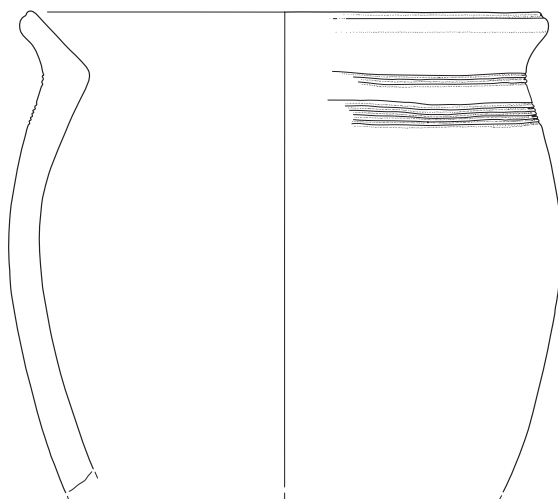
Odlomki ustja, ostenja in dna lonca z izvihanim ustjem, pas glavničenja na ramenu, kuhinjska keramika; stihijsko žgana, mehka keramika z obilnimi vključki (drobna in groba zrnca kremenca, redka zrnca zdrobljene keramike), zunanja površina svetlo rjava do temno rjava, prelom temno rjave barve; ohr. v. 12,6 cm, rek. pr. u. 13,6 cm, db. 0,8-1 cm, teža 657 g.

91

92

Grob 24 – SE 442, grobna parcela B, sek. 11, kv. B5, sek. 15, kv. B1

Skeletni pokop.

Ovalna plitka grobna jama (SE 442a) je bila vkopana v plast nasutij SE 457 in SE 452 (tloris grobne parcele B: sl. 57, 60). Na dno grobne jame je bilo položeno truplo dojenčka, ki je bilo prekrito s ploščo lomljenca peščenjaka (SE 442d). Prvotno prazna grobna jama pod krovno strukturo se je zapolnila z naknadnimi podepozicijskimi procesi (lateralno gravitacijsko izpiranje; SE 442b).

Dimenzije vkopa: 0,69 × 0,51 m, globina do 0,05 m.

Brez pridatkov.

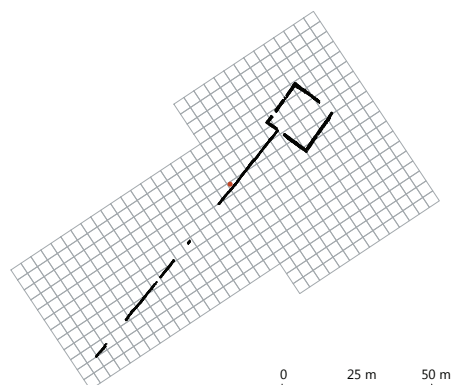
Antropološka analiza

Gradivo: kosti so slabo ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: čelnica (*os frontale*), obe stegenici (*femur*), obe golenici (*tibia*), delec prsnega vretenca (*vertebra thoracales*) in nekaj odlomkov reber (*costae*).

Spol: kosti pripadajo mladostniku, tako da ocena spola ni mogoča.

Starost: je določena med 0 in 6 meseci, glede na dolžino ohranjenih dolgih kosti.

Patološke spremembe: na proksimalni polovici leve golenice (*tibia*) je bila opažena blažja oblika periostitisa.

Grob 24 **a** Pokrov iz kamnitih plošč SE 442d, pogled proti severovzhodu. **b** Polnilo SE 442e z ostanki skeleta. **c** Ostanki skeleta, pogled proti severozahodu. **d** Grobna jama SE 442a.

Grob 25 – SE 444, grobna parcela B, sek. 11, kv. B4

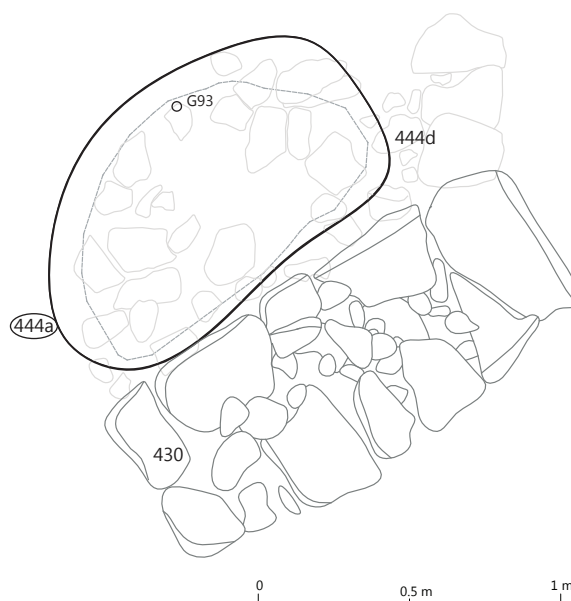
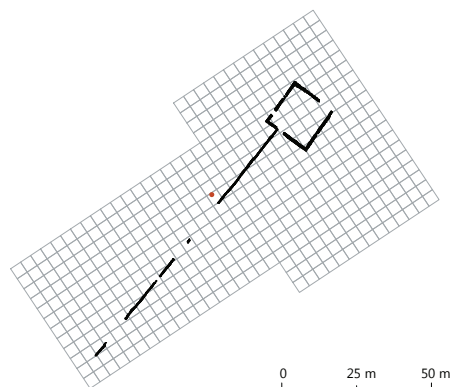
Žgan pokop z žganino, raztreseno po dnu jame.

Grobna jama (SE 444a) ovalnega tlorisa je bila vkopana v hodno površino SE 451 in nasutje SE 453 v smeri severovzhod–jugozahod (tloris grobne parcele B: sl. 57). Sekala je tudi plast (SE 446), ki je bila temelj postamenta (SE 430). Na dno grobne jame je bila nasuta plast peščenega melja (SE 444e). Vsebnost oglja in ožgane gline pričata, da gre za ostanek ustrine, položene v grobno jamo. Krovne konstrukcije nismo zaznali. Kamnito strukturo SE 430 (sl. 62), sestavljeno iz neobdelanih kamnov peščenjaka, ohranjeno v višino do 35 cm, interpretiramo kot ostanek postamenta nagrobnega obeležja. Postavljena je bila vzporedno z grobom ob njegovi jugovzhodni stranici. Polnilo groba SE 444e je bilo nato prekrito z razpršenimi manjšimi kamni SE 444d, morda že del ruševin postamenta in drugih struktur grobišča.

Dimenzije vkopa: 1,26 × 0,74 m, globina do 0,27 m.

Antropološka analiza

Skeletni ostanki niso ohranjeni.

Grobni inventar

Kovina		Ostalo		
št.	gr.	št.	gr.	vrsta
1	17	2	11	zob

Kovina

93 SE 444E, PNB 121, inv. št. PMKp 20236

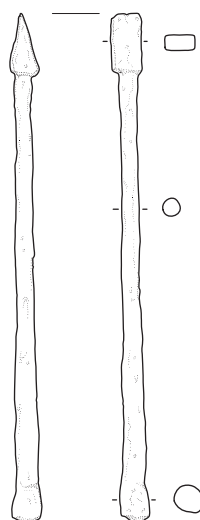
Stilus z držajem okroglega preseka, konica odlomljena; železo, močno korodirano; ohr. dl. 13,5 cm, teža 17 g.

Grob 25 **a** Razpršeni kamni SE 444e, struktura SE 440 in okoliška ruševina. **b** Polnilo SE 444e in kamnita struktura SE 430, pogled proti severovzhodu. **c** Izpraznjena grobna jama SE 444a in kamnita struktura SE 430, pogled proti jugovzhodu.

93

Grob 25, SE 444; merilo 1:2.

Grob 26 – SE 448, grobna parcela B, sek. 14, kv. E1

Žgan pokop z žganino, raztreseno po dnu jame.

Ovalna grobna jama (SE 448a) je bila vkopana v plast nasutij SE 457, v smeri severovzhod–jugozahod (tloris grobne parcele B: **sl. 57, 60**). Obložena je bila z manjšimi ovalnimi kamni (SE 448c). Dno grobne jame je zapolnjevalo antropogeno žganinsko zasutje peščenega melja s 25 % oglja in nekaj večjimi fragmenti ožganih dolgih kosti, ki predstavljajo ostanek ustrine (SE 448e). Pridatki so bili položeni ob dno grobne jame, egejski lonček **G96** na poličko ob jugozahodnem robu (**sl. 132**). Krovno strukturo groba je predstavljala velika (približno 1, 2 × 2 m) plošča peščenjaka (SE 448d) (**sl. 59**). Posebej velja omeniti imbreks **G98** (**sl. 65**), ki je bil položen na vzhodni rob grobne jame in prekrit s krovno strukturo tako, da je tvoril nekakšen lij, ki je v času uporabe grobišča omogočal dostop do groba skozi nekaj centimetrsko odprtino. Položen je bil nad polnilo grobne jame SE 433b.

Dimenzije vkopa: 1,27 × 0,62 m, globoka do 0,37 m.

Datacija: druga polovica 2., 3. stoletje.

Antropološka analiza

Gradivo: žgani delci so večinoma bele barve, nekaj pa je temnejših. Kostí so zmerno razdrobljene, največji delec meri 66×33 mm.

Spol: moški, glede na robustnost ohranjenih delcev.

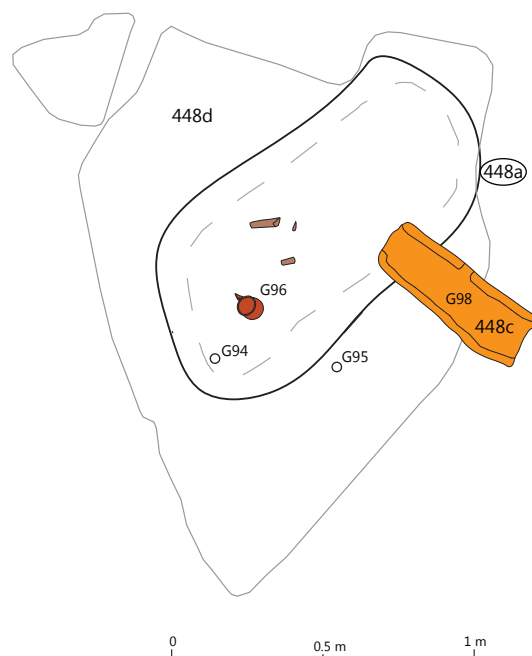
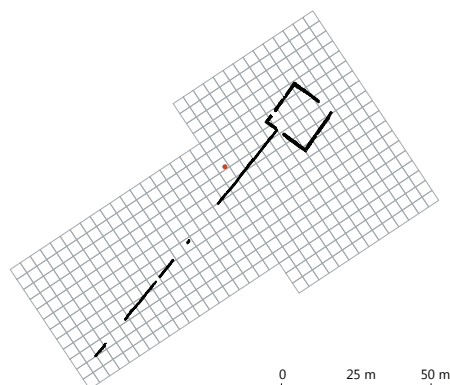
Starost: je ocenjena med 26 in 40 let, glede na debelino ohranjene kompaktne kosti.

Živalski ostanki

Taksonomsko nedoločeni sesalski ostanki (več sežganih).

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – 358 gramov zdrobljenega oglja,
pod lupo pregledanih 130 gramov; drobc.

Grob 26 **a** Plošča prekritja SE 448d. **b** Polnilo SE 448b in imbreks G98, pogled proti jugovzhodu. **c** Del žganinske plasti SE 448e. **d** Ostanke ožganih kosti med žganino SE 448e. **e** Izpraznjena grobna jama SE 448a in polička z lončkom G96. **f** Lonček G96.

Grobni inventar

Keramika		FINO POSODJE		Namizno posodje				Kuhinjsko posodje				Oljenke	
		afriška sigilata		svetla – prečiščena		svetla – neprečiščena		egejska		porozna			
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
34	6342	2	3	3	6	5	8	15	260	10	156	24	88

Keramika

94 SE 448E, PNA 81, inv. št. PMKp 20241

Pečatna oljenka z žigom *CRESCE/S*; tip Loeschcke Xb; rahlo prežgana, mehka, prečiščena z vidnimi vključki, oranžne barve, na površini ostanki temno rdečega premaza; dl. 10,6 cm, v. 3,9 cm, š. 7,5 cm, teža 86 g.

96 SE 448B, PNA 80, inv. št. PMKp 20240

Lonček z izvihanim ustjem in narebreno zunanjo površino, egejska kuhinjska keramika, tip egejski narebreni lonček *Knossos Cooking-pot type 4*; oksidacijsko žgana, trda keramika, finožrnata z obilnimi vključki; svetlo rdeče do oranžne barve; v. 7,3 cm, pr. u. 7,1–7,3 cm, db. 0,2–0,4 cm, teža 85 g.

97 SE 448E, PNA 330, inv. št. PMKp 20243

Odlomki dna in ostenja lončka ali kozarca, namizna keramika; trda, oksidacijsko žgana keramika z redkimi vključki; svetlo rdeče barve; ohr. v. 1,8 cm, db. 0,2–0,4 cm, teža 6 g.

95 SE 448B, PNA 77, inv. št. PMKp 20237; PNA 306, inv. št. PMKp 20238; PNA 329, inv. št. PMKp 20242

Odlomki vodoravnega ustja, ostenja in ravnega dna pekača, egejska kuhinjska keramika; tip pekač *Knossos Frying-pan type 2*; trda, oksidacijsko žgana keramika z dimljenjem in obilnimi vključki (zrnca sljude, groba zrna peska itd.); zunanja površina temno rjave barve, prelom in notranja površina rdečkasto rjave; v. 4,2 cm, rek. pr. u. 23 cm, db. 0,6–1,1 cm, teža 175 g.

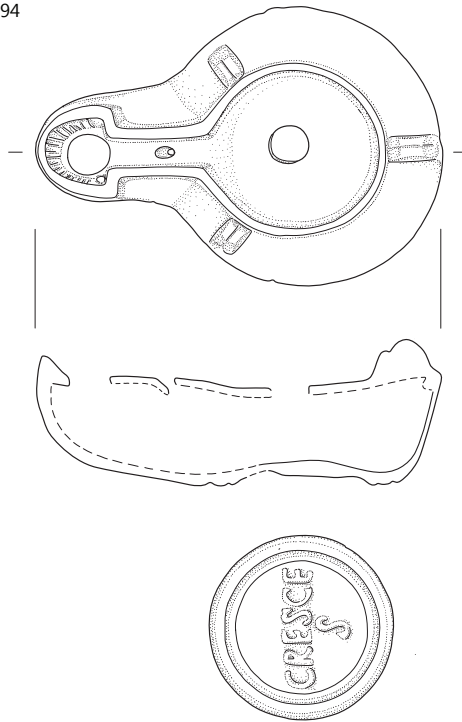

Gradbeni material

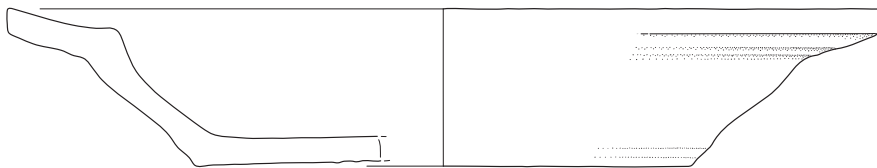
98 SE 448B, PND 78, inv. št. PMKp 20239

Imbreks; trda, oksidacijsko žgana keramika z zmernimi vključki (zdrobljene keramike, kalcita in železovih oksidov); rdečkasto rumene barve; dl. 55,2 cm, š. 17,5 cm, db. 2 cm, teža 4030 g.

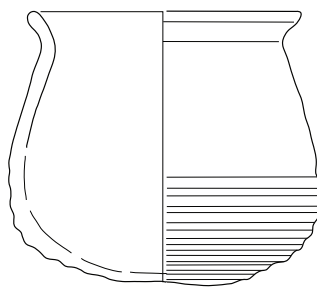
94

95

96

97

**Grob 27 – SE 459, grobna parcela B, sek. 11,
kv. A5, sek. 15, kv. A1**

Skeletni pokop.

Grobna jama SE 459a je bila nepravilno ovalna in vkopana v plast nasutij SE 457 (tloris grobne parcele B: sl. 57, 60). Vanjo je bilo položeno truplo dojenčka. Jama je bila zapolnjena z olivno rjavim peščenim meljem (SE 459B) in prekrita z večjimi lomljenci peščenjaka, ki so bili položeni v kup nepravilne oblike kot površinska oznaka groba ali pokrov (SE 459d) (sl. 64).

Dimenzije vkopa: 0,70 × 0,62 m, globina do 0,20 m.

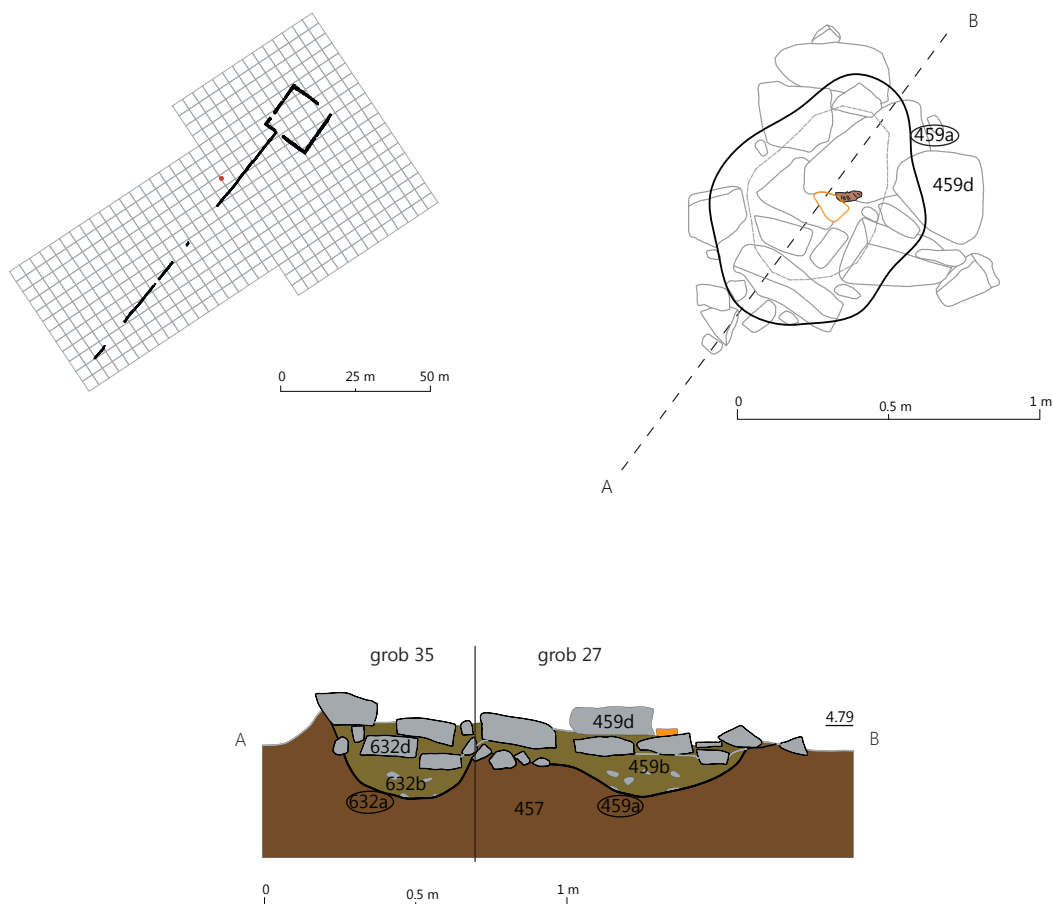
Brez prdatkov.

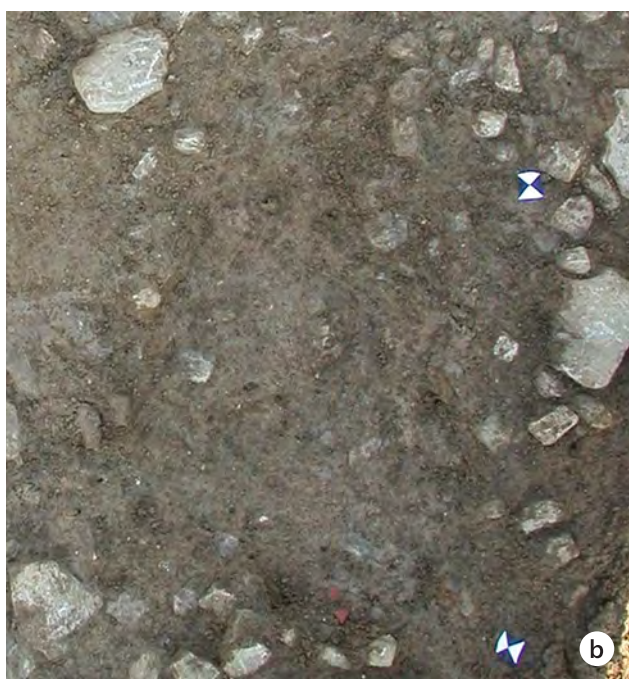
Antropološka analiza

Gradivo: kosti so slabo ohranjene. Prisotni so zgolj nedoločljivi delci lobanje (*cranium*).

Spol: kosti pripadajo mladostniku, tako da ocena spola ni mogoča.

Starost: je ocenjena med 0 in 6 meseci, glede na debelino ohranjenih lobanjskih kosti.

Grob 27 a Pokrov iz kamnitih plošč SE 459d. **b** Polnilo SE 459b. **c** Ostanki skeleta - lobanje. **d** Grobna jama SE 459a.

Grob 28 – SE 479, južni del grobišča, sek. 5, kv. E2, sek. 6, kv. A2

Skeletni pokop.

Grob je ležal pod tlakovanjem, ki ga ni bilo mogoče ločiti od SE 478 (tloris južnega dela grobišča: sl. 75). Grobna jama (SE 479a) z ovalnim tlorisom in plitkim U profilom je vsebovala skelet ženske z glavo, obrnjeno proti S–severovzhod. Desna roka je bila pokrčena, glava je ležala na levem ramenu, leva roka pa je bila iztegnjena ob telesu (sl. 81). Noge so bile poškodovane. Pod levo ključnico je bila najdena pečatna oljenka (G99). Polnilo jame je bilo iz sivorjavega glinenega peska (SE 479b).

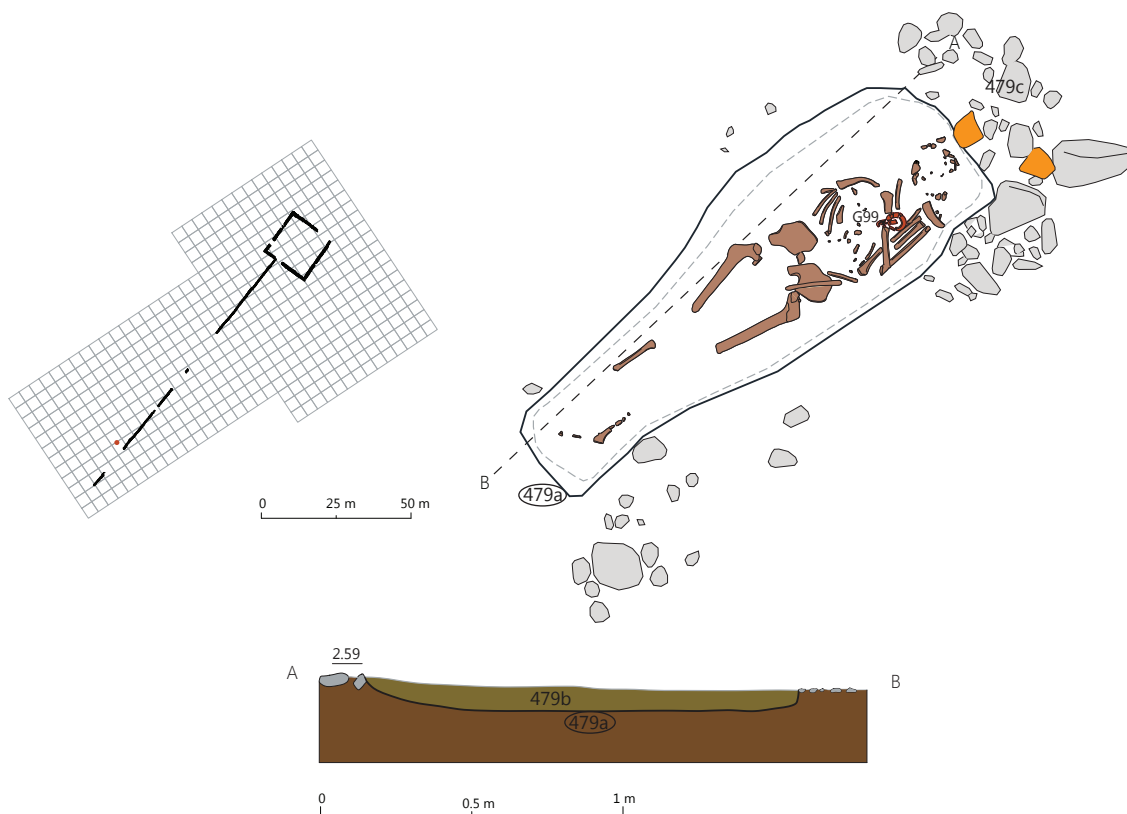
Dimenzije vkopa: približno 1,70 × 0,63 m, globina do 0,32 m.

Antropološka analiza

Gradivo: kosti so slabo ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: čelnica (*os frontale*), obe temenici (*os parietale*), obe senčnici (*os temporale*), spodnja čeljust (*mandibula*), desna ključnica (*clavicula*), obe nadlahtnici (*humerus*), obe podlahtnici (*ulna*), obe stegnenici (*femur*) in desna mečnica (*fibula*).

Spol: ženski, glede na 1) morfologijo lobanje (*cranium*), 2) morfologijo spodnje čeljusti (*mandibula*), in 3) gracilnost dolgih kosti.

Starost: je ocenjena med 36 in 40 let, glede na 1) stopnjo obrabljenosti griznih površin zob in 2) odsotnost degenerativnih sprememb sklepnih površin.

▤ **Grob 28 a** Skeletni pokop SE 479. **b** Zgornji del trupa. **c** Grobna jama SE 479a.

Grobni inventar

Keramika		Oljenke	
št.	gr.	št.	gr.
29	208	28	42

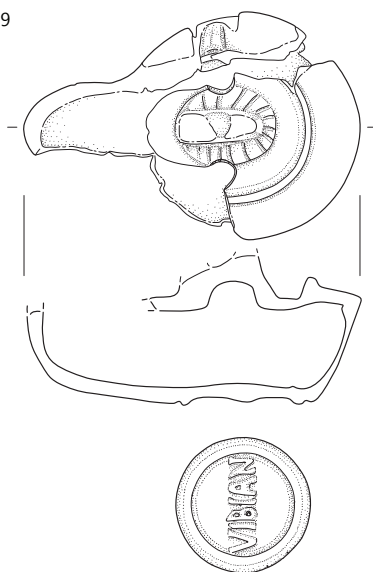
Keramika

99 SE 479B, PNA 107, inv. št. PMKp 20245

Pečatna oljenka z žigom *VIBIAN*, na disku preluknjan držaj z okrašenio pritrditvijo, tip Loeschcke Xb; mehka keramika, prečiščena z drobnimi vključki, oranžne barve; dl. 8,9 cm, v. 4 cm, š. 6 cm, teža 38 g.

99

**Grob 29 – SE 480, južni del grobišča, sek. 5,
kv. E1–2, sek. 6, kv. A1**

Skeletni pokop.

Truplo otroka je bilo položeno v plitvo nepravilno ovalno jamo (SE 480a) z obrobo iz peščenjakovih lomljencev in opeke (SE 480c). Jama je bila zapolnjena z glinastim peskom (SE 480b). Skelet je zmerno dobro ohranjen. Poškodovana lobanja je ležala v smeri sever–severovzhod. Roki sta bili sklenjeni na prsih (sl. 158), ob desni golenici je ležalo ogledalo (G101), pri desnem stopalu pečatna oljenka (G100). Od sredine golenic navzgor je bil grob pokrit s peščenjakovim lomljencem nepravilne oglate oblike (SE 480d).

Dimenzije vkopa: 1,64 × 0,59 m, globine do 0,37 m.

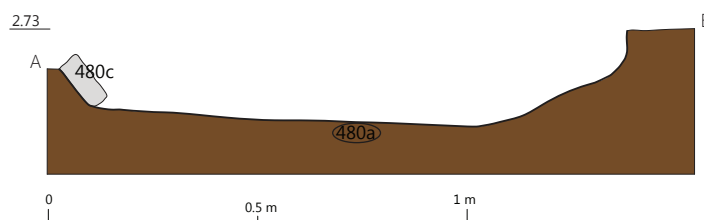
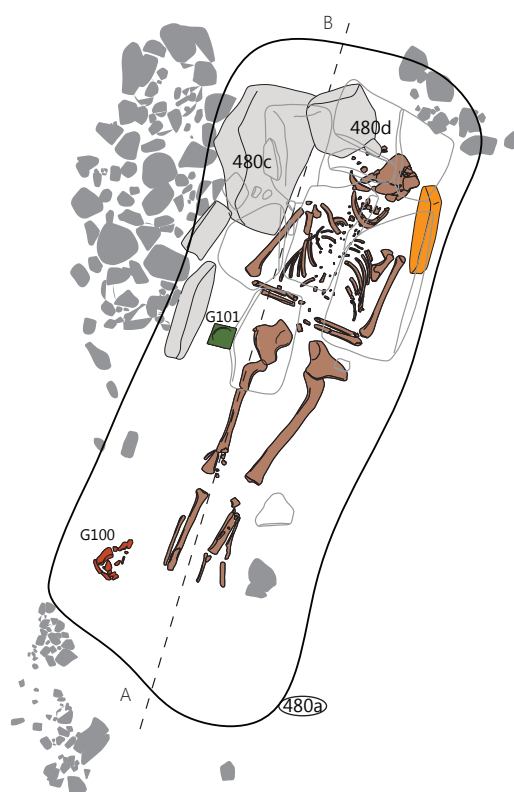
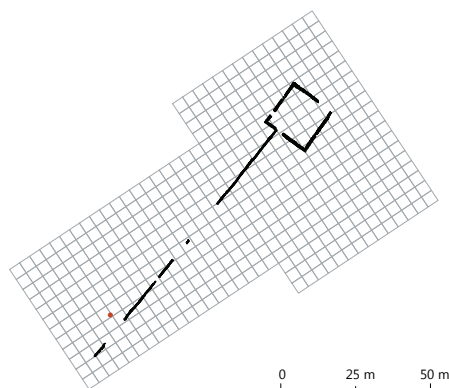
Datacija: 3., 4. stoletje.

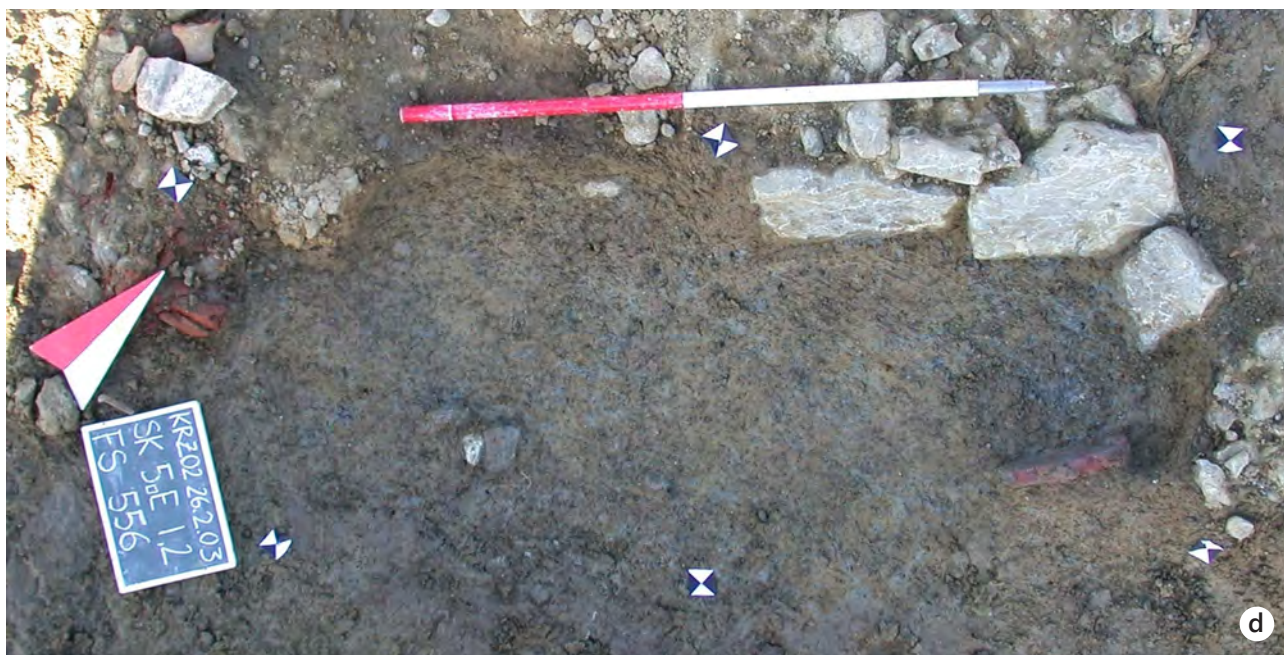
Antropološka analiza

Gradivo: kosti so zmerno dobro ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: čelnica (*os frontale*), obe temenici (*os parietale*), zatilnica (*os occipitale*), obe senčnici (*os temporale*), spodnja čeljust (*mandibula*), obe lopatici (*scapula*), desna ključnica (*clavicula*), desna kolčnica (*os coxae*), obe nadlahtnici (*humerus*), obe koželjnici (*radius*), obe podlahtnici (*ulna*), obe stegnenici (*femur*), leva golenica (*tibia*), leva mečnica (*fibula*) in eno vratno vretence (*vertebra cervicales*).

Spol: kosti pripadajo mladostniku, tako da ocena spola ni mogoča.

Starost: je ocenjena med 9 in 10 let, glede na razvoj in izraščanje stalnih in mlečnih zob.

Grob 29 **a** Prekritje SE 480d. **b** Skeletni pokop SE 480 s pridatki in kamnitim obodom SE 480c. **c** Zgornji del trupa. **d** Izpraznjena grobna jama SE 480a.

Grobni inventar

Keramika

100 SE 480B, PNA 108, inv. št. PMKp 20124

Pečatna oljenka, žig na dnu je le nakazan, tip Loeschcke Xb/c; mehka keramika, prečiščena z drobnimi vključki, oranžne barve; dl. 10,1 cm, š. 7 cm, teža 64 g.

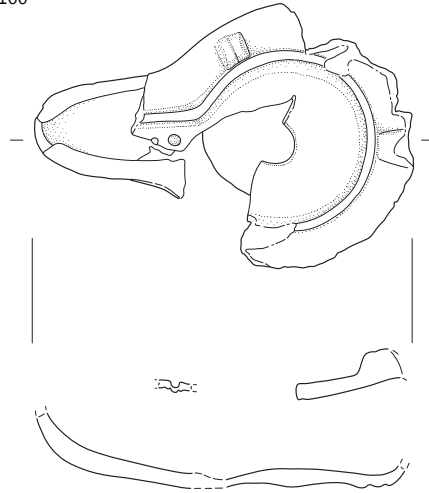
Kovine

101 SE 480B, PNB 117, inv. št. PMKp 20248

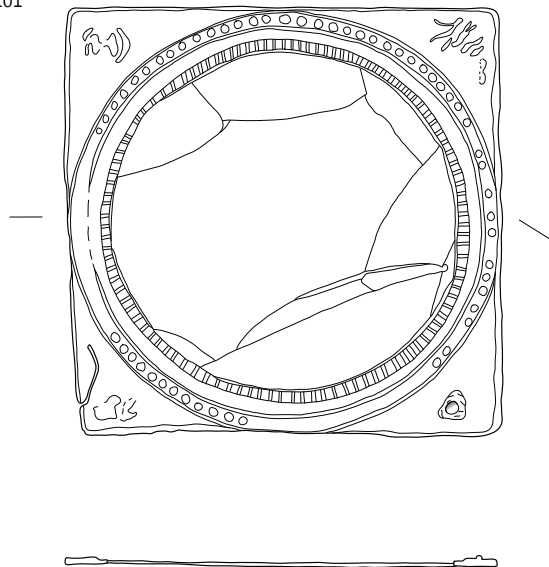
Ogledalo, kvadraten okvir iz svinca, okrašen s koncentričnimi kanelurami, pikami v zunanjem pasu in radialnimi kanelurami v notranjem pasu okrog vložene steklene ogledne ploskve s premazom, v vseh štirih vogalih okvirja so deloma zabrisani reliefi z ženskimi portreti; dl. 5,68 cm, š. 5,67 cm, db. 0,1 cm, teža 12 g.

100

101

⋮ Grob 29, SE 480; **100** merilo 1:2, **101** merilo 1:1.

Grob 30 – SE 615, grobna parcela A, sek. 20, kv. D1

Skeletni pokop v kamniti grobnici.

Grobnica je bila zgrajena vzdolžno ob zunanji strani zidu SE 116 (sl. 17, 84, 98), ob zahodnem vogalu kvadratne grobne parcele (tloris grobne parcele A: sl. 45; sl. 34, 22). Grobna jama ali vkop za grobnico (SE 615a) je bila štirikotne oblike in je sekala plasti SE 657, SE 663, SE 662, SE 45, SE 21, SE 646, SE 194 in SE 138. Severozahodno stranico grobne konstrukcije SE 615c je sestavljala večja grobo obdelana plošča peščenjaka pravokotne oblike, ki je imela pri glavi dodano še eno manjšo ploščo. Postavljeni sta bili navpično ob steno grobne jame, kasneje pa sta se nagnili navzven in s tem povzročili padec pokrova v notranjost groba. Jugovzhodno steno je predstavljala zunanja stran zidu SE 116. Ob njem so bili večinoma navpično postavljeni lomljenci peščenjaka, ki so podpirali kamnit pokrov. Na jugozahodni strani je bil plosko položen večji grobo obdelan kvader peščenjaka, čez katerega so segale noge pokojnika, pod desno nogo je bila položena oljenka (G102). Glava pokojnika je bila položena na večji kvader peščenjaka ter na imbreks. Ta je bil obrnjen z izbočenim delom navzgor tako, da je oblikoval vzglavje, s katerega je lobanja sicer zdrsnila. Pokojnik je bil pokopan v iztegnjeni legi. Desna podlahtnica je bila premaknjena nad levo roko, leva mečnica pa nad levo stegnenico. Grobnica je bila zapolnjena z olivno rjavo meljasto glino (SE 615b) z vključki manjših kamnov, polžkov ter drobcev oglja in malte. Pokrov groba SE 615d je bil ohranjen le v severni polovici groba, kjer je večja plošča peščenjaka trapezoidne oblike prekrivala zgornji del trupla. Zaradi podepozicijskih procesov je padla v notranjost grobnice in potlačila lobanjo pokojnika.

Dimenzije vkopa: 1,90 × 0,68 m, globina do 0,31 m.

Datacija: 3. stoletje do prva polovica 5. stoletja.

Antropološka analiza

Gradivo: kosti so srednje dobro ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: čelnica (*os frontale*), obe temenici (*os parietale*), zatilnica (*os occipitale*), obe senčnici (*os temporale*), obe ličnici (*os zygomaticum*), zgornja čeljust (*maxilla*), spodnja čeljust (*mandibula*), desna lopatica (*scapula*), obe kolčnici (*os coxae*), desna nadlahtnica (*humerus*), desna koželjnica (*radius*), leva podlahtnica (*ulna*), obe stegenici (*femur*), desna golenica (*tibia*), leva mečnica (*fibula*), eno ledveno vretence (*vertebra lumbardus*) in eno vratno vretence (*vertebra cervicales*).

Spol: moški, glede na 1) morfologijo lobanje (*cranium*), 2) morfologijo spodnje čeljusti (*mandibula*), 3) robustnost dolgih kosti in 4) morfologijo kolčnice (*os coxae*).

Starost: je ocenjena med 26 in 35 let, glede na 1) stopnjo obrabljenosti griznih površin zob, 2) odsotnost degenerativnih sprememb sklepnih površin in 3) morfologijo avrikularnih površin črevnice (*os ilium*).

Zobje: na desni strani zgornje čeljusti (*maxilla*) sta v zobnicah prisotna oba ličnika in prvi ter drugi kočnik, medtem ko je bil podočnik izgubljen po smrti. Na levi strani zgornje čeljusti pa so prisotni odpadli podočnik, oba ličnika ter prvi in drugi kočnik. Na desni strani spodnje čeljusti (*mandibula*) so v zobnicah prisotni drugi sekalec, podočnik, oba ličnika ter prvi in drugi kočnik, prvi sekalec pa je prisoten izven zobne jamice. Na levi strani sta v čeljustnici prisotna drugi ličnik ter prvi in drugi kočnik, medtem ko sta oba sekalca in podočnik sicer še prisotna, vendar sta že izpadla. Prvi ličnik je izpadel po smrti. Prav tako je prisotna tudi zmerna obrabljenost griznih površin zob.

Patološke spremembe: na sredinski tretjini debla leve golenice (*tibia*) je bil opažen rahel periostitis, ki v času smrti ni bil več aktiven. Na podočnikih zgornje (*maxilla*) in spodnje čeljusti (*mandibula*) je vidna hipoplazija sklenine (*Linear hypoplastic defects*).

Rastlinski ostanki

Oglje: jesen (*Fraxinus*) – 4 kosi

Grob 30 **a** Severna plošča prekritja SE 615d ob zidu SE 116 in polnilo SE 615d v jugozahdnem delu groba. **b** Polnilo SE 615b v zgornjem delu groba in spodnji del skeleta. **c** Presek groba, pogled proti severovzhodu. **d** Skeletni pokop SE 615 v kamniti grobnici SE 615c ob zidu SE 116.

Grob 30 **e** Skeletni pokop SE 615, pogled proti severovzhodu. **f** Izpraznjena grobnica SE 615c. **g** Lokacija groba med zidovima SE 137 in 116.

Grobni inventar

Keramika		Steklo		Ostalo			Namizno posodje		Amfore		Oljenke	
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	vrsta	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
4	286	4	8	1	1	krempelj	1	8	1	3	1	207

Keramika

102 SE 615B, PNA 85, inv. št. PMKp 20249

Pečatna oljenka, žig le shematično nakazan, prstanasto dno; tip Loeschcke Xb/c; ožgan nasek zaradi uporabe, mehka keramika, prečiščena z drobnimi vključki, oranžne barve; dl. 11 cm, v. 4,4 cm, š. 7,9 cm, teža 208 g (z zemljeno vsebino).

103 SE 615B, PNA 87, inv. št. PMKp 20250

Odlomek ustja in ostenja kozice ali lonca, ustje pod ostrim kotom izvihano, egejska kuhinjska keramika; tip *Knossos Cooking pot* ali *Casseroles type 2*; zelo trda, tanka drobnozrnata keramika z redkimi vključki, prelom svetlo rjave in površina rjave barve; ohr. v. 2,2 cm, rek. pr. u. 14 cm, teža 6 g.

104 SE 615B, PNA 88, inv. št. PMKp 20251

Odlomek ostenja kuhinjske posode, (egejska?) kuhinjska keramika; trda, oksidacijsko žgana z obilnimi vključki; svetlo rdeče barve; ohr. dl. 3,9 cm, ohr. š. 2,3 cm, db. 0,6 cm, teža 6 g.

Steklo

105 SE 615B, PNC 20, inv. št. PMKp 20253

Manjša odlomka ostenja steklenih posod, brezbarvno steklo; db. 0,09 cm, teža 0,7 g.

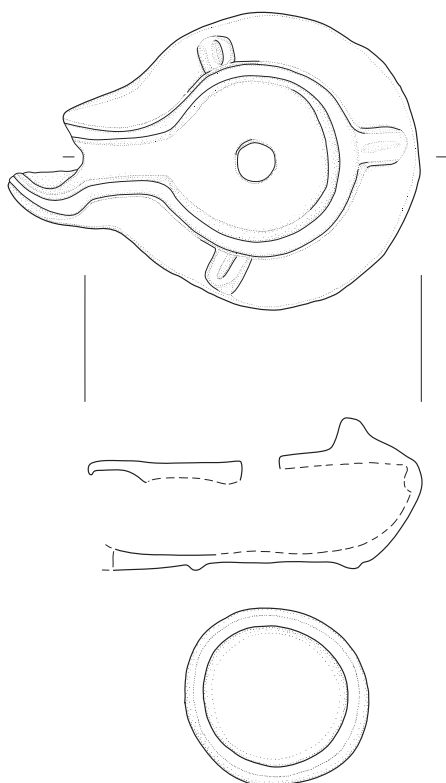
106 SE 615B, PNC 21, inv. št. PMKp 20254

Manjši odlomek ustja in ostenja steklene posode, brezbarvno steklo; db. 0,1 cm, teža 3 g.

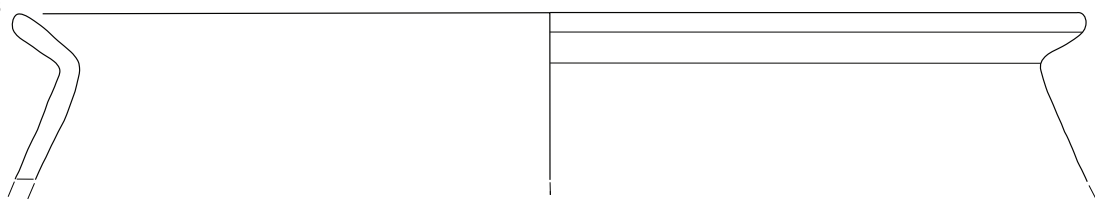
107 SE 615B, PNC 22, inv. št. PMKp 20255

Manjši odlomek ročaja steklene posode, modro-zeleno steklo; ohr. v. 1,8 cm, teža 2,7 g.

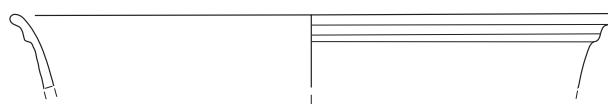
102

103

106

⋮ Grob 30, SE 615; 102, 103 merilo 1:2, 106 merilo 1:1.

Grob 31 – SE 618, grobna parcela B, sek. 14, kv. E1–2, sek. 15, kv. A1–2

Skeletni pokop.

Grobna jama (SE 618a) je bila sestavljena iz dveh povezanih vkopov (sl. 71; tloris grobne parcele B: sl. 57, 60). Severni del, ki je bil najverjetneje namenjen pokopu trupla, je bil ovalne oblike in globlji. Ob vzdolžnih stenah sta bili po ena na vsaki strani postavljeni dve srednje veliki kamniti plošči štirikotne oz. trapezoidne oblike – grobna konstrukcija (SE 618c). Postavljeni sta bili pokončno, s krajšo stranico navzgor. Zaradi kasnejših procesov (predvsem teže prekritja) se je severozahodna plošča nagnila proti notranjosti, jugovzhodna pa rahlo navzven. Proti jugozahodu je grobna jama prehajala v nekoliko bolj plitek del okrogle oblike, kjer je bil shranjen del pridatkov. V jugovzhodnem vogalu globljega dela je bil položen vrček (G108), v plitvem delu pa ostanki egejskega lončka (G110). Vse je bilo zapolnjeno z olivno rjavim polnilom iz glinenega melja (SE 618b) z manjšim deležem drobcov malte in polžkov. Ker smo v globljem, severnem predelu grobne jame našli drobne koščke zelo razpadlih kosti, smatramo, da je bilo vanj položeno manjše truplo (otroško). Vse je bilo nato prekrito še z večjimi in srednje velikimi kamni ter ploščami peščenjaka v dveh nivojih. Prekritje (SE 618d) je bilo nepravilne oglate oblike. Večji kamni in plošče so bili z daljšo stranico počez in rahlo poševno položeni po sredini, manjši kamni so bili razporejeni okoli.

Mogoče bi lahko šlo celo za dva ločena pokopa, pri katerem bi bil severni mlajši.

Dimenzije vkopa: severni del 0,93 × 0,60 m, globina 0,28 m; južni del 0,62 × 0,58 m, globina 0,16 m.

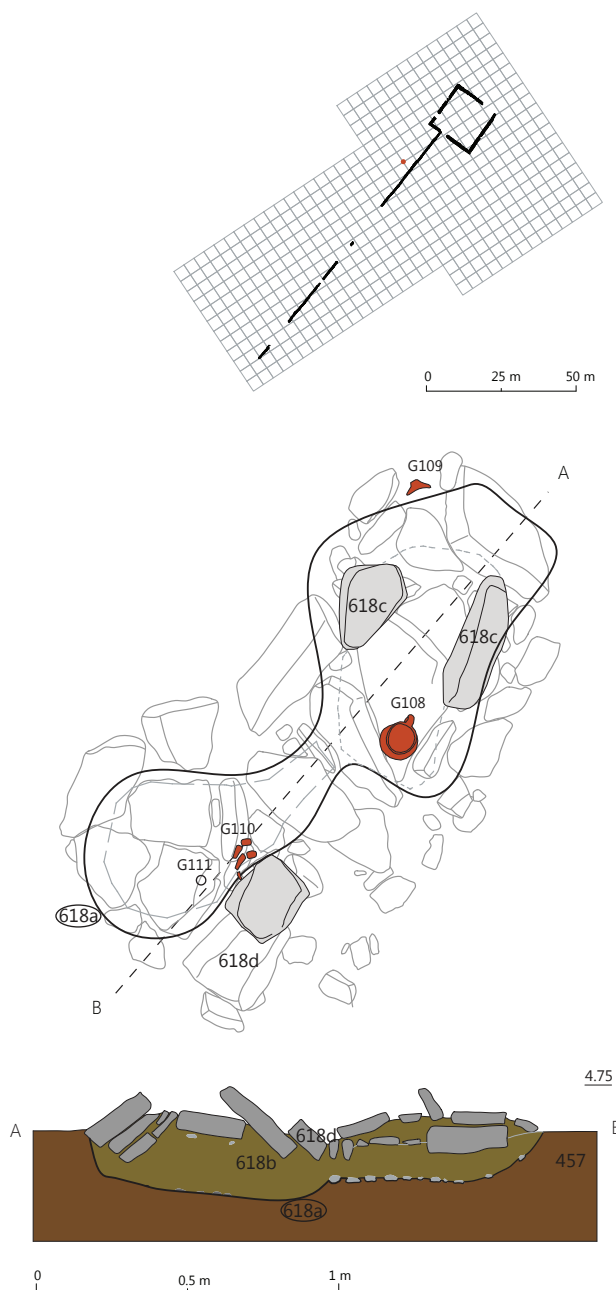
Datacija: 3.–5. stoletje.

Antropološka analiza

Skeletni ostanki so preslabo ohranjeni za analize.

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – 7 kosov in drobcu (velikosti ok. od 1 mm do 2 mm).

Grob 31 a (str. 270) Prekritje SE 618d. **b** Polnilo SE 618b. **c** Dvojna grobna jama SE 618a, s kamnito oblogo SE 618c in kuhinjskim vrčkom G108 v severnem delu; z egejskim lončkom G110 v južnem delu. Pogled proti severovzhodu.

Grobni inventar

Keramika		Kovina		Kuhinjsko posodje	
				porozna	
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
3	1715	2	16	2	94

Keramika

108 SE 618B, PNA 91, inv. št. PMKp 20260

Lonček z izvihanim ustjem in presegajočim trakastim ročajem, najširši obod trebuha okrašen s poševnimi vrezi, kuhinjska keramika; redukcijsko žgana, trda, drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki (drobna do groba zrnca kalcita in kremena, redka zrnca zdrobljene keramike); rdečkasto rjave do temno rjave barve; v. 10,2 cm, pr. u. 9,9 cm, db. 0,5–1,1 cm, teža 97 g.

109 SE 618D, PNA 86, inv. št. PMKp 20258

Odlomek pokrova z držajem, egejska kuhinjska keramika; tip pokrov; trda, oksidacijsko žgana keramika z zmernimi vključki (zrnca sljude, groba zrna peska itd.); oranžne barve; ohr. v. 4 cm, db. 0,4–1 cm, teža 92 g.

110 SE 618B, PNA 93, inv. št. PMKp 20259

Odlomki ustja, ostenja in dna lončka z izvihanim ustjem, egejska kuhinjska keramika ali namizna keramika; tip egejski vrček *Knossos Mug type 1–2* ali posnetek; oksidacijsko žgana, mehka keramika, finoizrnatna z redkimi vključki; svetlo rdeče barve; db. 0,2–0,4 cm, rek. pr. u. 7,6 cm, teža 66 g.

Kovine

111a SE 618B, PNB 202, inv. št. PMKp 20261

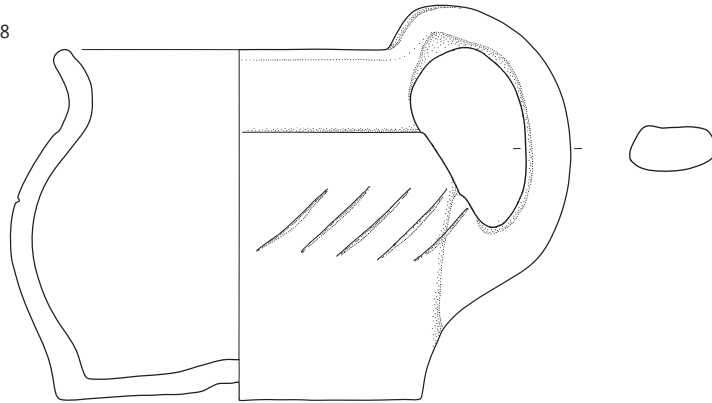
Žebelj z ovalno zapognjeno glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, korodirano; dl. 6,4 cm, teža 6 g.

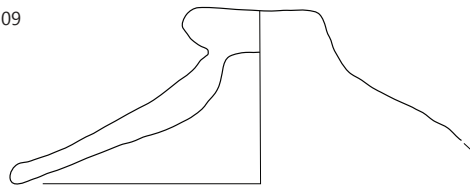
111b SE 618B, PNB 202, inv. št. PMKp 20265

Klin z zapognjenim zgornjim delom in stebлом pravokotnega preseka; železo, korodirano; dl. 5,1 cm, teža 4 g.

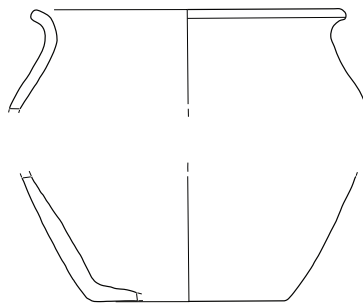
108

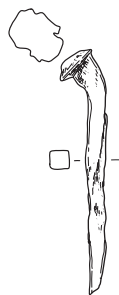
109

110

111a

111b

Grob 32 – SE 620, grobna parcela A, sek. 14, kv. E4

Žgan pokop z žganino, raztreseno po dnu grobne jame.

Grobna jama (SE 620a) je bila ovalne oblike, v smeri sever–jug in vkopana v plasti SE 132, SE 192 in SE 147 (tloris grobne parcele A: sl. 45, 49, 53). Žganina z ožganimi človeškimi kostmi (SE 620e) je bila raztresena po dnu grobne jame v debelini 8–15 cm. Med žganino so bili pomešani še drobci ožgane zemlje. Preostala prostornina grobne jame je bila zapolnjena s polnilom iz olivno rjavega glinenega me-lja (SE 620b) z manjšim deležem drobnega peska, manjših kamnov, polžkov ter drobcev ožgane zemlje, ožganih kosti in oglja. Pridatki so bili položeni na dno, ob jugovzhodni steni grobne jame – olenka **G112** in ostenje amfore **G113**. Polnilo je bilo prekrito s ploščami peščenjaka v dveh nivojih (SE 620d), ki so oblikovale nepravilno ovalen pokrov groba. Zaradi podepozicijskih procesov so bile plošče rahlo nagnjene proti zahodu.

Dimenzije vkopa: 1,55 × 0,9 m, globina do 0,43 m.

Datacija: 2.–4. stoletje.

Antropološka analiza

Gradivo: žgani delci so bele in črne barve. Kostni so zmerno razdrobljene, največji delec meri 64 × 13 mm.

1. vzorec (PND 80 Nekateri kosti iz tega vzorca se lahko povezujejo z vzorcem PN 81): Spol: zelo verjetno ženski, saj so odlomki kosti izredno gracilni.

Starost: je ocenjena med 21 do 40 let.

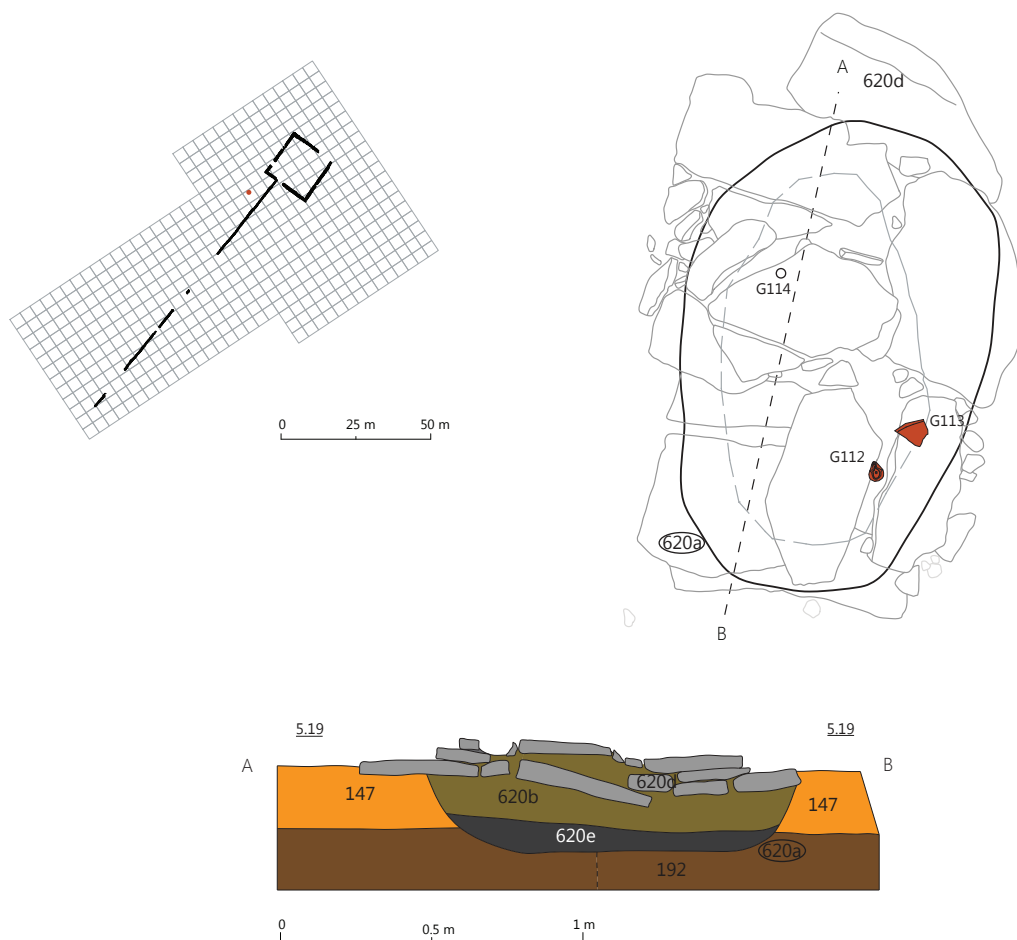
2. vzorec (PND 81):

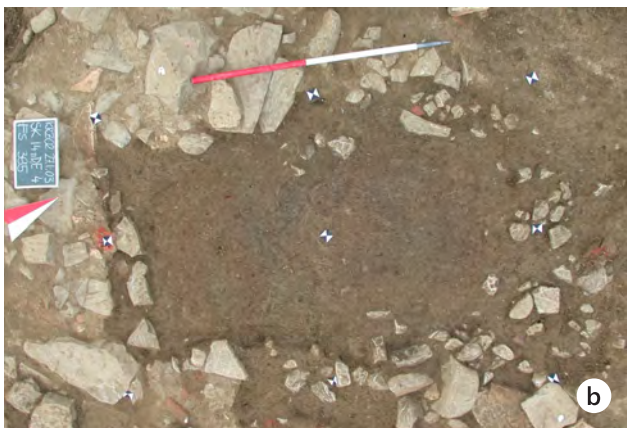
Spol: moški, glede na robustnost odlomkov kosti.

Starost: je ocenjena med 21 in 40 let, glede na debelino kompaktne kosti.

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – 68 kosov; jesen (*Fraxinus*) – 44 kosov; brest (*Ulmus*) – 10 kosov; trdoleska (*Euonymus*) – 5 kosov.

Grob 32 **a** Prekritje SE 620d. **b** Polnilo SE 620b. **c** Žganinska plast SE 620d s prežganimi kostmi. **d** Grobna jama SE 620a in pridatki ob vzhodnem robu jame (oljenka G112 in ostenje amfore G113).

Grobni inventar

Keramika		Kuhinjsko posodje		Amfore		Oljenke	
		porozna					
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
3	281	1	13	1	173	1	64

Keramika

112 SE 620E, PNA 285, inv. št. PMKp 20264

Pečatna oljenka z žigom *LVPA7I*, tip Loeschcke Xb; ožgan nossek zaradi uporabe, mehka keramika, prečiščena z drobnimi vključki, oranžne barve; dl. 9,94 cm, v. 2,6 cm, š. 5,6 cm, teža 64 g (z zemljeno vsebino).

113 SE 620E, PNA 286, inv. št. PMKp 20265

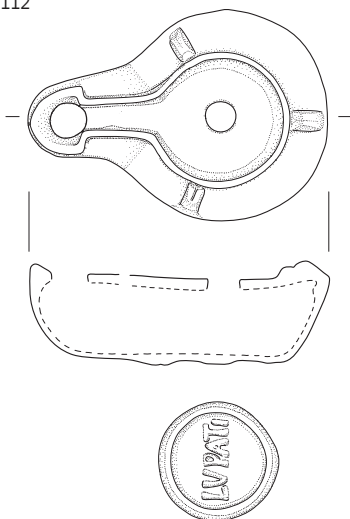
Odlomek ostenja amfore; nedoločena proizvodnja; trda drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki (zrnca kremenca, kalcita, zdrobljene keramike, temna zrnca verjetno vulkanskega peska), rjavkasto rdeče barve; vključki db. 1,4 cm, teža 173 g.

114 SE 620E, PNA 283, inv. št. PMKp 20262

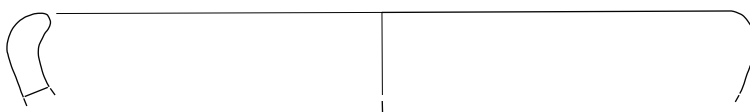
Odlomek ustja in ostenja skleda ali pekača z navznoter uvihanim ustjem, kuhinjska keramika; mehka, redukcijsko žgana, groba keramika z obilnimi vključki kalcita in redkimi kremenca, železovih oksidov in zdrobljene keramike; zelo temno rjave barve; ohr. v. 2,5 cm, ohr. š. 3,5 cm, db. 0,7 cm, teža 10 g.

112

114

Grob 33 – SE 622, grobna parcela A, sek. 14, kv. E5

Skeletni pokop.

Grobna jama (SE 622a) je imela pravokotno obliko, v smeri severovzhod–jugozahod, in je bila vkopana v plasti SE 147, SE 132, SE 637 in SE 623 (tloris grobne parcele A: sl. 45, 53, 48). Na dno grobne jame so bile ena za drugo položene tegule z robovi ob straneh in obrnjenimi navzdol. Daljše stene grobne jame so bile obložene z navpično postavljenimi kamnitimi ploščami peščenjaka nepravilnih štirikotnih oblik. Med njimi je bila ob osrednjem delu jugovzhodne stranice položena tegula z žigom CRISPINI (G118) z robovi navzven. V tako grobno konstrukcijo SE 622c je bilo položeno truplo ženske. Skelet je ležal v iztegnjeni legi, z levo roko položeno na trebuhu in desno na medenici. Grob je bil nato zapolnjen z olivno rjavo meljasto glino (SE 622b), ki je vsebovala večji delež drobcov malte in manjši delež drobcov oglja, polžkov, ožganih živalskih kosti in kosov keramike. Polnilo je bilo prekrito s pokrovom iz kamnitih plošč (SE 622d). V spodnjem delu, od kolen navzdol, je bil grob prekopan s slabo vidnim vkopom SE 653. V tem delu su manjkale plošče pokrova, stranske plošče ob jugovzhodni strani in tegula na dnu. Nedotaknjena je ostala le severozahodna stranica grobne konstrukcije. V polnilu vkopa (SE 652) so bile najdene prekopane nožne kosti in kosi uničene grobne konstrukcije. Celih grobnih pridakov ni bilo, saj bi oljenko lahko pričakovali prav v tem delu.

Dimenzije grobne jame: 2,01 × 0,68 m, globina do 0,30 m.

Datacija: 3. stoletje do prva polovica 5. stoletje.

Antropološka analiza

Gradivo: kosti so zmerno dobro ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: čelnica (*os frontale*), obe temenici (*os parietale*), obe senčnici (*os temporale*), obe ličnici (*os zygomaticum*), zgornja čeljust (*maxilla*), spodnja čeljust (*mandibula*), obe lopatici (*scapula*), obe ključnici (*clavicula*), obe kolčnici (*os coxae*), križnica (*sacrum*), desni skočnici (*talus*), obe nadlahtnici (*humerus*), obe koželjnici (*radius*), obe podlahtnici (*ulna*), obe stegnenici (*femur*), leva golenica (*tibia*), eno levo in eno desno rebro (*costae*) in dve vratni vretenci (*vertebrae cervicales*).

Spol: moški, glede na: 1) morfologijo lobanje (*cranium*), 2) morfologijo spodnje čeljusti (*mandibule*), 3) robustnost dolgih kosti in 4) morfologijo kolčnice (*os coxae*).

Starost: je ocenjena med 26 in 30 leti, glede na: 1) stopnjo obrabljenosti griznih površin zob, 2) odsotnost degenerativnih sprememb sklepnih površin, 3) morfologijo sramne kosti in 4) morfologijo avikularne površine črevnice (*os ilium*).

Zobje: na desni strani zgornje čeljusti (*maxilla*) so v zobni jamici prisotni drugi sekalec, podočnik in oba ličnika, izven

zobne jamice pa prvi in drugi molar. Prvi sekalec je bil izgubljen po smrti. Na levi strani sta v zobnicah prisotna prvi in tretji kočnik ter oba ličnika. Drugi sekalec in podočnik sta bila izgubljena po smrti. Na desni strani spodnje čeljusti (*mandibula*) so v zobnicah prisotni podočnik, oba ličnika ter drugi in tretji kočnik, medtem ko je prvi kočnik izpadel pred smrtjo. Po smrti sta bila izgubljena oba sekalca. Na levi strani so v zobnicah prisotni vsi zobje, razen prvega sekalca, ki je izpadel pred smrtjo. Na levem zgornjem drugem kočniku je prisotna obsežna razjeda, posledica zobne gnilobe.

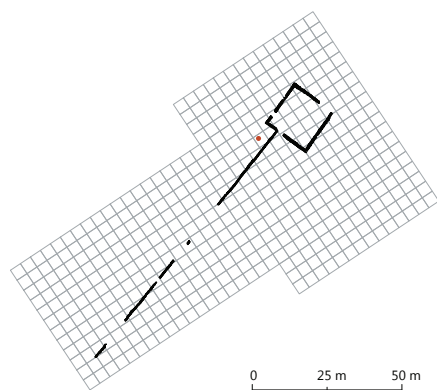
Patološke spremembe: zobna gniloba in pred smrtjo izpadli posamezni zobje.

Živalski ostanki

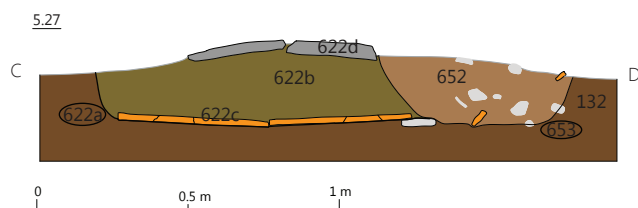
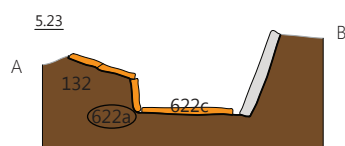
Odlomek debla desne nadlahtnice ovce (*Ovis aries*). Specifična determinacija temelji na prisotnosti grebenastega izrastka na posteriornem robu vdolbine lateralnega epikondila. Primerek je ožgan.

Rastlinski ostanki

Oglje: trdoleska (*Euonymus*) – 9 kosov.

0 25 m 50 m

Grob 33 **a** Prekritje SE 622d in polnilo SE 652. **b** Vrh polnila SE 622b, grobna konstrukcija SE 622c in delno izpraznjena jama SE 653.

Grob 33 c Skeletni pokop SE 622 v grobni konstrukciji SE 622c. **d** Zgornji del trupa. **e** Izpraznjena grobnica SE 622c.

Grobni inventar

Keramika		Ostalo			Namizno posodje		Kuhinjsko posodje	
					svetla – neprečiščena		porozna	
št.	gr.	št.	gr.	vrsta	št.	gr.	št.	gr.
19	200	22	73	kosti	10	26	6	78

Keramika

115 SE 622B, PNA 350, inv. št. PMKp 20267

Odlomek ustja in ostenja skleda ali pekača z navznoter uvihanim ustjem, kuhinjska keramika; mehka, oksidacijsko žgana z dimljenjem, drobnnozrnata keramika z zmernimi finimi in drobnimi vključki kalcita in redkimi grobimi zrnici; površina zelo temno rjave, prelom oranžne barve; ohr. v. 2,4 cm, ohr. š. 4,4 cm, db. 0,7 cm, teža 12 g.

116 SE 622B, PNA 351, inv. št. PMKp 20268

Odlomki ostenja kuhinjske keramike, verjetno lonca z metličenjem na zunanji površini; mehka, redukcijsko žgana, groba keramika z obilnimi vključki kalcita; zelo temno rjavkasto sive barve; db. 0,5–0,9 cm, teža 65 g.

117 SE 622B, PNA 353, inv. št. PMKp 20269

Manjši odlomki ostenja namizne keramike; oksidacijsko žgana, mehka, keramika z redkimi vključki; rdečkasto rumene barve; db. 0,5 cm, teža 4 g.

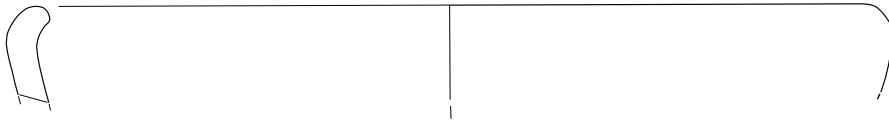
Gradbeni material

118 SE 622C, PNA 37, inv. št. PMKp 20272

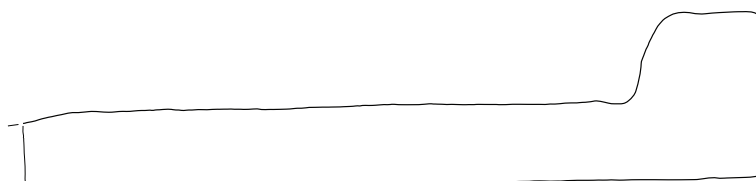
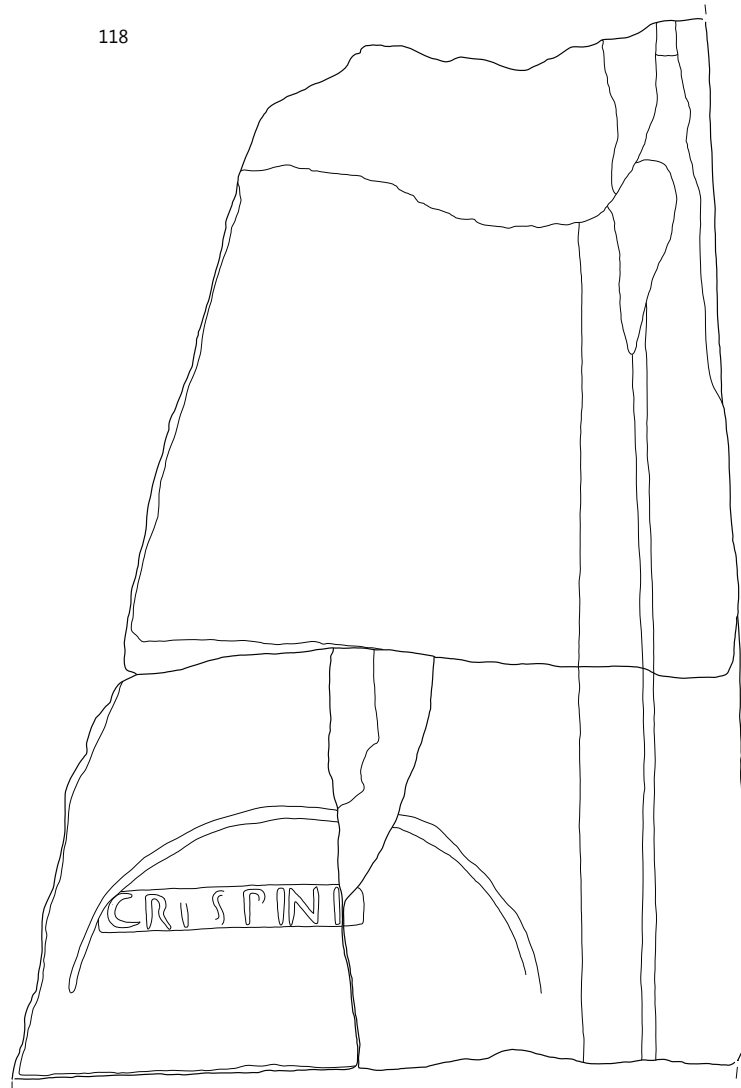
Tegula z žigom *CRISPINI* v pravokotnem okvirju; trda, oksidacijsko žgana keramika z obilnimi vključki (drobna in groba, do 4 mm velika zrnca zdrobljene keramike, železovih oksidov, drobna zrnca kalcita); rumenkasto rdeča ali roza; teža 4,580 g.

115

118

⋮ Grob 33, SE 622; 115 merilo 1:2, 118 merilo 1:3.

Grob 34 – SE 626, grobna parcela A, sek. 14, kv. E3

Žgan pokop z žganino, raztreseno po dnu grobne jame.

Grobna jama (SE 626a) je bila ovalne oblike, v smeri sever–jug in je bila vkopana v plasti SE 147, SE 192 in SE 132 (tloris grobne parcele A: sl. 45). Zapolnjena je bila s polnilom SE 626b, ki je bilo sestavljeno večinoma iz temno sivkasto rjave meljaste gline, z večjim deležem žganine (drobcev oglja in kosov zoglenelega lesa), z manjšim deležem drobcev sežganih kosti, drobcev ožgane zemlje (predvsem ob stenah grobne jame) ter kovinskih in keramičnih pridatkov. Grob je bil deloma prekopan z vkopom ovalne oblike SE 642, ki je bil zapolnjen s polnilom SE 645. Predmeti v njem verjetno pripadajo temu grobu.

Dimenzije ohranjenega vkopa SE 626a: 0,80 × 0,66 m, globina do 0,22 m. Dimenzije vkopa SE 642: 0,90 × 0,80 m, globina do 0,50 m.

Datacija: druga polovica 2., 3. stoletje.

Antropološka analiza

Gradivo: žgani delci so bele in/ali temno sive barve. Kosti so močno razdrobljene, največji delec meri 23 × 14 mm.

Spol: zaradi preslabe ohranjenosti ocena spola ni mogoča.

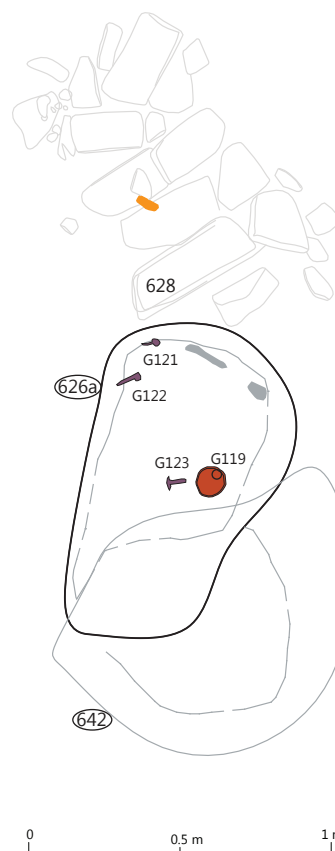
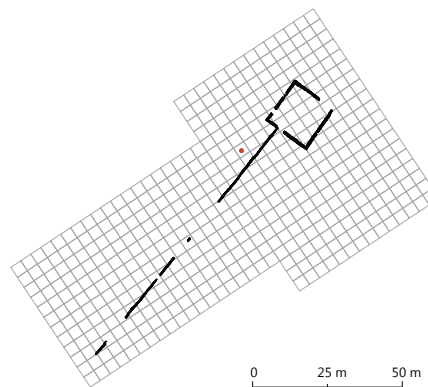
Starost: je ocenjena na nad 20 let, glede na gostoto trabekularne kosti.

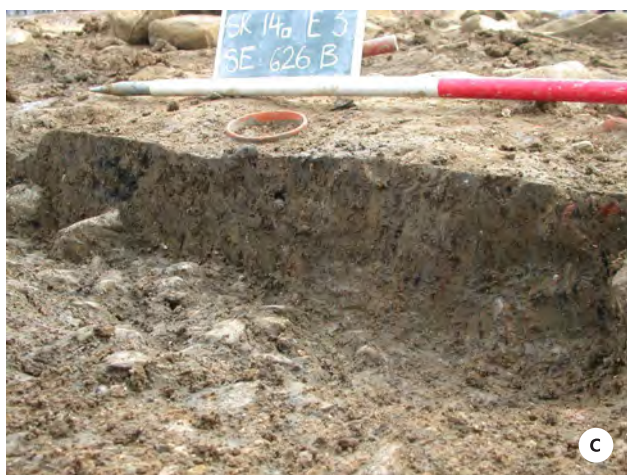
Živalski ostanki

Taksonomsko nedoločeni sesalski ostanki (1 kos, sežgan).

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – 96 kosov (veliko drobirja); bukev (*Fagus*) – 8 kosov.

Grob 34 **a** Polnilo SE 626b s pridatki. **b** Korintska skodelica G119 in žebelj G123, pogled proti severu. **c** Presek polnila SE 626b, pogled proti vzhodu. **d** Izpraznjena jama SE 626a. **e** Izpraznjeni jami SE 626a in SE 642.

Grobni inventar

Keramika		Kovina		Ostalo			Amfore	
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	vrsta	št.	gr.
27	549	12	448	5	21	kosti	29	411

Keramika

119 SE 626B, PNA 287, inv. št. PMKp 20273

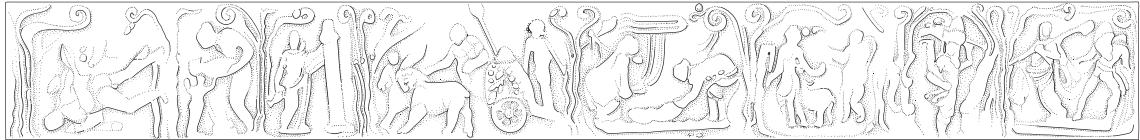
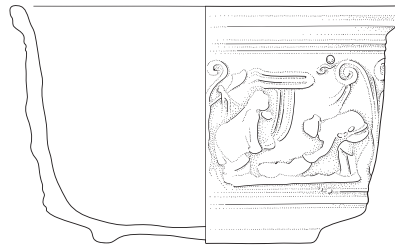
Cilindrična skodelica z reliefnim nizom na zunanji površini, na katerem so slabo ohranjeni ostanki temno rdečega premaza, tip korintska reliefna keramika; mehka, mazava, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z zelo redkimi vključki; rdečkasto rumene barve; premaz je spran; 0,5 cm, pr. u. 10,3 cm, teža 93 g.

120 SE 626B, PNA 291, inv. št. PMKp 20274

Odlomki ustja, ostenja in ročaja amfore z lijakastim ustjem, tip mala Dressel 6B; istrska proizvodnja; mehka keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, železovih oksidov), oranžne barve; ohr. v. 9,3 cm, rek. pr. u. 11,1 cm, db. 1–1,2 cm, teža 408 g.

119

g

a

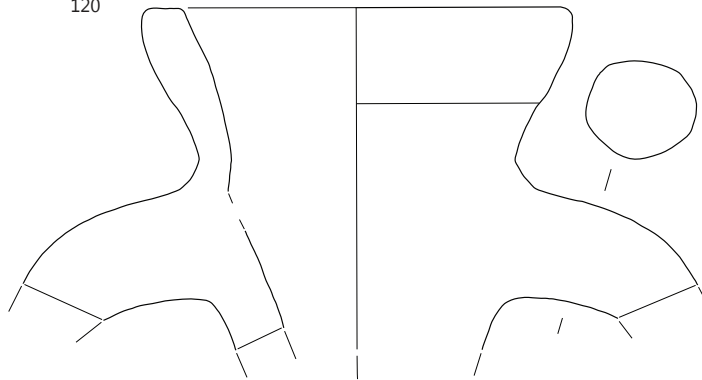
n

l ali p

k

c

120

Kovine

121 SE 626B, PNB 124, inv. št. PMKp 20704

Žebelj s polkroglasto glavico in stblom kvadratnega preseka, konica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 6,1 cm, teža 15 g.

122 SE 626B, PNB 125, inv. št. PMKp 20705

Stopničast klin, pravokotnega preseka; železo, korodirano; dl. 13,7 cm, teža 104 g.

123 SE 626B, PNB 126, inv. št. PMKp 20706

Žebelj s klobučasto glavico in stblom kvadratnega preseka, konica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 6,1 cm, teža 15 g.

124 SE 626B, PNB 127, inv. št. PMKp 20278

Žebelj z glavico nepravilne oblike in stblom kvadratnega preseka; železo, korodirano; dl. 7,2 cm, teža 12 g.

125 SE 626B, PNB 128, inv. št. PMKp 20279

Žebliček s polkroglasto glavico in stblom pravokotnega preseka; bronasta zlitina, korodirana; ohr. dl. 2,4 cm, teža 1 g.

126 SE 626B, PNB 131, inv. št. PMKp 20280

Deli trakastega predmeta, rahlega U preseka, morda strigila; železo; močno korodirano; ohr. dl. 5,2 in 4 in 2,3 cm, š. 2,2 cm, teža 15 g.

127 SE 626B, PNB 201, inv. št. PMKp 20707

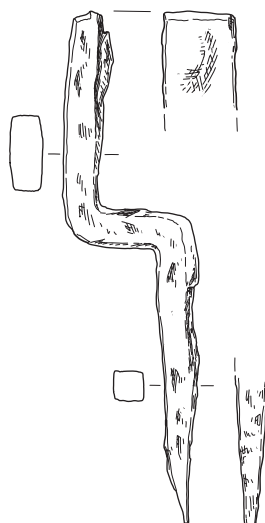
Stopničast klin pravokotnega preseka; železo, korodirano; dl. 13,2 cm, teža 105 g.

121

122

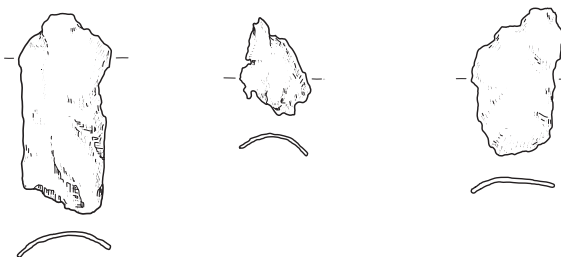
123

124

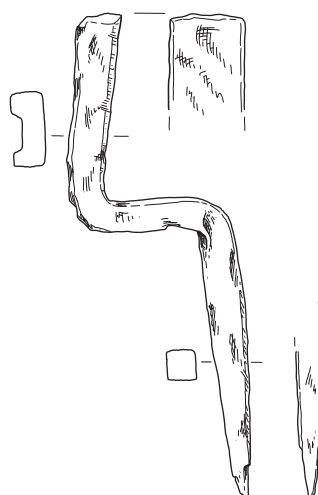
126

125

127

Grob 35 – SE 632, grobna parcela B, sek. 15, kv. A1

Skeletni pokop.

Grobna jama (SE 632a) je bila nepravilne oblike in vkopana v plast nasutij SE 457 (tloris grobne parcele B: sl. 57, 60). Vanjo je bilo položeno truplo otroka. Ohranili so se le drobni ostanki lobanje na severnem delu jame in koščki dolgih kosti na južnem. Jama je bila zapolnjena z olivno rjavim peščenim meljem (SE 632b) ter prekrita z večjimi lomljenci in ploščami peščenjaka, ki so bili položeni v krožno obliko z večjim kamnom v sredini (SE 632d) (sl. 64).

Dimenzije vkopa: 0,90 × 0,50 m, globina do 0,20 m.

Antropološka analiza

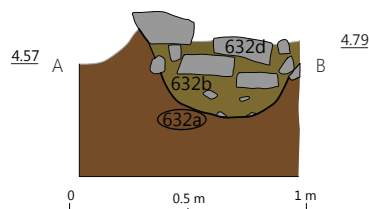
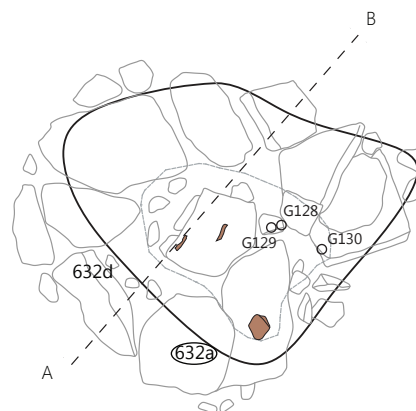
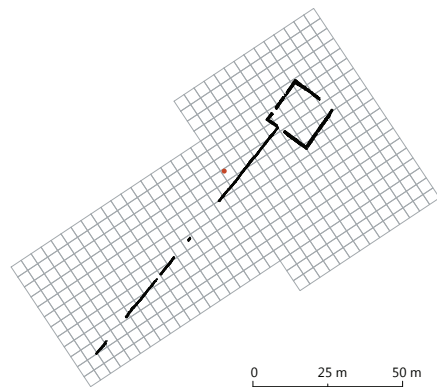
Gradivo: kosti so zelo slabo ohranjene. Prisotnih je samo pet izredno majhnih, nedoločljivih delcev.

Spol: kosti pripadajo mladostniku, tako da ocena spola ni mogoča.

Starost: je ocenjena med 0 in 3 leta, glede na debelino kompaktne kosti.

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – Oglje v grudi zemlje.

Grob 35 **a** Prekritje SE 632d. **b** Polnilo SE 632b. **c** Izpraznjena grobna jama SE 632a z ostanki skeleta.

Grobni inventar

Keramika		Kovina		Kuhinjsko posodje	
				porozna	
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
9	68	3	51	6	26

Keramika

128 SE 632B, PNA 290, inv. št. PMKp 20641

Poševno izvihano ustje in ostenje pekača, egejska kuhinjska keramika; tip pekač *Knossos Frying-pan type 2*; trda, oksidacijsko žgana keramika z dimljenjem in obilnimi vključki (zrnca sljude, groba zrna peska itd.); zunanja površina temno rjave barve, prelom in notranja površina rdečkasto rjave; ohr. v. 3,7 cm, db. 0,5 cm, rek. pr. u. 23,2 cm, št. odl. 21, teža 140 g.

Kovine

129a SE 632B, PNB 132, inv. št. PMKp 20284

Žebelj z glavico nepravilne oblike in stebлом kvadratnega preseka; železo; korodirano; dl. 5,6 cm, teža 7 g.

129b SE 632B, PNB 129, inv. št. PMKp

Žebelj z diskasto glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, korodirano; dl. 4,5 cm, teža 7 g.

129c SE 632B, PNB 130, inv. št. PMKp

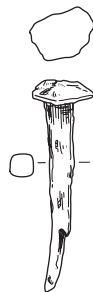
Žebelj z diskasto? glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, korodirano; dl. 6,6 cm, teža 11 g.

128

129a

129b

129c

Grob 36 – SE 647, grobna parcela A, sek. 14, kv. D5, sek. 20, kv. D1

Žgan pokop z žganino, raztreseno po dnu grobne jame.

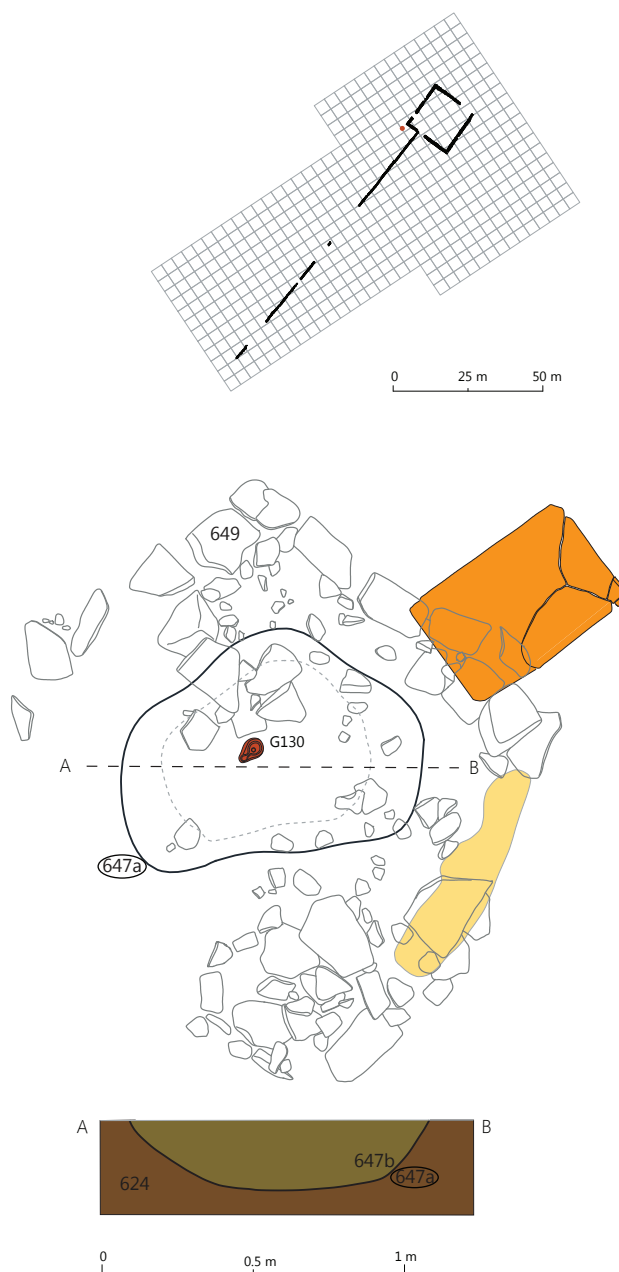
Grobna jama (SE 647a) je bila ovalne oblike s postopnim prehodom v poševno steno in neizrazitim prehodom v konkavno dno, ki je bilo zelo neravno zaradi kamnov starejšega zidu SE 656, do katerih je segal vkop. Jama je bila vkopana v plast SE 624 (tloris grobne parcele A: sl. 45). Zapolnjena je bila s polnilom SE 647b, ki je bilo sestavljeno večinoma iz temno sivkasto rjave mehke meljaste gline z zelo nizkim deležem oglja in drobnih kamenčkov. Grob je bil prekrit s postamentom (SE 649), narejenim iz lomljencev peščenjaka, položenih plosko v kvadratno konstrukcijo, vezanih z belo apneno malto, ki je vsebovala drobce zdrobljene opeke. Vmesni prostor je zapolnjevala zemljena matrika olivno rjave meljaste gline z manjšim deležem malih kamnov, lomljencev peščenjaka in oblic. Na južni strani je bila opisana struktura polkrožno poškodovana.

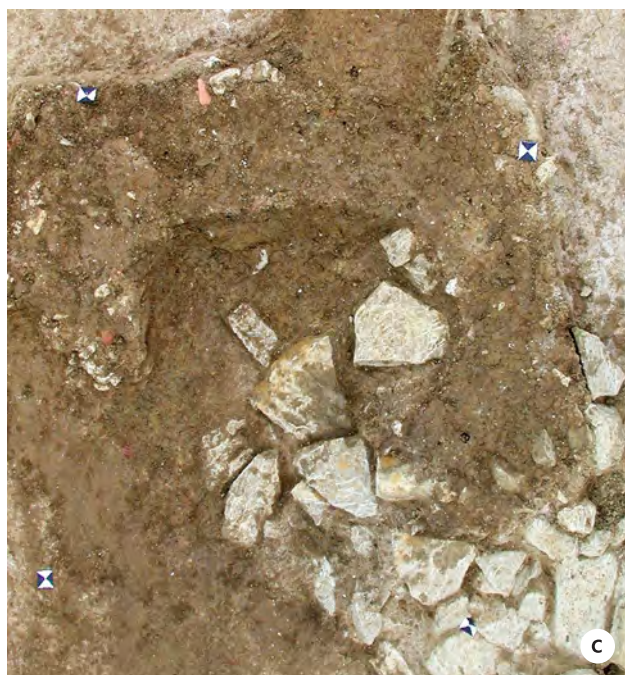
Dimenzije vkopa: niso znane.

Datacija: 2.–4. stoletje.

Antropološka analiza

Skeletni ostanki niso ohranjeni.

Grob 36 **a** Postament SE 649 nad polnilom SE 647b, vidna oljenka G130a. **b** Spodnja tegula postamenta in vrh polnila SE 647b. **c** Izpraznjena grobna jama SE 647a.

Grobni inventar

Keramika		Oljenke	
št.	gr.	št.	gr.
2	344	1	73

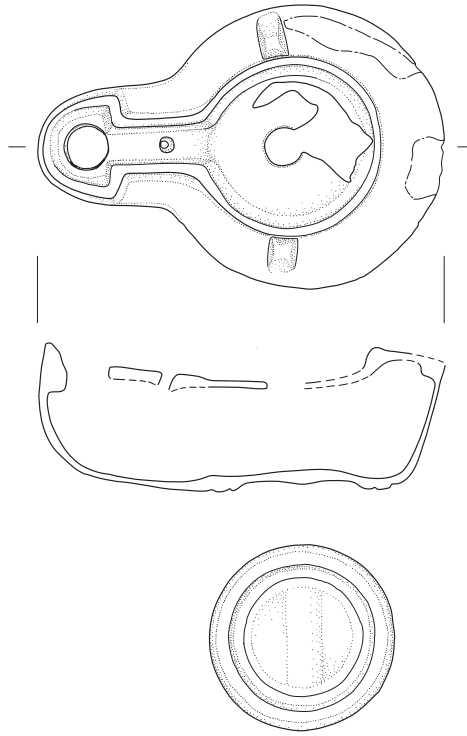
Keramika

130 SE 647B, PNA 97, inv. št. PMKp 20645

Pečatna oljenka, na dnu žig nečitljiv, le nakazan v reliefu, tip Loeschcke Xb; rahlo prežgana, mehka keramika, prečiščena z drobnimi vključki, rumenkasto rdeče barve; dl. 10,7 cm, š. 7,6 cm, v. 3,6 cm, teža 73 g.

130

Grob 37 – SE 639, grobna parcela A, sek. 14, kv. E4–5

Skeletni pokop.

Grobna jama SE 639a je bila okrogle oblike in vkopana v plast nasutij SE 132 (tloris grobne parcele A: sl. 45, 48, 53). Vanjo je bilo položeno truplo dojenčka. Jama je bila zapolnjena z olivno rjavo meljasto glino (SE 639b) in prekrita z večjimi lomljenci peščenjaka, ki so bili položeni v več nivojih v pravokoten pokrov (SE 639d). Ta je lahko služil kot postament za nagrobno obeležje ali le kot površinska oznaka groba.

Dimenzije vkopa: 0,67 × 0,55 m, globina 0,17 m.

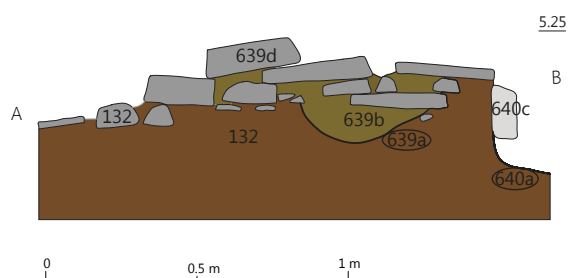
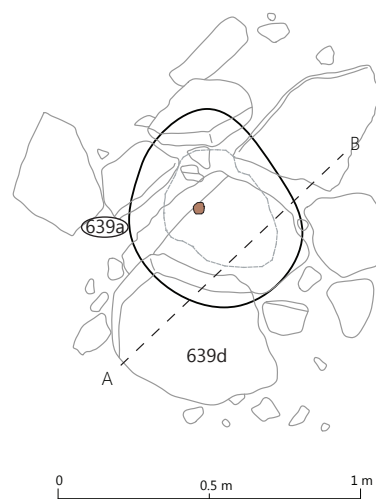
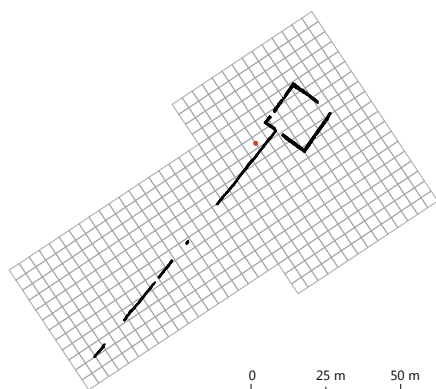
Brez pridatkov.

Antropološka analiza

Gradivo: kosti so zelo slabo ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: majhen del čelnice (*os frontale*), nekaj delcev obeh temenic (*os parietale*) in majhni delci debela nekaterih dolgih kosti.

Spol: kosti pripadajo mladostniku, tako da ocena spola ni mogoča.

Starost: je ocenjena med 0 in 1 leto, glede na debelino ohranjenih lobanjskih kosti.

Grob 37 **a** Prekritje SE 639d. **b** Polnilo SE 639b z ostanki skeleta. **c** Grobna jama SE 639a.

Grob 38 – SE 640, grobna parcela A, sek. 14, kv. E5

Skeletni pokop.

Grobna jama (SE 640a) je bila pravokotne oblike, v smeri severovzhod–jugozahod, vkopana v plasti SE 147, SE 132, SE 637 in SE 651 (tloris grobne parcele A: sl. 45, 48, 53). Daljše stene grobne jame so bile obložene z navpično postavljenimi kamnitimi ploščami peščenjaka nepravilnih štirikotnih oblik (SE 640c), ki so se zaradi teže pokrova nagnile navznoter. Ob jugovzhodni, krajši stranici jame so bili navpično postavljeni še trije večji lomljenci peščenjaka. V tako grobno konstrukcijo SE 640c je bilo položeno truplo ženske. Skelet je ležal v iztegnjeni legi, z rokami prekrizanimi preko trebuha (sl. 159a–b). Oljenka je bila odkrita v južnem vogalu grobne jame – 12 cm nad dnom (G131). Grob je bil nato zapolnjen z olivno rjavim glinenim meljem (SE 640b), ki vsebuje številne drobce malte in malo oglja, polžkov, drobcev opek in kosov keramike. Polnilo je bilo prekrito s pokrovom iz kamnitih plošč (SE 640d).

Dimenzije vkopa: 2,25 × 0,67 m, globina do 0,25 m.

Datacija: 4. stoletje do prva polovica 5. stoletja.

Antropološka analiza

Gradivo: kosti so slabo ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: obe temenici (*os parietale*), zatilnica (*os occipitale*), leva senčnica (*os temporale*), zgornja čeljust (*maxilla*), spodnja čeljust (*mandibula*), obe koželjnici (*radius*), desna stegnenica (*femur*) in eno vratno vretence (*vertebrae cervicales*).

Spol: ženski, glede na: 1) morfologijo lobanje (*cranium*), 2) morfologijo spodnje čeljusti (*mandibula*) in 3) gracilnost dolgih kosti.

Starost: je ocenjena med 31 in 40 let, glede na: 1) stopnjo obrabljenosti griznih površin zob in 2) odsotnost degenerativnih sprememb sklepnih površin.

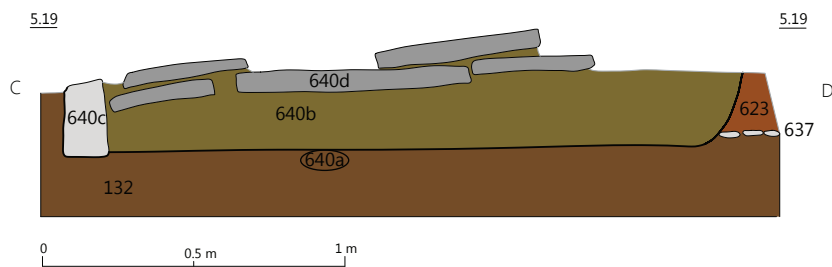
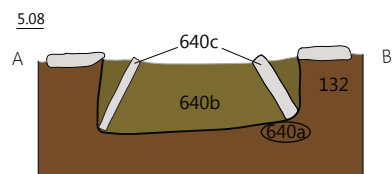
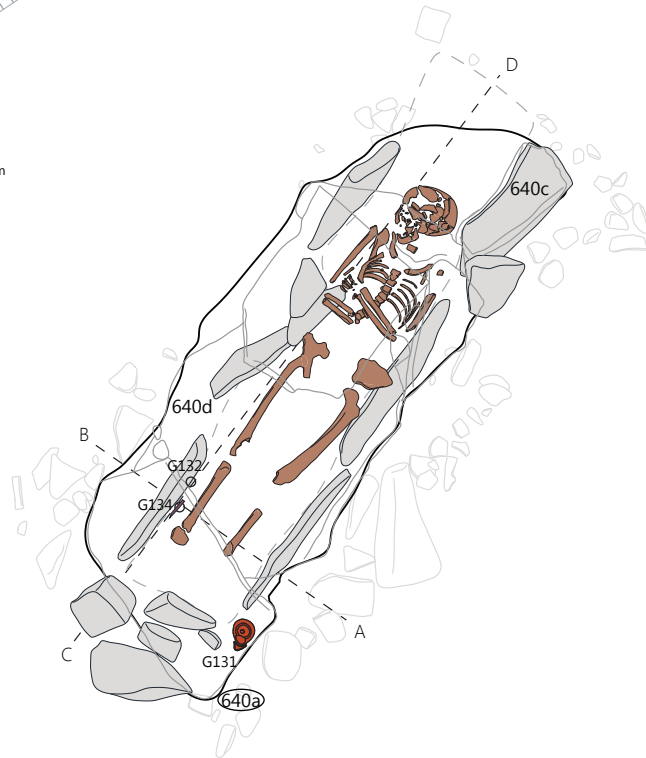
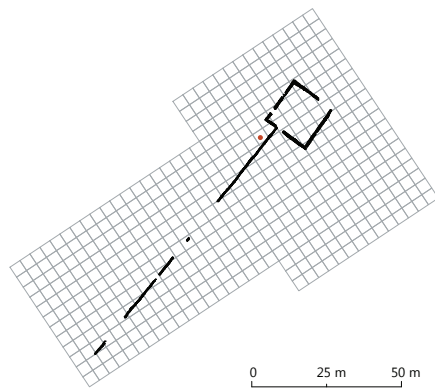
Zobje: na desni strani zgornje čeljusti (*maxilla*) so v zobnicah prisotni vsi zobje razen tretjega kočnika, ki je prisoten izven zobnice, in prvega kočnika, ki je izpadel pred smrtjo; na levi strani so prisotni vsi zobje. Na desni strani spodnje čeljustnice (*mandibula*) so v zobnicah prisotni vsi zobje razen prvega kočnika, ki je izpadel pred smrtjo. Na levi strani so vsi zobje prisotni izven zobnic, izjema je prvi sekalec, ki je bil izgubljen po smrti.

Patološke spremembe: Prisotna je močna obrabljenost griznih površin zob.

Patološke spremembe: Na spodnji čeljusti (*mandibula*) sta prisotna dva alveolna abscesa.

Rastlinski ostanki

Oglje: jesen (*Fraxinus*) – 10 preperelih kosov in drobir.

Grob 38 **a** Prekritje SE 640d. **b** Polnilo groba SE 640b in obodni kamni SE 640c. **c** Skeletni pokop SE 640 s pridatki in kamnitim obodom SE 640c.

Grob 38 d Skeletni pokop SE 640, pogled proti severozahodu. **e** Zgornji del trupa. **f** Izpraznjena grobnica SE 640c in grobna jama SE 640a.

Grobni inventar

Keramika		Kovina		Namizno posodje		Kuhinjsko posodje		Oljenke	
št.	gr.	št.	gr.	svetla - neprečiščena		porozna		št.	gr.
10	132	1	50	6	9	3	4	2	82

Keramika

131 SE 640B, PNA 92, inv. št. PMKp 20287

Pečatna oljenka z odtisom križa na dnu, prstanasto dno, tip Loeschcke Xc; mehka keramika, prečiščena z zmernimi drobnimi vključki, rumenkasto rdeče barve; dl. 9 cm, v. 3,2 cm, š. 6,2 cm, teža 79 g.

132 SE 640B, PNA 94, inv. št. PMKp 20288

Manjši odlomki ostenja namizne keramike; mehka, oksidacijsko žgana keramika z redkimi do zmernimi vključki; rumenkasto rdeče barve; db. 0,6 cm, teža 8 g.

133 SE 640B, PNA 95, inv. št. PMKp 20289

Manjša odlomka ostenja kuhinjske keramike; mehka, redukcijsko žgana, groba keramika z obilnimi vključki kalcita in kremena; zelo temno sive barve; db. 0,8 cm, teža 3 g.

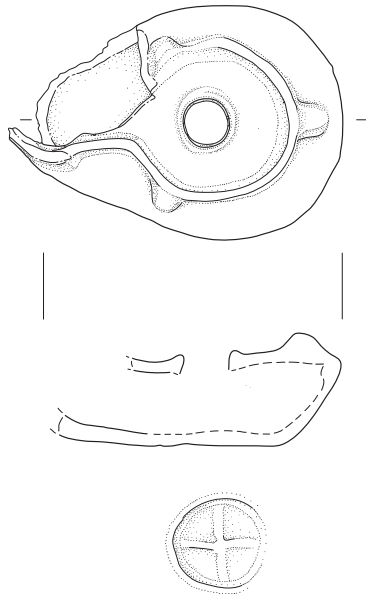
Kovine

134 SE 640B, PNB 136, inv. št. PMKp 20290

Žebelj s ploščato kvadratno glavico in stebлом kvadratnega preseka; železo, korodirano; dl. 7,6 cm, teža 23 g.

131

134

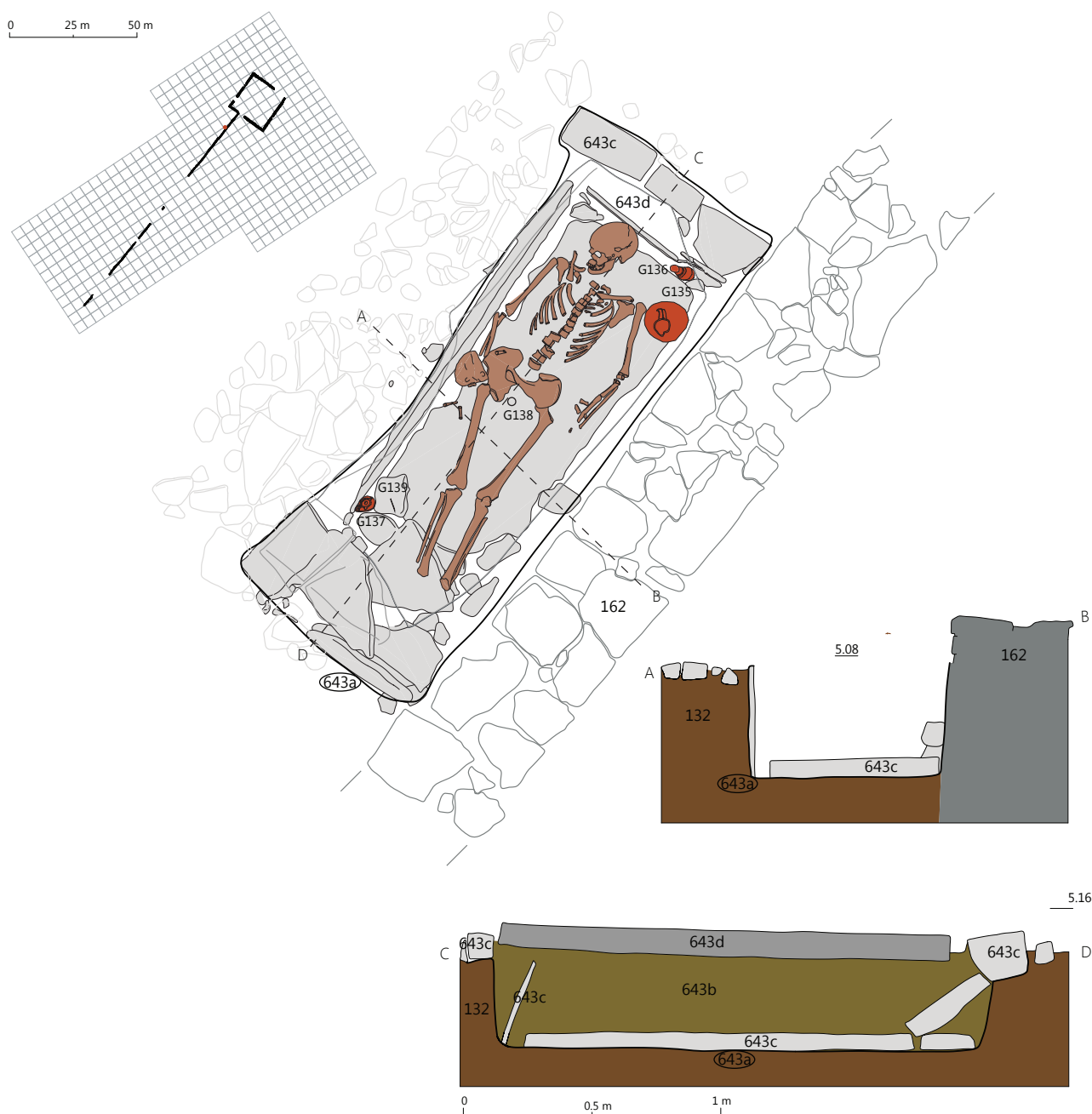

Grob 39 – SE 643, grobna parcela A, sek. 14, kv. E4–5, sek. 15, kv. A4–5

Skeletni pokop v kamniti grobnici.

Grobница je bila postavljena podolgovato ob severozahodni stranici pokopališkega zidu SE 162 (tloris grobne parcele A: sl. 45, 48, 53). Grobna jama ali vkop za grobnico SE 643a je bila pravokotne oblike in je sekala plast nasutij SE 132 in SE 147. Konstrukcijo grobnice SE 643c so sestavljale večje grobo obdelane plošče peščenjaka pravokotne oblike, ki so bile postavljene navpično ob steno grobne jame. Severozahodno stranico je predstavljala ena velika plošča po celi dolžini, prav tako severovzhodno krajšo stranico. Na jugozahodni strani pa so bile tri srednje velike plošče postavljene plosko ob robu grobne jame in so se kasneje deloma

posule v notranjost, nad noge pokojnika. Jugovzhodno steno grobne jame in grobnice je predstavljala severozahodna stran zidu SE 162. Ob njem je bil nekje na sredini grobnice navpično postavljen še en kamen za podporo kamnitega pokrova. Na obeh krajših straneh so bili nato nad plast SE 132 postavljeni še po ena linija grobo obdelanih kamnov, ki so na severozahodni strani vezani z malto. Dno grobnice je prekrivala večja plošča peščenjaka, kateri je bilo v jugovzhodnem delu dodanih še nekaj srednje velikih ploščatih kamnov. V grobnici je bilo v iztegnjeni legi in v smeri severovzhod–jugozahod pokopano truplo ženske. Roke je imela iztegnjene ob trupu. Ni jasno, zaradi česa je imela križnico dislocirano proti desni roki. V severovzhodnem vogalu ob glavi sta bila truplu priložena še manjši in večji vrč (G135, G136), v jugozahodnem vogalu ob desni nogi pa oljenka in

igla (G137, G139). Ob glavi so bili najdeni odlomki koščene igle (G138), na glavi pa par zlatih uhanov (G140, sl. 139). Grobnica je bila nato zapolnjena z olivno rjavim glinenim meljem (SE 643b) z vključki manjših kamnov, grobozrnatega peska, polžkov ter drobcov oglja in z izjemnim deležem drobcov malte. Grob je bil prekrit z eno samo veliko grobo obdelano ploščo peščenjaka (SE 643d).

Dimenzije vkopa: 1,95 × 0,78 m, globina do 0,43 m.

Datacija: 3., 4. stoletje.

Antropološka analiza

Gradivo: kosti so dobro ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: čelnica (*os frontale*), obe temenici (*os parietale*), zatilnica (*os occipitale*), obe senčnici (*os temporale*), zgornja čeljust (*maxilla*), spodnja čeljust (*mandibula*), obe lopatici (*scapula*), obe ključnici (*clavicula*), obe kolčnici (*os coxae*), križnica (*sacrum*), pogačica (*patella*), obe nadlahtnici

(*humerus*), obe koželjnici (*radius*), obe podlahtnici (*ulna*), obe stegenici (*femur*), obe golenici (*tibia*), obe mečnici (*fibula*), šest levih in pet desnih reber (*costae*), štiri vratna (*vertebrae cervicales*), enajst prsnih (*vertebrae thoracales*) in pet ledvenih vretenc (*vertebrae lumbardus*).

Spol: ženski, glede na: 1) morfologijo kolčnice (*os coxae*), 2) morfologijo lobanje (*cranium*), 3) morfologijo spodnje čeljusti (*mandibula*) in 4) gracilnost dolgih kosti.

Starost: je ocenjena med 31 in 35 let, glede na: 1) morfologijo sramne kosti (*os pubis*), 2) morfologijo avikularne površine črevnice (*os ilium*) in 3) stopnjo obrabljenosti griznih površin zob.

Zobje: Na desni in levi strani zgornje čeljusti (*maxilla*) so v zobnicah prisotni vsi zobje. Na desni strani spodnje čeljusti (*mandibula*) sta v zobnicah prisotna oba sekalca, prvi ličnik in drugi kočnik, medtem ko sta drugi ličnik in prvi kočnik izpadla pred smrtjo. Podočnik je bil izgubljen po smrti, tretji

Grob 39 a Prekritje SE 643d ob zidu SE 162. **b** Polnilo SE 643b v grobnici SE 643c.

kočnik pa se nikoli ni razvil. Prisotna je tudi dokaj močna obrabljenost priznih površin zob.

Patološke spremembe: v sklepni ponvici desne lopatice (*glenoid fossa*) je prisotna izrazita litična lezija (11 × 8 mm).

Živalski ostanki

Od skupno šestih ostankov sesalske makrofavne jih je bilo do nivoja vrste mogoče taksonomsko določiti tri: ob odlomku medenice še po en fragment leve komolčnice in koželjnice. Vse tri najdbe najverjetneje pripadajo psu (*Canis familiaris*), čeprav je to na temelju morfoloških in metričnih značilnosti mogoče z gotovostjo trditi le za medenico. Dejstvo namreč je, da proksimalni del komolčnice oz. diafiza

koželjnice zanesljivega razlikovanja med psom in lisico (*Vulpes vulpes*) ne dopuščata. Ker pa vse tri najdbe izvirajo iz istega groba, se zdi vendarle utemeljeno sklepati, da pripadajo isti živali – torej psu. Med taksonomsko nedoločenimi najdbami sta dve ožgani, tretja pa ne. Slednjo je mogoče z gotovostjo pripisati velikemu rastlinojedu, spričo razmeroma univerzalnega nabora najdb z rimskih najdišč v regiji najverjetneje kar domačemu govedu.

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – 3 kosi; brest (*Ulmus*) – 17 kosov; oreh (*Juglans*) – 1 kos.

Grob 39 c Skeletni pokop SE 643 s pridatki v kamniti grobnici SE 643c. **d** Zgornji del trupa z vrčema v vogalu (G135, G136). **e** Oljenka G137 in šivanka G139 ob desni nogi.

Grob 39 f Grobina SE 643 s pridakki, pogled proti severozahodu. **g** Izpraznjena grobnica SE 643c ob zidu SE 162.

Grobni inventar

Keramika		Zlato / steklo		Kovina		Ostalo			Fino posodje keramika tankih sten – črna		Namizno posodje egejska/svetla neprečiščena		Oljenke	
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	vrsta	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
20	483	2	3	1	2	8	97	kosti	1	1	17	411	1	69

Keramika

135 SE 643B, PNA 355, inv. št. PMKp 20293

Enoročajni vrč z izlivkom, okroglasta oblika trupa in kratek vrat, ročaj je trakast, z žlebom na zunanji strani, narebren trup s plitvimi kanelurami, egejska kuhinjska keramika ali podobna proizvodnja; morda prežgano, mehka, oksidacijsko žgana keramika z zmernimi drobnimi vključki (zdrobljene keramike, železovih oksidov); oranžno do rdečkasto rumeno; v. 16,3 cm, teža 413 g.

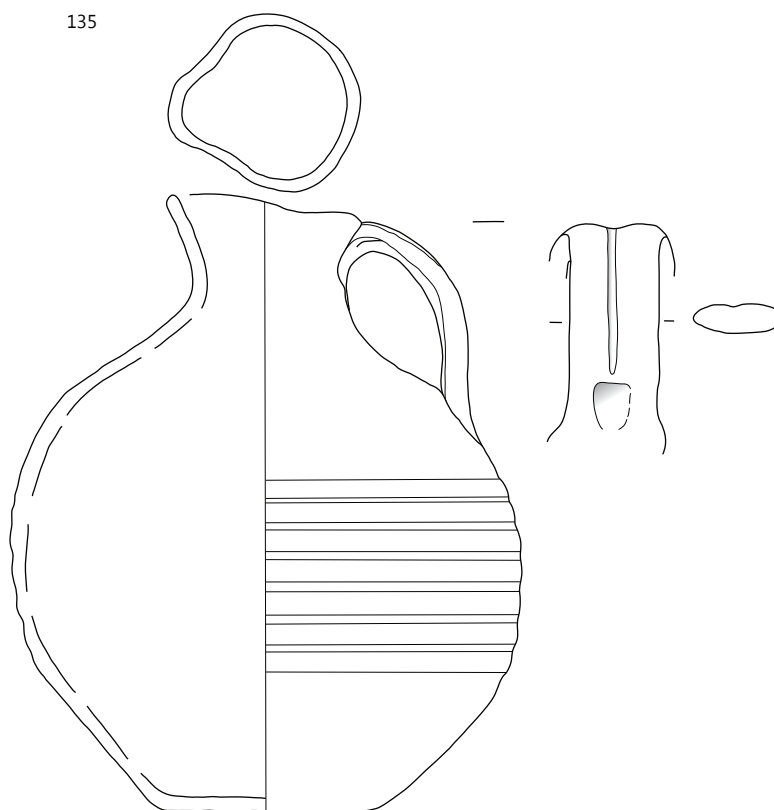

136 SE 643B, PNA 356, inv. št. PMKp 20294

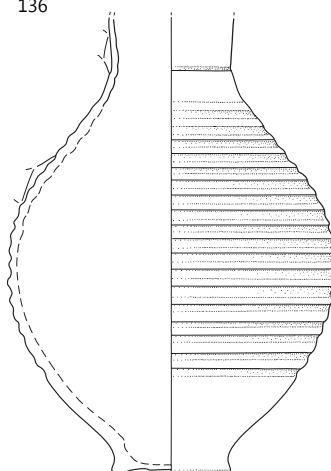
Enoročajni vrček z vretenastim trupom na ozkem zvišanem, zožanem dnu, s tankimi stenami, trakastim ročajem, narebnim trupom; del vratu in ustje odlomljena; egejska kuhinjska keramika; trda, oksidacijsko žgana, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki (železovi oksidi, bela zrnca); oranžno rdeče barve; v. 12,1 cm, db. 0,15–0,2 cm, teža 98 g.

135

136

137 SE 643B, PNA 357, inv. št. PMKp 20295

Pečatna oljenka brez žiga na dnu, prstanasto dno posnema afriške oljenke, tip Loeschcke Xc; mehka keramika, prečiščena z zmernimi drobnimi vključki, svetlo rdeče barve; dl. 9,2 cm, v. 3,2 cm, š. 6,3 cm, teža 69 g.

138 SE 643B, PNA 354, inv. št. PMKp 20292

Manjši odlomek ostenja skodelice, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana siva prečiščena keramika z ostanki zelo temno sivega premaza; rezidualno; dl. 1,5 cm, db. 3 cm, š. 0,3 cm, teža 1 g.

Kovine

139 SE 643B, PNB 139, inv. št. PMKp 20296

Šivanka s podolgovatim ušescem in iglo okroglega preseka; bronasta zlitina; močno korodirana; dl. 5,7 cm, teža 0,1 g.

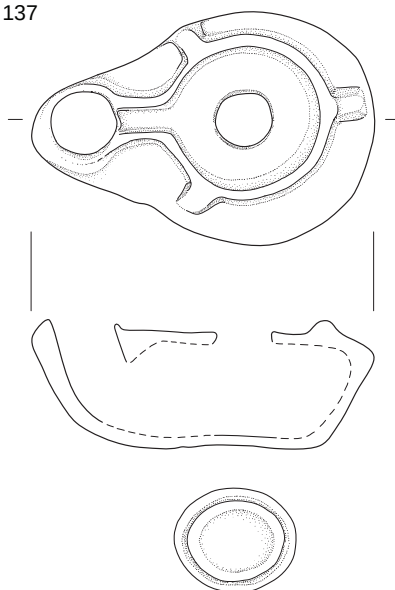

140 SE 643B, PNB 29, inv. št. PMKp 20358

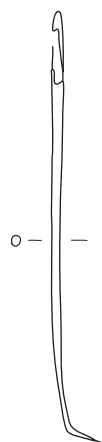
Uhana s kavljem S oblike ter na kavelj natolčeno ploščico s kapsulo, v katero je vložena jagoda iz rdečega stekla; ploščica je okrašena s poševnimi vrezi okrog kapsule; zlato; v. 1,8 in 1,9 cm, š. 1,4 in 1,3 cm, vel. ploščice 1,2 × 1,1 cm in 1,3 × 1,15 cm; teža 1,6 g in 1,4 g.

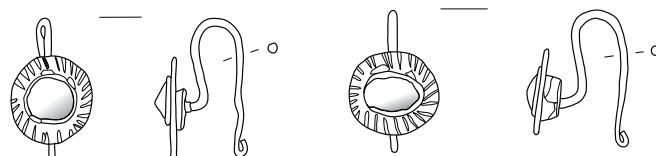
137

139

140

⋮ Grob 39, SE 643; 137 merilo 1:2, 139, 140 merilo 1:1.

Grob 40 – SE 644, grobna parcela A, sek. 15, kv. A4

Skeletni pokop v kamniti grobnici.

Grobna jama ali vkop za grobnico SE 644a je bil iz dveh delov. Pravokotni del za samo grobnico je sekal plasti SE 132, SE 147, SE 682 in SE 690. Za potrebe grobne konstrukcije pri podpori težkih kamnitih plošč pokrova pa so posegli še v sam zid SE 162 z razširitvijo vkopa proti jugovzhodu (sl. 54). Severozahodno lice zidu je bilo tako 30 cm nad dnom grobnice popravljeno (SE 644f) na način, da sta bila dva večja kamna postavljena z vogalom navzven in za 15 cm iz linije zidu. Tvorila sta namreč nosilce za pokrov. Lice nad njima je bilo nato rekonstruirano z večjimi in s srednje velikimi lomljenci peščenjaka, ki pa niso bili položeni tako skrbno kot prvotno lice. Tako je severozahodno lice zidu SE 162 z manjšim popravki tvorilo jugovzhodno stranico grobnice. Preostalo konstrukcijo grobnice SE 644c so sestavljale večje, grobo obdelane plošče peščenjaka štirikotnih oblik, ki so bile postavljene navpično. Prostor med njimi in steno grobne jame je bil zapolnjen z zasutjem SE 644g iz lomljencev peščenjaka različnih oblik in svetlo olivno rjave meljaste gline. Severozahodno stranico grobne konstrukcije so sestavljale tri plošče, obe krajši stranici pa po ena. Na severovzhodni strani je bila nad zasutje SE 644g postavljena še linija treh grobo obdelanih kamnov, medtem ko na jugovzhodni strani grobnica ni bila jasno zamejena. Dno grobnice je bilo narejeno iz štirih plošč peščenjaka in nekaj srednje velikih ploščatih lomljencev ter kosa tegule, ki so zapolnili prazne prostore. Plošča pod glavo pokojnice je bila rahlo dvignjena oz. nagnjena proti jugu in je spominjala na kamnito vzglavje. V grobnico je bilo položeno truplo ženske. Skelet je ležal v iztegnjeni legi v smeri severovzhod–jugozahod. Leva roka je bila iztegnjena ob trupu, podlahtnica in koželjnica desne roke pa sta bili dislocirani: prva na trebuhu, druga nad medenico. V severovzhodnem vogalu, ob glavi, so bili truplu priloženi keramični, kovinski in koščeni pridatki oz. deli noše (G141–143, G146). Na prsni je imela položen bronast novc, v jugovzhodnem vogalu ob levi nogi oljenko (G145), ob desni nogi pa skodelo afriške sigilate (G144) z ostanki živalskih kosti. Grobnica je bila nato zapolnjena s svetlo olivno rjavo meljasto glino (SE 644b) z vključki manjših kamnov, grobozrnatega peska, polžkov ter izjemnim deležem drobcev malte. Grob je bil nato prekrit s kamnitim pokrovom SE 644d iz šestih plošč peščenjaka štirikotnih oblik v dveh nivojih. Zaradi celotne teže so se spodnje že deloma sesedle v notranjost polnila. Med obema nivojema plošč je bila na južnem koncu nad spodnjo ploščo postavljena še ena vrsta treh kamnov, ki bi lahko odgovarjala liniji na severozahodu.

Dimenzije vkopa (brez popravila zidu): 2,50 × 0,95 m, globina 0,50 m.

Datacija: 3., 4. stoletje.

Antropološka analiza

Gradivo: kosti so dobro ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: čelnica (*os frontale*), obe temenici (*os parietale*), zatilnica (*os occipitale*), obe senčnici (*os temporale*), obe ličnici (*os zygomaticum*), zgornja čeljust (*maxilla*), spodnja čeljust (*mandibula*), desna lopatica (*scapula*), obe ključnici (*clavicula*), desna kolčnica (*os coxae*), leva pogačica (*patella*), desna skočnica (*talus*), desna petnica (*calcenus*), obe nadlahtnici (*humerus*), obe koželjnici (*radius*), leva podlahtnica (*ulna*), obe stegenici (*femur*), obe golenici (*tibia*), obe mečnici (*fibula*) in šest vratnih vretenc (*vertebrae cervicales*).

Spol: ženski, glede na: 1) morfologijo kolčnice (*os coxae*), 2) morfologijo lobanje (*cranium*), 3) morfologijo spodnje čeljusti (*mandibula*) in 4) gracilnost dolgih kosti.

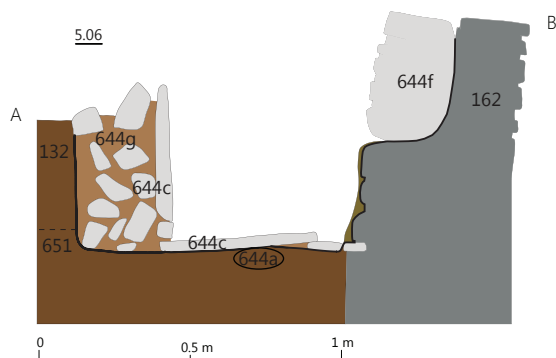
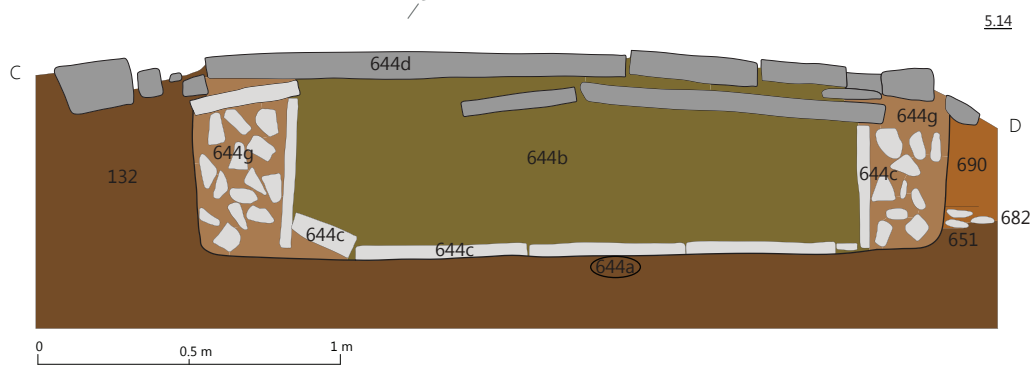
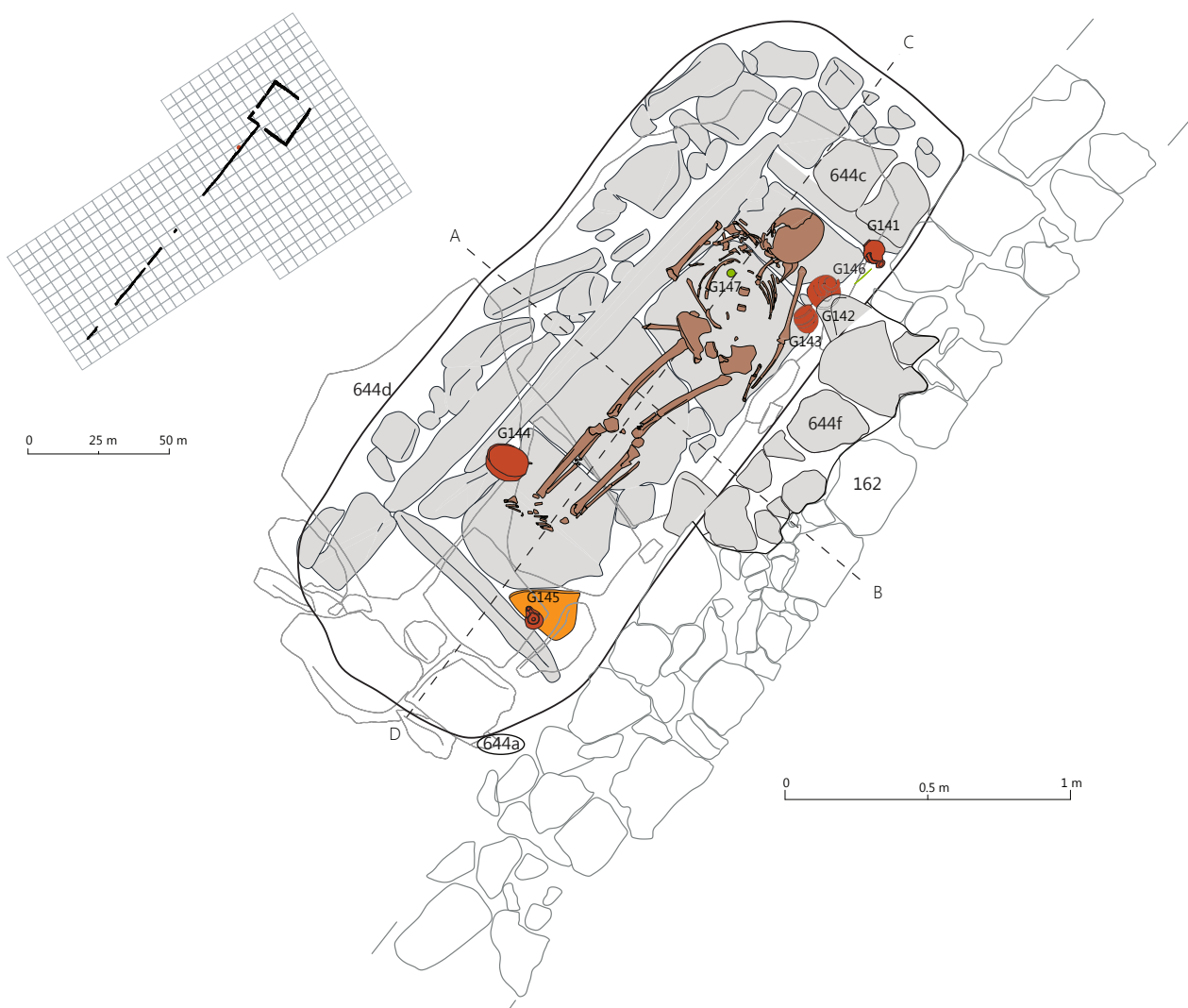
Starost: je ocenjena med 41 in 50 let, glede na: 1) morfologijo sramne kosti (*os pubis*), 2) morfologijo avrikularne površine črevnice (*os ilium*) in 3) stopnjo obrabljenosti griznih površin zob.

Zobje: na desni strani zgornje čeljusti (*maxilla*) sta v zobnicah prisotna oba sekalca in podočnik, drugi in tretji molar pa sta prisotna izven zobnih jamic. Prvi ličnik je izpadel pred smrtjo. Na levi strani je v zobnici prisoten prvi ličnik, medtem ko sta oba sekalca, podočnik in drugi molar prisotni izven zobnic. Drugi ličnik je bil izgubljen po smrti. Na desni strani spodnje čeljusti (*mandibula*) so v zobnicah prisotni vsi zobje, razen prvega in tretjega kočnika, ki sta izpadla pred smrtjo. Na levi strani so v zobnicah prisotni vsi zobje, razen drugega kočnika, ki je izpadel pred smrtjo. Prisotna je zmerena oz. močna obrabljenost griznih površin zob.

Patološke spremembe: na šestih zobeh je mogoče zaslediti zobno gnilobo. Prisotna je rahla zadebelitev oz. hiperostoz notranjega dela čelnice (*hyperostosis frontalis interna*). Na desni kolčni skledici je prisotna poroznost, ki kaže na rahle degenerativne osteoartrične spremembe.

Živalski ostanki

Trije taksonomsko nedoločeni živalski ostanki in desna skočnica drobnice. Vse štiri najdbe so ožgane, na enem od taksonomsko nedeterminiranih fragmentov pa so opazne sledi ureza.

Grob 40 **a** Prekritje SE 644d ob zidu SE 162. **b** Spodnja plošča prekritja SE 644d v jugozahodnem delu grobu in polnilo SE 644B. **c** Polnilo SE 644b v grobnici SE 644c. **d** Skeletni pokop SE 644 s pridatki in kamnitim obodom SE 644c in SE 644g.

Grob 40 **e** Pridatki okoli glave (G141-143, G146). **f** Pridatki ob nogah: posoda G144 z daritvijo in oljenka G145.
g Izpraznjena grobnica SE 644c. **h** Izpraznjena grobnica SE 644c, vidno je popravilo zidu SE 162 (SE 644f), pogled proti
 vzhodu.

Grobni inventar

Keramika		Kovina		Mozaične kocke	Ostalo			Fino posodje afriška sigilata		Namizno posodje egejska		Oljenke	
št.	gr.	št.	gr.	št.	št.	gr.	vrsta	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
61	1004	2	7	1	1	5	kost	22	162	38	756	1	86

Keramika

141 SE 644B, PNA 360,
inv. št. PMKp 20120

Enoročajni vrč z izlivkom, z visoko ležečim trebuhom in dokaj kratkim vratom, ročaj je ozek, z žlebom na zunanji strani, največji obod trebuha je narebren s plitvimi kanelurami, namizna keramika; trda, oksidacijsko žgana, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki (železovi oksidi, bela zrnca); oranžne barve; v. 14,8 cm, pr. u. 3,8 cm, teža 222 g.

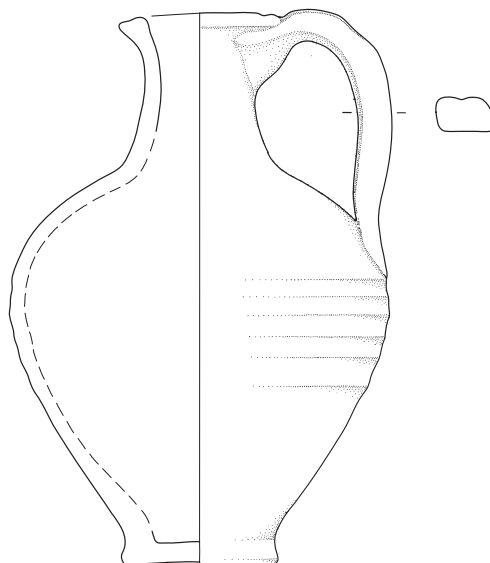

142 SE 644B, PNA 361, inv. št. PMKp 20121

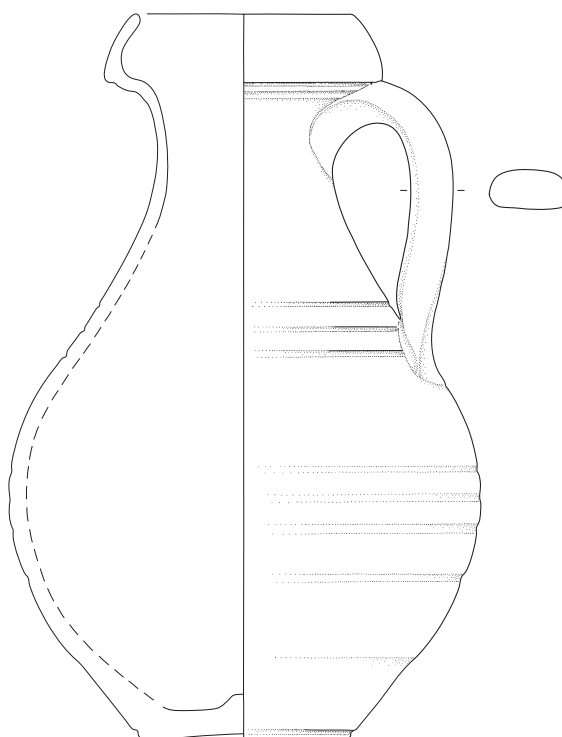
Enoročajni vrč brez izlivka s kroglasto oblikovanim trupom in z ovratnikastim, navznoter nagnjenim ustjem, na neizrazitem prehodu vratu v trup, kjer se ročaj pripenja na trup, so trije plitvi vodoravni žlebovi, egejska kuhinjska keramika ali podobna proizvodnja; trda, oksidacijsko žgana, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki (drobna bela zrnca); oranžno rdeče barve; v. 19,4 cm, pr. u. 5,5 cm, teža 379 g.

141

142

143 SE 644B, PNA 362, inv. št. PMKp 20122

Lonček trebušaste oblike s svitkastim ustjem, zunanja površina je narebrena s plitvimi kanelurami, dno je podaljšano v nizko nogo, egejska kuhinjska keramika ali posnetek; tip egejski narebreni lonček *Knossos Cooking pot type 4*; mehka, oksidacijsko žgana keramika z redkimi vključki (železovi oksidi, bela zrnca); oranžne barve; v. 9,25 cm, pr. u. 7,9 cm, teža 155 g.

144 SE 644B, PNA 363, inv. št. PMKp 20300

Skleda z navznoter prirezanim ustjem in prstanastim dnom, pod robom ustja poteka plitev žleb, na prehodu ostenja v dno drugi žleb, afriška sigilata A2 ali A/D ali posnetek, tip Hayes 15; manj trda, oksidacijsko žgana, fino zrnata keramika z redkimi vključki; svetlo rdeče barve, premaz je spran; zaradi podtalne vode posoda močno načeta; v. 6,4 cm, pr. u. 12,1 cm, teža 162 g.

145 SE 644B, PNA 364, inv. št. PMKp 20123

Pečatna oljenka, brez pečata na dnu, prstanasto dno posnema afriške oljenke; tip Loeschcke Xc; ožgan nasek zaradi uporabe, mehka keramika, prečiščena z zmernimi drobnimi vključki, svetlo rdeče barve; dl. 9,6 cm, š. 6,4 cm, v. 3,7 cm, teža 86 g.

Kovine

146 SE 644B, PNB 141, inv. št. PMKp 20301

Šivanka s podolgovatim ušescem in iglo okroglega preseka; bronasta zlitina; močno korodirana; dl. 8 cm, db. 0,2 cm, teža 1 g.

147 SE 644B, PNB 143, inv. št. PMKp 20302

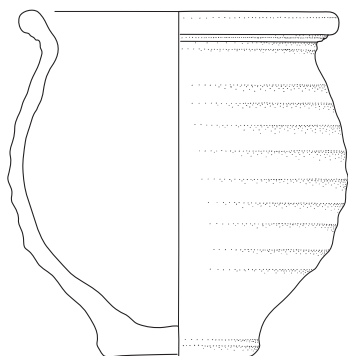
Žebelj z glavico nepravilne oblike in stebлом pravokotnega preseka; železo, korodirano; dl. 5,8 cm, teža 6 g.

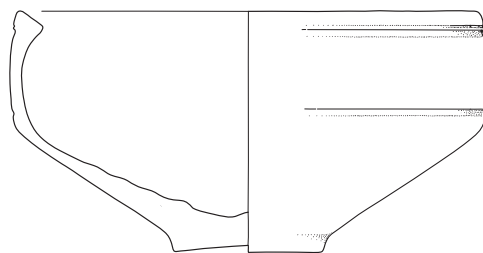
147a SE 644B, PNB 142, inv. št. PMKp

Novec; bron.

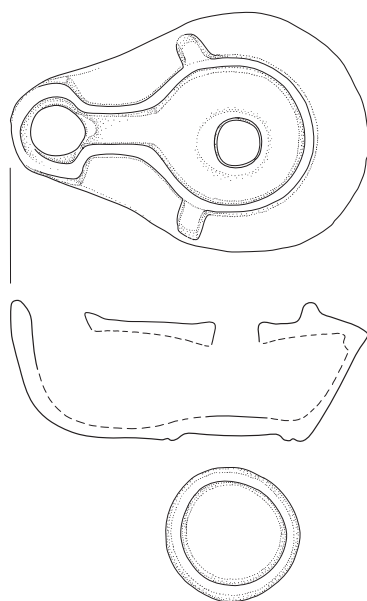
143

144

145

146

147

Grob 41 – SE 648, grobna parcela A, sek. 14, kv. E4, sek. 20, kv. A4

Žgan grob tipa *bustum* ali žgan pokop z žganino, raztrese-no po dnu grobne jame.

Grobna jama SE 648a je bila pravokotne oblike z zaobljenimi vogali, v smeri severovzhod–jugozahod in vkopana v plasti SE 21 in SE 646 ter starejša zidova SE 638 in SE 656 ob severovzhodnem robu in izven grobne parcele A (tloris grobne parcele A: sl. 45, 48; sl. 22). Ob jugovzhodni steni grobne jame so bile verjetno pokončno postavljene tri plošče peščenjaka (SE 648c), med katerimi je bila najbolj južna obdelana in je verjetno v povezavi s presekanim starejšim zidom. Dno jame je bilo zapolnjeno z 10 cm debelo plastjo žganine (SE 648e) z oranžnimi drobcami ožgane zemlje, kosi sežganih kosti in prežganimi kosi imbreksov v severovzhodnem delu jame. Deloma v žganino deloma na njeno površino so bili položeni stekleni, keramični in kovinski pridatki, od teh oljenka (G152) v jugovzhodnem vogalu grobne jame. Preostala prostornina grobne jame je bila zapolnjena s polnilom SE 648b iz svetlo olivno rjave meljaste gline z nekaj manjšimi in srednje velikimi oglatimi kamni, drobcami oglja, ožgane zemlje in malte. Prekrito je bilo s pokrovom SE 648d iz kamnitih plošč, od katerih sta bili ohranjeni le dve najbolj severni. Grob je bil predvsem po površini v jugozahodnem delu poškodovan s kasnejšimi aktivnostmi pri ureditvi grobišča; s tlakovanjem iz prodnikov (SE 637), ki obkroža grobno parcelo A, je bila prekrita jugozahodna polovica groba. Zaradi tega je bil grob izkopan v dveh delih.

Dimenzije vkopa: 1,82 × 1,15 m, globoka do 0,30 m.

Datacija: sredina ali konec 2., 3. stoletje.

Antropološka analiza

Gradivo: žgani delci so bele in/ali črne barve. Kosti so zmer-no razdrobljene, največji delec meri 76 × 27 mm.

Spol: moški, glede na robustnost delca stegnenice (*femur*).

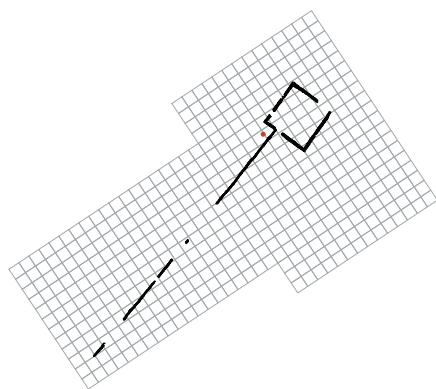
Starost: je ocenjena med 21 in 40 let, glede na debelino kompaktne kosti.

Živalski ostanki

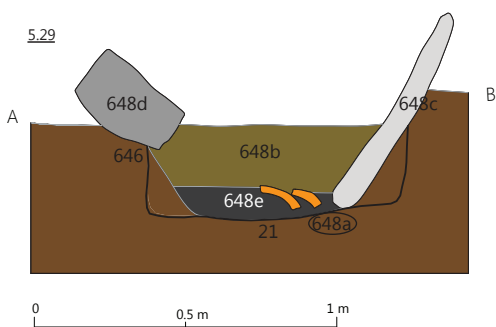
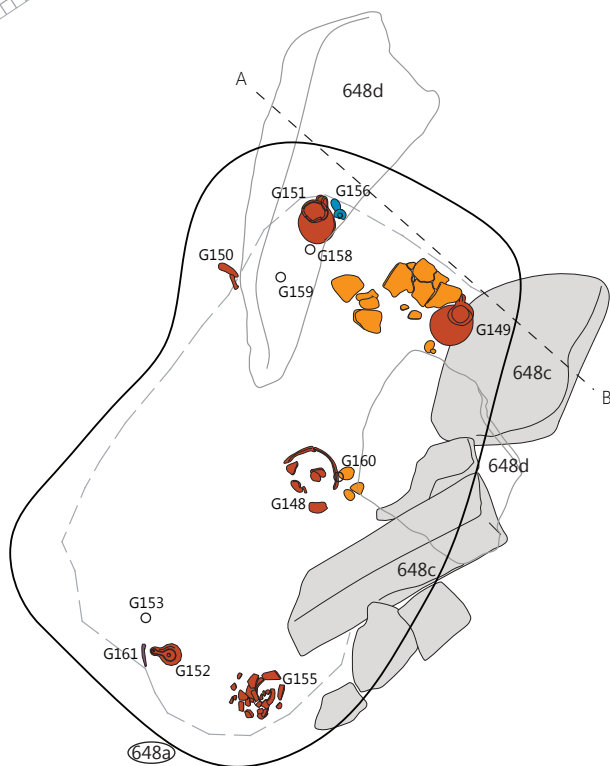
Taksonomsko nedoločeni sesalski ostanki (1 kos, ožgan).

Rastlinski ostanki

Oglje: hrast (*Quercus*) – 4 kosi; iglavec (nedoločen) – 3 kosi.

0 25 m 50 m

Grob 41 **a** Severozahodni del groba: padli plošči prekritja SE 648d in polnilo SE 648b s pridatki – amfora G148 in vrč G149. **b** Severozahodni del groba: severna plošča prekritja SE 648d, žganina SE 648e s pridatki (G149) in obodni kamni SE 648c. Južni del groba prekriva tlakovanje SE 637. **c** Severni del grobne jame s pridatki v severnem delu: vrč G151, balzamar G156.

Grob 41 d Grobna jama SE 648a, kamnit obod SE 648c in pridatki v južnem delu groba: vrč G148, oljenka G152, žebelj G161.
e Izpraznjena grobna jama SE 648a z obodnimi kamni SE 648c, pogled proti severovzhodu.

Grobni inventar

Keramika		Opeka		tegula	imbreks	Kovina		Steklo		Namizno posodje				Amfore		Oljenke	
št.	gr.	št.	gr.	gr.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	svetla – neprečiščena		egejska		št.	gr.	št.	gr.
104	8825	142	6583	1640	4943	5	88	1	87	140	973	26	599	54	1469	10	216

Keramika

148 SE 648B, PNA 358, inv. št. PMKp 20307

Odlomki ostenja in ročaja amfore, tip Dressel 2–4; severnoja-dranska ali italska proizvodnja; trda, oksidacijsko žgana keramika, drobnozrnata z obilnimi vključki (zdrobljene keramike, kalcita, kremenca, temna zrnca), groba in rahlo porozna po površini zaradi izpada vključkov, roza barve; močna patina; verjetno enaka G150 in G154; db. 0,6–1 cm, teža 846 g.

149 SE 648B, PNA 359, inv. št. PMKp 20308

Odlomki dna, ostenja in trakastega ročaja enoročajnega vrča ali ročke, vrč ima trebušast trup in dolg, širok vrat, na stičišču trupa in vratu je plitev žleb, dno je rahlo konkavno s kaneluro na spodnji strani, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z zmernimi do redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike in železovih oksidov); rdečkasto rumene barve; ohr. v. 18 cm, db. 0,4–1 cm, teža 535 g.

150 SE 648B, PNA 376, inv. št. PMKp 20309

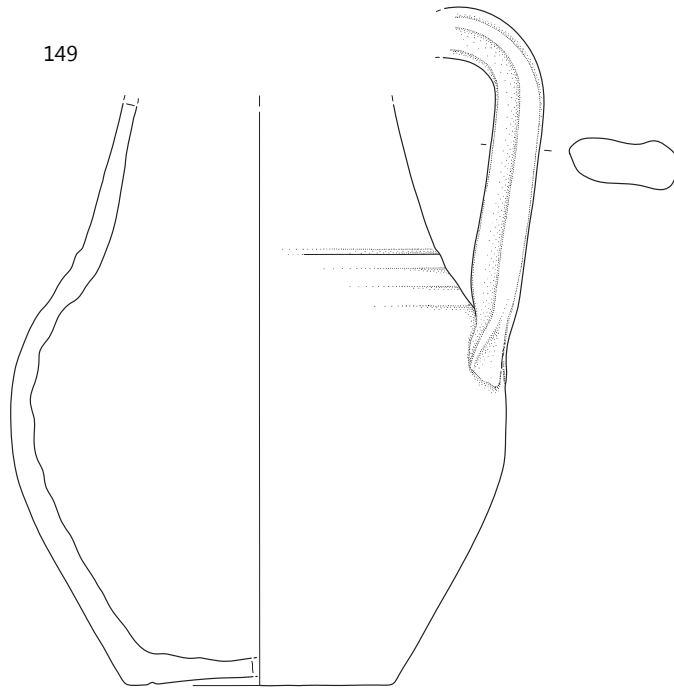
Odlomka dvojnega paličastega ročaja amfore, tip Dressel 2–4; enaka G148 in G154; ohr. v. 7,3 cm, teža 71 g.

151 SE 648B, PNA 377, inv. št. PMKp 20310

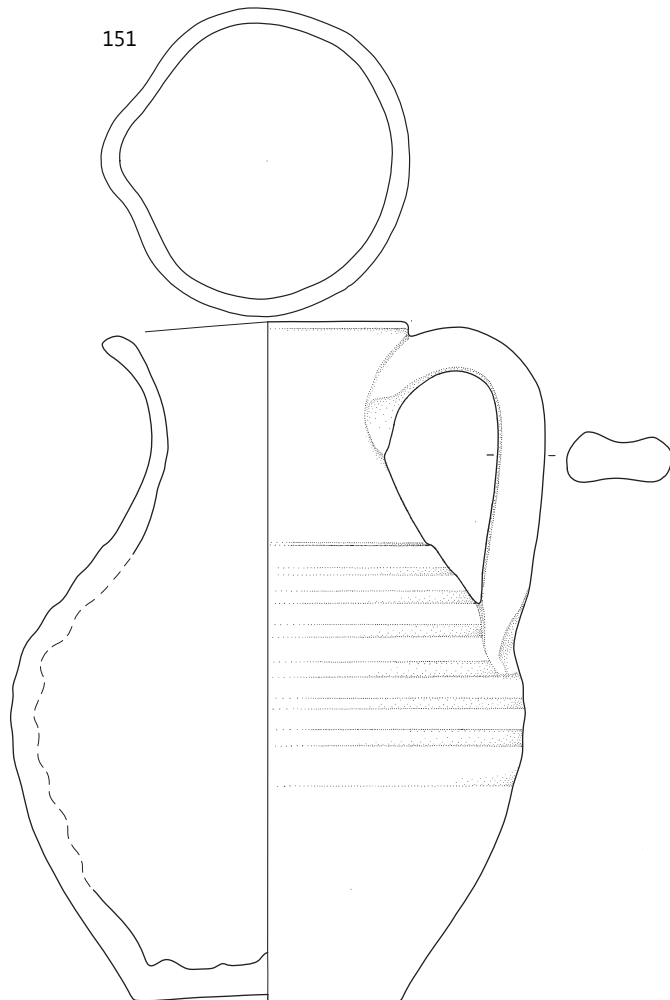
Enoročajni vrč ali ročka z izlivkom in s trakastim ročajem, vrč ima trebušast trup in dolg, širok vrat, na stičišču trupa in vratu je plitev žleb, najširši obod trupa rahlo kaneliran, dno je ravno; namizna keramika ali egejski keramiki podobna proizvodnja; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z zmernimi do redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike in železovih oksidov); oranžno rdeče barve; ohr. v. 17,9 cm, pr. u. 8,5 cm, db. 0,5 cm, teža 599 g.

149

151

152 SE 648E, PNA 384, inv. št. PMKp 20311

Pečatna oljenka z žigom FORTIS, tip Loeschcke Xa; prežgana, mehka keramika, prečiščena z redkimi drobnimi vključki, rumenkasto rdeče do rjave barve; dl. 10,8 cm, v. 3,8 cm, š. 7,45 cm, teža 179 g (z zemljeno vsebino).

153 SE 648B, PNA 386, inv. št. PMKp 20312

Odlomki pečatne oljenke, z žigom *LEGIDI*, tip Loeschcke Xa/b; mehka keramika, prečiščena z drobnimi vključki, oranžne do rdeče barve; teža 16 g.

154 SE 648B, PNA 387, inv. št. PMKp 20315

Odlomki ostenja in ročaja amfore, tip Dressel 2–4; enaka G148 in G150; db. 0,6–0,8 cm, teža 325 g.

155 SE 648E, PNA 388, inv. št. PMKp 20316

Odlomki ravnega dna, ostenja in ustja s trakastim ročajem lonca, amfore z ravnim dnom ali večjega vrča, namizna keramika; mehka, mazava, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z zmernimi do redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike in železovih oksidov); rdečkasto rumene barve; ohr. v. 3,5 cm, db. 0,4–0,8 cm, teža 438 g.

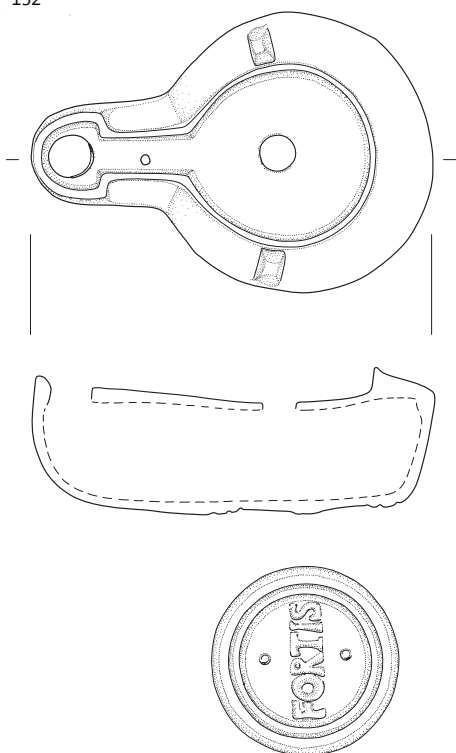
Steklo

156 SE 648B, PNC 23, inv. št. PMKp 20313

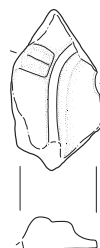
Balzararij z ravno izvihanim odrezanim ustjem in nizkim trikotnim ostenjem, dno vboklo, vrat nekoliko razširjen, temno zelenkasto, rahlo motno steklo, v. 8,3 cm, teža 87 g (z zemljinim polnilom).

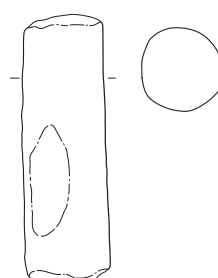
152

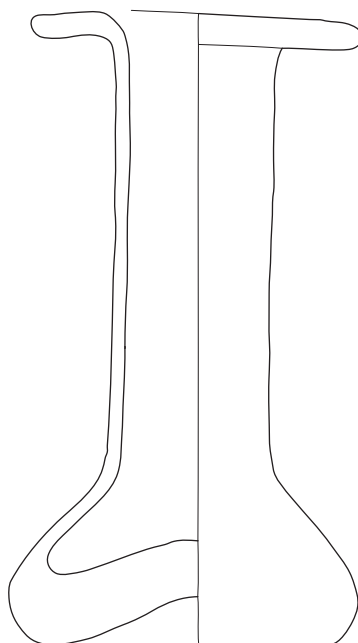
153

154

156

⋮ Grob 41, SE 648; 152–154 merilo 1:2, 156 merilo 1:1.

Kovine

157 SE 648B, PNB 136, inv. št. PMKp 20359

Žebelj s ploščato kvadratno glavico in stblom kvadratnega preseka; železo, korodirano; dl. 7,6 cm, teža 23 g.

158 SE 648B, PNB 144,

inv. št. PMKp 20317

a Žebelj s stožčasto glavico in stblom kvadratnega preseka; železo, korodirano; dl. 5,6 cm, teža 7 g.

b Del paličastega predmeta pravokotnega preseka – verjetno steblo žeblja; železo, korodirano; ohr. dl. 2,5, teža 1 g.

159 SE 648B, PNB 145,

inv. št. PMKp 20318

Žebelj s sploščeno glavico in stblom kvadratnega preseka, del glavice in konica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 9,1 cm, teža 10 g.

160 SE 648B, PNB 149,

inv. št. PMKp 20319

Žebelj s stožčasto glavico in stblom pravokotnega preseka, konica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 4,2 cm, teža 14 g.

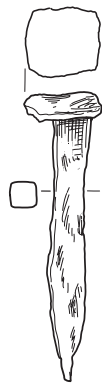
161 SE 648E, PNB 153,

inv. št. PMKp 20320

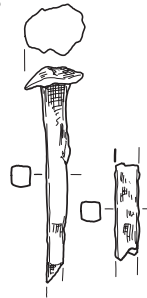
Žebelj s piramidalno glavico in stblom kvadratnega preseka, konica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 6,6 cm, teža 21 g.

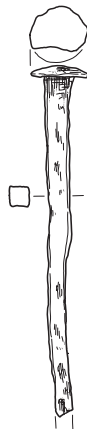
157

158

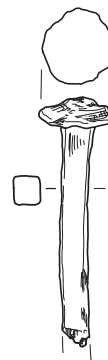
159

160

161

Grob 42 – SE 654, grobna parcela A, sek. 14, kv. D–E5

Žgan pokop z žganino, raztreseno po dnu grobne jame.

Grobna jama SE 654a je bila ovalne oblike, v smeri jugovzhod–severozahod in je bila vkopana v plast nasutij SE 132 (tloris grobne parcele A: sl. 45, 48, 53). Zapolnjena je bila s polnilom SE 654b, ki je bilo večinoma sestavljeno iz olivno rjave meljaste gline z manjšim deležem grobozrnatega peska in manjših oblic, z drobci oglja, sežganih kosti, keramike in opeke. Pokrov SE 654d je bil iz srednje velike plošče peščenjaka.

Dimenzije vkopa: 0,96 × 0,51 m, globina do 0,12 m.

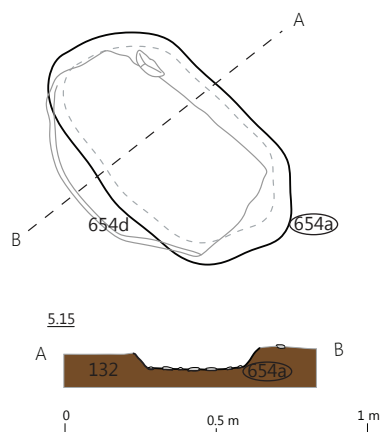
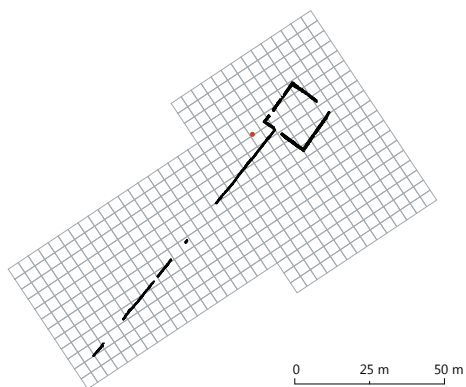
Brez pridatkov.

Antropološka analiza

Kosti so preslabo ohranjene za analize.

Rastlinski ostanki

Oglje: gaber (*Carpinus*) – 2 kosa; oreh (*Juglans*) – 21 kosov.

⋮ **Grob 42** **a** Prekritje SE 654d. **b** Polnilo SE 654b. **c** Izpraznjena grobna jama SE 654a.

Grob 43 – SE 655, grobna parcela A, sek. 14, kv. E4

Skeletni pokop.

Grobna jama SE 655a je bila ovalne oblike, v smeri sever–jug in vkopana v plasti SE 132 in SE 147 (tloris grobne parcele A: sl. 45, 49, 53). Ob stenah grobne jame so bili navpično postavljeni večji in srednje veliki kamni, ki so tvorili grobno konstrukcijo SE 655c oz. obod grobnice širine 15–25 cm. Zaradi podepozicijskih procesov (predvsem pritiska teže zgornje konstrukcije) so se nekateri rahlo nagnili navznoter. V grob je bilo nato položeno truplo otroka. Po ostankih lobanje in obeh stegnenic sklepamo, da je bil pokopan v iztegnjeni legi v smeri sever–jug. Okoli trupla so bili najdeni še keramični in kovinski pridatki ter ostanki nože (sl. 160a–b). Steklene jagode ogrlice (G166, G167) so bile raztresene na predelu vratu in prsi. Vrč G162 in afriška skleda G163 sta bila stisnjena ob jugovzhodno steno groba. Grob je bil nato zapolnjen z olivno rjavo meljasto glino (SE 655b) in prekrit s štirimi srednje velikimi ploščami peščenjaka v dveh nivojih (SE 655d). Nad pokrovom so bili v dveh nivojih postavljeni še večji ploščati lomljenci peščenjaka in tegula (SE 190). Kamni so bili postavljeni z daljšimi stranicami navzven tako, da so v tlorisu oblikovali pravokotno obliko postamenta ali kamnite oznake groba.

Dimenzije vkopa: 1,23 × 0,63 m, globina do 0,45 m.

Datacija: 2.–3. stoletje.

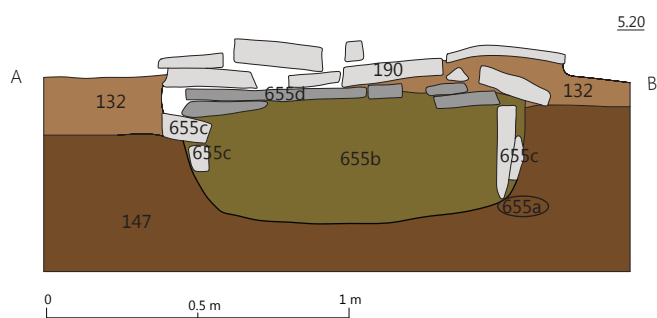
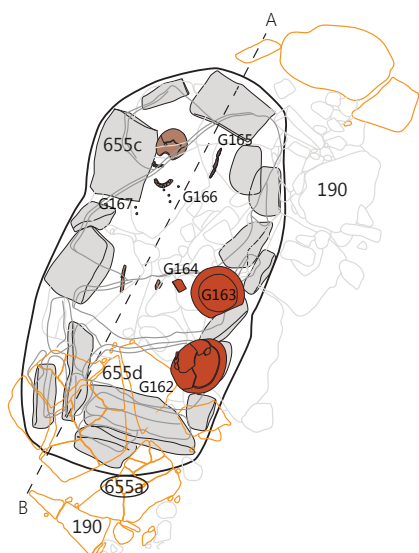
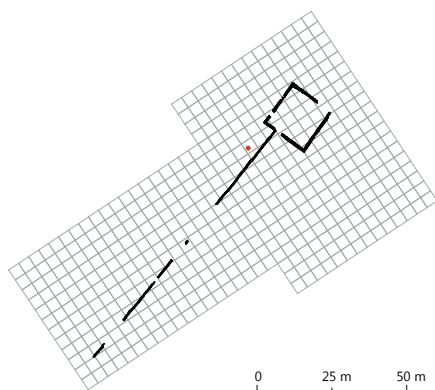
Antropološka analiza

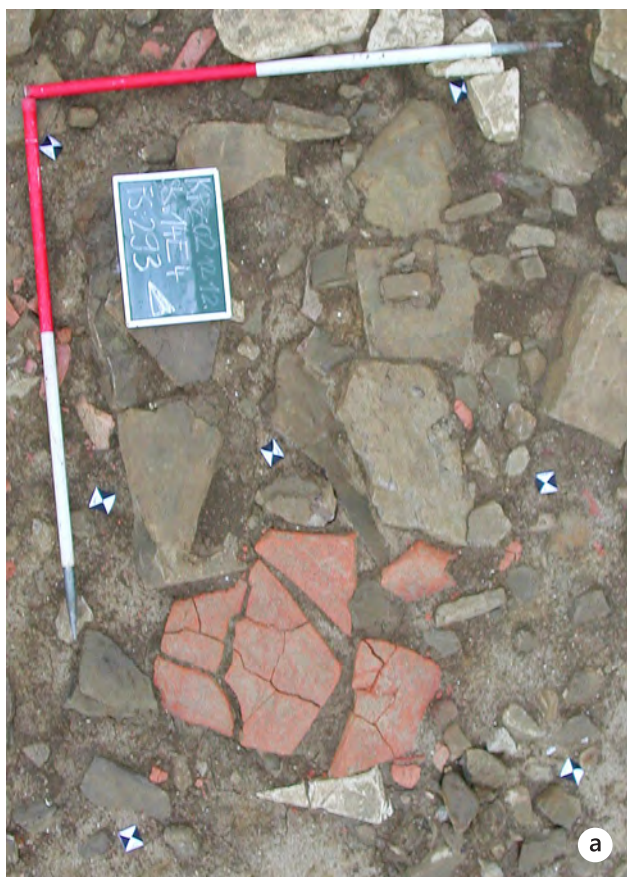
Gradivo: kosti so zelo slabo ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: nekaj delcev temenice (*os parietale*), obe senčnici (*os temporale*) ter nekaj zob zgornje (*maxilla*) in spodnje čeljusti (*mandibula*).

Spol: kosti pripadajo mladostniku, tako da ocena spola ni mogoča.

Starost: je ocenjena med 3 in 4 leta, glede na razvoj in izražanje mlečnih in stalnih zob.

Zobje: na desni strani zgornje čeljusti (*maxilla*) so v zobnicah prisotni mlečni sekalci, podočnik in prvi kočnik, na levi strani pa so zunaj zobnic prisotni vsi mlečni zobje. Na desni strani spodnje čeljusti (*mandibula*) je zunaj zobnice prisoten en mlečni sekalec, na levi strani pa sta zunaj zobnic prisotna mlečni prvi sekalec in podočnik.

Grob 43 **a** Vrhnje prekritje SE 190. **b** Prekritje SE 655d. **c** Polnilo SE 655b. **d** Skeletni pokop SE 655 s pridatki in kamnitim obodom SE 655c.

Grob 43 e Skeletni pokop SE 655 s pridatki, pogled proti severu. **f** Skeletni pokop SE 655 s pridatki, pogled proti vzhodu.
g Izpraznjena grobnica SE 655c.

Grobni inventar

Keramika		Kovina		Steklo		Ostalo			Namizno posodje svetla – neprečiščena	
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	vrsta	št.	gr.
46	2024	3	5	9	6	>100	738	kosti	43	628

Keramika

162 SE 655B, PNA 379, inv. št. PMKp 20322

Odlomki ustja, ostenja in dna vrča ali amfore z ravnim dnom s trakastim ročajem, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z zmernimi do redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike in železovih oksidov); rdečkasto rumene barve; db. 0,4–0,7 cm, teža 285 g.

163 SE 655B, PNA 380, inv. št. PMKp 20323

Skleda z vodoravnim ustjem, plitkim polkrožnim trupom in prstanasto nogico; namizna keramika, lokalni posnetek pozno padske proizvodnje oblike Consp. 43, galske sigilate oblike Drag. 35 ali severnoafriške proizvodnje A Hayes 3 oz. namizne skleda oblike Bonifay *commune type* 6; trda, oksidacijsko žgana, drobnozrnata keramika z zmernimi vključki (železovih oksidov in redkimi zrnici zdrobljene keramike in kalcita); svetlo rdeče barve s slabo ohranjenim rumenkasto rdečim premazom; v. 5,3 cm, teža 330 g.

164 SE 655B, PNA 381, inv. št. PMKp 20324

Manjši odlomek ostenja namizne keramike; namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z obilnimi vključki; oranžne barve; db. 0,5 cm, teža 8 g.

Kovine

165 SE 655B, PNB 147, inv. št. PMKp 20325

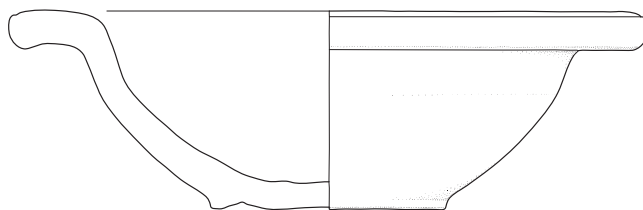
a Žebliček z nepravilno iztolčeno glavico in stebлом nepravilnega preseka; železo, korodirano; dl. 3,4 cm, teža 2 g.

b Konica pravokotnega preseka paličastega predmeta – žebliča?; železo, korodirano; ohr. dl. 3,4, teža 2 g.

c Del paličastega predmeta pravokotnega preseka – žeblička?; železo, korodirano; ohr. dl. 3,1 cm, teža 1 g.

163

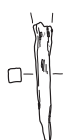
165a

165b

165c

Steklo

166 SE 655B, PNC 24, inv. št. PMKp 20328

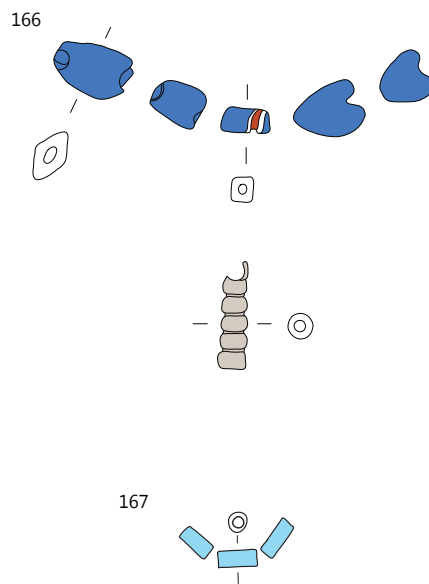
Steklene jagode, ena bela narebrena jagoda, ena modra jagoda z belo-rdečim pasom kvadratnega preseka, 4 modre stožčaste jagode rombastega preseka in več podobnih modrih poškodovanih jagod; skupna teža 1,4 g.

167 SE 655B, PNC 148, inv. št. PMKp 20326

Steklene jagode, 3 zeleno-modre paličaste jagode okroglega preseka; skupna teža 1 g.

Grob 44 – SE 658, grobna parcela A, sek. 14, kv. E5, sek. 20, kv. A1

Skeletni pokop.

Grobna je bila postavljena vzdolžno ob severozahodni stranici pokopališkega zidu SE 14 oz. SE 162 (tloris grobne parcele A: sl. 45, 48, 53). Grobna jama ali vkop za grobnico SE 658a je bila pravokotne oblike in je sekala nasutje SE 132, plasti SE 651, SE 21 in tlakovanje SE 637. Jugovzhodno steno grobne jame in grobnice je predstavljalo severozahodno lice zidu SE 14 oz. SE 162, severovzhodno pa jugozahodno lice starejšega zidu SE 638. Jugozahodna stranica grobne konstrukcije SE 658c je bila narejena iz tegule, ki je bila pokončno postavljena ob steno grobne jame ter na zunanji strani zagozdena z dvema kosoma tegul in s kamnom. Na severozahodni strani so bili ob polnilu postavljeni večji in srednje veliki lomljenci brez navideznega reda. V grobu je bil v iztegnjeni legi in v smeri jugozahod–severovzhod pokopan pokojnik. Roke je imel iztegnjene ob trupu, le desna podlahtnica je bila dislocirana pri levem kolenu. Lonček (G169) je bil položen na levo stran trebuha, oljenka (G170) ob levo goleno. Trakasta zakovica (G172) ob glavo, žebelj (G171) ob levo goleno. Grobnica je bila nato zapolnjena z olivno rjavo meljasto glino (SE 658b) z vključki manjših in srednje velikih kamnov, polžkov, drobcev malte in oglja. Zemljeno polnilo je bilo nato prekrito še z ok. 15 cm debelim slojem kamnov (SE 658d), ki so bili pokončno, z daljšimi stranicami navzdol zabiti nad polnilo groba.

Dimenzije vkopa: 2,17 × 0,74 m, globina do 0,36 m.

Datacija: 4., prva polovica 5. stoletja.

Antropološka analiza

Gradivo: kosti so zmerno dobro ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: čelnica (*os frontale*), obe temenici (*os parietale*), zatilnica (*os occipitale*), obe senčnici (*os temporale*), leva ličnica (*os zygomaticum*), spodnja čeljust (*mandibula*), obe lopatici (*scapula*), obe ključnici (*clavicula*), leva kolčnica (*os coxae*), nadlahtnica (*humerus*), obe koželjnici (*radius*), obe podlahtnici (*ulna*), obe stegenici (*femur*), obe golenici (*tibia*), leva mečnica (*fibula*) in štiri vratna vretenca (*vertebrae cervicales*).

Spol: moški, glede na: 1) morfologijo kolčnice (*os coxae*), 2) morfologijo lobanje (*cranium*), 3) morfologijo spodnje čeljusti (*mandibula*) ter 4) dolžino in robustnost dolgih kosti.

Starost je ocenjena med 51 in 60 let, glede na: 1) morfologijo sramne kosti (*os pubis*), 2) morfologijo avrikularne površine črevnice (*os ilium*) in 3) stopnjo obrabljenosti griznih površin zob.

Zobje: na desni strani spodnje čeljusti (*mandibula*) sta bila drugi sekalec in podočnik izgubljena po smrti, ostali zobje so izpadli pred smrtjo. Na levi strani sta v zobnicah prisotna podočnik in prvi ličnik, drugi sekalec in drugi ličnik pa sta bila izgubljena po smrti. Odsotnost zobnic se pojavi dvakrat.

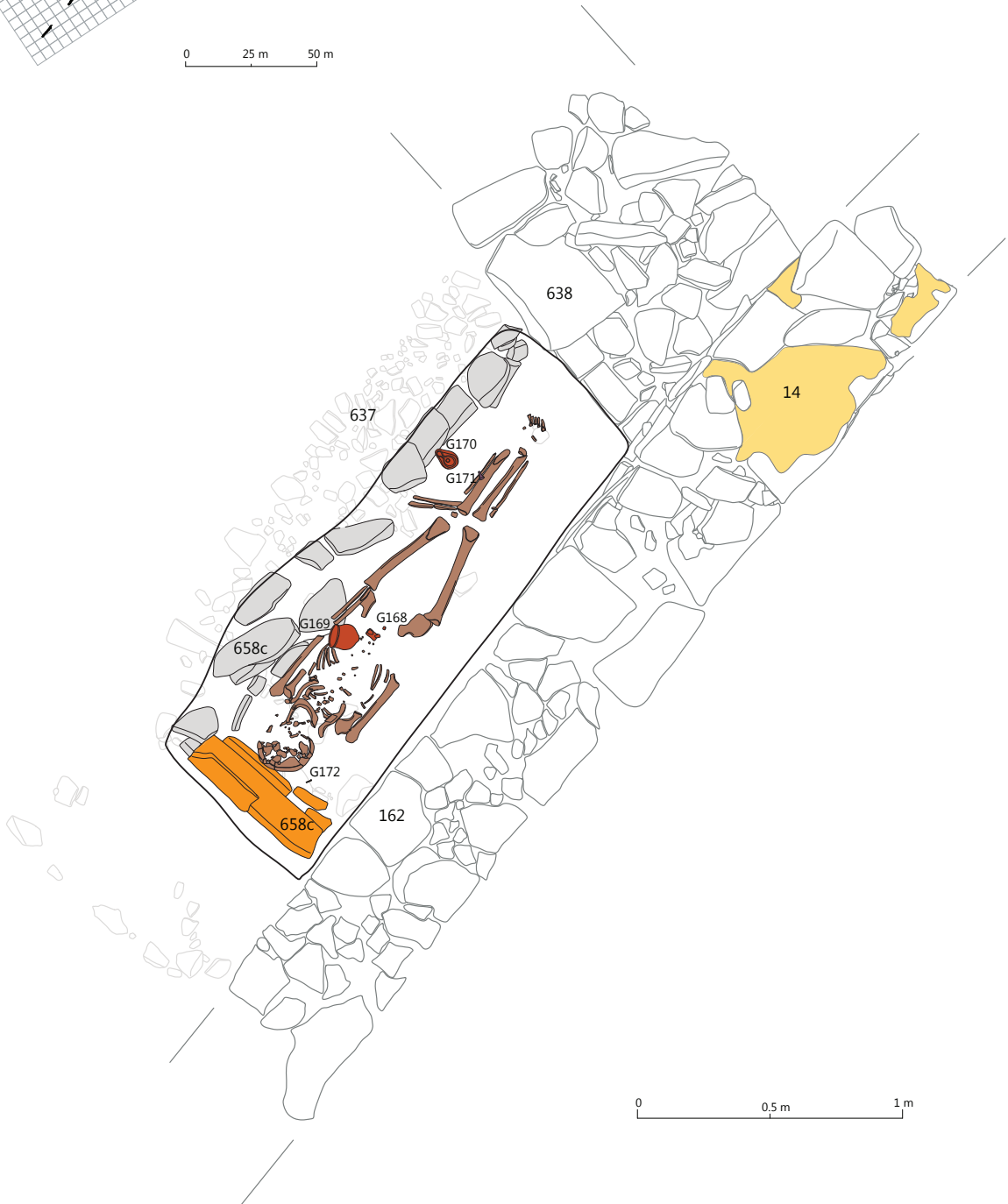
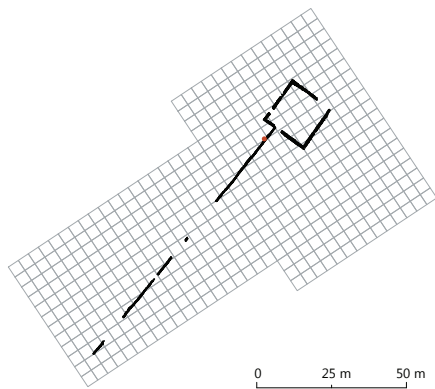
Patološke spremembe: na kronah podočnikov spodnje čeljusti je prisotna hipoplazija sklenine. Na 4. in 5. vratnem vretencu (*vertebrae cervicales*) so prisotni zmerni osteofiti in poroznost na okretaču (*axis*) je prisotna eburnacija oz. zgledjena in svetlikajoča površina, v sklepni jami leve kolčnice je prisotna poroznost in eburnacija. Vse omenjene spremembe kažejo na osteoartritis.

Živalski ostanki

Taksonomsko nedoločeni sesalski ostanki (1 neožgan kos).

Rastlinski ostanki

Oglje: jesen (*Fraxinus*) – 1 kos.

Grob 44 a Prekritje SE 644d ob zidu SE 162. **b** Polnilo SE 644b.

Grob 44 c Skeletni pokop SE 644 s pridatki in kamnito obodom SE 644c. **d** Izpraznjena grobnica SE 644c med zidovima SE 638 in SE 162 ter tlakovanjem SE 637, pogled proti severovzhodu.

Grobni inventar

Keramika		Kovina		Namizno posodje		Oljenke	
				svetla – neprečiščena			
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
40	418	2	16	38	260	1	148

Keramika

168 SE 658B, PNA 372, inv. št. PMKp 20329

Odlomki ustja, ostenja in trakastega ročaja enoročajnega vrča brez izlivka, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki; rdečkasto rumene barve; db. 0,4–0,6 cm, pr. u. 5 cm, teža 111 g.

169 SE 658B, PNA 382, inv. št. PMKp 20330

Lonček trebušaste oblike z navzven izvihanim ustjem, namizna keramika; tip lokalni posnetek egejskega narebrenega lončka *Knossos Cooking pot type 4* ali fokajskega vrčka *Knossos Mug type 1–2*; namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z zmernimi vključki (železovih oksidov, redka zrnca zdrobljene keramike in kalcita); rdečkasto rumene barve; v. 9,6 cm, pr. u. 8,4 cm, db. 0,3 cm, teža 149 g.

170 SE 658B, PNA 383, inv. št. PMKp 20331

Pečatna oljenka, na dnu s črto nakazan žig, prstanasto dno posnema afriške oljenke, tip Loeschcke Xc; ožgan nasek zaradi uporabe, mehka keramika, prečiščena z zmernimi drobnimi vključki, svetlo rdeče barve; dl. 9,2 cm, v. 3,7 cm, š. 6,6 cm, teža 143 g (z zemljeno vsebino).

Kovine

171 SE 658B, PNB 151, inv. št. PMKp 20710

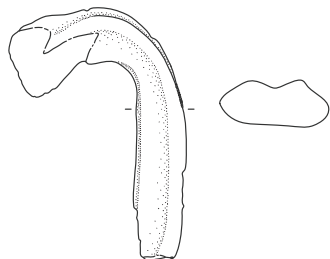
Žebelj s ploščato pravokotno glavico in stebлом pravokotnega preseka, konica odlomljena; železo, močno korodirano; ohr. dl. 3,5 cm, teža 7 g.

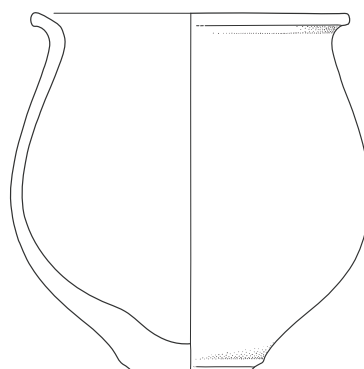
172 SE 658B, PNB 152, inv. št. PMKp 20333

Trakasta zakovica – sponka; bronasta zlitina, korodirana; dl. 2,4 cm, teža 0,4 g.

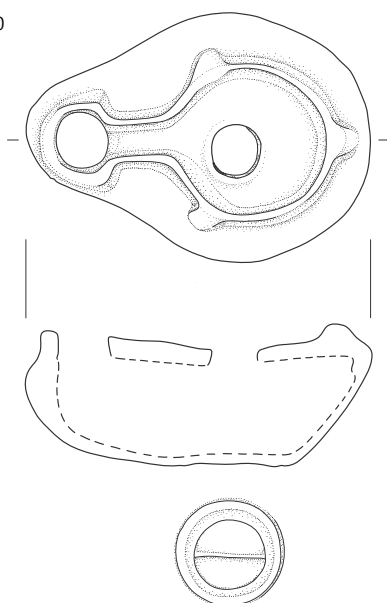
168

169

170

171

172

Grob 45 – SE 660, grobna parcela A, sek. 14, kv. D4–5

Skeletni pokop.

Grobna jama (SE 660a) je bila okrogle oblike in vkopana v plast nasutij SE 132 (tloris grobne parcele A: sl. 45, 48, 53). Vanjo je bilo položeno truplo dojenčka, najverjetneje novorojenčka. Jama je bila zapolnjena z olivno rjavo meljasto glino (SE 660b) in prekrita z večjimi lomljenci peščenjaka, ki so bili položeni v navideznem neredu na manjši, nepravilno oblikovan kup kot površinska oznaka groba ali pokrov (SE 660d).

Dimenzije vkopa: premer 0,48 m, globina do 0,09 m.

Brez pridatkov.

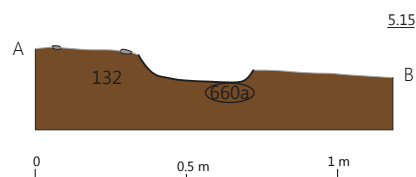
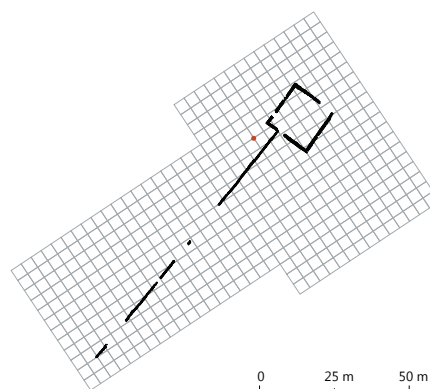
Antropološka analiza

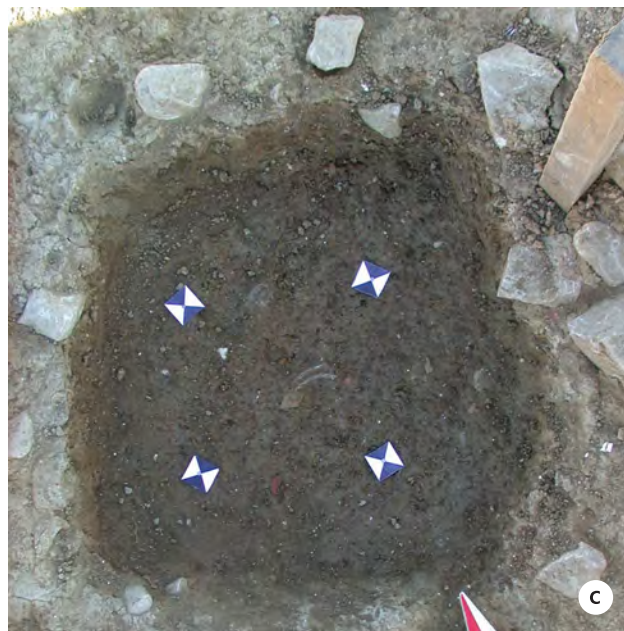
Gradivo: kosti so zelo slabo ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: dva zoba.

Spol: kosti pripadajo mladostniku, tako da ocena spola ni mogoča.

Starost: je ocenjena med 0 in 1 leto, glede na razvoj in izražanje mlečnih zob.

Zobje: prisotna sta mlečni sekalec zgornje čeljusti (*maxilla*) in mlečni sekalec spodnje čeljusti (*mandibula*), vendar nista v zobnicah.

Grob 45 **a** Prekritje SE 660d. **b** Polnilo SE 660b. **c** Ostanki skeleta in grobna jama SE 660a. **d** Grobna jama SE 660a.

Grob 46 – SE 671, grobna parcela B, sek. 11, kv. A5

Skeletni pokop.

Grobna jama SE 671a je bila ovalne oblike in vkopana v plast nasutij SE 457 v smeri sever–jug (tloris grobne parcele B: sl. 57, 60). Ob stenah grobne jame so bili postavljeni štiri večji in srednje veliki kamni, ki so tvorili grobno konstrukcijo SE 671c. Eden je bil postavljen navpično za glavo na severnem delu grobne jame, trije na jugu pri nogah pa plosko ali rahlo poševno. Zadnji so se verjetno zaradi podepozicijskih procesov (predvsem teže zgornje konstrukcije) nagnili navznoter. V grob je bilo položeno truplo otroka, od katerega je bila ohranjena le močno poškodovana lobanja na severnem delu grobne jame. Grob je bil nato zapolnjen z olivno rjavo meljasto glino (SE 671b) in prekrit z večjimi lomljenci peščenjaka (SE 671d), ki so tvorili kamnito obeležje nepravilne oblike.

Dimenzije vkopa: 1,15 × 0,84 m, globina do 0,23 m.

Brez pridatkov.

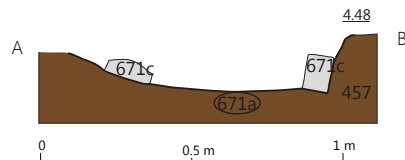
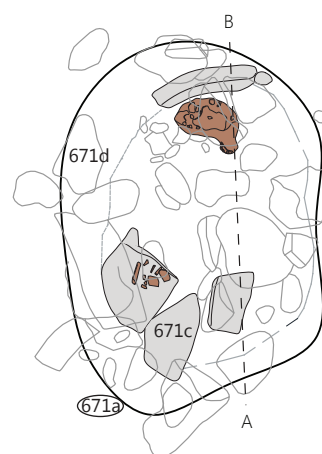
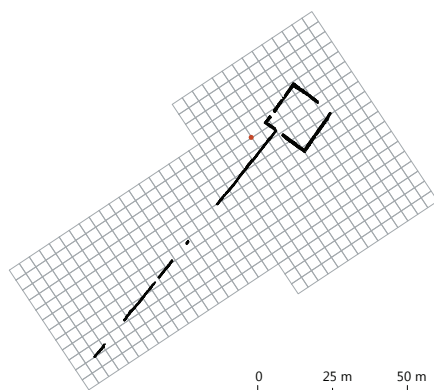
Antropološka analiza

Gradivo: kosti so zelo slabo ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: obe temenici (*os parietale*), desna senčnica (*os temporale*), zgornja čeljust (*maxilla*) in dva zoba.

Spol: kosti pripadajo otroku, tako da ocena spola ni mogoča.

Starost: je ocenjena med 5,5 in 6,5 let, glede na razvoj in izraščanje mlečnih in stalnih zob.

Zobje: na desni strani zgornje čeljusti (*maxilla*) sta prisotna drugi mlečni kočnik in prvi stalni kočnik, vendar nista v zobnicah.

a

c

b

d

e

Grob 46 **a** Prekritje SE 671d. **b** Polnilo SE 671b. **c** Ostanki skeleta in grobna jama SE 671a. **d** Izpraznjena grobna jama SE 671a, **e** Lobanja

Grob 47 – SE 677, grobna parcela B, sek. 11, kv. A–B5

Skeletni pokop.

Grobna jama SE 677a je imela ovalno obliko in je bila vkopana v plast nasutij SE 457 (tloris grobne parcele B: sl. 57, 60). Ob stenah grobne jame je bilo navpično položenih pet večjih lomljencev peščenjaka oglatih oblik (SE 677c), ki so se zaradi podepozicijskih procesov (teže pokrova) nagnili navznoter ali navzven. Dva sta bila položena ob glavi, dva v predelu meč in eden na spodnjem – jugovzhodnem koncu jame. Služili so za podporo pokrova. V tako grobno konstrukcijo (SE 677c) je bilo položeno truplo. Skelet je ležal v iztegnjeni legi v smeri severovzhod–jugozahod. Zgornji del telesa je bil blago nagnjen na desno stran proti zahodu, z rahlo pokrčenimi rokami tako, da je leva segala čez medenico. Oljenka (G174) je bila položena v južnem vogalu grobne jame pri levi nogi, kjer je bil najden tudi bronast okov (G175), med nogami žebelj (G176). Ob jugovzhodni stranici je bil pridani vrč (G173 – sl. 133). Grob je bil nato zapolnjen z olivno rjavo meljasto glino (SE 677b) z drobci oglja. Polnilo je bilo prekrito z večjimi lomljenci peščenjaka (SE 677d), ki so bili postavljeni plosko.

Dimenzije vkopa: 1,46 × 0,83 m, globina do 0,40 m.

Datacija: 4., prva polovica 5. stoletja.

Antropološka analiza

Gradivo: kosti so zelo slabo ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: obe temenici (*os parietale*), zatilnica (*os occipitale*), obe senčnici (*os temporale*), spodnja čeljust (*mandibula*), desna stegnenica (*femur*) in prvo vratno vretence (*atlas*).

Spol: ženski, glede na: 1) morfologijo lobanje (*cranium*), 2) morfologijo spodnje čeljusti (*mandibula*) in 3) gracilnost desne stegenice (*femur*).

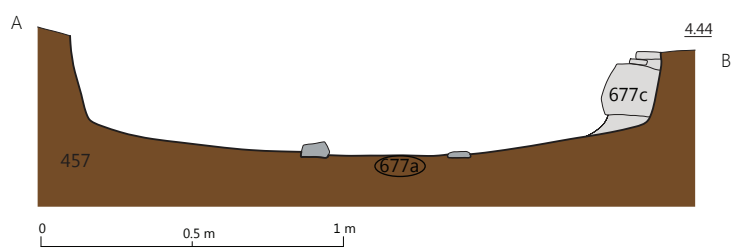
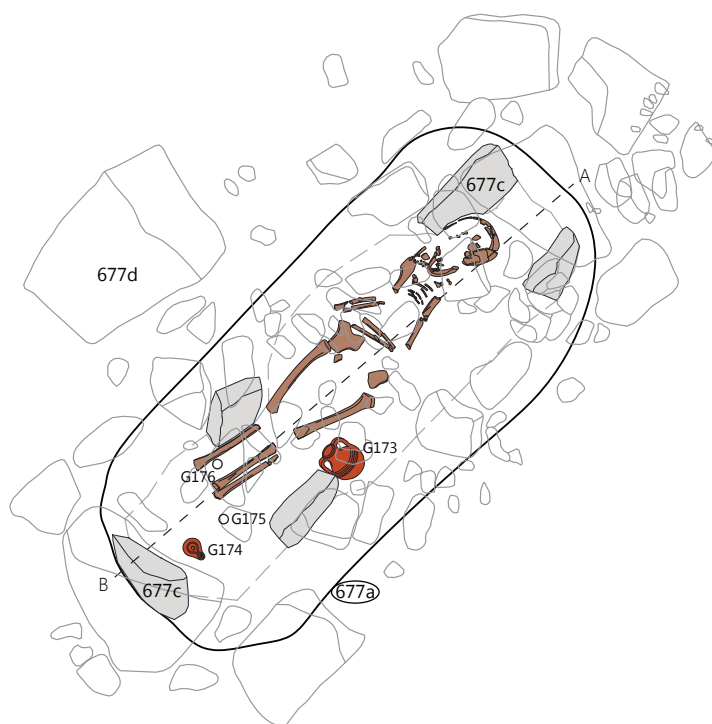
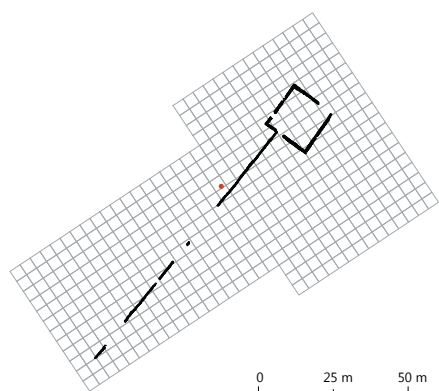
Starost: je ocenjena med 46 in 55 let, glede na stopnjo obrabljenosti griznih površin zob.

Zobje: na desni strani zgornje čeljusti (*maxilla*) je prisoten podočnik, vendar zunaj zobnice. Na levi strani sta zunaj zobnice prisotna drugi sekalec in podočnik. Na desni strani spodnje čeljusti (*mandibula*) je zunaj zobnice prisoten prvi ličnik, drugi pa je bil izgubljen po smrti. Vsi kočniki so izpadli pred smrtjo. Na levi strani sta zunaj zobnic prisotna oba sekalca, oba ličnika in tretji kočnik. Opazna je dokaj močna obrabljenost griznih površin zob.

Patološke spremembe: Na kronah podočnikov zgornje čeljusti je vidna hipoplazija sklenine.

Rastlinski ostanki

Oglje: oreh (*Juglans*) – 8 kosov.

Grob 47 a Prekritje SE 677d. **b** Polnilo SE 677b.

Grob 47 c Ostanki skeleta s pridatki in obodnimi kamni SE 677c. **d** Oljenka G174 in vrč G173 nogah. **e** Vrč G173. **f** Izpraznjena grobna jama SE 677a z obodnimi kamni SE 677c.

Grobni inventar

Keramika		Kovina		Oglje	Namizno posodje		Oljenke	
					egejska / svetla neprečiščena			
št.	gr.	št.	gr.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
20	671	3	17	17	8	618	12	53

Keramika

173 SE 677B, PNA 393, inv. št. PMKp 20337

Dvoročajni vrč brez izlivka s trebušastim trupom in kratkim vratom, trup je narebren v višini pritrdišč ročajev, verjetno egejska kuhinjska keramika; trda, oksidacijsko žgana, drobnozrnata keramika z redkimi vključki (drobna bela zrnca); oranžno rdeče barve; v. 16,2 cm, pr. u. 5,5 cm, teža 618 g.

Kovine

175 SE 677B, PNB 203, inv. št. PMKp 20339

a Del pločevinastega trakastega okova, zapognjenega za 180°; bronasta zlitina, korodirano; ohr. dl. 2,6 cm, ohr. š. 2,5 cm, teža 2 g.

b dve spiralno zviti žici; bronasta zlitina, korodirano; ohr. dl. 2,2 cm, teža 1 g.

176 SE 677B, PNB 204, inv. št. PMKp 20340

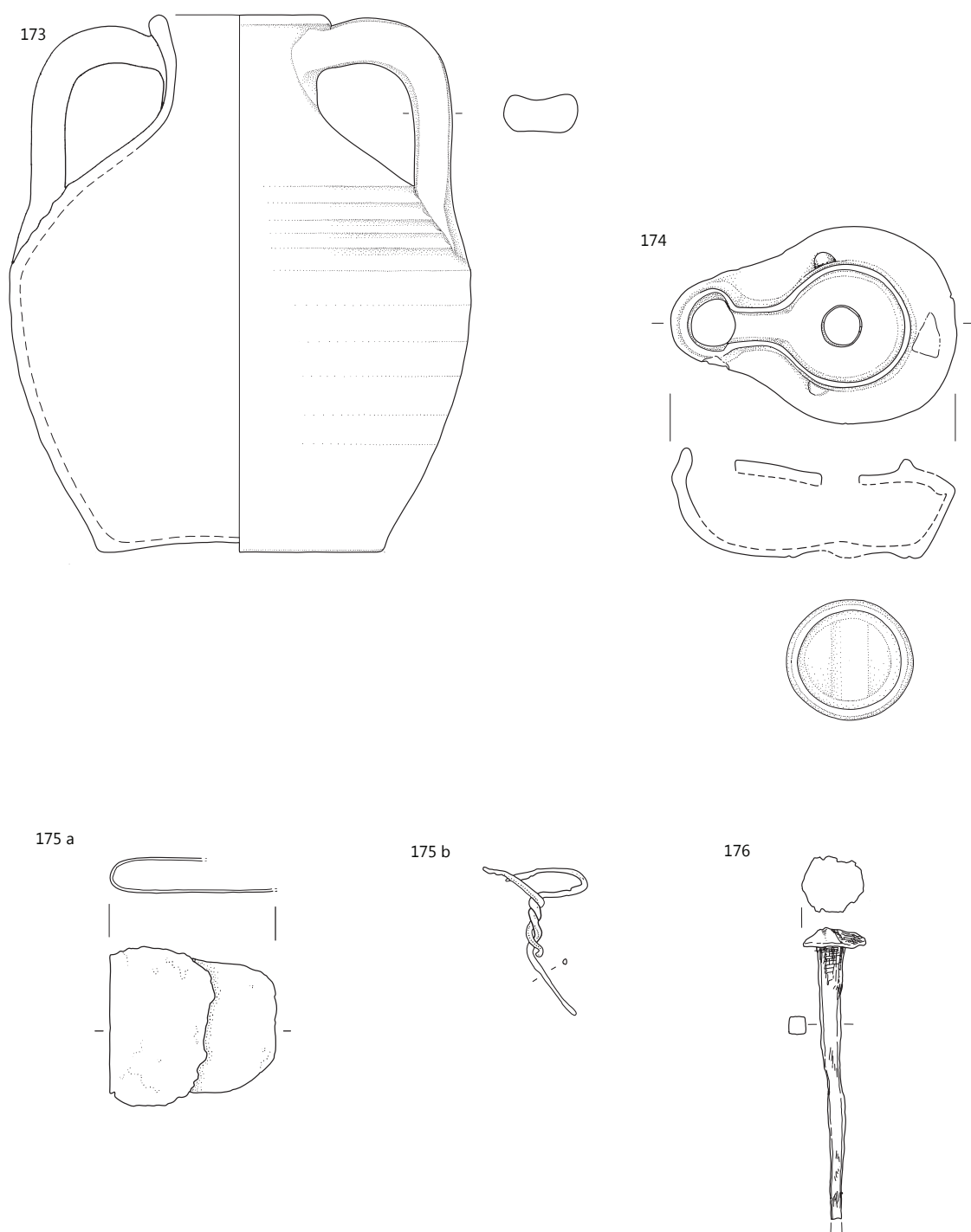
Žebelj z nepravilno stožčasto glavico in stebrom pravokotnega preseka, konica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 8,8 cm, teža 14 g.

174 SE 677B, PNA 394, inv. št. PMKp 20338

Pečatna oljenka, na dnu je žig, nakazan z rahlo reliefno odebelitvijo, prstanasto dno posnema afriške oljenke, tip Loeschcke Xc; ožgan nasek zaradi uporabe, mehka keramika, prečiščena z zmernimi drobnimi vključki, svetlo rdeče barve; dl. 8,8 cm, v. 3 cm, š. 6 cm, teža 53 g.

▮ Grob 47, SE 677; 173, 174, 176 merilo 1:2, 175 merilo 1:1.

Grob 48 – SE 424, južni del grobišča, sek. 3, kv. E5, sek. 6, kv. A1

Skeletni pokop.

V primeru groba SE 424 in spremljajočih struktur lahko govorimo o grobni parceli. To omejujejo zid (SE 402) na jugovzhodu, na severozahodu in severovzhodu pa tlakovanje (SE 426) (tloris južnega dela grobišča: sl. 75). Grob je bil vkopan na severovzhodnem delu grobne parcele. Tako zamejena se je grobna parcela na jugozahodu nadaljevala izven izkopnega polja. Hodno površino znotraj zamejene-ga areala je predstavljala zemljena plast (SE 427), na kateri je bilo najdenih več fragmentov gradbenega materiala. Grobna jama (SE 424a) je bila v tlorisu linearno pravokotna z zaobljenimi vogali, v profilu pa banjasta. Dokumentirana lega skeleta priča, da je bil pokojnik položen neposredno na dno grobne jame z rokami, položenimi v naročje. Grobna struktura je bila sestavljena iz več srednje velikih (do 20 cm) kamnov peščenjaka nepravilne oblike (SE 424c), ki so grobno jamo razdelili na večji del (SE 424e), kamor je bilo položeno truplo, in na manjši del (SE 424f), nad glavo pokojnika, kjer smo dokumentirali več živalskih kosti (del medenice in del dolge kosti, verjetno bovidne). Ta prostor ni bil prekrit s krovno strukturo groba (SE 424d). Grob je bil prekrit s štirimi večjimi in več manjšimi ploščami peščenjaka (SE 424d). Prvotno prazen prostor pod krovno strukturo in nad polnilom grobne jame se je zapolnil z naknadnimi podepozicijskimi procesi (lateralno gravitacijsko izpiranje; SE 424b). Ob levem femurju skeleta so bili najdeni oljenka (G177), novc (G178a) in ptičja kost. Severozahodno od groba, približno 1 m od glave skeleta, je bil vkopan grob 15 (SE 425a).

Zunanje dimenzije: 2,50 × 1,40 m, globina do 0,5 m.

Datacija: 2. stoletje ali nekoliko kasneje.

Antropološka analiza

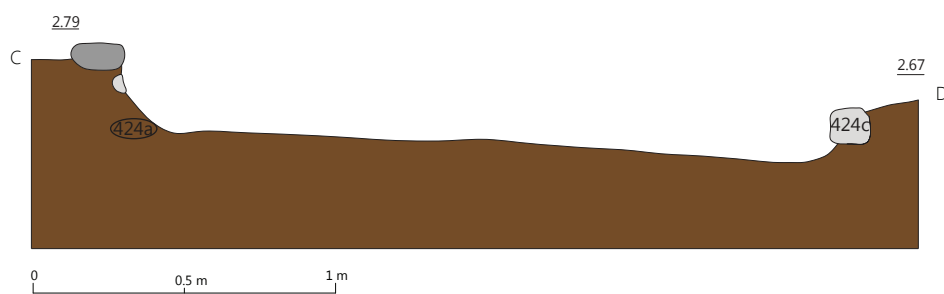
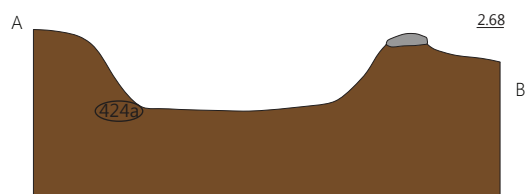
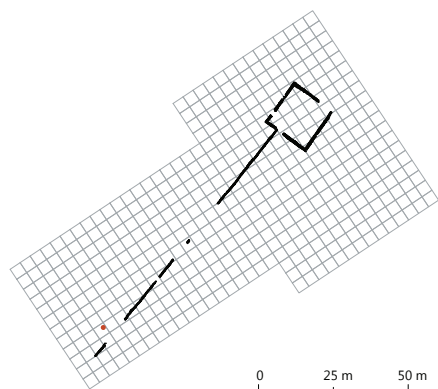
Gradivo: kosti so zelo dobro ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: čelnica (*os frontale*), obe temenice (*os parietale*), zatilnica (*os occipitale*), obe senčnici (*os temporale*), ličnica (*os zygomaticum*), zgornja čeljust (*maxilla*), spodnja čeljust (*mandibula*), obe ključnici (*clavicula*), obe kolčnici (*os coxae*), leva pogačica (*patella*), obe nadlahtnici (*humerus*), obe koželjnici (*radius*), obe podlahtnici (*ulna*), obe golenici (*tibia*), obe stegenici (*femur*), obe mečnici (*fibula*), eno vratno vretence (*vertebra cervicales*), eno prsno vretence (*vertebra thoracales*) in eno ledveno vretence (*vertebra lumbardus*).

Spol: moški, glede na: 1) morfologijo kolčnice (*os coxae*), 2) morfologijo lobanje (*cranium*), 3) morfologijo spodnje čeljusti (*mandibula*) ter 4) dolžino in robustnost dolgih kosti.

Starost je ocenjena med 46 in 50 let, glede na: 1) morfologijo sramne kosti (*pubis*) in 2) morfologijo avrikularne površine črevnice (*os ilium*).

Zobje: na desni strani zgornje čeljusti (*maxilla*) so v zobnicah prisotni oba sekalca, podočnik, oba ličnika in prvi kočnik, medtem ko je tretji kočnik prisoten zunaj zobnice. Na levi strani so v zobnicah prav tako prisotni oba sekalca, podočnik, oba ličnika in prvi kočnik, medtem ko je bil tretji kočnik izgubljen po smrti. Na desni strani spodnje čeljusti (*mandibula*) so v zobnicah prisotni podočnik, oba ličnika ter prvi kočnik, medtem ko je prvi sekalec prisoten zunaj zobnice. Prvi in tretji kočnik sta izpadla pred smrtjo.

Patološke spremembe: na treh zobeh je opazna zobna gnijoloba. Na kroni podočnikov spodnje čeljusti (*mandibula*) je vidna hipoplazija skelnine. Na levi temenici (*os parietale*), v bližini sagitalnega šiva (*sutura sagittalis*), približno 55 mm pred lambdoidnim šivom (*sutura lambdoidea*), je prisotna vdolbina, posledica zaceljene travme. Vdolbina je krožne oblike, s premerom 8 mm in dobro remodeliranimi robovi. Na obeh temenicah (*os parietale*) je na notranji strani prisotna rahla poroznost, ki v času smrti ni bila več aktivna. Na površini sklepne jame leve kolčnice so prisotne izrazite degenerativne osteoartritske spremembe (osteofiti, porozija in eburnacija). Na distalnem okrajku stegenice so prav tako prisotne izrazite degenerativne osteoartritske spremembe.

Grob 48 a Prekritje SE 424d, pogled proti jugovzhodu. **b** Prekritje SE 424d brez površinskih kamnov in polnilo jame nad glavo SE 424f, pogled proti severozahodu. **c** Skelet in pridatki, obdani s kamni SE 424c v grobni jami SE 424a, pogled proti severovzhodu.

Grob 48 d Oljenka G177, novec G178a in ptičja kost, pogled proti severu. **e** Jama SE 424f nad glavo z živalskimi kostmi, pogled proti jugu. **f** Jama SE 424f z živalskimi kostmi in obodnimi kamni. **g** Izpraznjena jama SE 424f z obodnimi kamni SE 424c.

Grobni inventar

Keramika		Opeka tegula		Kovina		Ostalo			Oljenke	
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	vrsta	št.	gr.
1	92	7	2020	2	179	20	335	kosti	1	67

Keramika

177 SE 424B, PNA 60, inv. št. PMKp 20342

Pečatna oljenka, na dnu je žig nečitljiv in le nakazan v reliefu, tip Loeschcke Xb, *forma corta*; ožgan nasek zaradi uporabe, mehka keramika, prečiščena z zmernimi drobnimi vključki, rdeče barve; ohr. dl. 7,4 cm, v. 2,6 cm, š. 6,2 cm, teža 67 g.

Kovine

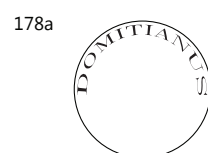
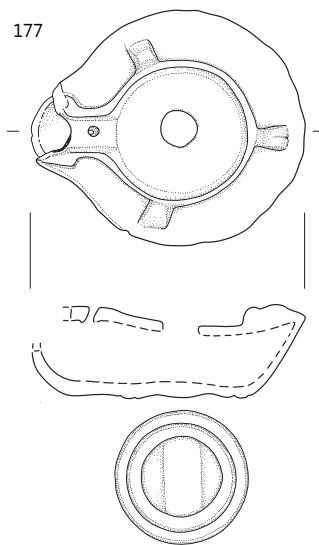
178 SE 424E, PNB 112, inv. št. PMKp 20343

Del pravokotnega pločevinastega okova s tremi zakovicami ob robovih; bronasta zlitina, korodirano; ohr. dl. 2,5 cm, ohr. š. 2,1 cm, teža 1 g.

178a SE 424B, PNB 113, inv. št. PMKp 20077

Novec; as, cesar *Domitianus*, kovan med letoma 81 in 96, kovnica Rom, RIC ?; bron; teža 9,71, vel. 2,7 × 2,6 cm; izrabljen.

Grob 49 – SE 521, sek. 3, kv. C2–3

Skeletni pokop.

Močno poškodovan skeletni pokop na cestnem tlakovanju (SE 520) cestnega priključka proti Ankaranu, severno od grobne parcele 1 (sl. 85). Grobna jama SE 521a je bila komaj zaznavna, podolgovate oblike in rahlo banjastega profila. Pokojnik je bil položen na dno grobne jame, ležal je v iztegnjeni legi v smeri severovzhod–jugozahod. Leva roka je bila iztegnjena ob telesu, desna pokrčena čez trebuh. Spodnji del nog je bil rahlo pokrčen, morda prestavljen s podpozicijskimi procesi. Polnilo iz olivno rjave meljaste gline (SE 521b) je bilo enako plasti (SE 501), ki je obdajala grob in prekrivala cestišče. Grob je bil po površini poškodovan z gradbenimi deli (SE 100). Obliko groba lahko le slutimo glede na poškodbe okoliškega cestišča.

Dimenzije vkopa (zelo vprašljive): 1,40 × 0,36 m, globina do 0,10 m.

Datacija: po sredini 5. stoletja (po opustitvi vile).

Brez pridatkov.

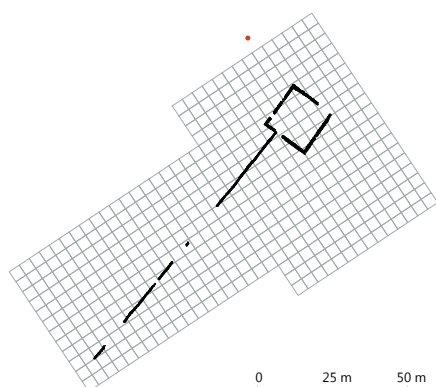
Antropološka analiza

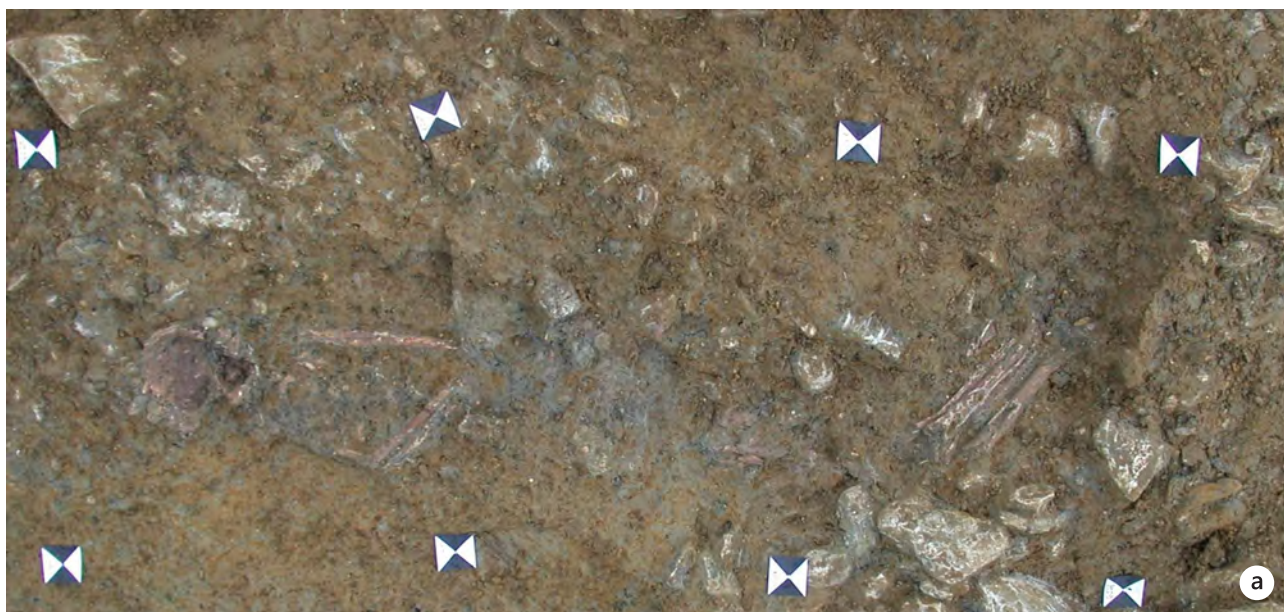
Gradivo: kosti so slabo ohranjene. Prisotni so naslednji elementi: neopredeljivi delci lobanje (*cranium*), neopredeljivi delci debel dolgih kosti in en zob.

Spol: najverjetneje je moški, glede na robustnost dolgih kosti in velikost zob.

Starost je ocenjena med 16 in 25 let, glede na stopnjo obrabljenosti griznih površin zob.

Zobje: zunaj zobnice je prisoten levi podočnik spodnje čeljusti.

Grob 49 a Skeletni pokop SE 521 na tlakovanju SE 520, pogled proti severovzhodu. **b** Skeletni pokop SE 521, pogled proti vzhodu.

Grob 50 – SE 641, grobna parcela A, sek. 14, kv. E4

Žgan pokop z žganino, raztreseno po dnu grobne jame.

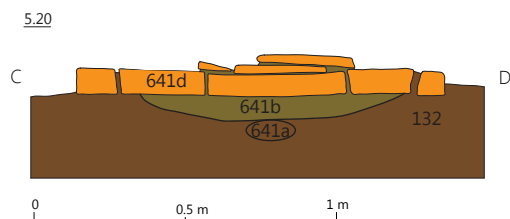
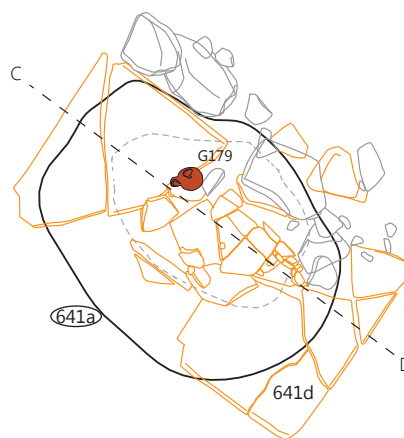
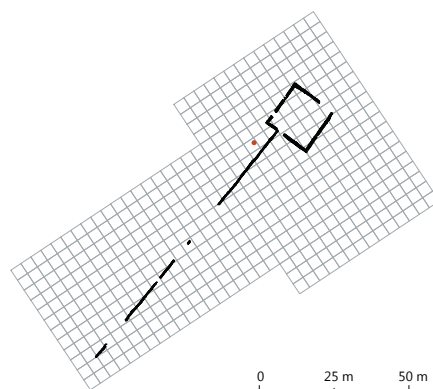
Grobna jama SE 641a je bila ovalne oblike, v smeri V–Z, in vkopana v plast nasutij SE 132 (tloris grobne parcele A: sl. 45, 48, 53). Zapolnjena je bila s polnilom SE 641b, ki je bilo večinoma sestavljeno iz temno sivkasto rjave meljaste gline z manjšim deležem grobozrnatega peska, z drobci oglja, sežganih kosti, s polžki in keramičnimi pridatki. Pravokoten pokrov SE 641d so sestavljale tri tegule. Postavljene so bile z robovi navzdol, vzporedno s krajšo stranico groba. Srednja tegula je deloma prekrivala tegulo na vzhodni strani. Tegule so bile močno poškodovane, predvsem zgornja.

Dimenzije vkopa: 1,6 × 0,6 m, globina do 0,12 m.

Datacija: druga polovica 2., prva polovica 3. stoletja.

Antropološka analiza

Skeletni ostanki niso ohranjeni.

Grob 50 **a** Prekritje SE 641d. **b** Polnilo SE 641b. **c** Izpraznjena grobna jama SE 641a z oljenko (G179).

Grobni inventar

Keramika		Opeka		Fino posodje		Kuhinjsko posodje		Amfore		Oljenke	
		tegula		keramika tankih sten – črna		porozna					
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
7	512	138	35332	2	2	1	3	2	241	1	150

Keramika

179 SE 641B, PNA 368, inv. št. PMKp 20346

Pečatna oljenka, brez žiga, tip Loeschcke Xb; prežgana, mehka keramika, prečiščena z drobnimi vključki, oranžne do črne barve; dl. 11,1 cm, v. 3 cm, š. 7,6 cm, teža 146 g (z zemljenim polnilom).

180 SE 641B, PNA 369, inv. št. PMKp 20350

Odlomek ostenja lončka, kuhinjska keramika; stihjsko žgana, mehka keramika z obilnimi vključki, zelo temno rjave barve; ohr. v. 1,5 cm, ohr. š. 3 cm, db. 0,2 cm, teža 3 g.

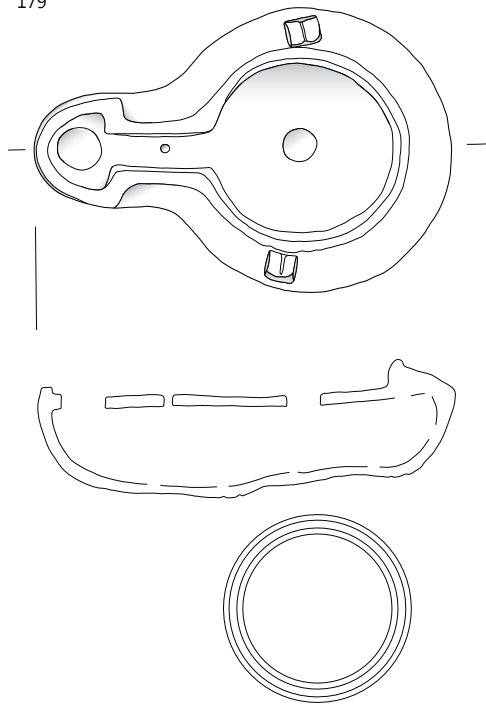
181 SE 641B, PNA 370, inv. št. PMKp 20351

Odlomka ostenja skodelice, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana siva prečiščena keramika, slabo ohranjeni ostanki temno sivega premaza; rezidualno; ohr. v. 1,2 cm, teža 2 g.

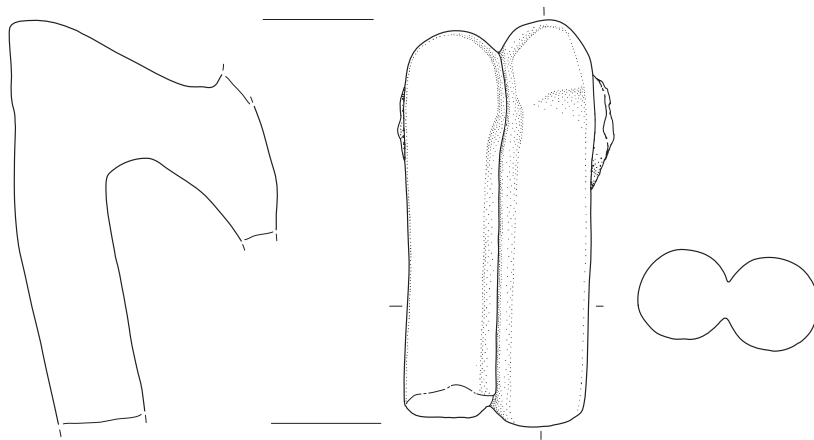
182 SE 641B, PNA 371, inv. št. PMKp 20352

Dvojni paličasti ročaj amfore, tip Dressel 2–4; severnojadranska proizvodnja; mehka, drobnoznata keramika z zmernimi vključki, blede roza barve; ohr. v. 11 cm, ohr. š. 5 cm, db. 2,5 cm, teža 234 g.

179

182

Grob 51 – SE 189, grobna parcela A, sek. 14, kv. E3–4

Žgan pokop z žganino, raztreseno po dnu grobne jame.

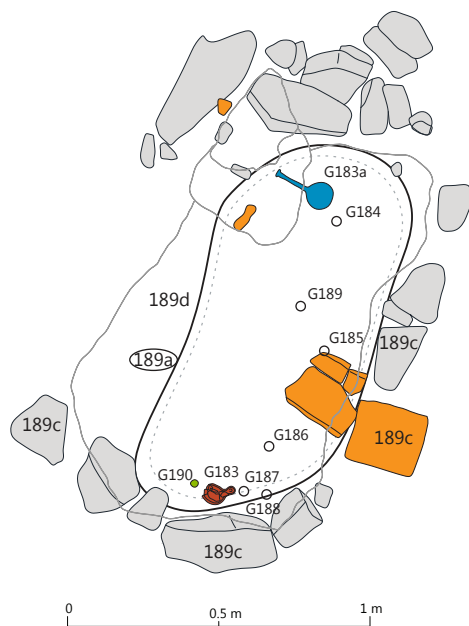
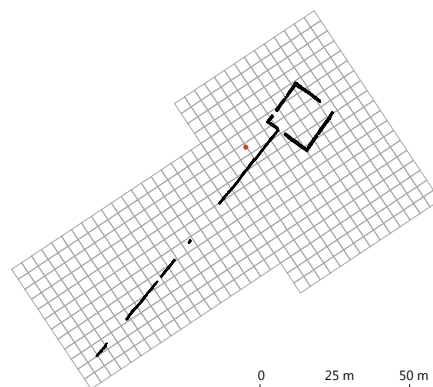
Grobna jama SE 189a je bila ovalne oblike, v smeri sever–jug, vkopana v plasti SE 147, SE 192 in SE 132 (tloris grobne parcele A: sl. 45, 49, 53). Zapolnjena je bila s polnilom SE 189b, ki je bilo večinoma sestavljeno iz žganine, manjšega deleža glinenega melja, drobcev sežganih kosti, drobcev ožgane zemlje (predvsem ob stenah grobne jame) ter pri-
datkov. Delež glinenega melja se je proti dnu manjšal, saj je prevladala žganina. Žebliji in odlomki železa so bili razpršeni po polnilu, oljenka (G183) in novc (G190) sta bila položena na dno ob južno steno grobne jame. Steklen balzamarij (G183a) je bil položen na površje žganine. Okoli grobne jame so bili položeni srednje veliki lomljenci peščenjaka (SE 189c), na njih pa je bila kamnita plošča peščenjaka – pokrov grobnice SE 189d. Na vzhodni stranici grobne konstrukcije (SE 189c) sta bila v sredini linije nanjo prečno postavljena dva imbreksa tako, da sta ustvarila kanal za libacije (sl. 138). Na zahodni strani je segal izpod pokrova grobnice, v notranjosti pa je bil postavljen nad polnilo grobnice.

Dimenzije vkopa: 1,33 × 0,62 m, globina do 0,29 m.

Datacija: 2. stoletje.

Antropološka analiza

Močno razdrobljeni skeletni ostanki niso omogočali izvedbe analiz.

Grob 51 **a** Prekritje SE 189d. **b** Žganina SE 189b s pridatki, kamnitim obodom SE 189c in imbreksom. **c** Steklen balzamarij G183a, pogled proti jugozahodu. **d** Novec G190 in oljenka v jugovzhodnem delu groba. **e** Izraznjena grobna jama SE 189a, z obodnim kamnitim vencem in imbreksom za libacijo (SE 189c).

Grobni inventar

Keramika		Kovina		Steklo		Oljenke	
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
48	143	10	144	1	36	25	82

Keramika

183 SE 189B, PNA 280, inv. št. PMKp 20347

Pečatna oljenka z žigom CRESCE/S, tip Loeschcke Xa/b; prežgana, mehka keramika, prečiščena z drobnimi vključki, oranžne do črne barve; dl. 10,9 cm, v. 3,5 cm, š. 7,5 cm, teža 82 g.

Steklo

183a SE 189B, PND 17, inv. št. PMKp 20347

Balzamarij s stožčastim dnom in visokim ozkim vratom, modro steklo, pihano; pr. u. 3 cm, pr. d. 10 cm, v. 15 cm,

Kovine

184 SE 189B, PNB 189, inv. št. PMKp 20353

Žebelj s stožčasto glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, rahlo korodirano; dl. 7,2 cm, teža 18 g.

185 SE 189B, PNB 191, inv. št. PMKp 20354

Nož, del trakastega ročaja s koničastim zaključkom, in del rezila; železo, korodirano; ohr. dl. ročaja 5,7 cm, teža ročaja 7 g, ohr. dl. rezila 2,7 cm, teža rezila 3 g.

186 SE 189B, PNB 192, inv. št. PMKp 20348

Žebelj s stožčasto glavico in stebлом kvadratnega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 8 cm, teža 22 g.

187 SE 189B, PNB 193–1, inv. št. PMKp 20355

Del stebila žeblija pravokotnega preseka; bronasta zlitina, korodirana; dl. 4,3 cm, teža 3 g.

188 SE 189B, PNB 193–2, inv. št. PMKp 20355

Žebliček s polkroglasto glavico in stebлом kvadratnega preseka; bronasta zlitina, korodirana; dl. 2,6 cm, teža 3 g.

189a SE 189B, PNB 194, inv. št. PMKp 20349

Žebelj s stožčasto glavico in stebлом kvadratnega preseka; konica zapognjena za 90°; železo, korodirano; dl. 8,9 cm, teža 28 g.

189b SE 189B, PNB 195, inv. št. PMKp 20653

Žebelj s stožčasto glavico in stebлом kvadratnega preseka; železo, močno korodirano; dl. 5,5 cm, teža 8 g.

189c SE 189B, PNB 196, inv. št. PMKp 20654

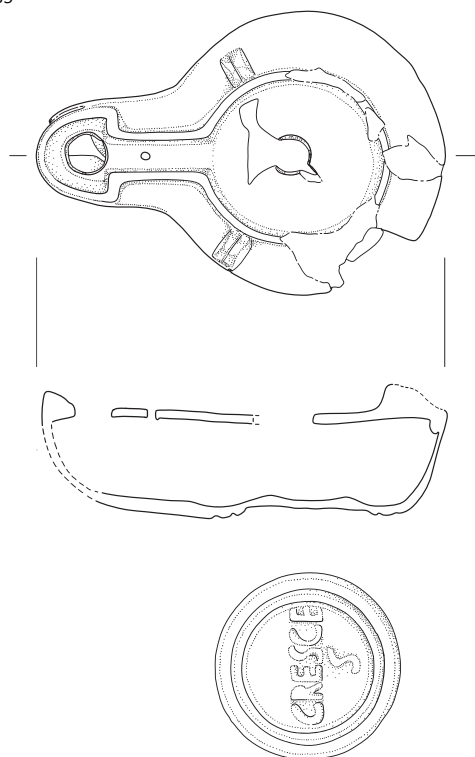
Železen paličast predmet s konico piramidalne oblike, steblo kvadratnega preseka ima zaobljene robove, odlomljeno; železo, močno korodirano; ohr. dl. 8,1 cm, teža 21 g.

Novec

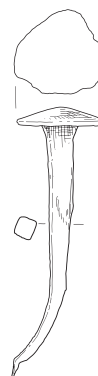
190 SE 189B, PNB 197, inv. št. PMKp 20076

Novec; as, cesar *Vespasianus* ali *Titus*, kovan med letoma 69 in 81, kovnica *Roma*, RIC ?; bron; teža 7,43, vel. 2,5 × 2,6 cm; zelo močno izrabljen.

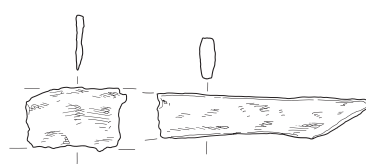
183

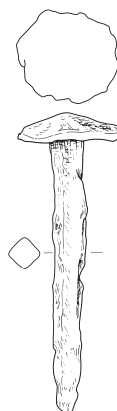
184

185

186

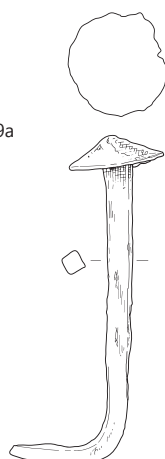
187

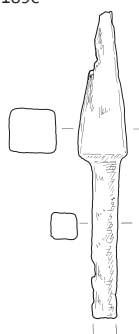
188

189a

189c

189b

Grob 52 – SE 659, grobna parcela A, sek. 14, kv. E4

Skeletni pokop.

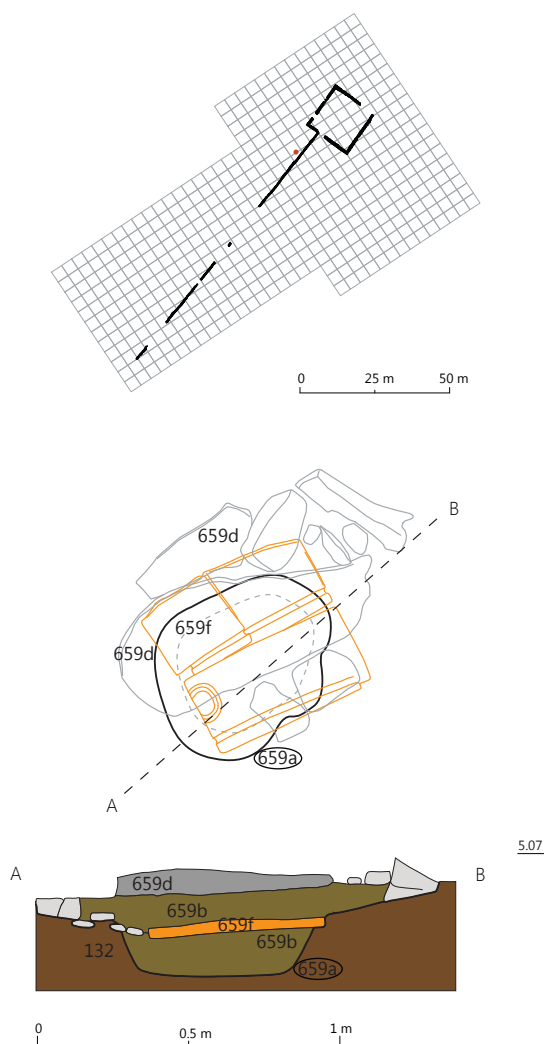
Grobna jama SE 659a je bila okrogla, U preseka, vkopana v nasutje SE 132 (tloris grobne parcele A: sl. 45, 48, 53). Polnilo groba SE 659b je bilo olivno rjave barve, iz mehke meljaste gline z redkimi drobcami oglja in manjšimi lomljenci. Polnilo je bilo enako okoliški plasti in mu je bilo težko slediti. Jama je bila vidna le z vrha, glede na vrzel v nasutju Kamenčkov okoli groba. Pokrov groba SE 659d je bil sestavljen iz dveh srednje velikih plošč peščenjaka nepravilne štirioglate oblike, dimenzij $37 \times 91 \times 5$ cm. Pod opisanimi ploščami je ležal še spodnji pokrov SE 659f, sestavljen iz dveh polovic tegul dimenzij $59 \times 30 \times 3$ cm, ki sta bili položeni ena ob drugo z robovi ob južnem robu. Ni bilo sledi skeleta. Verjetno gre za grob dojenčka.

Dimenzije vkopa (vprašljive): $1,1 \times 0,59$ m.

Brez pridatkov.

Antropološka analiza

Skeletni ostanki niso ohranjeni.

Grob 52 a Kamnito prekritje SE 659d. **b** Pokrov iz tegul SE 659f. **c** Polnilo SE 659b. **d** Izpraznjena grobna jama SE 659a.

Grob 53 – SE 661, grobna parcela A, sek. 15, kv. A3

Skeletni pokop.

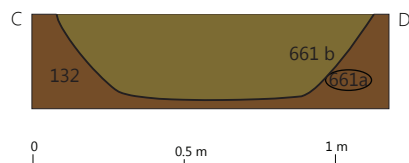
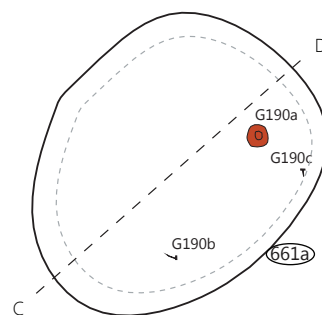
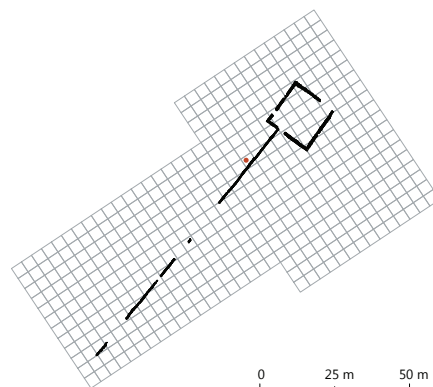
Slabo viden vkop (SE 661a) je bil ovalne oblike, sekal je plasti SE 147 in SE 665, v smeri sever–jug (tloris grobne parcele A: sl. 45). Zapolnjen je bil s polnilom iz olivno rjave meljaste gline (SE 661b), ki se je v tlorisu zelo težko ločilo od okolice. Glede na predmete v njem bi lahko šlo za grob, čeprav ni bilo sledi skeleta. Narebreni lonček **G190a** je bil položen v vzhodnem delu jame, ob njem tudi oba žebelje **G190b–c**. Prekritja ni bilo.

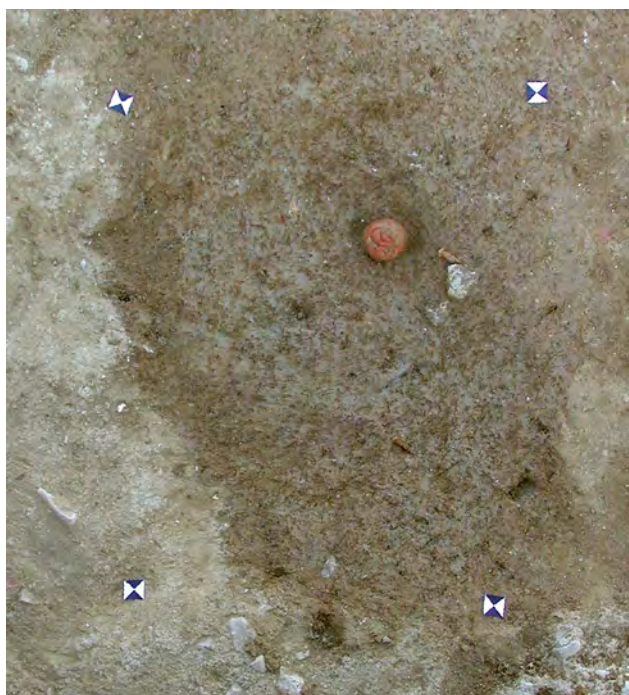
Dimenzije vkopa: 1,03 × 0,84 m, globina 0,1–0,14 m.

Datacija: 3., 4. stoletje.

Antropološka analiza

Skeletni ostanki niso ohranjeni.

▮ **Grob 53** Grobna jama SE 659a in pridatki.

Grobni inventar

Keramika		Kovina		Kuhinjsko posodje	
				egejska	
št.	gr.	št.	gr.	št.	gr.
12	91	2	54	12	91

Keramika

190a SE 661, PNA 389, inv. št. PMKp 20647

Dno in ostenje lončka z narebreno zunanjo steno, egejska kuhinjska keramika; tip egejski narebreni lonček *Knossos Cooking-pot type 4*; oksidacijsko žgana, trda keramika, finožrnata z obilnimi vključki; svetlo rdeče barve; ohr. v. 4,2 cm, š. 8,4 cm, db. 0,2 cm, teža 91 g.

Kovina

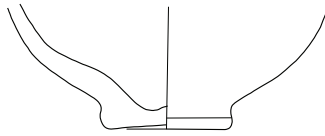
190b SE 661, PNB 157, inv. št. PMKp 20702

Žebelj z odlomljeno glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, močno korodirano; ohr. dl. 6,5 cm, teža 10 g.

190c SE 661, PNB 155, inv. št. PMKp 20703

Žebelj z diskasto glavico in stebлом kvadratnega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 7,1 cm, teža 18 g.

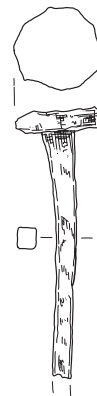
190a

190b

190c

11.2 Katalog arheoloških kontekstov

Na tem mestu je predstavljena večina relevantnih arheoloških kontekstov in stratigrafskih enot. Le grobne celote so predstavljene v katalogu grobov. Opisi SE so organizirani po sklopih v tekstu, znotraj katerih si sledijo po zaporednih številkah SE od najmanjše dalje. Pri posameznih SE so uvedene tudi izbrane najdbe, ki so predstavljene v katalogu gradiva (poglavje Katalog gradiva izven grobov).

11.2.1 Sklop 1 – grobišče z grobnimi parcelami

Suhozidna arhitektura

SE 21 = SE 127 = SE 484 = SE 708, sek. 3, 5, 6, 8–11, 13–30, 32–35, 37–39 (plast)

Naravni nanos. Zbita plast olivno rjave ilovice ali meljaste glin, pod rimskimi ostalinami. Na južnem delu grobišča je bila oštevilčena kot SE 708 in SE 484, na območju grobne parcele 1 SE 127.

SE 101, sek. 20, 21, 25–27 (mejna površina)

Mejna površina nad naravnim koluviem SE 21 in pod rimskimi strukturami.

Najdba: **G225**.

SE 137 = SE 194, sek. 20/kv. C–D1–2, C3, B–C4–5 (zid)

Suhozidan zid, ki poteka v smeri severovzhod–jugozahod. Narejen iz lomljencev peščenjaka, večji so postavljeni s pravokotnimi stranicami navzven v dve lici, v sredini so manjši kamni. Kamni so oglatih oblik ($30 \times 25 \times 15$ – $8 \times 5 \times 4$ cm). Severozahodno lice je postavljeno nad zid SE 139. Ohranjen v višini dveh do treh kamnov na jugovzhodnem licu in enega do dveh kamnov na severozahodnem licu, ki ima dno postavljeno višje. Poškodovan pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100): tako je druga vrsta zidu, ki sega čez zid SE 139, ohranjena le na območju kontrolnega bloka. Severneje pa je najnižja vrsta kamnov, ki je postavljena vzhodno od zidu SE 139, ohranjena le sporadično. Južno od njega se zid nadaljuje kot SE 194. Zid je postavljen brez pravih vrst z dokaj ravnimi lici. Vkop za zid ni viden oz. ni širši od temelja zidu. Na severovzhodu je bil zid presekán z interfacijem destrukcije SE 604 oz. razširitvijo ceste SE 11. Na jugozahodnem koncu se zalomi proti severovzhodu s krajšim priključkom SE 673.

Najdba pri čiščenju zidu: **G365**.

SE 139 = SE 195, sek. 20/kv. B4, C1–4 (zid)

Suhozidan zid. Narejen iz lomljencev peščenjaka, večji kamni so bolj grobo obdelani in bolj kvadratni ($50 \times 27 \times 15$ – $19 \times 17 \times 5$ cm). Postavljeni so s pravokotnimi stranicami navzven v dve lici, v sredini so manjši in srednje veliki kamni ter 10 % oblik (7 – 10 cm). Ti so zelo oglati in nepravilnih

oblik ($25 \times 18 \times 10$ – $7 \times 4 \times 4$ cm). Ohranjeni sta največ dve vrsti kamnov. Zid je bil poškodovan pri gradbenih posegih za avtocesto (SE 100). Južno od TJ 2 je obravnavan kot SE 195. Le po površini pa je poškodovan na severovzhodu od kontrolnega jarka. Na severovzhodu je bil zid presekán z interfacijem destrukcije SE 604 oz. razširitvijo ceste SE 11.

SE 148, sek. 26/kv. B2–3 (polnilo)

Plast temno rumenkasto rjave mehke peščene glin z 1 % lomljencev peščenjaka različnih oblik ($15 \times 10 \times 5$ – $8 \times 7 \times 3$ cm), 1 % rimskega gradbenega materiala in 1 % kosti. Naraven nanos, plast pada proti severozahodu. Zapolnjuje jarek SE 149. Poškodovana po površini pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100).

SE 149, sek. 26/kv. B2–3 (linearen jarek)

Linearen jarek v smeri severovzhod–jugozahod, ki teče do prepusta za vodo SE 601 v zidu SE 150. Verjeno korito podtalne vodne žile, ki teče po pobočju navzdol.

SE 150, sek. 26/kv. B1–2, C1–2 (zid)

Suhozidan zid, ki poteka v smeri jugovzhod–severozahod. Narejen iz lomljencev peščenjaka. Večji kamni ($88 \times 53 \times 10$ cm, to je plošča, postavljena nad prepustom za vodo SE 601 – $32 \times 15 \times 19$ cm) z bolj ploščatimi in pravokotnimi stranicami so postavljeni plosko v dve lici. Lici zidu sta ravni in brez ravnih vrst. Jedro zidu sestavljajo manjši lomljenci peščenjaka nepravilnih oglatih oblik ($20 \times 15 \times 5$ – $7 \times 7 \times 8$ cm). Jugovzhodni zaključek zidu bi bil lahko intakten, saj so z obeh strani postavljeni večji ploščati kamni. Celoten stik z zidom SE 157 ni ohranjen (verjetno sta bila vezana). Severozahodni del zidu je močno poškodovan – zdi se, da se je zid porušil deloma proti zahodu in deloma proti severu. Rahlo poškodovan po površini pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100). Ohranjen je do višine treh kamnov. Zid vsebuje še prepust za vodo SE 601.

Najdbe pri čiščenju zidu: **G373–G376**.

SE 156, sek. 26/kv. A1–3, B1 (zid)

Suhozidan zid, narejen iz lomljencev peščenjaka, ki poteka v smeri severovzhod–jugozahod. Večji kamni so bolj grobo obdelani in bolj kvadratni ($75 \times 25 \times 10$ – $125 \times 20 \times 10$ cm). Postavljeni so s pravokotnimi stranicami navzven v dve lici, v sredini so manjši in srednje veliki kamni ter 10 % oblik (7 – 10 cm). Ti so zelo oglati in nepravilnih oblik ($30 \times 15 \times 14$ – $7 \times 7 \times 4$ cm). Ohranjeni sta največ dve vrsti kamnov. Zid je bil poškodovan pri gradbenih posegih za avtocesto (SE 100). Le po površini pa je poškodovan na severovzhodu zaradi kontrolnega jarka. Na severovzhodu je bil zid presekán z interfacijem destrukcije SE 604 oz. razširitvijo ceste SE 11.

Najdbi pri čiščenju zidu: **G377, G378**.

SE 160, sek. 26/kv. B2 (polnilo)

Polnilo jame SE 182. Sestavljeno iz temno rumenkasto rjave meljaste glin z vključki drobcov oglja in lepa ter s štirimi

večjimi kamni peščenjaka. Kamni so bili postavljeni v sredini vkopa eden na drugega. Njihov namen je bil podpora za kol. Polnilo je bilo po površini poškodovano pri gradbenih delih za AC julija 2002 (SE 100).

SE 182, sek. 26/kv. B2 (vkop)

Jama za kol. Vkop je okrogle oblike in ima oster prehod v konkavno steno ter neizrazit prehod v konkavno dno. Vkop je bil poškodovan pri gradbenih delih za AC (SE 100).

SE 181, sek. 26/kv. B–C1 (plast)

Plast rumenkasto rjavega čvrstega glinenega melja (SE 181) z redkimi kamni, velikimi do 20 cm, koluti, naravni nanos. Plast je nastala po opustitvi rimskega grobišča (nad zidovi SE 150, SE 156, SE 102, SE 155, ruševinami SE 167 in SE 186 izven grobne parcele 1) in cest (SE 11, SE 502 ipd.), katere je prekrila.

Najdba: G399.

SE 186, sek. 26/kv. B–C1 (ruševina)

Ruševina zidu SE 150, ki je padla na cesto SE 11. Plast, sestavljena iz lomljencev peščenjaka nepravilne oglate oblike, kamnov v ruševini je 90 % ($50 \times 40 \times 15$ – $15 \times 7 \times 5$ cm). Vmesni prostor zapolnjuje plast rumenkasto rjavega čvrstega glinenega melja (SE 181), nastala po opustitvi rimskega grobišča in cest.

Najdbe: G401–403.

SE 602, sek. 20/kv. C5, sek. 26/kv. B–C1 (struktura – cestni kanal)

Obcestni jarek ceste SE 11 – zidan kanal. Kanal je sestavljen iz del ceste SE 11, poteka v smeri severovzhod–jugozahod od prepusta SE 601 v zidu SE 150 do zidu SE 155 – prečno pod cesto SE 11. Stranice kanala so sezidane iz večjih lomljencev peščenjaka, predvsem plošč ($56 \times 47 \times 15$ do $20 \times 33 \times 15$ cm), ki so plosko položene v dve lici v notranjosti kanala s pravilnimi pravokotnimi stranicami postavljenimi navznoter – v lici v kanalu. Brez veziva. Kamni so postavljeni nekako v vrste – največ 4–5 kamnov (v najnižjem delu).

SE 603, sek. 20/kv. C5, sek. 26/kv. B–C1 (polnilo)

Zgornje polnilo kanala SE 602, enako kamnitemu nasutju ceste SE 11.

Najdba: G455b.

SE 605, sek. 20/kv. C5, sek. 26/kv. B–C1 (polnilo)

Plast rumenkasto rjavega čvrstega meljastega peska, z 10 % kamnov (oblike manjše in srednje velike ok. $15 \times 10 \times 5$ cm). Spodnje polnilo jarka SE 602, verjetno gre za naravni nanos.

Najdba: G456.

SE 610, sek. 20/kv. C5, sek. 26/kv. B–C1 (polnilo)

Polnilo svetlo olivno rjave čvrste peščene gline z 1 % drobnega peska (do 1 mm) in 1 % lomljencev peščenjaka oglatih, zelo različnih in nepravilnih oblik (do $12 \times 7 \times 5$ cm). Tretje, spodnje polnilo jarka SE 602.

SE 621, sek. 15/kv. A–B5 (struktura, kamnito nasutje)

Kamnito nasutje, sestavljeno 70 % iz lomljencev peščenjaka različnih nepravilnih zelo oglatih oblik (od $3 \times 2 \times 1$ do $18 \times 15 \times 5$ cm). Vmesni prostor zapolnjuje plast svetlo olivno rjavega slabo sprijetega glinenega melja.

SE 633, sek. 11/kv. B5, C4–5, sek. 15/kv. A3–5, B1–5, C1–4 (struktura)

Plast olivno rjave slabo sprijete meljaste gline (20 %) in 80 % lomljencev peščenjaka, različnih nepravilnih oglatih oblik (od $12 \times 6 \times 4$ do $43 \times 26 \times 10$ cm). Plast se nahaja po površini SE 21. V od pokopališkega zidu SE 162 se pojavlja večje in manjše koncentracije večjih in manjših kamnov. Verjetno kamnito antropogeno nasutje. Pod ruševino SE 17.

SE 634, sek. 11/kv. B5, C4–5 (kamnito nasutje)

Kamnito nasutje iz olivno rjave rahle meljaste gline, z 10 % kosov antične opeke (ok. 5–2 cm), 40 % oblic (pr. 5 cm), 30 % rahlo zaobljenih lomljencev peščenjaka (5–12 cm), 20 % plasti predstavlja SE 18. Antropogeno nasutje.

SE 638 = SE 619, sek. 20/kv. D–E1, sek. 21/kv. A–B1 (zid)

Suhozidni zid, ki poteka v smeri severovzhod–jugozahod. Zid ima dve lici, ki nista ravni in sta sestavljeni iz večjih lomljencev peščenjaka z različnimi, večinoma pravokotnimi stranicami, ki so postavljene v lice zidu (ok. $35 \times 20 \times 10$ cm). V notranjosti so natrpani manjši lomljenci zelo nepravilnih oblik in zelo oglati (ok. $10 \times 8 \times 6$ cm). Zid je močno poškodovan z jarkom TJ 2, V od zidu SE 14 je ohranjen v višini enega največ dveh kamnov. Jugovzhodno od zidu SE 14 je oštevilčen kot SE 619. Pod zidom SE 656 in kasnejšim zidom SE 14; presekani z grobom 41 (SE 648a). Vkopan v naravno plast SE 21.

SE 656, sek. 14/kv. D–E5, sek. 20/kv. D–E1 (zid)

Zid, zgrajen v suhozidni tehniki, ki poteka v smeri severovzhod–jugozahod. Narejen je iz večjih lomljencev peščenjaka ($40 \times 30 \times 8$ do $20 \times 18 \times 5$ cm), ki so postavljeni v tri lica oz. fronte plosko in postrani z različnimi pravokotnimi in nepravilnimi stranicami navzven. Peščenjaki so raznih oglatih oblik. V vmesni prostor so nametani lomljenci različnih velikosti in oblik ($21 \times 17 \times 8$ do $7 \times 5 \times 3$ cm). Zid je ohranjen do višine dveh ali treh kamnov in se ne nagiba proti jugozahodu. Sezidan nad zidom SE 638, presekani z grobom 41 (SE 648a), pod tlakovanjem SE 637 in polnilom zasutja SE 662.

SE 662, sek. 14/kv. D5, sek. 20/kv. D1 (polnilo/ruševina)

Kamnita zapolnitev jarka med SE 137 in SE 656. Sestavljena iz oblic in lomljencev peščenjaka, enako kot SE 637.

Najdba: G468.

SE 673, sek. 20/kv. D1 (zid)

Suhozidan zid. Zgrajen iz srednje velikih lomljencev peščenjaka (ok. $23 \times 15 \times 10$ cm), postavljenih v izliv kanala ob jugovzhodni stranici zidu SE 137. Zid ima le eno jugovzhodno

lice, ravno s pravokotnimi stranicami kamnov navzven. Kamni so različnih oglatih oblik in ležijo plosko. Ohranjen je v višini treh kamnov.

SE 676, sek. 20/kv. D1 (ruševina)

Ruševina zidu SE 656. Sestavljena iz lomljencev peščenjaka različnih oglatih oblik in velikosti. Nahaja se severovzhodno od zidu.

Grobišče

SE 106 = SE 117, sek. 20/kv. D2–3, E2–3, sek. 21/kv. A2–3, B2–3 (plast)

Plast svetlo olivno rjave čvrste meljaste gline. Naravni nanos. Močno poškodovana pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100). Skoraj popolnoma odstranjena, ohranjena le na območju jarka TJ 2. Večinoma odstranjena strojno. Nad SE 103, SE 115, SE 104, SE 107, SE 108, SE 151, SE 180, SE 143, pod SE 110.

Najdba: **G283**.

SE 110 = SE 118 = SE 128, sek. 20/kv. D4, E3–4, sek. 21/kv. A–B3 (plast)

Plast svetlo olivno rjave čvrste peščene gline s 5 % grobozrnatega peska. Naraven nanos. Skoraj popolnoma odstranjena pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100), ohranjena le na kontrolnem bloku severno od kontrolnega jarka TJ 2. Odstranjena strojno. Nad SE 106, SE 116.

Najdbi: **G339, G340**.

SE 109, sek. 20/kv. E2–3 (polnilo)

Kamnito polnilo vkopa SE 133. Polnilo svetlo olivno rjave čvrste peščene gline z 2 % grobozrnatega peska in 80 % oglatih lomljencev peščenjaka (7–15 cm).

SE 112, sek. 20/kv. E3 (polnilo)

Kamnito polnilo vkopa SE 134. Polnilo svetlo olivno rjave čvrste peščene gline z 2 % drobozrnatega peska (pod 0,2 cm) in 80 % oglatih lomljencev peščenjaka (7–15 cm).

SE 131, sek. 11/kv. A4–5, B4–5, sek. 14/kv. C3–5, D3–5, E1–5, sek. 15/kv. A1–5, B1–2, sek. 19/kv. C1–2 (plast)

Plast svetlo olivno rjave mehke gnetljive meljaste gline s 5 % peska (0,02–1 cm), 2 % lomljencev peščenjaka nepravilnih oglatih oblik (10–30 cm). Plast koluvija, ki je prekrivala rimske ostaline: ceste in grobišče na območju grobnih parcel A in B. Enaka plasti SE 106.

Najdbe: **G342–G353a–e**.

SE 133, sek. 20/kv. E2–3 (vkop)

Vkop oglate oblike z zaobljenimi vogali. Prehod v konkavno steno je oster, prehod v dokaj ravno dno je postopen. Zapolnjen s polnilom SE 109. Seka SE 110. Poškodovan pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100).

SE 134, sek. 20/kv. E3 (vkop)

Vkop oglate oblike z zaobljenimi vogali. Prehod v nepravilno skoraj navpično steno je neizrazit, prehod v zelo neravno dno (valovito) je postopen. Zapolnjen s polnilom SE 112. Seka SE 110. Poškodovan pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100).

SE 136, sek. 21/kv. A–B1 (plast)

Plast drobnega kamenja, gre za antropogeno nasutje. Plast svetlo olivno rjave slabo sprijete meljaste gline s 66 % grobih sestavin: kamni, tegule, mozaične kocke. Plast je bila poškodovana s TJ 2, narejenim pri gradbenih posegih za gradnjo AC, julija 2002. Nad SE 142, pod SE131.

SE 142, sek. 15/kv. A5, B1–5, C4–5, sek. 21/kv. A–B1 (plast)

Plast svetlo olivno rjave mehke meljaste gline. Je bila pod SE 131, SE 136, SE 143, SE 106.

Najdbi: **G371a–b**.

SE 143, sek. 21/kv. B–C2 (plast)

Plast temno rumenkasto rjavega rahlega glinenega melja s 60 % grobega peska (0,2–2 cm). Plast drobnega peska. Antropogeno nasutje ali naraven nanos. Močno poškodovana pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100). Nad SE 142, pod SE 106, enaka SE 136.

SE 462, sek. 8/kv. C–E1–3, sek. 9/kv. A1–4 (plast)

Plast svetlo olivno rjave čvrste peščene gline s 5 % grobozrnatega peska. Naraven nanos. Porimsko. Odstranjeno strojno. V južnem delu grobišča.

SE 464, sek. 8/kv. B–E1–2, B–C3 (plast)

Plast svetlo olivno rjave mehke gnetljive meljaste gline s 5 % peska (0,02–1 cm), 2 % lomljencev peščenjaka nepravilnih oglatih oblik (10–30 cm). Naraven nanos. Nad SE 465. Odstranjena strojno. V južnem delu grobišča.

Najdba: **G432**.

SE 465, sek. 5/kv. D5, E4–5; sek. 8/kv. A1–3, B1–3, C1–3, D1–3, E1–2 (plast)

Plast svetlo olivno rjave mehke gnetljive meljaste gline s 3 % lomljencev. Naravni nanos. Pod SE 464, nad ruševinami. Odstranjena strojno. V južnem delu grobišča.

Najdbe: **G433–442**.

Grobna parcela 1

SE 20, sek. 20/kv. D–E1–2 (ruševinska plast)

Zbita plast olivno rjave peščene ilovice s 40 % kamnov, 5 % antične keramike in gradbenega materiala ter 1 % malte. Ruševina zidov SE 103 in SE 116 v Z vogalu prostora 1. Plast je bila poškodovana pri gradbenih delih za AC, julija 2002 (SE 100). Enaka SE 17 in SE 19, pod SE 12, SE 131, nad SE 21, SE 15, SE 22, SE 199, naslonjena na SE 22, SE 103 in SE 116. Proti severu prehaja v ruševino SE 108 in proti vzhodu v ruševino SE 115.

Najdbe: **G215–220**.

SE 22, sek. 20/kv. D1–2 (zidana struktura)

Dobro ohranjen zidan postament za nagrobno obeležje, grajen iz lomljenцев (15–30 cm) in vezan z malto. Večji lomljenci pravokotne oblike postavljeni ob 3 lica, manjše kamenje napolnjuje notranjost strukture. Pravokotnega tlorisa, naslonjen na zid SE 116 s severozahodne strani. V sredini jama za stojko SE 24. Večji del uničen pri gradbenih delih za AC, julija 2002 (SE 100) – TJ 2. Manjši del ohranjen severovzhodno od TJ 2, večji jugozahodno od TJ 2 – SE 187 morda del iste strukture.

SE 24, sek. 20/kv. D2 (vkop)

Dobro viden vkop okrogle oblike na površini postamenta SE 22. Jama za stojko. Premera 30 cm. Morda nastale z izpadom večjega kamna iz strukture.

SE 49, sek. 20/kv. D1–2 (vkop)

Slabo viden vkop linearne oblike s pravokotnim presekom. Vkop za postament SE 22. Seka SE 21.

SE 102, sek. 21/kv. B3–5, C3–5, sek. 27/kv. A1, B1 (zid)

Zid, sestavljen iz klesanih kamnov, vezanih z malto. Različno obdelani kamni so postavljeni v dveh licih v pravilnih linijah in prekrivajo stike. Kamni so pravilno pravokotne, trapezoidne in trikotne do nepravilne oblike (49 × 34 × 20 do 20 × 18 × 12 cm). Jedro je zapolnjeno z malto (bela apnena) ter manjšimi kamni nepravilne oblike (8 × 5 do 23 × 13 cm) in lomljenci (oglati). Zid poteka v smeri severovzhod–jugozahod in predstavlja jugovzhodni zid grobne parcele 1. Verjetno je ohranjen le temelj. Na severu je bil še posebej močno poškodovan pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100), tako ni ohranjen stik z zidom SE 155. Ob gradbenih delih za avtocesto (SE 100) so ga uničili v globini verjetno 40 cm po celotni dolžini. Z večjimi vogalnimi kamni je vezan z zidom SE 103, kamni so pravokotne oblike (125 × 37 × 25 in 44 × 43 × 8 cm).

SE 103 = SE 15, sek. 20/kv. D1, E1–2, sek. 21/kv. A2, B2, C2–3 (zid)

Jugozahodni zid grobne parcele 1, ki poteka v smeri severovzhod–jugozahod. Linearni zid s pravokotnim presekom. Grajen iz oglatih obdelanih lomljenцев (20–50 cm) v vrstah, vezanih z belo malto. Kamni, postavljeni z obdelanimi pravokotnimi stranicami v ravno lice v ravne vrste. Nad nivojem zoba je lice zidu lepše zidano. Klesanci so postavljeni plosko v ravne linije tako kot na severovzhodni strani. Zob na zunanji jugozahodni strani je širok 8–11 cm. Proti V je zid uničen pod nivojem zoba. Pod nivojem zoba ima zid neravno lice in kamni so s stranicami različnih oblik manj skrbno postavljeni v lice zidu. Prostor med kamni je zapolnjen z malto in manjšimi lomljenci. Zid je bil poškodovan s TJ 2, narejenim pri gradbenih posegih za gradnjo AC. Z od TJ 2 je bil oštevilčen kot SE 15. Vezan na zahodu z zidom SE 116, na vzhodu z zidom SE 102.

SE 104, sek. 20/kv. C4, D4–5, E2–5, sek. 21/kv. A2–5, B2–4 (plast)

Plast olivno rjave zbite meljaste gline s 7 % grobozrnatega peska. Vsebuje veliko razbitih rimskih posod, predvsem skodelic tankih sten, namizne keramike, amfor in opek. Plast je nastala z uporabo grobišča, definirana kot ena zadnjih hodnih površin v grobni parceli, s katere so bili vkopani najmlajši skeletni grobovi. Nad SE 105, SE 123, SE 152, SE 127, SE 179, pod SE 106, SE 107, SE 108, SE 115, naslonjena na SE 102, SE 103, SE 155, SE 116, SE 151.

Najdbe: G226–282a–b.

SE 108, sek. 20/kv. C2–3, D2–3, E2–3, sek. 21/kv. A3 (ruševinska plast)

Plast temno sivo-rjave čvrste meljaste gline s 30 % oglatih kamnov (2–10 cm), 5 % velikih oglatih kamnov, 2 % antične keramike ter 0,5 % antičnega gradbenega materiala (opeke). V plasti so najdene tudi kovinske in steklene najdbe ter živalske in človeške kosti. Močno poškodovana oz. popolnoma uničena pri gradbenih delih za avtocesto SE 100. Ohranjena le na območju kontrolnega bloka, južno od TJ 2 oštevilčena kot SE 20. Ruševina zidu SE 116 v grobni parceli 1. Proti jugozahodu prehaja v ruševino SE 115 in v ruševino SE 20 v zahodnem vogalu parcele 1. Nad SE 104, SE 187, SE 152, SE 151, naslonjena na SE 116, pod SE 106

Najdbe: G284–334.

SE 115, sek. 20/kv. E2–3, sek. 21/kv. A2–3, B2–3, C3 (ruševinska plast)

Plast olivno rjave čvrste meljaste gline s 30 % velikih oglatih kamnov (7–25 cm), 10 % malte (bela apnena, drobci do 3 cm) ter 0,5 % polžkov. Močno poškodovana oz. popolnoma uničena pri gradbenih delih za avtocesto SE 100. Ohranjena le na območju kontrolnega bloka in presekana s TJ 2. Ruševina zidu SE 116 v grobni parceli 1. Proti jugozahodu prehaja v ruševino SE 20 v zahodnem vogalu parcele 1 in ruševino SE 108. Nad SE 104, SE 187, SE 152, SE 151, naslonjena na SE 103, pod SE 106.

SE 116 = SE 16, sek. 20/kv. D1–5 (zid)

Zid grobne parcele 1, ki poteka v smeri severovzhod–jugozahod. Narejen iz večjih neobdelanih kamnov, postavljenih v dve lici. Klesanci peščenjaka, kvadratnih oblik (30 × 28 × 15 cm). Postavljeni so z obdelanimi pravokotnimi stranicami v ravno lice v ravne vrste. Na jugovzhodnem notranjem licu na zidu zob, širok 10–5 cm, v dolžini 2,32 m. Nad nivojem zoba je lice zidu lepše zidano. Klesanci so postavljeni plosko v ravne linije tako kot na severovzhodni strani. Pod nivojem zoba ima zid neravno lice in kamni so s stranicami različnih oblik manj skrbno postavljeni v lice zidu. Lice zidu ima na zunanji strani močno malteno oblogo. Prostor med kamni je zapolnjen z malto in manjšimi lomljenci (20 × 14 × 5–5 × 8 × 10 cm). Zid je bil poškodovan s TJ 2, narejenim pri gradbenih posegih za gradnjo AC. Zahodno od TJ 2 je oštevilčen

kot SE 16. V severnem vogalu grobne parcele prostora 1 se nanj naslanja zid SE 155. V zahodnem vogalu je vezan z zidom SE 103.

SE 123 = SE 191, sek. 21/kv. B2–4, C3 (tlak)

Plast olivno rjave čvrste meljaste gline z 90 % zelo oglatih in nepravilnih lomljencev peščenjaka (5–10 cm). Manjši kamni so zelo oglati, večji pa bolj kvadratni, 20 % ($38 \times 25 \times 15$ – $15 \times 17 \times 13$ cm). Kamnito nasutje – tlak v grobni parceli 1, v južnem vogalu. Presekana s TJ 2 pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100). Nad SE 127, SE 175, SE 179, SE 608, SE 193c, pod SE 104, SE 115.

Najdba: **G404**.

SE 127 = SE 21, sek. 20/kv. C3–5, D1–5, E1–5, sek. 21/kv. A2–5, B2–5, C3, sek. 26/kv. E1, sek. 27/kv. A1, B1 (plast, hodna površina)

Plast svetlo olivno rjavega peščenega melja z 10 % drobnopratega peska, 1 % oglatega kamenja (1–7 cm) ter 1 % polžkov. Na površini se pojavljata antična keramika in gradbeni material, verjetno je bila njena zgornja meja nekoč hodna površina. Plast je bila močno poškodovana pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100). Naravni kolvij, plast pod rimskimi ostalinami v notranjosti grobne parcele 1. Pod SE 122, SE 11, SE 106, SE 114, SE 180, SE 142, SE 148, SE 600, nad SE 10, SE 125, SE 124.

SE 140, sek. 20/kv. B3–4, C2–4 (ruševinska plast)

Plast rahlega olivno rjavega glinenega melja z 10 % grobo obdelanih kvadratnih peščenjakov ($32 \times 24 \times 10$ – $15 \times 14 \times 8$ cm), 20 % manjših nepravilnih lomljencev peščenjaka (ok. $7 \times 10 \times 3$ cm), 10 % manjših nepravilnih lomljencev apnenca ($3 \times 5 \times 2$ – $7 \times 10 \times 3$ cm), 1 % grobega peska (do 0,5 cm), 1 % malte ter 1 % polžkov. Ruševina zidu SE 116 izven grobne parcele 1. Skoraj popolnoma odstranjena pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100), ohranjena le na kontrolnem bloku severno od kontrolnega jarka TJ 2 in južno od TJ 2. Pod SE 106, nad SE 138, naslonjena na SE 116.

Najdba: **G368**.

SE 151, sek. 20/kv. D3 (zidana struktura)

Postament. Struktura sezidana iz grobo obdelanih kvadratnih lomljencev peščenjaka ($36 \times 25 \times 9$ – $26 \times 20 \times 7$ cm), ki so s pravokotnimi stranicami postavljeni navzven (v južno in zahodno lice). Zgornji nivo je ohranjen do višine 1 kamna (7–12 cm). Severno lice ni ohranjeno. Notranjost oz. jedro konstrukcije je zapolnjena z lomljenci 60 % peščenjaka različnih oglatih nepravilnih oblik ($23 \times 15 \times 7$ – $5 \times 4 \times 1$ cm), 2 % lomljenci apnenca različnih oglatih nepravilnih oblik ($5 \times 4 \times 3$ cm), 3 % kosov antične opeke ($7 \times 8 \times 3$ cm), 10 % drobcev malte, 20 % zemlje, 5 % drobnega peska (do 3 cm) in z drobci oglja. Vrsta temelja spodnjega nivoja je sezidana podobno: večji kamni so s pravilnimi stranicami postavljeni navzven. Notranjost zapolnjuje isto jedro. Zunanje stranice so manj pravilne kot pri zgornjem nivoju. Ima

višino 1 kamna in širino proti jugu 7 do 28 cm in proti zahodu ok. 43 cm. Postament nima v lica, saj je naslonjen na zid SE 116. Zgornji nivo je postavljen na Z zob zidu SE 116. Severozahodna polovica kontraforja je uničena z gradbenimi deli za avtocesto (SE 100), ostanek smo dokumentirali kot SE 173. Postavljen je nad SE 104 in direktno nad grobnico SE 152. Zidana struktura je vezana s sivo-belo malto. Spodnji del temelja je visok dve vrsti kamnov. Najnižja vrsta ima notranjost zapolnjeno z oglatimi kamni in grobo obdelanimi lomljenci peščenjaka, ki so postavljeni navpično oz. poševno ($42 \times 18 \times 18$ – $12 \times 8 \times 4$ cm). Naslednja vrsta gre okoli in okoli tudi ob SE 116, široka pa je $49 \times 55 \times 65$ cm v širini dveh ali treh kamnov, ki so postavljeni s pravokotnimi stranicami navzven in na spodnjo vrsto postavljeni plosko. Tudi pri tej vrsti je notranjost zapolnjena z istim jedrom kot zgoraj.

SE 155, sek. 20/kv. C5, D5, E5, sek. 26/kv. D1, E1 (zid)

Severovzhodni zid grobne parcele 1, ki poteka v smeri severovzhod–jugozahod. Linearni zid s pravokotnim presekom. Grajen iz oglatih obdelanih lomljencev (20–50 cm) v vrstah, vezanih z belo malto. Kamni, postavljeni z neobdelanimi stranicami v neravno lice, ki nima ravnih vrst. Kamni niso postavljeni v ravne linije niti niso postavljeni samo plosko v zid. Tako zid nima ravnih lic. Temelj zidu ni razširjen oz. se ne loči od zidu. Prostor med kamni je zapolnjen z malto in manjšimi lomljenci. Zid je bil poškodovan s TJ 2, narejen pri gradbenih posegih za gradnjo AC – julija 2002. Zid je naslonjen ali vezan z zidom SE 103 na severozahodnem koncu.

SE 163, sek. 20/kv. D4 (jama/kurišče)

SE 163a (vkop)

Vkop ovalne oblike. Prehod v poševno in konkavno steno je oster, prehod iz stene v dokaj ravno dno je postopen. Po površini je bil poškodovan z gradbenimi deli za AC julija 2002 (SE 100). Dimenzije $0,75 \times 0,66$ m.

SE 163b (polnilo)

Polnilo iz temno sivega glinenega melja s 40 % žganine, drobcev oglja in nekaj drobcev keramike. Zapolnjuje jamo SE 163a.

Najdbi: **G394a–b**.

SE 168, sek. 20/kv. C4–5, D4–5 (struktura)

Nasutje, sestavljeno večinoma 60 % iz zaobljenih kamnov peščenjaka oz. oblik različnih velikosti (3×2 – $15 \times 10 \times 5$ cm), 25 % srednje velikih in velikih ($15 \times 10 \times 5$ – $32 \times 19 \times 10$ cm) rahlo zaobljenih lomljencev peščenjaka ter 5 % antičnih opek. Vmesni prostor med kamenjem 10 % zapolnjuje svetlo olivno rjav močno sprijet drobnoprateg pesek. V severnem vogalu grobne parcele 1. Podobno cestišču proti vili.

Najdbi: **G396, G397**.

SE 173, sek. 20/kv. D3 (struktura)

Ostanek postamenta SE 151 na poškodovanem delu grobne parcele 1. Od kamnite konstrukcije so ostali le maltna podlaga in nekaj kamnov. Struktura je bila skoraj do konca uničena pri gradbenih delih za AC (SE 100).

SE 175, sek. 21/kv. B2–3 (ruševinska plast)

Koncentracija večjega kamenja v grobni parceli 1, ruševina strukture SE 608. Sestavljena iz lomljencev peščenjaka različnih bolj kvadratnih oblik ($42 \times 38 \times 20$ – $15 \times 10 \times 3$ cm). Postavljeni so na videz brez reda v neko polkrožno strukturo. Vzhodno od strukture SE 608. Nekaj posameznih kamnov je razpršenih še v razdalji 1 m okoli SE 608 in strnjene delu SE 175.

Najdba: G398a.

SE 179, sek. 20/kv. C3–5, D1–5, E1–5, sek. 21/kv. A2–5, B2–5, C3, sek. 26/kv. E1, sek. 27/A1, B1 (struktura/tlak)

Tlak v grobni parceli 1. Sestavljen iz oblic in zaobljenih kamnov (pr. 3 do 12 cm), ki so sporadično raztreseni po površini SE 127. Verjetno gre za neko hodno površino v grobni parceli 1, saj se nad oz. med kamenjem nahaja veliko kosov keramike oz. razbitih posod in živalskih kosti (shranjene pod SE 104, ki leži nad tlakom). Tlak je deloma rahlo pogreznjen ob robovih v grobne jame in prekrit s kamnitimi ploščami, ki ga prekrivajo, pri čemer segajo preko. V vzhodni polovici prostora je tlak težko zaznaven.

Najdba: G398b.

SE 180 = SE 114, sek. 21/kv. B–C2 (ruševinska plast)

Ruševina zidu SE 103. Nahaja se južno od prostora 1. Močno je bila poškodovana z gradbenimi deli za AC julija 2002 (SE 100). Ohranila se je le na kontrolnem bloku severno od TJ 2. Spodnji del plasti je bil oštevilčen kot SE 114.

Najdbe: G335.

SE 187, sek. 20/kv. D3 (zidana struktura)

Oglat postament, narejen iz lomljencev peščenjaka, položeni plosko v kvadratno konstrukcijo. Večji kamni so postavljeni na liniji manjših. Vmesni prostor zapolnjuje zemljena matrika olivno rjave meljaste glin (40 %) s 5 % raznih malih kamnov, oglatimi lomljenci peščenjaka in oblicami (od 3×2 do $8 \times 7 \times 4$ cm). Močno poškodovana s TJ 2, narejenim pri gradbenih posegih za gradnjo AC, julija 2002. Verjetno del postamenta SE 22 zahodno od TJ 2. Nad SE 127, pod SE 108, naslonjena na SE 116.

SE 608, sek. 21/kv. B2–3 (zidana struktura)

Zidana struktura, sestavljajo jo kamni, postavljeni plosko v dveh vrstah v višini dveh kamnov. Večji so postavljeni s še kar ravnimi stranicami v 2 lici (ki pa nista ravni). Manjši so postavljeni vmes. Struktura je zgrajena brez veziva. Verjetno gre za podstavek neznane funkcije, morda podstavek za nagrobno obeležje ali oltar ali drugo notranjo arhitekturno grobno parcelo, posvečene daritvam. Nad SE 127, pod SE 175.

Nadaljevanje grobišča južno od grobne parcele 1

SE 13, sek. 21/kv. E1 (ruševinska plast)

Čvrsta plast olivno rjave peščene ilovice s 40 % grobih sestavin (30 % drobnozrnat pesek (2–6 mm), 10 % oglati kamni (7–30 cm), 10 % malta. Vsebuje antični gradbeni material in keramiko. Ruševina zidu SE 14 na jugovzhodni strani. Proti jugozahodu prehaja v ruševino SE 17 z manjšo vsebnostjo malte.

SE 14 = SE 162 = SE 402, sek. 11/kv. B4–5, C4, sek. 14/kv. E5, sek. 15/kv. A2–5, B1–2, sek. 20/kv. E1 (zid)

Linearni zid, usmerjen severovzhod–jugozahod. Grajen iz oglatih lomljencev peščenjaka (10–30 cm) v vrstah, vezanih z malto. Enak gradnji zidov grobne parcele 1, naslanja se na zid SE 15. Sežidan nad starejšim suhim zidom SE 619 = 638. Od tega stika proti jugozahodu je oštevilčen kot SE 162 in vsebuje bistveno manj malte. V južnem delu grobišča oštevilčen kot SE 402.

SE 17, sek. 11/kv. B4–5, C4–5, sek. 15/kv. A1–5, B1–5, sek. 20/kv. E1, sek. 21/kv. A1–B1 (ruševinska plast)

Čvrsta plast olivno rjave peščene ilovice s 55 % grobih sestavin. Malta se pojavlja predvsem na dnu ruševine. Ruševina zidu SE 162. Poteka linearno ob zidu SE 162 v smeri severovzhod–jugozahod in pada od zidu SE 162 proti jugovzhodu.

Najdbe: G194–202.

SE 18, sek. 11/kv. B4–5, C4–5, sek. 15/kv. A1–5, B1–5, sek. 20/kv. E1, sek. 21/kv. A1–B1 (plast)

Zbita plast olivno rjave ilovice. Kulturna plast. Ugotovljena v grobni parceli 1. Pod isto številko zavedena tudi plast, nastala z naravnim nanosom po izgradnji zidu SE 14 = 162 = 402 jugovzhodno od zidu in zapečaten s padcem ruševine nanjo. Enaka SE 471 v južnem delu.

Najdbe: G203–207.

SE 19, sek. 20/kv. D–E1 (ruševinska plast)

Čvrsto posutje plast olivno rjave meljaste ilovice z 32 % grobih sestavin: 30 % oglatih kamnov (10–50 cm), 2 % oglatega peska (0,02–0,06 cm). Ruševina zidu SE 14 in zidu SE 116 v vogalu med parcelama 1 in A.

Najdbe: G208–214.

SE 161, sek. 11/kv. B4–5, C4–5, sek. 14/kv. D4, E4–5; sek. 15/kv. A1–5, B1–5, sek. 20/kv. E1, sek. 21/kv. A1–B1 (ruševinska plast)

Plast s 70 % lomljencev peščenjaka, 10 % oglatih kamnov in antičnim gradbenim materialom z mehko svetlo olivno rjavo meljasto glino med kamni. Ruševina zidu SE 14 zahodno od zidu in ruševina gradbenih konstrukcij na grobnih parcelah A in B.

Najdbe: G379–393.

SE 162, sek. 11/kv. B4–5, C4, sek. 14/kv. E5, sek. 15/kv. A2–5, B1–2, sek. 20/kv. E1 (zid)

Nadaljevanje limitacijskega zidu SE 14 proti jugu, poteka v smeri severovzhod–jugovzhod ob grobnih parcelah A in B. Narejen iz večjih neobdelanih peščenjakov nepravilni oglatih oblik ($14 \times 10 \times 12$ – $47 \times 19 \times 21$ cm), postavljenih v dve lici. Klesanci peščenjaka, kvadratnih oblik ($30 \times 28 \times 15$ cm). Kamni ne tvorijo ravnih vrst, ki bi potekale po vsej dolžini. Temelj je prav tako zidan iz neobdelanih peščenjakov nepravilni oglatih oblik ($15 \times 12 \times 7$ – $30 \times 20 \times 10$ cm). Med zidom in temeljem ni zoba, vidi se le razlika v zidavi. Manjša vsebnost malte kakor pri zidu SE 14.

SE 192, sek. 14/kv. D4–5, E2–5, sek. 15/kv. A2–5 (plast)

Antropogeno nasutje grobega peska. Plast svetlo olivno rjava meljastega peska z 10 % drobnih oblic (do 4 cm) in 60 % grobega peska. Najnižji nivo tlaka v grobni parceli A.

SE 402 = SE 14 = SE 162; sek. 3/kv. C2–5, B3–5, sek. 6/kv. A1–5, B1–2, sek. 5/kv. E1, sek. 8/kv. E1–3, D2–3 (zid)

Nadaljevanje limitacijskega zidu SE 162 na južnem delu grobišča, poteka v smeri severovzhod–jugovzhod. Zid iz neobdelanih ploščatih, pravokotnih in nepravilnih lomljenčev. Prostor med kamni je zapolnjen z malto in manjšimi lomljenci.

Najdba pri čiščenju zidu: **G416**.

SE 617, sek. 20/kv. E1, sek. 21/kv. A1 (struktura)

Odočna struktura. V severovzhodnem vogalu med zidovima SE 619 in SE 14 sta postavljeni dve teguli zaporedno ena za drugo ($61 \times 45 \times 3$ cm). Položeni sta z robovi navzgor, tako da potekajo robovi v smeri severovzhod–jugozahod pravokotno na zid SE 14. Mogoče predstavljata nekakšen odtok za deževnico ali sta povezani s SE 619.

Grobna parcela A

SE 132, sek. 14/kv. D3–5, E3–5, sek. 15/kv. A3–5 (tlak)

Najmlajše tlakovanje grobne parcele A. Mehka plast svetlo olivno rjave meljaste gline z vključki 10 % srednje velikih in večjih lomljenčev peščenjaka oglatih oblik z zaobljenimi vogali (15×5 – 40 cm), 20 % grobega peska, 10 % oblic (premera 5–15 cm).

Najdbe: **G354–364**.

SE 147, sek. 14/kv. D3–5, E3–5, sek. 15/kv. A3–5 (tlak)

Plast svetlo olivno rjave čvrste meljaste gline. Na površini se pojavljata antična keramika in gradbeni material; verjetno je bila njena zgornja meja nekoč hodna površina. Vanjo so vkopani grobovi. Nad njo je tlak grobne parcele SE 132 oz. plast, s katero so dvignili nivo parcele A.

Najdba: **G372**.

SE 637, sek. 14/kv. D–E5 (struktura/tlak)

Kamnito tlakovanje, zamejuje grobno parcelo A s severne strani. Sestavljeno iz oblic, zaobljenih peščenjakov in opeke:

50 % iz oblic (pr. od 3 do 12 cm), 30 % srednje velikih in večjih lomljenčev peščenjaka oglatih oblik z zaobljenimi vogali (od $11 \times 10 \times 5$ do $72 \times 27 \times 5$ cm), 20 % grobega peska. Poteka med grobnima parcelama A in 1, v 2 m širokem pasu od ceste do zidu SE 162.

Najdbe: **G463–465b**.

SE 649, sek. 14/kv. D5, sek. 20/kv. D1 (postament)

Kvadraten postament, narejen iz lomljenčev peščenjaka, položenih plosko v kvadratno konstrukcijo, vezanih z zelo belo apneno malto (z drobci zdrobljene opeke pr. 3 mm). Vmesni prostor zapolnjuje zemljena matrika olivno rjave meljaste gline (40 %) s 5 % raznih malih kamnov, oglatimi lomljenci peščenjaka in oblicami (od 3×2 do $8 \times 7 \times 4$ cm). Na južni strani je struktura polkrožno poškodovana. Nad grobom 36.

SE 665 = SE 651 = SE 21, sek. 14/kv. E2–4, sek. 15/kv.

A2–4 (plast)

Plast svetlo olivno rjave čvrste meljaste gline. Podobna SE 21 oz. enaka. Verjetno je bila njena zgornja meja nekoč hodna površina ob izgradnji zidu SE 162. Pod SE 147 v grobni parceli A, oštevilčena tudi kot SE 651 ob grobnici 40.

Najdba: **G467**.

SE 675, sek. 14/kv. E2, sek. 15/kv. A2 (tlak)

Struktura, sestavljena 50 % iz oblic (pr. od 3 do 12 cm), 30 % srednje velikih in večjih lomljenčev peščenjaka oglatih oblik z zaobljenimi vogali (od $11 \times 10 \times 5$ do $72 \times 27 \times 5$ cm) ter 20 % grobega peska. Kamni so olivno sive barve. Poteka med grobnima parcelama A in B, v 2 m širokem pasu od ceste do zidu SE 162.

SE 681, sek. 11/kv. B4–5, C4–5, sek. 14/kv. E5, sek. 15/kv. A2–5, B1–2, sek. 20/kv. E1 (tlak)

Struktura, sestavljena 50 % iz oblic (pr. od 3 do 12 cm), 30 % srednje velikih in večjih lomljenčev peščenjaka oglatih oblik z zaobljenimi vogali (od $11 \times 10 \times 5$ do $72 \times 27 \times 5$ cm) ter 20 % grobega peska. Najstarejši tlaki okoli parcele A in B.

SE 682, sek. 11/kv. B4–5, C4, sek. 14/kv. E5, sek. 15/kv. A2–5, B1–2, sek. 20/kv. E1 (tlak)

Struktura, sestavljena 50 % iz oblic (pr. od 3 do 12 cm), 30 % srednje velikih in večjih lomljenčev peščenjaka oglatih oblik z zaobljenimi vogali (od $11 \times 10 \times 5$ do $72 \times 27 \times 5$ cm) ter 20 % grobega peska. Najstarejši tlaki v parceli A in B. Pas širine 1 m vzporedno z zidom SE 162.

Grobna parcela B

SE 430, sek. 15/kv. A–B1 (struktura)

Kamnita struktura iz neobdelanih nepravilno pravokotnih lomljenčev: prostor med kamni je zapolnjen z manjšimi lomljenci in zemljeno matriko. Postament za nagrobno obeležje.

SE 432, sek. 11/kv. B4 (struktura)

Pravilna pravokotna kamnita struktura iz obdelanih ploščatih pravilno pravokotnih lomljencev, vmesni prostor je zapolnjen z manjšimi nepravilnimi lomljenci, malto in zemljeno matriko, ki je posledica gravitacijskega spiranja. Postament za nagrobno obeležje.

SE 440, sek. 11/kv. A4 (struktura)

Kamnita struktura iz neobdelanih nepravilno pravokotnih lomljencev: prostor med kamni je zapolnjen z manjšimi lomljenci in zemljeno matriko. Postament za nagrobno obeležje.

SE 443, sek. 11/kv. B4 (jama)**SE 443a (vkop)**

Dobro viden ovalen vkop s profilom v obliki črke „U“. Vkop ima postopen prehod v poševno steno in postopen prehod v konkavno dno. Vkop jame neznane funkcije (v povezavi z aktivnostmi na grobišču), z naravnim polnilom SE 443b in krovno strukturo SE 443d.

SE 443b (polnilo)

Plast olivno rjavega mehkega glinenega melja z 2 % grobozrnatega skoraj oglatega karbonatnega peska. Naravno polnilo jame neznane funkcije. Nastalo je pri lateralnem gravitacijskem izpiranju v jamo. Polnilo jame SE 443 vsebuje živalske kosti (konj).

SE 443d (struktura)

Struktura, sestavljena iz 6 neobdelanih plošč iz peščenjaka in dveh tegul, ki so položene preko grobne jame. Plošče so različnih velikosti in debelin: 40 × 20 × 5 cm, 30 × 18 × 5 cm, 40 × 28 × 13 cm, 40 × 15 × 8 cm, 30 × 20 × 4 cm, 24 × 35 × 4 cm. Krovna struktura jame neznane funkcije.

SE 452 = SE 453, sek. 10/kv. E5, sek. 11/kv. A4–5, B4–5, sek. 14/kv. E1–2, sek. 15/kv. A1–2, B1 (tlak)

Kamnito tlakovanje grobne parcele B. Sestavljeno iz oblic, zaobljenih peščenjakov in opeke: 60 % iz oblic (pr. od 3 do 12 cm), 20 % srednje velikih in večjih lomljencev peščenjaka oglatih oblik z zaobljenimi vogali (od 11 × 10 × 5 do 72 × 27 × 5 cm) ter 20 % grobega peska.

SE 457, sek. 10/kv. E5, sek. 11/kv. A4–5, B4–5 (tlak)

Najmlajše tlakovanje grobne parcele B. Mehka plast svetlo olivno rjave meljaste gline z vključki 10 % srednje velikih in večjih lomljencev peščenjaka oglatih oblik z zaobljenimi vogali (od 15 × 5 do 40 cm), 20 % grobega peska ter 10 % oblic (premera do 5–15 cm).

Najdba: G431.

SE 458, sek. 10/kv. E5, sek. 11/kv. A5, sek. 14/kv. E1, sek. 15/kv. A1 (struktura)

Prekritje, sestavljeno iz neobdelanih plošč iz peščenjaka, ki so položene in zložene. Plošče so različnih velikosti in debelin od 20 do 40 cm. Krovna struktura groba ali označba na grobišču.

SE 670, sek. 11/kv. B5 (jama s konjem)**SE 670a (vkop)**

Jama za pokop živali. Vkop ima postopen prehod v poševno steno in postopen prehod v konkavno dno.

SE 670b (polnilo)

Plast olivno rjave mehke meljaste gline, z 1 % drobcov ožganih kosti, 1 % oglja in 15 % živalskih kosti. Polnilo groba SE 670, ki vsebuje živalski skelet (konj).

SE 674, sek. 10/kv. E4–5, sek. 11/kv. A4, sek. 14/kv.**D1–2, E1–2 (tlak)**

Zahodna meja grobne parcele B. Pas skrbno postavljenih oblic z daljšo stranico, pravokotno na usmeritev pasu. Poteka v smeri severovzhod–jugozahod, na obeh koncih se izklini na vzhodnem robu.

SE 680, sek. 10/kv. E4 (stojka)

Stojka v tlakovanem pasu SE 674 pred grobno parcelo B. Skoraj okroglega tlorisa in U preseka, plitka.

Južni, deloma raziskan del grobišča**SE 461, sek. 8/kv. C–D3 (struktura)**

Kamnita struktura, zelo verjetno prekritje groba v južnem delu grobišča. Podolgovatega tlorisa, izdelana iz večjih peščenjakovih lomljencev (velikosti 40 do 15 cm). Ni izkopano, le površinsko očiščeno. Se nadaljuje v profil izkopnega polja.

SE 466 = SE 411 = SE 412 = SE 415 = SE 416 = SE 468, sek. 3/kv. C2–5, B3–5, sek. 6/kv. A1–5, B1–5, sek. 5/kv. E1, sek. 8/kv. E1–3, D2–3, sek. 9/kv. A1–2 (ruševinska plast)

Ruševina zidu SE 402 oz. SE 14 v južnem delu grobišča. Plast olivne mehke meljaste ilovice s 75 % velikih skoraj oglatih kamnov in posameznimi kostmi. Leži jugovzhodno od zidu, pod cesto SE 413 na južnem delu. Na drugih območjih južnega izkopa oštevilčena tudi kot SE 411, SE 412, SE 415, SE 416 in SE 468, saj se pojavlja v različno širokih pasovih od zidu. SE 468 na severovzhodnem delu južnega izkopa (sektorja 8 in 9) je vsebovala večji delež (85 %) lomljencev, ki so tudi po velikosti nekoliko večji (do 47 × 30 × 10 cm), in kose zdrobljene malte, nekaj kosov opeke in posamezne kosti. V sektorju 3 ruševina SE 415 predstavlja skupno ruševino zidu SE 402 s prečnim zidom. Ruševina SE 411 predstavlja ruševino tudi nad območjem grobišča, severozahodno od zidu.

Najdbe: G417a–419b.

SE 471, sek. 3/kv. C2–5, B3–5, sek. 6/kv. A1–5, B1–5, sek. 5/kv. E1, sek. 8/kv. E1–3, D2–3, sek. 9/kv. A1–2 (plast)

Plast olivno rjavega mehkega glinenega melja s 3–5 % oglatega peščenjaka manjših velikosti (2 × 4 × 7 cm do 15 × 10 × 5 cm). Naravnega nastanka, na jugovzhodni strani limitacijskega zidu SE 402, nad tlakovanjem SE 475 in pod SE 466 (ruševino limitacijskega zidu).

SE 472 = 712 = 713 = 720 = 426 = 427 = 469, sek. 2/kv. C–E5, sek. 5/kv. B–D1–5, E1–3, sek. 8/kv. A–DE1–3 (tlak)

Najmlajše tlakovanje južnega dela grobišča. Mehka plast svetlo olivno rjave meljaste gline z vključki 10 % srednje velikih in večjih lomljencev peščenjaka oglatih oblik z zaobljenimi vogali (od 15 × 5 do 40 cm), 20 % grobega peska ter 10 % oblic (premera 5–15 cm). Na različnih delih grobišča se drugače kaže kot različne koncentracije kamnov ali bolj zemljena površina, zato je bila na različnih delih različno oštevilčena. SE 426, SE 713 in 720 vsebujejo večje količine srednje velikega kamenja. SE 427, SE 471 in SE 712 so bolj zemljene. SE 426 in SE 427 določeni okoli groba 48.

SE 484 = 708, sek. 3/kv. C2–5, B4–5, D4–5, E5, sek. 6/kv. A2–5, B–D1–5, sek. 8/kv. E1–3, sek. 9/kv. A–C1–3 (plast)

Plast mehkega olivno rjavega glinenega melja s posameznimi vključki kamnov. Plast naravnega nastanka, podobna ali enaka SE 471. Nahaja se pod tlakovanjem SE 475 na jugovzhodni strani limitacijskega zdiu SE 402.

SE 494, sek. 5/kv. D–E1–2 (struktura)

Kamnita struktura, zelo verjetno prekritje groba v južnem delu grobišča. Ovalnega tlorisa, izdelana iz peščenjakovih lomljencev (velikosti 50 × 28 × 15 cm do 17 × 15 × 10 cm do najmanjših 10 × 8 × 4 cm) in nekaj antičnih opek. Ni izkopano, le površinsko očiščeno. Dimenzije 2,91 × 2,09 m.

SE 495, sek. 5/kv. E2 (struktura)

Kamnita struktura, zelo verjetno prekritje groba v južnem delu grobišča. Podolgovatega tlorisa, izdelana iz večjih peščenjakovih lomljencev (velikosti 50 × 28 × 15 cm do 25 × 15 × 10 cm) in nekaj antičnih opek. Ni izkopano, le površinsko očiščeno.

SE 496, sek. 5/kv. D–E3–4 (struktura)

Kamnita struktura, zelo verjetno prekritje groba v južnem delu grobišča. Pravokotnega tlorisa, izdelana iz večjih plošč peščenjaka (velikosti 50 × 30 × 10 cm do 17 × 15 × 10 cm). Ni izkopano, le površinsko očiščeno.

SE 497, sek. 5/kv. E4 (struktura)

Kamnita struktura, zelo verjetno prekritje groba v južnem delu grobišča. Podolgovatega ovalnega tlorisa, izdelana iz večjih peščenjakovih lomljencev (velikosti 50 × 28 × 15 cm do 17 × 15 × 10 cm do nekaj manjših). Kamenje je krožno postavljeno nekako v vrste, ki se proti notranjosti ožijo. Ni izkopano, le površinsko očiščeno.

SE 499, sek. 8/kv. D1 (struktura)

Pravilna pravokotna kamnita struktura iz obdelanih ploščatih pravilno pravokotnih lomljencev, vmesni prostor je zapolnjen z manjšimi nepravilnimi lomljenci, malto in zemljeno matriko, ki je posledica ravitacijskega spiranja. Postament za nagrobno obeležje.

SE 700, sek. 6/kv. A1 (struktura)

Pravilna pravokotna kamnita struktura iz dveh večjih obdelanih ploščatih pravilno pravokotnih lomljencev, postavljenih eden na drugega. Postament za nagrobno obeležje ali neka struktura na grobišču, morda celo postament za oltar.

SE 701, sek. 8/kv. D2 (struktura)

Kamnita struktura, zelo verjetno prekritje groba v južnem delu grobišča. Podolgovatega tlorisa, izdelana iz večjih peščenjakovih lomljencev (velikosti 40 do 15 cm). Ni izkopano, le površinsko očiščeno.

SE 702, sek. 8/kv. C2–3 (struktura)

Kamnita struktura, zelo verjetno prekritje groba v južnem delu grobišča. Podolgovatega tlorisa, izdelana iz večjih peščenjakovih lomljencev (velikosti 50 × 28 × 15 cm do 17 × 15 × 10 cm do najmanjših 10 × 8 × 4 cm) in nekaj rimskih opek. Ni izkopano, le površinsko očiščeno.

SE 703, sek. 8/kv. C3 (struktura)

Kamnita struktura, zelo verjetno prekritje groba v južnem delu grobišča. Podolgovatega tlorisa, izdelana iz večjih peščenjakovih lomljencev (velikosti 40 do 15 cm). Ni izkopano, le površinsko očiščeno. Nadaljuje se v profil izkopnega polja.

SE 719, sek. 5/kv. E5, sek. 8/kv. E1 (struktura)

Kamnita struktura, zelo verjetno prekritje groba v južnem delu grobišča. Pravokotnega tlorisa, izdelana iz večjih peščenjakovih lomljencev (velikosti 40 do 25 cm). Ni izkopano, le površinsko očiščeno.

Strukture ob grobišču

SE 25, sek. 20/kv. A3–4 (ruševinska plast)

Ruševinska plast iz 81 % grobih sestavin (kamni, gradbeni material) in čvrste svetlo olivno rjave peščene ilovice med kamni. Posutje predstavlja zahodno ruševino jugozahodnega vogala grobne parcele 1, ki je bilo kasneje utrjeno in verjetno preuporabljeno kot del cestišča glavne ceste oz. njegovega vzhodnega roba.

Najdba: G221.

SE 138, sek. 20/kv. B–C3–4 (tlak)

Struktura, sestavljena 70 % iz oblic (pr. 3–20 cm), 2 % antičnega gradbenega materiala (opeke – zaobljene 10 × 7 × 3 cm), 10 % kosov razbitin iz apnenca, ki so na mestih obdelani (zelo oglati, 20 × 10 × 3–3 × 4 × 3 cm), ter 10 % grobozrnatega peska. Kamnito nasutje ali tlak na severozahodni zunanji strani grobne parcele 1 (zidu SE 116). Močno poškodovana oz. skoraj popolnoma uničena pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100). Skoraj popolnoma odstranjena, ohranjena le na območju kontrolnega bloka severnem od TJ 2 in J od kontrolnega jarka TJ 2. Mogoče hodna površina v nekem trenutku v rimskem ali poznoantičnem obdobju; deloma pa je verjetno ruševinskega nastanka, zahodno od grobne parcele 1 oz. zidu SE 16, do katerega sega.

Najdbi: G366, G367.

SE 177, sek. 14/kv. D2–3 (tlak)

Plast večjih kamnov. Antropogeno nasutje, linearne oblike, poteka v smeri sever–jug, na S delu pada proti zahodu. Mogoče gre za neko zamejitev pokopališkega prostora proti zahodu. Plast je premešana s SE 131.

SE 441, sek. 10/kv. E5 (plast)

Plast temno rumenkasto rjavega mehkega glinenega melja s 3 % grobozrnatega, skoraj zaobljenega karbonatnega peska, 5 % drobcov oglja in z 90 % ožgane gline. Kurišče.

SE 614, sek. 20/kv. A–B4–5 (struktura)

Linija večjih kamnov ob vzhodnem robu ceste SE 530. Sestavljena je 70 % iz lomljencev peščenjaka nepravilnih oglatih oblik, nekateri imajo rahlo zaobljene robove (13 × 8 × 2 do 70 × 23 × 12 cm). Vmesni prostor zapolnjuje SE 501 (30 %), olivno rjav čvrst meljast pesek. Struktura je bila poškodovana s TJ 2 pri gradbenih delih za AC (SE 100).

11.2.2 Sklop 2 – cestišča

Glavna cesta

Cesta v severnem delu.

SE 455, sek. 10/kv. B5, sek. 14/kv. B1 (polnilo)

Polnilo obcestnega jarka SE 456. Ugotovljen zahodno od grobne parcele B na meji sektorjev 10 in 14. Mehak olivno rjav peščen melj, ki je v spodnjem delu nekoliko bolj peščen komponente.

SE 456, sek. 10/kv. B5, sek. 14/kv. B1 (obcestni jarek)

Negativ U preseka s poševnimi stranicami in konkavnim dnom. Poteka v liniji, vzporedno z grobno parcelo B, in loči pločnik SE 454 od glavnine mlajšega cestišča SE 449 oz. SE 636.

SE 501, sek. 13, 19, 20, 25, 26 (plast)

Koluvialni nanos nad tlakovano površino cestišča glavne ceste SE 502. Plast mehkega rumeno-rjavega peščenega melja s posameznimi peščenjakovimi lomljenci (manjšega premera do 10 cm in do velikosti 5 × 12 × 15 cm). Redke keramične najdbe so iz rimskega časa in novega veka.

Najdba: G445.

SE 502, sek. 19/kv. D–E3–5, sek. 25/kv. D1, E1–3, sek. 26/kv. A1–3 (cestišče)

Tlakovanje osrednjega dela križišča cest – glavne ceste *Via Flavia* in na severovzhodnem delu proti pobočju ali Tergestu. Tlakovanje iz peščenjakovih oblic, nametanih 20 cm na debelo. Nasutje je sestavljeno iz 25 % zaobljenih peščenjakovih kamnov (velikosti 8 × 10 × 17 cm do 5 × 7 × 13 cm) in 50 % manjših kamenčkov (velikosti 2 × 3 × 5 cm do 1 × 1 × 2 cm) ter 25 % peska. Pod SE 501, nad SE 504. Prehaja v različna nasutja oštevilčena kot SE 513 = SE 530 in SE 510 na zahodu, SE 536 proti jugozahodu in SE 11 (odcep proti Školaricam) in SE 186 proti vzhodu.

SE 503, sek. 19/kv. D–E1–3 (cestišče)

Utrditev cestišča v jarku SE 528. Nasutje ali zasutje je sestavljeno iz 70 % peščenjakovih oblic velikosti 27 × 17 × 13 cm do 11 × 7 × 3 cm) ter manjšega proda, 20 % večjih peščenjakovih lomljencev (40 × 23 × 17 cm do 9 × 10 × 20 cm) in 10 % rumeno-rjavega drobljivega peska, nekaj odlomkov rimske opeke (tegul) in posameznih kosov keramike. Utrditev je bila verjetno izdelana zaradi mehkega terena rižanske ravnice. Pod SE 502.

Najdba: G446.

SE 504, sek. 13, 14, 19, 20, 25 (plast)

Plast drobljivega rumeno-rjavega meljastega peska. Koluvialni nanos s pobočja severozahodno od križišča rimskih cest. Nad SE 525, pod rimskimi cestišči SE 502, SE 503, SE 508, SE 509 idr.

SE 506, sek. 19/kv. B–D1–5 (plast)

Plast čvrstega olivno rjavega peščenega melja. Koluvialni nanos s pobočja severozahodno od križišča rimskih cest. Nad tlakovanjem SE 510, pod SE 501.

SE 508, sek. 19/kv. B–C3 (jarek)

Vkop ali negativ linearnega tlorisa, jarek, U profila. Vkop v SE 504 in SE 542. Obstaja možnost, da gre za posedanje tal, ker je spodnji del tlakovan s peščenjakovimi oblicami SE 510.

SE 509, sek. 19/kv. C3–4 (tlak)

Kamnito tlakovanje ali nasutje na jugozahodu strani vkopa/jarka SE 508, vidno samo v preseku 117 (sonda 27). Nasutje iz zaobljenega peščenjaka, kamnov različnih velikosti: 37 % srednje velikih kamnov (18 × 13 × 10 do 6 × 8 × 10 cm) in 63 % manjših in drobnih kamnov (2–3 cm), ki zapolnjujejo vmesne prostore.

SE 510, sek. 19/kv. B–C3–4 (cestišče)

Cestišče ali kamnito tlakovanje, na zahodnem delu križišča cest, ugotovljeno v preseku 117 (sonda 27). Utrditev cestišča v spodnjem delu jarka SE 508. Prehaja v nasutja SE 509 in SE 513. Sestavljeno iz 30 % srednje velikih kamnov (19 × 15 × 10 do 5 × 8 × 15 cm) ter 70 % manjših in drobnih kamnov (2–3 cm), ki zapolnjujejo vmesne prostore.

SE 513 = SE 530, sek. 19/kv. C5 (cestišče)

Cestišče ali kamnito tlakovanje na križišču cest – glavne ceste *Via Flavia*, na severozahodnem delu, na delu odcepa proti Ankaranu. Nasutje iz zaobljenih peščenjakovih kamnov oz. oblic v debelini 10 do 25 cm. Sestavljeno 30 % iz večjih peščenjakov (do 20 × 13 × 10 cm), 45 % manjših oblic (do 6 cm) in 25 % drobnega peščenega materiala, ki zapolnjujejo vmesne prostore. Proti severovzhodu prehaja v tlakovanje SE 502 na nekoliko višjem nivoju. Pod SE 501 in SE 504, nad SE 512.

Najdba: G452.

SE 516, sek. 19/kv. B2–3 (cestišče)

Cestišče ali kamnito tlakovanje, na območju TJ 2, vidno v profilu 111. Nasutje debeline 20 cm je sestavljeno iz 15 % večjih kamnov (20 × 17 × 10 do 13 × 10 × 6 cm), 70 % srednje velikih kamnov (okoli 10 cm) in manjših, drobnih kamnov (2–3 cm) ter peska, ki zapolnjujejo vmesne prostore. Tlakovanje je zelo podobno SE 509, od katerega je ločeno z jarkom SE 544. Pod SE 501 in nad SE 504.

SE 525 = SE 527, sek. 13, 14, 19, 20, 26 (plast)

Plast mehkega temno sivo-rjavega glinenega melja. Plast naravnega nastanka, vsebuje tudi drobce rimske keramike in posamezne peščenjakove lomljence. Nad SE 504, pod SE 501 in pod rimskimi cestišči SE 503, SE 502, SE 536. Ugotovljena predvsem v presekih sond.

Najdbi: **G453, G454.**

SE 526, sek. 13, 14, 19 (plast)

Plast mehkega rumeno-rjavega peščenega melja. Starejši koluvialni nanos s pobočja. Pod plastjo SE 527. Ugotovljena predvsem v presekih sond.

SE 528, sek. 19/kv. D–E1–3 (vkop)

Jarek ali poglobitev nepravilnega linearnega tlorisa in globokega U profila. Zapolnjen z različnimi rimskodobnimi kamnitimi nasutji, npr. SE 503. Viden v preseku 50 ob TJ 2. Seka naravne koluvije SE 504, SE 525, SE 526.

SE 536, sek. 10/kv. B5, C–E3–5, sek. 11/kv. A4–5, sek. 13/kv. E4–5, sek. 14/kv. A2–5, B–C1–5, kv. D1–4, E1, 19/kv. D–E1–2, sek. 20/kv. A–C1–2 (cestišče)

Cestišče ali kamnito tlakovanje na križišču cest – glavne ceste *Via Flavia* jugozahodno od TJ 2, ob grobnih parcelah A in B. Cestišče je nasuto iz peščenjakovih oblic različnih velikosti: 25 % večjih kamnov (27 × 17 × 10 do 12 × 8 × 4 cm), 50 % srednje velikih kamnov (okoli 10 cm) in manjših, 25 % drobnih kamnov (2–3 cm) ter peska, ki zapolnjujejo vmesne prostore. Posamezni kosi rimske opeke. Proti severu prehaja v SE 502 in je enako SE 513. Nad SE 503 in SE 504.

Najdba: **G455a.**

SE 544, sek. 19/kv. B–C2–3 (vkop)

Vkop U profila. Zapolnjen s polnilom SE 551. Seka plast SE 504 in tlakovanja SE 509 in SE 516.

SE 546, sek. 19/kv. B–C2–4 (polnilo)

Polnilo iz mehkega temno rumeno-rjavega peščenega melja, ki je v naravnem sedimentacijskem procesu zapolnilo vkop SE 548.

SE 548, sek. 19/kv. B–C2–4 (vkop)

Vkop U profila, nepravilnega tlorisa. Zapolnjen s polnilom SE 546. Seka tlakovanje SE 513.

SE 551, sek. 19/kv. B–C2–3 (polnilo)

Polnilo vkopa SE 544. Polnilo iz mehkega olivno rjavega peščenega melja. V naravnem sedimentacijskem procesu je zapolnilo vkop SE 544.

SE 629 = SE 454 = SE 536, sek. 10/kv. B5, C–E3–5, sek. 11/kv. A4–5, sek. 14/kv. D2–4, E2–3 (cestišče)

Tlakovanje glavne ceste *Via Flavia* pred grobno parcelo B. Sestavljeno iz oblic, zaobljenih peščenjakov in opeke. Območje med grobovi in cesto je bilo tlakovano z grobim peskom, oblicami, večjimi kamni in celo ploščami.

Najdbe: **G460a–462.**

SE 631 = SE 454 (cestišče)

Tlakovanje. Verjetno eden izmed slojev pri tlakovanju SE 629. Sestavljeno iz oblic, zaobljenih peščenjakov in opeke.

SE 667, sek. 10/kv. B5, sek. 14/kv. B1 (polnilo)

Polnilo olivno sivega mehkega meljastega peska. Spodnje polnilo jarka SE 456, odkopano le v profilu v sondi 173.

Cestišče v južnem delu**Presek 186/sonda 30****SE 405, sek. 2/kv. C–E5, sek. 3/kv. A1 (plast)**

Plast mehke rumeno-rjave meljaste gline, s 3 % oksidov in 25 % vključkov sive gline. Plast naravnega nastanka.

SE 413 = SE 422, sek. 3/kv. A–E5, B–C3–4 (cestišče)

Cestišče, kamnito nasutje, sestavljeno iz srednje velikih in velikih zaobljenih kamnov (prod 5–10 cm). Zastopanost kamnov je 75 %. Prodniki so strnjeno postavljeni eden poleg drugega in tvorijo tlak. Vmes in ob robovih so postavljeni veliki, skoraj oglati flišni kamni (do 30 cm). Prostor med kamni je zapolnila olivna mehka peščena glina s posameznimi kosi opeke.

Najdbe: **G420–421b.**

SE 421 = SE 420 = SE 414 = SE 419 = SE 423, sek. 3/kv. A5, sek. 5/kv. E2–5, D4–5, sek. 6/kv. A1–3, B1–3, C3–4, sek. 8/kv. D1–3, E1–2 (plast)

Plast mehke olivno rjave meljaste gline, z 1 % oksidov, polžkov, drobcev opek in posameznimi velikimi peščenjakovi kamni. Plast naravnega nastanka. Nad SE 409 in pod SE 405. Plast je bila na različnih delih izkopa južnega grobišča različno oštevilčena.

Najdbe: **G422–425.**

SE 460, sek. 8/kv. C–D2–3 (struktura)

Suhozidnata kamnita struktura, izdelana iz nametanih peščenjakovih lomljencev, postavljenih v linijo. Med lomljenci je nekaj (3 %) večjih (velikosti 65 × 45 × 30 cm do 45 × 35 × 20 cm), manjši delež najmanjših 25 % (do 10 cm) in večina (72 %) srednje velikih kamnov (20 × 18 × 15 do 15 × 10 × 8 cm). Med kamni je tudi nekaj kosov opek. Struktura je bila izdelana po rušenju zidu SE 402. Nad SE 493.

SE 463, sek. 8/kv. A–D1–3 (struktura/cestišče)

Cestišče ali kamnito tlakovanje glavne ceste *Via Flavia*, poteka v smeri severovzhod–jugozahod. Nasutje je sestavljeno iz drobnih in majhnih peščenjakovih oblic (velikosti do okoli 10 cm), nekaj večjih kamnov (do 15 cm), drobnih in majhnih kosov rimskih opek in malte (do 8 %) ter rjavega drobljivega meljastega peska, ki zapolnjujejo vmesne prostore. Tlakovanje je bilo le očiščeno. Pod SE 465. Enako SE 478. Prehaja v SE 722 proti jugovzhodu.

SE 471, sek. 6/kv. A3–5, B1–5 (plast)

Plast mehke olivno rjave meljaste glin, s 3–5 % vključki oglatega peščenjaka manjših dimenzij (15 × 10 × 5 do 2 × 4 × 7 cm). Plast naravnega nastanka. Nad tlakovanjem SE 475 na jugovzhodni strani zidu SE 402, pod ruševino istega zidu (SE 468 = SE 466).

SE 474, sek. 8/kv. D1–3 (struktura)

Kamnito nasutje iz peščenjakovih lomljencev oglate oblike (velikosti 31 × 17 × 15 cm do 10 × 8 × 4 cm) in 10 % manjših kamnov (do 3 cm). Funkcija kamnite strukture ni jasna, morda je delovala kot nagrobno obeležje oz. prekritje, naslanja se na SE 473 = 701, pod SE 493.

SE 475, sek. 6/kv. A3–5, B1–5 (cestišče)

Kamnito tlakovanje jugovzhodno od limitacijskega zidu SE 402, na katerega se naslanja. Nasutje je sestavljeno iz skoraj zaobljenega peščenjaka, oblik drobne velikosti (4 × 5 × 8 cm) in drobnega peska. Nasutje je funkcioniralo kot pot ob vzhodni strani limitacijskega zidu. Nad SE 708 in prekrito s SE 471.

SE 478 = 717 = 722, sek. 5/kv. B–D1–5, E1–3, sek. 8/kv. A2–3, B–D1–3 (struktura/cestišče)

Cestišče ali kamnito tlakovanje glavne ceste *Via Flavia*, poteka v smeri severovzhod–jugozahod. Nasutje je sestavljeno iz peščenjakovih oblik (velikosti do okoli 10 cm), nekaj večjih kamnov (do 15 cm), drobnih in majhnih kosov rimskih opek in mal različnih velikosti: 5 % nekoliko večjih, skoraj oglatih kamnov (50 × 31 × 23 cm do 25 × 23 × 17 cm), 55 % kamnov srednje velikosti (17 × 10 × 13 do 11 × 10 × 8 cm) in 40 % manjših kamnov (do 8 cm). Tlakovanje je bilo le očiščeno. Pod SE 465. Enako SE 463. Prehaja v SE 722 proti jugovzhodu.

Najdbi: **G443a–b.**

SE 481, sek. 2/kv. C–D5, sek. 5/kv. C2 (cestišče)

Cestišče ali kamnito tlakovanje glavne ceste *Via Flavia*, poteka v smeri severovzhod–jugozahod. Spodnje cestišče, ugotovljeno v sondi 30. Zelo zbito nasutje je sestavljeno iz 70 % drobnih in majhnih peščenjakovih oblik (velikosti do okoli 10 cm), nekaj večjih lomljencev (5 %, velikosti 30 × 17 × 12 cm do 17 × 15 × 10 cm), ki so postavljeni ob jugovzhodnem robu, ter 25 % rjavega grobega peska, ki zapolnjujejo vmesne prostore. Pod mlajšimi tlakovanji SE 478, SE 722, SE 482. Izkopano le v sondi 30 in na redkih mestih, kjer je bil prebit višji tlak.

SE 489, sek. 3/kv. C–D2–4 (plast)

Plast olivno rjavega mehkega glinenega melja s posameznimi polžki in skoraj zaobljenim peščenjakom (velikosti 10 × 8 × 4 cm do 17 × 10 × 8 cm). Plast naravnega nastanka. Izkopana v sektorju 3, jugovzhodno od limitacijskega zidu SE 402, v sondi 31. Pod kamnitim tlakovanjem SE 413 in nad ruševino SE 411 = SE 466, zidom SE 402, nasutjem SE 491 in plastjo SE 490.

SE 490, sek. 3/kv. C–D2–4 (plast)

Plast olivno rjavega mehkega glinenega melja s posameznimi polžki in skoraj zaobljenim peščenjakom (velikosti 10 × 8 × 4 cm do 17 × 10 × 8 cm). Plast naravnega nastanka, enaka plasti SE 489 nad njo, od katere ju loči nasutje SE 491. Izkopana v sektorju 3, jugovzhodno od limitacijskega zidu SE 402, v sondi 31. Pod SE 489, SE 491, nad SE 492.

SE 491, sek. 3/kv. C–D2–4 (struktura)

Kamnito nasutje, verjetno cestišče ali tlakovana pot. Nasutje skoraj zaobljenega peščenjaka, večinoma manjšega premera do 10 cm, posamezni kamni velikosti 15 × 10 × 8 cm. Nad SE 490, pod SE 489. Obstaja možnost povezave s SE 475. Izkopana v sektorju 3, jugovzhodno od limitacijskega zidu SE 402, v sondi 31.

SE 492, sek. 3/kv. C–D2–4 (plast)

Plast sive meljaste glin gnetljive konsistence. Plast naravnega nastanka, pod SE 491 in ruševino SE 411 = SE 466. Izkopana v sektorju 3, jugovzhodno od limitacijskega zidu SE 402, v sondi 31.

SE 493, sek. 3/kv. C–D2–4 (plast)

Plast olivno rjavega mehkega glinenega melja s posameznimi polžki in z 10 % oglatega peščenjaka. Plast naravnega nastanka. Izkopana v sektorju 3. Podobna plasti SE 465 nad njo, vmes konstrukcija SE 460. Nad zidom SE 402 in plastjo SE 472.

SE 704, sek. 5/kv. B2–5, sek. 8/kv. A1–3, B1 (struktura/cestišče)

Cestišče ali zgornje tlakovanje glavne ceste *Via Flavia*. Zelo zbito omejeno nasutje je sestavljeno iz večjih lomljencev (velikosti do 30 cm). Razteza se severozahodno od tlakovanja SE 478.

SE 708 = SE 484, sek. 6/kv. A3–5, B1–5 (plast)

Plast mehkega olivno rjavega glinenega melja s posameznimi vključki kamnov. Plast naravnega nastanka, podobna ali enaka SE 471. Nahaja se pod tlakovanjem SE 475 na jugovzhodni strani limitacijskega zidu SE 402.

SE 711, sek. 5/kv. C3–4 (cestišče)

Cestišče ali zgornje tlakovanje glavne ceste *Via Flavia*. Zelo zbito omejeno nasutje je sestavljeno iz večjih lomljencev (velikosti do 30 cm) ter manjšega deleža srednje velikih in manjših kamnov. Razteza se severozahodno od tlakovanja SE 478.

SE 722, sek. 5/kv. D–E1 (cestišče)

Cestišče ali zgornje tlakovanje glavne ceste *Via Flavia*. Dokumentirano ob sondi 30. Poteka v smeri severovzhod–jugozahod. Zelo zbito nasutje je sestavljeno iz 90 % drobnih in majhnih peščenjakovih oblic (velikosti do okoli 15 cm), nekaj večjih lomljencev (10 %, velikosti do 30 cm). Razteza se severozahodno od tlakovanja SE 478. Nad starejšimi tlakovanji SE 481, SE 724, pod SE 704, SE 465.

SE 723, sek. 5/kv. C–D1–2 (cestišče)

Cestišče ali zgornje tlakovanje glavne ceste *Via Flavia*. Plast posutja sestavljena iz 80 % peščenjakovih lomljencev (manjših dimenzij) in 20 % glinenega melja. Razteza se severozahodno od tlakovanja SE 478.

SE 724, sek. 2/kv. C–E5 (plast)

Plast mehkega olivno rjavega glinenega melja. Plast je naravnega nastanka. Pod tlakovanji SE 722, SE 723, SE 481. Določeno v sondi 30.

SE 725, sek. 2/kv. C5 (vkop)

Jarek linearnega tlorisa in U profila, ugotovljen v profilu sonde 30. Obcestni jarek ob najstarejšem cestišču SE 481.

SE 726, sek. 2/kv. C5 (polnilo)

Polnilo jarka SE 725. Plast olivno rjavega meljastega peska.

Odcep proti zahodu

SE 520, sek. 19/kv. A–B2–4 (cestišče)

Cestišče ali kamnito tlakovanje, poteka v smeri severozahod–jugovzhod. Cestišče, vidno v severozahodnem profilu sonde 17. Nasutje debeline 20 cm je sestavljeno iz 10 % večjih kamnov (22 × 15 × 12 do 16 × 10 × 8 cm), 70 % majhnih kamnov (11 × 8 × 5 cm do 1 × 4 × 8 cm) in 20 % drobnih kamnov (2–3 cm) ter peska, ki zapolnjujejo vmesne prostore. Tlakovanje je zelo podobno tlakovanju križišča cest SE 513, v katerega prehaja proti jugovzhodu. Pod SE 501 in nad SE 504. Precej poškodovano z gradbenimi deli za avtocesto (SE 100).

Cesta proti vili rustiki

SE 1, sek. 26–30, 32–35, 37–39 (plast)

Toga plast svetlo olivno rjave meljaste gline z 20 % grobega peska in 2 % kamnov (7 × 4 cm). Površinska plast, ornica.

Najdba: G191.

SE 2, sek. 27/kv. A–E4–5 (plast)

Čvrsta plast olivno rjavega drobnnozrnatega ilovnatga peska. Naravna plast, kolvij.

SE 3, sek. 27/kv. C–E4, sek. 28/kv. A4 (kamnita groblja)

Zbita kamnita groblja linearne oblike s svetlo olivno rjave meljasto ilovico med kamni, s 40 % peska in 50 % kamnov. Ruševinska plast ali kamnita groblja. Na območju sonde 1.

Najdbi: G192a–b.

SE 4, sek. 27/kv. C–E4–5 (plast)

Zbita plast olivna rjave ilovice z 2 % oglja in 2 % gradbenega materiala. Naravna plast, kolvij.

Najdba: G193.

SE 11 = SE 8 = SE 9 = SE 260, sek. 20/kv. B–D5, sek. 26/kv. B–E1, D–E2, sek. 27/kv. A–B2, C–E3–4, sek. 34/kv. E2–3 (cesta)

Cestišče odcepa – kamnito nasutje, sestavljeno večinoma 60 % iz zaobljenih kamnov peščenjaka oz. oblic različnih velikosti (3 × 2–15 × 10 × 5 cm), 25 % srednje velikih in velikih (15 × 10 × 5–32 × 19 × 10 cm) rahlo zaobljenih lomljencev peščenjaka ter 5 % antičnih opek. Vmesni prostor med kamenjem 10 % zapolnjuje svetlo olivno rjav, močno sprijet drobnnozrnat pesek. Poteka v smeri jugozahod–severovzhod in pada proti zahodu. Vodi od rimske vile na Školaricah do glavne ceste, kjer se razširi mimo vogalov grobne parcele 1 in starejših suhih zidov SE 150 in SE 156. Plast je močno poškodovana pri gradbenih posegih za avtocesto (SE 100). Ugotovljena na treh mestih: ob grobišču v dolini (kv. 20/B–D5, 26/B–E1, 26/D–E2, 27/A–B2), na pobočju v kvadrantih 27/C–E3–4 v sondah 21, 22 (kot SE 8 in SE 9 na preseku 1) in kvadrantih 34/E2–3 v sondi 19 kot SE 260.

SE 217, sek. 34/kv. C–D3–5, E1–5, sek. 35/kv. A3–4 (plast)

Plast močno rjavega peščenega melja z manganovimi oksidi in peščenjakom. Plast je nastala z naravnim kolvialnim procesom sedimentacije ali izpiranja tal iz severnega pobočja. V enem delu so zgornji del plasti odrinili pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100). Meja s SE 10 ni vedno jasna.

SE 218, sek. 34/kv. C–D3–5, sek. 35/kv. A3–4 (linearna kamnita struktura)

Struktura iz peščenjakov, ki so položeni v skoraj ravni liniji, ki poteka v smeri jugovzhod–severozahod. Kamni so nepravilne oglate oblike, 90 % kamnov je srednje velikih (25 × 17 × 8–15 × 10 × 8 cm), redki so večji kamni (45 × 37 × 20) in majhni kamni (pr. 10 cm). Prostor med kamni zapolnjujejo plast, podobna SE 225 (leži nad SE 218), in sicer rahel peščen melj temno rumeno-rjave barve z redkimi vključki drobnih kamnov. Konstrukcija je poškodovana, zato osnovna konstrukcija ni prepoznavna in daje vtis, da so bili kamni nepravilno nametani.

SE 219, sek. 34/kv. C–D3–5, sek. 35/kv. A3–4 (plast)

Plast rjavo-rumenega kompaktnega peščenega melja z zelo redkimi drobnimi kami peščenjaka. Plast se nahaja ok. 20 cm do zidane strukture SE 218. Nastala je kot naravni kolvialni nanos (nad SE 225), ki je zapolnil in izravnal terasasto konfiguracijo tal. Barva zemlje se močno razlikuje od ostalih plasti v okolici. Našli smo samo en fragment verjetno rimske keramike.

SE 225, sek. 34/kv. C–D3–5, sek. 35/kv. A3–4 (plast)

Plast vsebuje rahel peščen melj temno rumeno-rjave barve z redkimi vključki drobnih kamnov. Naravni nanos, koluvij. Prekriva linearno kamnito strukturo SE 218, pod koluvijem SE 219.

Najdbi: **G406a–b**.

SE 245, sek. 27/kv. C–E3–5 (ruševinska plast)

Nasutje ali posutje kamenja, sestavljeno iz olivno rjavega mehkega peščenega melja s 75 % lomljenca iz peščenjaka nepravilne oblike ($45 \times 20 \times 15$ – $17 \times 15 \times 10$ cm), med lomljenci je okoli 10 % manjših (do 10 cm). Plast je nastala kot posutje plasti SE 3 in SE 5, nad strukturo SE 8, in deloma zapolnjuje vkop SE 271. Del plasti so odrinili pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100).

SE 246, sek. 27/kv. C–E3–4 (plast)

Plast rumeno-rjavega mehkega peščenega melja z okoli 2 % drobnega peščenjaka. Plast je nastala z naravnim koluvialnim procesom in prekriva strugo SE 9. Del plasti so odrinili pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100). Del pa se še nahaja pod SE 3.

SE 247, sek. 27/kv. C–E3–4 (plast)

Plast olivno rjavega drobljivega peščenega melja z okoli 30 % drobnega peščenjaka. Plast je nastala v naravnem koluvialnem procesu s severnega pobočja. Del plasti so odrinili pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100).

SE 255, sek. 34/kv. C–D3–5, sek. 35/kv. A3–4 (plast)

Plast rjavega mehkega peščenega melja s posameznimi lomljenci peščenjaka nepravilne oglete oblike ($30 \times 19 \times 12$ – $13 \times 8 \times 4$ cm). Plast je nastala kot koluvij.

SE 264, sek. 27/kv. D–E2–4 (polnilo)

Polnilo temno rumeno-rjavega mehkega peščenega melja s 40 % lomljencev peščenjaka nepravilne oglete oblike ($46 \times 24 \times 10$ – $13 \times 9 \times 4$ cm). Polnilo naravnega koluvialnega nastanka. Le-ta se nahaja na severovzhodni strani tlakovanja SE 9. Nekaj polnila je nastalo že v času uporabe SE 9. Del plasti so odrinili pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100).

Najdbi: **G410a–b**.

SE 250 = SE 269 = SE 226, sek. 34/kv. B–D4, E1–4 (plast)

Plast temno rumeno-rjavega mehkega peščenega melja z okoli 2 % drobnega peščenjaka. Plast je nastala z naravnim koluvialnim procesom v novem veku. Del plasti so odrinili pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100). Plast SE 250 je bila ugotovljena v kv. B4, verjetno enaka plast je SE 269 v kv. E1, njima je zelo podobna SE 226 v kv. E4.

Najdbi: **G406c, G408**.

11.2.3 Sklop 3 – sektorji 31–35, 37–39 – pobočje v severnem delu

SE 10 = SE 59 = SE 306, sek. 15–18, 22–24, 26–29, 31–35, 37–39 (plast)

Naravna plast čvrstega drobnozrnatega glinenega melja, nastala s koluvialno sedimentacijo. Zbita plast olivno rjave ilovice do peščene ilovice. Naraven koluvialen nanos.

Peč za žganje apna

SE 215, sek. 34/kv. E4–5, sek. 35/kv. A4–5 (ruševinska plast)

Vrhnje zasutje apnenice. Ruševinska plast rjave barve iz 10 % peščenega melja in 90 % kamnov iz peščenjaka različnih dimenzij: 25 % velikih ($40 \times 18 \times 12$ – $40 \times 27 \times 17$ cm), 45 % je srednjih ($16 \times 13 \times 10$ – $20 \times 15 \times 7$ cm), manj kot 10 % pa je majhnih (pr. 10 cm), 5 % kamnov je ožganih. Peščenega melja, ki zapolnjuje prostor med kamni, je količinsko več v spodnjem delu plasti. Zgornji del plasti so odrinili pri gradbenih delih za avtocesto, spodnji del pa je ostal intakten. Med kamni imajo nekateri pravilo lomljene stranice v obliki kvadrata/pravokotnika. Posamezni kosi so imeli trikotni presek. Med kamni so najdeni posamezni kosi opek in tegul. Morda ruševina kalote apnenice.

Najdba: **G405**.

SE 220, sek. 35/kv. A4–5 (plast)

Plast rjavo-rumenega kompaktnega peščenega melja. Ohranjena je samo na majhnem delu vzhodno od peči SE 230 in se nadaljuje proti severovzhodu izven izkopnega polja (cesta proti Škofijam in Trstu). Plast je zelo podobna SE 219, vendar manjka direktna povezava med njima. Poškodovana je bila z gradbenim posegom.

SE 221, sek. 35/kv. A4–5 (plast)

Plast temno rjavo-rumenega meljastega peska z 1–3 % drobnih peščenjakov in posameznimi kosi večjih kamnov iz peščenjaka ($17 \times 15 \times 10$ – $22 \times 18 \times 13$). Ti so verjetno deli ruševine SE 215, ki je bila poškodovana pri obdelavi zemlje. Zgornji del plasti so odrinili pri gradbenih delih za avtocesto (SE 100). Ohranjena je le na severovzhodnem delu peči, ki je nad SE 315. Plast se nadaljuje proti severovzhodu izven izkopnega polja.

SE 229, sek. 34/kv. E4–5, sek. 35/kv. A4–5 (struktura)

Zidana polkrožna struktura iz peščenjakovih lomljencev oglete, pravokotne in nepravilne oblike, različnih velikosti ($35 \times 19 \times 15$ – $12 \times 10 \times 5$ cm). Kamni so povezani z malto. Struktura je narejena na 1/4 vkopa za peč, nekateri kamni so zaradi visokih temperatur dobili steklasto površino.

SE 230, sek. 34/kv. E4–5, sek. 35/kv. A4–5 (vkop)

Vkop za apnenico. Vkop okrogle oblike z lijakastimi stenami in konkavnim dnom. Vkopan je v SE 217 in SE 10.

SE 231, sek. 34/kv. E4–5, sek. 35/kv. A4–5 (polnilo)

Plast mehkega temno rumenkasto rjavega peščenega melja, v kateri so redki peščenjaki ($23 \times 19 \times 10$ cm) in posamezni

apnenčasti kamni (15 × 17 × 7 cm). V plasti se pojavljajo rdeče in črne lise (10 %), ki so posledica gorenja. Bolj pogoste so v spodnjem delu plasti; tu se pojavljajo tudi majhni in drobni koščki apna (pri meji s plastjo SE 233). Večina zemljene plasti je v erozijskem in sedimentacijskem procesu izprana v apnenico, kjer je zapolnila vkop za peč SE 230. Pri tem so se nabrali tudi koščki apna in ožgane gline.

SE 232, sek. 34/kv. E4–5, sek. 35/kv. A4–5 (struktura)

Omet ali obloga, s katerim so bile obložene stene vkopa za peč SE 230 in SE 214. Sestavljen je iz prežganega organskega materiala, drobnega peska in posameznih semen (1 %). Obloga je črne barve in zelo trda, na nekaterih mestih je omet zaradi visokih temperatur posteklenel.

SE 233, sek. 34/kv. E4–5, sek. 35/kv. A4–5 (plast)

Plast mehkega rumeno-rdečega meljastega peska, v kateri so 1–3 % drobnega apna, 15–35 % rdeče prežgane zemlje, redki drobcji oglja in do 10 % lomljenega peščenjaka (12 × 8 × 6–51 × 27 × 15 cm) ter redki prežgani apnenci (17 × 10 × 7–8 × 5 × 3 cm). Apnenčasti kamni so polizdelek za negašeno apno. V plasti smo našli dva fragmenta namizne neprečiščene keramike.

SE 239, sek. 34/kv. E4–5, sek. 35/kv. A4–5 (polnilo)

Polnilo belega mehkega apna in drobnega peska, ki zapolnjuje vkop za peč SE 230. Apno se nahaja nad plastjo oglja SE240 in pod plastjo ožgane gline SE 233.

SE 248, sek. 34/kv. E4–5 (plast)

Plast močno rjavega drobljivega peščenega melja z 80 % lomljencev iz peščenjaka nepravilne oglate oblike (18 × 10 × 8–9 × 8 × 2 cm). Ruševina kamnitega dela kupole peči za apno SE 230 in suhozidne strukture SE 218. Nahaja se na jugozahodnem delu peči SE 230 in SE 218 ter se razteza v smeri pobočja. V kv. 34/E4 je del ruševine uporabljen kot del novoveškega tlaka ceste SE 249.

Najdbe: **G407a–d**.

SE 266, sek. 34/kv. E4–5, sek. 35/kv. A4–5 (plast)

Plast čvrstega peščenega melja črne do temno vijolične barve. Barva je rezultat delovanja visokih temperatur, ki se razvijejo pri žganju apna. Plast se nahaja na zunanji strani tik ob robu vkopa za peč SE 230. Notranji rob vkopa je bil ometan s peščeno plastjo SE 214; tako je plast, v katero je bil narejen vkop SE, pri segrevanju zaradi pomanjkanja kisika dobila črno barvo. Od roba navzven se barva spremeni v vijoličasto zaradi manjšega vpliva temperatur.

Novoveška cesta

SE 204, sek. 32, 33, 37, 38 (plast)

Plast temno rumeno-rjavega mehkega peščenega melja s 3–5 % drobnega peščenjaka. Plast vsebuje recentne najdbe in je nastala kot koluvijski nanos v novjšem času. Plast je v zgornjem delu poškodoval gradbeni poseg SE 100, zato nimamo prvotne gornje meje plasti.

SE 205, sek. 32, 33, 37, 38 (plast)

Plast temno rjavega mehkega meljastega peska (za nianso temnejša kot SE 211) z drobnim kamenjem iz peščenjaka. Plast vsebuje recentne najdbe (keramiko, kovino, plastiko, najlon) in je nastala kot posledica koluvijske sedimentacije ter prekrila celotno plast SE 208. Na J strani ceste je skupaj s peščenjakom, ki je erodiral iz ceste, zapolnila obcestni jarek (vkop SE 207). Plast je vidna v sondah 1, 3 in 4.

SE 206, sek. 32/kv. D–E5, sek. 33/kv. A–B4–5, sek. 37/kv. A2–4, B–C1–2 (vkop)

Vkop za cesto SE 208 nepravilne linearne oblike z U profilom, večinoma je vkopan v geološko osnovo SE 10 in v kvadrantih 33/B4, 3/B5 v SE 223. Na jugu je v zvezi z vkopom za cestni jarek SE 207.

SE 207, sek. 37/kv. A2–4, B–C1–2 (vkop)

Linearni vkop s konkavnim profilom, vkopan v geološko osnovo (SE 10). Nahaja se na zahodni strani ceste SE 208, tu nivo terase pada. Najverjetneje gre za odvodni jarek ob cesti.

SE 208, sek. 32/kv. D–E5, sek. 33/kv. A–B4–5, sek. 37/kv. A2–4, B–C1–2 (cestišče)

Cesta, tlakovana z lomljenci peščenjaka različnih velikosti; 70 % je majhnih (11 × 7 × 7–4 × 5 × 3 cm), 25 % je srednjih (21 × 12 × 10 cm) in posamezni večji kamni ok. 5 % (33 × 25 × 15–35 × 17 × 15 cm). V cesti so vidne kolesnice, široke 0,16 m, v medsebojni razdalji 0,95 m.

SE 209, sek. 32/kv. D–E5 (plast)

Plast, ki je nastala kot posledica uničenja ceste SE 208, ali kot mlajše cestno nasutje. Razmerje med peščenjakom in zemljo je odvisno od lege. Vsebnost peščenjaka se giblje od 20 do 60 %, odvisno od lege. Kamni so nepravilne oglate oblike, 80 % je majhnih (11 × 7 × 5 cm), 20 % srednjih (17 × 14 × 10 cm) in velikih (43 × 27 × 15 cm). Plast je poškodovana z gradbenim posegom SE 100.

SE 222, sek. 38/kv. B–D1–4 (vkop)

Naravni jarek, ki je nastal z erozijo plasti SE 2.

SE 223, sek. 38/kv. B–D1–4 (plast)

Plast svetlo olivno rjavega meljastega peska s 5 % drobnega in majhnega (pr. do 4 cm) peščenjaka, z zelo redkimi večjimi kamni iz peščenjaka (30 × 17 × 10–17 × 12 × 8 cm). Polnilo naravnega jarka SE 222. Plast je verjetno koluvijskega nastanka z možnostjo antropogenega ali naravnega zasi-pavanja jarka.

SE 249, sek. 34/kv. C–D3–5, sek. 35/kv. A3–4 (struktura)

Struktura, sestavljena 60 % iz lomljencev peščenjaka nepravilne, skoraj oglate oblike (15 × 11 × 9–10 × 6 × 5 cm), 35 % drobnega peščenjaka ter 5 % velikih lomljencev peščenjaka (50 × 25 × 17 cm). Tlakovanje novoveške ceste. V sek. 34, kv. E4 je bil presek in uporabljen del ruševine SE 248. Obstaja možnost, da gre za enako tlakovanje kot SE 208, vendar nimamo direktne povezave med plastmi. Le-ta se nahaja izven izkopnega polja.

11.2.4 Sklop 4 – sektorji 16–18, 22–24, 28–30 – vznožje vzhodno od limitacijskega zidu

SE 58, sek. 16, 17, 18, 23, 24, 28, 29, 30 (plast)

Zbita plast svetlo olivno rjave čvrste drobozrnate meljaste glin s 5 % kamnov. Plast vsebuje antično in recentno keramiko ter gradbeni material. Recentna premešana plast, novoveški koluvij, nanosena z naravnim pobočnim drsenjem tal, debela od 5 do 68 cm. Je enaka/podobna SE 1 in presekana s SE 100 ter izkopom testnega jarka 11. Pod njo se nahaja struktura SE 60.

Najdbe: **G222a–b**, **G223**.

SE 59 = SE 10 = SE 306, sek. 16, 17, 18, 23, 24, 28, 29, 30 (plast)

Naravna plast čvrstega drobozrnatega glinenega melja, nastala s koluvialno sedimentacijo. Izkopana debelina sterilne plasti je do 1,1 m. Leži pod plastmi: SE 58, SE 60, SE 61, SE 121, SE 304, SE 305, SE 307 in SE 312.

SE 60, sek. 29/kv. E1, sek. 30/kv. A1–B1 (kamnita struktura)

Struktura iz kamnov, ki so položeni v ravni liniji. Poteka od V proti Z. Kamni so nepravilne oblike in različno veliki (2 × 4 do 35 × 30 × 5 cm). Zastopanost kamnov je 80 %, med njimi so rimska keramika in opeka. Prostor med kamni zapolnjuje plast rjavega čvrstega glinenega melja. Struktura je antična in je označevala rob terase ali parcelno mejo.

SE 61, sek. 26/kv. C5 (ruševinska plast)

Ruševinska plast rjavega čvrstega meljastega peska s 75 % neobdelanih kamnov nepravilne oblike (ploščati, oglati, okrogli, zaobljeni) in različno velikih (2 × 3 cm do 20 × 20 × 7 cm) ter z rimskim gradbenim materialom. Najverjetneje gre za ruševino ali tlak.

SE 100, celotno izkopno polje (intefacija uničenja)

Gradbeni poseg ob gradnji avtocestnega odseka Klanec–Sermin. Na območju deviacije oz. odcepa proti Ankaranu je močno posegel v arheološke strukture do globine 0,4–1,5 m. Na območju odtočnega kanala (TJ 2) pa celo večinoma presekal do globine 3 m. Destrukcija obsega celotno izkopno polje. Datacija: junij, julij 2002.

Najdba: **G224**.

SE 301, sek. 29/kv. C2–3 (linearna kamnita struktura)

Struktura iz kamnov, ki so položeni v skoraj ravni liniji. Poteka v smeri severovzhod–jugozahod. Kamni so nepravilne oblike (okrogli, ploščati, oglati in zaobljeni) in različno veliki od 1 × 1 cm do 20 × 15 × 4 cm. Vezivo med kamni je plast grobozrnatega slabo sprijetega grobega peska (mestoma meljast pesek) rjave barve. Verjetno gre za nekakšno parcelacijo. Mogoče je v povezavi s SE 302. Zastopanost kamnov je 60 %, med njimi so antična keramika in opeka.

Najdba: **G411**.

SE 302, sek. 29/kv. B2–3 (linearna kamnita struktura)

Struktura iz kamnov, ki so položeni v skoraj ravni liniji v smeri od S proti J. Kamni so nepravilne oblike (od ploščatih do okroglih) in različno veliki redko (1 × 2 cm, 10 × 15 cm do 27 × 15 × 9 cm): vmes med njimi je toga grobozrnata meljasta glina rjave. Zastopanost kamnov je 65 %. SE 302 verjetno predstavlja neke vrste parcelacije. Mogoče je v povezavi s SE 301.

SE 304, sek. 24/kv. C2–3 (kamnita struktura)

Struktura iz kamnov, ki so položeni v skoraj linearni liniji, v smeri severovzhod–jugozahod. Neobdelani kamni so nepravilne oblike (okrogli, ploščati, oglati in zaobljeni) in različno veliki (5 × 4 do 30 × 20 × 10 cm). Zastopanost kamnov je 60 %. Vezivo med kamni je plast grobozrnatega mehkega glinenega peska olivno rjave barve, ki vsebuje 15 % grobega peska (velikost 1 × 1 cm) in 10 % gruščja (velikost 3 × 2 cm). V plasti je 1 % opeke. Vsebuje tudi nekaj kosov antične opeke in keramike, na površini plasti SE 305 pod njo pa odlomek prazgodovinske keramike (**G413**). Verjetno gre za nekakšno parcelacijo ali grobljo, izdelano pri čiščenju polj.

Najdbe: **G412–414**.

SE 305, sek. 16, 17, 18, 24, 29 (plast)

Plast svetlo olivno rjave čvrste meljaste glin z 1 % črnih oksidov, 1 % kamnov (6 × 4 cm) in 1 % opeke. Gre za naraven nanos plasti s koluvijem. Na površini plasti SE 305 pod kamni SE 304 je najden odlomek prazgodovinske keramike (**G413a**).

SE 307, sek. 28/kv. E3, sek. 29/kv. A3 (struktura)

Sloj svetlo olivno rjavega čvrstega melja s 35 % kamnov različnih oblik (nepravilni, zaobljeni) in velikosti (60 × 20 × 10–5 × 5 × 2 cm). Kamni so rumeno, svetlo rjave barve in morda gre za naravno formacijo. Ni pa izključeno, da gre za antropogeno nasutje – tlak, utrditev ali nasutje. Iz profila sta razvidni debelina (do 30 cm) ter superpozicija do sterilne podlage SE 59 = SE 306 = SE 10.

SE 309, sek. 17/kv. B2 (struktura)

Struktura iz neobdelanih kamnov nepravilne oblike (okrogli, ploščati, oglati in zaobljeni) ter različno velikih (4 × 3 × 2 do 15 × 10 × 4 cm). Zastopanost kamnov je 80 %. Vezivo med kamni je olivno rjava čvrsta meljasta glina. Gre za antropogeno nasutje, ki predstavlja ali ruševino ali pa parcelno mejo. Verjetno je to mlajša (recentna) struktura. Leži nad SE 305 in pod SE 311.

SE 310, sek. 29/kv. A1–2 (kurišče)

Plast temno sivkasto rjave čvrste zažgane meljaste glin in žganine s 55 % drobcov oglja. Plast je antropogenega nastanka – kot posledica gorenja, žganinska plast ali kurišče.

11.3 Katalog gradiva izven grobov

Pomenljivo gradivo je predstavljeno po zaporednih stratigrafskih enotah.

SE 1

Kovina

191 SE 1, sek. 28, kv. C2, PNB 161, inv. št. PMKp 20656
Žebelj s piramidalno glavico? in stebлом pravokotnega preseka; železo, močno korodirano; ohr. dl. 7,5 cm, teža 8 g.

SE 3

Keramika

192a SE 3, sek. 27, kv. E3, PNA 158, inv. št. PMKp 20361
Odlomek ustja in ostenja lonca, kuhinjska keramika; groba drobnazrnata z obilnimi vključki apnenca, temno sivkasto rjave barve; ohr. v. 4 cm, ohr. š. 5,6 cm, db. 0,6–0,7 cm, teža 27 g.

192b SE 3, sek. 27, kv. D3–4, PNA 220, inv. št. PMKp 20362
Odlomek čašastega ustja in ostenja vrča ali lonca, namizna keramika; mehka, prečiščena finoazrnata; rdečkasto rumene barve; ohr. v. 2,2 cm, ohr. š. 4 cm, db. 0,5 cm, teža 7 g.

SE 4

Keramika

193 SE 4, sek. 20, kv. C4, PNA 307, inv. št. PMKp 20363
Odlomek dna in ostenja skodelice, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, svetlo siva prečiščena keramika z ostanki temno sivega premaza; ohr. v. 0,9 cm, ohr. š. 3,3 cm, db. 0,3–0,5 cm, teža 3 g.

SE 17

Kovina

194a SE 17, sek. 15, kv. B1, PNB 122, inv. št. PMKp 20657
Žebelj s polkroglasto glavico in stebлом kvadratnega preseka; železo, korodirano; dl. 10,2 cm, teža 17 g.

Keramika

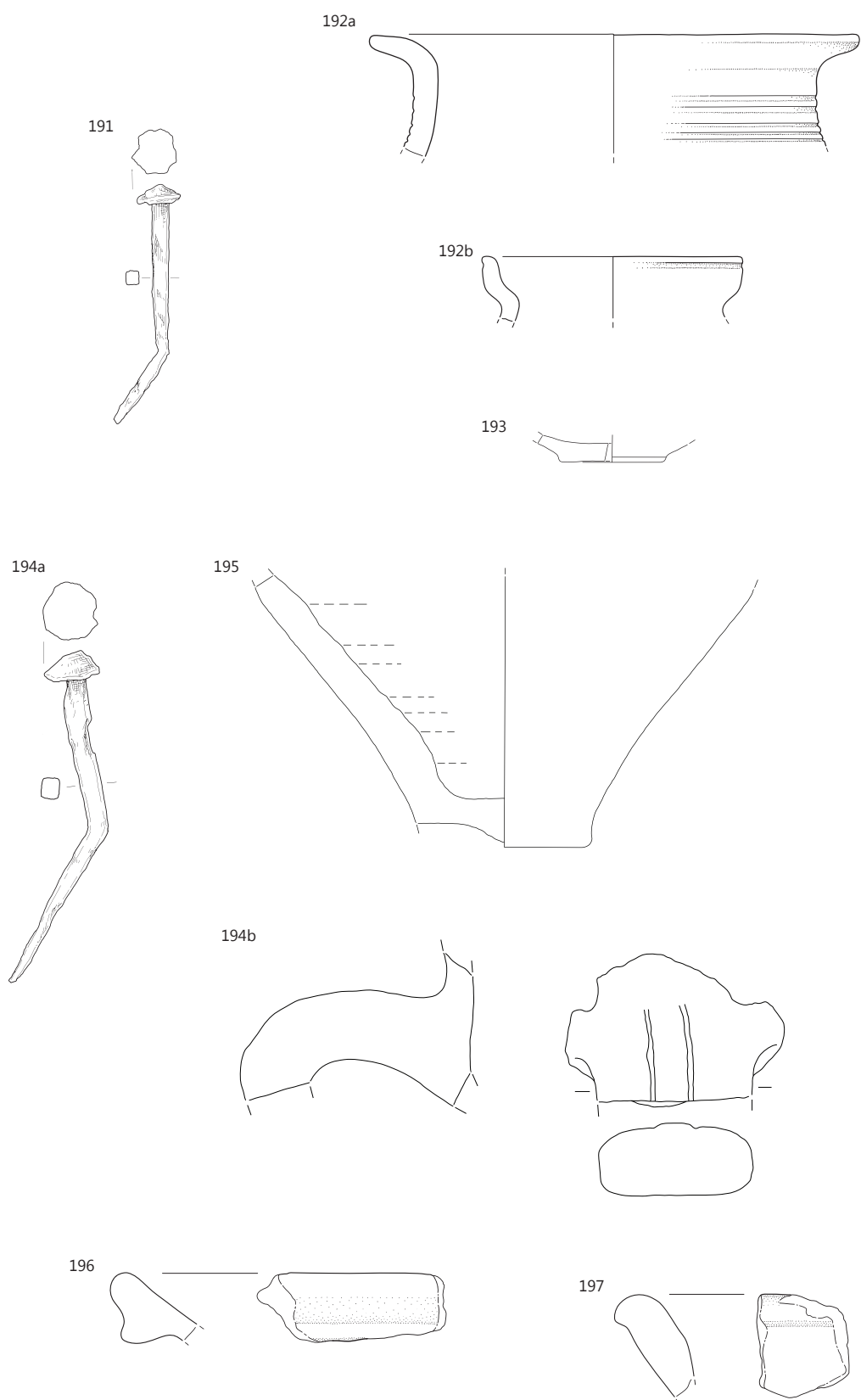
194b SE 17, sek. 15, kv. B3, PNA 83, inv. št. PMKp 20364
Odlomek trakastega ročaja in ostenja amfore ali vrča; tip amfora z ravnim dnem ali dvoročajni vrč; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z redkimi vključki (kalcit, zdrobljena keramika), svetlo sivkasto rjave barve; ohr. v. 5 cm, ohr. š. 6,6 cm, db. 0,8–2 cm, teža 126 g.

195 SE 17, sek. 15, kv. B3, PNA 84, inv. št. PMKp 20365
Odlomek dna z ostenjem amfore, jadranska proizvodnja; tip Dressel 6A ali 6B; mehka drobnazrnata z redkimi vključki (kalcit, grog), roza; ohr. v. 13 cm, ohr. š. 17,6 cm, db. 1,5–2,5 cm, teža 606 g.

196 SE 17, sek. 15, kv. B1, PNA 298, inv. št. PMKp 20366
Odlomek ustja pekača, egejska kuhinjska keramika; tip pekač *Knossos Frying-pan type 2*; trda, oksidacijsko žgana keramika z dimljenjem in obilnimi vključki (zrnca sljude, groba zrna peska itd.); zunanja površina temno rjave barve, prelom in notranja površina rdečkasto rjave; ohr. v. 2,2 cm, ohr. š. 5,8 cm, db. 0,8–1 cm, teža 34 g.

197 SE 17, sek. 15, kv. B1, PNA 299, inv. št. PMKp 20367
Odlomek ustja severnoafriške amfore, tip *Africana III B* ali *C*, Keay 25, Bonifay tip 28 ali 29; trda, drobnazrnata keramika z zmernimi vključki, svetlo rdeče barve; ohr. v. 2,3 cm, ohr. š. 3,1 cm, db. 1,1–1,5 cm, teža 24 g.

191 SE 1, 192 SE 3, 193 SE 4, 194–197 SE 17; 195 merilo 1:3, ostalo merilo 1:2.

198 SE 17, sek. 15, kv. B5, PNA 403,
inv. št. PMKp 20368

Odlomek dna in ostenja posode, tip amfora z ravnim dnem; mehka, mazava, drobnostnata keramika z redkimi vključki, rumenkasto rdeče barve; ohr. v. 2,8 cm, ohr. š. 4,5 cm, db. 0,7 cm, teža 26 g.

199 SE 17, sek. 15, kv. A3, B3, PNA 404,
inv. št. PMKp 20369

Odlomek ročaja amfore okroglega preseka, tip Dressel 6B; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnostnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 4,8 cm, ohr. š. 2,6 cm, teža 28 g.

200 SE 17, sek. 15, kv. B1, B2, PNA 412,
inv. št. PMKp 20370

Odlomek dvojnega paličastega ročaja amfore, tip Dressel 2–4; severnojadranska ali severnoitalska proizvodnja; tip Dressel 2–4; mehka, drobnostnata keramika z zmernimi vključki (zdrobljene keramike in železovih oksidov); zamolklo rdeče barve; ohr. v. 3,7 cm, ohr. š. 5,6 cm, db. 2,3 cm, teža 30 g.

201 SE 17, sek. 15, kv. B1, B2, PNA 413,
inv. št. PMKp 20371

Odlomek ročaja amfore okroglega preseka; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnostnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 4,8 cm, ohr. š. 2,9 cm, teža 26 g.

202 SE 17, sek. 15, kv. B1, B2, PNA 414,
inv. št. PMKp 20372

Odlomek dna in ostenja vrča, namizna keramika; mehka, mazava, drobnostnata keramika z zmernimi vključki, svetlo oranžne barve; ohr. v. 2,5 cm, ohr. š. 4,6 cm, teža 12 g.

SE 18

Keramika

203 SE 18, sek. 15, kv. A4, PNA 284,
inv. št. PMKp 20373

Odlomek dna z ostenjem skodelice, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, svetlo siva prečiščena keramika s slabo ohranjenim sivo-rjavim premazom; ohr. v. 2,5 cm, ohr. š. 4,3 cm, db. 0,2–0,5 cm, teža 6 g.

204 SE 18, sek. 15, kv. B5, PNA 289, inv. št. PMKp 20374

Odlomek ročaja z ostenjem amfore ovalnega preseka; tip Dressel 6B; istrska proizvodnja; mehka, drobnostnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 9,2 cm, ohr. š. 7 cm, db. 1,6–3,4 cm, teža 193 g.

205 SE 18, sek. 21, kv. A1, B1, PNA 415,
inv. št. PMKp 20375

Odlomek trakastega ročaja amfore ali vrča; neznana proizvodnja; mehka, zelo prečiščena keramika; svetle roza barve; ohr. v. 5,6 cm, ohr. š. 4,6 cm, db. 1,9 cm, teža 42 g.

206 SE 18, sek. 21, kv. A1, B1, PNA 416, inv. št. PMKp 20376

Odlomek dvojnega paličastega ročaja amfore, tip Dressel 2–4; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnostnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 7,4 cm, ohr. š. 3 cm, teža 57 g.

207 SE 18, sek. 21, kv. A1, B1, PNA 417, inv. št. PMKp 20377

Odlomek trakastega ročaja skodelice *Sarius*, severnoitalska reliefna keramika; rdeč mat premaz srednje dobro ohranjen; ohr. v. 2,4 cm, ohr. š. 1,6 cm, db. 0,5 cm, teža 1 g.

SE 19

Kovina

208a SE 17, sek. 20, kv. E1, PNB 212, inv. št. PMKp 20658

Žebelj z nepravilno glavico in debelim stebлом kvadratnega preseka; železo, korodirano; dl. 4 cm, teža 6 g.

Keramika

208b SE 19, sek. 20, kv. D1, PNA 292, inv. št. PMKp 20378

Odlomek diska in rame pečatne oljenke; tip Loeschcke Xb; prežgana, mehka keramika, drobnostnata z zmernimi drobnimi vključki, sive do rdeče barve; ohr. dl. 4,5 cm, ohr. v. 2,1 cm, ohr. š. 2,8 cm, teža 11 g.

209 SE 19, sek. 20, kv. D1, PNA 293, inv. št. PMKp 20379

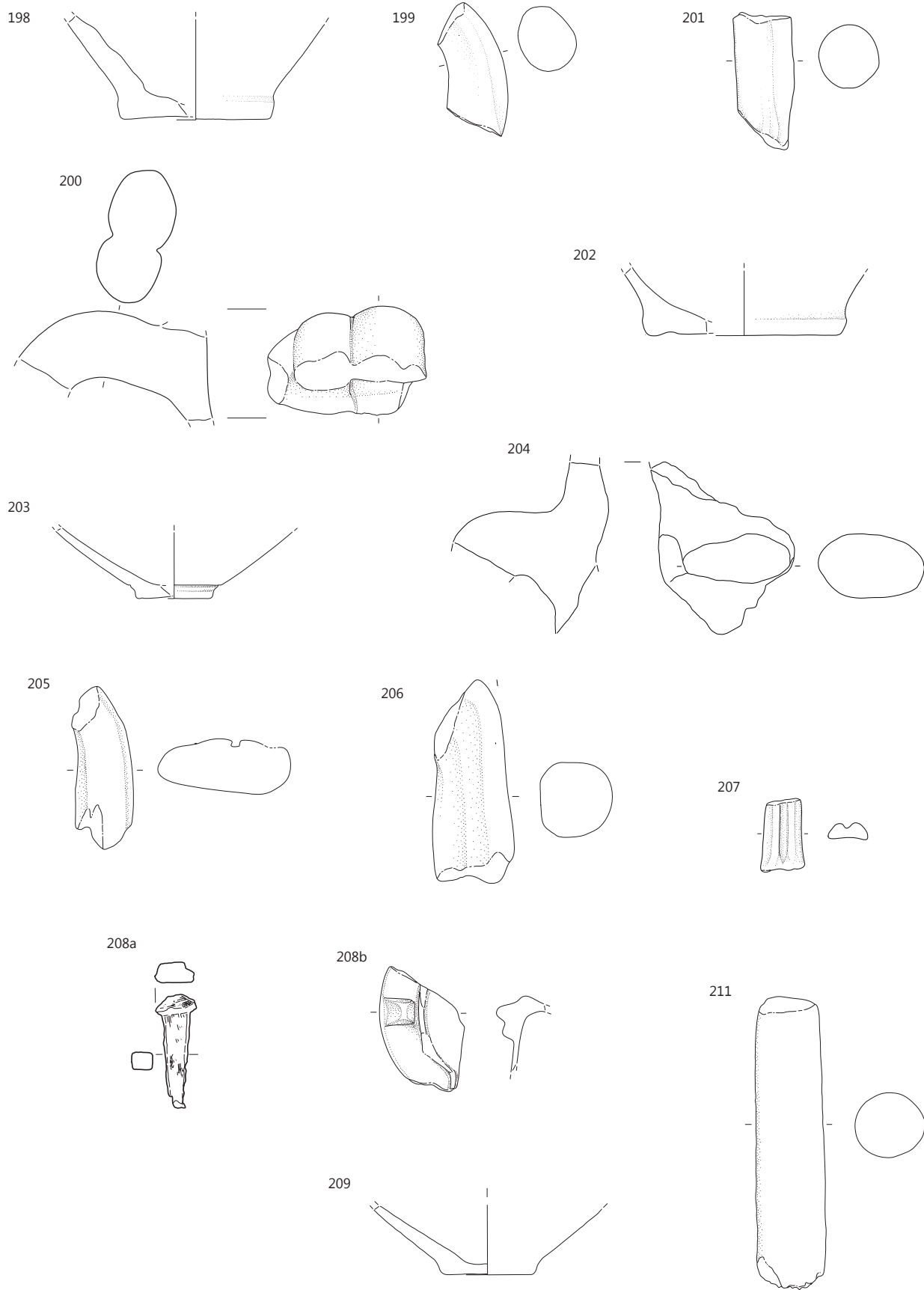
Odlomek dna z delom ostenja skodelice ali čaše, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, trda, rjavkasto siva keramika z obilo vključkov (bela zrnca); ohr. v. 2,5 cm, ohr. š. 7 cm, db. 0,2–0,5 cm, teža 28 g.

210 SE 19, sek. 20, kv. D1, PNA 399, inv. št. PMKp 20380

Odlomki dna z ostenjem lonca, namizna ali kuhinjska keramika; faktura enaka **G214** ohr. v. 5,9 cm, ohr. š. 7,2 cm, db. 0,5–1 cm, št. odl. 3, teža 45 g.

211 SE 19, sek. 10, kv. E1, PNA 409, inv. št. PMKp 20381

Odlomek dvojnega paličastega ročaja amfore, tip Dressel 2–4; neznana proizvodnja; trda, drobnostnata keramika z grobo površino in obilnimi vključki kremena, peska, sljude, zdrobljene keramike; svetlo roza barve; podobna faktura **G212**; ohr. v. 10,3 cm, ohr. š. 2,4 cm, teža 64 g.

198–202 SE 17, 203–207 SE 18, 208–211 SE 19; 204 merilo 1:3, ostalo merilo 1:2.

212 SE 19, sek. 10, kv. E1, PNA 410, inv. št. PMKp 20382
Dno amfore v obliki manjšega gumba; neznana proizvodnja; trda, drobnazrnata keramika z grobo površino in obilnimi vključki kremenca, peska, sljude, zdrobljene keramike; svetlo roza barve; podobna faktura G211; ohr. v. 5,2 cm, ohr. š. 4,1 cm, teža 68 g.

213 SE 19, sek. 10, kv. E1, PNA 411, inv. št. PMKp 20383
Odlomki dna in ostenja bikonične skodelice, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, svetlo siva prečiščena keramika z ostanki slabo ohranjenega sivega premaza; ohr. v. 4,1 cm, ohr. š. 5,5 cm, db. 0,3 cm, št. odl. 3, teža 14 g.

214 SE 19, sek. 20, kv. 019, PNA 422, inv. št. PMKp 20384

Odlomki ustja in ostenja lonca, namizna ali kuhinjska keramika; trda, drobnazrnata keramika z zmernimi vključki (kremenca, zdrobljene keramike, sljude), svetlo rjave barve, prežgano, ohr. v. 5,2 cm, ohr. š. 7 cm, db. 0,5–1 cm, št. odl. 3, teža 40 g.

SE 20

Keramika

215 SE 20, sek. 20, kv. E1, PNA 14, inv. št. PMKp 20385
Odlomki ustja in ostenja kadilnice z okrasom valovitih reber na ustju; namizna keramika; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z obilnimi vključki (zdrobljene keramike, redki železovi oksidi, kalcit), rumenkasto rdeče barve; ohr. v. 4 cm, ohr. š. 5,9 cm, db. 0,6 cm, št. odl. 4, teža 48 g.

216 SE 20, sek. 20, kv. D1, PNA 241, inv. št. PMKp 20386
Odlomki ostenja, verjetno amforice Dressel 6B; severnojadranska proizvodnja; mehka, drobnazrnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), rdečkasto rumene barve; ohr. v. 4,3 cm, ohr. š. 9,8 cm, db. 0,8 cm, št. odl., teža 138 g.

217 SE 20, sek. 20, kv. D1, PNA 269, inv. št. PMKp 20387
Dno in odlomek ostenja amfore, dno v obliki šilaste noge z rebrom; knidska proizvodnja; trda, drobnazrnata keramika z redkimi vključki kremenca; sivkasto rjave barve; ohr. v. 10,5 cm, ohr. š. 7,3 cm, db. 0,6–1,5 cm, št. odl. 3, teža 140 g.

218 SE 20, sek. 20, kv. D1, PNA 272, inv. št. PMKp 20388
Odlomki ostenja amfore; jadranska proizvodnja; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z obilnimi vključki (zdrobljene keramike, redki železovi oksidi, kalcit), rumenkasto rdeče barve; ohr. v. 7 cm, ohr. š. 11,2 cm, db. 0,5–1 cm, št. odl. 11 kosov, teža 156 g.

219 SE 20, sek. 20, kv. E1, PNA 405, inv. št. PMKp 20389
Manjši odlomek ustja in ostenja skodelice, okras S linij v barbotinu, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, trda, temno siva prečiščena keramika z ostanki temno sivega premaza; ohr. v. 2 cm, ohr. š. 1,5 cm, db. 0,3 cm, teža 1 g.

220 SE 20, sek. 20, kv. E1, PNA 406, inv. št. PMKp 20390
Odlomek dna in ostenja vrča manjših dimenzij, namizna keramika; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike), svetlo rjave barve; ohr. v. 3,1 cm, ohr. š. 5,5 cm, db. 0,7 cm, teža 13 g.

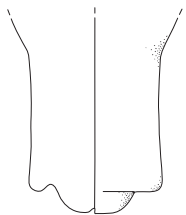
SE 25

Keramika

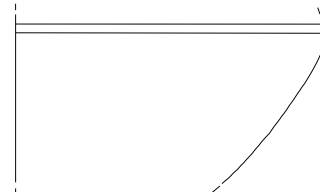
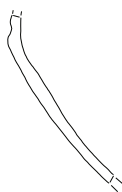
221 SE 25, sek. 20, kv. A3, A4, PNA 425, inv. št. PMKp 20391

Odlomki ustja in ostenja sklede, afriška sigilata D, oblika Hayes 58B; trda, drobnazrnata keramika z redkimi vključki, svetlo rdeče barve, slabo ohranjen mat rdeč premaz; ohr. v. 5 cm, ohr. š. 6,6 cm, db. 0,5 cm, št. odl. 4, teža 28 g.

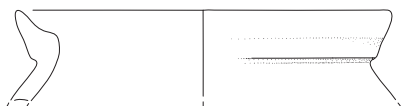
212

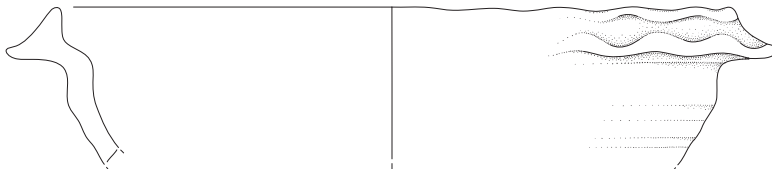
213

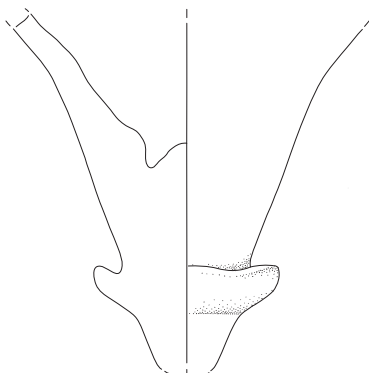
214

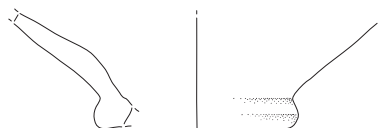
215

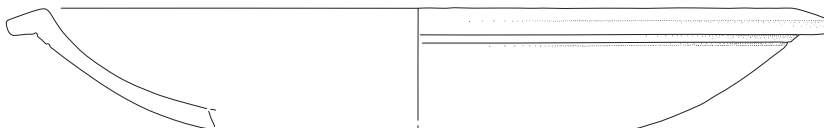
217

220

221

212–214 SE 19, 215–220 SE 20, 221 SE 25; merilo 1:2.

SE 58

Kovina

222a SE 58, sek. 30, kv. A1, PNB 158, inv. št. PMKp 20659

Žebelj z odlomljeno glavico in stebлом kvadratnega preseka; železo, korodirano; dl. 3 cm, teža 3 g.

Keramika

222b SE 58, sek. 29, kv. E3, PNA 156, inv. št. PMKp 20392

Ročaj amfore ovalnega preseka, odlomek; jadranska proizvodnja; trda, drobnazrnata keramika z redkimi vključki, roza barve; ohr. š. 4,2 cm, db. 2,4 cm, teža 72 g.

223 SE 58, sek. 29, kv. C3, PNA 171, inv. št. PMKp 20393

Lijakasto ustje amfore, tip severnoafriška amfora Keay XXVI (*spatheia* tip 1 ali tip 31 po Bonifayu); trda, drobnazrnata keramika z zmernimi vključki, svetlo rdeče barve; ohr. v. 4,8 cm, ohr. š. 9 cm, db. 1,5 cm, teža 88 g.

SE 100

Keramika

224 SE 100, sek. 26, kv. D1, PNA 181, inv. št. PMKp 20394

Ročaj amfore ovalnega preseka, odlomek; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 7,8 cm, ohr. š. 4 cm, db. 3,1 cm, teža 60 g.

SE 101

Keramika

225 SE 101, sek. 26, kv. B2, PNA 262, inv. št. PMKp 20395

Ustje in ostenje skodelice s peresastim ornamentom na zunanji steni, italška (padska) sigilata ali verjetno Loronska proizvodnja, tip Consp. 27; mokasta mehka keramična masa z redkim, mat premazom svetlo rdeče barve slabo ohranjen; ohr. v. 3,4 cm, ohr. š. 5 cm, rek. pr. u. 5,7 cm, db. 0,4 cm, št. odl. 33, teža 36 g.

SE 104

Keramika

226 SE 104, sek. 21, kv. A3, PNA 3, inv. št. PMKp 20396

Pečatna oljenka z žigom *VIBIANI*, tip Loeschcke Xa; rahlo prežgana, trda, prečiščena z redkimi vključki, sivo rjave barve; dl. 10,6 cm, š. 7 cm, v. 3,7 cm, teža 87 g.

227 SE 104, sek. 20, kv. C4, PNA 16, inv. št. PMKp 20397

Odlomki skodelice z dvema ročajema, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, siva prečiščena keramika s spranim premazom; ohr. v. 2,5 cm, ohr. š. 3,2 cm, teža 11 g.

228 SE 104, sek. 20, kv. E3, PNA 19, inv. št. PMKp 20398

Odlomki ustja, ostenja in dna kuhinjske posode, dno rahlo ožgano, egejska kuhinjska keramika; tip pekač *Knossos Frying-pan* type 2; trda, oksidacijsko žgana keramika z dimljenjem in obilnimi vključki (zrnca sljude, groba zrna peska itd.); zunanja površina temno rjave barve, prelom in notranja površina rdečkasto rjave; ohr. v. 5,3 cm, db. 0,6–1,1 cm, št. odl. 8, teža 298 g.

229 SE 104, sek. 21, kv. A4, PNA 20, inv. št. PMKp 20399

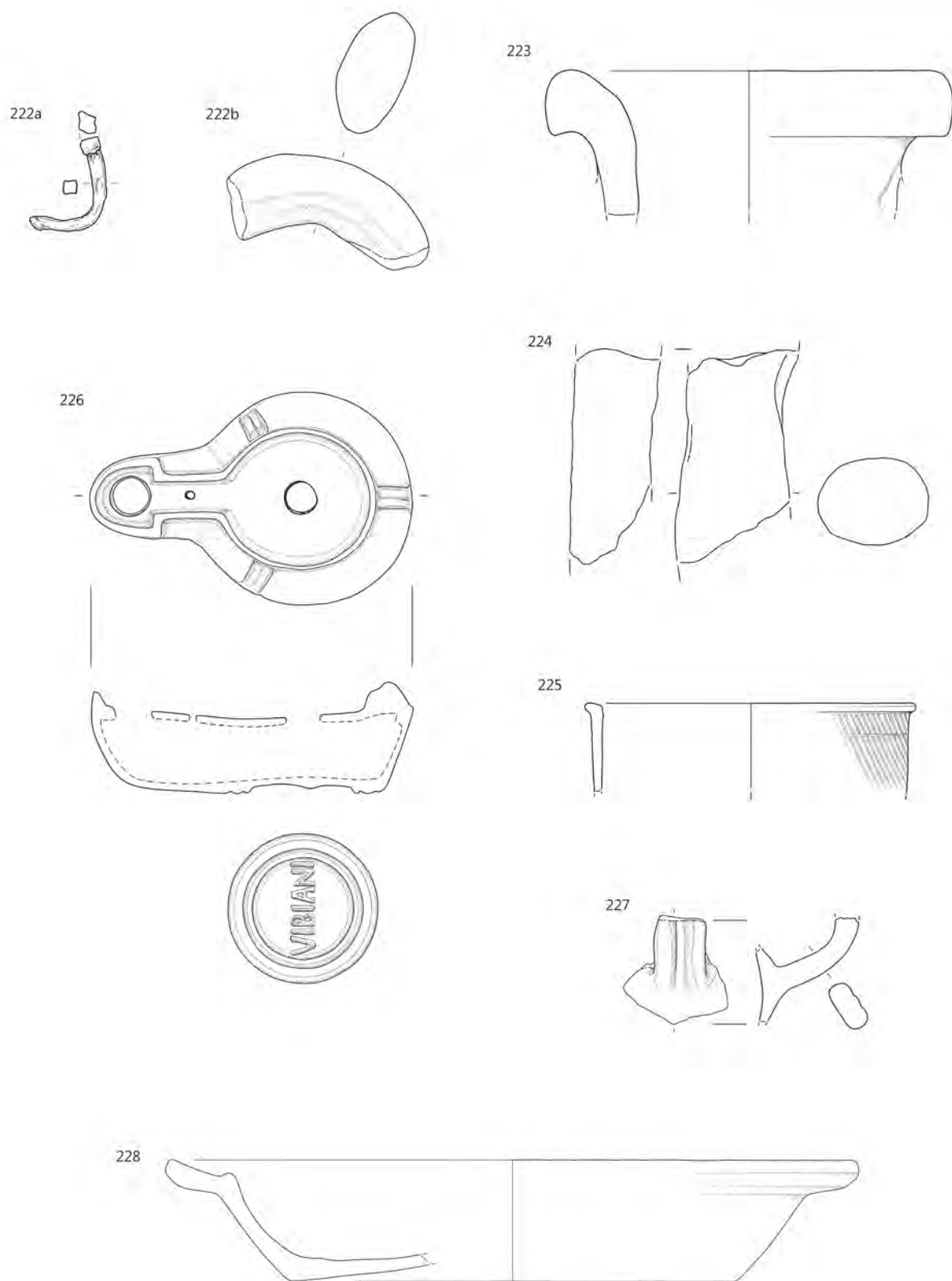
Odlomki ostenja amfore; severnojadranska ali severnoitalska proizvodnja; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; db. 0,8–1,5 cm, št. odl. 28, teža 400 g.

230 SE 104, sek. 21, kv. A4–B4, B2, PNA 21, inv. št. PMKp 20400

Odlomki ostenja amfore; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; db. 0,9–1,4 cm, št. odl. 51, teža 1214 g.

231 SE 104, sek. 21, kv. A3, PNA 23, inv. št. PMKp 20401

Odlomki ostenja amfore; severnojadranska ali severnoitalska proizvodnja; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; db. 0,8–1 cm, št. odl. 8, teža 80 g.

222, 223 SE 58, 224 SE 100, 225 SE 101, 226–228 SE 104; 226 merilo 1:3, ostalo merilo 1:2.

232 SE 104, sek. 21, kv. A3, PNA 24, inv. št. PMKp 20402
Odlomki ostenja amfore; severnojadranska ali severnoitalska proizvodnja; mehka, mazava, drobnoznata keramika z zmernimi vključki, roza barve; db. 0,8–1 cm, št. odl. 10, teža 34 g.

233 SE 104, sek. 21, kv. A3, PNA 25, inv. št. PMKp 20403
Odlomki ostenja amfore; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnoznata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; db. 0,8–1,4 cm, št. odl. 30, teža 694 g.

234 SE 104, sek. 21, kv. A3, PNA 26, inv. št. PMKp 20404
Odlomki ustja, ostenja in dna kuhinjske posode, dno rahlo ožgano; trda, redukcijsko žgana, drobnoznata keramika z redkimi vključki, na površini porozna; rjave do zelo temno rjave barve; v. 5 cm, db. 0,7–1,1 cm, št. odl. 18, teža 173 g.

235 SE 104, sek. 21, kv. A3, PNA 27, inv. št. PMKp 20405
Manjša odlomka skodelice, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, svetlo siva prečiščena keramika; ohr. v. 3,5 cm, ohr. š. 2,5 cm, db. 0,2 cm, teža 1 g.

236 SE 104, sek. 21, kv. B3, PNA 29, inv. št. PMKp 20406
Odlomki ostenja vratu amfore jadranskega izvora z žigom ACVT TA v pozitivu s pravokotnim okvirjem; trda, drobnoznata keramika z redkimi vključki (železovi oksidi, zdrobljena keramika), roza barve; ohr. v. 6,7 cm, ohr. š. 7 cm, db. 0,6–1 cm, teža 27 g.

237 SE 104, sek. 21, kv. A3, A4, PNA 30, inv. št. PMKp 20407
Odlomek ostenja in dvopaličastega ročaja amfore, tip Dressel 2–4; mehka, mazava, drobnoznata keramika z zmernimi vključki (kremen), roza barve; ohr. v. 9 cm, ohr. š. 8,5 cm, db. 1–1,4 cm, teža 223 g.

238 SE 104, sek. 21, kv. A3, B4, PNA 31, inv. št. PMKp 20408
Odlomki ostenja in dela ročaja amfore, tip Dressel 2–4; mehka, mazava, drobnoznata keramika z zmernimi vključki (kremen), roza barve; db. 0,9–1,5 cm, št. odl. 55, teža 2197 g.

239 SE 104, sek. 21, kv. B3, B4, PNA 32, inv. št. PMKp 20409
Odlomki ostenja in ročaja amfore, tip Dressel 2–4; mehka, mazava, drobnoznata keramika z zmernimi vključki (kremen), roza barve; db. 1–1,5 cm, št. odl. 71, teža 3450 g.

240 SE 104, sek. 21, kv. A3, PNA 34, inv. št. PMKp 20410
Odlomki ustja in ostenja lonca z izvihanim ustjem, vodoravno metličenje s posameznimi poševnimi potegi, kuhinjska keramika; mehka, redukcijsko žgana, drobnoznata keramika z obilnimi vključki kalcita; zelo temno sive barve; ohr. v., ohr. š. 9,3 cm, db. 0,4–1,4 cm, št. odl. 14, teža 364 g.

241 SE 104, sek. 21, kv. A3, PNA 35, inv. št. PMKp 20411
Odlomki ostenja amfore; mehka, mazava, drobnoznata keramika z zmernimi vključki (kremen), roza barve; db. 0,6–1,2 cm, št. odl. 7, teža 232 g.

242 SE 104, sek. 20, kv. E4, PNA 36, inv. št. PMKp 20412
Manjša odlomka ustja skodelice, okras barbotin, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, siva prečiščena keramika s slabo ohranjenimi ostanki črnega premaza; ohr. v. 2 cm, ohr. š. 2,8 cm, db. 0,2 cm, teža 1 g.

243 SE 104, sek. 20, kv. E2, PNA 37, inv. št. PMKp 20413
Manjši odlomki ostenja in dna skodelic, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, svetlo siva prečiščena keramika z zelo slabo ohranjenim temno sivim premazom; ohr. v. 1,5 cm, ohr. š. 3,5 cm, db. 0,2–0,3 cm, št. odl. 21, teža 13 g.

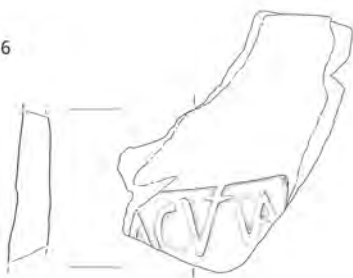
244 SE 104, sek. 20, kv. E3, PNA 38, inv. št. PMKp 20414
Odlomek izvihane ustja in vratu lonca, kuhinjska keramika; mehka, redukcijsko žgana, drobnoznata keramika z obilnimi vključki kalcita; zelo temno sive barve; ohr. v. 3 cm, ohr. š. 7,8 cm, db. 0,55 cm, teža 31 g.

245 SE 104, sek. 21, kv. A3, PNA 151, inv. št. PMKp 20415
Odlomek dvojnega paličastega ročaja amfore; tip Dressel 2–4; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnoznata keramika z redkimi vključki, svetlo oranžne barve; ohr. v. 8 cm, teža 52 g.

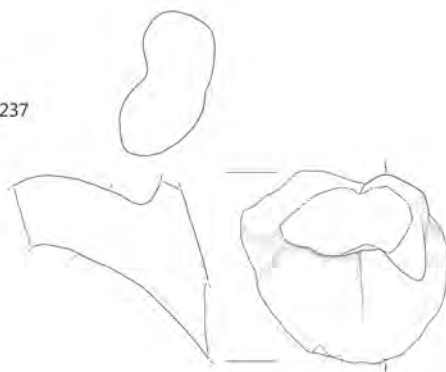
246 SE 104, sek. 21, kv. A3, PNA 152, inv. št. PMKp 20416
Odlomek dna amfore v obliki majhnega gumbastega zaključka; tip majhna amforica Dressel 6B; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnoznata keramika z redkimi vključki, svetlo oranžne barve; ohr. v. 3,1 cm, teža 19 g.

247 SE 104, sek. 21, kv. A3, PNA 153, inv. št. PMKp 20417
Odlomek ustja in ostenja skleda, pokrova ali krožnika, namizna keramika; mehka, mazava, drobnoznata keramika z redkimi vključki, rumenkasto rdeče barve; ohr. v. 3,1 cm, ohr. š. 4,6 cm, db. 0,55–0,7 cm, teža 12 g.

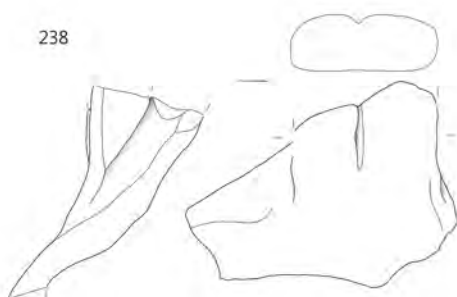
236

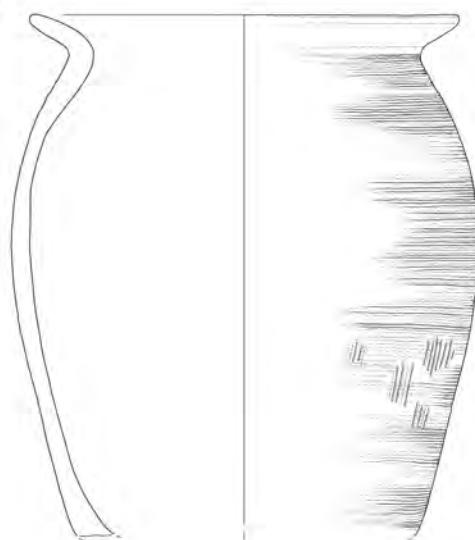
237

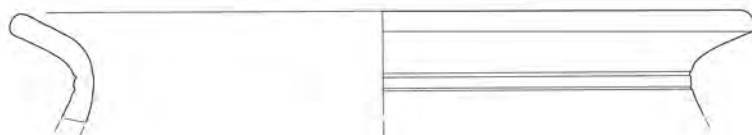
238

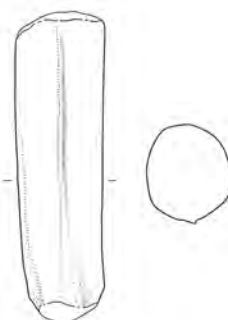
240

244

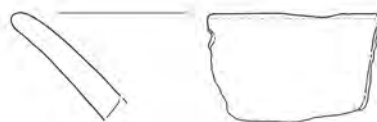
245

246

247

SE 104; 237, 238, 240 merilo 1:3, ostalo merilo 1:2.

248 SE 104, sek. 21, kv. A3, PNA 154, inv. št. PMKp 20418

Odlomka ustja in ostenja amfore, tip Dressel 2–4; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 5,2 cm, rek. pr. u. 11,1 cm, db. 0,6–4 cm, teža 74 g.

249 SE 104, sek. 21, kv. B3, PNA 159, inv. št. PMKp 20419

Odlomki ostenja vratu in rame amfore, tip Dressel 2–4; španska proizvodnja; oksidacijsko žgana, dokaj trda in kredasta drobnazrnata keramika z redkimi vključki (zelo redki drobci zdrobljene ekramike in kalcita), s peščenim prelomom, blede rumene barve; ohr. v. 14,5 cm, ohr. š. 11,4 cm, db. 0,6–1,5 cm, št. odl. 9, teža 310 g.

250 SE 104, sek. 20, kv. C4, PNA 187, inv. št. PMKp 20420

Odlomek ustja vrča ali amfore, kvadratasto odebeljen rob ustja, namizna keramika; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z redkimi vključki, svetlo oranžne barve; ohr. v. 1,75 cm, ohr. š. 3,1 cm, db. 0,3–0,85 cm, teža 4 g.

251 SE 104, sek. 21, kv. A4, PNA 196, inv. št. PMKp 20421

Odlomka dvojnega paličastega ročaja amfore; tip Dressel 2–4; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 15,6 cm, š. 3,9–4,9 cm, št. odl. 2, teža 205 g.

252 SE 104, sek. 21, kv. A4, PNA 197, inv. št. PMKp 20422

Odlomek lijakastega ustja amfore ali vrča; namizna keramika; mehka, drobnazrnata keramika z redkimi vključki, svetlo rdeče barve; ohr. v. 5,5 cm, ohr. š. 7,7 cm, db. 0,8–1,5 cm, teža 52 g.

253 SE 104, sek. 21, kv. A4, PNA 198, inv. št. PMKp 20423

Odlomka ustja kadiilnice z robom, okrašenim s prstnimi odtisi, namizna keramika; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z redkimi vključki, svetlo oranžne barve; ohr. v. 1,5 cm, ohr. š. 8,7 cm, teža 13 g.

254 SE 104, sek. 21, kv. A5, PNA 199, inv. št. PMKp 20424

Odlomki ustja in ostenja amfore manjših dimenzij, tip manjša amforica Dressel 6B – Fažana 1; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 5 cm, ohr. š. 4,9 cm, db. 0,65–1,1 cm, št. odl. 3, teža 19 g.

255 SE 104, sek. 21, kv. A3, PNA 202, inv. št. PMKp 20425

Odlomka lijakastega ustja in ostenja amfore, tip manjša amforica Dressel 6B – Fažana 1; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 6,4 cm, ohr. š. 6 cm, db. 0,8–1 cm, teža 57 g.

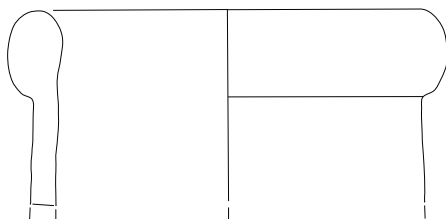
256 SE 104, sek. 27, kv. A4, PNA 203, inv. št. PMKp 20426

Odlomek dvojnega paličastega ročaja in ostenja amfore, tip Dressel 2–4; trda, drobnazrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 6,5 cm, ohr. š. 6,6 cm, db. 0,7 cm, teža 160 g.

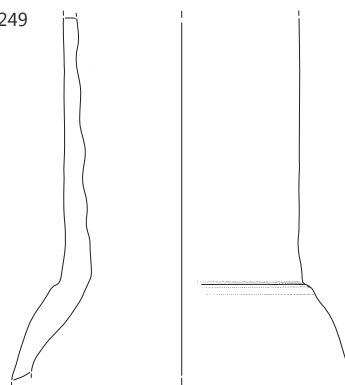
257 SE 104, sek. 20, kv. E3, PNA 206, inv. št. PMKp 20427

Odlomek ustja in ostenja vrča ali vaze s kroglasto odebeljenim robom ustja, namizna keramika; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 2,3 cm, ohr. š. 3,3 cm, db. 0,5–0,9 cm, teža 4 g.

248

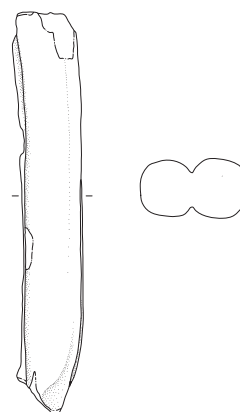
249

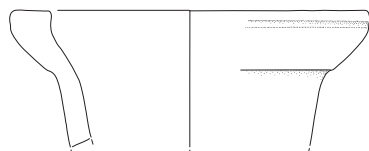
250

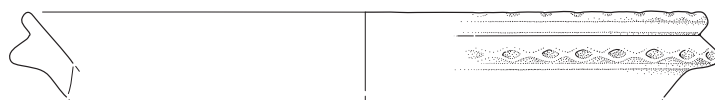
251

252

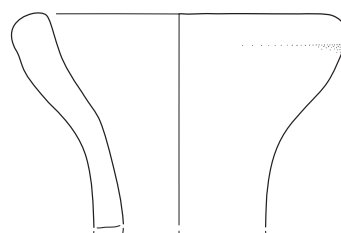
253

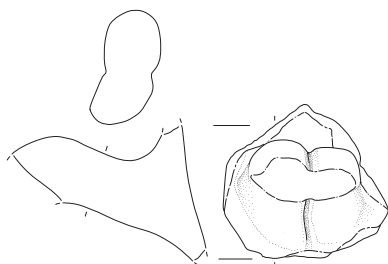
254

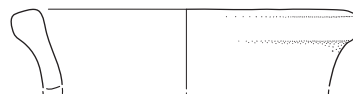
255

256

257

SE 104; 249, 251, 252, 256 merilo 1:3, ostalo merilo 1:2.

258 SE 104, sek. 20, kv. E3, PNA 207,
inv. št. PMKp 20428

Dno skodelice, severnoitalska keramika tankih sten; izdelana iz mehke sive keramike s slabo ohranjenimi ostanki temno sivega premaza; ohr. v. 2,5 cm, teža 91 g.

259 SE 104, sek. 21, kv. A3–4, PNA 245–247,
inv. št. PMKp 20429–20431

Odlomka dvojnega paličastega ročaja amfore in ustje amfore, tip Dressel 2–4; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 9,7 cm, ohr. š. 5,8 cm, teža 129 g.

260 SE 104, sek. 21, kv. A3–4, PNA 248,
inv. št. PMKp 20432

Dno vrča, odlomek, namizna keramika; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 1,3 cm, ohr. š. 5,1 cm, db. 0,7 cm, teža 13 g.

261 SE 104, sek. 21, kv. A2, PNA 268,
inv. št. PMKp 20433

Odlomki ostenja in dvojnega paličastega ročaja amfore, faktura španska, tip Dressel 2–4; oksidacijsko žgana, dokaj trda in kredasta drobnozrnata keramika z redkimi vključki (zelo redki drobci zdrobljene ekramike in kalcita), s peščenim prelomom, blede rumene barve; db. 0,7–1,5 cm, št. odl. 47, teža 1263 g. Odlomki so del amfore G66 iz groba 12.

262 SE 104, sek. 20, kv. E2, PNA 271,
inv. št. PMKp 20434

Odlomki ustja in ostenja amfore, najverjetneje rodoške Camulodunum 184; trda, prečiščena keramika, rumenkasto bež površine in rumenkasto rdečega preloma; ohr. v. 14,6 cm, db. 0,8–1 cm, št. odl. 8, teža 332 g.

263 SE 104, sek. 21, kv. A3, PNA 273,
inv. št. PMKp 20435

Odlomki ustja in ostenja amfore, tip Dressel 6B; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z redkimi vključki, svetlo oranžne barve; db. 0,6–1,2 cm, št. odl. 5, teža 544 g.

264 SE 104, sek. 21, kv. A3, PNA 274,
inv. št. PMKp 20436

Odlomki ostenja in ročaja amfore, tip Dressel 2–4; severnojadranska ali severnoitalska proizvodnja; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; db. 0,8–1,7 cm, št. odl. 25, teža 922 g.

265 SE 104, sek. 21, kv. A3, PNA 275,
inv. št. PMKp 20437

Odlomki ostenja amfore; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; db. 1,1–2 cm, št. odl. 16, teža 608 g.

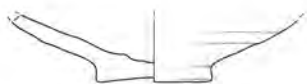
266 SE 104, sek. 21, kv. A4, PNA 276,
inv. št. PMKp 20438

Odlomki ostenja amfore; nedoločena proizvodnja; db. 0,7–1,4 cm, št. odl. 31, teža 241 g.

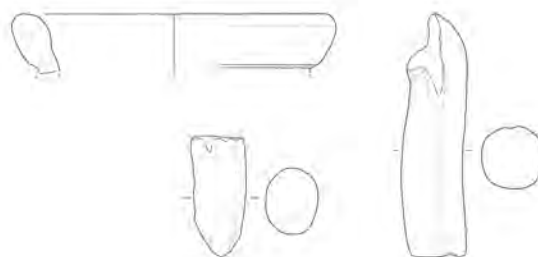
267 SE 104, sek. 21, kv. B2, B3, PNA 312,
inv. št. PMKp 20439

Odlomki ostenja in ročaja amfore, tip Dressel 2–4; severnojadranska ali severnoitalska proizvodnja; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; db. 1 cm, št. odl. 10, teža 564 g.

258

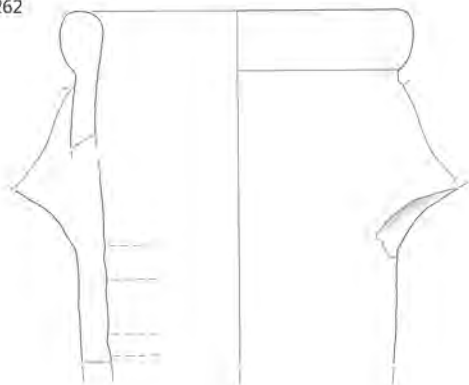
259

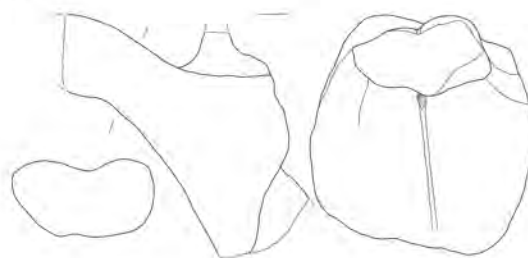
260

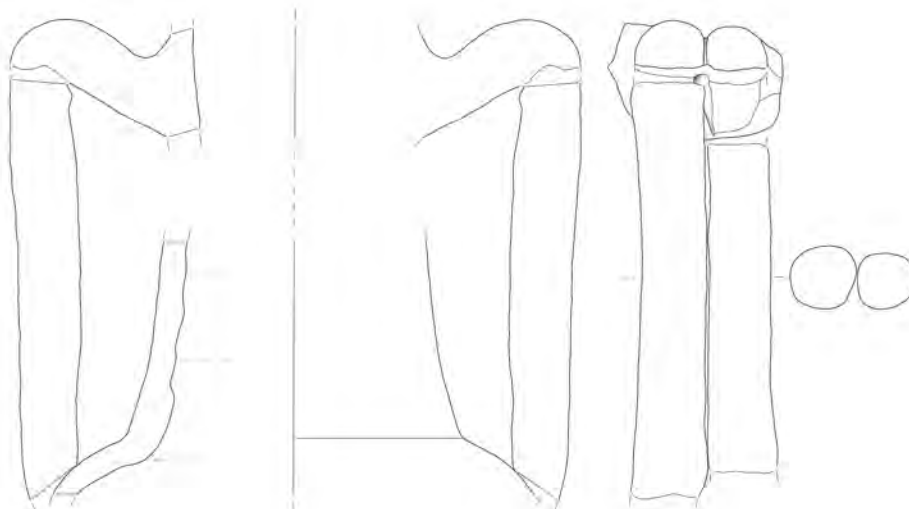
262

264

267

SE 104; 259, 262, 264, 267 merilo 1:3, ostalo merilo 1:2.

268 SE 104, sek. 20, kv. D3, PNA 317,
inv. št. PMKp 20440

Odlomki ostenja in dna več skodelic, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, svetlo siva do siva prečiščena keramika s slabo ohranjenim temno sivim ali črnim premazom; db. 0,2–0,4 cm, št. odl. 21, teža 28 g.

269 SE 104, sek. 20, kv. D3, PNA 318,
inv. št. PMKp 20441

Odlomka ustja in ostenja amfore; severnojadranska proizvodnja; mehka, mazava, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki, rumenkasto rdeče barve; db. 0,7–1,2 cm, teža 42 g.

270 SE 104, sek. 20, kv. D3, PNA 319,
inv. št. PMKp 20442

Odlomek ustja vrča, kroglasto odebeljen rob ustja, namizna keramika; mehka, mazava, drobnnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 1,4 cm, ohr. š. 2,2 cm, db. 0,3–0,6 cm, teža 2 g.

271 SE 104, sek. 21, kv. A2, PNA 332,
inv. št. PMKp 20443

Odlomek ustja in ostenja amfore; verjetno knidska proizvodnja; trda, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki kremena; sivkasto rjave barve; db. 0,8–1,7 cm, teža 30 g.

272 SE 104, sek. 21, kv. A2, PNA 333,
inv. št. PMKp 20444

Odlomek ročaja amfore, tip Dressel 6B; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 9,2 cm, teža 77 g.

273 SE 104, sek. 21, kv. A2, PNA 334,
inv. št. PMKp 20445

Odlomek dna pladnja ali pekača, kuhinjska keramika; trda, redukcijsko žgana, drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki kalcita; zelo temno sive barve; ohr. v. 1,3 cm, ohr. š. 5,4 cm, db. 0,65 cm, teža 19 g.

274 SE 104, sek. 21, kv. A2, PNA 335,
inv. št. PMKp 20446

Odlomek ustja in ostenja sklede, kuhinjska keramika; trda, redukcijsko žgana, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki kalcita; zelo temno sive do rjave barve; ohr. v. 2,2 cm, ohr. š. 6,2 cm, db. 0,5 cm, teža 17 g.

275 SE 104, sek. 21, kv. A2, PNA 336,
inv. št. PMKp 20447

Odlomek ustja in ostenja lončka, kuhinjska keramika; trda, oksidacijsko žgana, drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki peska in kalcita; svetlo rjave barve; ohr. v. 3,3 cm, ohr. š. 6 cm, db. 0,2–0,5 cm, teža 13 g.

276 SE 104, sek. 21, kv. A2, PNA 337,
inv. št. PMKp 20448

Odlomek ustja in ostenja vrča z izlivom v obliki trolistne deteljice, egejska kuhinjska keramika; tip *trefoil-mouthed jugs*; trda, oksidacijsko žgana drobnnozrnata keramika z zmernimi vključki, rdeče barve; ohr. v. 3,1 cm, ohr. š. 3,7 cm, db. 0,3 cm, teža 17 g.

277 SE 104, sek. 21, kv. A2, PNA 338,
inv. št. PMKp 20449

Odlomek ustja in ostenja lonca, kuhinjska keramika; mehka, redukcijsko žgana, drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki kalcita v prelomu, na površini porozna; zelo temno sive barve; ohr. v. 4,8 cm, ohr. š. 4,8 cm, db. 0,5 cm, teža 16 g.

278 SE 104, sek. 21, kv. A2, PNA 339,
inv. št. PMKp 20450

Odlomek ročaja vrča, namizna keramika; trda, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki kremena, rumenkasto rdeče barve; ohr. v. 4,3 cm, ohr. š. 2,5 cm, db. 0,8 cm, teža 12 g.

279 SE 104, sek. 21, kv. A2, PNA 340,
inv. št. PMKp 20451

Odlomek ustja, ostenja in ročaja vrčka, egejska kuhinjska keramika ali keramika tankih sten, tip fokajski vrček *Knossos Mug type 1–2*; oksidacijsko žgana, trda keramika, finoizrnatna z obilnimi vključki (fini lističi sljude, drobna zrnca železovih oksidov, kremena, kalcita), svetlo rdeče barve; ohr. v. 3,8 cm, ohr. š. 1,9 cm, db. 0,5 cm, teža 4 g.

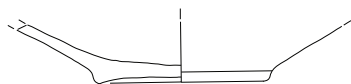
280 SE 104, sek. 21, kv. A2, PNA 341, inv. št. PMKp 20452

Odlomek ustja in ostenja skodelice, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, svetlo siva prečiščena keramika; ohr. v. 1,6 cm, ohr. š. 2,3 cm, db. 0,2 cm, teža 1 g.

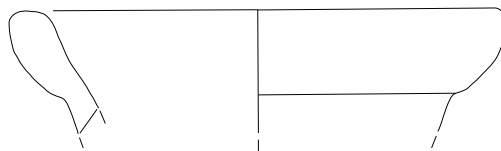
281 SE 104, sek. 21, kv. A2, PNA 342,
inv. št. PMKp 20453

Odlomek ustja in ostenja skodelice, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, siva prečiščena keramika z ostanki temno sivega premaza; ohr. v. 2,2 cm, ohr. š. 3,4 cm, db. 0,2 cm, teža 1 g.

268

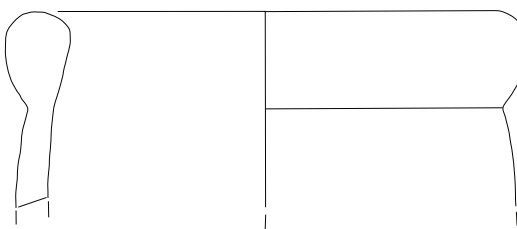
269

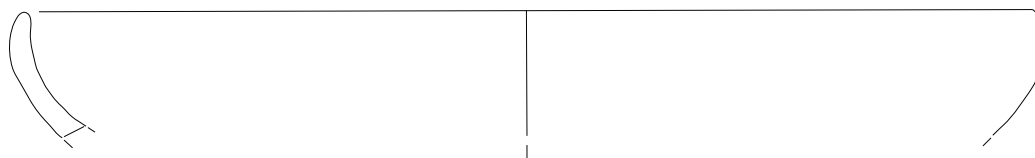
270

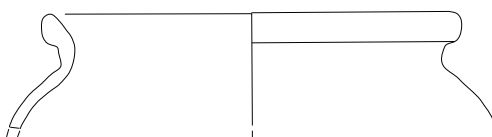
271

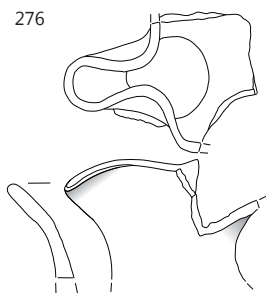
274

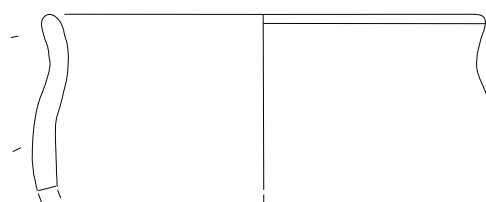
275

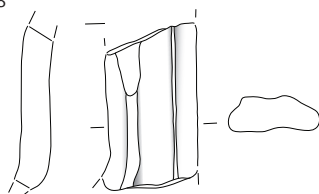
276

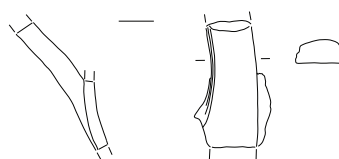
277

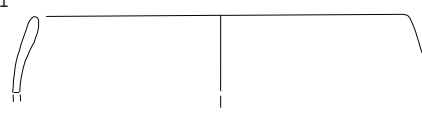
278

279

281

Kovina

282a SE 104, sek. 21, kv. A2, PNA 186, inv. št. PMKp 20454

Žebelj s piramidalno? glavico in stebлом kvadratnega preseka, steblo zlomljeno; železo, močno korodirano; ohr. dl. žablja 8,2 cm, ohr. dl. konice 3,1 cm, teža 29 g.

282b SE 104, sek. 21, kv. A2, PNA 36, inv. št. PMKp 20660

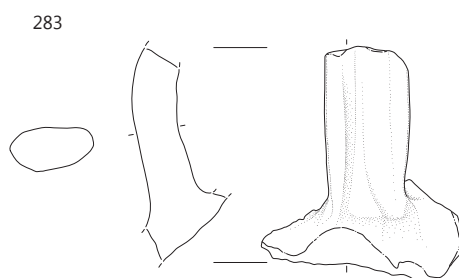
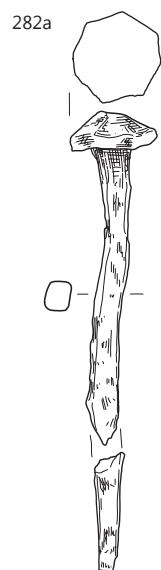
Žebelj s piramidalno? glavico in stebлом kvadratnega preseka, konica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 6,3 cm, teža 10 g.

SE 106

Keramika

283 SE 106, sek. 20, kv. D3, PNA 185, inv. št. PMKp 20455

Odlomka ročaja vrča ali amfore z delom ostenja, ročaj ima trakast presek, namizna keramika ali vzhodna proizvodnja; trda, drobnnozrnata glina z redkimi vključki kremenca, svetlo rdeče barve, prelom oranžen; ohr. v. 9 cm, ohr. š. 8,4 cm, db. 0,7–1,6 cm, teža 88 g.

282 SE 104, 283 SE 106; 282 merilo 1:2, 283 merilo 1:3.

SE 108

Keramika

284 SE 108, sek. 20, kv. D3, PNA 1, inv. št. PMKp 20456

Odlomki volutne oljenke, del diska, ramena in volute; mehka, prečiščena keramika, svetlo rjave barve, ostanki premaza niso vidni, št. odl. 12, teža 14 g.

285 SE 108, sek. 20, kv. D3, PNA 2, inv. št. PMKp 20457

Odlomek dna in ostenja skodelice, severnoitalska keramika tankih sten; iz redukcijsko žgane sive keramike, na zunanji površini ostanki temno sivega premaza, ohr. v. 1,6 cm, db. 0,25–0,6 cm, teža 9 g.

286 SE 108, sek. 20, kv. C3, PNA 17, inv. št. PMKp 20458

Odlomki ustja in ostenja dveh skodelic iz redukcijsko žgane sive keramike s komaj vidnimi ostanki temno sivega premaza, en odlomek ima aplicirane luskice v barbotinu na zunanji površini, severnoitalska keramika tankih sten; ohr. v. 2,6 cm, db. 0,15–0,4 cm, št. odl. 11, teža 17 g.

287 SE 108, sek. 20, kv. C3, PNA 18, inv. št. PMKp 20459

Odlomki ustja, ostenja in dna več skodelic iz redukcijsko žgane sive keramike z ostanki temno sivega premaza, severnoitalska keramika tankih sten; ohr. v. 2,5 cm, db. 0,2–0,6 cm, št. odl. 23, teža 56 g.

288 SE 108, sek. 20, kv. E3, PNA 42, inv. št. PMKp 20460

Odlomki ustja in ostenja krožnika s sploščenim robom ustja, afriška sigilata D, oblika Hayes 32 ali 58B; trda, drobnozrnata keramika z redkimi vključki, svetlo rdeče barve, slabo ohranjen mat rdeč premaz; ohr. v. 3,5 cm, db. 0,4 cm, št. odl. 16, teža 62 g.

289 SE 108, sek. 20, kv. D3–E3, PNA 43, PNA 44, inv. št. PMKp 20461

Odlomki ustja, ostenja in dna več skodelic, okras koleščkanja, aplicirane luske ali podkve, S-linije, linije bunčic, vodni listi v kombinaciji z grozdki iz bunčic v barbotinu, tip Angera 2 – polkrožne skodelice in Angera 3 – bikonične skodelice, zaradi fragmentarnosti težko prepoznamo vse prisotne tipe, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka in trda, svetlo siva do temno siva prečiščena keramika z ostanki temno sivega ali črnega premaza; db. 0,16–0,4 cm, št. odl. 199, teža 178 g.

290 SE 108, sek. 20, kv. E3, PNA 46, inv. št. PMKp 20462

Dno amfore vzhodnosredozemskega izvora v obliki visoke noge z gumbastim zaključkom; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 16,3 cm, teža 475 g.

291 SE 108, sek. 20, kv. D2, PNA 47, inv. št. PMKp 20463

Prstanasto dno vrča z delom ostenja, namizna keramika; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; rek. pr. dna 10 cm, št. odl. 8, teža 109 g.

284

285

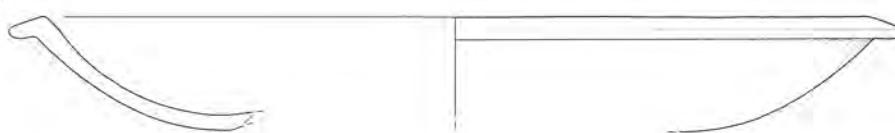
286

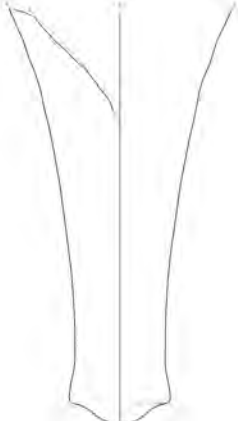
287

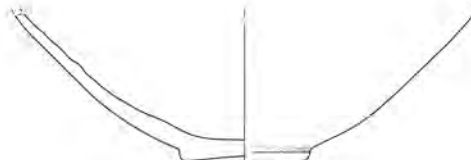
288

290

289

291

SE 108; 284 merilo 1:1, 290 merilo 1:3, ostalo merilo 1:2.

292 SE 108, sek. 20, kv. D3, E3, PNA 48, PNA 251,
inv. št. PMKp 20464

Odlomki ustja, ostenja in dna več skodelic, okras koleščka-
nja, aplicirane luske, glavnički, navpične ali poševne palčke
in S-linije, linije bunčic, vodni listi v barbotinu, ena skodelica
ima peskani obe površini (zunanjo in notranjo); tip Angera
2 – polkrožne skodelice in Angera 3 – bikonične skodelice;
severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka
in trda, svetlo siva do temno siva prečiščena keramika z ostan-
ki temno sivga ali črnega premaza; db. 0,16–0,6 cm, št. odl.
331, teža 473 g.

293 SE 108, sek. 20–21, kv. D–E3–4, PNA 161,
inv. št. PMKp 20465

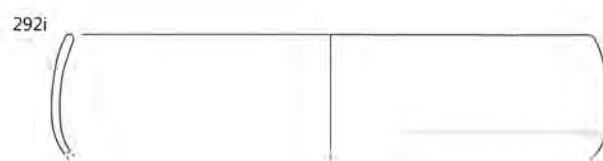
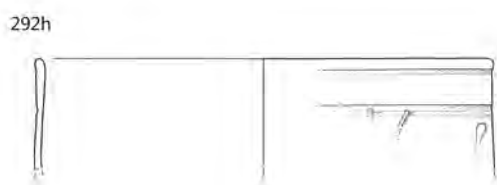
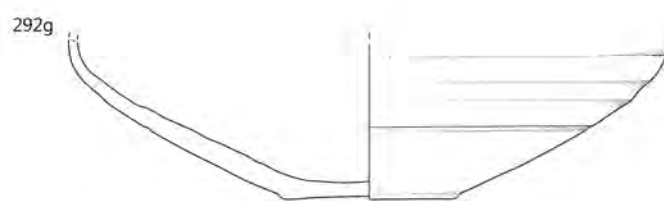
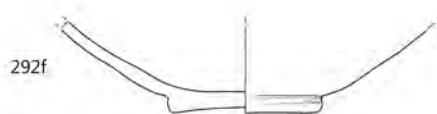
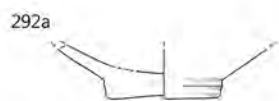
Odlomek ustja in ostenja krožnika, kuhinjska keramika; trda,
redukcijsko žgana, drobnozrnata keramika z obilnimi vključki
kalcita; zelo temno sive barve; ohr. dl. 1,9 cm, ohr. š. 1,6 cm,
teža 4 g.

294 SE 108, sek. 20–21, kv. A3, D3–4, E3–4, PNA 162,
inv. št. PMKp 20466

Odlomek ravnega dna krožnika z ostanki rdeče-oranžnega
premaza, vzhodna sigilata B2; verjetno dno krožnika Hayes
60; ohr. dl. 4,4 cm, ohr. v. 1,4 cm, db. 0,4–0,5 cm, teža 6 g.

295 SE 108, sek. 20–21, kv. A3, D3–4, E3–4, PNA 163,
inv. št. PMKp 20467

Odlomek ostenja amfore; ohr. dl. 4,1 cm, ohr. š. 5,4 cm, db.
0,9 cm, teža 17 g.

296 SE 108, sek. 20–21, kv. A3, D–E3–4, PNA 164, inv. št. PMKp 20468

Odlomek ustja in ostenja kozice, namizna keramika; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z redkimi vključki, rumenkasto rdeče barve; ohr. v. 4,1 cm, ohr. š. 4,9 cm, db. 0,8–1 cm, teža 22 g.

297 SE 108, sek. 21, PNA 166, inv. št. PMKp 20469

Odlomki dna in ostenja skodelice, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, svetlo siva prečiščena keramika z zelo slabo ohranjenimi ostanki temno sivoga premaza na zunanji površini ohr. v. 3,6 cm, pr. dna 3,5 cm, db. 0,16–0,2 cm, št. odl. 3, teža 16 g.

298 SE 108, sek. 20–21, kv. A3, D–E3–4, PNA 167, inv. št. PMKp 20470

Odlomek ustja in ostenja posode, verjetno skodele, namizna keramika; trda, drobnozrnata keramika z redkimi vključki, rumenkasto rdeče barve; ohr. v. 3,2 cm, rek. pr. u. 34 cm, db. 0,9–1 cm, teža 20 g.

299 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 207, inv. št. PMKp 20471

Odlomek dna in ostenja skodelice ali lončka, severnoitalska keramika tankih sten; oksidacijsko žgana, trda, drobnozrnata keramika z obilnimi vključki peska; ohr. v. 2 cm, db. 0,3 cm, teža 13 g.

300 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 209, inv. št. PMKp 20472

Odlomek prstanastega dna vrča, namizna keramika; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z redkimi vključki, rumenkasto rdeče barve; ohr. v. 2 cm, pr. dna 10,6 cm, teža 31 g.

301 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 210, inv. št. PMKp 20473

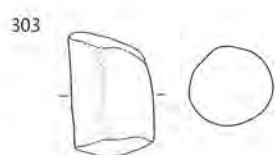
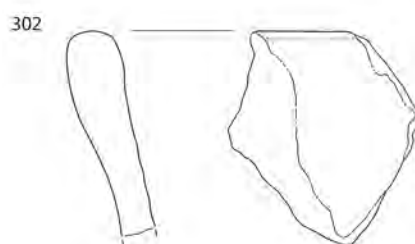
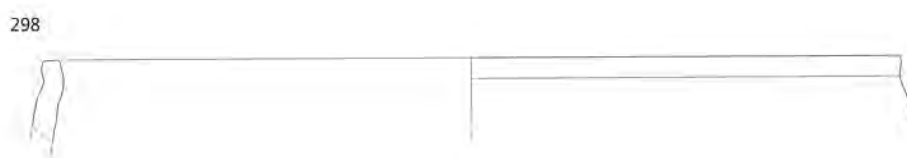
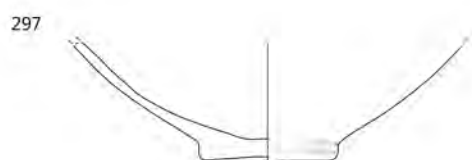
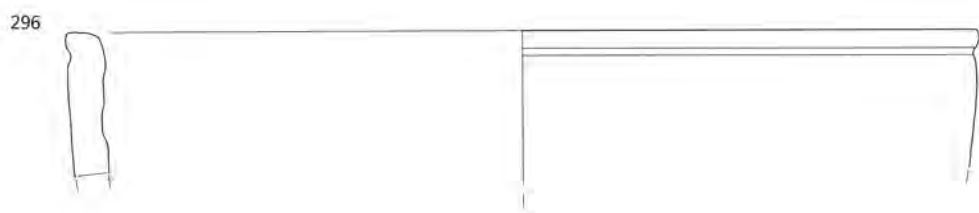
Manjši odlomek prstanastega dna vrča, namizna keramika; mehka, drobnozrnata keramika z redkimi vključki, rumenkasto rdeče barve; ohr. v. 1,4 cm, teža 6 g.

302 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 211, inv. št. PMKp 20474

Odlomek ustja amfore; tip majhna amforica Dressel 6B – Fažana 1; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 6 cm, ohr. š. 5,1 cm, db. 0,77–1,4 cm, teža 34 g.

303 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 212, inv. št. PMKp 20475

Manjši odlomek ročaja amfore okroglega preseka; tip verjetno Dressel 2–4; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 3,4 cm, teža 15 g.

304 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 213, PNA 217, PNA 221, inv. št. PMKp 20476, 20477, 20478
Ustje in ostenje lonca z izvihanim ustjem, kuhinjska keramika; trda, redukcijsko žgana, drobnozrnata keramika z obilnimi vključki kalcita; zelo temno sive barve; ohr. v. 4,5 cm, rek. pr. u. 15,6 cm, db. 0,6 cm, teža 88 g.

305 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 214, inv. št. PMKp 20479
Manjši odlomek ustja vrča ali vaze, namizna keramika; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 1 cm, š. 2,5 cm, db. 0,6 cm, teža 1 g.

306 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 219, inv. št. PMKp 20482
Manjši odlomek ustja vrča, namizna keramika; mehka, drobnozrnata keramika z redkimi vključki, svetlo oranžne barve; ohr. v. 1,9 cm, š. 2,1 cm, db. 0,4 cm, teža 4 g.

307 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 215, inv. št. PMKp 20480
Odlomki ustja, ostenja in dna več skodelic, okras koleščkanja ali barbotina, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka in trda, svetlo siva do temno siva prečiščena keramika z ostanki temno sivega ali črnega premaza; db. 0,16–0,4 cm, št. odl. 132, teža 94 g.

308 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 218, inv. št. PMKp 20481
Odlomka ostenja – prehoda vratu v trebuh vrča, namizna keramika; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z redkimi vključki, svetlo oranžne barve; ohr. v. 2,8 cm, teža 11 g.

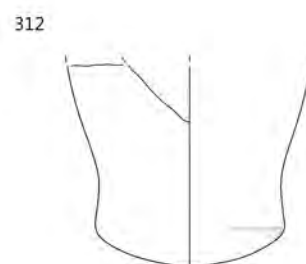
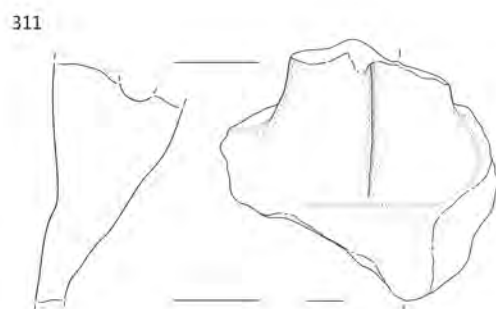
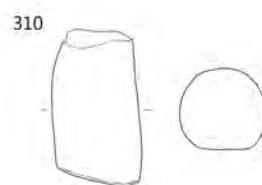
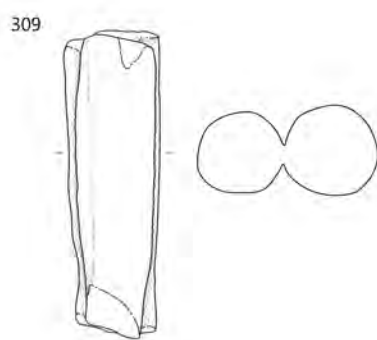
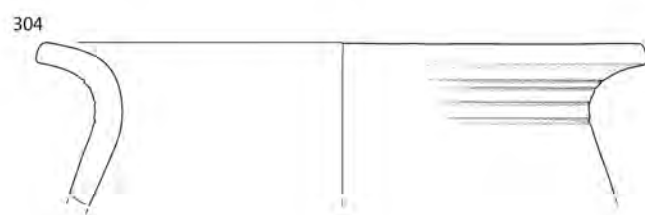
309 SE 108, sek. 20, kv. D2, PNA 223, inv. št. PMKp 20483
Odlomki dvojnega paličastega ročaja amfore; tip Dressel 2–4; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 8,2 cm, teža 123 g.

310 SE 108, sek. 20, kv. D2, PNA 224, inv. št. PMKp 20484
Manjši odlomek ročaja amfore okroglega preseka, tip verjetno Dressel 2–4; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 4 cm, teža 20 g.

311 SE 108, sek. 20, kv. D2, PNA 225, inv. št. PMKp 20485
Odlomek ostenja z delom dvojnega paličastega ročaja amfore; tip Dressel 2–4; tirenska srednjeitalska proizvodnja; z zelo gostimi vulkanskimi vključki črne barve, muskovitno in biotitno sljudo, z grobo, trdo keramiko svetlo rdeče barve; ohr. v. 7 cm, ohr. š. 7,3 cm, teža 109 g.

312 SE 108, sek. 20, kv. D2, PNA 226, inv. št. PMKp 20486
Dno amfore v obliki gumbastega zaključka, tip Dressel 6B; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 6 cm, teža 154 g.

313 SE 108, sek. 20, kv. D2, PNA 227, inv. št. PMKp 20487
Manjši odlomek ustja lonca ali druge posode, kuhinjska keramika; trda, stihijsko žgana, drobnozrnata keramika z obilnimi vključki (kalcit, kremen, redka zdrobljena keramika); rdečkasto rjave do temno rjave barve; ohr. v. 1,8 cm, ohr. š. 3,9 cm, db. 0,73 cm, teža 8 g.

SE 108; 305 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

314 SE 108, sek. 20, kv. D2, PNA 228,
inv. št. PMKp 20488

Odlomek ustja in ostenja namizne posode; mehka, mazava, drobnnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 4,5 cm, ohr. š. 6,9 cm, db. 0,8–1 cm, teža 28 g.

315 SE 108, sek. 20, kv. D2, PNA 229,
inv. št. PMKp 20489

Odlomka ustja in ostenja vrča ali vaze, namizna keramika; trda, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki, svetlo oranžne barve; ohr. v. 3,4 cm, db. 0,26–0,3 cm, teža 5 g.

316 SE 108, sek. 20, kv. D2, PNA 230,
inv. št. PMKp 20490

Odlomki ustja lonca ali kozice z vodoravnim robom ustja, ki je pod ostrim kotom izvihano, egejska kuhinjska keramika; tip *Knossos Cooking pot* ali *Casseroles type 2*; zelo trda, tanka drobnnozrnata keramika z redkimi vključki, prelom svetlo rjave in površina rjave barve; ohr. v. 1 cm, rek. pr. u. 15,2 cm, št. odl. 3, teža 13 g.

317 SE 108, sek. 20, kv. D2, PNA 231,
inv. št. PMKp 20491

Odlomek ravnega dna in ostenja vrča ali lonca, namizna keramika; mehka, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki, svetlo oranžne barve; ohr. v. 2,2 cm, teža 23 g.

318 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 232,
inv. št. PMKp 20492

Odlomki paličastega ročaja amfore okroglega preseka, tip verjetno Dressel 2–4; morda istrska proizvodnja; mehka, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki, svetlo oranžne barve; ohr. v. 6,7 cm, št. odl. 3, teža 96 g.

319 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 233,
inv. št. PMKp 20493

Odlomek ustja in ostenja prostoročno izdelane posode iz namizne keramike, vendar velikost odlomka nakazuje drugačno namembnost posode – mogoče shranjevalna posoda?; mehka, mazava, drobnnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 3,6 cm, db. 1,4–2,2 cm, teža 42 g.

320 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 234,
inv. št. PMKp 20494

Odlomka prstanastega dna vrča, namizna keramika; mehka, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki, svetlo oranžne barve; ohr. v. 2,1 cm, teža 33 g.

321 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 235,
inv. št. PMKp 20495

Odlomek ravnega dna vrča ali lonca, namizna keramika; mehka, drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki (zdrobljene keramike, redki železovi oksidi, kalcit), rumenkasto rdeče barve; ohr. v. 1,7 cm, teža 10 g.

322 SE 108, sek. 20, E2–3, PNA 236,
inv. št. PMKp 20496

Odlomek ustja in ostenja namizne posode; namizna keramika; mehka, mazava, drobnnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 2,6 cm, ohr. š. 4,1 cm, db. 0,8 cm, teža 12 g.

323 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 239,
inv. št. PMKp 20497

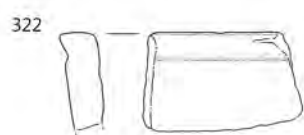
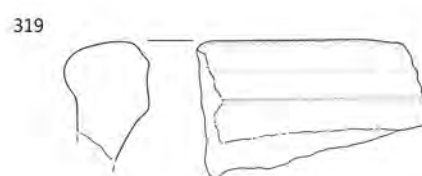
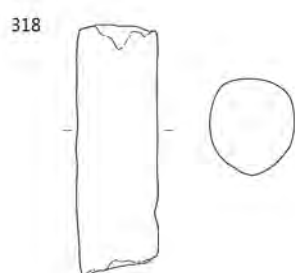
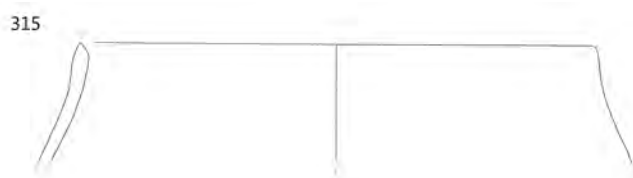
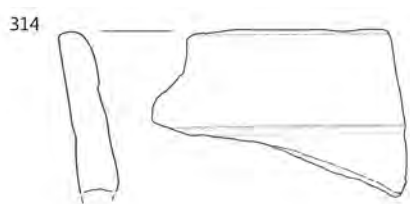
Odlomki polkrožne skodelice, okras koleščkanje, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, siva prečiščena keramika s temno sivim premazom na notranji in zunanji površini; ohr. v. 4,7 cm, rek. pr. u. 10 cm, pr. dna 4,1 cm, db. 0,2–0,5 cm, št. odl. 5, teža 24 g.

324 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 240,
inv. št. PMKp 20498

Odlomki ustja, ostenja in dna več skodelic, okras koleščkanje, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka in trda, svetlo siva do temno siva prečiščena keramika z ostanke temno sivega ali črnega premaza; db. 0,16–0,5 cm, št. odl. 20, teža 30 g.

325 SE 108, sek. 20, kv. E2, PNA 250,
inv. št. PMKp 20499

Odlomki dna in ostenja več skodelic, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka in trda, svetlo siva do temno siva prečiščena keramika z ostanke temno sivega ali črnega premaza; db. 0,16–0,5 cm, št. odl. 10, teža 14 g.

326a–j SE 108, sek. 20, kv. D3, PNA 253, 254, 255,
inv. št. PMKp 20500

Odlomki ustja, ostenja in dna več skodelic, okras koleščkanje, aplicirane luske, glavnički, navpične ali poševne palčke in S-linije, linije bunčic, vodni listi v barbotinu, tip polkrožne in bikonične skodelice, skodelica z ročajema; severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka in trda, svetlo siva do temno siva prečiščena keramika z ostanki temno sivega ali črnega premaza; db. 0,16–0,5 cm, št. odl. 312, teža 418 g.

327 SE 108, sek. 20, kv. D2, PNA 256,
inv. št. PMKp 20501

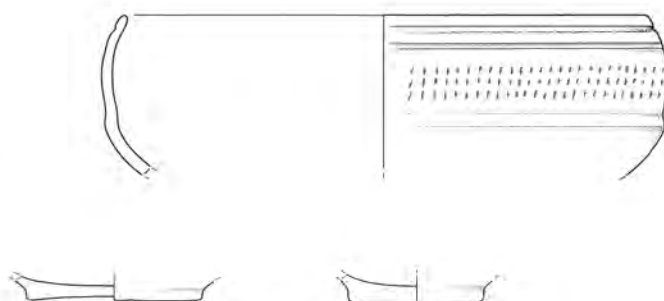
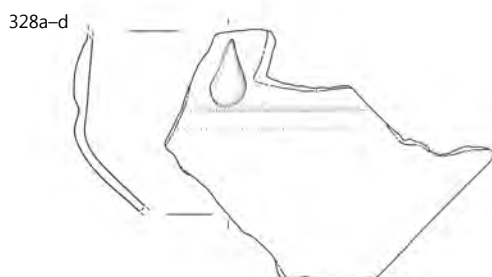
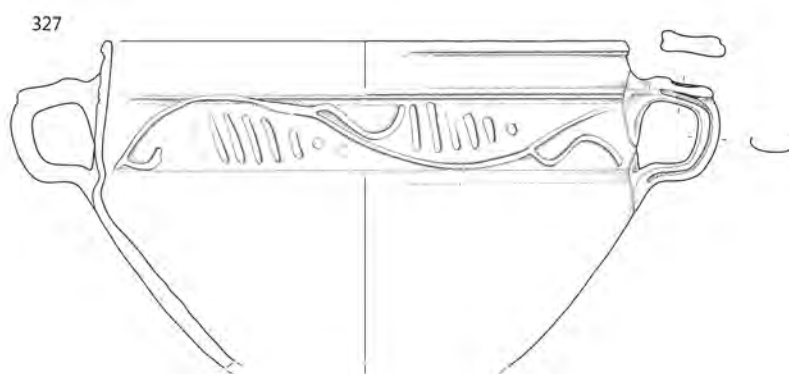
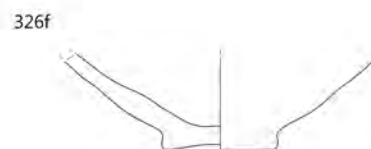
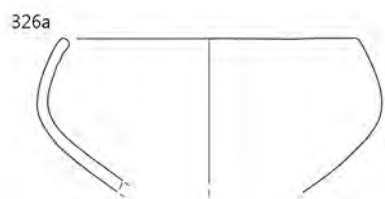
Odlomki ustja, ostenja, dna in ročaja več skodelic, okras kombinacija vodnih listov in poševnih linij v barbotinu, tip polkrožne in bikonične skodelice, skodelica z ročajema; severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka in trda, svetlo siva do temno siva prečiščena keramika z ostanki temno sivega ali črnega premaza; db. 0,16–0,4 cm, št. odl. 64, teža 92 g.

328a–d SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 302,
inv. št. PMKp 20502

Odlomki ustja, ostenja, in dna več skodelic, okras vodni listi v barbotinu ali koleščkanje, tip polkrožne in bikonične skodelice; severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka in trda, svetlo siva do temno siva prečiščena keramika z ostanki temno sivega ali črnega premaza; db. 0,1–0,5 cm, št. odl. 30, teža 57 g.

329 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 320,
inv. št. PMKp 20503

Odlomki ustja, ostenja, dna in ročaja več skodelic, okras aplicirane luske v barbotinu ali koleščkanje, tip polkrožne in bikonične skodelice; severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka in trda, svetlo siva do temno siva prečiščena keramika z ostanki temno sivega ali črnega premaza; db. 0,1–0,5 cm, št. odl. 16, teža 20 g.

330a–d SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 331,
inv. št. PMKp 20504

Odlomki ustja, ostenja in dna več skodelic, okras koleščkanje (330d) ali barbotin: glavnički (330b), S-linije (330a), linije buncic v kombinaciji z vodnimi listi (330c); severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka in trda, svetlo siva do temno siva prečiščena keramika s slabo ohranjenimi ostanki temno sivega premaza; db. 0,16–0,5 cm, št. odl. 158, teža 171 g.

Kovina

331a SE 108, sek. 20, kv. D2, PNB 165,
inv. št. PMKp 20505

Pasna spona v obliki črke D, z trakastim jezičkom; bronasta zlitina, korodirana; dl. 2,7 cm, š. 1,8 cm, teža 4 g.

331b SE 108, sek. 20, kv. D2, PNB 169,
inv. št. PMKp 20661

Žebelj z glavico nepravilne oblike in stebлом pravokotnega preseka, železo, korodirano; dl. 6,2 cm, teža 9 g.

331c SE 108, sek. 20, kv. D2, inv. št. PMKp 20662

Paličast predmet pravokotnega preseka, verjetno steblo žeblja; železo, korodirano; dl. 5,9 cm, teža 3 g.

331d SE 108, sek. 20, kv. D3, PNB 30, inv. št. PMKp 20663

Žebelj z glavico nepravilne oblike in stebлом pravokotnega preseka, železo, korodirano; dl. 6,8 cm, teža 14 g.

331e SE 108, sek. 20, kv. D2, PNB 166,

inv. št. PMKp 20664

Žebelj s piramidalno glavico in stebлом pravokotnega preseka, železo, korodirano; dl. 7,6 cm, teža 13 g.

331f SE 108, sek. 20, kv. D2, PNB 167,

inv. št. PMKp 20665

Klin z izvitim trakastim zaključkom in stebлом kvadratnega preseka; železo, korodirano; dl. 6,5 cm, teža 8 g.

331g SE 108, sek. 20, kv. D2, PNB 171,

inv. št. PMKp 20666

Žebelj z diskasto glavico in stebлом pravokotnega preseka, železo, močno korodirano; dl. 5,7 cm, teža 5 g.

331h SE 108, sek. 20, kv. D2, PNB 172,

inv. št. PMKp 20667

Žebelj z glavico nepravilne oblike in stebлом pravokotnega preseka, železo, korodirano; dl. 5,8 cm, teža 9 g.

Steklo

332 SE 108, sek. 20, kv. D2, PNC 005,
inv. št. PMKp 20506

Odlomki ustja, ostenja in ročaja vrča; modrikasto zeleno steklo; št. odl. 11, teža 59 g.

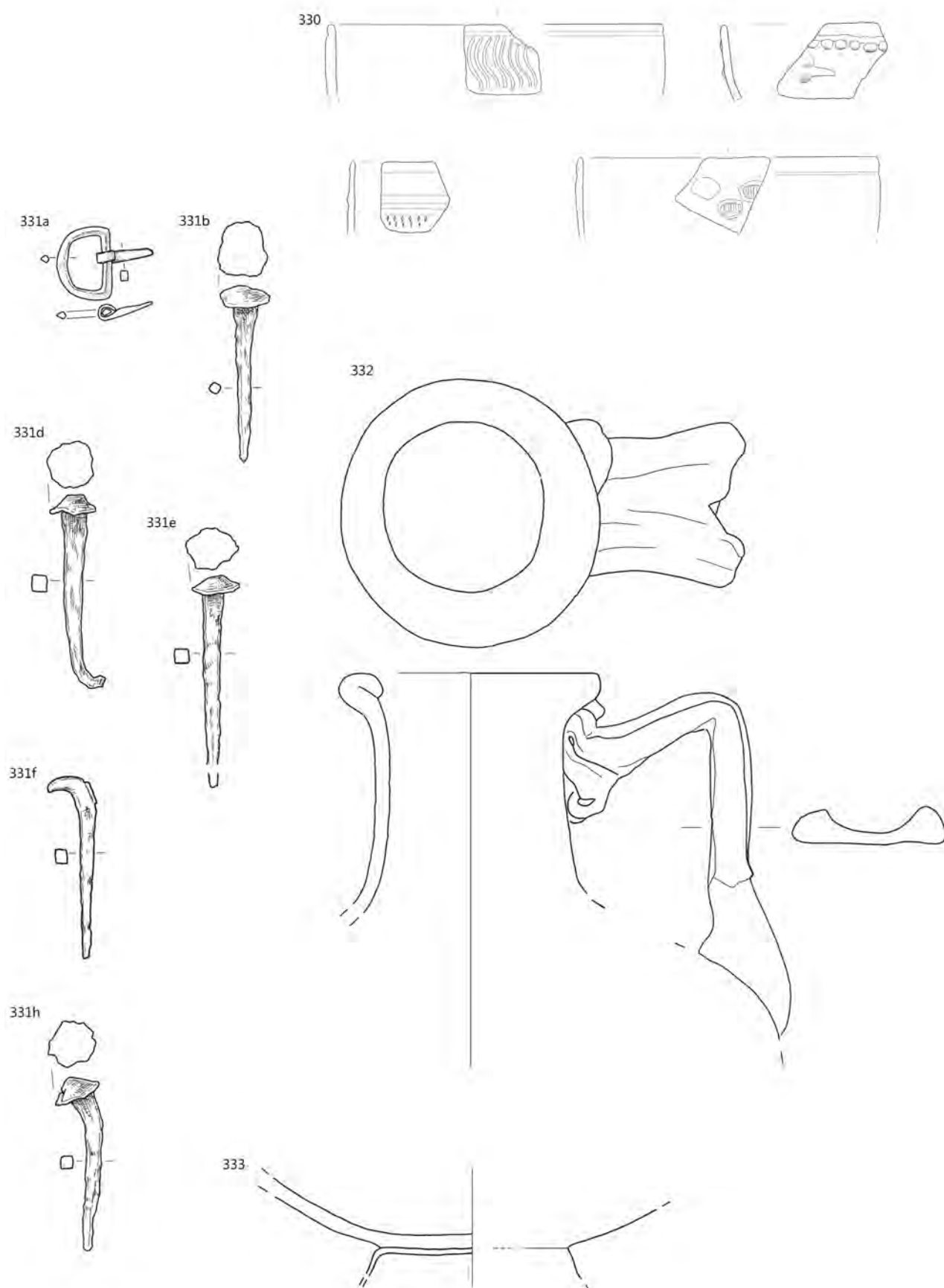

333 SE 108, sek. 20, kv. D3, PNC 007,
inv. št. PMKp 20507

Dno skodelice; prozorno dekolirano steklo; teža 16 g.

334 SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNC 156, inv. št. PMKp 20508

Odlomek ostenja – prehod vratu v trup – steklene posode; dekolirano steklo; teža 1 g.

SE 108; 330, 331 merilo 1:2, 332, 333 merilo 1:1.

SE 114

Keramika

335 SE 114, sek. 21, kv. C3, PNA 170, inv. št. PMKp 20509

Noga amfore jadranske fature v obliki šilastega gumba z odebeljenim obročem; severnojadranska ali severnoitalska proizvodnja; mehka, mazava, groba površina, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki; roza barve; ohr. v. 6,7 cm, ohr. š. 5,4 cm, teža 102 g.

SE 122

Keramika

336 SE 122, sek. 21, kv. D1, PNA 200, inv. št. PMKp 20510

Ustje in ostenje sklede z ovratnikom, namizna keramika; mehka, mazava, drobnnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 2 cm, ohr. š. 4,2 cm, db. 0,7 cm, teža 15 g.

337 SE 122, sek. 27, kv. D1, PNA 15, inv. št. PMKp 20511

Fibula, okrašena s punciranimi krožci na glavi in masivnem loku; tip Hrušica; bronasta zlitina, korodirana; dl. 5,4 cm, š. 2,7 cm, v. 2,4 cm, teža 19 g.

SE 128

Keramika

339 SE 128, sek. 14, kv. E4–5, PNA 160, inv. št. PMKp 20512

Odlomka paličastega ročaja amfore, okrogel presek, severnojadranska ali severnoitalska proizvodnja; tip Dressel 2–4; mehka, mazava, groba površina, drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki (drobna zrnca kremenca, zdrobljene keramike); roza barve; ohr. v. 11 cm, pr. 2,2 cm, teža 54 g.

Kovina

340 SE 128, sek. 15, kv. A3, PNA 16, inv. št. PMKp 20513

Žebliček ali zakovica s sploščeno glavico in stebлом ovalnega preseka, glavica in steblo močno poškodovana; bronasta zlitina, močno korodirana; ohr. dl. 0,6 cm, teža 1 g.

SE 130

Kovina

341 SE 130, sek. 20, kv. C3, PNB 29, inv. št. PMKp 20514

Diskast pločevinast pokrovček s trakastima zankama; bronasta zlitina; rahlo korodirana; dl. pokrovčka 2,8 cm, dl. zanke 1 cm, teža 2 g.

SE 131

Keramika

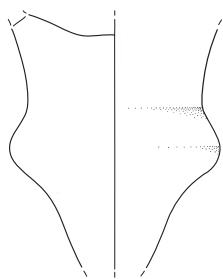
342 SE 131, sek. 14, kv. E3, PNA 5, inv. št. PMKp 20515; sek. 15, kv. A1, PNA 73, inv. št. PMKp 20516; sek. 15, kv. A3, PNA 172, inv. št. PMKp 20517

Ustje, ostenje in dno s prstanasto nogo manjše sklede, afriška sigilata A2 ali A/D, oblika Hayes 14B; trda, oksidacijsko žgana, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki; rdeče barve, rdeč mat premaz je rahlo spran; ohr. v. 4,5 cm, ohr. š. 10,3 cm, db. 0,3–0,5 cm, rek. pr. u. 16,2 cm, rek. pr. dna 8,2 cm, št. odl. 13, teža 86 g.

343 SE 131, sek. 14, kv. E3, PNA 6, inv. št. PMKp 20518

Odlomka izvihanega ustja in ostenja vrča ali lonca z ožjo odprtino, kuhinjska keramika; trda, oksidacijsko žgana, drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki (kalcit, kremen, redka zdrobljena keramika); rdečkasto rjave do temno rjave barve; ohr. v. 6,4 cm, ohr. š. 8,7 cm, db. 0,8 cm, teža 66 g.

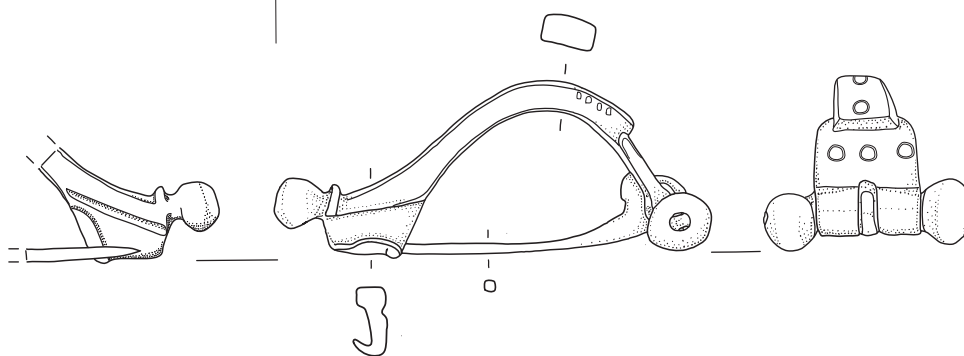
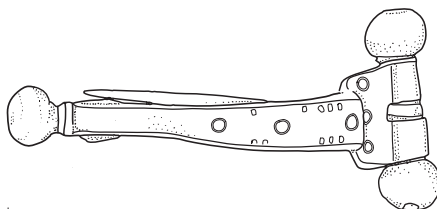
335

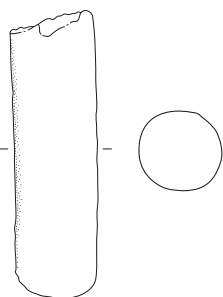
336

337

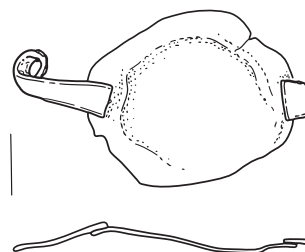
339

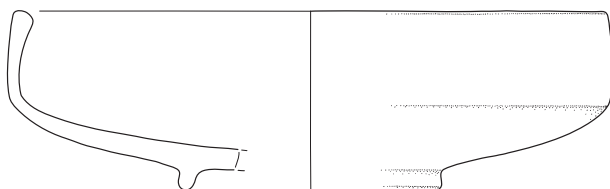
340

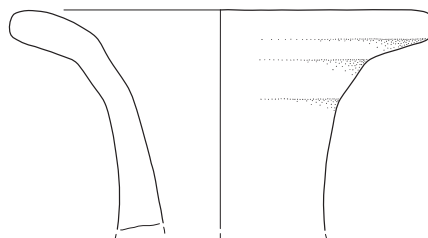
341

342

343

335 SE 114, 336, 337 SE 122, 339, 340 SE 128, 341 SE 130, 342, 343 SE 131; 337, 340, 341 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

344 SE 131, sek. 14, kv. E3, PNA 173,
inv. št. PMKp 20519

Odlomek dna pekača, kuhinjska keramika; trda, redukcijsko žgana, drobnozrnata keramika z obilnimi vključki (kalcit, kremen, redka zdrobljena keramika); zelo temno sive do temno rjave barve; ohr. v. 1,4 cm, ohr. š. 3,8 cm, db. 0,7 cm, teža 14 g.

345 SE 131, sek. 14, E3, PNA 178, inv. št. PMKp 20520
Ustje amfore lijakaste oblike, tip mala amforica Dressel 6B – Fažana 1; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z redkimi vključki, svetlo oranžne barve; ohr. v. 5,1 cm, ohr. š. 7,3 cm, rek. pr. u. 10,8 cm, db. 0,9–1,4 cm, teža 41 g.

346 SE 131, sek. 14, kv. C5, PNA 180,
inv. št. PMKp 20521

Ustje in ostenje kozarca ali lončka z rebrom pod ustjem, egejska kuhinjska keramika ali keramika tankih sten, tip fokajski vrček *Knossos Mug type 1–2*; trda, odlomek prežgan na sivo, drobnozrnata keramika z obilnimi vključki, temnorjavkasto sivo; ohr. v. 1,7 cm, ohr. š. 3 cm, rek. pr. u. 7 cm, db. 0,1–0,3 cm, teža 2 g.

347 SE 131, sek. 19, kv. C2, PNA 182,
inv. št. PMKp 20522

Ustje kljukaste oblike in ostenje verjetno amfore, vzhodno-sredozemska proizvodnja (Kirenajka); tip verjetno MRA 8; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z redkimi vključki, sivkasto vijolične barve; ohr. v. 3,3 cm, ohr. š. 5 cm, db. 0,7 cm, rek. pr. u. 12,6 cm, teža 14 g.

348 SE 131, sek. 15, kv. A1, PNA 304,
inv. št. PMKp 20523

Odlomek ostenja z manjšim delom ročaja, namizna keramika; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z zmernimi vključki, rumenkasto rdeče barve; ohr. v. 1,2 cm, ohr. š. 3,2 cm, rek. pr. u. 15,5 cm, db. 0,4–0,6 cm, teža 4 g.

349 SE 131, sek. 14, kv. D1, E, PNA 314,
inv. št. PMKp 20524

Dno vrča ali amfore z ravnim dnom, namizna keramika ali sevenojadranske amfore; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z redkimi vključki (kalcita), svetlo oranžne barve; ohr. v. 2 cm, ohr. š. 7,3 cm, rek. pr. dna 7,8 cm, db. 1,8 cm, teža 88 g.

350 SE 131, sek. 15, kv. A1, B1, PNA 328,
inv. št. PMKp 20525

Ročaj vrča trakastega preseka, namizna keramika; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z redkimi vključki, rumenkasto rdeče barve; ohr. v. 7 cm, ohr. š. 2,5 cm, db. 1 cm, teža 16 g.

Kovine

351 SE 131, sek. 14, kv. E4, PNB 18, inv. št. PMKp 20526
Sulična ost s koničastima listoma, konica odlomljena, tulast nastavek; ohr. dl. 8,7 cm, dl. tulca 6 cm, pr. tulca 1,1 cm, teža 10 g.

352 SE 131, sek. 14, kv. E3, PNB 20, inv. št. PMKp 20527
Žebliček s polkroglasto glavico in stebлом kvadratnega preseka; bronasta zlitina, korodirana; dl. 2,4 cm, teža 2 g.

353a SE 131, sek. 19, kv. C1, PNB 26, inv. št. PMKp 20528

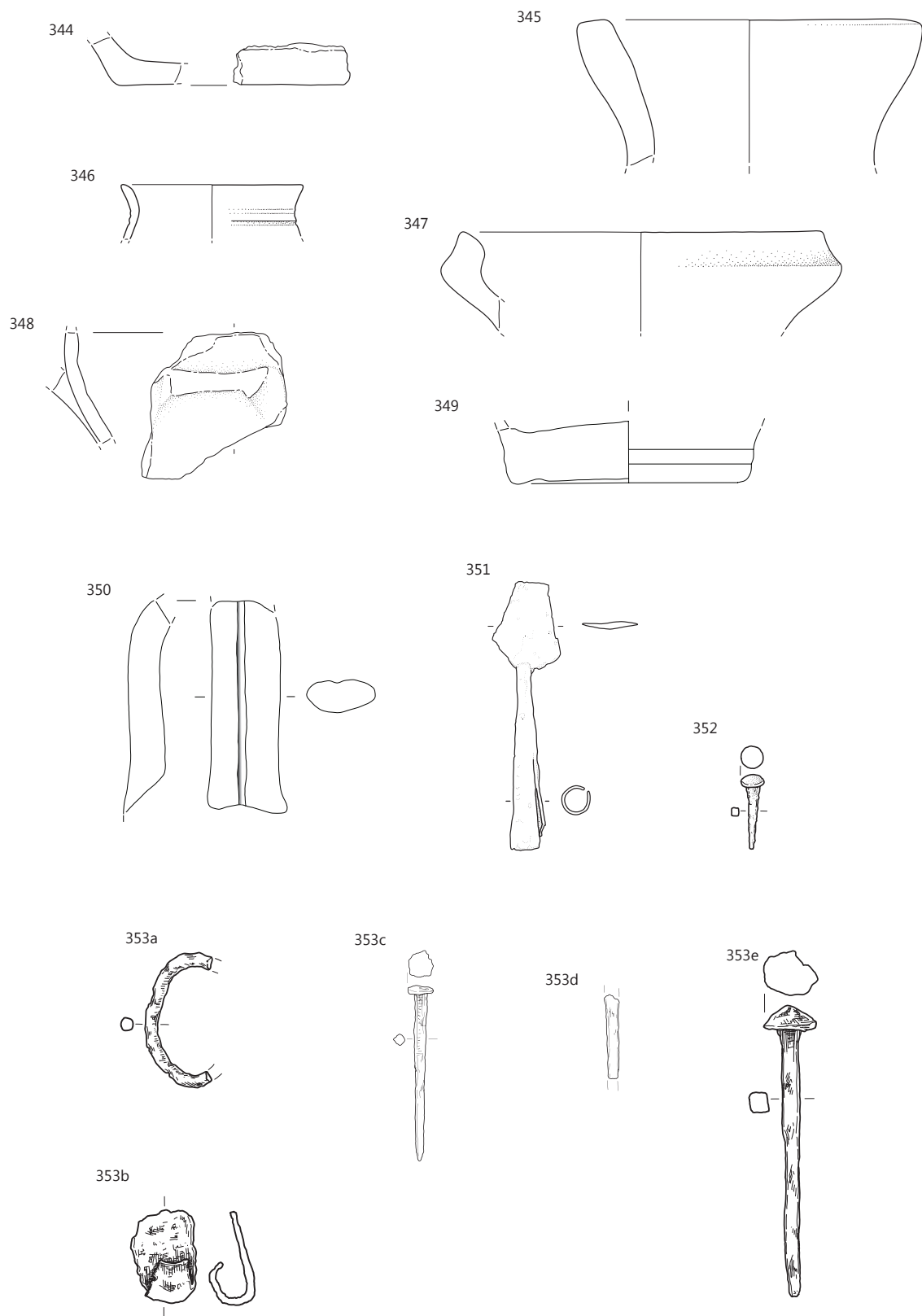
Zvita žica okroglega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 4,4 cm, teža 2 g.

353b SE 131, sek. 11, kv. A4, PNB 119, inv. št. PMKp 20668
Trakasta pločevina, zvita; železo, korodirano; ohr. dl. 3 cm, ohr. š. 2 cm, teža 7 g.

353c SE 131, sek. 11, kv. B5, PNB 164, inv. št. PMKp 20670
Žebelj z diskasto glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, korodirano; dl. 5,6 cm, teža 1 g.

353d SE 131, sek. 14, kv. C3, PNB 19, inv. št. PMKp 20671
Paličast predmet kvadratnega preseka – verjetno steblo žebja; železo, korodirano; ohr. dl. 3,1 cm, teža 1 g.

353e SE 131, sek. 14, kv. E4, PNB 17, inv. št. PMKp 20669
Žebelj s piramidalno glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, korodirano; dl. 9,3 cm, teža 12 g.

SE 132

Keramika

354 SE 132, sek. 14, kv. E5, PNA 7, inv. št. PMKp 20529

Odlomka ramena pečatne oljenke, tip Loeschcke X; mehka keramika, prečiščena z drobnimi vključki, oranžne barve; ohr. v. 1 cm, ohr. š. 1,3 cm, ohr. dl. 2,2 cm, teža 2 g.

355 SE 132, sek. 14, kv. D4, PNA 13, inv. št. PMKp 20530

Ustje in ostenje pekača ali sklede, kuhinjska keramika; trda, redukcijsko žgana oksidacijsko z atmosfero pri ohlajanju; drobnoznata keramika z obilnimi vključki, prelom zelo temno sive, površini oranžne barve; ohr. v. 5,1 cm, ohr. š. 6,2 cm, db. 1–1,3 cm, teža 54 g.

356 SE 132, sek. 14, kv. E3, PNA 68, inv. št. PMKp 20531

Ustje, ostenje in ročaj vrča, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki (grog, kalcit, železovi oksidi), rdečkasto rumene barve; ohr. v. ročaja 7,2 cm, ohr. v. ustja 2,1 cm, ohr. š. ročaja 2,7 cm, db. 0,7–1,3 cm, št. odl. 55, teža 95 g.

357 SE 132, sek. 14, kv. E5, PNA 175, inv. št. PMKp 20532

Pekač ali skleda z navznoter zavahanim ustjem in ravnim dnom, kuhinjska keramika; mehka, oksidacijsko žgana z redukcijsko atmosfero pri ohlajanju; drobnoznata keramika z redkimi vključki, prelom rumenkasto rdeče, površini rjave barve; ohr. v. 7 cm, ohr. š. 8 cm, db. 0,9 cm, rek. pr. u. 15,3 cm, št. odl. 10, teža 162 g.

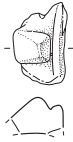
358 SE 132, sek. 14, kv. E5, PNA 176, inv. št. PMKp 20533

Odlomek ostenja lonca, kuhinjska keramika; trda, redukcijsko žgana, drobnoznata keramika z obilnimi vključki (kalcit, kremen, redka zdrobljena keramika); rdečkasto rjave do temno rjave barve; ohr. v. 3,5 cm, ohr. š. 4,3 cm, db. 0,5–0,7 cm, teža 14 g.

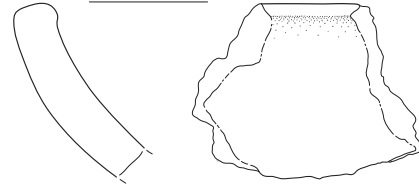
359 SE 132, sek. 14, kv. E4, PNA 177, inv. št. PMKp 20534

Odlomek prstanastega dna in ostenja vrča, namizna keramika; mehka, mazava, drobnoznata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 2,4 cm, ohr. š. 4,1 cm, db. 0,9 cm, teža 10 g.

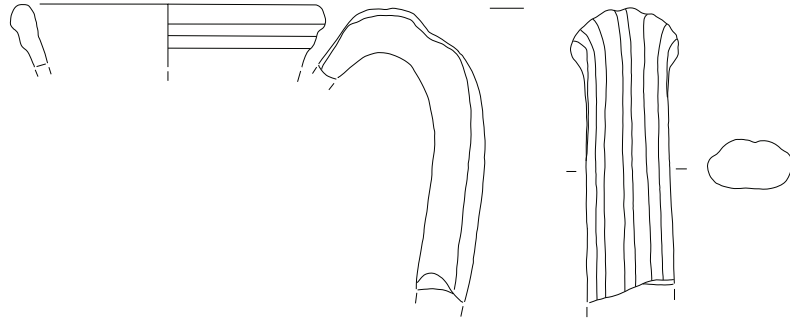
354

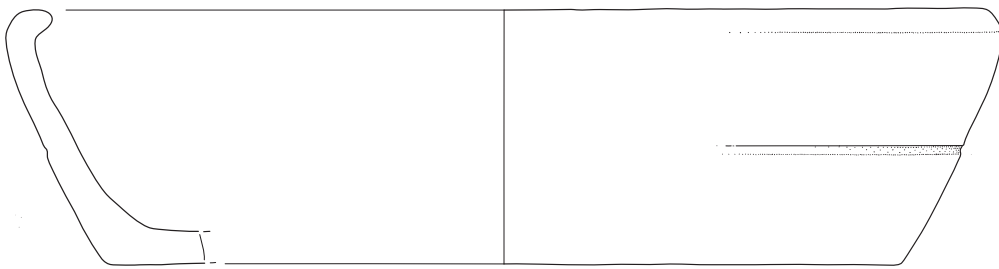
355

356

357

358

359

360 SE 132, sek. 14, kv. E4, PNA 282,
inv. št. PMKp 20535

Odlomki ustja in ostenja sklede, kuhinjska keramika; trda, stihijsko žgana, drobnoznata keramika z obilnimi vključki (kalcit, kremen, redka zdrobljena keramika); rdečkasto rjave do temno rjave barve; ohr. v. 3 cm, ohr. š. 5,6 cm, db. 0,8–0,9 cm, št. odl. 9, rek. pr. ustja 16 cm, teža 55 g.

361 SE 132, sek. 14, kv. E4, PNA 349,
inv. št. PMKp 20536

Odlomka dna in ostenja skodelice, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, siva prečiščena keramika z ostanki zelo slabo ohranjenega temno sivega premaza; ohr. v. 1,1 cm, ohr. š. 2,7 cm, db. 0,3 cm, teža 2g.

362 SE 132, SE 14, kv. D4, PNA 352, inv. št. PMKp 20537

Odlomka ostenja amfore; trda, groboznata glina z zmernimi vključki (kremen, grog...), rjave barve; ohr. v. 13,5 cm, ohr. š. 12 cm, db. 1,3 cm, teža 186 g.

363 SE 132, sek. 15, kv. A4, PNA 392,
inv. št. PMKp 20538

Ustje, ostenje in ročaja amfore, tip mala amforica Dressel 6B – Fažana 1, istrska (loronska) proizvodnja; mehka, mazava, drobnoznata keramika z zmernimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 17 cm, ohr. š. 16 cm, db. 1,6 cm, rek. pr. u. 12 cm, št. odl. 204, teža 1612 g.

364a SE 132, sek. 15, kv. A5, PNA 424,
inv. št. PMKp 20539

Odlomki dna vrča, namizna keramika; mehka, mazava, drobnoznata keramika z redkimi vključki, rumenkasto rdeče barve; ohr. v. 2,5 cm, ohr. š. 8,7 cm, db. 0,5–1,2 cm, št. odl. 7, teža 97 g.

Kovina

364b SE 132, sek. 15, kv. A4, PNB 215,
inv. št. PMKp 20672

Trakast predmet, verjetno ročaj noža ali drugega orodja; železo, korodirano; ohr. dl. 4,7 cm, š. 1,1 cm, teža 9 g.

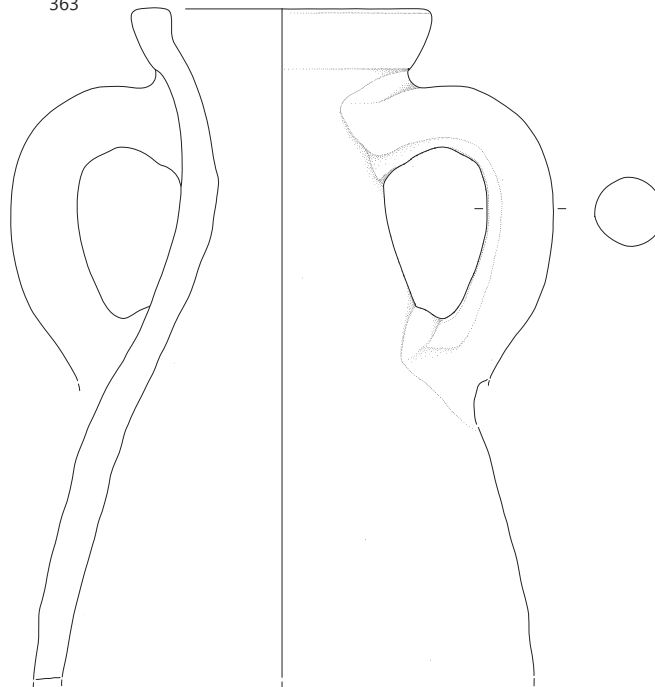
360

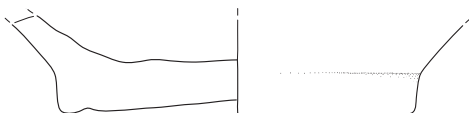
361

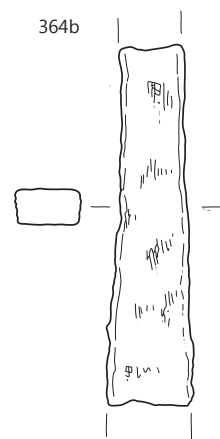
363

364a

364b

SE 132; 363 merilo 1:3, 364b merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

SE 137

Keramika

365 SE 137, sek. 20, kv. B4, PNA 12, inv. št. PMKp 20540

Ustje in ostenje amfore; faktura španska, tip Dressel 7–11; oksidacijsko žgana, dokaj trda in kredasta drobnazrnata keramika z redkimi vključki (zelo redki drobci zdrobljene keramike in kalcita), s peščenim prelomom, blede rumene barve; ohr. v. 7,8 cm, ohr. š. 10,7 cm, rek. pr. u. db. 1,5 cm, teža 180 g.

SE 138

Keramika

366 SE 138, sek. 20, kv. B4, PNA 186, inv. št. PMKp 20541

Odlomki ustja in ostenja amfore, tip Dressel 2–4; španska proizvodnja; trda, peskasta, drobnazrnata keramika z redkimi vključki, rumenkasto bež barve; ohr. v. 4,1 cm, ohr. š. 8,3 cm, db. 0,5 cm, rek. pr. u. 10,8 cm, db. 0,6 cm, št. odl. 4, teža 36 g.

367 SE 138, sek. 20, kv. C3, PNA 316, inv. št. PMKp 20542

Odlomek dvojnega paličastega ročaja amfore, tip Dressel 2–4; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 5 cm, db. 2,1 cm, teža 23 g.

SE 140

Keramika

368 SE 140, sek. 20, kv. C3, PNA 15 (del iste amfore s PNA 186 iz SE 138), inv. št. PMKp 20543

Ostenje in del dvojnega paličastega ročaja amfore, tip Dressel 2–4; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 6,8 cm, ohr. š. 8,4 cm, db. 0,6 cm, teža 110 g.

SE 141

Keramika

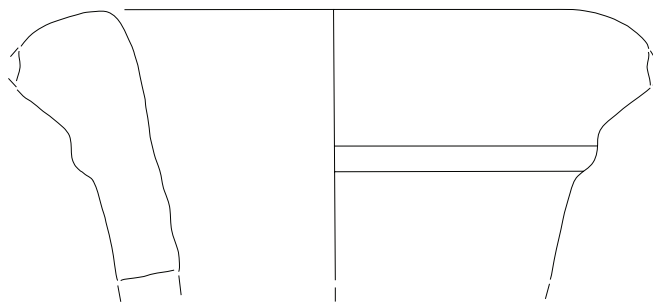
369 SE 141, sek. 15, kv. C4, PNA 11, inv. št. PMKp 20544

Skodelica bikonične oblike okras v barbotinu, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, siva prečiščena keramika z ostanki temno sivega premaza; ohr. v. 5,7 cm, ohr. š. 9 cm, db. 0,2–0,5 cm, št. odl. 23, teža 60 g.

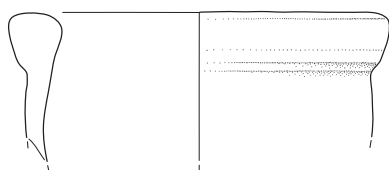
370 SE 141, sek. 15, kv. C4, PNA 184, inv. št. PMKp 20545; SE 108, sek. 20, kv. E2–3, PNA 208, inv. št. PMKp 20546

Odlomki dna lončka, fina namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki, rdečkasto rumene barve; ohr. v. 2,4 cm, ohr. š. 7,5 cm, rek. pr. u. 10,4 cm, db. 0,3 cm, teža 12 g.

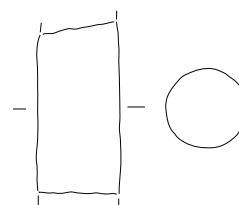
365

366

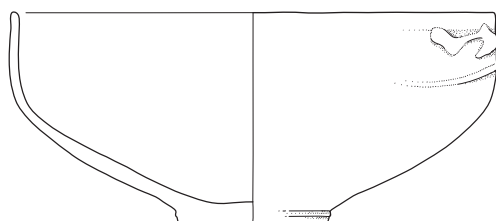
367

368

369

370

365 SE 137, 366, 367 SE 138, 368 SE 140, 369, 370 SE 141; merilo 1:2.

SE 142

Keramika

371a SE 142, sek. 15, kv. B3, PNA 348,
inv. št. PMKp 20547

Odlomek ročaja ovalnega preseka, ročaj vrča, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki, rdečkasto rumene barve; ohr. v. 2 cm, db. 1,5 cm, teža 9 g.

Kovina

371b SE 142, sek. 21, kv. A1, PNB 200,
inv. št. PMKp 20673

Žebelj s kvadratno pločevinasto glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 9,8 cm, teža 17 g.

SE 147

Keramika

372 SE 147, sek. 14, kv. E3, PND 20, inv. št. PMKp 20548

Odlomek tegule z žigom Q. *CLO [DI AMBROSII]*; trda, drobnozrnata keramika z zmernimi vključki (grobi vključki železovih oksidov, redko zdrobljene keramike), rumenkasto bež; ohr. dl. 19,5 cm, ohr. š. 10,7 cm, db. 3,9 cm, teža 840 g.

SE 150

Keramika

373 SE 150, sek. 26, kv. B1, PNA 8, inv. št. PMKp 20549

Ustje in ostenje polkrožne skodelice, okras barbotin in koleščkanje, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, siva prečiščena keramika z ostanki temno sivega premaza; ohr. v. 3,8 cm, ohr. š. 5,6 cm, rek. pr. u. 13,6 cm, db. 0,1 cm, št. odl. 6, teža 3 g.

374 SE 150, sek. 26, kv. B1, PNA 9, inv. št. PMKp 20550

Ustje in ostenje skodelice s peresastim ornamentom na zunanji steni, tip italška (padška) sigilata ali verjetno Loronska proizvodnja, Consp. 27; odlomek skodelice G225 iz SE 101; mokasta mehka keramična masa z redkim, mat premazom svetlo rdeče barve slabo ohranjen; ohr. v. 3,1 cm, ohr. š. 3,1 cm, db. 0,3 cm, teža 2 g.

375 SE 150, sek. 26, kv. B1, PNA 28, inv. št. PMKp 20551

Ostenje amfore, prehod vratu v ramo; ohr. v. 6,2 cm, ohr. š. 10,9 cm, db. 1 cm, teža 92 g.

376 SE 150, sek. 26, kv. B1, PNA 184,
inv. št. PMKp 20552

Dno vrča, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki, rdečkasto rumene barve; ohr. v. 0,8 cm, ohr. š. 4,8 cm, teža 11 g.

SE 156

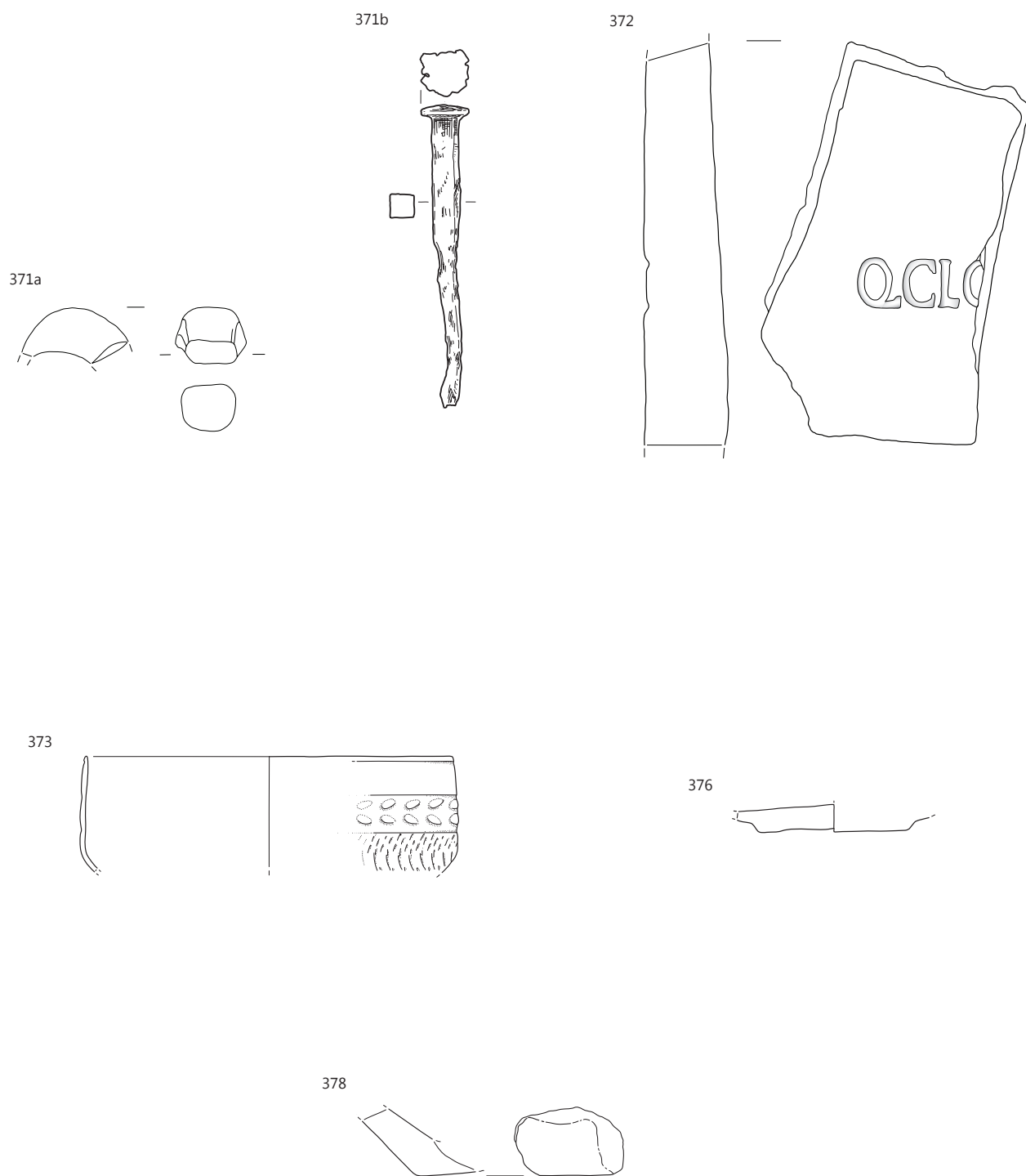
Keramika

377 SE 156, sek. 26, kv. B1, PNA 10, inv. št. PMKp 20553

Odlomki ostenja amfore, transportna keramika – italška/srednjeitalska faktura; trda, drobnozrnata keramika z zmernimi vključki (kremena, vulkanska zrnca, zdrobljena keramika), roza; ohr. v. 9 cm, ohr. š. 12,8 cm, db. 0,7 cm, št. odl. 12, teža 1750 g.

378 SE 156, sek. 26, kv. B1, PNA 204, inv. št. PMKp 20554

Odlomek ravnega dna lonca, kuhinjska keramika; trda, redukcijsko žgana drobnozrnata keramika z obilnimi vključki kalcita; temno rjave barve; ohr. v. 2,4 cm, ohr. š. 4,3 cm, db. 0,9 cm, teža 21 g.

SE 161

Keramika

379 SE 161, sek. 15, kv. A3, PNA 90, inv. št. PMKp 20555

Pečatna oljenka z žigom križa na dnu, na ramenu stiliziran reliefni okras, pseudonapis, prstanasto dno posnema afriške oljenke; tip Loeschcke Xc; mehka keramika, drobnnozrnata z zmernimi drobnimi vključki, svetlo rdeče barve; dl. 8,8 cm, v. 3,2 cm, š. 6,5 cm, teža 60 g.

380 SE 161, sek. 15, kv. A1, PNA 277, inv. št. PMKp 20556

Profilirani ročaj vrča ovalnega preseka, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki, rdečkasto rumene barve; ohr. v. 4,6 cm, ohr. š. 2,4 cm, db. 1,4 cm, teža 17 g.

381 SE 161, sek. 14, kv. E5, PNA 279, inv. št. PMKp 20557

Odlomki ostenja amfore; mehka, mazava, drobnnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 9,6 cm, ohr. š. 9,7 cm, db. 0,9 cm, št. odl. 27, teža 283 g.

382 SE 161, sek. 14, kv. E5, PNA 297, inv. št. PMKp 20558; SE 161, sek. 14, kv. E4, PNA 428, inv. št. PMKp 20650

Dvojni paličasti ročaj amfore, tip Dressel 2–4; severnojadranska ali severnoitalska proizvodnja; mehka, mazava, drobnnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 18,2 cm, ohr. š. 4,5 cm, db. 2,2 cm, št. odl. 3, teža 164 g.

383 SE 161, sek. 15, kv. A1, PNA 324, inv. št. PMKp 20559

Ročaj trakastega preseka, kuhinjska keramika; trda, redukcijsko žgana drobnnozrnata keramika z obilnimi drobnimi vključki (kremen); sive do temno sive barve; ohr. v. 4,6 cm, ohr. š. 2,4 cm, db. 1,2 cm, teža 15 g.

384 SE 161, sek. 15, kv. A1, PNA 325, inv. št. PMKp 20560

Izvihano ustje in ostenje lonca, kuhinjska keramika; mehka, redukcijsko žgana drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki kalcita; temno rjavkasto sive barve; ohr. v. 3,2 cm, ohr. š. 5,1 cm, db. 0,9 cm, teža 24 g.

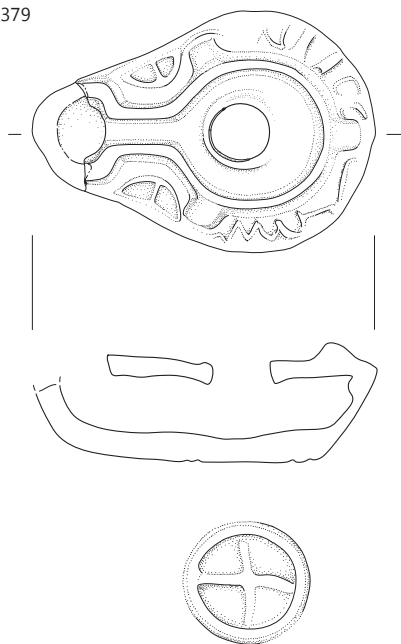
385 SE 161, sek. 15, kv. A1, PNA 326, PN 327, inv. št. PMKp 20561

Ustje in dno skodele, rahlo zaokrožen zaključek ustja in nizka prstanasta noga, afriška sigilata A2, oblika Hayes 14B; trda, oksidacijsko žgana, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki; oranžno rdeče barve, mat premaz enake barve je rahlo spran; ohr. v. 1,5 cm, ohr. š. 6,1 cm, db. 0,35–0,5 cm, rek. pr. dna 4 cm, teža 24 g.

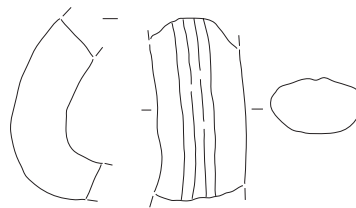
386 SE 161, sek. 14, kv. E5, PNA 365, inv. št. PMKp 20562

Dvojni paličast ročaj amfore z delom ostenja vratu, tip Dressel 2–4; mehka, mazava, drobnnozrnata keramika z zmernimi vključki, roza barve; ohr. v. 16,4 cm, ohr. š. 7,4 cm, db. 2,4 cm, teža 336 g.

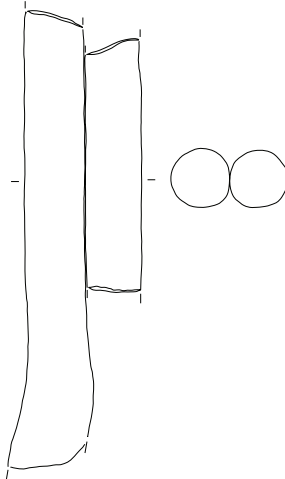
379

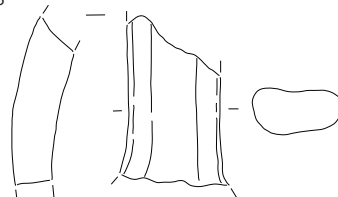
380

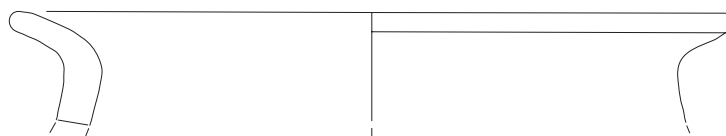
382

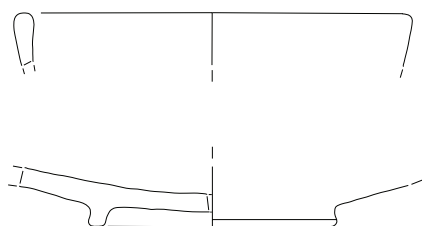
383

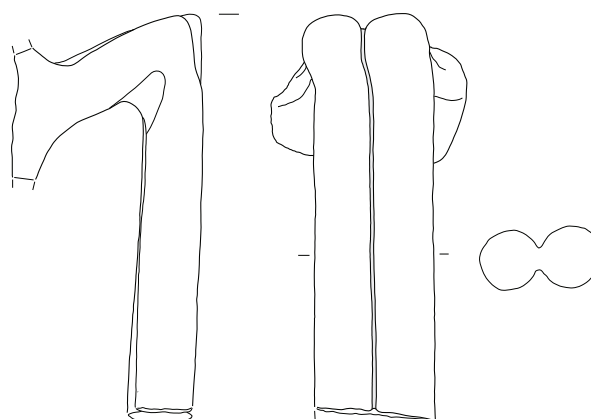
384

385

386

SE 161; 382, 386 merilo 1:3, ostalo merilo 1:2.

387 SE 161, sek. 14, kv. E5, PNA 366, inv.

št. PMKp 20563

Ustje in ostenje skleda z navznoter zavihanim ustjem, približno na polovici višine aplicirana bradavica, kuhinjska keramika, verjetno je ročaj PN 343 iz SE 465 del iste posode; trda, redukcijsko žgana drobnozrnata keramika z obilnimi vključki kalcita; rjave do temno rjave barve; ohr. v. 8 cm, ohr. š. 7,7 cm, db. 0,6–0,8 cm, št. odl. 10, teža 117 g.

388 SE 161, sek. 14, kv. D4, PNA 367, inv.

št. PMKp 20564

Ravno dno in ostenje lonca, kuhinjska keramika; trda, redukcijsko žgana drobnozrnata keramika z obilnimi vključki kalcita; temno rjave barve; ohr. v. 3,2 cm, ohr. š. 11,3 cm, db. 0,9 cm, št. odl. 17, teža 117 g.

389 SE 161, sek. 15, kv. A2, PNA 373, inv.

št. PMKp 20565; SE 161, sek. 15, kv. A2, PNA 375, inv.

št. PMKp 20566

Odlomki ustja, ostenja in ravnega dna lonca z izvihanim ustjem, zunanja površina okrašena z metličanjem, kuhinjska keramika; trda, redukcijsko žgana drobnozrnata keramika z obilnimi vključki kalcita; temno rjave barve; ohr. v. 8 cm, db. 0,5–0,9 cm, rek. pr. u. 8,3 cm, št. odl. 46, teža 689 g.

390 SE 161, sek. 15, kv. A2, PNA 374, inv.

št. PMKp 20567

Krožnik z navznoter zapognjenim ustjem in žlebom na notranji strani ustja, ostanki rdečega premaza po celotni površini krožnika, krožnik je bil sekundarno prežgan, vzhodna sigilata B2, oblika Hayes 60; v. 4,1 cm, pr. u. 17,8 cm, db. 0,6 cm, št. odl. 10, teža 374 g.

391 SE 161, sek. 15, kv. A4, PNA 418, inv.

št. PMKp 20568

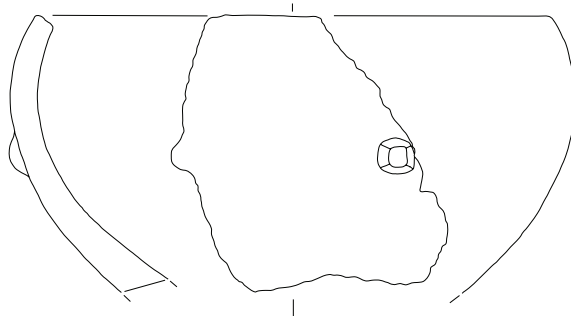
Dno in ostenje skodelice, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, siva prečiščena keramika z ostanki črnega premaza; ohr. v. 4 cm, ohr. š. 4,3 cm, db. 0,3 cm, št. odl. 3, teža 8 g.

392 SE 161, sek. 15, kv. A5, PNA 419, inv.

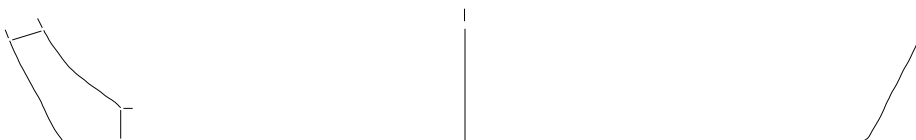
št. PMKp 20569

Ustje vrča z izlivkom, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki, rdečkasto rume-ne barve; ohr. v. 2,4 cm, ohr. š. 3,3 cm, db. 0,5 cm, teža 4 g.

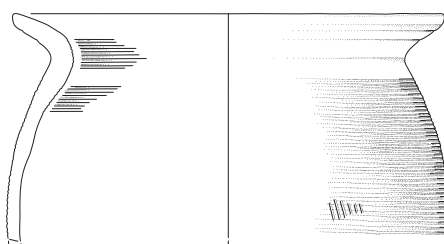
387

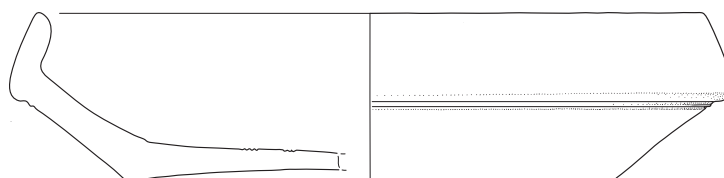
388

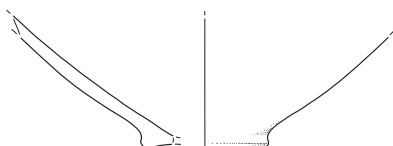
389

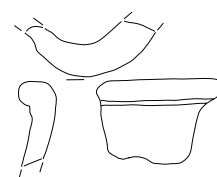
390

391

392

SE 161; 389 merilo 1:3, ostalo merilo 1:2.

393a SE 161, sek. 14, kv. E5, PNA 423, inv. št. PMKp 20570

Odlomek ustja kozice ali lonca, ustje pod ostrim kotom izvihano, egejska kuhinjska keramika; tip *Knossos Cooking pot* ali *Casseroles type 2*; zelo trda, drobnnozrnata keramika z zmernimi vključki, prelom svetlo rjave barve; prežgano; ohr. v. 1,3 cm, ohr. š. 7,5 cm, db. 0,2 cm, rek. pr. u. 11,9 cm, teža 10 g.

393b SE 161, sek. 15, kv. A2, PNA 427, inv. št. PMKp 20571

Odlomka dna in ostenje lončka, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki, prežgano do sive barve; ohr. v. 4 cm, ohr. š. 3,5 cm, db. 0,5 cm, teža 85 g.

Steklo

393c SE 161, sek. 15, kv. A3, PNC 25, inv. št. PMKp 20572

Obesek nepravilne okroglaste oblike z zanko na vrhu in z odebeljenim robom, z reliefno upodobitvijo kapitolinske volkulje z dvojčkoma, turkizno modro steklo; ohr. v. 2,3 cm, ohr. š. 2 cm, db. 0,1–0,3 cm, teža 0,6 g.

SE 163

Kovine

394a SE 163, sek. 20, kv. D4, PNB 33, inv. št. PMKp 20674

Piramidalen predmet, morda klin; železo, korodirano; ohr. dl. 3,8 cm, teža 5 g.

394b SE 163, sek. 20, kv. D4, PNB 32, inv. št. PMKp 20675

Piramidalen predmet, morda klin; železo, korodirano; ohr. dl. 3,8 cm, teža 5 g.

SE 167

Kovine

395 SE 167, sek. 20, kv. C5, PNB 168, inv. št. PMKp 20676

Žebelj s stožčasto pločevinasto glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, močno korodirano; ohr. dl. 12,1 cm, teža 24 g.

SE 168

Keramika

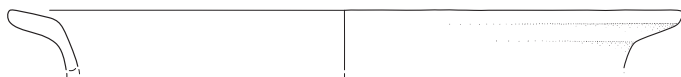
396 SE 168, sek. 26, kv. B1, PNA 44, inv. št. PMKp 20573

Lonc z izrazitim ramenom, visokim vratom in izvihanim ustjem, pas valovitega glavničenja na rami, kuhinjska keramika; mehka, redukcijsko žgana, drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki kalcita; zelo temno sive barve; ohr. v. 5,7 cm, ohr. š. 11 cm, db. 0,5 cm, rek. pr. u. 18 cm, št. odl. 3, teža 65 g.

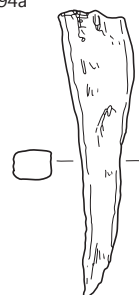
397 SE 168, sek. 26, kv. B1, PNA 305, inv. št. PMKp 20574

Dno in ostenje lonca, kuhinjska keramika; mehka, redukcijsko žgana, drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki kalcita; zelo temno sive barve; ohr. v. 3 cm, ohr. š. 10,8 cm, db. 0,7 cm, pr. dna 9,3 cm, št. odl. 16, teža 214 g.

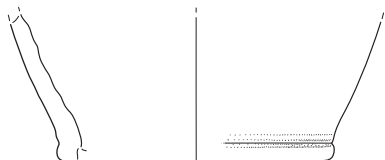
393a

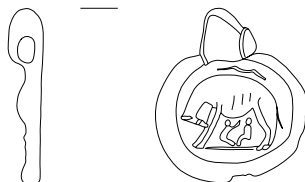
394a

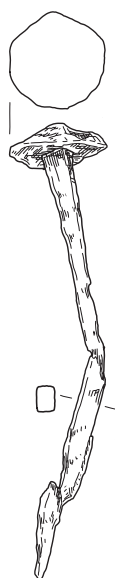
393b

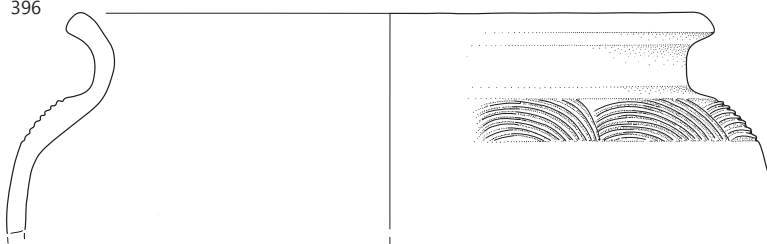
393c

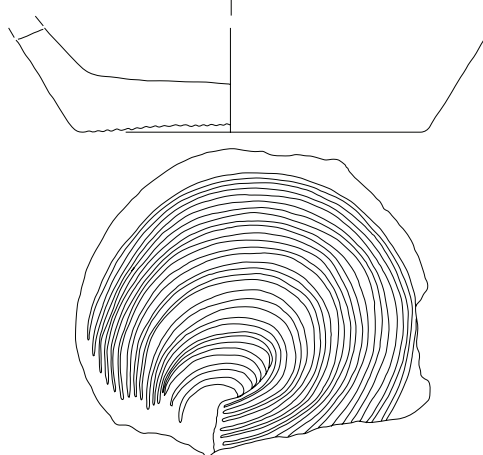
395

396

397

393 SE 161, 394a SE 163, 395 SE 167, 396, 397 SE 168; 393c, 394a merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.

SE 175

Kovina

398a SE 175, sek. 21, kv. B3, PNB 198,
inv. št. PMKp 20677

Predmet, morda klin, s stebлом pravokotnega preseka; železo, močno korodirano; ohr. dl. 3,7 cm, teža 7 g.

SE 179

Keramika

398b SE 179, sek. 21, kv. A4, PNA 179,
inv. št. PMKp 20575

Ostenje skodelice, zunanja površina okrašena s koleščkanjem, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, siva prečiščena keramika z ostanki temno sivega premaza; ohr. v. 0,4 cm, ohr. š. 1 cm, db. 0,1 cm, teža 0,3 g.

SE 181

Keramika

399 SE 181, sek. 26, kv. C1, PNA 41, inv. št. PMKp 20576

Dno amfore v obliki visoke, polne noge, morda vzhodnosredozemskega izvora; trda, drobnostnata keramika z obilnimi drobnimi vključki (zdrobljena keramika, kalcit, temna zrnca, zelo gosti delci sljude); gost, peščen prelom; rjavkasto rdeče barve; ohr. v. 9,7 cm, ohr. š. 6,4 cm, teža 375 g.

SE 185

Keramika

400 SE 185B, sek. 21, kv. C3, PNA 40,
inv. št. PMKp 20577

Dvojni paličasti ročaj amfore, tip Dressel 2–4; ohr. v. 7 cm, ohr. š. 2,6 cm, teža 45 g.

SE 186

Keramika

401 SE 186, sek. 26, kv. C1, PNA 22, inv. št. PMKp 20578

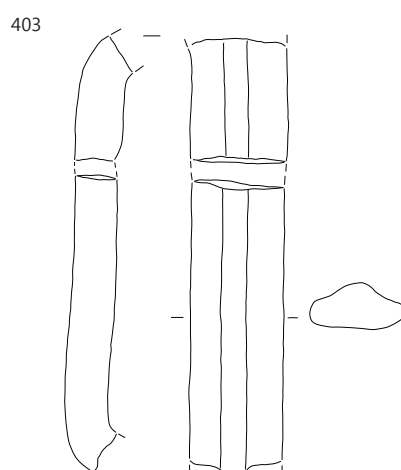
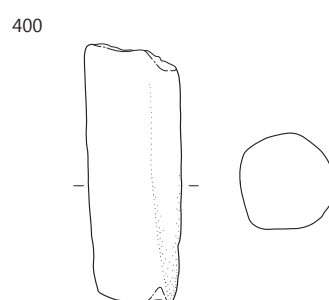
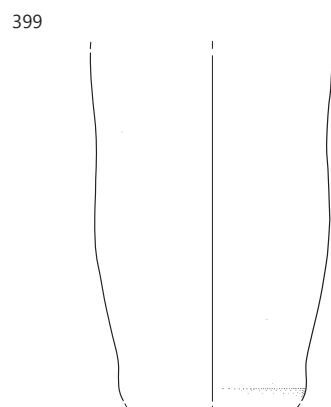
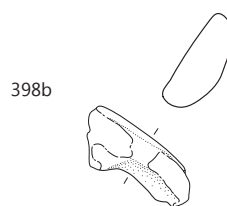
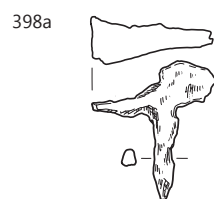
Lonec z izrazitim ramenom, visokim vratom in izvihanim ustjem, kuhinjska keramika, G396 iz SE 168 je del istega lonca; ohr. v. 7,6 cm, ohr. š. 10,6 cm, db. 0,4 cm, št. odl. 9, teža 82 g.

402 SE 186, sek. 26, kv. C1, PNA 45, inv. št. PMKp 20579

Odlomki ostenja vrča, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki, rdečkasto rumene barve; ohr. v. 5 cm, ohr. š. 8,2 cm, db. 0,3 cm, št. odl. 9, teža 24 g.

403 SE 186, sek. 26, kv. B1, PNA 323,
inv. št. PMKp 20580

Ročaj vrča trakastega preseka, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki, rdečkasto rumene barve; ohr. v. 12,6 cm, ohr. š. 2,5 cm, db. 1,1 cm, št. odl. 4, teža 40 g.

398a SE 175, 398b SE 179, 399 SE 181, 400 SE 185; 401–403 SE 186; merilo 1:2.

SE 191

Keramika

404 SE 191, sek. 21, kv. E2, PNA 313, inv. št. PMKp 20581

Ustje vrča s kroglasto odebeljenim robom ustja, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkim vključki, rdečkasto rumene barve; ohr. v. 2,1 cm, ohr. š. 4,1 cm, db. 0,5 cm, rek. pr. u. 11 cm, teža 11 g.

SE 215

Keramika

405 SE 215, sek. 34, kv. E5, PNA 201, inv. št. PMKp 20582

Ročaj vrča trakastega preseka, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki, rdečkasto rumene barve; ohr. v. 2,7 cm, ohr. š. 1,6 cm, db. 0,9 cm, teža 5 g.

SE 225

Kovina

406a SE 225, sek. 34, kv. C4, PNB 56, inv. št. PMKp 20583

Odlomek škarij, rezilo z ravnim hrbtom in paličastim ročajem kvadratnega preseka, polovica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 9,6 cm, teža 13 g.

406b SE 225, sek. 34, kv. C4, PNB 56, inv. št. PMKp 20678
Del pločevinastega predmeta; železo, korodirano; ohr. dl. 5,4 cm, ohr. š. 3,2 cm, teža 11 g.

SE 226

Kovina

406c SE 226, sek. 34, kv. B4, PNB 55, inv. št. PMKp 20679
Žebliček s pravokotno zatolčeno glavico in stebлом kvadratnega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 1,7 cm, teža 1 g.

SE 238

Kovina

406d SE 238, sek. 32, kv. E1, PNB 210, inv. št. PMKp 20680

Žebelj z odlomljeno glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 3,8 cm, teža 2 g.

SE 248

Kovina

407a SE 248, sek. 35, kv. A3, PNB 65, inv. št. PMKp 20584

Tulast stožčast predmet, močno poškodovan; bronasta zlitina, korodirana; ohr. dl. 2,4 cm, teža 1 g.

407b SE 248, sek. 35, kv. A3, PNB 67, inv. št. PMKp 20581

Klin s stebлом pravokotnega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 3,8 cm, teža 6 g.

407c SE 248, sek. 35, kv. A4, PNB 60, inv. št. PMKp 20582

Žebliček z nepravilno glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, močno korodirano; ohr. dl. 1,4 cm, teža 1 g.

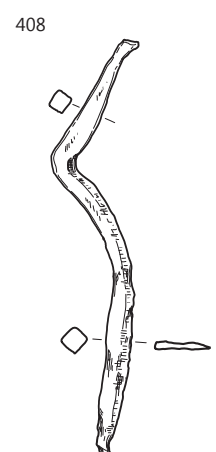
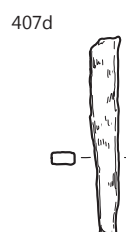
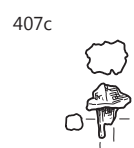
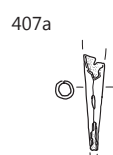
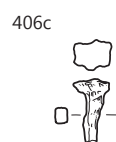
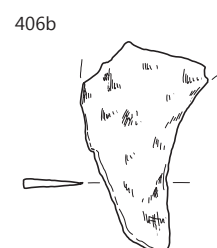
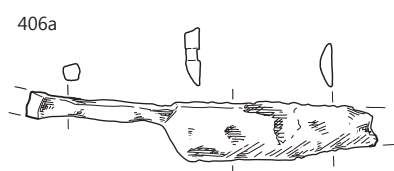
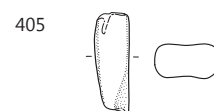
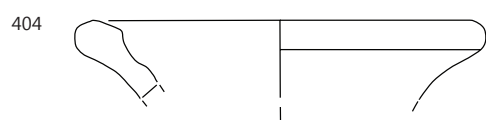
407d SE 248, sek. 35, kv. A3, PNB 68, inv. št. PMKp 20583

Del trakastega predmeta; železo, korodirano; ohr. dl. 5,2 cm, teža 5 g.

SE 250

Kovina

408 SE 250, sek. 34, kv. E1, PNB 61, inv. št. PMKp 20585
Klinast predmet kvadratnega preseka, koničast z obeh strani; železo, korodirano; dl. 11 cm, teža 16 g.

404 SE 191, 405 SE 215, 406a-b SE 225, 406c SE 226, 406d SE 238, 407a-d SE 248, 408 SE 250; merilo 1:2.

SE 251

Kovina

409a SE 251, sek. 29, kv. E5, PNB 62, inv. št. PMKp 20684
Žebelj z diskasto glavico in stebлом pravokotnega preseka;
železo, korodirano; ohr. dl. 6,6 cm, teža 5 g.

SE 258

Keramika

409b SE 258, sek. 29, kv. E3, E4, E5, PNA 205, inv.
št. PMKp 20586

Odlomek dvojnega paličastega ročaja amfore, tip Dressel 2–4;
neznana proizvodnja; trda, mazava, groba površina, drobno-
zrnata keramika z obilnimi vključki (drobna zrnca kremenca,
zdrobljene keramike, železovih oksidov); sivkasto bež; ohr. v.
6,3 cm, ohr. š. 2 cm, teža 23 g.

SE 259

Kovina

409c SE 259, sek. 34, kv. E3, PNB 66, inv. št. PMKp 20685
Paličast predmet pravokotnega preseka, morda steblo žeblija;
železo, korodirano; ohr. dl. 3,7 cm, teža 3 g.

SE 264

Keramika

410a SE 264, sek. 21, kv. D2–3, PNA 237, inv.
št. PMKp 20587

Ročaj amfore ovalnega preseka; tip Dressel 6B; istrska proi-
zvodnja; mehka, mazava, drobnazrnata keramika z redkimi
vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi),
svetlo oranžne barve; ohr. v. 4 cm, ohr. š. 4,6 cm, db. 3,3 cm,
teža 107 g.

410b SE 264, sek. 21, kv. D2–3, PNA 238, inv.
št. PMKp 20588

Odlomek ročaja in ostenja amforice; neznana proizvodnja;
mehka, drobnazrnata keramika z zmernimi vključki kalcita;
svetlo rumenkasto rjave barve; ohr. v. 4,5 cm, ohr. š. 3,7 cm,
db. 0,6 cm, teža 29 g.

SE 301

Kovina

411 SE 301, sek. 29, kv. C2, PNB 159, inv.
št. PMKp 20686

Trakast del predmeta, s pravokotnim presekom, morda del
orodja; železo, močno korodirano; ohr. dl. 3,8 cm, teža 16 g.

SE 304/SE 305

Keramika

412 SE 304, sek. 24, kv. C2–3, PNA 174, inv.
št. PMKp 20589

Odlomek ročaja namizne posode, namizna keramika; mehka,
mazava, drobnazrnata keramika z redkimi vključki, rumenka-
sto rdeče barve; ohr. v. 3,5 cm, ohr. š. 7,2 cm, db. 1,8 cm, teža
50 g.

413 SE 304/305, sek. 24, kv. C2, PNA 179, inv.
št. PMKp 20590

Odlomek ročaja prazgodovinske posode, izdelano prostoroč-
no; mehka, stihjsko žgana, drobnazrnata keramika, z zmerni-
mi vključki kalcita; rjava do zelo temno siva; ohr. v. 1,6 cm, ohr.
š. 2,8 cm, db. 1 cm, teža 11 g.

Kovina

414 SE 304, sek. 24, kv. C2, PNB 162, inv.
št. PMKp 20687

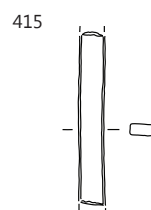
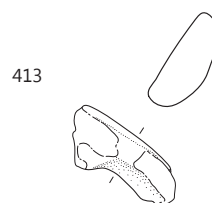
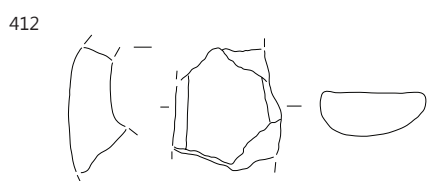
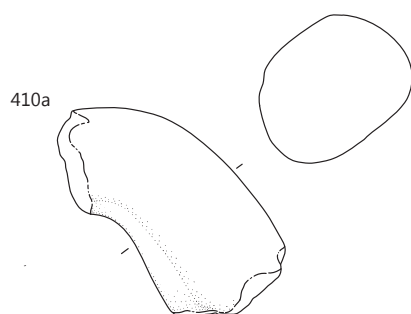
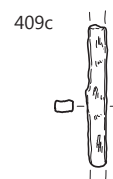
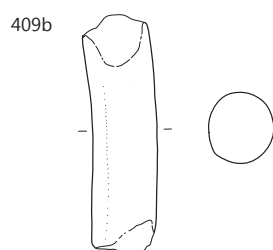
Žebelj s polkroglasto glavico in stebлом pravokotnega prese-
ka; železo, korodirano; ohr. dl. 4,5 cm, teža 7 g.

SE 381

Kovine

415 SE 381, sek. 13, kv. A2, PNB 664, inv.
št. PMKp 20591

Odlomek bronastega predmeta, bron; ohr. dl. 4,4 cm, ohr. š.
0,7 cm, db. 0,3 cm, teža 5 g.

409a SE 251, 409b SE 258, 409c SE 259, 410a SE 264, 411 SE 301, 412–414 SE 304/305, 415 SE 381; merilo 1:2.

SE 402

Kovina

416 SE 402, sek. 6, kv. A4, PNB 107, inv. št. PMKp 20688
Žebelj z zatolčeno glavico in piramidalnim stebлом; železo, korodirano; ohr. dl. 3,8 cm, teža 6 g.

SE 411

Keramika

417a SE 411, sek. 6, kv. C2, PNA 52, inv. št. PMKp 20593
Odlomki ostenja skodelice ali vrča, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki, rdečkasto rumene barve; ohr. v. 6,5 cm, ohr. š. 7,1 cm, db. 0,5 cm, št. odl. 3, teža 22 g.

417b SE 411, sek. 35, kv. C2, PNA 55, inv. št. PMKp 20594
Odlomki ostenja amfore; mogoče knidska proizvodnja; trda, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki kremena; sivkasto rjave barve; ohr. v. 14 cm, ohr. š. 19 cm, db. 1 cm, št. odl. 3, teža 537 g.

418 SE 411, sek. 5, kv. E4, PNA 57, inv. št. PMKp 20595
Odlomki dna in ostenja amfore; tip Dressel 6B; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnnozrnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 21 cm, ohr. š. 15,6 cm, db. 1,1 cm, št. odl. 30, teža 1900 g.

419a SE 411, sek. 3, kv. B5, PNA 59, inv. št. PMKp 20596
Odlomki ravnega dna, ostenja in izvihanega ustja lonca, vodoravno metliečenje s pasovi poševnih potegov na zunanji površini, kuhinjska keramika; mehka, redukcijsko žgana, drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki kalcita; zelo temno sive barve; ohr. v. 7,5 cm, ohr. š. 10,5 cm, db. 0,7 cm, št. odl. 24, teža 324 g.

Kovina

419b SE 411, sek. 3, kv. A5, PNB 108, inv. št. PMKp 20689
Žebelj z diskasto glavico in ukrivljenim stebлом pravokotnega preseka; železo, močno korodirano; ohr. dl. 5,2 cm, teža 14 g.

SE 413

Keramika

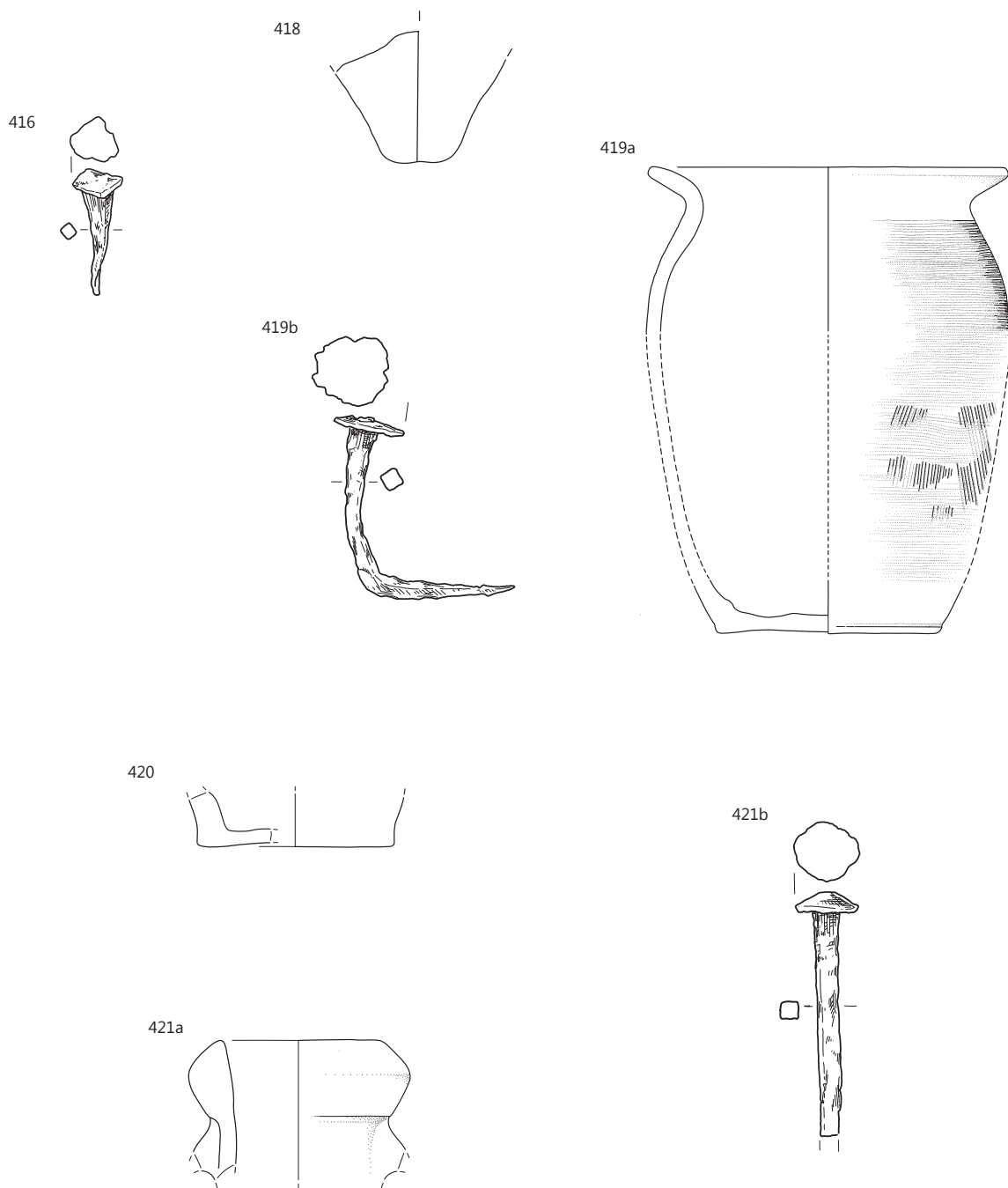
420 SE 413, sek. 3, kv. B5, PNA 54, inv. št. PMKp 20597
Odlomka ravnega dna in ostenja lonca, kuhinjska keramika; mehka, redukcijsko žgana, drobnnozrnata keramika z obilnimi vključki kalcita; zelo temno sive barve; ohr. v. 1,8 cm, ohr. š. 4,1 cm, db. 0,7 cm, teža 11 g.

421a SE 413, sek. 3, kv. A5, PNA 58, inv. št. PMKp 20598
Ustje in ostenje amfore, afriška amfora oblika Bonifay spatejon III, varianta C; trda, peskasta, mazava, drobnnozrnata keramika; svetlo rjave barve; ohr. v. 4,4 cm, pr. u. 4,5 cm, db. 0,7 cm, št. odl. 8, teža 107 g.

Kovina

421b SE 413, sek. 3, kv. D5, PNB 106, inv. št. PMKp 20690
Žebelj s kvadratno pločevinasto glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 9,8 cm, teža 17 g.

416a SE 402, 418, 419a-b SE 411, 420, 421a-b SE 413; merilo 1:2.

SE 414

Keramika

422 SE 414, sek. 6, kv. C4, PNA 56, inv. št. PMKp 20599

Ročaj amfore ovalnega preseka; neznana proizvodnja; trda, drobnozrnata keramika z obilnimi vključki (zdrobljena keramika, železovi oksidi, kremen, sljuda); sivkasto bež; ohr. v. 4,6 cm, ohr. š. 6 cm, db. 2,8 g, teža 139 g.

423 SE 414, sek. 6, kv. A1, B1, PNA 194, inv.

št. PMKp 20600

Ustje in ostenje pekača ali sklede, kuhinjska keramika; mehka, redukcijsko žgana, drobnozrnata keramika z obilnimi vključki kalcita; zelo temno sive barve; ohr. v. 2,7 cm, ohr. š. 5,5 cm, db. 0,7 cm, teža 17 g.

424a SE 414, sek. 6, kv. A3, PNA 195, inv.

št. PMKp 20601

Odlomki krožnika s stopničastim prehodom, padska sigilata, Padana B, oblika Consp. 19 ali 21; slabo ohranjen rdeč premaz; ohr. v. 1,6 cm, ohr. š. 5,4 cm, db. 0,6 cm, št. odl. 3, teža 22 g.

Kovina

424b SE 414, sek. 3, kv. A5, PNB 111, inv. št. PMKp 20691

Žebelj s stožčasto glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 4,8 cm, teža 7 g.

424c SE 414, sek. 6, kv. A1, PNB 110, inv. št. PMKp 20692

Žebelj s stožčasto glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 6,6 cm, teža 13 g.

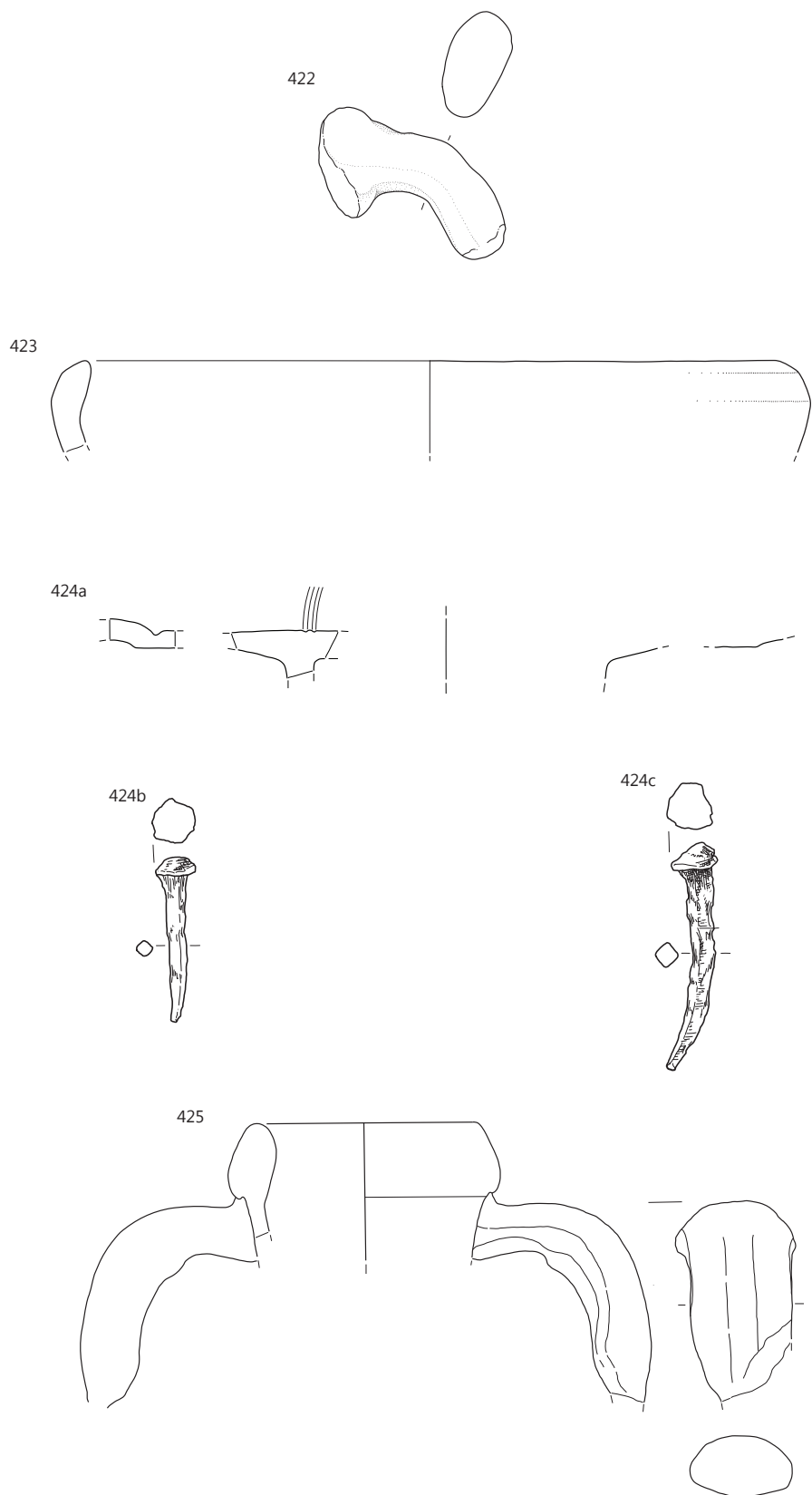
SE 420

Keramika

425 SE 420, sek. 6, kv. B3, C3, PNA 53, inv.

št. PMKp 20602

Ustje, ostenje in ročaj amfore; neznana proizvodnja; tip morda spatheion; trda, drobnozrnata keramika z obilnim vključki (peska, kremen in zdrobljene keramike), svetlo rjave barve; ohr. v. 5,2 cm, rek. pr. u. 10 cm, db. 2 cm, št. odl. 6, teža 332 g.

422-424a-c SE 414, 425 SE 420; 422, 425 merilo 1:3, ostalo merilo 1:2.

SE 445

Keramika

428 SE 445, sek. 10, kv. A4, PNA 76, inv. št. PMKp 20605; kv. D5, PNA 311, inv. št. PMKp 20606; kv. D, PNA 79, inv. št. PMKp 20607

Odlomki narebrenega ostenja amfore, tip poznorimske vzhodnosredozemske amfore; mehka, mazava, drobnostnata keramika z zmernimi vključki (kalcita), rdečkasto rumene barve; ohr. v. 12 cm, ohr. š. 15,1 cm, db. 0,6 cm, št. odl. 23, teža 468 g.

429 SE 445, sek. 10, kv. D5, PNA 310, inv. št. PMKp 20608

Del dvojnega paličastega ročaja amfore, tip Dressel 2–4; neznana proizvodnja; trda, groba površina, drobnostnata keramika z obilnimi vključki (zdrobljena keramika, železovi oksidi, pesek); sivkasto bež; ohr. v. 8 cm, ohr. š. 4,5 cm, db. 2,1 cm, teža 74 g.

Kovine

430 SE 445, sek. 10, kv. D1, PNB 663, inv. št. PMKp 20609

Bronasta pločevina; bronasta zlitina; ohr. dl. 3 cm, ohr. š. 2,6 cm, teža 1 g.

SE 457

Keramika

431 SE 457, sek. 10, kv. E5, PNA 385, inv. št. PMKp 20610

Del bikonične skodelice z ročajem, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, siva prečiščena keramika z ostanki temno sivenga premaza; ohr. v. 3,9 cm, rek. pr. u. 10,2 cm, db. 0,2 cm, št. odl. 5, teža 7 g.

SE 464

Keramika

432 SE 464, sek. 8, kv. B–C1–2, PNA 429, inv. št. PMKp 20611

Odlomek dna posode, namizna keramika; mehka, mazava, drobnostnata keramika z redkimi vključki, rumenkasto rdeče barve; ohr. v. 1,2 cm, ohr. š. 3,3 cm, db. 0,6 cm, teža 5 g.

SE 465

Keramika

433 SE 465, sek. 8, kv. C3, PNA 102, inv. št. PMKp 20612

Zatič amfore, glavničenje na zunanji površini, morda vzhodnosredozemskega izvora; trda, drobnostnata keramika z obilnimi drobnimi vključki (zdrobljena keramika, kalcit, temna zrnca, zelo gosti delci sljude); gost, peščen prelom; rjavkasto rdeče barve; ohr. v. 7,2 cm, ohr. š. 6 cm, teža 141 g.

434 SE 465, sek. 8, kv. D1, PNA 103, inv. št. PMKp 20613

Krožnik s strmimi stenami in dnom, na katerem je prstanasta noga le nakazana s plitvo kaneluro, afriška sigilata C, oblika Hayes 50B; trda, oksidacijsko žgana, prečiščena finostrnata keramika; rdeče barve, rdeč mat premaz je rahlo spran; ohr. v. 4,5 cm, rek. pr. u. 23 cm, db. 0,3 cm, št. odl. 7, teža 47 g.

435 SE 465, sek. 8, kv. A2, PNA 104, inv. št. PMKp 20614

Odlomek ročaja amfore okroglega preseka; tip Dressel 6B; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnostnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 7 cm, ohr. š. 3 cm, teža 60 g.

436 SE 465, sek. 8, kv. A1, PNA 105, inv. št. PMKp 20615

Ročaj amfore ovalnega preseka; nedoločena proizvodnja; mehka, mazava, drobnostnata keramika z redkimi vključki (kalcita), svetlo rjave barve; ohr. v. 5 cm, ohr. š. 2,7 cm, db. 1,7 cm, teža 37 g.

437 SE 465, sek. 8, kv. D3, PNA 343, inv. št. PMKp 20616

Trakast ročaj in del ostenja lončka, kuhinjska keramika; trda, stihijsko žgana, drobnostnata keramika z obilnimi vključki kalcita, kremenca, redke zdrobljene keramike; rdečkasto rjave do zelo temno sivkasto rjave barve; ohr. v. 6,6 cm, ohr. š. 4,5 cm, db. 1,1 cm, teža 35 g.

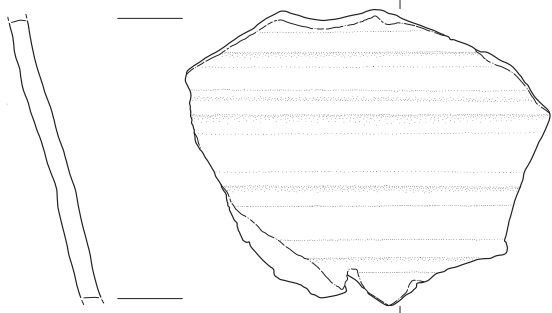
438 SE 465, sek. 8, kv. D3, PN 344, inv. št. PMKp 20617

Dno amfore afriškega izvora v obliki visoke polne noge z rahlo gumbasto razširjenim zaključkom; trda, drobnostnata z zmernimi vključki; svetlo rdeče barve; ohr. v. 10 cm, ohr. š. 7,6 cm, teža 305 g.

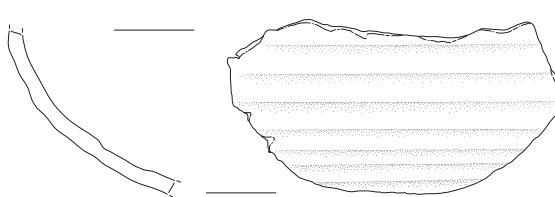
439 SE 465, sek. 8, kv. B–C1–2, PNA 407, inv. št. PMKp 20618

Dno in ostenje vrča, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki, rdečkasto rumene barve; ohr. v. 3,9 cm, ohr. š. 5,8 cm, db. 0,6 cm, teža 24 g.

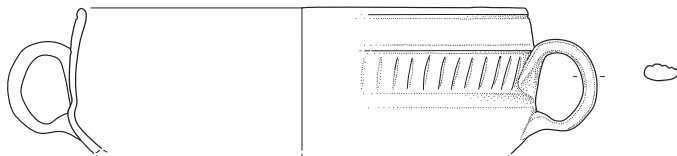
428

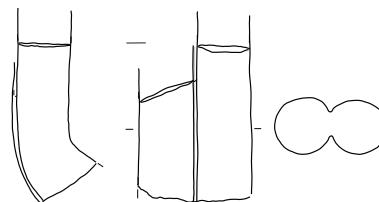
428

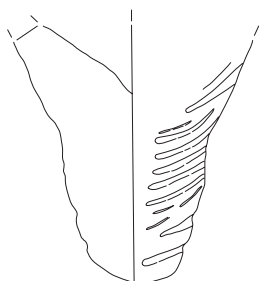
431

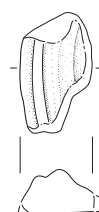
429

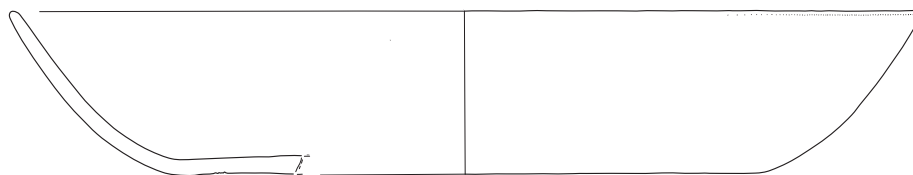
433

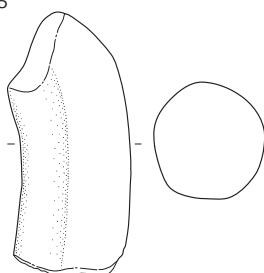
432

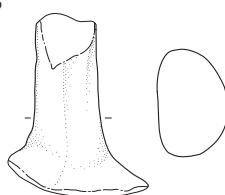
434

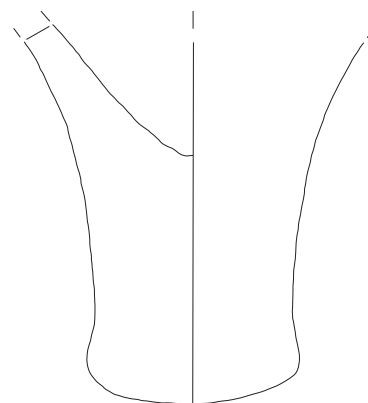
435

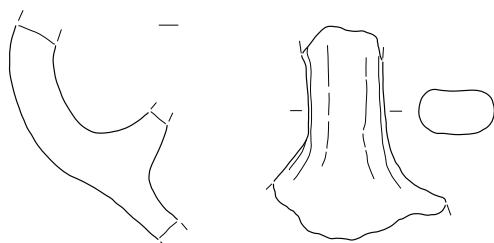
436

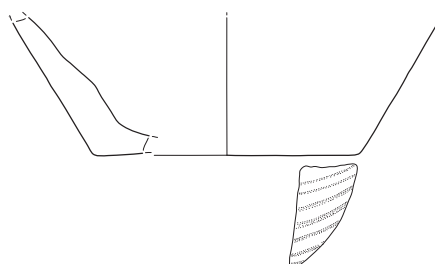
438

437

439

428, 429 SE 445, 431 SE 457; 432 SE 464, 433–439 SE 465; merilo 1:2.

440 SE 465, sek. 8, kv. C–D1–2, PNA 421, inv. št. PMKp 20619

Odlomek ročaja amfore; tip Dressel 6B; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnoznata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 6,4 cm, ohr. š. 4 cm, db. 3 cm, teža 84 g.

Kovina

441a SE 465, sek. 8, kv. D3, PNB 72, inv. št. PMKp 20693
Žebelj s piramidalno glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 5,3 cm, teža 8 g.

Novec

441b SE 465, sek. 5, kv. E4, PNB 73, inv. št. PMKp 20620
Novec; as, cesar *Vespasianus*, kovan med letoma ?; RIC ?; bron; teža 8 g.

Gradbeni material

442 SE 465, sek. 5, kv. D5, PNA 106, inv. št. PMKp 20621
Imbreks; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnoznata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; š. 12,3 cm, dl. 24,6 cm, db. 2,5 cm, št. odl. 4, teža 864 g.

SE 478

Kovina

443a SE 478, sek. 6, kv. B1, PNB 74, inv. št. PMKp 20622
Žebelj s ploščato kvadratno konico in stebлом pravokotnega preseka; železo, korodirano; dl. 7,5 cm, teža 29 g.

443b SE 478, sek. 5, kv. D1, PNB 75, inv. št. PMKp 20694
Del predmeta s stebлом pravokotnega preseka; železo, močno korodirano; dl. 3,6 cm, teža 2 g.

SE 483

Keramika

444 SE 483, sek. 5, kv. E1, PNA 109, inv. št. PMKp 20623
Manjši odlomek ostenja s svinčeno rjavkasto zeleno glazuro, glazirana keramika; mehka, oksidacijsko žgana keramika, drobnoznata z redkimi vključki; svetlo oranžne barve; ohr. v. 1,5 cm, ohr. š. 2,6 cm, db. 0,4 cm, teža 2 g.

SE 501

Keramika

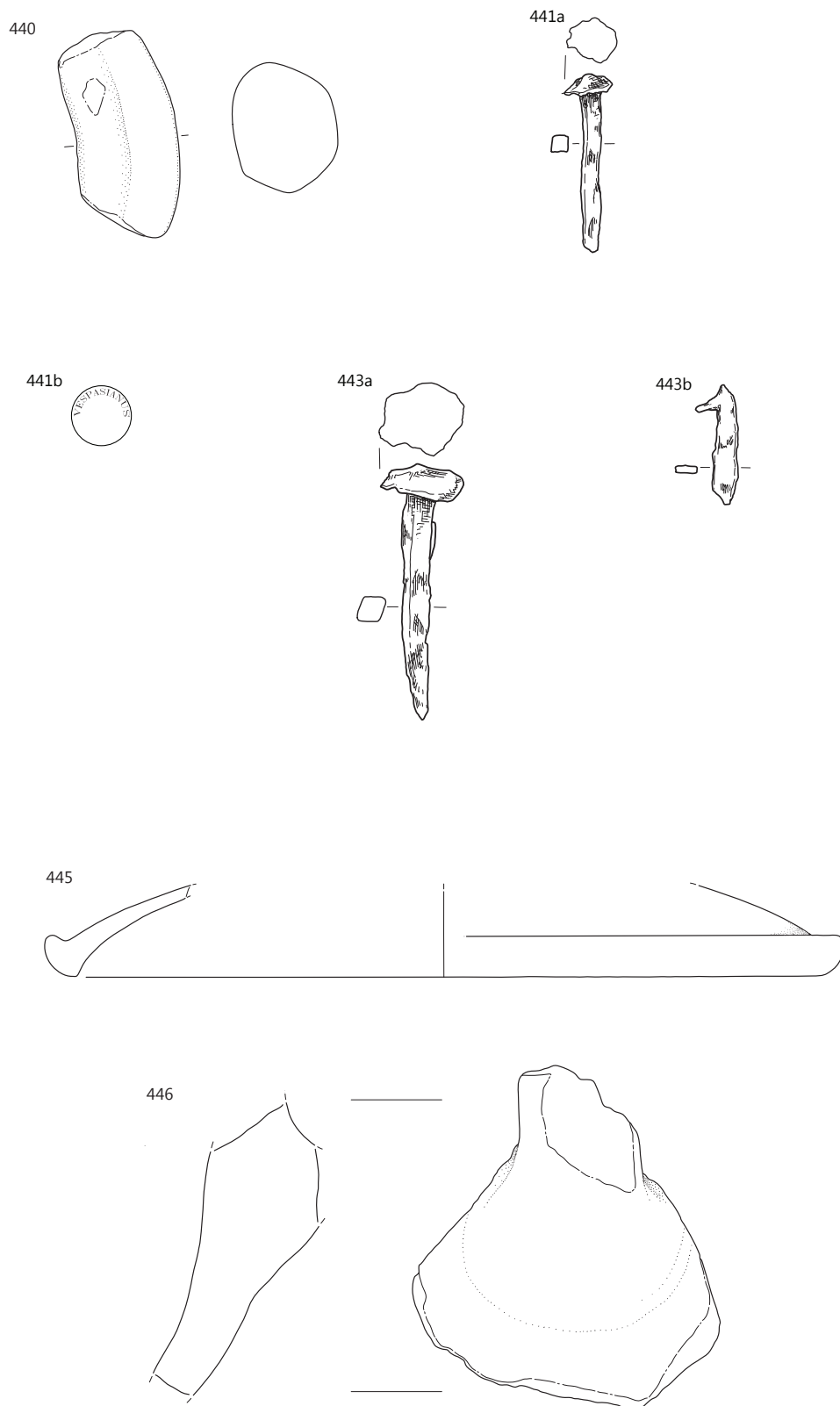
445 SE 501, sek. 19, kv. C3–4, PN 401, inv. št. PMKp 20624

Pokrov z navzgor zavihanim robom ustja, afriška kuhinjska keramika, oblika Hayes 182/195; pripada mu tudi odlomek G447 iz SE 505; trda, rahlo porozna, drobnoznata keramika z redkimi vključki, premaz rahlo spran; oranžne barve; ohr. v. 3,5 cm, rek. pr. u. 39 cm, db. 0,5 cm, št. odl. 7, teža 93 g.

SE 503

Keramika

446 SE 503, sek. 19, E23, PNA 420, inv. št. PMKp 20625
Odlomek ročaja in dela ostenja amfore; tip Dressel 6B; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnoznata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 10 cm, ohr. š. 9,5 cm, db. 1,5 cm, teža 175 g.

440, 441a–b SE 465, 443a–b SE 478; 445 SE 501, 446 SE 503; 445 merilo 1:3, ostalo merilo 1:2.

SE 505

Keramika

447 SE 505, sek. 19, kv. D3, PNA 189, inv. št. PMKp 20626

Odlomek pokrova z navzgor zavihanim robom ustja, afriška kuhinjska keramika, oblika Hayes 182/195 (del pokrova G445 iz SE 501); trda, rahlo porozna, drobnozrnata keramika z redkimi vključki, premaz rahlo spran; oranžne barve; ohr. v. 1,8 cm, rek. pr. u. 39 cm, db. 0,5 cm, teža 20 g.

448 SE 505, sek. 19, kv. D3, PNA 190, inv. št. PMKp 20627

Trakast ročaj amfore, tip amfora z ravnim dnom; mehka, mazava, prečiščena; drobnozrnata keramika z redkimi vključki, svetlo rdečkasto rumene barve; ohr. v. 13,7 cm, ohr. š. 4,7 cm, db. 2,1 cm, teža 172 g.

449 SE 505, sek. 19, kv. D3, PNA 191, inv. št. PMKp 20628

Ustje amfore, kroglasto odebeljeno; severnojadranska ali severnoitalska proizvodnja; mehka, mazava, groba površina, drobnozrnata keramika z obilnimi vključki (drobna zrnca kremenca, zdrobljene keramike); roza barve; ohr. v. 3,1 cm, ohr. š. 4,7 cm, db. 1 cm, teža 20 g.

450 SE 505, sek. 19, kv. D3, PNA 192, inv. št. PMKp 20629

Ročaj amfore; tip Dressel 6B; istrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo oranžne barve; ohr. v. 4 cm, ohr. š. 3,2 cm, db. 2 cm, teža 15 g.

451 SE 505, sek. 19, kv. D3, PNA 193, inv. št. PMKp 20630

Poševno izvihano ustje kozice, italjska kuhinjska keramika, tip *caccabus*; trda, drobnozrnata keramika z obilnimi vključki, oranžne barve, delno prežgano; ohr. v. 1,7 cm, ohr. š. 4,4 cm, db. 1 cm, teža 17 g.

SE 513

Keramika

452 SE 513, sek. 19, kv. C5, PNA 408, inv. št. PMKp 20631

Odlomek dvojnega paličastega ročaja amfore, tip Dressel 2–4; severnojadranska proizvodnja; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo rdeče barve; ohr. v. 7,2 cm, ohr. š. 2,5 cm, db. 2,1 cm, teža 45 g.

SE 525

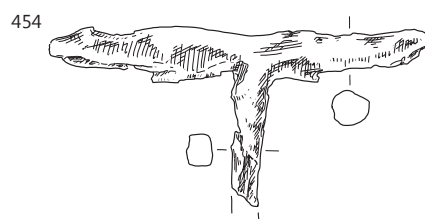
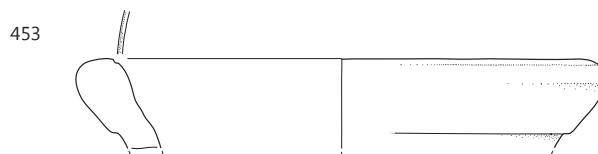
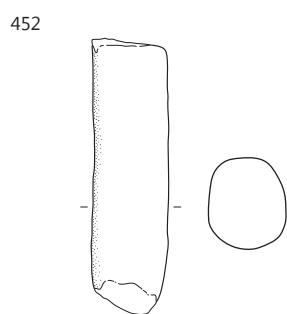
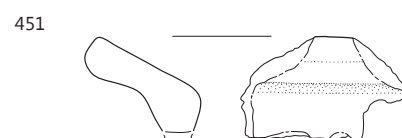
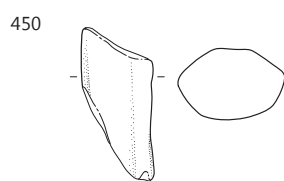
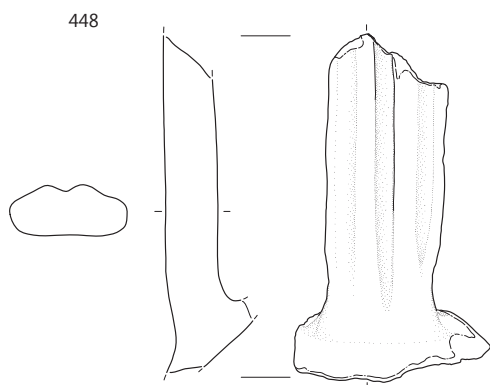
Keramika

453 SE 525, sek. 19, kv. C4, PNA 400, inv. št. PMKp 20632

Ustje amfore, verjetno tip Dressel 2–4 ali amfora z ravnim dnom; severnojadranska proizvodnja; mehka, mazava, drobnozrnata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), svetlo rdeče barve; ohr. v. 2,8 cm, rek. pr. u. 13,2 cm, db. 0,7 cm, teža 25 g.

Kovina

454 SE 525, sek. 19, kv. D5, PNB 71, inv. št. PMKp 20633
Sveder z ročajem v obliki črke T, ročaj okroglega in steblo kvadratnega preseka, konica odlomljena; železo, močno korodirano; ohr. dl. 4,5 cm, ohr. š. 10 cm, teža 35 g.

448–451 SE 505, 452 SE 513, 453, 454 SE 525; 448–452 merilo 1:3, 453, 454 merilo 1:2.

SE 536

Kovina

455a SE 536, sek. 14, kv. C4, PNB 70, inv.

št. PMKp 20696

Žebelj s ploščato pravokotno glavico in stebлом pravokotnega preseka, konica odlomljena; železo, močno korodirano; ohr. dl. 3,7 cm, teža 14 g.

SE 603

Keramika

455b SE 603, sek. 26, kv. B1, PNA 308, inv. št. PMKp 20634

Odlomek prstanastega dna vrča; namizna keramika; mehka, mazava, prečiščena, drobnoznata keramika z redkimi vključki, rdečkasto rumene barve; ohr. v. 10 cm, teža 159 g.

SE 605

Keramika

456 SE 605, sek. 26, kv. B1, PNA 402, inv.

št. PMKp 20635

Ročaj ovalnega preseka, pripadal amfori Dessel 6A ali 6B; jadrska proizvodnja; mehka, mazava, drobnoznata keramika z redkimi vključki (kalcita, zdrobljene keramike, redki železovi oksidi), rdečkasto rumene barve; ohr. v. 24 cm, ohr. š. 6,2 cm, db. 3,2 cm, teža 411 g.

SE 611

Kovina

457 SE 611, sek. 15, kv. A2, PNB 156, inv.

št. PMKp 20636

Žebelj s piramidalno glavico in stebлом pravokotnega preseka, konica odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 5,8 cm, teža 22 g.

SE 623

Keramika

458 SE 623, sek. 20, kv. C1, PNB 281, inv.

št. PMKp 20637

Izvihano ustje kozarca, egejska kuhinjska keramika ali keramika tankih sten, tip fokajski vrček / *Knossos Mug type 1–2*; trda, odlomek prežgan na sivo, drobnoznata keramika z obilnimi vključki, temnorjavkasto sivo; ohr. v. 2 cm, rek. pr. u. 6,4 cm, db. 0,2 cm, teža 2 g.

SE 624

Keramika

459 SE 624, sek. 20, kv. D1, PNA 294, inv.

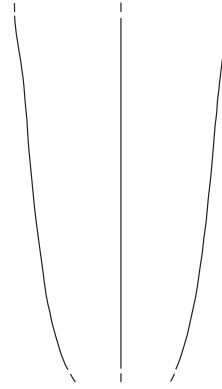
št. PMKp 20638

Izvihano ustje in ostenje kozice ali lonca, ustje pod ostrim kotom izvihano, egejska kuhinjska keramika; tip *Knossos Cooking pot* ali *Casseruole type 2*; zelo trda, drobnoznata keramika z redkimi vključki, prelom svetlo rjave barve; ohr. v. 2,7 cm, ohr. š. 3,2 cm, db. 0,2 cm, teža 5 g.

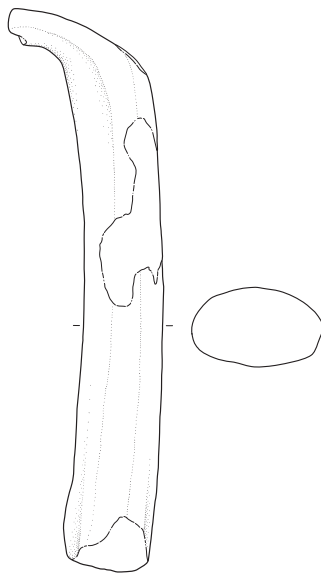
455a

455b

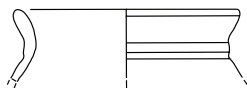
456

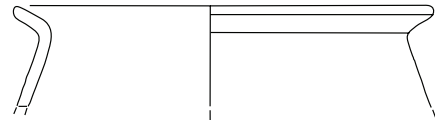
457

458

459

455a SE 536, 455b SE 603, 456 SE 605, 457 SE 611, 458 SE 623, 459 SE 624; 456 merilo 1:3, ostalo merilo 1:2.

SE 629

Kovina

460a SE 629, sek. 14, kv. D2, PNB 140, inv. št. PMKp 20639

Žebelj z diskasto glavo, reliefno okrašeno z dvema koncentričnima žlebovoma in luknjico v sredini ter stebлом okroglega preseka tik pod glavico in kvadratnega v nadaljevanju do konice; bronasta zlitina, korodirana; dl. 2,3 cm, teža 8 g.

460b SE 629, sek. 14, kv. E3, PNB 137, inv. št. PMKp 20697

Žebelj s kvadratno sploščeno glavico in stebлом pravokotnega preseka; železo, močno korodirano; ohr. dl. 2,9 cm, teža 7 g.

SE 630

Keramika

461 SE 630, sek. 14, kv. D4, PNA 96, inv. št. PMKp 20640

Ročaj vrča, okrogel presek, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki, rdečkasto rumene barve; ohr. v. 5,2 cm, pr. 1,4 cm, teža 13 g.

Kovina

462 SE 630, sek. 14, kv. E2, PNB 135, inv. št. PMKp 20698

Rezilo noža z ravnim hrbtom, konica in ročaj odlomljena; železo, korodirano; ohr. dl. 11,2 cm, š. 1,9 cm, teža 16 g.

SE 637

Keramika

463 SE 637, sek. 14, kv. E5, PNA 295, inv. št. PMKp 20642

Odlomek ramena oljenke, tip pečatna oljenka; mehka keramika, drobnostnata z zmernimi drobnimi vključki, svetlo rdeče barve; ohr. v. 1 cm, ohr. š. 1,7 cm, db. 0,6 cm, teža 2 g.

464 SE 637, sek. 14, kv. E5, PNA 296, inv. št. PMKp 20643

Ustje, ostenje in dno vrča z izlivkom, na vbočenem dnu sledovi izdelave na vretenu, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki, rdečkasto rumene barve; ohr. v. 4,4 cm, pr. dna 6,7 cm, db. 0,5 cm, št. odl. 11, teža 155 g.

465a SE 637, sek. 14, kv. D5, PNA 390, inv. št. PMKp 20644

Odlomki prstanastega dna vrča, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki, rdečkasto rumene barve; ohr. v. 3,7 cm, pr. dna 10,4 cm, db. 0,5 cm, št. odl. 11, teža 212 g.

Kovina

465b SE 637, sek. 14, kv. E5, PNB 133, inv. št. PMKp 20699

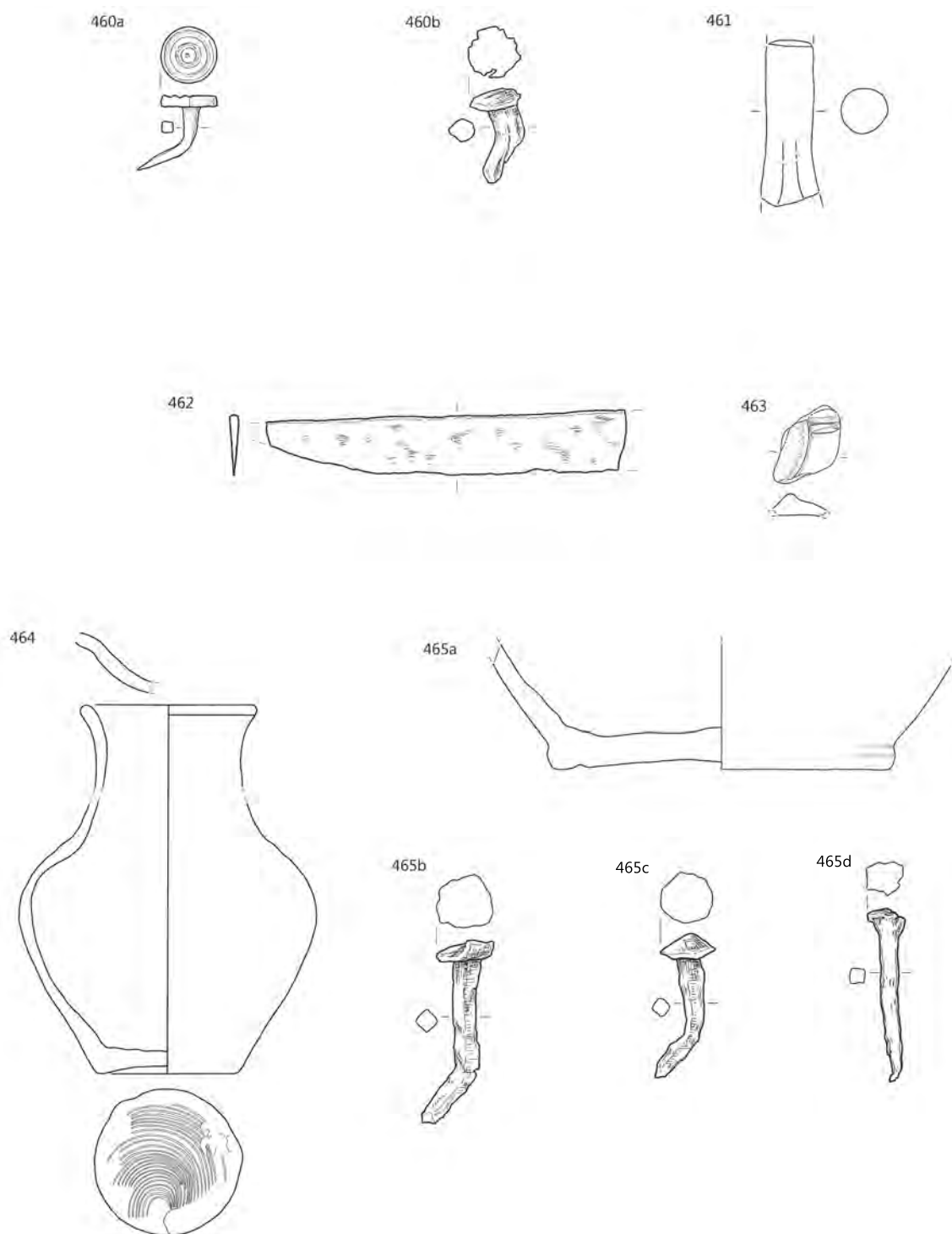
Žebelj s ploščato pravokotno glavico in stebлом kvadratnega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 5,8 cm, teža 12 g.

465c SE 637, sek. 14, kv. E5, PNB 146, inv. št. PMKp 20701

Žebelj s stožčasto glavico in stebлом kvadratnega preseka; železo, močno korodirano; ohr. dl. 4,5 cm, teža 8 g.

465d SE 637, sek. 14, kv. E5, PNB 134, inv. št. PMKp 20700

Žebelj z odlomljeno glavico in stebлом kvadratnega preseka; železo, korodirano; ohr. dl. 5,3 cm, teža 5 g.

460a–b SE 629, 461, 462 SE 630, 463–465a–b SE 637; 464 merilo 1:3, ostalo merilo 1:2.

SE 651

Keramika

466 SE 651, sek. 14, kv. D4, PNA 391, inv.

št. PMKp 20646

Odlomki prstanastega dna vrča, namizna keramika; mehka, oksidacijsko žgana prečiščena keramika z redkimi vključki, rdečkasto rumene barve; ohr. v. 2,5 cm, pr. dna 6,5 cm, db. 0,5 cm, št. odl. 12, teža 77 g.

SE 662

Keramika

467 SE 662, sek. 20, kv. D1, PNA 426, inv.

št. PMKp 20648

Dno z delom ostenja skodelice, severnoitalska keramika tankih sten; redukcijsko žgana, mehka, siva prečiščena keramika z zelo slabo ohranjenimi ostanki temno sivega premaza; ohr. v. 1,8 cm, ohr. š. 3,6 cm, db. 0,2 cm, teža 5 g.

Brez SE

Kovina

468 Sek. 20, kv. C2, PNB 150, inv. št. PMKp 20649

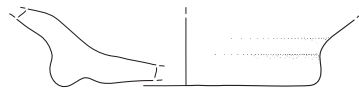
Zanka jermena z odprtino v obliki ključavnice – del opreme konja; bronasta zlitina, korodirana; dl. 3,6 cm, š. 1,4 cm, teža 5 g.

Steklo

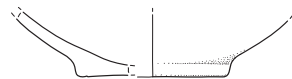
469 Površinska najdba, PNA 1, inv. št. PMKp 20650

Odlomek narebrene skodelice; tip Isings 17, kroglasta rebrasta skodelica, steklo; ohr. v. 2,3 cm, ohr. š. 2 cm.

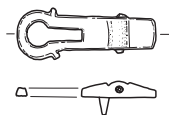
467

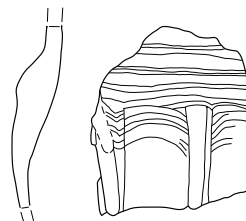
468

469

470

467 SE 651, 468 SE 662, 469, 470 brez SE; 470 merilo 1:1, ostalo merilo 1:2.